Acta physico-medica Academiae Caesareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curiosorum

Academia caesarea Leopoldino-Carolinae naturae curiosorum

C.
Soc. 1996 d. 452

Digitized by Google

26 FEB 70
MUSEUM
OXFORD
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ACTA
PHYSICO-MEDICA
ACADEMIÆ CÆSAREÆ
LEOPOLDINO-CAROLINÆ
NATURÆ CURIOSORUM

exhibentia

EPHEMERIDES

ſive

OBSERVATIONES HISTORIAS
ET EXPERIMENTA

a

CELEBERRIMIS GERMANIÆ
ET EXTERARUM REGIONUM
VIRIS

habita & communicata,
ſingulari ſtudio
collecta.

VOLUMEN PRIMUM

cum APPENDICE

&

PRIVILEGIO SACRAE CÆSAREAE MAJESTATIS.

NORIMBERGÆ,
Proſtat in Officina W. M. ENDTERIANA, & apud
JULIUM ARNOLDUM ENGELBRECHT.
Typis JOHANNIS ERNESTI ADELBULNERI An. MDCCXXVII.

Digitized by Google

RADCLIFFE
26 FEB 78
MUSEUM
OXFORD

Digitized by Google

CAROLO
A DEO DATO
IMPERATORUM CÆSARUM
MAXIMO
PIO FELICI SEMPER AUGUSTO
GERMANIAE HISPANIAE
INDIARUM HUNGARIAE BOHEMIAE
CASTILIAE LEGIONIS ARAGONIAE
SICILIAE UTRIUSQUE HIEROSOLYMORUM
NAVARRAE DALMATIAE
CROATIAE
SCLAVONIAE BULGARIAE
BOSNIAE SERVIAE
ET
RASCIAE
REGI

Digitized by Google

ARCHIDVCI AVSTRIAE
DVCI
BVRGVNDIAE BRABANTIAE
MEDIOLANI STIRIAE CARINTHIAE
CARNIOLAE
AC
LVXEMBVRGI
VIRTEMBERGAE ET VTRIVSQVE
SILESIAE
PRINCIPI SVEVIAE
MARCHIONI BVLGARIAE
MORAVIAE ET LVSATIAE
COMITI PRINCIPALI
HABSPVRGI TYROLIS PFIRETARVM
KYBVRGI ET GORITIAE
PROVINCIALI ALSATIAE
COMITI FLANDRIAE
DOMINO MARCHIAE VENEDICAE
PORTENAVIAE
ET
SALINARVM

ET QVAE SVNT RELIQVA

Digitized by Google

AUGUSTISSIME
IMPERATOR.

AEgyptios olim, ne unquam ſcientiae ſuae hieroglyphicae memoria excideret, in operoſis Obeliſcorum Pyramidumque molibus, tum & apparatiſſimis templorum valvis, ſymbolorum ſuorum monumenta conſecrare ſolitos fuiſſe, hiſtoriâ temporum teſte & vetuſtatis nuncia accepimus. Naturae Curioſorum Academia, quae Obſervationum, experimentorum & inventorum notabilium in novum volumen collegit ſeriem, non in Aeſculapii fano ſuſpendere, ſed ad CAESAREAE VESTRAE MAJESTATIS

Sacra-

Sacratiſſimum thronum humillimo deponere obſequio audet; eadem quippe, ſicuti ſub SUMMA CAESAREA GRATIA in hunc usque diem progreſſum & incrementum nacta eſt tantum non invidendum, ita & ab HAC futuram perennitatem ſibi certiſſima praeſumit ſpe, nec enim ipſius famam unquam oblivio ſupprimet, quamdiu ſub CAESAREAE MAJESTAIS CLEMENTIA ET TVTELA, veluti occulto arbor aevo ad optatiſſimum creverit faſtigium, ſub ILLA ſiquidem omnia ad immortalitatem literarum ſacra peraguntur, & literarum perpetuitate libertatis myſteria operantur. Felicia adeo noſtra tempora, ubi artes, diſciplinae & ſcientiae magis magisque excoluntur, praejudiciorum depoſita larva, autoritatumque ablatis praeſtigiis, nitidiſſima effulget veritatis facies, nec inar bus rationis deluſae figmentis, ſed infallibilibus demonſtrationes conſtant argumentis. Tantam autem fortunam, poſt Divinam Benignitatem, VESTRO AUGUSTISSIME CAESAR REGIMINI debemus, PIO, SAPIENTI, Palladis ſimul Aegide & Hermetis Caduceo armato & ornato, ut non poſſit non ſeculum noſtrum fauſtiſſimos omnium rerum ſucceſſus inde ſibi polliceri.

Friderici III. Caeſaris Symbolum fuiſſe legitur, Aquila Electa Juſte Omnia Vincet. Nos ab AQUILA, in CAESARIS INSIGNIBUS conſpicua, optimum capiemus augurium, Eandem recturam imperio populos, ſubjectis parcituram, & ſuperbos debellaturam eſſe, aeque ac olim Athenienſis populus ſibi futurum promittebat, ut univerſo orbi imperaret, poſtquam ab ora

culo

culo perceperat, ſe aquilam in nubibus, & reliquis avibus ſuperiorem fore. Jam vero dum antehac depopulatarum regionum, urbium dirutarum, arcium expugnatarum, agrorum devaſtatorum, exundantium profuſo ſanguine camporum, triſtis adhuc nos manet memoria, imminens adverſitatum tempeſtas, bellicorum apparatuum gravitas, armorumque ſtrepitus ſeriis nos precari precibus jubent, o utinam pax miſſa per orbem ferrea belligeri compeſcat limina Jani, & poſtibus auguſtis lauro nobilior quercus prætexatur, illaque victos hoſtes, hæc cives ſervatos oſtentet.

Votorum igitur noſtrorum ſumma eſt, ut ſupremus mundi Arbiter SACRÆ CÆSAREÆ MAIESTATI VESTRÆ porro pacatum Imperium, tranquillam REGNORVM AVITORVM poſſeſſionem, Cognationum Pactorumq;, qui cum Regibus intercedunt, uberrimos fructus, cæli aſtrorumque beneficos aſpectus, gentium concordiam, terrarum fecunditatem, & cum primis Maſculam Progeniem Aureæque ſtirpis Aureum Ramum in Auſtriacæ Domus columen & ſeculi delicium largiatur!

SACRAE CAESAREAE
MAIESTATIS VESTRAE

humillimo obſequio devotiſſimi

Praeſes, Director, Adjuncti & Collegae
ex ordine Naturæ Curioſorum Academicorum.

)( )(PRAE-

Digitized by Google

PRAEFATIO.

OBſervationum noſtrarum millenario, quas ab anno ſaeculi hujus duodecimo centuriatim collectas edideramus, jam ante qvinqvennium colophon fuit impoſitus. Nunc ACTA haec Tuo, Lector Benevole, fauori commendamus, eodem filo poſthac telas induſtriae noſtrae contexturi, ſi vitam ac vires conceſſerit DEUS Soſpitator. Animus erat volumen haut paullo ceteris ſpiſſius nunc condere, cum apparatu eſſemus inſtructi obſervationum, quarum numerus ad quartam usque centuriam produceretur. Aſt vero cum Bibliopola neqvaqvam e re fore ſua putaret eam in molem opus exſurgere, cujus pretium repelleret magis emtores, qvam alliceret, obſecundandum vel invitis nobis fuit hujus deſiderio, & bona pars, quae reſtabat, tam obſervationum, quam opuſculorum appendici deſtinatorum, in forulos recondenda. Quod heic exponendum fuit, ne ſuccenſeant nobis Honoratiſſimi Collegae, quorum penſa noviſſime allata heic nondum comparent. Comparebunt haec, ſi DEUS votis annuerit, proxime, & novi Actorum tomi, quem paramus, auſpicia dabunt praeclara & luculenta. Valete Lectores & pronae noſtrae ad ſtudia veſtra voluntati oculis porro animisque favete.

CATA-

Digitized by Google

CATALOGUS

Dnn. Collegarum Academiæ Cæſareæ Leopoldino-Carolinæ Naturæ Curioſorum.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
1.	Dn. Dr. Johann. Laurent. Bauſch, Suinſ. Acad. Nat. Cur. Fundator & Præſes I.	Jaſon.	Phyſ. Suinſ.	1652.	1665.17.Nov.
2.	Dn. Dr. Joh. Mich. Fehr, Kitting. Francus, A. N. C. Præſes II.	Argonauta.	Phyſ. Suinſ.	– –	1688.15.Nov.
3.	Dn. Dr. Georg. Balth. Metzger, Suinſ.	Americus.	P. P. Tubing.	– –	1687. 9. Oct.
4.	Dn. Dr. Georg. Balthaſ. Wolfart, Suinſ.	Alceus.	Pract. Suinſ.	– –	1674. 31. Jan.
5.	Dn. Dr. Chriſtoph. Keiling, Isleb.	Æſon I.	Phyſ. ibid.	– –	1658.
6.	Dn. Dr. Valent. Andreas Möllenbrock, Erffurt.	Pegaſus I.	P. P. Erffurt.	– –	1672.
7.	Dn. Dr. Georgius Horſtius, Ulm.	– –	Phyſ. Ulm.	– –	1661. 31. Maji
8.	Dn. Dr. Joh. Pfautz, Ulm.	– –	Med. ibid.	– –	1674. 23. Maji
9.	Dn. Dr. Conrad. Theod. Lüncker, Marburg.	– –	P. P. Marburg.	– –	1660. 30. Dec.
10.	Dn. D. Joh. Dav. Wilhelmi, Baccharac.	– –	Pract. Bern.	– –	1671. 12. Oct.
11.	Dn. D. Andr. Wolffius, Jenenſ.	– –	Phyſ. Smalc.	1653.	1661. 12. Maji
12.	Dn. D. Joh. Martin. Uhlius, Suinſ.	– –	Med. Sleuſ.	– –	1657.
13.	Dn. D. Alb. Conr. Langenauer, Uffenheim.	– –	Phyſ. Weid.	– –	1656.
14.	Dn. D. Nic. Balth. Mertz, Herbip.	– –	P. P. Herbip.	1654.	†
15.	Dn. D. Joh. Dan. Horſtius, Gieſſen.	Phœnix I.	Arch. Franc.	1655.	1685. 17. Jan.
16.	Dn. D. Adam. Stœr, Herbipol.	– –	P. P. Herbip.	1656.	
17.	Dn. D. Phil. Jac. Sachs, Vratisl. Ac. N. C. Adjunct.	Phoſphorus.	Phyſ. Vratisl.	1658.	1672. 7. Jan.
18.	Dn. D. Jon. Deutſchlender, Frauſtad. Sileſ.	– –	Archiat. Pol. Reg.	1661.	1661.
19.	Dn. D. Leonh. Urſinus, Norimb.	Zephyrus I.	P. P. Lipſ.	– –	1664. 2. Febr.
20.	Dn. D. Elias Schmidt, Haslac. Acad. N. C. Adjunct.	Phaëton I.	Phyſ. Suinſ.	– –	†
21.	Dn. D. Joh. Andr. Grabo, Mülhuſ.	Cephalus.	Phyſ. Erffurt.	– –	1669. 13. Maji

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
22	Dn. D. Joh. Jac. Sauer, Palatin.	— —	Phys. Herbip	— —	†
23	Dn. D. Joh. Phil. Deisler, Suins.	— —	Phys. Sulan.	— —	1665. 1. Mart.
24	Dn. D. Joh. Jacob. Wittig, Erffurt.	— —	P. P. Erffurt.	— —	1663. 17. Maji
25	Dn. D. Georg. Christoph. Petri ab Hartensels, Erffurt.	Achilles I.	Arch. Mogunt	1662.	1718. M. Dec.
26	Dn. D. Jacob. à Typsma, Harlem. Fris.	— —	Phys. Leow.	1663.	1672. 26. Jun.
27	Dn. D. Hieron. Conrad. Virdung ab Hartung, Marpurg.	Melissus.	P. P. Herbipol.	1664.	1708. 6. Jan.
28	Dn. D. Paul. Ammann, Vratislav.	Dryander.	P. P. Lipsiens	— —	1690. 4. Febr.
29	Dn. D. Joh. Daniel Major, Vratisl. Ac. N. C. Adjunctus.	Hesperus.	P. P. Chilon.	— —	1693. 3. Aug.
30	Dn. Lic. Christian Frider. Garmann, Martisburg.	Pollux I.	Phys. Chemn	1668.	1708. 18. Jul.
31	Dn. D. Jeremias Rhætius, Arnstad.	Castor I.	Phys. Arnstad.	— —	1681.
32	Dn. D. Elias Rudolph. Camerarius, Tubing.	Hector I.	P. P. Tubing.	— —	1695. 17. Jun.
33	Dn. D. Henric. Vollgnad, Vratisl. A. N. C. Adjunct.	Sirius I.	Phys. Vratisl.	1669.	1682. 3. Jan.
34	Dn. D. Johannes Jænisius, Vratisl. A. N. C. Adjunct.	Arcturus.	Phys. Vratisl	— —	1707. 7. Dec.
35	Dn. D. Johan. Christianus Mackius, Coburg.	Pegasus III.	Phys. Schneeb.	— —	†
36	Dn. D. Michaël Ettmüller, Lipsiens.	— —	P. P. Lipsiens.	1670.	1683. 9. Mart.
37	Dn. D. Joh. Ferdin. Hertod à Todenfeld, Nicolaiburg-Morav.	Orpheus.	Archiat. Cæs.	— —	1714.
38	Dn. D. Joh. Georg. Greiselius, Viennens.	— —	Arch. Cæsar.	— —	1684. 18. Maji
39	Dn. D. Georg. Sebast. Jungius, Viennens., A. N. C. Adjunctus.	Podalirius I.	Arch. Cæsar.	— —	1682. 4. Sept.
40	Dn. D. Salomon Braunius, Chilon. Holsat.	— —	Arch. Baruth. Brand.	1672.	1675. 30. Nov.
41	Dn. D. Paul. de Sorbuit, Hannoniens. Belga.	Machaon I	Arch. Cæsar.	— —	1691. 28. Apr.
42	Dn. D. Gottlieb Georg. Schramm, Grafenhein. Saxo.		Phys. Frauenst	— —	1673. 4. Jul.
43	Dn. D. Melch. Fribe. Fridland. Siles.	Cleander.	Phys. et P. Hayn. Misnic.	— —	1690.
44	Dn. D. Georg. Wolfgang. Wedelius, Sprembergа Lusat. A. N. C. Adj.	Hercules I.	P. P. Jenensis.	— —	1721. 6. Sept.
45	Dn. D. Johannes Sculretus, Noriberg. Ac. N. C. Adjunct.	Perseus I.	Phys. Norib.	— —	1680. 13. Febr.
46	Dn. D. Georg. Francus de Franckenau, Numburg. A. N. C. Adjunct.	Argus I.	Arch. Danic.	— —	1704. 14. Junii

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina,	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
47	Dn. D. Joach. Georg. Elſner, Vratiſl.	– –	Phyſ. Vratiſl.	1673.	1676. 3. Maji
48	Dn. D. Gottfr. Schubert, Vratiſl.	– –	Phyſ. Brigenſ.	– –	1691. 14. Oct.
49	Dn. D. Gottfr. Chriſt. Winckler, Brig-Sileſ.		Phyſ. Brigens.	– –	1684. 4. Julii
50	Dn. Chriſtian. Adolph. Balduinus, Dobela-Miſnic.	Hermes I.	Præfect. Heyn.	– –	1682.
51	Dn. D. Matthias Tilingius, Jevera-Friſius.	Zephyr⁹ II.	P. P. Rintel.	1674.	†
52	Dn. D. Salomon Reiſelius, Hirſchb.-Sileſ.	Amphion.	Arch. Würt.	– –	1701. 21. Nov.
53	Dn. D. Joh. Sigism. Elsholz, Berolin.	– –	Arch. Brande.	– –	1688. 28. Febr.
54	Dn. D. Caſp. Theophil. Bierling, Lipſienſ.	– –	Phyſ. Magdeb.	– –	1693.
55	Dn. D. Ehrenfrid. Hagendorn, Görlitz.	Pegaſus II.	Arch. Saxon. Görlitz.	– –	1692. 27. Febr.
56	Dn. Chriſtian. Aug. L. B. à Frieſen.	Jaſon II.	– –	1675.	†
57	Dn. D. Chriſtian. Mentzelius, Fürſtenwald.	Apollo.	Arch. Brandenb.	– –	1701. 17. Jan.
58	Dn. D. Caſpar Marchius, Stettin-Pomeran.	– –	Arch. Brandenb.	– –	1677.
59	Dn. D. Chriſtian. Franc. Paullini, Iſenac.	Arion I.	Phyſ. Iſenac.	– –	1712. 10. Junii
60	Dn. D. Joh. Laurent. Fehr, Suinf. A. N. C. Adjunctus.	Argonauta II.	Phyſ. Suinfurt.	– –	1706. 22. Sept.
61	Dn. D. Joh. Petr. Prückelius, Ratisbon.	– –	Phyſ. Ratisb.	– –	1690. 13. Febr.
62	Dn. D. Joh. Georg. Trumphius, Goslar.	Rufus.	Phyſ. Goslar.	1676.	†
63	Dn. D. Gothofr. Sultetus, Vratiſl. A. N. C. Adjunctus.	Æginera I.	Med. Vratiſl.	– –	1698. 14. Maji
64	Dn. Georg. Hieron. Welſch. Auguſt.	Neſtor I.	Med. Auguſt.	– –	1677. 1. Nov.
65	Dn. D. Rudolph. Wilhelm. Kraus, Naumburg.	Tiphys.	P. P. Jenenſ.	– –	†
66	Dn. D. Georg. Abraham Merclin, Weiſenburg.	Chiron I.	Phyſ. Norib.	– –	1702. 19. Apr.
67	Dn. D. Gabriel Clauderus, Altenb. Miſn. A. N. C. Adjunctus.	Theſeus I.	Arch. Altenb.	– –	1691. 9. Jan.
68	Dn. Lic. Benjam. Scharff, Sonderh.	Bias I.	Arch. Schwarz	– –	1702. Jan.
69	Dn. Georg. Caſp. Kirchmajer, Uffenheimenſ.	Phoſphorus II.	P. P. Witteb.	– –	1700. M. Oct.
70	Dn. D. Johannes Burg, Vratislav.	Meſue I.	Med. Vratiſl.	– –	1690. 25. Aug.
71	Dn. D. Gothofr. Samuel Poliſius, Francof. ad Viadr.	Homerus.	Phyſ. Francf. Oder.	– –	1700.
72	Dn. D. Lucas Schröckius, Auguſt. A. N. C. Præſes IV.	Celſus I.	Phyſ. Auguſt.	– –	

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
73	Dn. Dieteric. de Marwitz, Cuſtrin. March.	Ulyſſes.	Eq. Hieroſol.	– –	1690.
74	Dn. D. Joh. Nicol. Pechlinus, Lugdun. Batav.	Telamon.	P.P.Kilonienſ.	1678.	1706.
75	Dn. D. Joh. Jac. Waldſchmidt, Rodheim-Wetteravus.	Priamus.	P.P. Marburg.	– –	1689. 12. Aug.
76	Dn. Henricus L. B. à Frieſen.	Atlas.	– – –	– –	†
77	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Adlungius.	Ajax.	P. P. Erffurt.	– –	1681. 10. Jun.
78	Dn. D. Joh. Georg. Volckamer, Noriberg. A. N. C. Præſes III.	Helianth. I.	Phyſ. Norib.	– –	1693. 17. Maji
79	Dn. D. Johannes Sieboldus, Gothan.	Laomedon.	Med. Lipſienſ.	– –	†
80	Dn. D. Laurent. Giſeler, Oſterodan.	Hippocr. I.	Phyſ. Brunſv.	– –	†
81	Dn. D. Andreas Cleyerus, Caſſellan. Haſſ.	Dioſcorides.	Proto-Medic. in Batav. Or.	– –	†
82	Dn. D. Joh. Frider. Allmacherus, Meiſenheim. A. N. C. Adjunctus.	Zethes.	Phyſ. Francof.	– –	1689. 12. Aug.
83	Dn. D. Tobias Czaſchelius, Lauba-Luſat.	Æſculap. I.	Arch. Cæſar.	– –	1682. 25. Dec.
84	Dn. D. Joh. Georg. Sartorius, Bamb.	Calais.	Phyſ. Bamb.	– –	1696. 18. Apr.
85	Dn. D. Joh. Chriſtian. Tralles, Strehlenſ. Sileſ.	Avenzoar.	Phyſ. Vratisl.	– –	1698.
86	Dn. D. Jacobus Wolffius, Numburg. A. N. C. Adjunctus.	Socrates I.	P. P. Jenenſ.	– –	1694. 27. Jul.
87	Dn. D. Carolus Patinus, Pariſinus.	Galenus I.	P.P.Patavinus	– –	1693. 10. Oct.
88	Dn. D. Günther. Chriſtoph. Schelhammerus, Jenenſ. A. N. C. Adjunctus.	Theophraſt.	P.P.Kilonienſ.	– –	1693.
89	Dn. D. Johann. Pfeiffer, Geranus.	Muſa.	Arch. Ruthen.	1680.	1684. 12. Jun.
90	Dn. D. Joh. Ludovic. Hannemannus, Friſ. Orient.	Neſtor II.	P. P. Kilon.	– –	
91	Dn. D. Johann. Dolæus, Geiſmar. Haſſ.	Andromachus.	Arch. Haſſo-Caſſel.	– –	†
92	Dn. D. Sebaſt. Scheffer, Francof. A. N. C. Adjunctus.	Perſeus II.	Phyſ. Francof.	1681.	1686. 10. Jan.
93	Dn. Hier. Ambroſ. Langenmantel, Auguſtan.	Solon.	Canon. Aug.	– –	1718. 5. Dec.
94	Dn. D. Joh. Jacobus Harderus, Baſil. A. N. C. Adjunctus.	Pæon I.	P. P. Baſil.	– –	1711. 28. Apr.
95	Dn. D. Joh. Daniel Widt, Argentin.	Aſclepiades	Arch. Mogunt.	– –	1693.
96	Dn. D. Joh. Conrad. Peyer, Scaphuſ.	Pythagoras	Phyſ. Scaphus.	– –	†
97	Dn. D. Joh. Paulus Wurffbain, Norib. A. N. C. Eph. Director.	Hermes II.	Phyſ. Norib.	– –	1711. 17. Jan.
98	Dn. Georg. Eberhard. Rumphius.	Plinius Indic.	Senat. in Amboina.	– –	†

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
99	Dn. D. Joh. Petrus Albrecht, Hildesheim.	Caſtor II.	Phyſ. Hildesh.	– –	
100	Dn. D. Johann. Muraltus, Tigur.	Aretæus.	Phyſ. Tigurin.	– –	
101	Dn. Henricus Screta, Scaphuſ.	Nicander.	Phyſ. Scaphuſ.	1682.	1689. 6. Aug.
102	Dn. D. Joh. Adam. Limprecht. Vratiſl.	Fabius.	Phyſ. Berolin.	– –	
103	Dn. D. Gerard. Blaſius.	Podaliri⁹ II.	P. P. Amſtelod.	– –	1682.
104	Dn. D. Joh. Jacob. Döbelius, Gedan.	Hippocr. II.	P. P. Roſtoch.	– –	1684. 6. Jun.
105	Dn. D. Emmanuel König, Baſil.	Avicenna.	P. P. Baſil.	– –	
106	Dn. D. Mart. Joh. Haesbart, Clivens.	Rhaſes.		– –	†
107	Dn. D. Joh. Georg. Hieronymi.	Aetius.	Phyſ. Guelferb	– –	†
108	Dn. D. Joh. Georg. Landbeck, Hoenloic.	Serapio I.	Pract. Kitting.	– –	1681.
109	Dn. D. Carolus Ohmb, Vratiſl.	Sirius II.	Pract. Vratiſl.	– –	1706. 9. Apr.
110	Dn. D. Jacob. Schmidius.	Podalir. III.	Arch. Anhalt.	– –	1705. 5. Jan.
111	Dn. D. Jacob. Weizius.	Æſon II.	Arch. Gothan.	– –	†
112	Dn. D. Joh. Matthias Faber, Auguſt.	Plato I.	Phyſ. Heilbr.	– –	1702. 21. Sept.
113	Dn. D. Adam. à Lebenwald, Auſtr. A. N. C. Adjunct.	Æſculap. II.	Med. Duc. Styr.	– –	1696. 20. Junii
114	Dn. D. Joh. Jac. Weberski, Dantiſc.	Æginet. II.	Phyſ. Dantiſc.	– –	1689. 2. Nov.
115	Dn. D. Joh. Georg. Sommer, Schwarzburgicus.	Machaon II.	Arch. Schw.	– –	1705. 21. Aug.
116	Dn. L. Roſin. Lentilius, Waldenb-Hoenloic.	Oribaſius.	Arch. Würt.	– –	
117	Dn. D. Martin. Chriſtoph. Metzger, Vienn. A. N. C. Adjunct.	Plinius II.	Phyſ. Ratisb.	– –	1690. 20. Mart.
118	Dn. D. Mich. Bernh. Valentini, Giſſ. A. N. C. Adjunct.	Theſſalus.	P. P. Giſſenſ.	– –	
119	Dn. D. Georgius Hannæus, Othin. Dan.	Diomedes.	Pract. Oth.	1684.	1699. 1. Apr.
120	Dn. D. Joh. Dan. Dorſtenius, Marp.	Averrhoes.	P. P. Marpurg.	– –	1706. 20. Sept.
121	Dn. D. Joh. Maur. Hoffmannus, Altdorf. A. N. C. Eph. Director.	Heliodorus I.	Arch. Onold.	– –	
122	Dn. D. Joh. Conr. Rappius, Oringa-Hoenloic.	Serapio II.	Arch. Hoenl.	– –	1693.
123	Dn. D. Theodor. Chriſtoph. Krug, Hersfeld.	Mercurius.	Arch. Brandenb.	– –	1719. Maji.
124	Dn. D. Zachar. Fürſt, Delleboc.	Æolus.	Arch. Trevir.	– –	†
125	Dn. D. Chriſtoph. Helvigius.	Galenus II.	P. P. Gryphiſv.	– –	1690.
126	Dn. D. Daniel Bſcherer, Norib.	Philadelph.	Phyſ. Norib.	– –	1718. 22. Sept.
127	Dn. D. Samuel Ledelius, Sora-Luſat.	Theſeus II.	Phyſ. Grünb. Luſat.	– –	†
128	Dn. D. Jacob. Auguſt. Hünerwolff, Arnſtad.	Actuarius.	Phyſ. Arnſtad.	1685.	†

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
129	Dn. D. Eberhard. Gokelius, Ulm.	Alector.	Phyſ. Ulmenſ.	— —	†
130	Dn. D. Georg. Benj. Gloxin, Colmar.	Serenus.	Phyſ. Colmar.	— —	†
131	Dn. D. de Sanzey, Eq. aur.	Bias II.	Arch. Colon.	— —	†
132	Dn. D. Joh. Dan. Geyer, Ratisbon.	Dædalus.	Arch. Pol.	— —	†
133	Dn. D. Daniel Crüger, Stargard, Pomer.	Argus II.	Med. Pomer. Stargard.	— —	1711. 15. Mart.
134	Dn. D. Joh. Jac. Wepfer, Scaphus.	Machao III.	Phyſ. Scaphus.	— —	1695. 28. Jan.
135	Dn. Baro Joh. Conr. à Brunn, Dieſſenh.	Herophilus.	Arch. Palatin.	— —	
136	Dn. D. Theodor. Zwinger, Baſil.	Ariſtotel. I.	P. P. Baſil.	— —	1724. 22. Apr.
137	Dn. D. Frid. Ferdin. Illmer, de & in Wartenberg.	Democritus.	Arch. Cæſar.	— —	1700. Januar.
138	Dn. D. Joh. Georg. Volckamer, Jun. Noriberg.	Helianthus II.	Phyſ. Norib.	— —	
139	Dn. D. Joh. Benedict. Gründel, Glog. Sileſ.	Cœl. Aurelian.	Phyſ. Styriæ.	— —	1705.
140	Dn. D. Juſt. Frider. Dillenius, Darmſt.	Achates.	P. P. Gieſſenſ.	— —	1720. 28. Aug.
141	Dn. D. Joh. Eſchenbach, Eilenb. Miſn.	Scrib. Larg.	Medic. Saxon.	— —	†
142	Dn. D. Joh. Luc. Rhiemius, Coburg.	Myrepſus.	Phyſ. Coburg.	— —	†
143	Dn. D. Joh. Theod. Mœren, Colon.	Phœbus.	P. P. Mogunt.	— —	†
144	Dn. D. Hermann. Grube, Lubec.	Palamedes.	Phyſ. Haderſl.	— —	1698. Febr.
145	Dn. D. Andr. Ernius, Hanovienſ.	Zephyr. III.	P. P. Hanov.	— —	†
146	Dn. D. Phil. Jac. Hartmannus, Stralſund.	Ariſtoteles II.	P. P. Regiomont.	— —	1707. 28. Mart.
147	Dn. D. Alard. Mauric. Eggerdes, Paderbornenſ.	Euclides.	Arch. Trevir.	1686.	
148	Dn. D. Joh. Ignat. Muſchel, de Moſchau.	Eraſiſtratus.	Phyſ. Glacenſ.	— —	
149	Dn. D. Joh. Jac. Henrici, Argentor.	Arion II.	Phyſ. Argent.	— —	†
150	Dn. D. Petrus Chirac, Congenſ. Gall.	Orion.	Arch. Reg. Gall.	— —	
151	Dn. D. Johan. Acoluthus, Vratisl.	Caſſius Iatr.	Med. Vratisl.	— —	1696. 17. Oct.
152	Dn. D. Mich. Frid. Lochner, Fürth. Noric. A. N. C. Eph. Director.	Periander.	Phyſ. Norib.	— —	1720. 15. Oct.
153	Dn. D. Joh. Henr. Schmid, Suinf.	Phaëton II.	Pract. Suinf.	— —	1723. 13. Mart.
154	Dn. D. Joh. Jacob. Martini, Heidelb.	Plato II.	P. P. Heidelb.	1687.	†
155	Dn. D. Daniel Nebel, Heidelb.	Achilles II.	P. P. Heidelb.	— —	
156	Dn. D. Hermann. Dülker, Cruc. Pal.	Socrates II.	Med. Francof.	— —	†
157	Dn. D. Rudolph. Jacob. Camerarius Tubing.	Hector II.	P. P. Tubing.	1688.	1721. 11. Sept.
158	Dn. D. Jacob. Grandius, Mutinenſ.	Seneca I.	Med. Venetus.	— —	1691. Febr.
159	Dn. D. Sigismund. Ledelius, Sora Luſ.	Hercules II.	Advoc. Suidniz	— —	1705. 4. Nov.

Ordo

Digitized by Google

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
160	Dn. D. Carol. Joseph. Myllerus, Tugio-Helv.	Xenophon.	Phys. Tugiens.	— —	†
161	Dn. D. Conr. Phil. Limmer.	Leucippus.	Med. Servest.	— —	
162	Dn. D. Frider. Wilhelm. Clauderus, Altenburgo-Misn.	Theseus III.	Med. Altenb. Misn.	— —	1691. 9. Nov.
163	Dn. D. Theodorus Caroli, Tubing.	Neptunus.	Phys. Leom.	— —	1690. 20. Febr.
164	Dn. D. Georg. Tobias Dürrius, August.	Damocrates.	Phys. August.	— —	1712. 3. Sept.
165	Dn. D. Marcus Gerbezius, Liburn.	Agesilaus.	Med. Labac.	— —	1718.
166	Dn. Alexand. Maurocordatus, Constantinop.	Alexand. M.	Interpres Ottoman.	1689.	†
167	Dn. D. Ernest. Morgenstern.	Aristogen. I	Arch. Saxon.	1690.	†
168	Dn. D. Henricus Erndl.	Critobulus	Arch. Saxon.	— —	1693. 13. Sept.
169	Dn. David Hausmann, Dresdens.	Aristæus.	El. Sax. Ærar. Bell. Præf.	— —	1698. 27. Dec.
170	Dn. D. Joh. Elias Lehmann, Lusat.	Antenor.	Arch. Saxon.	— —	1691. 1. Apr.
171	Dn. D. Joh. Godofr. de Berger.	Apulejus.	Arch. R. Pol.	— —	
172	Dn. D. Josephus Lanzonus, Ferrar.	Epicharmus	P. P. Ferrar.	— —	
173	Dn. D. Christian. Vater, Witteb.	Nicomachus	P. P. Witteb.	— —	
174	Dn D. Joh. Georg. Grübel, Cala-Thur.	Varro.	Arch. Saxon.	— —	1698.
175	Dn. D. David Reich ab Ehrenberg, Vratisl.	Hercules III.	Med. Vratisl.	— —	†
176	Dn. D. Joseph Maria Revelius, Pedemontan.	Aristogen. II.	Arch. Polon.	— —	†
177	Dn. D. Christian. Schuchmann, Salfelda-Thur.	Ælianus.	Phys. Annæb.	— —	†
178	Dn. D. Gustav. Casimir. Gahrliep von der Mühlen/ Suec.	Aurelianus	Arch. Elect. Brandenb.	— —	1713.
179	Dn. D. Joh. Jacob Wagnerus, Turgav-Helvet.	Pæon II.	Med. Tigurin.	— —	1695. 14. Dec.
180	Dn. D. Martin. Maximil. Pruggmair. Styriac.	Parmenides.	Med. Græcensis.	— —	†
181	Dn. D. Francisc. Stockhamer, Salisburgens.	M. Artorius	Arch. Cæsar.	— —	
182	Dn. D. Johan. Caspar. Westphalus, Rugenvalda-Pomeran.	Albucases.	Phys. Delitz.	— —	1721. 24 Mart.
183	Dn. D. Dionysius van der Sterre.	Valerius M.	Soc. Ind. Or. Batav. Proto.	— —	1691.
184	Dn. D. Joh. Bapt. Scaramuccius.	Phaëton III	Med Maceratens.	— —	†
185	Dn. D. Ernest. Sigism. Grossius, Jauera-Siles.	Chiron II.	Phys. Suidnic	1691.	
186	Dn. D. Joh. Christian. Mentzelius, Berolin.	Seneca II.	Arch. Brandenb.	— —	1718. 17. Maji

)( )( )(

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
187	Dn. D. Sylv. Samuel Anhorn de Hartwiss.	Strabo I.	Phys. Sangall.	– –	
188	Dn. D. Johan. Andreas Schmidtius, Wormat.	Strabo II.	P.P. Helmstad.	– –	1726. Jan.
189	Dn. D. Godofredus Thomasius, Lipsiens.	Vindicianus.	Phys. Norib.	1692.	
190	Dn. D. Georg. Frider. Francus de Frankenau, Argentorat.	Philaretus.	P.P. Hafniens.	– –	
191	Dn. D. Christophorus Horchius,	Absyrtus.	Archiat. Brandenb.	– –	
192	Dn. D. Elias Camerarius, Tubing.	Hector III.	P. P. Tubing.	– –	
193	Dn. D. Theodor. Janssonius ab Almeloveen, Belgia.	Celsus II.	P.P. Hadervic	– –	†
194	Dn. D. Johann Michael Faustus, Argentor.	Theophilus.	Med. Francof.	– –	1707. 7. Oct.
195	Dn. D. Johann. Fridericus Gruvius, Erffurt.	Philo I.	Arch. Suec.	– –	†
196	Dn. D. Ambrosius Stegmannus, Wettinensis.	Æmilius.	Med. Islebiens.	– –	1700. 21. Jan.
197	Dn. D. Joh. Fridericus Haack, Herbipol.	Archigenes	Arch. Fuldens.	1693.	†
198	Dn. Johannes Kunckelius à Löwenstern.	Hermes III.	Consil. Metall. Suec.	– –	1703. 20. Mart.
199	Dn. D. Joh. Nicolaus Seitz, Francus.	Moschion.	Med. Oxov.	– –	†
200	Dn. D. Joh. Fridericus Khern, Græcens.	Sethus.	Med. Warasd. Croat.	– –	†
201	Dn. D. Bernhardinus Ramazzinus, Carpensis.	Hippocrates III.	P. P. Patavinus.	– –	1714. 5. Nov.
202	Dn. D. Vitus Riedlinus, Ulmens. A. N. C. Adjunct.	Craterus.	Phys. Ulmens.	– –	1724. 19. Febr.
203	Dn. Daniel Guiliel. Mollerus, Posoniens.	Solinus I.	P. P. Altdorff.	1694.	†
204	Dn. D. Samuel Grassius, Vratisl.	Mesue II.	Phys. Vratisl.	– –	
205	Dn. D. Michaël Pauli, Lüben-Siles.	Asterion.	Med. Vratisl.	– –	
206	Dn. D. Joh. Conrad. Wepfer, Scaphus.	Melampus.	Phys. Scaphus.	– –	†
207	Dn. D. Samuel Gotthilf Manitius, Lusatus.	Macer.	Med. Dresdens.	– –	1698. 22. Sept.
208	Dn. D. Conrad. Barthold. Behrens, Hildesiens.	Eudoxus I.	Arch. Britann.	– –	
209	Dn. D. Godofredus Schulzius, Altenburgo-Misnic.	Archelaus.	Phy. Schmöll. Misn.	– –	†
210	Dn. D. Carolus Raygerus, Posoniens.	Philo II.	Phys. Poson.	– –	1707. 14. Jan.

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
211	Dn. D. Martin. Anton. à Thrun, Eichsfeld.	Agapius.	P. P. Vienn.	1695.	
212	Dn. D. Joh. Georg. Joſeph. Schwaller, Solothur. Helv.	Alexio.	Med. Solodur.	— —	†
213	Dn. D. Erneſt. Fridemann. Schelhas, Jenenſ.	Anaxagoras.	Med. Wezlar.	— —	1703. 26. Jan.
214	Dn. D. Carolus Philippus Lombardius, Marpurg-Haſſ.	Philetes.	Arch. Duc. Saxon.	— —	†
215	Dn. D. Chriſtian. de Helwich, Domnavia-Pruſſ.	Empedocles.	Arch. Holſat.	— —	
216	Dn. D. Joh. Georg. Hoyerus, Molhuſ.	Apollodorus.	Phyſ. Molhus.	— —	
217	Dn. D. Johan. Ludovicus Apinus, Ohring-Hoenl.	Nonus.	P. P. Altdorff.	— —	1703. 28. Oct.
218	Dn. D. Maximilian. Preuſſius, Vratiſl.	Japis.	Phyſ. Vratiſl.	— —	1721. 6. Sept.
219	Dn. L. Joh. Helfric. Jungkenius, Marpurg. Haſſ.	Apollonicus.	Med. Francof.	1696.	†
220	Dn D. Pyrrhus Maria Gabrielli, Senenſis.	Straton.	P. P. Senenſis.	— —	1705. 19. Dec.
221	Dn. D. Chriſtian Ludov. Gokelius, Gothan.	Alexippus.	Arch. Würtenb.	— —	
222	Dn. D. Joh. Menrad. Vorwaldner, Ingolſtad.	Polybius.	Arch. Bavar.	— —	1724.
223	Dn. Paulus Bocconus, Panormitan.	Plinius II.	Monachus Ciſtercienſis.	— —	1704. 22. Dec.
224	Dn. D. Joh. Baptiſta Herrmann, Norib.	Philiſtion.	Med. Aulic. Cæſar.	— —	†
225	Dn. D. Fridericus Hoffmannus, Hall. Miſn.	Democrates.	Arch. Boruſſ.	— —	
226	Dn. D. Joh. Jacob. Franciſcus Vicarius, Lauterburg-Auſtriac.	Anaximander.	P. P. Friburg.	1697.	†
227	Dn. D. Joh. Baptiſta de Winckh, Liber. Franco.	Lycus.	Phyſ. Græcenſ.	— —	†
228	Dn. D. Joh. Michaël Surgant, Mogunt.	Cleophantus.	Med. Viennenſ.	— —	
229	Dn D. Joh. Jac. Scheuchzer, Tigur.	Acarnan.	Phyſ. Tigurin.	— —	
230	Dn. D. Philippus Fraundorffer, Königswiſ. Auſtriac.	Herodicus.	Phyſ. Morav. Provincial.	— —	1702.
231	Dn. D. Chriſtophorus Gottwald, Gedan.	Aſclepiodotus.	Phyſ. Gedanenſ.	1698.	1700. 1. Jan.
232	Dn. D. Philippus Sigismund. Stoſſius, Cüſtrinenſ.	Androcydes.	Arch. Brandeb.	— —	
233	Dn. D. Joh. Henricus Starckius, Lemgov. Lipp.	Soranus.	P. P. Regiomont.	— —	1707. 8. Febr.

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
234	Dn. D. Wilhelm Hulderic. Waldtſchmidt, Marpurg. Haſſ.	Diocles.	P.P.Kilonienſ.	– –	
235	Dn. D. Joh. Craſto Hiegell, Mogunt.	Geſius.	P. P. Mogunt.	– –	†
236	Dn. D. Matthæus Blaw.	Pauſanias.	P.P. Friburg.	1699.	†
237	Dn. D. Chriſtian. Frider. Cregutus, Hanovienſ.	Marcellus.	P. P. Hanoic.	– –	†
238	Dn. D. Georgius Baglivus.	Thales.	P.P.Romanus.	– –	1708.
239	Dn. D. Gottlieb Budæus, Rehfeld. Saxo.	Menodotus.	Medic. Budiſſ. Luſat.	– –	
240	Dn. D. David. Lichtenhahn.	Cleombrotus.	Arch. Duc. Saxon.	– –	
241	Dn D. Joh. Friederic. Ortlob, Olsna-Sileſ.	Democedes.	P. P. Lipſienſ.	1700.	1700, Dec.
242	Dn. D. Georg Erneſt. Stahlius.	Olympiodorus.	Arch. Pruſſiæ.	– –	
243	Dn. D. Joh. Caſp. Grimm, Saxo.	Crito.	Med. Lipſienſ.	– –	
244	Dn. D. Philipp. Liber. ab Hulden, Jenenſ.	Praxagoras	Med. Neofor. Sileſ.	– –	†
245	Dn. D. Joh. Baptiſta Werloſchnigg, Praſperga-Styr.	Metrodorus.	Phyſ. Linzenſ. Auſtr.	– –	
246	Dn. D. Petrus Hotton, Amſtelod.	Cratevas.	P. P. Lugdun.	1701.	1709.
247	Dn D. Udalric. Staudigl, Landsb. Bavar.	Pittacus.	Monach. Benedict.	– –	†
248	Dn. Johannes Marius Creſcimbenus, Maceratenſis.	Idmon.	Abbas Roman.	– –	
249	Dn. D. Joh. Bapt. Gründler, Hungar.	Marbodæus.	Phyſ. Unguan. Hung.	– –	†
250	Dn. D. Joh. Wilhelm Romberg, Heidelberg.	Patroclus.	Med. Manheim.	– –	
251	Dn. D. Chriſtian. Maximilian. Spener, Francof.	Clidemus.	Med. Aulic. Boruſſ.	1702.	1714. 3. Maji
252	Dn. D. Johan. Henricus Hottinger, Tigur.	Saluſtius.	Med. Tigurinus.	– –	
253	Dn. D. Michaël Erneſt. Ettmüller, Lipſienſ.	Alexius.	P. P. Lipſienſ.	– –	
254	Dn. D. Georgius Pachionus, Roman.	Pelops.	P.P. Romanus	– –	
255	Dn. D. Johan. Melchior Verdries, Gieſſenſ.	Anaximenes.	P. P. Gieſſenſ.	1704.	
256	Dn. D. Sebaſtian Vorſter, Scaphus.	Charicles.	Arch. Mog.	– –	
257	Dn D. Joh. Burckhard. Mögling.	Leonides.	Arch. Würt.	– –	1725. 20. Apr.
258	Dn. D. Caſpar Comelinus.	Mantius.	Prof. Amſtelod.	– –	
259	Dn. D. Joh. Leonhard. Scherlinus.	Thraſyas.	Phyſ. Bamb.	– –	†

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
260	Dn. L. Joh. Samuel Carl, Oring. Hoenl.	Asclepiodorus.	Arch. Isenburg.	— —	
261	Dn. D. Joh. Jacob Mayr de Mayenburg, Scaphus.	Eudemus.	Phys. Scaphus Conf. Cæl. M.	— —	1717. 23. Nov.
262	Dn. D. David Christian Valther, Cygn.	Menander.	Med. Dresd.	1605.	
263	Dn. D. Georg Sigismundus Popatschnigg.	Hygienus.	Med. Labac.	— —	
264	Dn. D. Gottlob Schober, Lipf.	Agathocles	Arch. Russiens.	— —	
265	Dn. D. Andreas Myrrhen, Darmstatt.	Hiero.	Arch. Erpac.	— —	
266	Dn. D. Fridericus Ruyschius.	Philotimus.	P. P. Amstelod.	— —	
267	Dn. D. Carolus Nicol. Langius, Lucern-Helv.	Archibius.	Phys. Lucern.	— —	
268	Dn. D. Godofredus Klaunig, Vratislav.	Eubulus.	Med. Cæs. Aul.	— —	
269	Dn. D. Joh. Adam Lospichler.	Polyarchus.	Arch. Salisburg.	1707.	†
270	Dn. D. Ulricus Sigismund. Nimptsch. Berolstad.	Theon.	Med. Vratisl.	— —	1726. 16. Dec.
271	Dn. D. Godofr. David Mayerus, Vratisl.	Menomachus.	Med. Vratisl.	— —	1719. 25. Nov.
272	Dn. D. Samuel Steurlin, Meinung.	Agrius.	Phys. Schleusing.	— —	†
273	Dn. D. Gottlieb Albrecht, Vratisl.	Diagoras.	Med. Consil. Cæs.	— —	
274	Dn. D. Michaël Angelus Mori, Senensis.	Rubrius.	Poliater Sen.	— —	
275	Dn. D. Johannes Maria Lancisius.	Cæsarius.	Arch. Pontificius.	— —	1720. 20. Jan.
276	Dn. D. Anton. Vallisnerius.	Philagrius.	P. P. Patavinus.	— —	
277	Dn. D. Frideric. Kaltschmied, Vratisl.	Protarchus.	Med. Vratisl.	1708.	1717. 21. Jul.
278	Dn. D. Petrus Wolfart, Hanov.	Polyænus.	Arch. & P. P. Cassellan.	— —	
279	Dn. D. Dominicus Gulielmini, Bononiens.	Athenæus.	P. P. Patavinus.	— —	1710. 12. Jul.
280	Dn. D. Joh. Bapt. Morgagnus, Foroliv.	Marinus.	P. P. Patavin.	— —	
281	Dn. D. Joh. Jacobus Bajerus, Jenens.	Eugenianus	P. P. Altdorff.	— —	
282	Dn. D. Petrus Mangold, Basil.	Heraclitus.	Med. Basil.	— —	
283	Dn. D. Joh. Scheuchzer, Tigurin.	Philippus.	Med. Tigurin.	— —	

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
284	Dn. D. Joh. David Mauchartus, Vaingens. Würtenb.	Plistonicus.	Phys. Marbac.	— —	1726. Febr.
285	Dn. D. Joh. Ernest. Waltsgott, Olsna-Siles.	Glauco.	Med. Aul. Cæs.	1709.	†
286	Dn. D. Joh. Gottlob Nüßler, Lauba-Lusat.	Ctesius.	Phys. Lauban. Lus.	1711.	1711. 30. Mart.
287	Dn. D. Leonhard. Hurterus, Scaphus.	Diophantus.	Med. Scaphus.	— —	
288	Dn. D. Joh. Henricus Helcher, Suidn.	Hierotheus	Med. Vratisl.	— —	
289	Dn. D. Samuel Battierius, Basil.	Erotianus.	P. P. Basil.	— —	
290	Dn. L. Joh. Matthias Müller, Francof.	Gorgias.	Phys. Cünzelsav.	1712.	1725.
291	Dn. D. Joh. Conradus Michaëlis, Hanoviens.	Sophocles.	Med. Hanov.	— —	
292	Dn. Joh. Christian. Lehmannus, Budissa Lusat.	Antenor II.	P. P. Lipsiens.	— —	
293	Dn. D. Joh. Adamus Genselius, Sopron. Hung.	Diodorus.	Phys. Soproniens.	— —	1720. 31. Maji
294	Dn. D. Abraham Vaterus, Witteberg.	Antipater.	P. P. Witteb.	— —	
295	Dn. D. Joh. Abrah. Mercklin, Norib.	Chiron III.	Phys. Norib.	— —	
296	Dn. D. Immanuel Weismann, Waibl. Würtenb.	Apollophanes.	Phys. Vraco Würtenb.	1713.	
297	Dn. D. Michaël Alberti, Noriberg.	Andronicus I.	P. P. Halensis.	— —	
298	Dn. D. Christian Michaël Adolphi, Hirschberga-Siles.	Aetius.	P. P. Lipsiensis.	— —	
299	Dn. D. Herm. Werner. Engelbert. de Westhoven, Hammona-Westph.	Hermophilus.	Med. Hammona. Guestph.	— —	
300	Dn. Lic. Sigismund. Schmiederus, Lobenhan-Misnic.	Sabinus.	Phys. Pirnensis.	— —	1717. 15. Oct.
301	Dn. D. Joh. Jacob. Dillenius, Darmstad.	Glaucias.	Phys. Grünberg Hass.	— —	
302	Dn. D. Joh. Jac. Christian. Thebesius, Sandewald Siles.	Euriphon.	Phys. Hirschb. Siles.	— —	
303	Dn. D. Joh. Michaël de Kozamero, Bavarus.	Stratonicus.	Phys. Teschinens.	1714.	
304	Dn. D. Godofr. Benjamin Preussius, Fraustad-Polonus.	Japis III.	Med. Vratisl.	— —	1719. 12. Junii
305	Dn. D. Samuel Grassius, Jun. Vratisl.	Mesue III.	Med. Vratisl.	— —	
306	Dn. D. Georg. Detharding, Rostoch.	Andronicus II.	P. P. Rostoch.	— —	
307	Dn. D. Joh. Sigismund. Henninger, Argentorat.	Heraclides.	P. P. Argentin.	— —	†

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
308	Dn. D. Alexander Schamsky.	Areus.	Phyſ. Pragenſ.	— —	
309	Dn. D. Joh. Baptiſta Bianchi.	Albutius.	P. P. Taurin.	— —	
310	Dn. D. Andreas Fackhius.	Demetrius.	Proto-Medic. Cæſar.	— —	1727.
311	Dn. D. Andreas Heldius.	Euſebius.	Arch. Byrutin.	— —	1724.
312	Dn. D. Bartholom. Curtius.	Hiceſius.	Med. Mediolanenſ.	— —	
313	Dn. D. Laurent. Heiſterus, Francoſ.	Soſtratus.	P. P. Helmſtad.	1715.	
314	Dn. D. Joh. Philippus Eyſelius, Erfurtenſ.	Philoxenus.	P. P. Erfurtenſ.	— —	1717. 30. Junii
315	Dn. D. Conrad. Arnoldus Vincquedes, Leodienſ.	Artephius.	Med. S. Hubert.	— —	
316	Dn. Joh. Gabriel Doppelmajer.	Conon.	P. P. Norlberg.	— —	
317	Dn. D. Chriſtian. Gottlieb Reuſner, Lignit. Sileſ.	Dorotheus.	Phyſ. Jauer. Sileſ.	— —	
318	Dn. D. Chriſtoph. Ludov. Göckelius, Herſpruck-Noricus.	Philoſtorgius.	Phyſ. Noriberg.	— —	
319	Dn. D. Joh. Philippus Breynius, Dantiſcan.	Callimachus.	Med. Dantiſcan.	— —	
320	Dn. D. Joh. Georg. Liebknecht.	Eratothenes.	P. P. Gieſſenſis.	— —	
321	Dn. D. Joh. Franciſc. Rauch; Breitenpr. Palatin.	Charixenes.	Med. Viennenſ.	— —	†
322	Dn. L. Chriſtian. Gotthardt Wiliſch, Liebſtad. Miſnic.	Baſſus.	Phyſ. Pirnenſ.	— —	
323	Dn. D. Chriſtian. Henricus Erndl.	Stantius.	Arch. Reg. Polon.	1716.	
324	Dn. D. Adam. Frider. Pezoldt, Seyda-Miſnic.	Zoſimus.	Med. Lipſienſ.	— —	
325	Dn. D. Onuphrius Bonfiglius, Liburnenſis.	Palladius.	Med. Cracovienſ.	1717.	
326	Dn. D. Joh. Adam. Göritz, Weidena-Palatinus.	Iſidorus.	Med. Ratiſbon.	— —	
327	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Sprögel, Hamburg.	Nymphodorus.	Conſil. Cæſar.	— —	
328	Dn. D. Erneſt. Gotthold Struve, Jenenſis.	Hipparchus.	Phyſ. Prenzlavienſis.	— —	
329	Dn. D. Joh. Guilhelm. Widmann, Noriberg.	Dieuches.	Phyſ. Norib.	— —	
330	Dn. D. Joh. Chriſtian. Wolffius, Jenenſis.	Socrates III.	Med. Düben-Sax.	— —	
331	Dn. D. Joh. Franc. Löw, Pragenſ.	Acron.	P. P. Pragenſ.	— —	

Digitized by Google

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
332	Dn. D. Joh. Frideric. Weiſsmann, Neoſtad. Franc.	Phoſphorus III.	Phyſ. Windsheim.	— —	
333	Dn. D. Hieronymus Laubius, Auguſt.	Fauſtinus.	Med. Aulic. Reg. Dan.	1718.	
334	Dn. D. Daniel Hoffmannus, Tubing.	Niceratus.	Med. Tubing.	— —	
335	Dn. D. Chriſtoph. Bernhard. Valentini, Giſſenſ.	Theſſalus II.	P. P. Giſſenſ.	— —	
336	Dn. D. Alexand. Camerarius, Tubing.	Hector IV.	P. P. Tubing.	1718.	
337	Dn. D. Samuel Köleſerius, à Kereſeer.		Rei metall. per Tranſylv. Inſpector.	— —	
338	Dn. D. Joh. Adam. Reumannus, Eperies-Hung.	Chryſippus.	Med. Eperienſ.	— —	
339	Dn. D Daniel Fiſcherus, Käsmarck. Hungar.	Cajus.	Med. in Palatin.	— —	
340	Dn. D. Joh. Caſpar Fehrius, Suinfurt.	Argonauta III.	Phyſ. Suinf.	— —	
341	Dn. Carolus Guſtav. Heræus.	Cleobulus.	Conſil. Cæſar.	— —	1726.
342	Dn. D. Joh. Kanoldus, Vratiſl.	Alexippus.	Med. Vratiſl.	— —	
343	Dn. D. Joh. Adamus Moraſch.	Nebrus.	P.P. Ingolſtad.	— —	
344	Dn. D. Tobias Ferdin. Pauli, Vratiſl.	Alcimion.	Med. Vratiſl.	1720.	
345	Dn. D. Benedictus Gullmannus, Auguſt. A. N C. Adjunctus.	Alcinous.	Phyſ. Auguſta.	— —	
346	Dn. D. Johann. Salzmannus, Argentin.	Heraclides.	P.P. Argentin.	— —	
347	Dn. Joh. Chriſt. Volckamerus, Norib.	Florentius.	Botan. Norib.	— —	1720. 16. Aug.
348	Dn. D. Pius Nicolaus Garelli.	Calligenes.	Arch. Cæſar.	— —	
349	Dn. D. Joh Jacob. Treyling.	Chæreas.	P.P. Ingolſtad.	— —	
350	Dn. D. Andreas Pizlerus, Rohrb. Thur.	Nicoſtratus.	Phyſ. Fridberg.	— —	
351	Dn. D. Julius Pontedera.	Athamas.	P.P. Patavinus	1721.	
352	Dn. D. Frider. Mauric. Hoffmannus, Altdorff.	Heliodorus II.	Arch. Onoldin.	— —	1722. 7. Jul.
353	Dn. D. Georg. Sigism. Liebezeit.	Nileus.	Phyſ. Sopron.	— —	
354	Dn. D. Joh. Henricus Schulze.	Alcmæon.	P.P. Altdorff.	— —	
355	Dn. D. Joh. Georg. Kulmus, Vratiſl.	Philotes.	Med. Dantiſc.	— —	
356	Dn. D. Joh. Adamus Kulmus, Vratiſl.	Philumenus.	Med. Dantiſc.	— —	
357	Dn. Chriſtian Trautmannus.	Albumazar.	Senator Lœbav. Luſat.	1722.	
358	Dn. D. Joh. Andreas Planerus, Freidenſtad-Würtenberg.	Zeuxes.	Phyſ. Heidenheim.	— —	
359	Dn. D. Petrus Antonius Michelottus, Tridentin.	Athenæus II.	Med. Venetus.	— —	

Ordo

Digitized by Google

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
360	Dn. Joh. Henricus Linckius, Lipſ.	Plinius III.	Pharm. Lipſ.	— —	
361	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Schmidtius, Suinfurt.	Phaëton IV.	Med. Suinf.	— —	1724. 14. Sept.
362	Dn. D. Joh. David Wogan.	Antylus.	Med. Memming.	— —	
363	Dn. D. Wilhelm. Bernhard. Nebel, Heidelberg.	Achilles III.	P. P. Heidelberg.	1723.	
364	Dn. D. Joh. Daniel Gohlius, Berolin.	Æſchryon.	Phyſ. Wrizenenſ.	— —	
365	Dn. D. Joh. Rudolphus Zwinger, Baſileenſ.	Avicenna II.	P. P. Baſileenſ.	— —	
366	Dn. D. Georg. Daniel Coſchwitz.	Mneſitheus.	P. P. Halenſ.	1724.	
367	Dn. D. Georg. Tobias Weiſmann, Nurting-Würtenb.	Silimachus.	Phyſ. Nürting.	— —	
368	Dn. D. Franciſcus Buttner, Francof.	Heliodorus III.	Arch. Hoenloic.	— —	
369	Dn. Lic. Conrad. Michaël Valentini, Giſſenſ.	Theſſalius III.	Phyſ. Grunberga Haſſ.	— —	
370	Dn. D. Joh. Hartmannus Degner, Suinfurt.	Argonauta IV.	Med. Neomag.	— —	
371	Dn. L. Imman. Henricus Garmannus.	Pollux II.	Arch. Onoldinus.	— —	
372	Dn. D. Carolus Fridericus Löw, Sempron.	Pittacus.	Med. Lotharing.	— —	
373	Dn. D. Joſephus le Maire, Lotharingus.	Heraclitus II.	Med. Lotharing.	— —	
374	Dn. D. Eberhard. Fridericus Hiemerus.	Demoſtratus.	Conſil. Würtenb.	1725.	
375	Dn. D. Joh. Adolphus Wedelius.	Hercules IV.	P. P. Jenenſis.	— —	
376	Dn. D. Rudolph. Auguſtu Behrens, Brunſuic.	Eudoxus II.	Med. Brunſu.	— —	
377	Dn. D. Joh. Georg. Brebiſius, Cuja-Variſcus.	Evelpides.	Phyſ. Rotenb.	— —	
378	Dn. D. Franciſcus Erneſtus Brückmann, Brunſuic.	Mnemon.	Brunſuic.	— —	
379	Dn. D. Conrad. Graſius, Laubacenſis.	Phliaſius.	Arch. Stolberg.	— —	
380	Dn. Johan. Leonh. Friſchius, Solisbacenſ.	Vegetius.	Conrect. Berolin	— —	
381	Dn. D. Theodor. Philipp. Schachtius.	Agenor.	P. P. Herborn.	— —	
382	Dn. D. Gottlieb Ephraim Berner.	Mnaleus.	P. P. Duisburg.	— —	

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
383	Dn. D. Erneſt. Frider. Juſtus Heimreich, Iſenac.	Arion.	Med Coburg	— —	
384	Dn. Joſephus Nicol. de l'Isle, Pariſ.	Archimedes.	Mathematic. Peterb.	— —	
385	Dn. D. Michaël Schendus von der Becke, Macedo.	Critodemus.	Medic. Peterburg.	— —	
386	Dn. Sigismund. Jacob. Apinus.	Solinus II.	P. P. Norib.	1726.	
387	Dn. D. Joh. Frider. Bauerus.	Chryſermus.	Med. Lipſienſ.	— —	
388	Dn. Joh. Thom. Woolhouſius, Nobilis Anglus.	Demoſthenes.	Med. Ophthal. Pariſinus.	— —	
389	Dn. D. Andreas Elias Büchnerus, Erfurtinus.	Bacchius.	Med. Erfurt.	— —	
390	Dn. D. Auguſtus Buddeus.	Ptolemæus.	Conſ. & Arch Reg Bor	— —	
391	Dn. D. Joh. Chriſtoph. Goetzius.	Ariſton.	Med. Norib.	1726.	
392	Dn. D. Wolffg. Henr. Schrey.	Timon.	Med. Delicianus.	1727.	
393	Dn. D. Joh. Godofr. Büchnerus.	Columella.	Conſil. Com. Reuſſ.	— —	
394	Dn. D. Chriſtoph. Jac. Trew.	Heradinus.	Med. Norib.	— —	
395	Dn. D. Joh. Georg. Brunſchwitzius.	Zeno.	Med. Vratisl.	— —	
396	Dn. D. Joh. Chriſtian. Kundmannus.	Epimenid.	Med. Vratisl.	— —	
397	Dn. D. Joh. Carolus Rollius.	Olympius.	Med. Norib.	— —	

Digitized by Google

CATALOGUS

Nobilissimorum Dominorum, quorum Observationes physico-medicæ in hoc Volumine continentur.

Dn. D. Christianus Michael Adolphi, Archiater Ducalis Saxo-Cizensis, & Medicus Lipsiensis, Academ. Curiosus. Pag. 1. 546

Dn. D. Michael Alberti, Sacr. Cæs. Maj. Borussiæ Consiliarius Aulicus & Professor Medic. ac Philos. in Univers. Halensi, Academ. Curiosus. p. 475

Dn. D. Wilhelmus Andreæ, Medicus Susatensis. p. 82

Dn. D. Fridericus Bauer, Medicus Lipsiens. Acad. Cur. p. 484

Dn. D. Conrad. Berthold. Behrens, Sac. Reg. Maj. Britanniæ Arch. Med. & Senat. Hildes. Acad. Cur. p. 133, 563.

Dn. D. Gottlieb Ephraim Berner, Prof. P. in Acad. Duysburg. Acad. Curios. p. 442

Dn. D. Joh. Georg. Brebisius, Phys. Senior Roteburg. ad Tubarin, Acad. Cur. p. 327. 372

Dn. Joh. Conradus Brunnerus, Lib. Baro de Brunn, Dominus in Hammerstein, Seren. Elect. Palatin. Consil. intim. & Arch. primar. Acad. Cur. p. 272

Dn. D. Francisc. Büttner, Consil. & Arch. Schillings-Fürst-Hoenloicus Acad. Cur. p. 560

Dn. D. Elias Camerarius, Consil. & Arch. Seren. Ducis Wurtenberg. & in Univ. Tubing. Med. Prof. P. hortique medici Inspector, Acad. Cur. p. 247

Dn. D. Alexander Camerarius, Prof. P. in Univers. Tubing. Acad. Curios. p. 101. 334

Dn. D. Johann. Hartmnnus Degnerus, Poliater Neomagiensis, Acad. Cur. pag. 347
Dn. D. Georgius Dethardingius, Prof. P. in Universit. Rostochiensi, Acad. Curios. p. 43. 91. 433
Dn. D. Philippus Eberhard. Dillenius, Poliater Gissensis, Ac. Curios. p. 108
Dn. D. Ernestus Michaël Ettmüllerus, Med. Prof. P. in Univ. Lips. Acad. Nat. Cur. Adjunctus. p. 212
Dn. D. Daniel Fischerus, Medicus in S. Nicolai in der Liptau, Acad. Cur. p. 300
Dn. D. Georg. Frideric. Francus de Franckenau, Prof. P. Regius Hafniensis, Acad. Cur. p. 63. 243. 315
Dn. Joh. Leonhard. Frischius, Gymnas. Reg. Berolin. Rector, Acad. Curios. p. 462
Dn. D. Joh. Adam. Göritz, Poliater Ratisbon. Acad. Cur. p. 120
Dn. D. Joh. Daniel Gohlius, Physic. Wrizena-Misnic. Acad. Curios. p. 67. 257
Dn. D. Conradus Graffius, Archiater Stollbergensis, Acad. Curios. p. 294. 438
Dn. D. Joh. Caspar. Grimmius, Ser. Duc. Saxo-Isenac. Arch. & Poliater Lipsiens. Acad. Cur. p. 65. 225
Dn. D. Benedictus Gullmannus, Phys. August. Acad. Nat. Cur. Adjunctus. p. 3. 49. 353
Dn. D. Laurentius Heisterus, Prof. P. in Univ. Helmstadiensi, Acad. Curios. p. 390
Dn. D. Joh. Fridericus Henckel, Physicus Provincialis Freibergensis in Hermunduris. p. 29
Dn. D. Joh. Mauricius Hoffmannus, Sacr. Cæs. Majest. Ar-

chiater

chiater. & Comes Palat. S. R. I, Nobilis, nec non Seren. Marchion. Onoldini Consil. Aulic, & Arch. Primar. Eph. Nat. Cur. Director. pag. 175. 466

Dn. D. Daniel Hoffmannus, Poliater Tubingensis, Ac. Cur. p. 255

Dn. D. Johan. Kanoldus Poliater Vratislaviensis. p. 553

Dn. D. Joh. Adam. Kulmus, Medicus Gedanensis, Ac. Cur. p. 9

Dn. D. Josephus Lanzonus, Protomedicus & Prof. Ferrariensis, Acad. Curios. p. 83. 116. 171

Dn. D. Hieronymus Laubius, S. R. Maj. Daniæ Medicus Aulicus, Acad. Cur. p. 318

Dn. Lic. Rosinus Lentilius, Consil. & Arch. Seren. Duc. Würtenberg. & Protomed. Stuttgard. Acad. Cur. p. 228

Dn. D. Joh. Adam. Limprecht, Seren. p. m. Fratr. Wurtenb. & in Silesia tum Olsnensi, tum Bernstad. Ducum olim Consiliarius, Acad. Cur. & Collegii Med. Regii Berolin. Adjunctus. p. 97. 124. 277. 329. 457

Dn. Joh. Henricus Linckius, Lipsiens. Acad. Cur. p. 80. 128. 204

Dn. D. Petr. Anton. Michellottus, Arch. Venetus, Acad. Cur. p. 181

Dn. D. Joh. Rudolphus Miegius, Medicus Basileensis. p. 161

Dn. D. Daniel Nebel, Medicus Aulicus Electoralis Palat. & in Univ. Heidelbergensi Med. Prof. P. Acad. Cur. p. 55. 296

Dn. D. Wilhelm. Bernhard. Nebel, Med. Prof. P. in Universit. Heidelb. Acad. Cur. p. 168. 297

Dn. D. Joh. Adam. Reimannus, Phys. Eperiensis, Acad. Cur. p. 374

Dn. D. Christian. Gottlieb Reusnerus, Arch. Ill. Com. à Schaffgotsch, & Poliater Jauerens. Acad. Cur. p. 89

Dn. D. Vitus Riedlinus, Physic. Ulmensis, Acad. N. C. Adjunctus. p. 38
Dn. D. Lucas Schröckius, Sacr. Cæs. Maj. Archiater & Com. Pal. C. S. R. I. Nobilis, Acad. Nat. Cur. Præses, & Phys. August. Primar. p. 552
Dn. D. Joh. Henricus Schulze, Medic. Prof. P. in Univers. Altdorffina, Acad. Cur. p. 490
Dn. D. Ernest. Gotthold Struvius, Physicus Prenzlaviensis, Acad. Cur. p. 439
Dn. D. Michaël Bernhardus Valentini, Med. Prof. P. in Univ. Gissensi, Acad. Nat. Cur. Adjunct. p. 282
Dn. D. Christoph. Bernhard. Valentini, Med. Practicus Gissensis, Acad. Cur. p. 327
Dn. Lic. Conradus Michaël Valentini, Medic. Grünberga-Hass. Acad. Cur. p. 205
Dn. D. Antonius Vallisnerius, e Nobilib. de Vallisneria, Sacr. Cæsar. Maj. Medicus, in Univers. Patavina primarius medicinæ theoricæ Professor, Acad. Cur. p. 356
Dn. D. Joh. Melchior Verdries, Med. Prof. P. in Universit. Gissena, Acad. Cur. p. 69. 166
Dn. D. Georgius Tobias Weismannus, Physicus Nürtingen. Acad. Cur. p. 287. 420
Dn. D. Theodotus Zwingerus, Archiater Ser. March. Durlacens. & Med. Prof. P. Basileens. Acad. Nat. Curios. Adjunctus. p. 143
D. *D.* Joh. Rudolphus Zwingerus, Med. Prof. P. Basileensis, Acad. Curios. p. 155

SERI-

SERIES OBSERVATIONUM

in hoc volumine deſcriptarum.

Obſerv. Dn. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI. Pag.

I. Febris epidemia Lipſienſis. 1

Dn. D. BENEDICTI GULLMANNI.

II. Anaſarca poſt convulſiones curata. 3

III. Gravida tonitru perculſa, fœtu mortuo ac rigente. 5

IV. Cachexia incurabilis. 6

Dn. D. JOH. ADAMI KULMI.

V. Phocæ anatome. 9

D. D. JOH. FRID. HENKELII.

VI. Thermæ e ſcoriis artificiales. 29

Dn. D. VITI RIEDLINI.

VII. Hydrophobia tardius enata. 38

VIII. Lepra hodierna ſanata. 41

Dn. D. GEORGII DETHARDINGII.

IX. Equus docilis. 43

X. Methodus Timæana quartanariis ſanandis. 45

XI. Empirica hæmorrhoidum per emetica curatio. 48

Dn. D. BENED. GULLMANNI.

XII. Falſa plethoricæ conceptio. 49

XIII. Polypus pendulus. 52

XIV. Labiorum coalitus a variolis. 53

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

XV. Tumor cruris monſtroſus. 55

XVI. Tumor brachii oedematoſus & ſcirrhoſus. 57

XVII. Veſicæ calculus e ſcroto protractus. 60

Dn. D. JOH. CASP. GRIMMII.

XVIII. Pedes melancholici ex cera putati. 61

XIX. Puella ſplenetica. 62

XX. Calculus vetulæ tortor. ibid.

Dn. D. GEORG. FRID. FRANCI.

XXI. Calva ſerpentis diademate ornata. 63

XXII. Penna

XXII. Penna anserina duplici caule. 65
XXIII. Calculi renum octaëdri. ibid.
XXIV. Cheirites coralloides albus Americanus. 66
Dn. D. JOH. DAN. GOHLII.
XXV. Epilepsia hysterica cum amaurosi. 67
Dn. D. JOH. MELCH. VERDRIESII.
XXVI. Cœli ardentis phænomena. 69
XXVII. Arthritis ex dysenteria. 74
XXVIII. Tumor manus osseus, folliculo inclusus. 76
Dn. JOH. HENR. LINCKII.
XXIX. Vegetabilia quædam exotica. 80
Dn. D. DID. GVIL. ANDREAE.
XXX. Enema per os rejectum. 82
XXXI. Menstrua vetulæ. ibid.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
XXXII. Febris surda. 83
XXXIII. Hydrops abstinentia a potu sanatus. ibid.
XXXIV. Urina frigida in febri maligna. 84
XXXV. Lacrimæ sanguineæ. ibid.
XXXVI. Mania e vulnere capitis. 85
XXXVII. Ex levi percussione mors. ibid.
XXXVIII. Quartana in surditatem versa. 86.
XXXIX. Pus ex parotide per urinam emissum. ibid.
XL. Oleum ovosum anodynum. 87
XLI. Ophthalmia contagiosa. ibid.
XLII. Hæmoptoe anniversaria. ibid.
XLIII. Vertigo tubæ clangore sanata. 88
XLIV. Choavæ potus diarrhoeæ salutaris. ibid.
XLV. Cephalalgia æquinoctialis. 89
Dn. D. CHRIST. GOTTL. REUSNERI.
XLVI. Mictus cruentus. ibid.
XLVII. Ptyalismus impraegnationis signum. 90
XLVIII. Lupina caro antepileptica. 91
Dn. D. GEORG. DETHARDINGII.
XLIX. Tympanitici anatome. ibid.
L. Arthritis a lumbricis impositis insolentior. 96
LI. Eadem a catello admoto remissior. 97

Dn. D.

Dn. D. JOH. AD. LIMPRECHTI.

LII. Cicutæ noxa. 97

Dn. D. ALEXANDRI CAMERARII.

LIII. Anatome Rhachitici. 101
LIV. Tumor præcordialis internus. 105

Dn D. PHIL. EBERH. DILLENII.

LV. Phlegmone brachii scarificatione curata. 108
LVI. Puella ascitica curata. 109
LVII. Boni Henrici hydragoga & traumatica bonitas. 110
LVIII. Pilulæ in dysenteria epidemica polychrestæ, 111
LIX. Hecticæ anatome. 112
LX. Mictus cruentus curatus. 113
LXI. Orthopnoicus curatus. 115

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

LXII. Asthma raparum decocto curatum. 116
LXIII. Sternutatio exitialis. 117
LXIV. Calculi in ventriculo. ibid.
LXV. Ophthalmia urinæ fotu curata. 118
LXVI. Colicus dolor nive curatus. ibid.
LXVII. Cœcitas ex impetigine. ibid.
LXVIII. Capitis vulnus vertiginem sanans. 119
LXIX. Saponis usus in dystokia. ibid.

Dn. D. JOH. ADAMI GOERITZII.

LXX. Hyssopus e maceria crescens. 120
LXXI. Pulvis Acherontis. 122
LXXII. Pulvis fusorius. 123

Dn. D. JOH. ADAMI LIMPRECHTI.

LXXIII. Manus ultra sæculum putredinis expers. 124

Dn. D. JOH. HENR. LINCKII.

LXXIV. Foetus leonina, vel quasi, facie. 128

Dn. D. CONR. BARTHOLDI BEHRENS.

LXXV. Variolarum insitio. 133
LXXVI. Kelleriani corporis sectio. 140

Dn. D. THEOD. ZVINGERI.

LXXVII. Nigra & alba gemellæ. 143
LXXVIII. Hydrope thoracis extincti exenteratio. 147
LXXIX. Maculæ scorbuticæ nigræ dispersæ. 148
LXXX. Uterus sine noxa exsectus. 152

)()()()(

Digitized by Google

Dn. D. JOH. RVDOLPHI ZVINGERI.
LXXXI. Proles pustulosa. 155
LXXXII. Appendix coeca Ilei. 157
LXXXIII. Vesica bovis gemina. 158
LXXXIV. Abortus sterno concavo spectabilis. 159
Dn. D. RUDOLPHI MIEGII.
LXXXV. Abscessus & hydrops ovarii dextri. 161
Dn. D. JOH. MELCH. VERDRIES.
LXXXVI. Abscessus spinæ dorsi. 166
LXXXVII. Abscessus mesenterii. 167
Dn. D. GVIL. BERNH. NEBELII.
LXXXVIII. Cephalalgia Choavæ decocto sublata. 168
LXXXIX. Hemicrania Peruviano cortice discussa. 169
XC. Asthma ex obesitate. 170
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
XCI. Urina anthysterica. 171
XCII. Ab esu asparagorum sanguinis mictio. 172
XCIII. Metastasis admiranda. ibid.
XCIV. Experimenta circa vermes. 173
XCV. Dolor capitis Quartanus. ibid.
XCVI. Icterus a felis morsu. 174
XCVII. Choavæ cum lacte coctæ dotes. ibid.
Dn. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
XCVIII. Anatome Hydropici. 175
XCIX. Doloris ischiadici repentina medela. 178
C. Cachexia ad ascitem tendens curata. 179
Dn. D. PETR. ANTON. MICHELOTTI.
CI. Nervorum distentio pertinax a cortice Peruviano. 181
CII. Mania gelidæ balneo curata. 191
CIII. Menstrua linteolis frigidis suppressa. 194
CIV. Capitis dolores vesicatoriis repressi. 197
CV. Coxendicis dolor lacte sublatus. 200
Dn. D. JOH. HENR. LINCKII.
CVI. Arbor Caffé Lipsiæ florens. 204
CVII. Lacerta aquatica vomitu ejecta. 210
Dn. D. MICH. ERNST. ETTMVLLERI.
CVIII. Scroti, penis & pedum scirrhus ab erysipelate. 212

Dn. D. JOH. CASP. GRIMMII.

CIX. Mictus per octiduum cruentus. 225
CX. Ulcus cancrosum in faucibus. ibid.
CXI. A polypo cordis cachexia. ibid.
CXII. Aphonia variolarum comes. 226
CXIII. Cruenta cum ramentis cutaneis mictio. 227
CXIV. Vermiforme per urinam excretum. ibid.

Dn. Lic ROSINI LENTILII.

CXV. De cespitibus Batavorum bituminosis. 228
CXVI. De fossilibus Anglorum carbonibus. 235

Dn. D. GEORG. FRID. FRANCI.

CXVII. Naturæ in ovis gallinaceis lusus. 243
CXVIII. Crystallus in amethystum mutata. 244
CXIX. Fungus quernus monstrosus. 245
CXX. Excrescentia carnosa in dorso infantis. 246

Dn. D. ELIAE CAMERARII.

CXXI. Noxius radicum esus. 247
CXXII. Venenorum applicatio externa. 252

Dn. Lic DAN. HOFFMANNI.

CXXIII. Psychrolusia variolis funesta. 255

Dn. D. JOH. DAN. GOHLII.

CXXIV. Pseudischuria periodica. 257
CXXV. Ruptura interaneorum Arnica curata. 265
CXXVI. Essentiæ dulcis vis antepileptica. 267

D. JOH. CONR. LIB. BAR. A BRUNN.

CXXVII. Experimentum circa podagram cum nephritide. 272
CXXVIII. Virtus corticis Peruviani adstringens. 275

Dn. D. JOH. AD. LIMPRECHTI.

CXXIX. Graminis demessi incrementa. 277

Dn. D. MICH. BEN. VALENTINI.

CXXX. Felis reviviscens. 282
CXXXI. Ardeæ stellaris anatome. 283

Dn. Lic. CONR. MICH. VALENTINI.

CXXXII. Cuculus à rubecula enutritus. 285
CXXXIII. Petroselinum phthiriasi adversum. 285
CXXXIV. Narcisso-leucoii radix emetica. 286
CXXXV. Carlina in Hassia inventa. ibid

Dn. D. GEORG. TOB. WEISMANNI.
CXXXVI. Mictus ac vomitus magicus. 287
CXXXVII. Ferculum magicum. 291
CXXXVIII. Ferculum cruentum. 294
Dn. D. CONRADI GRAFII.
CXXXIX. Tumor inguinis à lumbricis. ibid.
Dn. D. DAN. NEBELII.
CXL. Paralysis palpebræ à morbillis. 296
Dn. D. GVIL. BERN. NEBELII.
CXLI. Diabetes spuria in variolis sublata. 297
CXLII. Mors repentina ex sanguinis in thoracem fluxione. 298
Dn. D. DAN. FISCHERI.
CXLIII. Sanguinis menstrui philtrum. 300
Dn. D. GEOR. FRID. FRANCI.
CXLIV. Cancer marinus variegatus. 315
CXLV. Pes capreoli Indici minoris. 316
CXLVI. Tendinis pars ossea. 316
CXLVII. Pullus cornutus. 317
Dn. D. HIER. LAUBII.
CXLVIII. Spina femoris ventosa. vomicæ duræ. 318
CXLIX. Lumborum dolor ex abscessu & carie. 319
CL. Ulcus ad pleuram penetrans. 320
CLI. Asthma cum hernia umbilicali. 321
CLII. Vomicæ pulmonum & abdominis. 322
Dn. D. JOH. GEORG. BREBISII.
CLIII. Unguentum ophthalmicum. 323
Dn. D. CHRIST. BERNH. VALENTINI.
CLIV. Vesica fellis in bove. 327
CLV. Rex rosarum novus. 328
CLVI. Osteocolla figurata. 329
Dn. D. JOH. AD. LIMPRECHTI.
CLVII. Vespertilio mortuus. 329
Dn. D. ALEX. CAMERARII.
CLVIII. Vulnus abdomen utrinque penetrans. 334
CLIX Amaurosis. 339
CLX. Hydrops saccatus. 342
Dn. D. JOH HARTM. DEGNERI.
CLXI. Dolor maxillæ periodicus. 347

CLXII.

Dn. D. BENED. GULLMANNI.
CLXII. Tussis puerorum epidemica. 353
Dn. D. ANT. VALLISNERII.
CLXIII. Urina difficilis à tumore prostatarum. 356
CXLIV. Letalis urinæ suppressio. 358
CLXV. Polypi narium species rara, 360
CLXVI. Partus vesicularis. 362
CLXVII. Fons in Regno Neapolitano memorabilis. 366
CLXVIII. Diarrhoea inflammationis uteri sanatrix. 367
Dn. D. JOH. GEORG. BREBISII.
CLXIX. Mensium fluxus præcox p rperam putatus. 372
Dn. D. JOH. AD. REIMANNI.
CLXX. Dubia hydropis pectoralis & pericardiaci diagnosis. 374
Dn. D. LAUR. HEISTERI.
CLXXI. Sectio juvenis amaurosi laborantis. 390
CLXXII. Lumbrici intestina perforantes. 391
CLXXIII. Anatome memorabilis juvenis ex hæmoptoe phthisici. 392
CLXXIV. Dissectio empyemate defuncti. 393
CLXXV. Lex Regia de prægnantibus demortuis non humandis, 395
CLXXVI. Ruptura uteri in partu difficili. 397
CLXXVII. Glandulæ labri superioris. 398
CLXXVIII. Linguæ humanæ glandulæ & novi ductus salivales. 401
CLXXIX. Interior laryngis facies ac ventriculi. ibid.
CLXXX. Calculus in glandula bronchiali. 402
CLXXXI. Calculus in fellis vesicula. 404
CLXXXII. Digitus cancrosus resectus. 405
CLXXXIII. Uteri in gravidis discussa crassities. 406
CLXXXIV. Circulus sanguinis in gravidis. 407
CLXXXV. Glandulæ in coccothraustæ ingluvie observatæ, 408
CLXXXVI. Pediculi muscarum. 409
CLXXXVII. An circulus sanguinis veteribus fuerit cognitus, 410
CLXXXVIII. Incertum infanticidii signum. 414
Dn. D. GEORG. TOB. WEISMANNI.
CLXXXIX. Naevi hereditarii expirantes. 420
CXC. V. S. catharsis, acidulæ uterum gerenti salutares. 421
CXCI. Usus decocti visci querni polychrestus. 422
CXCII. Phthisis acidulis curata. 424
CXCIII. Magici casus continuatio. 428

Dn. D. ERNEST. GOTHOLDI STRUVII.
CXCIV. Corticum ulmi virtus antihydropica. 429
CXCV. Maſſa polypoſa per alvum rejecta. 431
CXCVI. Maſſa carnoſa per tuſſim excreta. 432
Dn. D. GEORG. DETHARDINGII.
CXCVII. Faſcinatio. 433
CXCVIII. Mira affectuum concertantium efficacia. 434
CXCIX. Læſio arteriæ in carpo 436
Dn. D. CONR GRAFII.
CC. Eſus cicutæ noxius. 438
CCI. Lotii ſuppreſſio à tumore & ulcere renis. 440
Dn. D GOTTL. EPHR BERNERI.
CCII. Ambuſtio pedis luſoria. 442
CCIII. Hæmorrhoidum palindrome. 444
CCIV. Fragor in partu. 445
CCV. Scabies menſtrua. 447
CCVI. Lacrumæ hyſterico malo ſalutares. 449
CCVII. Vaſorum umbilicalium ruptura. 451
CCVIII. Trepanatio 452
CCIX. Ureteres à calculis obturati. 455
Dn. D JOH. ADAM. LIMPRECHTI.
CCX. Veſpertilio vivus. 457
Dn. D JOH. LEONH. FRISCHII.
CCXI. Veſpertilionum latibula in ſpeluncis. 463
Dn. D. JOH. MAUR. HOFFMANNI.
CCXII. Sanguis ac ſerum lacteum. 466
CCXIII. Hydrops pulmonum. 468
CCXIV. Variolarum deformitas præcavenda. 474
Dn D. MICH. ALBERTI.
CCXV. Transformatio febrium una ſerie facta. 475
CCXVI. Scirrhus uteri hæmorhagia ſolutus. 478
CCXVII. Hæmorrhoides menſtruæ in puero. 480
CCXVIII. Hippolithus. 481
Dn. D. JOH. FRID. BAUERI.
CCXIX Regeneratio roſarum in aceto. 484
Dn. D. JOH. HENR. SCHULZE.
CCXX. Polypus oedematis & exulcerationis cauſa. 490
CCXXI. Spiritus vini tartariſatus ad antimonii tincturam ineptus. 494

CCXXII.

CCXXII. Efficacia aethiopis mineralis. 496
CCXXIII. Auris constitutio in ove surda. 498
CCXXIV. Ductus thoracinus facile inveniendus. 500
CCXXV. Pinguedo bubono celex mentiens. 502
CCXXVI. Puella cum hernia umbilicali nata. 502
CCXXVII. Stillicidium urinæ perpetuum. 505
CCXXVIII. Sinus ossium capitis. 507
CCXXIX. Anevrysma verminosum. 519
CCXXX. Equisetum causa abortuum. 521
CCXXXI. Scabiei retropulsæ effectus funesti. 522
CCXXXII. Observata in cadavere trimuli. 525
CCXXXIII. Scotophorus pro phosphoro inventus. 528
CCXXXIV. Morbus exanthematicus rarissimus. 533
CCXXXV. Prædarthocace pro laxatione præpostere curata. 539

Dn. D. CHR. MICH. ADOLPHI.

CCXXXVI. Ascitica ex improviso sanata. 546
CCXXXVII. Singularis melancholiæ hypochondriacæ solutio. ibid.
CCXXXVIII. Eadem paralysi soluta. 547
CCXXXIX. Calculus in urethra natus. ibid.
CCXL. Paralysis palpebrarum. 548
CCXLI. Cerebri compressio. ibid.
CCXLII. Vermes venereæ luis comites. 549
CCLXIII. Salia volatilia oleosa hæmorrhagiis proficua. ibid.
CCXLIV. Tympanites V. S. curatus. 550
CCXLV. V. S. urinam suppressam ciens. 551
CCXLVI. Gustus ex casu aboletus. ibid.

Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.

CCXLVII. Urina chylosa. 552

Dn. D. JOH. KANOLDI.

CCXLVIII. Biographia medica. 553

Dn. D. FRANC. BUTTNERI.

CCXLIX. Variolæ malignæ Francofurtenses. 560

Dn. D. CONR. BERTHOLDI BEHRENS.

CCL. De ecstasi disquisitio. 563

SYL-

Digitized by Google

SYLLABUS.
IN APPENDICE CONTENTORUM.

I. *Canellae ſ. Cinamomi hiſtoria.* pag. 1.

II. *And. Loevvii hiſtoria epidemica Hungariae.* 17

III. *Joh. Kanoldi disquiſitiones de Humanitate.* 84

IV. *Emman. Henr. Garmanni Epiſtola ad Illuſtrem Dn. Praeſidem Acad. Nat. Curioſorum.* 102

V. *Joh. Erneſti Grundleri, Medicus Malabaricus.* 106

VI. *D. Mich. Schendii R. C. Eq. van der Beck. de rarioribus Exoticis, inprimis de Terra Sinenſi Bezoardica, Tanzuc dicta.* 111

VII. *Ejusdem ſtatus Ruſſiæ literatae.* 131

VIII. *D. Gottlob. Schoberi Diſſertatio de Mumia Perſica.* 150

IX. *Memoria Hartenſelſiana.* 158

X. *Memoria Camerariana.* 165

ACTORUM PHYSICO-MEDICORUM ACADEMIÆ CÆSAREÆ NATVRÆ CVRIOSORVM

VOLVMINIS PRIMI

OBSERVATIO I.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

Febres epidemiæ Lipſiæ 1720. graſſatæ.

PRæter variolas & morbillos, rheumatiſmos, arthriticos dolores, maxime Lipſiæ per Julium, Auguſtum, Septembrem, Octobrem Menſes, continuis repentinis tempeſtatum mutationibus, ventis occidentalibus & meridionalibus aëreque tepido ſtipatos, febres intermittentes, quotidianæ, tertianæ Urbem Agrumque Lipſienſem invaſerunt, atque frequentiſſimæ fuerunt. Quæ nullam fere familiam intactam reliquerunt, ac in quamplurimis plurimi laborantes ſunt inventi Circa illarum indolem imprimis ſequentia notabantur: frigus, horror, rigor per brevius ſolito fere tempus, ſed acerbius affligebant. Ingruebant cum immani alias adeo non conſveto capitis dolore, ſtupore, oculorum obfuſcatione, magno per totum corpus ardore diutiusque permanente ut in

A prin-

principio continuas mentirentur, temulentia item, ſomnolentia., deliriis magnis, vomitibus æruginoſis, doloribus arthriticis vagis. Vermes & lumbrici lati longique in plurimis per ſeceſſus prodibant; imo plurimis ſigna lethalia aderant, adeo, ut & de ſalute recuperanda Practici etiam exercitatiſſimi deſperarent Viciſſitudines haud raro derepente ſe excipiebant invicem adeo, ut quos hac hora deliriis ſummis correptos perituros & ex ſignis lethum alias ſignificantibus, certiſſime mortem ante fores eſſe dixiſſes, altera ex lecto ſanos ſurgentes, & ad munia conſueta converſos vidiſſes; ſic cum peſſimis ſignis tandem evadebant, ac neminem iis ſublatum ſcio. Quæ ſymptomata omnia præter modum alias obſervabilem augebantur, diarrhœa ut plurimum ſupervenientc ſolvebantur, atque quamplurimi per aliquot dies 3. 4. dormiebant, ex quo ægri etiam cœperunt convaleſcere. Per menſes Octobr. Novembr. & Decembr. circa morbi finem multi magnis cutis maculis ſcorbuticis rubris per corporis habitum & ſcabie ſicca quoque multi notabantur & afficiebantur. Convaleſcentes copioſis ſudoribus imprimis diffiuebant, & debiles per longiſſimum temporis ſpatium ſe ſentiebant, ægreque vires reſumebant priſtinas. Tumoribus pedum œdematoſis pertinacibus & non raro ulceribus occupabantur, ac fœdus in facie color diutius manebat, nec adeo tamen pertinaces fuerunt, ſed 3. 4to paroxyſmo finito (recte & rite nimirum adhibita curandi ratione) ut plurimum finiebantur. Neque tamen debito curandi modo adhibito recidivæ adeo frequentes pro earum frequentia fuerunt. Homines cholericæ & cholerico-ſanguineæ conſtitutionis, ſenſibilioris ſpongiogioſæ texturæ, imprimis iis obnoxii erant, pluresque fœminæ quam viri corripiebantur; infantes etiam multi, atque etiam ii, qui nondum primum ætatis annum aut ſaltem etiam dimidium compleverant, affligebantur. Hæque menſe Octobri ſenſim evanuere, & binos menſes ſequentes Novembr. ac Decembr, ſimili tempeſtatum conſtitutione ac priores confœdatus

Digitized by Google

tus, non adeo copioſæ percurrebant, ſenſimque de more ac genio priſtino remittebant; quartana vero & tertiana duplices magis evaſerunt, non adeo tamen ac, priores, frequentes multoque tolerabiliores, aſt ſatis pertinaces.

In curatione præcipitantia terrea, terreo-ſalina, ſal ammoniacum, tartari, Arcanum duplicatum & Nitrum depuratum optima fuerunt, quibus ſolis feliciſſime, DEO adjuvante, ſunt curati. Cauſam quæro in æſtu & ſiccitate inſolita æſtatis anni præteriti 1719, ſub quo maſſa humorum nimis eſt exaltata, reſoluta, & recrementa bilioſa copioſa quaſi ingenita ſunt, ac ſubſequentis hyemis tepore & humiditate, ut & præteritæ modo æſtatis conſtitutione ut plurimum pluvioſa & humida, ſubfrigida ac ſubitaneis mutationibus alterata, ventisque frequentioribus occidentalibus, ſub qua aëris inſalubri conſtitutione habitus corporum & tonus partium eſt relaxatus & languidior redditus roburque debilitatum, pori obſtructi, excretioque bilioſorum excrementorum ingenitorum maſſæ humorum per inſenſibilem imprimis tranſpirationem eſt impedita, quæ intus retenta & plus juſto cumulata, ſubinde ulterius corrupta, hos morbos hæcque ſymptomata produxerunt, ut facile patet hic generationis modus & hæc naturæ in ſolvendo morbo molimina ac phænomena comprobant.

(Lipſia Auguſtam. Vind. d. 15. Januar. An. 1721. miſſa.)

OBSERVATIO II.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Anaſarca poſt convulſiones curata.

QUamplures nunc premit illa depravata conſuetudo, ut Medicum non citius advocare ſoleant, usque dum ægrotis manifeſtum vitæ periculum imminere vident, aſſumtis interea var is medicamentis domeſticis, (ut vocant) indiſcriminatim à medicaſtris vel mulierculis commendatis; & quamvis

vis toto die caſus funeſti eventus ex ſiniſtra hac exhibitione proſtent, cautius tamen mercari diſcere nolunt, ſurdisque ſemper eadem narratur fabula. Simile quid contingebat puero duorum annorum, qui vehementibus convulſionibus per ſpatium 14 dierum torquebatur, illius parentes vero à difficili dentitione has provenire putantes, nullius Medici conſilium expoſcebant, ſed variis ingeſtis hinc inde ipſis ſubminiſtratis medicaminibus hoc efficiebant, ut convulſiones evenirent indies atrociores. Neceſſitate igitur, puerique ejulatu ducti, Medicum accerſebant, qui, morbi hiſtoriâ exploratâ, affectum non tam ex dentitione difficili, quàm potius infarctu ciborum originem traxiſſe invenit, parentibus ideo ob oculos ponit, quàm malè cum infante egerint, imo eundem vitæ periculo expoſuerint; miſello vero ut ſuccurreret, præſcripſit leve laxans cum aliquot granis rad. hypecacoanhæ ad primas vias expurgandas, & clyſterem applicari juſſit anodyno-carminativum, quibus ſtatim aliquod levamen habuit puer, ad reſiduas autem cruditates acidas, hincque provenientes fibrarum criſpaturas, corrigendas & leniendas, præcipitantia & antiſpasmodica ordinavit, mediantibus his puer per DEI gratiam ſanitatem brevi tempore ſuam recuperavit. Elapſis autem duobus vel tribus diebus eundem novus aggreditur affectus, & tumore infeſtatur per totum corpus, tuſſi concomitante moleſtiſſima: parentes illius, nunc ſanioris mentis redditi, ſtatim conſilium expetunt Medici ordinarii, qui puerum anaſarcâ laborantem deprehendebat, & quidem per totum corpus, ne dorſo etiam excepto, & cum aliqualem retroceſſionem urinæ ad ſanguinem animadverteret, ordinabat Electuarium ex reſolventibus, viſciditatem infringentibus, cum diureticis & laxantibus mixtum, id quod levamen puero offerebat haud exiguum, intentionem tamen curatoriam non explebat penitus, idcirco fortius purgans ex hydragogis ſubſtituit, & Tincturam Antimonii cum Tinctura Tartari in die ſumendam præcepit, quibus ſeroſa illa colluvies nunc

melius

melius fusa, tam per alvum, quam per vias urinarias brevi tempore fuit eliminata, pueroque perfecta sanitas restituta.

OBSERVATIO III.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Gravida tonitru perculsa, edit fœtum mortuum membris convulsis rigidisque.

FEmina 34. annorum, temperamenti robusti, aliquatenus plethorica, octavo mense ingravidationis suæ, tempore matutino sacra frequentatura, ante Templi ingressum tonitru improviso, magno percutitur terrore; hanc animi commutationem, embryonisque hinc dependentem alterationem vilipendens, devotionem nihilominus continuat, & per duos horas inibi moras nectit, domum reversa nullis quidem de doloribus, nec aliis supervenientibus symptomatibus conqueritur; & quamvis imminutam calcitrationem infantis perceperit, nullius tamen Medici opem expetebat, nec ipsa medicamenti aliquid confortantis assumebat, sed per 8. dies negotiis suis domesticis absque ullo impedimento præerat. Die vero insequente tàm insigni corripiebatur uteri hæmorrhagia, ut de vita periclitaretur gravida ob omnimodam & tam subitaneam virium prostrationem. Medicus illicò accersitus, ex relatione adstantium, & historiæ circumstantiis instantem abortum præsagiens, analeptica cum lenibus adstringentibus præscripsit, quibus nimius fluxus paululum quidem mitigabatur, tertiâ vero abhinc horâ regrediebatur, tanta violentia, ut syncoptica jacens nunc animam esse efflatura videretur; hoc in statu ancipiti edidit partum suum, mortuum, convulsis rigidisque membris constantem. Resuscitata vero per medicamenta spirituosa, & refocillata per analeptica vires sensim recuperavit, puerperium feliciter transegit, & nunc per DEI gratiam athletice vivit.

OBSERVATIO IV.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Cachexia incurabilis ex Cadaveris Anatome ſe manifiſtans.

NObilis Domina N. N. trigeſimum ſecundum agens annum, conſtitutionis teneræ, nonnihil hypochondriacæ, decimo ſexto anno inibat matrimonium, & per decurſum ſedecim annorum valetudine gaudebat ſecundâ, mater exiſtens novem infantum, interdum accuſabat cordis palpitationem & aliqualem anhelationem, pulſus vero erat inæqualis à prima ferè juventute. Decima vice uterum gerens, anhelatio in aſthma convulſivo-hypochondriacum vergere videbatur, cum palpitatione cordis majori, & quoniam ejus maritus magnam bonorum ſuorum jacturam fuerat perpeſſus, hincque res anguſta domi major oriebatur, ex mœrore die noctuque ducto malum capiebat augmentum. Ordinarius Dn. Medicus, illius naturæ optimè gnarus, tam matri quam fœtui proſpiciebat quam doctiſſimè, & aliqualem orgasmum in gravida percipiens, venam ipſi ſecare juſſit opportuno tempore, ſubjunctis medicamentis adæquatis, quæ vero ob animi gravia pathemata, triſtitiam ſc. mœroremque deſideratum effectum non exequebantur, verum indies vehementiora evadebant ſymptomata, accedentibus novis, calore ſc. præternaturali, tuſſi, ſudoribus colliquativis, uno verbo: Febris Hectica ſeſe manifeſtabat, imprimis vero dolorem urentem & ardentem in latere ſiniſtro ſub mamma, ad tergum usque ſe diſtendentem, extrinſecus autem neque rubore neque tumore perceptibilem accuſabat. Medicamenta externè & interne præſcripta inducias quidem & levamen afferebant, ſemper tamen dolores recrudeſcebant atrocius. Dn. ejus Maritus conjugali amore permotus, unum ad-

Digitized by Google

adhuc Medicum Dn. Ordinario adjungit, qui de morbi hiſtoria eruditus, complicatum quam maximè eſſe affectum deprehendit, ex febre ſc. hectica, aſthmate-hypochondriaco-convulſivo & malo empyematico.

Mutuo itaque conſilio indicationibus ſequentibus inſiſtebant 1.) Febrem hecticam debellando, 2) acrimoniam demulcendo. 3.) viſciditatem infringendo, 4.) criſpaturas ſpasmodicas mitigando, 5.) tonumque fibrarum roborando; Eapropter temperantia, gelatinoſa, præcipitantia, diſcutientia, antiſpasmodica & confortantia præſcribebant, non neglecto cortice Peruviano cum aliis mitioribus antifebrilibus, interpoſitis etiam ob alvi ſtypticitatem emollientibus clyſmatibus. Sed omnia incaſſum videbantur ordinata; per unum alterumve quidem diem ſpes affulgebat adſtantibus alicujus reſtitutionis; omnis autem evaneſcebat Medicis ob continuum irregularem & inæqualem pulſum, ob urinæ multis ſalibus lixivioſis permiſtionem, ob univerſalem virium proſtrationem, imo judicabant conſultius matri fœtuique, per aliquod tempus à multis medicamentis abſtinere propter nauſeam gravidæ ex aſſumtis medicamentis ſubortam & ſolummodo ordinabant continuare uſum oculorum 69. antihectico Poterii permixtorum. Verum neque hæc methodus bonam intentionem ſecundabat,ſed ſymptomata, cordis ſcil. palpitatio dolor & ardor in latere affecto ſitis inextinguibilis, & aſthma convulſivum magis urgebant, imo hoc ultimum ſæpius ſtrangulationem minitabatur. Sæpius vocati Medici, rem jam diu conclamatam eſſe prævidentes,vitæ periculum non occultabant, levaminis tamen cauſa gravidæ commiſeratione dignæ præſcripſerunt Mixturam ex antiſpaſmodicis nitratis & confortativis, ex qua, uti ex omnibus hucusque uſurpatis per horam unam & alteram erigebatur, ſubſequentibus dein ſemper majoribus præcordiorum anguſtiis. Hæc agebantur & reiterabantur per duos & quod excedit menſes, usque dum fœtus (juxta Medicorum prognoſin jam dudum factam) in ergaſtulo ſuo tantis ærumnis ex-

excruciatus & debilitatus nono menſe vivere ceſſabat, ſuaque morte, Matri, omnibus viribus exhauſtæ, convulſiones accelerabat, quæ eandem ſecundo abhinc die morte beata animam Optimo Creatori ſuo quoque reddere neceſſitabant.

In ſectione Cadaveris, (quam ipſa B. Domina maximè efflagitabat) ſequentia notatu digna ſeſe ſiſtebant.

1. Uterus naturalis & inſons, cum fœtu mortuo, ad legitimum partum jam parato, capite demiſſo, inteſtinum rectum verſus reſpiciente, manibus pedibusque reclinatis.
2. Secundina circumcirca firmiter utero adhærens.
3. Ventriculus cum inteſtinis &c. incolumes.
4. Jecur prægrande, ſcirrhoſum, folliculus fellis magnitudinem naturalem excedens, bile turgidus.
5. Lien rugoſus, vappeſcens.
6. Renes marcidi, Veſica urinâ vacua.
7. Thorace aperto: Colluvies ſeri extravaſati lixivioſi, ex ſiniſtro latere præprimis ad dextrum propullulans, & quantitatem trium vel quatuor menſurarum excedens.
8. Cor, plane præternaturale, *tàm extrinſecùs*, ratione magnitudinis, & pericardii, quod non erat membranaceæ, ſed carnoſæ ſubſtantiæ, undique cordi validè annexum, nullum planè ſerum vel lympham continens; dexter ejus ventriculus naturali ſimilis; ſiniſter vero planè cartilagineus, qui cultro anatomico vix obediebat; quam *intrinſecus*, ratione ſepti, cavitatum, fovearum, columnarum, hincque abeuntium filamentorum tendineorum, & valvularum, quæ omnia firmitatem cartilagineam obtinebant.
9. Pulmones, ordinariis majores, pleuræ in ſiniſtro latere toti annexi, ſiniſter lobus flaccidus, ad putredinem abiens.

Quis in conſideratione ſtatus tam præternaturalis viſcerum multorum nobiliorum, partim vitio naturæ, (ſicuti ratione cor-

ne cordis pulmonumque eſt probabile) partim tractu temporis, exortis ſcilicet animi pathematibus, mœrore & triſtitia, contracti, non confirmabit veritatem medici illius dicterii: in Medico non eſſe ſemper, relevetur ut æger? Imo, quis ex recenſitis non videt, vulgarem non latitaſſe anguem in hoc ſubjecto, ſed Hydram, multis capitibus inſtructam; cui ſi truncus unus aut alter fuerat forſan abſciſſus, novus tamen illico ſuccreſcebat, qui cum reſiduis tantam lernam malorum dolorumque excitabat, totam œconomiam invertebat, nullumque locum vel curationis matris, vel conſervationis fœtus relinquebat, utrique vero præmaturam mortem inferebat.

(*Exhibita d. 10. Maji A. 1721.*)

OBSERVATIO V.

DN. D. JOHANNIS ADAMI KULMI.

Phocæ anatome.

VAria animalia ſub aquis in Oceano reperiri, quæ aliorum terreſtrium formam quadantenus præ ſe ferunt, longa experientia jam ſufficienter comprobavit; atque ob illam ſpecierum externarum ſimilitudinem pari etiam nomine hæc monſtra marina hactenus ſemper venerunt. Sic varia Philoſophorum ſcripta tauros, equos, lupos, porcos ſive delphinos, lepores, columbas, vitulos marinos, imo etiam homines, ſub Sirenum nomine exhibuerunt. Ex hiſce belluis marinis littori noſtro notiſſima eſt *Phoca*, ſeu *Vitulus marinus*, animal aquatile quadrupes, nullis ſquamis, ſed corio ubique piloſo tectum, quod tactu molle, ſcintillante candore, aut fuſco colore variis maculis nigricantibus diſtinctum nitet. *Longitudo* ejus, reſpectu plurium individuorum adultorum diverſa, uti in canibus terreſtribus deprehenditur: *ſtructuram* autem *externam* æque ac *internam* totam quantam mirandam in ſequentibus penitius exponam, prout illam in animali hoc,

præcipue vivo, inveni, atque ex viſceribus & ſceleto conſervatis ſemper demonſtrare poſſum.

Quoad externam inprimis oris formam cani moloſſo phoca noſtra haud abſimilis eſt, unde etiam piſcatoribus noſtratis vernacula lingua ein See-Hund appellanda venit, quanquam etiam nec illis vitio verterem, qui eandem ob rationem animal noſtrum *catis* comparare velint; gaudet namque *capite rotundo*, cujus *os* paululum *protractum*, *labiisque* dura carne, vitulorum more, *tumidis* munitum *barba* quadam *ſetis* geniculatis varii ordinis, longitudinis atque craſſitiei *ornata* ſuperbit: *fauces ad prædam aptæ* utriusque maxillæ dentium acutiſſimorum ſerie circumſeptæ ſunt, quorum alterius ordinis acies alterius interſtitium mutua commiſſura ita excipit, ut animal ex rapto vivere adſuetum rictum ſuum eo arctius claudere & prædam ſemel arreptam minime excidere ſinat; huic remoram etiam aliquam imponit *palatum* rugis ſerratis *aſperum*, cui in ordinario loco *tonſillæ* parvæ ſuſpenduntur.

Lingua in apice ut plurimum, haud tamen adeo profunde *diffiſſa*, & ad latera (ubi dentium inferiorum intervallis ubique inſeritur) *crenata* deprehenditur; illam etiam nuper ad latus ſiniſtrum ad latitudinem unius digiti plane bifidam & maculatam vidi. *Oculi* ad bovinorum magnitudinem facile accedentes & palpebris tecti pupilla ampla & nigerrima micant, quam panniculus carnoſus alias noctuis proprius & in cantho majori hærens pro neceſſitate obtegit.

Auriculæ externæ plane deſunt, horum vero loco *valvula* quædam *triangularis fuſca*, pone orbitam oculorum corrugato foramini ad meatum auditorium tendenti appoſita eſt, quæ ſub undis clauſa omnem aquæ aditum arcere valeat: ſic etiam nares extra aquam hiantes facili motu contrahuntur.

Amplitudo *colli corrugati* ipſius capitis peripheriam excedit; reliquum *corpus* rotundum & fere *conicum* è pectore ampliſſimo eoque late deducto, tanquam baſi, piſcium more per abdo-

abdomen verſus pubem ſenſim decreſcit, quo in loco *pedes poſteriores* caudæ interjacenti tam firmiter, tamque proxime adhærent, ut ſinguli ſeorſim moveri quidem, attamen diduci nequeant: *cauda* hæc *exigua*, curta, parumque depreſſa in fine ſurſum incurvatur; pedum autem annexorum *tarſus*, *metatarſus*, & *quinque digiti* diverſæ longitudinis ſolummodo foras prominent, reliquis pedum membris ſub cute intra carnem deliteſcentibus; præterea digiti reflexis *ungulis* armati *membrana* quadam laxa ad modum anſerum aut anatum invicem connectuntur, ut expanſi remorum munere fungantur, & magnam aquæ copiam trudendo corporis molem eo validius ac velocius propellant.

In *pinnis ſ. pedibus anterioribus brachium & cubitus* pariter integumentis teguntur, exporrectis ſolo *carpo*, *metacarpo*, & tribus quinque *digitorum articulis*, quorum extremæ phalangi *ungulæ validiores* apponuntur.

Ab *umbilico* in medio abdominis ſub pilis vix obſervabili utrinque ad latera trium digitorum intervallo in fœmellis diſtat una *mammarum papilla*, quarum *tubuli lactiferi* per ſubſtratam pinguedinem diſtribuuntur.

Penis in maſculo, ſecundum *Schelhamerum* (mihi enim nondum licuit eſſe tam felici, ut marem diſſecandum acquirerem) ſub cute abſconditur, quatuor ab umbilico vel quinque digitos ex foramine patulo proditurus; parvus vero, ne quidem illum, quo mediocris canis inſtructus eſt, æquans.

Diſſecta *cute*, ſive *corio craſſiſſimo*, ſubito in conſpectum venit non *membrana*, ſed potius *pannus adipoſus* dicendus, ad pollicis craſſitiem, innumeris fibris nervoſis & vaſis ſanguiferis intertextus, ſubſequente *panniculo carnoſo*, qui muſculos undique tegit.

Muſculi *pyramidales* abdominis ſemper defuerunt, reliquis præſentibus ſubtenditur *peritonæum*, membrana ſcilicet illa, quæ etiam in aliis animalibus cuncta abdominis viſcera ambit; in hoc autem bruto firmior deprehenditur, magisque nervoſa

Digitized by Google

& *pellucida*, ita ut inteſtina involuta quadantenus transparere videantur, qua cuncta abdominis viſcere in ordinario ſitu detinentur, excepto *omento*, quod in aliis animalibus ſupra inteſtina ad hypogaſtricam usque regionem multa pinguedine refertum extenditur, in noſtro vero regionem umbilicalem vix attingere in omnibus diſſectis, contra *Segerum*, qui plane nullum vidit omentum, demonſtravi: duplici quidem conſtat omentum membrana, at tenuiſſima, telæ aranearum ſimillima, nec ullum pinguedinis veſtigium præbet, ac ventriculo, lieni atque pancreati alligatur.

Ventriculus ſingularem plane figuram obtinet; duplicem merito dixerim, *prima* namque ejus *cavitas*, eaque conica ſub œſophagi ingreſſum ampliata recta & anguſtiori via deorſum tendit ad longitudinem duarum palmarum, ubi facta brevi flexura *altera cavitas ſuccedanea* & multo minor ad prioris latus dextrum dimidia via ſub hepate aſſurgit, quam ſub hoc viſcere verſus hypochondrion dextrum denuo recurvatam *pylori* juſta valvula claudit: duobus hiſce ventriculis mutua membrana firmatis interjacent *vaſa gaſtrica* & *glandula* quædam inſignis pancreati quoad ſubſtantiam ſimilis; *interna* vero harum cavitatum *facies*, inprimis *ſecundæ*, admodum eſt *rugoſa*, & copioſo *liquore gaſtrico* referta. Succenturiata etiam cavitas plerumque *bilis* flavedine tincta *vermibus* tenuiſſimis vivis quandoque domicilium præbet, quemadmodum præter meam obſervationem *Segerus* & *Schelhamerus* quoque annotarunt.

Inteſtinorum canalis longitudini ejusdem individui quandoque vigeſies major, tantæ vero ſolum craſſitiei, ut inteſtina tenuia digitum minimum vix æquent, craſſa autem pollicem haud ſuperent. *Faces* continebantur in parva quantitate & inſtar meconii, neque ullas in illis obſervavi rugas ſeu *valvulas conniventes*, nec valvulam coli ſic dictam Bauhini ad oram inteſtini cœci, quod *cæcum* in dextro hypochondrio ſitum nulla *apendice vermiformi* gaudet, ſed pari figura ſemper ſeſe exhibuit, ac quidem in felibus. Pluribus in locis, inprimis verſus

cœcum,

Digitized by Google

cœcum, erant conſpiciendæ *glandulæ miliares*, racemoſæ, atque ſub pyloro digitum transverſalem unum cum dimidio *orificium ductus bilarii* maxime conſpicuum, haud procul ab eo ad latus dextrum *oſtiolum ductus pancreatici* penitius intuenti ſeſe prodit.

Meſenterium, quo inteſtina invicem connectuntur, membrana quidem duplici, attamen perquam tenui ac pellucida gaudet, & quoniam nullam plane pinguedinem continet, ideo omnis generis vaſa turgida eminent. Continet hoc meſenterium glandulam illam conglobatam, *pancreas Aſellii* dictam, quæ longo & rotundo corpore univerſum venæ portæ ramum dextrum, ex innumeris meſaraicarum ſurculis conflatum circumdat; *externa* ejus *ſuperficies* alba variis rubentibus lineolis diſtinguitur, *interna* vero *ſubſtantia* cineritia compacta & ſolida licet, fiſſa tamen albicanti humore chyloſo madet. Miror, me nullam aliam in meſenterio advertere potuiſſe glandulam, cum tamen aliæ corporis partes his abunde erant conſperſæ?

Pancreas proprie ſic dictum unico duntaxat tractu magno ſub ventriculo verſus lienem exporrectum rubicundum hepatis colorem obtinet, *ductumque Wirſungianum* continet.

Lienis figura & color ordinarius, *utraque* vero ejus *ſuperficies*, præſertim convexa, variis *ſulcis* in minutiſſimos lobos dirimitur, & *vaſorum ſplenicorum rami* majores non intra ejus ſubſtantiam, uti in cane terreſtri, ſed extra illam in ſuperficie concava, ſicut in homine, ſecundum longitudinem procedunt & ſurculos minores omni lienis regioni diſtribuunt.

Hepar præmagnum in quinque, ſex, quandoque etiam in plures *lobos* ex rubro flaveſcentibus diviſum in parte ſuprema, ubi diaphragmati firmiſſimo ligamento adhæret, *ſinum venæ cavæ ampliſſimum* recipit, quem cum *Schelhamero* ingentem, horrendumque ſaccum, non venam, ſed *lacunam* verius dixerim; ſola namque cera, quæ illi explendo ſufficit, libram unam cum dimidia æquat lance: lubentiſſime ſingula hujus

viſceris vaſa, diverſa cera repleta ſua ſubſtantia, Veteribus perperam parenchymatica, encheireſi conſueta liberaſſem, ut omnes eorum divaricationes atque anaſtomoſes in apricum venirent, ſi modo membranæ, fibræque nervoſæ validiſſimæ particulas internæ ſubſtantiæ quaquaverſum nectentes ſpem meam & operam non fefelliſſent. Totam fere hanc hepatis ſubſtantiam internam bis purulentam obſervavi; ex membranulis enim prædictis, tanquam ex veſciculis, cuſpide læſis materia purulenta pultacea flavi coloris undiquaque proſiliebat. *Porta*, ubi vena hujus nominis ſimæ hepatis parti inſeritur, ex duplici lobulo ſeu eminentia fiſſa conſtat. *Veſica fellea* in ordinario loco intra lobos oblonga & recurva multa *bile* turget, contra mentem Ariſtotelis.

Utraque renum miranda *ſuperficies*, una cum vicinis iliorum parietibus internis jucundiſſimum ſpectaculum præbet. Vena enim cava ſtatim ſub hepate in duos finditur truncos magnos, quorum ramus ſupremus ad utrumque latus *venam emulgentem* conſtituit; hujus venæ renalis ſurculi frequentiſſima anaſtomoſi ſeſe invicem inoſculantes plexum aliquem, inſtar reticularis vittæ, efficiunt, qui variis ſulcis totum renum corticem ſupernum & infernum in multas quaſi minores inſulas dividit, & non niſi extrema filamenta intra renum internam ſubſtantiam dimittit, reliqui trunci ramificationibus pene infinitis mutuoque concurſu junctis per totum abdominis cavum in tanta copia diſtribuuntur, ut cultelli acies citra cruentæ inundationis metum ſtructuram partium adjacentium ſcrutari vix queat, quæ difficultas dexterrimum *Schelhamerum*, aliosque exercitatiſſimos anatomicos deterruit, quo minus vaſorum ſpermaticorum, ureterum, receptaculi chyli & ductus thoracici ſitum & tractum aggredi auderent. Hanc circumſtantiam dum animo perpenderem, ceram liquatam cum ſanguine in venis commutare, ſicque canales prædictos denudare tentavi & quidem felici cum ſucceſſu, aſt in illorum ſitu & tractu plane nihil extraordinarii inveni, uti de quolibet ſuo loco patebit.

Renes

Renes ſuccenturiati quoque nihil inſoliti oculis exhibuerunt, omnem quidem operam navavi aliquoties, ut fortaſſis in hoc animali, in quo vaſa omnis generis luculentiora ſiſtuntur, etiam *ductum excretorium* hactenus deſideratum felicius explorarem, qui viſcidum humorem fuſcum in manifeſta illorum *cavitate* detentum aliorſum amandaret, verum ſpe & labore ſemper fruſtrabar.

Rene legitimo per medium diſſecto *ſubſtantia interna* purpurea albis maculis diſtinguitur, ex quibus multæ exiguæ *carunculæ* hinc inde diſperſæ prominent. Nullus ibidem apparet ſinus, qui in aliis animalibus *pelvis* appellatur, verum loco iſtius intimiora hujus viſceris penetralia ſubit *ureter* in varios tubulos diviſus, quorum canaliculi ſingulas carunculas prædictas amplectuntur; à quibus procul dubio urina in renum ſubſtantia ſecreta excipitur, perque ureterum canales flexuoſo tramite ad veſicam defertur.

Veſica hæc *urinaria* in noſtro animali parva, oblonga atque in fundum acuminatum deſinens umbilico adhæret mediante ligamento pyramidali, ſeu *uracho* conſolidato, cui æque ac veſicæ ad utrumque latus proxime accumbunt alia ligamenta rotunda, quæ antea in fœtu pervia *arteriæ umbilicales* nuncupata ab iliacis ortum ducunt: pari ratione etiam *vena* hujus nominis ab umbilico, cui firmiter adhæret ad hepar ſub ligamenti rotundi forma palam decurrit.

Genitalia maris (quas partes egomet ipſe quidem nondum vidi, uti ſupra monui, ſed ſecundum *Schelhamerum* atque *Hartmannum*) nihil plane differunt ab iis canum ordinariorum: ſic etiam *fæmellarum ſpermaticæ* ſub renibus ab ipſo arteriæ trunco ad regulam aliorum animalium oriuntur, ſanguis vero refluus per *venas* ejusdem nominis ad iliacas divaricationes, & ex iis ad illos truncos defertur, quos circa renes diffiſſos ſupra commemoravi, quæ ſingula vaſa parvum *plexum pampiniformem* conſtituunt. *Vulva* eſt ampliſſima, cujus ambitus quatuor digitorum capax; *vagina* & *uterus* ipſe una cum

ovariis

Digitized by Google

ovariis justo loco, eademque proportione, uti in canibus terrestribus inveniuntur, præter *uteri cornua*, quæ justo sunt breviora; ex quo colligere est, phocam paucos saltem utero gerere catulos, & quibus etiam binæ mammæ lactandis sufficiant.

Diaphragma, quod suo velamine abdomen à thorace, peripheriâ vero costas spurias à legitimis distinguit, totum fere est carnosum, à cujus parte anteriori ad apicem usque cartilaginis ensiformis versus umbilicum *lata membrana nervosa* excurrit, qua hepatis moles prægrandis debite suspenditur. Diffracto thorace, quem abdomine multo longiorem *pleura* investit, & *mediastinum* more solito secundum longitudinem dividit, visceraque contenta sustentat, medium locum occupat *Cor*, *pericardio* laxe ambiente & *humore* subrubro, attamen pauco admodum inclusum, cujus *figura* in omnibus reliquis animalibus conica, in nostro vero animali *cuneiformis* deprehenditur; ex magna enim & rotunda basi, qua vasis quatuor communibus alligatur, in apicem latiorem depressum desinit. Ejus *superficies superior* æque ac *inferior* nulla fere pinguedine referta, ingenti autem quantitate ramusculorum vasorum coronalium abundat. *Auricula dextra* sinistram bis magnitudine, *sinistra* vero dextram toties crassitie vincit, qualem relationem etiam *ventriculi* invicem observant: *interna cordis structura* ratione cavitatum, trabium, sulcorum & valvularum ab ordinaria naturæ lege minime aberrat.

Foramen ovale & *canalem arteriosum*, quæ *Schelhamerus* & *Hartmannus* clausa viderunt, ego nuper utrumque in adulto vitulo marino inveni apertum, quemadmodum illa curiosis ostendenda hucusque asservavi: in primis phocarum cadaveribus nec ego foramen ovale vidi, sed sulcum auriculæ dextræ supremum foraminis ovalis cicatricem fortassis habui, qui etiam forsan aliis imposuit, ut nubem pro Junone mecum amplecterentur. Absconditur autem foramen ovale genuinum in ipso angulo limbi venam cavam superiorem ab infe-

riori

Digitized by Google

riori diſtinguentis, & portiuncula quadam tunicæ internæ tanquam valvula adſtante ita obtegitur, ut ejus orificium quadantenus obliteratum non adeo obvium ſit. Quid ſi æque facili deceptu radicem aliquam *glandulæ thymi*, quæ vaſis communibus arcte adhæret, canalem arteriosſum clauſum putasſent? quem canalem ego pariter à corde juſto remotius apertum, & in ultimo cadavere cera aortæ injecta turgentem, cum iis, qui adfuerunt, inveni.

Pulmones, qui cor in medio locatum ambiunt, ampliſſimi, flaccidi, ad nigredinem vergentes, inflati vero colore roſeo nitentes, *ſubſtantiam*, *ſtructuram*, *formam* & numerum *loborum* ordinarium exhibent. In unius phocæ *bronchiis* per pulmonum ſubſtantiam diſtributis ſpumam inveni intenſe rubentem, qualem colorem ex ſanguine admiſto originem traxiſſe colligebam, aſt nullam viam ex vaſis pulmonalibus ad bronchia nec retro flatu detegere potui.

Trachea per longitudinem colli incurvati in latere dextro, *œſophagus* vero non ſub, ſed penes illam ſiniſtrorſum extenduntur; eandem ob cauſam *cartilaginoſi* ejus *annuli* ſunt completi atque anguſti, quorum ſuperiorum pars inferna parva quadam lineola, tanquam ſutura, (non tamen in omnibus obſervata) coaluit; inferiorum vero annulorum ſub ſterno pars averſa mollior exiſtit, quoniam œſophagus ibidem ſub illis ſerpit. In *larynge cartilago thyroides* ſurſum elevata absque ulla protuberantia ſcutiformi, quemadmodum in leporibus; *cricoïdes* integra quidem, aſt exigua, excepto dorſo ſuo oblongo; *arytænoides* parvum & coarctatum gutturnium formant; *epiglottis* verſus fauces rugoſa, ea vero parte, qua tracheam reſpicit, lævis rimam tegit.

Pharynx annexa muſculo conſtat complicato in ſeptem paria & unum ſimplicem facile diviſibili, reliquo œſophagi canale manente ordinario. In capite *meatus auditorius externus*, calamum ſcriptorium facile admittens à foramine ſupra dicto non recta via in caput tendit, ſed deorſum ad radicem

proceſſus zygomatici obliquo tractu quater reflexo defertur & ex *ſeptem* parvis inæqualibus *cartilaginibus* invicem articulatis conſtat, quæ cartilagines peculiaribus *muſculis parvis* dilatantur: *meatus internus* hujus animalis in ipſo proceſſu maſtoideo, ob hanc cauſam prægrandi, continetur, cujus cavitatem ampliſſimam *maſſa quædam cruenta*, carnoſo-ſpongioſa, craſſa membrana cincta replet, excepto illo rotundo ſinu laterali infra tympanum, quem oſſa auditus occupant; *cellulis* autem ordinariis iſte proceſſus plane deſtituitur; reliqua ibidem inveniuntur, reſpectu aliorum animalium, ordinaria, at validiſſima. *Membrana tympani* craſſa ſupra baſin ſuam oſſeam ſitu ordinario obliquo expanditur; *oſſa auditus* craſſiſſima &, ut ita dicam, plane ruditer fabrefacta, oſſicula bovina, equina, aliorumque forte majorum adhuc animalium magnitudine ſuperant, inprimis capitula *mallei* & *incudis; ſtapes* triangularis ob craſſitiem crurum foveam quidem, aſt nullum foramen admittit, uti ex Figuris *Numero 2.* in naturali magnitudine depictis cuncta patebunt: *concha* latiſſimis ſcalis diſtinguitur; *canales* autem *tres ſemicirculares* odinarii quinque foraminulis in veſtibulum hiantes alios adhuc *duos ſocios* multo minores agnoſcunt, quorum maximum orificium in fundo veſtibuli obſervatur, reliquis extra illud in canales ordinarios deſinentibus; præter *utramque feneſtram*, ductum ad *tubam Euſtachianam* & *canales nervi auditorii*, alia adhuc hinc inde notantur foraminula, nervulis aut minoribus vaſculis deſtinata.

In ſuperiori limbo *orbitæ oculi trochlea* muſculi obliqui ſuperioris parva tantum, nec adeo cartilaginoſa deprehenditur. Inter *muſculos* ordinarios *oculorum* bulbum flectentibus *adducens*, ſive *indignabundus* latior juſto in duos peculiares facile dividitur; neque *brutorum muſculus* nervum opticum ambiens deſideratur, qui propter multam pinguedinem muſculis oculorum interſperſam iterum in tres diſtinctos ſeparari poteſt. *Tunicis oculorum* admodum craſſis præter *Ruyſchianam*

in

Digitized by Google

in phoca evidentiſſimam, eamque mucoſam, *alia nova* ſubnigra accenſenda venit, quæ variis fibrillis affixa telis aranearum ſimilis inter ſcleroticam atque choroideam laxè expanditur; *retina* craſſa villoſa ſub Ruyſchiana libere fluctuat. *Humores* omnes *tres* ſolito viſcoſiores exiſtunt: *aqueus* inſuper turbidus, *vitreus* autem ingens & durior cum cryſtallino exactè ſphærico, magno, & robuſtis *proceſſibus ciliaribus* firmato membrana lubrica tenaciori cinguntur.

In *cerebro* dantur pauca quæ ab ordinaria naturæ lege abludunt. *Ventriculi*, præcipue quartus, ſolito capaciores ſunt; *plexus choroideus* vaſtus; *corpora ſtriata* tractibus medullaribus cerebelli æmula; *glandula pinealis* cum vicinis protuberantiis grandiores atque rubicundiores: cuncta *nervorum paria*, quibus etiam illa ex ſpinali medulla per vertebras diſperſa annumeranda ſunt, craſſiora & robuſtiora deprehenduntur, exceptis *nervis opticis*, qui ſoli, quod miror, juſto graciliores; *ſeptimum* & *octavum par* pluribus in hoc, quam alio animali, rivulis ex ſuo fonte manant.

Medulla ſpinalis, cujus media pars molliſſima atque albiſſima faſciculis filamentorum duriuſculorum per longitudinem protractis undique cingitur, ſingulis ſpinæ dorſi vertebris cum productionibus ſuis nervoſis admodum laxè continetur.

Quod attinet ad *vaſa ſanguifera*, *aorta* principium reliquo trunco latius diſtenditur, cæteroquin ramificationes ejus ſimili fere ratione, quemadmodum in alio corpore canino, aut etiam humano, diſtributæ ſurculos ubique copioſiſſimos ſpargunt, quorum alii ad maxillas pertinentes plurimorum nervulorum faſciculis involvuntur, alios in collo & pedibus recurrentes merito dicerem.

Hanc arteriam magnam *vena cava* diametro & copia ramorum bis facile ſuperat, cujus ramificationes potiores plane peculiare quoddam ſyſtema in adjecta *Figura V. VI.* & *VII.* exhibitum conſtituunt: *vena* namque *azygos* haud ita longe ab ejus ortu in duos finditur truncos, utrinque ſub aorta

Digitized by Google

ad latera vertebrarum dorſi deſcendentibus, quorum rami intercoſtales ſurculis venarum mammariarum internarum (rectius *ſterno-intercoſtalium*) frequenti & evidenti anaſtomoſi circa ſynchondroſin coſtarum junguntur. Quale jucundum ſpectaculum diviſio venæ cavæ circa renes & in iliis, ſupra jam fuſius deſcripta, efficiat, ex ipſa figura optime patebit, ne dicam de aliis inſolitis copioſiſſimisque venarum juxta atque arteriarum diſtributionibus in capite, collo & pedibus, factaque hinc inde perſpicua anaſtomoſi; eſt enim labor ſane difficilis omnia vaſa ex carne ingenti quantitate nervorum ſtipata ſeparandi, ne rumpant, rupta vero haud commode proſequi poſſumus.

Sanguis in hiſce vaſis continetur copioſiſſimus, ſpumoſus ac viſcidus ita, ut etiam digitos illo imbutos glutinis inſtar affixos teneat, unde etiam evenit, ut vaſorum majorum parietibus firmiter adhæreſcat, atque ibidem ſæpiſſime *polypos* generet.

In Phoca nuper præſentibus amicis, ſtudioſis atque chirurgis quibusdam *viva* cultro ſubjecta ſingula hæc repetii, *motumque periſtalticum inteſtinorum* nobis cernere licuit duntaxat obſcurum, tardiſſimum, & debilem, tametſi phoca viva ejus adhuc eſſet vigoris & roboris, ut in vinculis ſibi exitioſis ſeſe undique jactitaret.

Vaſa lactea vidimus in meſenterio & inteſtinis exigua quidem aſt copioſiſſima, quæ à multitudine nervorum ad latera illa concomitantium probe diſtinguebantur.

Receptaculum chyli una cum *ductu thoracico* curatius ſcrutandum meditabar, verum ingens venarum ſanguine ubique turgidarum abundantia, earumque tunicæ tenuiſſimæ ſcalpelli cuſpidem adigendam plane prohibuerunt, ut citra ſanguinis profluvium (uti jam ſupra *de renibus* monui) ne minimum quidem vulnuſculum alicui loco infligere auderem, cui tubulum ad immittendam ceram adaptare potuiſſem; itaque ſolita encheireſi cavitatem omnem explere haud potui, qua juſta receptaculi

culi

Digitized by Google

culi chyli, ac ductus thoracici tractus, ejusque divisiones, (quas ex aliarum partium mira diversitate raras flexuras credidi) in conspectum venirent. Vidimus autem nihilominus prædicti *receptaculi notabilem quantitatem* paulo altius sub rene sinistro, ejusque succenturiato locatam, & diffracto thorace *ductus thoracici unicum* saltem *tractum* ad aortæ latus sinistrum, ex cujus diametro mediocri alias adhuc sub hac arteria magna latentes ramificationes colligere quidem mente, at illas, ob rationes adductas, denudare non licuit.

Motus cordis ejusque auricularum reciprocus erat validus & per longum tempus durabat. Distincte autem observavimus auriculas bis pulsantes omni temporis intervallo quando cor erat in diastole.

Vasa lymphatica non solum sub hepate & circa principium venæ portæ, sed etiam in aliis corporis regionibus tum temporis quoque observavimus.

Musculi ratione *nominis*, *situs* & *officii* ad musculos canis ordinarii quadantenus accedunt, paucissimi vero ratione *formæ*. *Omnes* sunt *flaccidi*, *atri coloris*, atque *aspectu ingrati*, qui propter fibrarum mollitiem, membranarum musculos involventium tenuitatem, atque pinguedinis absentiam inter se difficulter distinguuntur: *illi in trunco* lati, extensi, minime vero crassi, quorum plurimi ob fibrarum laxam cohæsionem complexorum more in plures partes dilatantur, sic v. gr. *Musculus latissimus dorsi* in triginta fortassis ventres & caudas minores facillimo negotio dirimi posset: *in pedibus* autem *& capite* breviores & robusti, præcipue circa articulationes existunt.

Musculi Psoas omnium sunt validissimi, ut animal hoc ex raptu victitans horum remigio eo velocius prædam in undis venari queat. *Musculi pectorales* etiam validi sunt, quorum cauda prioribus quatuor costis veris, sterno & ejus cartilagini ensiformi superiori (de qua infra) firmiter annectitur.

Ad *ossa* phocarum quod attinet, illa ad soliditatem aliorum minime accedunt, sed *porosiora* atque ob id *fragiliora* existunt:

ſtunt; quod vero ab Ariſtotele mera cartilaginea dicantur, illud cum veritate nequaquam congruit in adultis. Plane autem ſingularis ſtructuræ ſunt oſſa artuum quibus etiam plures epiphyſes apponuntur, reliqua haud adeo multum diſcrepant; ſpeciatim vero capitis oſſa cranio alicujus felis propius quam canis ordinarii terreſtris accedunt.

Cuncta *cranii oſſa* tenuiora & multis in locis plane pellucida deprehenduntur; quæ rectius *harmoniis* quam veris ſuturis diſtinguuntur. *Sutura* ſic dicta *ſagittalis* in phoca ab occipite ad apicem naſi rectilinea decurrit atque os frontis in duo peculiaria dividit. *In interna oſſis occipitis parte* ſepto oſſeo horizontali (latiori, quam in canibus terreſtribus) aliud ſeptum perpendiculare inſiſtit, quibus ſinguli cerebelli lobi ab invicem diſtinguuntur.

Oſſi cuneiformi quatuor *proceſſus alares* & anterior eminentia *ſellæ turcicæ* plane deſunt. Proceſſus *criſta galli* cum annexis *oſſiculis ſpongioſis narium* proprium os conſtituunt & ab *oſſe cribroſo*, cui harmonicè jungitur, facillimo negotio divelli poteſt: proceſſus ipſe elatius prominet, & *foraminula*, quibus ad latera ſtipatur, majora atque copioſiora quam in homine inveniuntur; *oſſa* vero *ſpongioſa* mirifice contexta favis apum aliqua ex parte comparari poſſunt. *Alia oſſa nova* in anteriore maxillæ ſuperioris parte animadvertuntur, quæ ab oſſibus naſi in utroque latere ad palati anteriora decurrunt, dentesque inciſores ſuis alveolis includunt.

Oſſa temporum ea parte, qua cerebrum reſpiciunt variis cavernulis atque eminentiis & peculiari ſulco gaudent, quæ vaſis & nervulis tranſitum concedunt. *Proceſſus* eorum *maſtoideus* ingens excavatus, & ſupra jam deſcriptus ſpongioſa ſua porti uncula plane deſtituitur.

Dentes numero 34., priores 6. *inciſores* maxillæ ſuperioris à ſequentibus *duobus caninis* ſola magnitudine non vero figura differunt, reliqui *10. molares ſerrati* ut plurimum *tricuſpidales* exiſtunt. *Maxilla inferior*, cujus duo oſſa, quibus conſtat, in apice

apice ſynchondroſi junguntur, *quatuor* ſaltem *inciſores* continet, reliqui figura & numero ſuperioribus reſpondent, eorumque cuſpides ſpatiolis mutuo inſeruntur uti de iis ſupra jam mentionem feci.

Coſtarum figura ordinaria, niſi quod earum *cartilagines* ipſis coſtis latiores exiſtant, *numerus ordinarius 30.* utrinque 15. ſcilicet *10. veræ* & *5. ſpuriæ*; unica vice etiam in utroque latere 16. inveni, totidemque vertebras dorſi, uti in ſceleto adhuc conſervato cuilibet oſtendere poſſum.

Sternum 9. conſtat fere cubicis *oſſiculis*, quorum cuique *corpuſculum cartilagineum* æque magnum interponitur eo loco, ubi cartilagines coſtarum ſterno adhærent: oſſiculum infimum eſt longiſſimum, ſupremum vero craſſiſſimum; utrique jungitur *cartilago* quædam *enſiformis*: *ſuperior*, ad cujus dextrum trachæa, ad ſiniſtrum vero latus œſophagus ſubſternitur, gladii haſtæve; *inferior* vero bipalii figuram exhibet.

In *ſpina dorſi* incurvata *46. vertebræ* numerantur, *7. colli*, *15. dorſi*; *7. oſſis ſacri* & *12. caudæ*, quarum ultimæ 4. ſaltem articulationes brevem caudam in phoca nondum diſſecta externe conſpicuam, ſuſtentant. Prima vertebra colli, *Atlas*, reliquis duplo major, *dentem epiſtrophi* non tantum *ligamento annulari*, ſed adhuc *aliis duobus* intermediis ad latera firmat. *Proceſſus* poſteriores, *ſpinæ* dicti, ſquamarum inſtar vertebrarum ſubſequentium interſtitia tegunt. Præter *octo vertebrarum proceſſus ordinarios*, omnes colli, lumborum & quatuor ſuperiores dorſi vertebræ *internam aliquam eminentiam* oſtendunt.

Oſſis innominati (à *Segero* male deſcripti) partem ſuperiorem occupat *ileon* incurvatum ad medium usque acetabuli; ſequens *os iſchion* duobus diſtinctis in angulo ſuperiori foraminis ovalis per harmoniam diviſis oſſiculis conſtat, quibus in adultis phocis *os pubis* firmiſſimo callo coaluit, quod amplum *foramen ovale* continet, atque utrumque antrorſum ſynchondroſi concurrit.

Clavi-

Claviculæ nullæ, *ſcapulæ* vero primis coſtis impoſitæ neque *proceſſu coracoideo*, neque *acromio*, ſed loco hujus *epiphyſi* gaudent, quæ planum quoddam inclinatum format, & condylum oſſis humeri excipit; *ſpina ſcapulæ* ordinaria *baſis* vero arcuata lata cartilagine munitur, ac inferius in *angulum acutisſimum* deſinit.

Oſſis humeri recurvi condyli etiam in adultis phocis *epiphyſes* manent, quibus ſingulis inferioribus alia parva incumbit, & ſuperiori in latere averſo alia acuminata major accumbit, ſic etiam ſuperiori angulo ſ. ſpinæ epiphyſis inſolita implantatur; neque ſilentio plane prætereundum eſt *foramen obliquum*, ſatis ingens, inferius ſupra condylum internum, quod nervo magno tranſitum concedit.

Cubitus ſupra, *radius* vero infra depreſſi etiam aliquantiſper incurvantur.

Cubiti *apophyſes ancon* atque *corona* cum *cavitate* intermedia *ſigmoidea* exiguæ ſunt, inferior epiphyſin magnam recipit. Sic etiam radii principium æque ac finis evidenti epiphyſi gaudet.

Carpus ſeptem conſtat *oſſiculis*, quorum plurima figuram & ſitum oſſium tarſi referunt: horum maximum ſub radio locatum *os ſcaphoides* æmulatur, & quod digito maximo accumbit *polygonum* merito dicitur. Tria oſſicula reliquis digitis proxima *cuneiformia* ſunt, ſextum autem ſub ulna & ſeptimum poſt illam *aſtragali* & *calcis* formam multum eludunt, *illud* pariter *polygonum* non eminentia ſed cavitate glenoidea ulnam excipit; *hoc* vero *conicum* reliquo omnium minimum tranſverſim à tergo prioris locatur.

Oſſa metacarpi atque illa *digitorum* ab aliis haud differunt, niſi quod ubique ſingulis extremitatibus epiphyſes jungantur & ultimas digitorum phalanges *ungulæ validæ* inveſtiant.

Os femoris perbreve & planum, *caput* parvum à collo ſuo cartilagine diſtinctum, *trochanterem* vero unicum eumque magnum

gnum & latum agnoſcit, quem lata epiphyſis tegit; *uterque condylus inferior* ipſi oſſi pariter cartilagine jungitur.

Patella ordinario modo ſeſe habet, atque mediante ligamento firmiſſimo tibiæ adhæret.

Os tibiæ figurâ claviculæ ſimile, in utraque extremitate epiphyſin obtinet, qualibus operculis etiam *fibula* clauditur.

Tarſus phocæ, qui debite *ſeptem* conſtat *oſſibus*, à naturali lege parum recedit; maximam diverſitatem dorſum convexum atque gibboſum parit.

Oſſa vero *metatarſi* atque *digitorum* & *ungulæ* cum illis pedum anteriorum articulis exacte conveniunt.

Cæterum *oſſa ſeſamoïdea* in vola ſ. planta utrorumque pedum ad radicem metacarpi & metatarſi ſingulis articulis geminæ interponuntur.

Pauciſſima adhuc *de phocarum vita ſub aquis* afferre juvat.

Communis fert opinio, hoc animal per longum temporis ſpatium minime vitam ſub aquis ducere poſſe, his inducta rationibus, quia *nullæ branchiæ*, *neque veſica aërea*, quibus cæteroquin gaudent piſces, inveniantur; quod præterea in illis *foramen ovale* atque *canalis arterioſus* clauſa ſint, ſicque mediantibus his *absque reſpiratione embryonum more* circulum ſanguinis & vitam trahere nequeant, & ſic neceſſe habeant natantes nares extra aquam porrigere. Verum, qui mecum penitius perpendent, *phocas* ſæpe *in profundo æquore victum ſuum quærere*, & ſæpe per longum tempus ſub aqua *denegata tranſpiratione* prædæ ſuæ inſidiari debere, illi fateri cogentur, earum *circulationem ſanguinis* (ſine qua vita ceſſat) tum temporis *alia* fieri *via quam* quidem *per pulmones*, quæ via ex ſupra *de corde* dictis ſatis ſuperque conſtabit: præterea ingens ille *ſinus hepatis* in ſingulis individuis etiam ab aliis obſervatus nequaquam ſine ratione ſufficienti, ſed fortaſſis eam ob cauſam conſtructus eſt, ut ſanguis propter denegatam ſub aquis tranſpirationem tardius progrediens ibidem ad tempus ſubſiſtere poſſit.

Digitized by Google

Illud ſufficienter expertus ſum *in phoca viva*, quæ in fundo aquarum quandoque per quadrantem horæ occultata piſces minores ſibi appropinquantes jucundo plane ſpectaculo cepit, (primis autem à captura ſua diebus comedere plane noluit) ita, ut facile crederem, in animali hoc amphibio *circulationem* peragi *duplici modo*, *uno* frequentiori *per pulmones* extra aquam; *alio* ſub aqua *per foramen ovale atque canalem arterioſum*, id quod etiam fortaſſis *pulſus auricularum duplicatus* indicare voluit.

(*Gedano Vratislaviam ad Exc. DD. Joh. Kunoldum A. 1721. d. 20. Aug. miſſa.*)

Conſpectus Figurarum. *Vid. Tab. I.*

Fig. I. exhibet *Phocam* ad vivum exacte delineatam,

Fig. II. Sceleton, cujus.

Num 1. Oſſa trunci exhibet.

- A. Oſſa cranii cum ſuturis.
- B. Orbita oculi,
- C. Maxilla ſuperior,
- D. - - - inferior,
  - a. dentes inciſores,
  - b. - - - canini,
  - c. - - - molares
  - d. proceſſus zygomaticus,
  - e. meatus anfractuoſus auditorius,
  - f. proceſſus maſtoïdeus, ſ. mammillaris.
- E. Spinæ dorſi, vertebræ legitimæ
  - g. atlas,
  - h. epiſtrophus.
- F. Vertebræ ſpuriæ, nempe os ſacrum & coccygis.
- G. Os Ilion,
- H. Os Iſchion,
- I. Os pubis.
- K. Sternum, quod 9. conſtat oſſiculis.
  - i.i.i. cartilagines oſſiculis ſterni interpoſitæ,
  - k. Cartilago enſiformis ſuperior,
  - l. Cartilago Xiphoïdes inferior,
  - m. m. m. Coſtæ.
  - n. n. n. cartilagines coſtarum.
  - o. acetabulam Oſſis Iſchii.
  - p. foramen ovale oſſis pubis.

Num. 2. Oſſa auditus in naturali magnitudine depicta:

- L. Malleus,
- M, Incus,
- N. Stapes, cum oſſiculo orbiculari.

Num. 3. Oſſa pedis Pinnæ ſ. pedis anterioris dextri:

O. Sca-

Digitized by Google

O. Scapula,
 q. cartilago ei annexa,
P. Os humeri,
Q. Cubitus,
R. Radius cubiti,
S. Carpus, qui ſeptem conſtat oſſiculis.
 r. r. r. oſſa metacarpi.
 s. s. s. oſſa digitorum.
 t. t. t. ungulæ ultimæ phalangi appoſitæ.
Num. 4. Oſſa pedis poſteriores dextri:
T. Os femoris,
U. Tibia,
X. Fibula,
Y. Tarſus, qui partes ſeptem conſtat oſſibus,
 u. u. u. oſſa metatarſi quinq;,
 x. x. x. oſſa digitorum,
 y. y. y. ungulæ.
Fig. III. Cor cum vaſis communibus & propriis.
A. Cordis ventriculus dexter,
B. - - - - - ſiniſter,
C. auricula dextra,
D. - - - ſiniſtra,
E. arteriæ pulmonariæ egreſſus ex cordis thalamo dextro,
F. Venæ cavæ inſertio in thalamum cordis dextrum,
G. Arteriæ magnæ pars à tergo apparens,
H. Venæ pulmonariæ exigua portio,
 a. a. a. arteriæ coronariæ cordis,
 b. b. b. venæ cordis coronariæ,
 c. anaſtomoſis harum venarum utriusque lateris.
Fig. IV. Ventriculus, Lien, Pancreas & Omentum.
A. Ventriculi cavitas primaria,
B. - - - - ſuccedanea altera,
 a. Oeſophagus ligatus,
C. Duodenum apertum,
 b. orificium ductus pancreatici,
 c. - - - - - bilarii.
D. Pancreas aliqua ex parte conſpicuum,
E. Omentum collapſum,
F. Lien,
 d. arteriæ in ſuperficie lienis reptantes,
 e. e. venæ lienis ſic dicta vaſa brevia,
 f. f. arteriæ earum ſociæ
 g. arteria gaſtrica, ejusque ramificationes,
 h. venæ ejusdem nominis, quæ coronarias ventriculi conſtituunt.
 Vid. Tab. II.
Fig. V. Raram renum & aliquot vaſorum ſanguiferorum cum genitalibus ſtructurā ſiſtit.
A. Aorta ſ. arteria magna.
 a. principium ejus amplum à corde reſectum, quo loco valvulæ 3. ſemilunares apparent.
 b. b. arteriæ carotides
 c. c. illarum diviſio in internam & externam.
 d. d. arteriæ ſubclaviæ,
 e. e. - - intercoſtales,

f. arteria gaſtrica,
g. - - - meſaraica.
B. Venæ cavæ truncus ſuperior cum ſuis ramis,
C.C. - - - - - - inferior reſectus,
D.D. Vena azygos duplicata, cui incumbit aorta.
h. ejus venæ principium,
i. i. i. venæ intercoſtales
E. Ren dexter integer,
k. venæ emulgentis dextræ rami tres in ſuperficie renis rete & inſulas formans.
l. vena emulgens ſiniſtra abſciſſa.
F. Ren ſiniſter diametraliter disſectus,
m. m. arteriæ emulgentis ramificationes in ipſa renis ſubſtantia.
n. uretheris principium ampliatum cum tubulis urinariis,
o. o. o. carunculæ urinam ſecernentes.
G. G. Trunci venarum iliacarum in Phoca juſto altius diviſi, quibus reliquæ venæ per totum abdomen diſtributæ implantantur,
H. Pars aliqua peritonæi delineata, quo ingens venarum copia atque inoſculatio frequentiſſima appareat.
I. Veſica urinaria,
p. p. uretheres,
K. Inteſtinum rectum,
L. Uterus,
q. q. uteri cornua,
r. ovarium dextrum,
s. ligamentum uteri latum & vaſis repletum,
t. ligamentum uteri rotundum,
u. annulus muſculorum abdominis,
x. arteriæ ſpermativæ,
y. arteriæ iliacæ,
z. z. epigaſtricæ arteriæ per muſculos abdominis ſurſum tendentes.

Fig. VI. Siſtit faciem Figuræ V^tæ ſuperioris averſam eamque depreſſam:
A. B. C. D. b. d. e. h. i. & m. uti in Fig. V.
α. α. rami aliquot inter venam azygon dextri & ſiniſtri lateris intermedii,
β. Sinus quidam depreſſus, irregularis, utramque ἄζυγον jungens.
γ. γ. extremitates utriusque venæ ἀζύγου ſub renibus evaneſcentes
δ. arteriæ lumbares
ι. ι. ι. origo arteriarum & venularum ad vertebras dorſi tendentium.

Fig. VII. Sterni interna facies;
a. Cartilago Xiphoides ſ. enſiformis ſuperior.
b. - - - - - - inferior,
c. c. c. oſſa 9. ſterni cartilaginibus interpoſitis invicem juncta.
d. d. d. portiunculæ cartilaginum

Digitized by Google

num 8. coſtarum legitimarum.
e. e. e. portiones cartilag. 7. coſtarum ſpuriarum.
f. arteria mammaria,
g. vena mammaria,
h. h. utriusque rami ad cartilagines coſtarum,
i. i. rami ad ſternum,
k. k. ſurculi ad epigaſtricam regionem tendentes,
l. l. alii ſurculi ad diaphragma.
m. vena peculiaris diaphragmatica.
n. arteria mediaſtina ad cujus latera venæ ejusdem nominis conſpicuæ.

OBSERVATIO VI.

DN. D. JOH. FRIDERICI HENKELII,

De Thermis artificialibus, ſcoriarum dictis, vulgo Schlackenbad.

DE Thermis metallicis artificialibus Freibergenſium tractaturo primum ediſſerendum eſt, quid ſint recrementa & magmata illa metallica, quorum ope aquæ communes medicatæ fieri poſſunt ac fiunt. Scoriæ crudæ (Rohſchlacken) ſunt recrementa metallica vitriodea è mineris durioribus tenacioribus, ſaxoſis, pauperioribus, ope Pyritæ deſpumata, atque ita præ reliquis ſcoriis eò magis ſulphurea, quo magis pyrites, ceu minera ſulphuris huc confert. Scoriæ molybdænæ (Bley-ſchlacken) ſunt recrementa metallica vitriodea, tum ex lapide metallico naturâ pauperiore, jam per artem quadantenus concentrato, cocto (Rohſtein) tum ex molybdæna (Bley-Glantz) & lapide metallico ditiore (weiß, roth, gülden, Glas-Ertz und Kobold) atque ita cadmiode & arſenicali, ope plumbi ſeparata, hinc quidem arſenici præ reliquis ſuſpecta, ſulphuris tamen non plane expertia. Scoriæ cupri nigri (Schwartz-Kupffer-Schlacken) ſunt recrementa metallica vitriodea, ex cupro ſulphurato, nec plane depurato, fragili, nigro (Schwartz-Kupffer) ſequeſtrata, atque ita quadantenus ſulphurea, & qua vitriolum reliquis ſcoriis ditiora. Scoriæ cupri nigri ſecundæ propriæ non ſunt ſcoriæ, ſed recrementa metallica non vitrio-

triodea, metallici ac inſtar æramentoſi magmatis naturam & conſiſtentiam præ ſe ferentia, hinc cum aliis ſcoriis non rejectitia, ſed ad fuſiones cupri nigri reſumenda, Kupfferlaig appellata, h. e. infra ſcorias veras cupri nigri jacentia atque huic ſuperſtrata, ſulphurata ac vitriolacea. Cuprum nigrum eſt cuprum tum ex minera cupri cruda (Kupffer-Ertz ſ. Kupffer-Kieß) tum ex lapide cupreo crudo per multos ignes jam cocto collectum, ſubſtantiæ fere totius cupreæ & metallicæ, verbo: ſulphuris nonnihil & vitrioli adhuc in ſe continens.

Ex hiſce ſcoriis & magmatibus metallicis conficiuntur thermæ noſtræ, de quibus hic ſermo, & de qualibus inter alios Franciſcus Frizimelica in tractatu de balneis metallicis artificio parandis; item Johannes Horatius Molitor ſub titulo: de thermis artificialibus ſeptem mineralium planetarum fecerunt mentionem. Jam non multis tangam Molitoris de conſtellationis, atque ita temporis, circa balnea hæc paranda, habenda cura ſententiam, eandem ſpeculabundis relinquens; ſed faciam ſaltim nonnulla pro iis ingeniis, quibus ejusmodi artefacta naturalibus non ſolum longe poſtponenda, æquiparanda nunquam, ſed & ad uſum vocanda parum vel minime videntur. Hic tenendum 1.) eſt, quam parum vel nihil differant ars & natura, in iis negotiis, quæ corporum ſublunarium tum vivorum tum mixtorum deſtructiones, diſſolutiones, combinationes, productiones & metaſchematiſmos concernunt. Quod viva ac vegetantia ſpectat, ars ne atomum quidem ad eorum eſſentias & formas confert, ſed omnia, quæcunque hic fiunt, miſcentur, componuntur & transformantur, non niſi per naturam fieri liquido conſtat. Dicitur Ana, Gen. 36. v. 24. inventor mulorum eſſe. Neque vites neque aurantia in noſtris terris ſeptentrionalibus viſerentur, niſi per homines atque ita per artem huc transportata fuiſſent. Verum ſi recte rem conſideraveris, non ars ſed natura facit mulos, non ars ſed natura producit vites & aurantia poma, prudentia & induſtria mortalium in noſtris

regio-

regionibus arti duntaxat adminiſtrante. Par ratio, utut alia videatur, cum reliquis, hoc eſt, mixtis corporibus, arte productis, eſſe deprehenditur, encheireſi, atque ita arte, fateor, exquiſitiori ſaltim ibi concurrente. Fiat ſulphur iſtud artificiale, ſecundum celeberrimi Stahlii expoſitam theoriam; quæſo quid ars ſibi in hoc negotio vendicare plus valet, quam illud, quod ſervo architecti debetur, qui profecto non niſi miniſtrat, ligna lapidesque convehens, vix quandoque exſcindens, tantum abeſt, ut ædes ſcite conſtruat? Neque 2.) differunt producta ipſa, quæ jam naturæ jam arti adjudicantur. Ars, fateor, non omnia præſtare valet, quæ natura facit, ob impedimenta varia, quæ autem ars expedit, non niſi per naturam ſemper fiunt. Si animus cuiquam eſt, diſputare de hoc aſſerto, faciat quæſo intelligam diſcrimen, quod v. g. inter ſulphur jam memoratum & inter nativum vel ex pyrita excoctum intercedat; & cum hoc experimentum evidentiſſimum, imo invictiſſimum Sulphuris veræ analyſeos argumentum ſit, evertat, ſi queat, illud, quod firmo talo nititur axioma: Corpora ex iis productis miſceri aut componi, ex quibus denuo combinatis eadem reſurgunt. Quam acidularum alcali à cineribus clavellatis aut tartari ſale abſcedat, aſſequi nequeo: pariter & acida per ſe facta v. gr. citri, cum aceto, arte producto, non coincidere, ratione ulla nemo adſtruet. Non excurram in Alchymiſtarum campos, quæſiturus de mercuriorum, quorum unus metallorum, alter corporum dicitur, neque de auri ſophici à foſſili vel excocto differentiis, quoniam ad mercurificationis & transmutationis negotia, atque ita latius, quam par eſt, foret digrediendum. Cinnabaris factitia & nativa ne latum quidem unguem à ſe diſtant. Sal mirabile Glauberi ſalibus illis enixis nativis, quale illud Epſomenſe Anglorum, Brixienſe Bojemorum, imo illud ex fontibus ſalinis omnibus ſegregandum, ut ovum ovo ſimile deprehenditur. Igitur 3) artem ea corpora, quæ intentione manuve artificis conflantur, v. gr. acidum

dum vitrioli & pinguedinem ſ. inflammabile pro ſiſtendo ſulphure, ex nullo alio materiarum apparatu deſumere conſequitur, quam ex eo, unde natura illa non poteſt non petere; atque producta artificialia, quamvis ex aliis ſubjectis elicita, tamen ex iisdem cum naturalibus conſtare compoſitis & mixtis, ſive velis, etiam principiis.

Jam ut ad thermas noſtras accedamus, conſiderantes tum earum materias, tum harum combinationes, illæ conſiſtunt præcipue in particulis ſulphureis, vitriolicis, & metallicis, hæ in dictarum particularum attenuatione, ſubtiliatione, imo, ſi dicere licet, fluidificatione, per aquam fervidam facta. Utrumque natura jure ſibi vendicat, & materiam & motum, & profecto invida eò minus, quo minus honoris ipſi per artem utpote Dominæ per moratam famulam derogatur, ſed pro artificis operibus æque facilis pronaque ac pro ſuis eſt, in ſuggerendis exquiſitiſſimis materiis, operantis deſiderio recte reſpondentibus. Verum audio, mihi objici, quæſtionem non tam de materiis, quam de earum ſelectu, commixtione & proportione moveri, neque ego ad reſponſionem diu me torqueri patior. Nempe hic ſcire non ſine cauſſa conveniret, utrum cauſſis quibusdam impulſivis & finalibus ſive à natura à Deo intentis naturales thermæ debeantur, vel potius, an natura aliud agendo atque non ex intentione ſed ex accidenti easdem effecerit. Ego à partibus alterius ſententiæ ſtare non dubito, facile id concedens piis mentibus, ex omnium tam creatorum quam productorum uſu & utilitate Numinis erga animantia bonitatem cognoſci, imo perverſos homines inde ad Supremum duci poſſe. Hoc minimum intuitu, argumentum, quod ſatis ſit, à priori nondum proſtat, quo ratione commixtionum & proportionum nativas factitiis medicatis aquas palmam abſolute præripere probabile ſit. Quin ponamus, in thermis naturalibus mineralia à Creatore directe in ſanitatis uſum pro mortalibus commiſceri & proportionari; nondum tamen ſequitur, balnea artificialia, ut talia,

Digitized by Google

talia, inferioris conditionis eſſe. Quis ullibi phyſicorum & chymicorum tam perſpicacis ingenii tamque emunctæ naris eſt, ut ſubodoret, ſciat atque determinare valeat, quantum ſulphuris, quantum ſalis, quantum ochræ, ſive martialis ſive venereæ, balneum optimæ notæ ingredi debeat? Arſenicum in phyſicis nomines, archidiabolum nominas. Cum igitur ejus, ut ut leviſſimæ & per minima veſtigia ſaltim ſeſe in thermis noſtris prodentis moleculæ, mentionem injecerim, non pauci erunt, inprimis de ſpleneticorum turba, qui aquas noſtras ut arſenicales h. e. deleterias & infernales averſabuntur. Verum quæſo illos, mihi dicant, utrum neſciant, arſenicum, minimum externe, optimam præbere medicinam? porro, an thermarum, famigeratiorum ſaltim, docimaſiam ita inierint, ut dejerare queant, plane nihil in illis ineſſe arſenici? Denique, quid ſi aquæ ſalubriores forent, ſi magis arſenicales, talesque de induſtria redderentur? Tum, quod ſi heterogenea, aut ſuperflua quædam mineralium aquas noſtras influerent, unde ea propter nocivas probares? Imo vero quamnam ex immenſo rerum hujus univerſi penu ſiſtes materiam medicam, ceu univerſalem & omnibus numeris abſolutam, h. e. omni tempori, perſonæ, loco ceterisque parem & convenientem? Quamdiu igitur ab hoc iſtas, ab illo alias thermas collaudari audimus, tamdiu definiri non poſſunt earum characteres, mixtiones, proportiones, quænam meliores prædicandæ ſint. Verbo: Res omnis hic rediret ad probationem, quod ajunt, à poſteriori h. e. ab effectibus & exemplis: Quam difficile autem ſit, in medicationis, hic balneationis, negotio, infinitis cum circumſtantiis complicato, atque ita variante nec definiendo, pronuntiare, quænam aqua medicata pro ſalubriori haberi debeat, judicabunt ii, qui intelligunt, quantum in curatione omni in circumſtantiis, inprimis in hiſtoria morbi ac in ſex rebus non naturalibus, nimium quantum differentibus, ſitum ſit. Sint igitur, qui Töplicenſes, ſint, qui Wolkenſteinenſes laudibus efferunt. Certe profecto

noſtræ artificiales, de quibus ſermo, gaudent & ſuis meritis. Quin noſtras nativis eousque, donec contrarium probetur, æqui pollere recte exiſtimo.

Minimum ejus certiorem facere poſſum quemque naturæ curioſum, quod ſtudio, quo fieri potuit, maximo circa hoc negotium verſatus fuerim & adhuc verſer; ſiquidem ad ea experimenta, in tabulam hic annexam digeſta, quæ ex dictis aquis inii, non ſolum ego ipſe omnia omni, qua decet, circumſpectione hiſce meis feci, ſed & repetitis vicibus feci, & in conſignandis medicis, quæ infra memorabo, exemplis talem me geſſi, qualem fides Medici optima poſtulat. Conficiuntur thermæ noſtræ ex aqua communi quacunque, in quam candentes imo fluidæ ſcoriæ metallicæ conjiciuntur, donec hæc ferveat ac Carolinarum inſtar ebulliat. Certam equidem ſcoriarum cum aqua proportionem definire non licet, quoniam iſtæ non ſemper unius ejusdemque tenoris ſulphuris i. e. primarii ingredientis ſunt; neque multum intereſſe ideo probabile videtur, quia aqua per naturam ſui, particularum terreſtrium ſolvendarum, poſt in forma ſoluta & fluida detinendarum ultra ſatietatem minus capax eſt, (ſi excipias aquas ſcoriarum cupri nigri, utpote maxime vitrioli, in aqua largius quam ſulphur ſolubilis, divitum, atque ita parcius imo vix ad, multo minus ultra punctum ebullitionis ſumendarum. In eo potius curioſi eſſe debent ægroti, ne inconſulto vel proprio auſu vel profani ſacra hæc adeant; iis ne calide, ſed quanta ferendum, tepiditate, eoque diutius fruantur; ne illotis manibus h. e. non expurgatis primis viis vel præmiſſa, ſi opus eſt, venæ ſectione, calidâ lavent; verbo, ne quicquam, quod circa thermarum uſum omnium ratio & experientia imperat, ab iis negligatur. Certe profecto hîc latent potiores cauſſæ, quæ thermis vel gloriam vel malam famam acquirunt, hunc ſanitati reſtitutum, illum de malo ſuo adhuc & conſtanter querulum ad lares ſuos remittentes. Solummodo hoc præcipue reſpiciatur, quantum valeant animi oblecta-

Digitized by Google

lectamenta, quibus remoti ab imperantis fulmine, aut à re domeſtica intricata & operoſa, quin procul à rixoſa conjuge, à Manichæis, à negotiis & curis quibuscunque, inter bonos bene utimur, ii vero, quorum ſenſus per objecta talia tædioſa præſentia quotidie moventur, frui nequeunt. Ut taceam, aëris, aquarum, inprimis cereviſiæ mutationes, ubi maxime potum cauſſam morbi plane adæquatam eſſe non raro comperio. Locus, ubi balnea inſtituenda, eligatur ad uniuscujusque commodum optimum. Ditiores aquas in cupis non picatis domum transvehi curant, ſiquidem iſtas per 12. horas ſatis adhuc calidas eſſe deprehendi, atque ita ad loca, duobus vel tribus milliaribus diſſita transportare feliciter juſſi. Objiciant hic quidam, partium maxime volatilium per vecturam, timendum diſpendium & diſſipationem. Verum audiant, aquas tepeſcere debere, quod ſine avolatione aliquarum volatilium fieri nequit; nihil intereſſe, ſive hoc in officinis fuſoriis ſive in domo mea fiat; neque, dum conſideramus plurium nativarum v. gr. Wieſenbadenſium, Wolkenſteinenſium &c. naturam, rem ad iſtas particulas volaticas (quaſi nullas) redire poſſe minus credendum eſt; denique illas, quæ ſub prima præparatione, ſulphuris vel hepatis ſulphuris inſtar ſpirant, etiam in transvectis, prout in tepidis poſſibile eſt, adhuc in odorem incurrere experimur. Pauperiores ad ædes officinis fuſoriis propriores, ubi calidæ præparantur, confugiunt, ſed monendi ſunt, ut ſibi caveant à fumis arſenicalibus, è toſtrinis (Röſt-Stätten) exſurgentibus, & cœlo pluvioſo nebuloſoque ſuper totam vallem, ubi officinæ jacent, & adjacentia loca quaquaverſum ſeſe expandentibus, æque ac ut frigidioris auræ, poſt balneationem maxime ſenſibilis, allapſum, cui domum euntes expoſiti ſunt pororum ſubitaneam præcluſionem, catarrhos, rhevmata, lipothymias, apoplexias &c. evitent. Si comparemus invicem quinque iſta in tabula notata thermarum noſtrarum genera, illæ ex ſcoriis crudis paratæ ſine dubio primas tenent. Nam Molybdenæ ſcorias, ſulphu-

ris minimum, arſenici, ſi quid de eo timendum eſſet, plurimum adferre præſumendum eſt. Cupri nigri ſcoriæ, ratione vitrioli, in aquas largius exin ſe inſinuatis, à reliquis jure diſtinguuntur; aquam vero vitriolaceam in applicatione, utut externa, ad corpus humanum requirere delicatiorem indaginem credo, cum ego quidem in mundificandis conſolidandisque ulceribus inveteratis eam non inutilem comperęrim, in paralytico autem quodam (qui, cum per aliquot dies aquis ſcoriarum crudarum non ſine grato ſenſu uſus fuerat & proprio auſu illas ſcoriarum cuprearum adiret, male & perquam anxium ſe habebat) apparenter nocivam. Scoriæ cupreæ, ut vocavi, ſecundæ (Kupfferlaig) raræ ſunt ac parum important. Neque ſi dicendum, quod res eſt, cuprea cum recrementa, tum magmata, quin cuprum nigrum ipſum, quia hujus metalli confectio rarius, quam reliqua, inprimis cruda fuſio inſtituitur, atque ita inde reſultantia in uſum ſufficientem hactenus minus vocari potuerunt, cognita perſpectaque nobis nondum ſatis ſunt. Igitur crudas ſcorias reliquis præferimus omnibus, utpote pluribus exemplis jam comprobatas, à pyrite maxime ſulphureas & martiales, hinc efficaciſſimas, & omni tempore in officinis fuſoriis omnibus obvias, ceterum forte & eam ob rationem meliores, quod inde factæ aquæ calidæ omnium maxime ad Tōplicenſium & ſimilium naturam accedere videntur. Quod virtutes & efficacias hucusque compertas attinet, non attingam plura iſta Freybergenſium per famam nota exempla, qui ſibi ab hac Bethesda partim melius, partim minimum non pejus eſſe aſſerunt, quam cum è famoſis thermis naturalibus aliquando redire. Neque in enumerandis morborum plenis hiſtoriis multus, ſed eas alii tempori & elaborationi reſervaturus, temporique præſenti inſerviturus, digniores ſaltim, idque bona fide innuam. Nempe aquæ noſtræ ſcoriarum crudarum dictæ militem quendam contractura plane debellatum; virginem ab ventriculi inflatione & præcordiorum anxietate; adoleſcentem quendam

ut

ut & virum ab ulceribus ſeroſis inveteratis; arthriticos ſeptem (quorum inter ancilla ruſtica, cui vel ſexcenta medicamenta incaſſum adhibita fuerant, memorabile exemplum) plurimos à laſſitudine, optatæ ſanitati & priſtino vigori reſtituerunt. Res hæc, utut non nova & majorum temporibus obſcure minimum cognita, tamen, antequam Regiæ Suæ Poloniarum Majeſtatis, Domini mei longe clementiſſimi mandato, ejus docimaſiam phyſico-chymico-medicam anno præterlapſo ſuſcepi & hucusque peregi, oculos curioſorum in ſe ita non rapuit, neque intra tam breve tempus ſic innotuit, ut plura experiri, comperire, atque paginis hiſce communicare quivisſem. Sunt, qui crucem calidæ noſtræ figunt, de malo ejus effectu conquerentes. Verum nec pauci dantur, qui ex thermis nativis, autoritate donatis, rebus ſuis ex voto non modo non expeditis, ſed & deterioribus factis, ad Penates ſuos regrediuntur. Quid inde? Sunt nimirum, qui inconſulto agunt & præcipitanter eloquuntur, neque gulam neque iram temperant, non intelligentes quid ſit illud: cæteris paribus, quin imo, qui nec his nec illis thermis uti deberent, aliis ex cauſſis vero, ſecretioribus, tum politicis tum privatis utentes, idque omne in optimæ ac innocentiſſimæ rei opprobrium & decrementum. Brevi, maneant merito nativis ſuæ laudes; neque vero noſtris præſcindantur artificialibus. Neve ullatenus affectuoſum hac in re me egiſſe vel ſcripſiſſe cujusquam ſuſpicioni locus relinquatur, dico & repeto, rem plane omnem ad has vel illas, ſive factitias ſive nativas ideo, quia in eminentiori gradu minerales ſunt, non redire; ſed, quod Becherus de aquarum ex argilla deſtillatarum, vulgo phlegma dictarum, atque ita minus mineralium & fere ſimplicium, dura corpora autem ſolventium, effectibus penetrantiſſimis, ut ut lenioribus, emphatice prædicat, Phyſ. ſubterr. p. 78. illud plurimis fontibus etſi dulcibus, inſipidis & minus mineralibus viſis, qua uſum ad morboſa corpora externum non denegaverim. Quamvis etiam aquarum ſelectum facile conceſſerim,

Digitized by Google

qua uſum ad morboſa corpora externum non denegaverim. Quamvis etiam aquarum ſelectum facile conceſſerim, hoc tamen unicuique, inprimis exoticas thermas tam operoſe, tam anxie petenti, ad animum non poſſum non revocare, cur nunquam periculum faciat, quid valeant fontes in domo ſua, in propriis terris ſuis, aut in vicinia? firmiter perſuaſus, aquas minerales non adeo raras, quin plures, imo omnes ſubterraneas non poſſe non eſſe minerales, ſaltim plus minusve tales, & forte minus tales quandoque ſalubriores, verbo: ſoterios fontes nonnunquam exiſtere propiores, quam quod tanto pretio peregre quærantur.

(Freibergæ Hermond. Auguſtam Vind. A. 1721. 5. Sept. miſſa.)

OBSERVATIO VII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

Hydrophobia morſum canis rabidi diu poſt ſubſequens.

QUo difficilius vera cauſa hydrophobiæ, morbi ſane miſerandi, & remediis hactenus notis minime cedentis eruitur; quo ſæpius etiam nonnulli, tam gravi malo corripiuntur, eo magis juvat, ea, quæ de eo nobis innoteſcunt, quæ in hydrophobicis notamus, cum aliis communicare, ut vel tandem aliquid colligi poſſit, quod miſeris hujuſcemodi hominibus vel minimo poſſet eſſe ſolatio; & hac ipſa de cauſa ſequentia quoque communico. Hortulanus quidam quatuor annis quadragenario major, cum à laboribus ſuis An. 1720. d. 25. Septembr. domum rediens obſervaſſet, quod canis quem alebat, minus bene ſe habeat, hunc magni æſtimans ut ſervaret ei Mithridatium intruſit, qui vero ingratiſſimus beneficium hoc morſu carpi manus dextræ compenſavit, &

Digitized by Google

utut Canis poſtmodum incluſus varia rabiei indicia ediderit, per parietes aſcendere tentarit, quin brevi poſt mortuus conciderit, rabidum tamen nominari canem difficulter hic miſer tulit, adeo quidem, ut & morti vicinus, talem illum extitiſſe affirmantibus ſerio contradixerit, nec mala ſua graviſſima hinc derivari conceſſerit. Et hæc ipſa quidem cauſa extitit, quod Chirurgus junior tum vocatus decentem quidem vulneris, ſi alius canis illud inflixiſſet, curam geſſerit, huicque haud adeo difficulter cicatricem induxerit, utut rabiei nec minimam quidem rationem habuerit, nec in demorſo per integros quinque menſes & undecim dies vel minimum mali notabatur, laboribusque ſuis ut olim vacabat, donec Anno 1721. d. 8 Martii, cum diebus antecedentibus pruritum quendam in cicatrice obſervaſſet, in laboribus ſuis lignis ſcilicet findendis occupatus, laſſitudine ſolito majore correptus fuit, quæ illum non ſolum laborem ſeponere, ſed & domum redire coëgit, ubi cum & de inſigni cordis anxietate quereretur, Uxorque illum ipſum Chirurgum, qui vulnus conſolidaverat, conſuluiſſet, hic nil minus quam de vulnere cogitans ut Tincturam Bezoarticam marito exhibeat, ſuaſit; aſt licet hanc ſumſerit, tantum tamen abeſt, ut vel minimum ſubſecutum fuerit levamentum, ut potius ſemper majores de anxietate moverit querelas, inquietus admodum in lectulo ſe hinc inde volutarit, ſcandere per parietem quaſi tentarit, & inconditos ediderit ſonos, latratum præſentantes; quod Uxorem permovit, ut poſt mediam noctem denuo in conſilium Chirurgum vocaret, qui ſibi minus fidens me adiit, & hactenus memorata narravit. Uti vero ex dictis non potui non judicare, hydrophobia hunc miſerum laborare, ita pulverem Palmarii contra hanc ordinavi quidem, ſed & brevi poſt acceſſi, & in miſerrimo ſtatu hinc inde volutantem, latratui ſimilem ſonum identidem edentem, & de inſigni anxietate querentem inveni. Uti vero pulverem vix ac ne vix quidem deglutire poterat, ita quævis alia tum alimenta tum medicamen-

camenta præſertim liquida tantum abhorrebat, ut, cum præcipue malum interdum aliquandiu remitteret, & ipſe ratione omnino polleret, anxie rogarit, ne quicquam exhibeatur, ſibi enim moriendum eſſe. Tentabam, num forſan lingere poſſit aquam, & is ſeſe pro viribus accommodabat; verum tanto horrore ab aqua corripiebatur, ut removere hanc non potuerim non jubere. Sacra ſynaxi cum juſſu meo reficeretur, non niſi edito clamore & ſumma vi quasdam Vini benedicti guttulas degluriit, clamoreque edito Dn. Eccleſiaſten non parum perterruit, morbi ſcilicet adhuc ignarum; veſicas etiam in ipſa cicatrice excitari curaveram, & num Mithridatium poſſit exhiberi, tentare; ſed illa minus profuere, & hoc minime ſumſit, ſemper, mortem inſtare, exclamans, & ad hanc devotis ſuſpiriis ſe præparans, ſimul vero, quod inprimis obſervavi, neminem non jam lædens, ut adeo caute quidem tractare eundem juſſerim, ſed eodem adhuc die viribus ſemper magis deficientibus miſerrima hac morte vivorum numero fuit ſubtractus. Quam ſedulo ſit indagandum, quando hominibus canes morſus infligunt, num ſani extiterint? an nulla prorſus rabiei indicia in iisdem notata? uti quidem hic ſat evidentia ediderat, hæc obſervatio confirmat; niſi talibus in principio ſtatim obviam eatur, aliquo temporis ſpatio præcipue tanto, elapſo, quævis omnino fruſtra adhibentur, cum inter ſymptomata horror quævis inprimis liquida ſumendi, quin â quibusvis reliquis ingerendis primò ſe exſerat, & per quævis momenta augeatur; ubi in principio non tam peperciſſe, quam ignem ipſum ſtatim adhibuiſſe, neminem hactenus, qui aut ſuaſit, aut & admiſit, pœnituit. Imo haud prorſus injuſtum ſubeſt dubium, ſi alia juviſſe hinc inde legitur, forſan canes tam rabidos, ac quidem credebatur, non extitiſſe, cum hi haud adeo infrequenter & non rabidi mordeant; & ſic illa plures juvarent.

OB-

OBSERVATIO VIII.
DN. D. VITI RIEDLINI.
Lepra hodierna ſanata.

CUm ante pluſculos menſes Generoſiſſimus quidam Præfectus ad Inclutum Senatum noſtrum detuliſſet, puerum quendam Jungingenſem perverſa ſcabie tam eſſe defœdatum, ut absque horrore vix aſpici, hincque difficulter inter ſanos tolerari poſſit, per decretum, ut is per eos, quibus demandatum eſt, inſpiciatur, & quid de eo ſtatuatur, referatur, mandatum fuit; brevi itaque poſt convocatis ad hanc Inſpectionem Deputatis, uno ex honoratiſſimis Dominis Collegis & duobus Chirurgis Xenodochialibus, puer hic adducebatur, qui tamen nec pedes nec manus movere potens per matrem inſtar ſacci frumenti in Muſeum meum deportabatur, ibique in ſella ponebatur. Referebatur hinc, primo, decimum ſeptimum ætatis nunc agere annum, & per integros duodecim annos poſt variolas & cruſtam lacteam, primo quidem ſcabie vulgari laborare cœpiſſe; hinc vero, utut variæ barbitonſorum adhibitæ fuerint curæ, & hæ interdum per aliquod temporis ſpatium aliquod attulerint levamentum; ſemper tamen poſtea malum incrementum potius ſumſiſſe, quam vel minimum decreviſſe, unde nunc in eo, in quo ipſum conſpiciamus, ſtatu miſerrimo vivat. In accuratius inſpecto totum corpus cruſtis majoribus ſiccis defœdatum reperiebatur, facies inprimis, lippis exiſtentibus oculis, & reliquis ejusdem partibus per cruſtas mirum quantum deformatis, quæ & nares, & utramque aurem occuparant, quin omne reliquum corpus; circa ungues manuum & pedum præcipue altiores figentes radices & hos omnino pervertentes; nec vox clara potuerat obſervari. Nemo itaque hunc leproſis annumerandum & quantocyus in leproſorium amandandum eſſe, dubita-

Digitized by Google

bitabat, & in hoc Incluti Magiſtratus clementia illico recipiebatur. Dubius, ut fatear, hærebam, num cura ſit inſtituenda? cum fere pro inſanabili malum habuerim; prohibui tamen ne unguentis ſolitis, quæ non ſemel infauſto cum ſucceſſu fuiſſe adhibita noveram, vel minimum tentetur, quod præfectum Domus permovit, ut eo magis inſtiterit me rogare num forſan ſic ſaltem hic miſer reſtitui poſſit, ut eleemoſynæ, ex qua vivere habeat opus, colligendæ idoneus magis reddatur. Itaque ætatem floridam & vires non plane exhauſtas conſiderans, conſenſu Dominorum Superiorum, aliquid tentare cœpi. Præmiſſo ergo Infuſo purgante, quod ſalivationi præmittere ſemper ſoleo, ex Fol. Senn. & Helleb. nig. præcipue conſtante, ut mercurio dulci illam promoverem, præcipue fui ſolicitus; & poſtquam quinquies ejusdem ℈ß. ſumſiſſet, ſalivæ jam plus ſolito exſpuere cœpit, de moleſtia tamen quam alias ſalivatio concitare ſolet, nil vel parum admodum querebatur. Continuabat meo juſſu mercurium dulcem per aliquot dies, ſicque non ſolum ſalivatio magis promovebatur, ſed et alvus & urina ſic ſtimulabantur, ut hujus plus excreverit, & illam ſolito ſæpius depoſuerit. Hinc inde vero ſimul cruſtæ decidebant, & ſpem faciebant, curam haud fruſtra continuatum iri. Semper itaque in parva doſi mercurius hic exhibebatur, & bis adhuc aliquoties majoribus denuo exhibitis doſibus, & ſæpius ſicut primò repetitis ſalivatio augebatur, quæ & eodem plane modo ſuccedebat, cute ſemper â pluribus cruſtis liberata quarum & pleriſque novæ non ſuccedebant, hincque nunc ſalivationem uſu Spir. Salis armoniaci aniſati conſervare tentavi, & hinc fere ſemper plus ſolito exſpuit, alvum fluidiorem tantum non continuò habuit, imo & urinam in majore copia reddidit, hincque & quævis alia indicia ſpem recuperandæ integræ ſanitatis nobis faciebant, facies & caput reliquum priſtinæ formæ reſtituebantur, pedes illud robur acquirebant, ut commode incedere denuo potuerit, & cutis fere omnis cruſtis

nuda-

Digitized by Google

nudabatur; quædam tamen arctius ulnis præcipue & unguibus & ano inhærebant, sed & hæ oleo congruo illito paulatim secedebant. Sicut autem repullulantibus hinc inde pustulis feliciter liquorem ex ciner. clavell. paratum, & balneum aquæ dulcis aliquoties opposui, interne etiam, me jubente Ess. Lignor. aliquandiu adhibuit; ita curæ tandem Dei gratia felix imponi finis potuit, puerque sanus ex Leprosorio fuit dimissus. Et sane, licet per triginta jam & quod excurrit, annos, tum Augustæ Vindelicorum, tum hic Ulmæ multos Lepræ ergo inspexerim, majori taman jure Leprosis annumerari qui potuisset, nullus occurrit. Quemadmodum scilicet haud facile invenies, in quo quævis quæ veteres produnt, indicia hujus teterrimi morbi invenirentur, sed plerique in Leprosoria recepti scabie antiqua perversa laborant; non pauci quoque unice per antenatos suos, qui forsan tali scabie laborarunt, ipsimet integerrimam habentes cutim, inter hoc hominum genus versentur, mendicando nempe lubentius quam laborando tempus terentes; ita hic eo tutius locum inter hos invenit. Et continuandam vero & iterandam esse salivationem mercurialem, si curam frustra instituere nolimus, ex hac observatione inprimis disces.

(Ulma Augustam Vind. an. 1721. d. 13. Dec. missa.)

OBSERVATIO IX.

DN. D. GEORGII DALHARDINGII.

De Equo docili.

QUi Equum docilem omni non modo orbi spectandum circumduxerat, natione, quod voluit, *ANGLUS*, ad nos quoque venit nostramque curiositatem nostrasque bursas quotidianis istiusmodi artificiis satis fatigavit. Quod assolet fieri, ut vulgus sub rebus conceptu difficilioribus ruat in judicia de diaboli commercio & hujus fraudibus, pariter hic obvenit,

ut hi Magiſtrum vellent magum, illi Equum incantatum ſi non diabolum equinâ formâ veſtitum, iſti etiam conjugem Magiſtri metamorphoſi belluinâ transformatam. Me ergo, ut intelligerem quid veri ſubeſſet vel aſtutiæ? curioſitas eò perduxit, ut plus ſemel ſpectatum irem. Quod mirum videri poterat, noverat pedibus Equus iſte numerare *horas*, *numerum ſpectatorum*, numerum *pileorum auro vel argento* diſtinctorum, numerum in *chartis luſoriis* harumque numeros *addere*, indicare itidem pedibus *nummorum* valorem, quot aſſes continerent, horologiorum portatilium ſignificare minutas, ab horarum indice diſtinctas &c. uno ictu trajicere ſex vimina in orbem flexa, ut taceam alia exercitia quæ canes norunt eadem edocti. Attentus vero in omnes Magiſtri nutus idem erat diſcipulus quem juvenem ille fatebatur ſe fame & ſcutica talia docuiſſe. Fallebatur tamen aliquando ut de novo exercitium eſſet inſtituendum,inprimis quando ſaturatior erat. Obſervavi vero omnes illas actiones non ſuperare quidem vires ingenii, ut ita loquar, Equi, bene vero monſtrare, quousque diligentia docentis bruta valeat inſtruere. Pulſare ad fores appoſitas ex mandato Magiſtri edoctus erat Equus, ſed ad numerum pulſare non Equi erat ſed Magiſtri, qui tamdiu pulſare permittebat, donec numerus, quem vellet, abſolveretur, ex quo motu corporis, item motu ſcuticæ, quam manu tenebat, ſignum ſequebatur in informationem equi ut ſubſiſteret in pulſando. Hoc artificium noverat è longinquo adſtans valde abſcondere, eò magis quod Spectatores ad pulſantem Equum reſpicerent, non item ad Magiſtrum. Confirmabar in hâc mea obſervatione non modo quod Equus ſuſpenſo pulſaret ſemper pede, ſed quando Magiſter non attenderet ad hujus pulſus animo in aliud objectum converſo, equus ultra morem & numerum juſtum continuaret pulſare, donec ex mandato Magiſtri jurgiis quaſi datis ceſſaret; ſed quod quæ ignorabat Magiſter nec noverat Diſcipulus. Nam monſtrabam, quod volebat Magiſter, Equo horologium, quo hic horam

ram

Digitized by Google

ram & minutas pulſu pedis ſignificaret; aſt vero cum hoc ad normam communem non eſſet conſtructum ſed uno indice & horam & minutas ſignificaret, nec Magiſter nec ergo Equus diſcipulus intelligebant quid rei eſſet; ſed idem mihi retradebatur, citra quod pulſante pede de hora informarer. Idem fatum obtinuit moneta quædam, quam ut ſe adſtante Equo conſpiciendam offerrem, quo quot contineret aſſes, pulſu pedis hujus docilis Equi conſtaret; ſed quia eadem Magiſtro erat ignota, quamvis ex noſtratibus eſſet paulo obſoletis, ad me rediit citra quod Equus valorem ejus detegere valuerit. Quod ſi jam intelligere eſt modum & nexum memoratarum actionum, Spectatores in admirationem imo in Magiæ connubium conjicientium, omnes reliquæ terminabantur, vel in Equi ſumma attentione ad nutum Magiſtri, ut, cui hic vellet, perſonæ ille ſchedulam, nummos acceptos &c. afferret vel in docilitate ad voluntatem Magiſtri flectendi genua, quaſſandi caput, canum imitandi mores &c.

OBSERVATIO X.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Methodus Timæana curandi febrem quartanam.

QUando autumno elapſo curæ ſe meæ concrederent quartanarii, quod noveram difficilem, imo ſi audacia acceſſerit male cedentem febris querqueræ curam, qua ægri ex Charybdi in Scillam perfrequenter præcipitentur, placuit conſulere volumina veterum clinicorum, ut ad horum monita qui jam circumſpectus eram reddere cautior. Incidi quoque in Timæi à Guldenklee Epiſtolas medicinales, & dum laudari obſervo ad Saturninum hoc malum (quæ ejus ſunt verba) valde contumax & refractarium coercendum ipſa die invaſionis quinque vel ſex circiter ante paroxyſmum horis, propinan-

pinandum eſſe purgans quoddam, ſicque per compendium quaſi multos à pertinaciſſima febri feliciter liberaſſe, miratus ſum neminem abhinc, quantum ego novi, illius methodum fuiſſe imitatum, vel tentaſſe quid ponderis ipſi ineſſet? Conſtitui itaque, quod non omnem rationem exulare judicabam, experientiam talem ſequi & qui ſe primo offerret, quartanarium ad leges illius curare. En ergo, ad Virum vocabar triginta ſex circiter annorum, habitus ſtrigoſi, temperamenti melancholici, quem ab itinere ex Hollandia reducem & diætæ regulas non undique ſervantem febris tertiana Hamburgi corripuerat, ſed quæ ex vitioſa medicatione abierat in quartanam. Toleraverat hanc per aliquot ſeptimanas quod acceperat illam minus tuto poſſe tolli. Tandem ex tædio ejus quod meum rogaret conſilium, pulverem hunc ſuadeo in 8. doſes diſtribuendum, cujus binas doſes paulo ante paroxyſmum ſingulis inſultibus imminentibus caperet. ℞. pulver. Rhabarbar. ℈iiij. pulv. antiſpaſmod. ℈ij. Conchar. pp. ocul. ♋ citrat. aa. ℈j. In die vero intercalari juſſi ter de hac Eſſentia ad 40. guttulas cum potu ordinario hauriret, ℞. Eſſent. fumar. ʒiiß. vincetox. ℥j. ♎. ⊕l. dulc. ʒß. Commoda vero inde oriunda hæc erant: Alvus nunc paulo ante febris inſultum, nunc ſub declinatione ſolvebatur cum levamine; febris & quoad dolorem oſteocopum & quoad æſtum erat mitis valde; ſitis nulla; appetitus proſtratus jam vividior; color faciei tantillum ſpecioſior; ſudor à paroxyſmo largus. Modo quod languor à Paroxyſmo reſiduus eſſet per trihorium moleſtus. Effectus tandem fuit ut febris in fugam abiret, per trihorium poſtponendo & quod abhinc Electuario chinato ante tempus invaſionis bis aſſumpto penitus exſpiraverit, citra recidivæ metum. Ne quid diſſimulem tumor pedum qui videbatur terrorem injicere, infuſo ſennato intus exhibito & ab abſinthii externo uſu iterum diſparuit. Ipſeque ægrotus pancratice jam valet, imo ſpecioſioris jam eſt formæ.

Digitized by Google

SCHOLION.

NOn præter omnem rationem in obſervatione præcedenti laudatus Balthaſar Timæus methodum ſuam quam attuli vocat inuſitatam, quandoquidem pauciſſimos repereris, qui illam voluerint in uſum vocare. Ex antiquioribus *Aëtius* equidem hoc jam conſilium dedit ſub quartanæ acceſſione per purgationem eſſe ſubveniendum, ſed quod magnæ authoritatis Medicus, Avicenna diſuaſerit movere in die paroxyſmi, conſilium tale fuit pro periculoſo rejectum, quamvis abhinc ipſi ſubſcripſerint tam Amatus Luſitanus Centur. 1. curat. 8. quam Faber Centur. 1. curat. 3. Nec nullæ ſunt fateor rationes, quæ purgationem iſtam ſub paroxyſmo videantur disſuadere, ſive ex mente veterum maximam atræ bilis partem in foco jam collectam non tam facile expurgari aſſerueris, ſive ut Recentiores loquuntur, turbas haſce non leves excitari dixeris, ſi quando inchoatam evacuationem ſuperveniens horror interceperit. Quod ſi tamen rationes rationibus opponere licitum, ſponderem æque graves has eſſe ſi non graviores, quæ ſuadeant aliquot ante paroxyſmum horis exhibenda eſſe purgantia ac quæ contrarium ſuſtinent. Unam modo afferam. Nec vero ſermo mihi eſt de purgantibus draſticis, quibus quidem olim evacuatio alvina fuit ſollicitata, ſed mediæ volo indolis draſtica inter & laxantia ſive eccoprotica. De his aſſevero, quod conferant ſub acceſſu Quartanæ data. Collimat etenim omne in febribus intermittentibus ſub acceſſu obveniens frigus ad fluida ad regionem vel ventriculi vel primarum viarum majori ac ordinario obtinet quantitate ableganda, quo his mediis, quæ aut in illis locis aut prope illa loca vitioſe hærent, diluantur, & ſub dilutiori forma inde primum, abhinc per reliqua organa excretoria excludantur. Quæ naturæ intentio vel maxime comparet ſub febribus tertianis ubi frigus vividum magis, remiſſè vel

Digitized by Google

vel in quartana, in qua omnes illius conatus magis remiſſi. Huic ſcopo quadrant optime purgantia ſub paroxyſmorum acceſſu propinata. Nam & horum ergo fit ablegatio fluidorum ad primas vias, quo removeantur & quia infenſa, rejiciantur, ſub qua ablegatione non modo diluitio viſcidorum humorum ſub quartana circa primas vias hærentium, ſed ſtricturæ ad propellendum arctiores, excluſio ergo citius & blandius ſperanda, ab excluſione febriles inſultus nec tam amplius neceſſarii, aut certe non tam graves neceſſarii, conſequenter pro fomitis quartanæ qualitate in purgantibus his exhibitis, citior medela jure exſpectanda. Corruunt inde ſollicitudines de maximis turbis, de afflictione nova quæ afflicto quartanario à purgante fiat; diſtinctio itidem corruit Zacuti inter curationem regularem & coactam, qui purgare ſub inſtante paroxyſmo ſolo hoc caſu concedit, ut majus periculum avertatur; ſed quando Experientia optima in medendi methodo Magiſtra, huic hæc controverſia erit porro ad decidendum relinquenda.

OBSERVATIO XI.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Methodus Empirica hæmorrhoidum fluxum per emetica curandi.

MOrbum curare & morbum tollere quantum inter ſe differant ex frequenti hæmorrhoidalis fluxus medela intelligere eſt. Virum ſanguineo-Melancholicum, habitus ſucculenti, ætatis quadraginta & quod excurrit annorum, animi hilarioris & vitæ generis non æque laborioſi, quod hæmorrhoidum fluxu liberaliori (aut rectius, quod paululum continuaret, ſibi moleſto,) laboraret, Medicus artis peritus juſſerat bono animo eſſe, ſe equidem ſalva futura ſanitate non poſſe omnino ſufflaminare fluxum illum, moderari tamen velle

velle ne eſſet nocumento. Hic vero æger reſpuens conſilia hæc lenta clam priori medico alium conſulit, qui equidem in hoc priori accedit, quod fluxus ille hæmorrhoidalis non eſſet ſubito ſupprimendus, ſe tamen callere addit artificium citra noxas inſequentes malo illi ſubveniendi. Exhibet ergo vomitorium & ab hoc profluvium illud remittit ſubitoque ceſſat. Afflictus qui hactenus ex illo erat, ſibi gratulatur de conſilio hoc & auxilio dato, inque priorem Medicum non leves contumelias ſpargit. Aſt ſemianno elapſo quod ſub lauta diæta eademque vinoſa, quod novus quidam Medicus juſſerat vinum haurire, der Wein bringe Waſſer ins Geblüth, vita ſedentaria accederet, appetitum ſentit proſtratum, circa præcordia quasdam anguſtias, pedum tumorem œdematoſum, ut meum vellet conſilium. Non potui non quin primi Medici tuerer partes, judicioſum illum huic ingenioſo dicerem fuiſſe præferendum, hæmorrhoidum fluxum omnibus modis iterum reſuſcitandum, niſi velit ſe in mala præſentiſſima præcipitatum. An hæc monita ſit admiſſurus, tempus edocebit, adhuc dum Herculis inſtar in bivio ſubſiſtit.

(*Roſtochio Auguſtam Vind. d. 17. Apr. A. 1722. miſſæ.*)

OBSERVATIO XII.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Conceptio falſa à plethora, diris concomitata ſymptomatibus.

FEmina duorum & viginti annorum, robuſtæ conſtitutionis, valde plethorica, prima vice uterum gerens, per tres menſes athletice ſemper valuit, quartum vero ingreſſa, vomitum ſinceri floridique ſanguinis, absque tuſſi tamen, patiebatur. Chirurgus, quem conſuluit, venam ipſi ſecuit largam, qua melius ſe habere putabat, paucis vero elapſis horis,

ris, ſupervenerunt convulſiones totius corporis tam graves, ut per 4. homines vix teneri potuerit, venæque ligatura ſoluta ſæpius fuerit. Medicus in hac neceſſitate accerſitus per antiſpasmodica, præcipitantia & ⊕ta effectum compeſcere ſtuduit, tantumque effecit, ut ſanguinis vomitus ceſſaverit, motusque irregulares interſtitium admiſerint; paululum ad ſeſe rediens, de magna virium proſtratione, eſt conqueſta, de nullis vero doloribus. Analepticum interea præſcribebatur pro matre & fœtu roborando non ſepoſitis antiſpasmodicis, nihilo vero ſecius redierunt altero die convulſiones non minoris vehementiæ. Medicus ordinabat clyſma antiſpasmodico-anodynum & revulſionis ergo veſicatoria, humeris applicanda, ſed absque levamine, continuabat enim paroxyſmus per totam diem, noctemque inſequentem vix horam unam vel alteram liberam concedens; imo malum exaſperabatur redeunte vomitu non quidem ſanguinis, verum omnium, tam alimentorum quam medicamentorum. Primo manè cum Medicus eam viſeret, & in hoc deplorabili ſtatu inveniret, aliud præſcripſit clyſma, antiſpasmodico-ſcilicet emolliens, præprimis cum ab adſtantibus perciperet adeſſe alvi obſtructionem per aliquot dies, ad vomitum vero coërcendum ſtomachico-roborantia ordinavit; irrito tamen conatu, nam clyſma ob motus vehementes injici vix potuit, multo minus retineri. Gravi & multiplicato affectui tamen frenum aliquale ut injiceret Medicus, omnem lapidem movit, alia nimirum medicamina tam externa quam interna, iisdem tamen indicationibus inhærentia præſcribendo, eorumque formam immutando; ſed omnia incaſſum agebantur, per multos enim dies continuabant dira hæc ſymptomata, niſi quod alvus leni laxante fuerit ſoluta. Mehercle mirandum fuit, in tanta perturbatione totius œconomiæ, ne minima ſigna abortus ſeſe monſtraſſe. In caſu itaque hoc deſperato Medicus ad generoſiora medicamenta, opiata ſcil. & fortiora adſtringentia deſcendebat, cum Celſo judicans. Cap. X. p. 79.

lib.

lib. 2do. Satius eſſe anceps auxilium experiri, quam nullum; ſed ſimilem eventum i. e. fruſtraneum obtinuit. Perdurabant enim convulſiones licet non adeo frequentes, dormientem vero & quaſi inſciam illam infeſtantes; vomitusque tum ceſſabat, quando nihil aſſumebat, nam & vinum ab illa maximo deſiderio efflagitatum, vomitu rejiciebat. Rebus ſic ſtantibus miſera ulteriorem uſum mandatorum reſpuebat, ſolummodo ſtomachico-confortativum deſiderans, cujus petitioni locus ut daretur, Elix. Vit. Matth. præſcribebatur, cujus uſum cum mica panis ſimilaginei ventriculus admittebat, reddens è contra omnia alimenta ſ. aſſa ſ. elixa. Transactis hoc in ſtatu aliquot ſeptimanis, phlogoſès de novo accuſavit inſignes cum ſpirandi difficultate, & vomitus convulſionesque, quæ ſucceſſive mitius ſe habebant, majores jactabant minas. Erat tum menſis quintus graviditatis ſuæ, ubi præter panem & aquam ferè nihil aſſumebat, nihilominus ipſi vires non deficiebant, mammæ non flacceſcebant, neque venter detumeſcebat, ſed gravidarum inſtar permanebat. Medicus ex omnibus circumſtantiis hunc affectum monſtri aliquid alere prævidens, & ſingularem plethoram hoc in ſubjecto deprehendens ſecunda vice phlebotomiam ordinavit. Feliciter hâc peractâ, phlogoſes remiſerunt cum difficultate reſpirandi, circa veſperam vero denuo paroxyſmum convulſorium experiebatur, qui vero (vomitu non tam ſæpius redeunte) melius nunc poterat mitigari medicamentis; nulla tamen ſeptimana expirabat, qua non ſemel vel bis ejusmodi irregularibus motibus inſultaretur. Sic decurrentibus tribus hebdomatibus, novum ſuperveniebat ſymptoma. Poſtquam enim à ſuis domeſticis, neſcio quam de frivolâ cauſa, bilis ipſi moveretur, inter altercationes ſellâ decidit, & ſurgere neſciens, latus ſiniſtrum totum paralyticum deprehendebatur. Inſtabat menſis octavus, cum quo ſæpius jam recenſita ſymptomata ingraveſcere iterum videbantur, præprimis cephalalgia & præcordiorum anguſtia, cum ebullitione ſanguinis magna,

Digitized by Google

cujus portione una aſſumta, variolarum diſcretarum eruptio aderat, & puella optimè ſe habebat, ſed nauſeabat medicamenta, imo nulla amplius aſſumebat, variolis nihilominus optimè procedentibus & ſuppurantibus. Quo tempore vero liberiori aëri, etiam frigidiori, ſe exponens incidit in febrem hecticam; cui ob moroſitatem illius Medicus non alio modo obviam ire potuit, quam nonnulla immiſcere potui, & ſitienti exhibere, ſed quoniam & hâc ratione nil efficere poterat, ſaniei retroceſſio major contingebat, relictis in facie non ſolummodo variis puſtulis, ſed ad labia etiam materia illa heterogenea translata, quæ continuo cruentata per contrectationem infantis, tandem firmiſſimè agglutinabatur, multosque cruciatus & ejulatus cauſabatur, præprimis tempore aſſumtionis cibi potusve, ubi ſemper cum violentiâ os aperire parentes cogebantur. Chirurgi auxilium hinc poſtulârunt, qui vero cum melle roſato, & mucilagine cydon. aq. roſar. extr. nihil efficiebat, vix enim horæ quadrante elapſo, labia firmius concreſcebant. In hâc rerum anguſtia de novo Medici conſilium expetunt, qui, cum puſtulas livido-cæruleas, & labia ad gangrænam vergentia deprehenderet, maximum periculum ob oculos poſuit, & ſequentem Mixturam mundificantem balſamicam ordinavit:

℞. Acet. de lithargyr. Mell. roſ. ã. ℥j.
♎ Cochear. Eſſ. Terræ catechu ã ʒj.
Eſſ. Myrrh. ℈j. M.

quam ſæpius applicare, & labia iterum ſeparata in futurum non amplius agglutinari paterentur, ſeveriſſimè injunxit, inſimul ſuadendo, ut puellam diu noctuque benè cuſtodirent. Huic conſilio morem gerendo, labiorum coalitio in poſterum fuit impedita. Puſtulæ etiam evaneſcebant, labia mundificabantur, & laxante inſciæ exhibito, materia heterogenea ad ſanguinē depoſita eliminabatur, ita, ut puella intra paucum temporis ſpatium per Dei gratiam, in integrum ſanitatis ſtatum reſtituta fuerit.

(*Exhibita Auguſtæ Vindel. d. 23. Julii A. 1722.*)

Digitized by Google

OBSERVATIO XV.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Tumor monſtroſus cruris lentam mortem inferens.

FAber lignariuis, juvens viginti & aliquot annorum, menſe Junio MDCCIII. Francofurti ex nova domo, quam una cum aliis exſtruxerat, in dorſum delapſus ingentem lumborum ſenſit dolorem, qui impoſito emplaſtro oxycroceo brevi ibidem diſcuſſus fuit, ſed paulo poſt in dextri cruris media parte interna rediit, ſuborto illic tumore rotundo & cuti concolore, primum ovi magnitudine, dein ſenſim ita accreſcente, ut totum crus ad genu usque occupaverit inceſſumque difficilem fecerit. Francofurto igitur Marburgum ad matrem viduam & pauperculam rediens æger indies pejus habuit, ob dolorem & tumorem cruris accreſcentem conjunctamque febrem tabificam. Varia quidem adhibita fuerunt medicamenta tam interna, quam externa, inter quæ cataplaſmata diſcutientia ex herbis & floribus nervinis lacti, & poſtea quoque vino incoctis ferre non potuit, uti nec emplaſtra quævis. Tractu temporis extima cruris vaſa ſanguifera varicoſe diſtenta fuerunt & ſequente autumno tumor œdematoſus tibiam quoque invaſit, dolore interiora totius pedis velut dilacerante & diu noctuque urgente acceſſit inflammatio cruris & genu tumidi ac ad attactum duriuſculi, quæ illito ſpiritu matricali nec non vini camphorato & crocato, cumque linteis calide admota aqua calcis cum ceruſſa & ſpiritu vini camphorato mixta tandem ſublata fuit, exſtillante hic illic per cruris cutem humore limpido & acri, cum moleſtiſſimo pruritu. Glandulæ inguinales abſque inflammatione tumentes ſimul magnum dolorem tunc excitarunt. His ſymptomatibus valde debilitatus & tabifica febre plane conſumtus æger, accedente aphonia & frequenti ſyncope mortuus

tuus eſt die VIII. Martii anno MDCCIV. Poſt meridiem crus, cujus craſſities trium ſpithamarum menſuram ſuperabat, præſentibus nonnullis Philiatris novacula inciſum, effudit ſerum cruentum & gelatinoſum, quod ſub cute in panniculi adipoſi cellulis hærebat: muſculi cruris valde graciles & extenuati erant, ac ſub iis conſpiciebatur membrana alba, duriuſcula & fere cartilaginea, quam perioſtium eſſe credidi, huicque adhæſerunt plures ſcirrhi exigui, rotundi, albi, & ſub hac oſſis femoris lamellæ tenues, exiles & oblongæ, ſubſtantiæ craſſæ, albicanti, ſpongioſæ & lardo ſimili inhærentes, cujus poros ſeu cellulas replebat ſerum gelatinoſum, quod hic illic ſibi cuniculos fecerat & in nonnullis locis tenue pus referebat, ſine omni tamen fœtore. Hæc ſubſtantia oſſis femoris locum occupavit a genu ad inguen fere usque, ſeparataque digitorum ope ab adhærentibus muſculis, & ſupra patellam, infraque ſuperius ſeu majus caput oſſis femoris abſciſſa pendebat octo cum dimidia libras, relicta ejus ſubſtantiæ circiter libra una circa dictum caput oſſis femoris, quod haud ita facile exſcindi poterat. Juxta longitudinem ſecta hæc maſſa ſpongioſa exhibuit os femoris in minimas & quam plurimas lamellas diviſum; adhærentibus hic illic tuberculis albis, fungoſis & duriuſculis. In medio hujus ſubſtantiæ nihil oſſis ſolidi, ſed ſaltem medullarium vaſorum ſyſtema ſemilacerum & exinanitum fuit repertum. Patella naturali major & tota libræ quadrantem pependit. Circumpoſitæ membranæ ſuis cellulis ſerum gelatinoſam continebant. Tibiæ quoque os totum erat poroſum, molle & tumidum, membranæque adipoſæ cellulæ liquore gelatinoſo refertæ lardum referebant. Quæritur, an non in hoc juvene diſcuſſi per emplaſtrum oxycroceum humores feroſi, qui per caſum ab alto extra ſua vaſa effuſi & dein ad femur delati fuerunt, ibidem perioſteum oſſis femoris tractu temporis emolliverint, aſſiduoque dolore provocati & cum ſanguine majore copia eo perfluentes, ſubſtantiam hujus oſſis paulatim ita diſtenderint, ut hoc in exiguas,

guas queis conſtat, lamellas diſſolutum atque diffractum fuerit, humores autem ſeroſi in medio ſtagnantes ſenſim concreti ac in gelatinam converſi ?

OBSERVATIO XVI.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Ingens brachii tumor œdematoſus & ſcirrhus glandularum axillarium in cancrum lethalem degenerans.

MUlier ſexagenaria tenerioris corporis, quæ negotiis domeſticis nimis intenta minorem ſanitatis curam geſſit & ſenſim intemperiem ſanguinis ſcorbuticam contraxit, ob quam per aliquot annos ſæpius lancinantes & noctu valde moleſtos brachii dextri dolores cum digitorum rigiditate paſſa eſt, quibus vere & autumno acceſſit illius brachii eryſipelas ſcorbuticum cum tumore duro, ſed minus dolente, nec inflammato glandularum axillarium illius lateris, qui nullo modo diſcuti poterat, etiamſi eryſipelas externo uſu ſpiritus vini camphorati & crocati, internisque medicamentis diaphoreticis atque nitratis ſublatum fuerit. Anno MDCCII. media hyeme rediit hoc eryſipelas dextri brachii cum peripnevmonia gravi, quæ quidem per expectorationem judicata tandem fuit, ſed eryſipelas ſuppuratum in regione muſculi deltoidei lanceola aperiri debuit, effuſo multo bonæ notæ pure, cujus tamen pars aliqua ſub cute deſcendens cuniculos fecerat, cultello itidem aperiendos, quo facto ulcus conſolidatum fuit & tumor brachii ſubſedit; mox tamen ſine inflammatione & exquiſito dolore rediit & manum brachiumque ad locum ulceris conſolidati occupavit, digitorum impreſſorum veſtigia aliquamdiu reddens, alias valde ſimilis illi, quem Fabritius Hildan. cent. 4. obſ. 69. deſcripſit. Spiritus matricalis, Lumbric. Terreſtrium & theriacalis camphoratus, item topicus Geilfuſii toti brachio primum frequenter admotus,

Digitized by Google

motus, poſtea fotus ex radicibus, herbis & floribus ſale volatili oleoſo ſcatentibus ſeu nervinis ac reſolventibus in vino coctis calide adhibitus, dein aqua calcis cum ſpiritu vini camphorato & matricali inſtar epithematis cum linteis applicata, tandemque vapor ex accenſo ſpiritu vini ab herbis ſuaveolentibus & cephalicis prius abſtracto, tumente brachio exceptus fuit ſine levamine, ut ut juxta hæc externa, etiam interna medicamenta, pilulæ ſcilicet purgantes ex extracto cathol. reſina jalappæ & mercurio dulci per vices, decocta radicum & lignorum, pulveres ex diaphor. martiali & arcano duplicato, nec non pilulæ reſolventes ex extracto trifol. fibr. millepedibus præp. ſale volatili lumbric. terreſtr. flor. ſalis ammoniaci cum lap. hæmatite ſublimatis & cinnabari antimonii, electuarium ex rob. juniperi & ebuli cum diaph. mart. milleped. præp. & floribus ſalis ammoniaci ſimpl. item liquor aperitivus Wepferi, infuſum millepedum viventium cum vino paratum, Tinctura antimonii acris, Eſſentia trifolii fibr. & balſami Peruv. aliaque plura methodice aſſumpta fuerint: tumor enim, qui ſubinde diminui videbatur, mox denuo accrevit & dolores vagos lancimantes ac pungentes nunc in manu, nunc in brachio moleſtos intulit, glandulis axillaribus ſimul magis induratis & ſubinde dolentibus cum ſenſu ardoris circa vaſa earum ſanguifera varicoſe diſtenta, quibus ab initio emplaſtrum diaphoret. Mynſ. oxycroceum & de cicuta Hild. dein emplaſtrum de ranis cum ☿. de ſperm. ceti & galbano crocatum impoſitum. Sequente æſtate ægra ad thermas Emſenſes perfecta uſum balnei minus proficuum ſenſit & poſtquam domum rediit autumno per duas ſeptimanas millepedum præp. ſcrupulum dimidium cum mercurii dulcis granis tribus quotidie ſemel aſſumſit ac ter de die decoctum lignorum calide hauſit, lixiviumque cinerum fraxini ſpiritu camphoræ ac ammoniaci imbutum foris admovit, unde largius ſalivam exſpuit per decem circiter dies, doloribus brachii nonnihil accreſcentibus & tumore duritieque illius haud parum dimi-

Digitized by Google

diminutis. Ceſſante ſalivæ fluxu brachii tumor rurſus incrementa cepit & tumor glandularum axillarium exulceratus fuit, ſenſimque præcedente ruptura vaſis ſanguiferi varicoſi & profluxu largo ſanguinis ſeroſi computruit, infectis ſimul vicinis muſculis & remittentibus ſenſim doloribus brachii, in quo latiores & ovum columbinum æquantes veſicæ ſeroſæ & pellucidæ ſine inflammationis nota ſubortæ, è quibus brevi humor aquoſus copioſe effluxit & tumor brachii ſic diminutus cutisque manus in rugas contracta fuit; accedens autem febris continua intra octiduum vires ita proſtravit, ut ægra accedentibus animi deliquiis menſe Junio anni MDCCIII. extincta fuerit. Brachium poſt mortem cultro anatomico ſubmittere non licuit. Conſimilem fere caſum obſervavi in Illuſtriſſimæ proſapiæ fœmina quinquaginta ſex annorum, quæ a biennio, poſtquam aëri frigidiori & nocturno ſe ſæpius expoſuit ac laxiori victus generi aſſuevit iræque ſubinde indulſit, tumorem in mamma dextra contraxit avellanæ magnitudine mobilem ac ſubinde dolentem, qui ab anno dimidio paulatim ad nucis juglandis magnitudinem excrevit & ex rubro lividus duriorque factus fuit; ab eo tempore glandulæ axillares dextri lateris quoque ſcirrho induratæ nonnunquam dolorem intulerunt & tandem inflammatæ fuerunt, brachio dextro ſimul intra breve temporis ſpatium ab illa parte, ubi muſculus deltoidens hæret, usque ad extremos manus digitos intumeſcente & œdematis ſigna exhibente, non ſine doloribus vagis in brachio digitisque pungentibus. Quavis veſpera febris lentæ ſigna aderant, quæ pulſu celere, calore & ſudore nocturno corporisque extenuatione ſemet manifeſtarunt. Urina cruda fuit, appetitus proſtratus & alvus tardior. Remedia multa interna & externa in uſum vocata fuerunt, etiam ab Empiricis oleoſa atque pinguia topica, ſed fruſtraneo cum ſucceſſu, quin potius majore detrimento. A convocatis autem Medicis tribus tumenti brachio adhibitus ſpiritus matricalis, theriacalis camphoratus & lumbric. terreſtr. emplaſtrum autem

Saturni Mynſ. cum foliis auri multis ac balſamo ſaturni terebinthinato mixtum tumori cancroſo mammæ & ſubaxillari admotum, pro potu ordinatio decoctum radicis ſarſaparillæ, cui fervido lignum ſaſſafras cum radice chinæ & glycyrrhizæ, nec non ſem. fœnic. & cinamomum injectum fuit, commendatum & elixir aperitivum atque fuliginis Claud. mane atque veſperi exhibitum, poſtea pilulæ ex gummi ammoniaco, extracto ſcordii & centaurii minoris, milleped. præp. ſale vol. viperar. cinnabari antimonii præp. & oleo deſtill. macis datæ fuerunt, ſimulque quavis ſeptimana magneſia cum pulvere rad. jalappæ mixta in uſum vocata, brachio autem fumus aceti deſtillati, cui ſuccinum infuſum erat, ex latere fervente madefacto exceptus. Nullum tamen ex his omnibus emolumentum ſenſit Illuſtriſſima Ægra, cui veſicæ magnæ ſero acri diſtentæ & brevi disruptæ in brachio tumente gangrænam cum animi deliquiis inferentes vitæ filum abruperunt.

OBSERVATIO XVII.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Calculus veſicæ ex pueri ſcroto exulcerato protractus & fiſtulam ibidem inferens.

PUer quinquennis, qui ab aliquo tempore de dolore in infimo ventre circa pubem & perinæum cum urinæ difficultate conqueſtus fuit, cœpit dolorem & tumorem penis atque ſcroti cum mingendi impedimento pati, qui indies augmenta, præſertim in dextro pudendi ſcrotique latere ſumſit. Advocatus Chirurgus adhibuit cataplaſmata emollientia & diſcutientia, mulierculæ verò vicinæ ſimul ſacculos diverſi generis herbis fartos ac cum lacte coctos applicarunt, exhibito quoque oleo amygdalarum dulcium cum ſirupo de althæa, & interpoſitis varii generis diureticis, etiam fortioribus, unde ſcrotum in dextro latere ſub inguine cum illius loci teſticulo

valde

Digitized by Google

valde intumuit & inflammatum ſimul præputium brevi exulceratum fuit ac in parte ſuperiore nonnihil exeſum ; è dextro autem ſuperioreque ſcroti latere prodiit ichor tenuis, albidus & acris, qui illic inſignem brevi hiatum effecit, in quo tandem detectus calculus ſiliceus oblongus, uno prominente extremo acuminatus & altero obtuſus, fabæ magnitudine & colore ex flavo liveſcente, quo extracto mitigata quidem fuerunt ſymptomata dolorifica, ſed tamen urina cum albicante pure ex hiante ſcroto ſemper effluxit, Chirurgo ſubinde membranæ putridæ fruſta ex abſceſſu iſto volſellæ adminiculo extrahente. Tandem nihil prorſus urinæ per urethram prodiit & ulcus ſcroti in fiſtulam degeneravit.

(Heidelbergâ Auguſtam Vind, d. 15. Sept. A. 1722. miſſa.)

OBSERVATIO XVIII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

de

Melancholico imaginante ſe habere pedes ex cera.

VIr quidam haut ignobilis proſapiæ XL. annorum per quinquennium perpeſſus melancholiam hypochondriacam, inter alia objecta mela ncholiæ, quæ multifaria fuerunt, ſibi imaginatus eſt ſe habere pedes ex cera, hinc noluit extra lectum ſe conferre, quia non poſſet ſtare, hinc multò minùs ambulare, pro idea hac erronea removenda, applicata fuerunt Veſicatoria in ſuris, quô factô ex horum dolore nimio ſtatim ad animum revocavit ſe habere pedes veros ſ. naturales, adeoque lectum reliquit & ambulavit.

OBSERVATIO XIX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De

Puellula IIX. annorum splenetica.

PUellula hæc ex honesta & spectabili familia splenetico malo correpta fuit, nam cum summa tristitia conquesta fuit de anxietatibus præcordiorum, agrypniâ & inquietudine cum intermixtis deliriis, posteà intra III. hebdomadarum spatium sanata fuit per laxantia crebriora, præsertim ex radice hellebori nigri in majori dosi, & per martialia appropriata, præprimis ex Ess. ⊕' ♂tis Zw. & Aroph Paracelsi, item per balnea ex herb. Verbenæ.

OBSERVATIO XX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De

Fœmina per aliquot annos calculô renum cum insigni cruciatu interdum conflictante.

FOemina quædam senex haut ignobilis prosapiæ Lipsiensis per aliquot annos conquesta fuit de dolore in regione renum hincque per totum abdomen; per medicamenta anodyna appropriata dolores remiserunt, sed his doloribus fermè perpetuis subsecuta fuit hectica, quam sub doloribus calculosis intensioribus suscepit mors, post sectionem in rene dextro reperti sunt calculi duo, ponderis ℥iß & ʒij. & bini calculi in vesicula fellea, uti præsens schema exhibet, hoc factum fuit Lipsiæ anno MDCCXXII mense Maji. Vid. Tab. III. Fig. I. II. III. IV.

(Lipsiâ Augustam Vind. A. 1722. d. 18. Oct. missa.)

OB-

OBSERVATIO XXI.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Calva Serpentis Americani diademata.

NOvi orbis incolis in more poſitum eſt, ut caput multis, iisdemque verſicoloribus in coronæ modum aſſurgentibus cingant atque exornent plumis, præſertim qui inter ipſos præſtantiores haberi volunt ac ſuper alios eminere, ut reverentiam hoc modo ſibi concilient ſuoque capiti, ut celſiſſimæ ita & nobiliſſimæ immo principi totius corporis parti, quæ idcirco tegumento oſſeo, (calvam intelligo,) mira naturæ providentiâ, ut irruentibus extrinſecus injuriis minus foret obnoxia, undique circumſepta eſt. Criſtatam ejusmodi ac turritam plumarum faciem in manipulum quaſi collectam, in volucrum genere ſæpius jucundo animadvertimus ſpectaculo, utpote gallinis, anſeribus, anatibus, pſittacis majoribus aliisque animalibus, quale phænomenon an caſui, naturæ luſui, vel forti quandoque volucrum ovis incubantium imaginationi tribuendum ſit, noſtrarum non eſt partium, curioſius hoc loco inquirere. Siſtimus ſolum heic in appenſâ figura curioſorum oculis attentius libandam inveſtigandamque galeam aut calvam ſerpentis Americani capite detractam, rariſſimam, quam ſi quis coronam ſerpentis aut galeam diadematam illius animantis appellare maluerit, per me liberum erit, ob perpulcras nempe dentatas & acuminatas illas inſcriptiones calvam undique mirando ambientes ordine. Curioſiſſimam hancce galeam coronariam rariora inter alia quæ poſſidet ſenex venerandus D. D. *Marcus Herford*, Aulæ Regiæ per plures annos Medicus celeberrimus, ſuperioribus annis viſendam manibusque contrectandam exhibuit, eodem modo, uti naturali magnitudine heic *Fig. 1. & 2.* ſiſtitur. Hanc à Gubernatore quon-

quondam Inſulæ Divi Thomæ inter Caribes ſitæ, Regique noſtro Auguſtiſſimo parentis, *Dn. Joachimo von Holten* donô acceperat: Coloris erat extus glauci, cineracei & ſubviridis, multisque punctulis obſcurè viridescentibus in margine inferiori diſtincti, intus vero ſubfuſci. Subſtantia ejus verè erat oſſea, dura glabra & fornicata, inſtar conchæ propemodum ſic dictæ venereæ, unde aliquos, nudo ſaltim aſpectu deceptos, concharum claſſi calvam hancce annumerare non puduit. Habebat craſſitiem inſtar tenuis laminæ cujusdam oſſeæ, mediocriter denſæ, vix dimidiæ lineæ Geometricæ craſſitiem habentis. Hæc modo deſcripta calvaria plane diverſa eſt ab illa, quam *Ulyſſes Aldrovandus in* ſtupendo ſuo *opere, Hiſtoriæ naturalis* exhibet ſub nomine Baſiliſci, ſeu Reguli Grevini, aut alterius in ſolitudine Africæ viventis, à nemine unquam conſpecti, ideoque figmentis potius & fabulis anilibus merito adnumerandi. Conf. *Joh. Jonſtonus* quoque *in Hiſt. nat. inſector. Ferdinandus Hernandez & Anton. Rechus in Hiſtor. nova Nat. Mexicana*, ut & *Nierenbergius* mentionem quidem faciunt mirandorum anguium, ſeu diverſorum ſerpentum in America hinc inde obſervabilium, ſed ejusmodi curioſæ variegatæque galeæ in coronæ modum efficttæ, ne verbulum quidem apud eos proſtat. Vide Tab. I.

Fig. V. N. 1. Exhibet internam calvæ ſerpentis faciem ſubfuſcam, paullo incurvatam, ſeu corrugatam.

N. 2. Repræſentat eandem orthographicè, externè conſpicuam, in qua *lit. a.* ſex dentatas ſeu acuminatas inſcriptiones coronæ in modum marginem utrinque cingentes exhibet, *lit. b.* vero punctula illa ſub viridia circa limbum denotant.

OB-

OBSERVATIO XXII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Penna anſerina duplici caule donata.

EJusdem Viri celeberrimi pariter ac humaniſſimi D.D. *M. Herford* curioſitati debemus, hanc, quam *Fig. 3.* heic exhibemus ſpectandam *pennam* quandam *anſerinam duplici caule* peculiari Naturæ luſu inſtructam, quam hic in Seelandia Anno ſeculi currentis decimô acceperat, & curioſitatis gratia inter rariora ſua aſſervarat; unde conjectandi nobis facile ſuppeditatur anſa, geminum hunc caulem in unam pennam ſeu calamum extra naturæ coaluiſſe ordinem, uti interdum tam in humanis quam brutorum corporibus videmus inſolito more ſociari & conglutinari monſtroſa corpora.

Altera autem penna, *Fig. 4.* delineata, hoc ſolum peculiare habet, ut omnes reliquæ anſeris illius pennæ ſimilem gracilitatem obtinuerint, mixtamque cum longitudine tenuitatem, rariſſimo ſolummodo caule inſtructam. *(Vid. Tab. IV.)*

OBSERVATIO XXIII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Calculi renum octaëdri.

CAlculorum in corpore humano mirandus utique datur proventus, magnaque eorum ſpectatur diverſitas in omnibus fere partibus, uti celeberrimorum paſſim virorum teſtantur obſervationes fide digniſſime. *In capite ac thorace duabus* ſaltim *pecul. Diſſertationibus*, *Lapicidinæ microcoſmi* nomine inſcriptis, ante hos 40. circiter annos magno labore ac

Digitized by Google

ſtudio plurima congeſſit notabilia, eaque rariſſima concretorum lapidum exempla *Beatus noſter Parens*, ut ſilentio lubens prætercam fœcundam illam, eamque ordinariam ſed minus commodam naturæque hominum plane infeſtam calculorum in renibus ac veſica tam urinaria quam biliaria ſedem. Inter poſtremi generis calculos recenſeri merentur 9. hi minores calculi, omnes figuræ octaedræ, æquales, ſubrubentes, arenoſæ ſubſtantiæ *Fig. 5.* heic depictæ, quorum ultra quingentos ante decennium poſt uſum Lithonthripticorum cum urina ſalubriter excrevit civis quidam Naſcovienſis honeſtus in Lalandia adhuc ſuperſtes. Ex Phyſicis quidem notum eſt, certas ac diverſas ubique ſalium apparere figuras, easque ſatis conſtantes, ut celeberrimus *M. Liſterus*, *Clarke* aliique in Anglia plures hoc notarunt in ſale, alumine, nitro & vitriolo &c. an vero curioſum hocce Phænomenon locum habere etiam queat in lapidum humanorum geneſi ac productione, ubi diverſorum communiter ſalium adeſſe concurſum novimus, aliis cordatioribus merito dijudicandum relinquo. (*Vid. Tab. IV.*)

OBSERVATIO XXIV.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Cheirites coralloides albus Americanus.

DAntur infinita fere genera figurarum vel characterum lapidibus impreſſorum, *ait* Doctiſſimus *Herm. Frider. Teichmeyer in Element. Phil. Nat. experimental. part. 2. cap. 4.* v. gr. in regno vegetabili ſunt caryophyllites, cucurbites, melopoponites, Perſicites, Dactylites, amygdala & pyra petrefacta: In regno animali item Cheirites, ſteinerne Hände, pes humanus ſaxeus ſimplex & ocreatus, multaque alia genera. Hæ figuræ, quoniam ab hominum imaginatione dependent plerumque, ideo ad Naturæ luſum meritò referuntur. Ejusmodi

Digitized by Google

modi lapidefactis ſeu ſaxeis manibus aut cheiritis accenſeri merentur bina hæc fruſta coralliorum alborum Americana, pugnum vel manum hominis mutilatam quodammodo referentia, & *Fig. 6.* heic conſignata, quæ in eodem muſeo curioſo Viri illius celeberrimi, D. D. *Marci Herford* hodiedum aſſervantur Hafniæ.

(Hafnia Auguſt. Vind. d. 10. Dec. A. 1722. miſſa.)

OBSERVATIO XXV.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De Epilepſia hyſterica cum Amavroſi ex gravi terrore nata, feliciter curata.

PUella 20. annorum, alias ritè menſtruata, non ita pridem de placenta fervente ante clibanum fruſtulum comederat & abhinc de ventriculo ejusque turbato appetitu conqueſta eſt. Quæſivit ſibi ipſa remedium ex officina, nempe *purgans*, cujus effectus, cum patientem fruſtraret, ſuperingerit jus prunorum cum ſenna decoctum, ſed ne ſic quidem laxantem obtinet effectum, ſequitur potius vomitus. Huic in œconomia animali evenienti tumultui ſupervenit alius externus, qui incendium totius domus, in qua mater vidua cum reliquis ſuis liberis habitat, portendebat niſi tempeſtiva hujus caſus facta fuiſſet medela. Et cum maximè valetudinaria hæc puella, omnem ſuper hanc rem concitatum terrorem in ſe ſuſtinuerit, non mirum eſt, quod graviora inde pullulaverint conſectaria. Nimirum die 14. Januarii anni currentis 1722. altô mane ſupervenere convulſiones hyſterico-epilepticæ cum tanta vehementia, ut patiens extra lectum projecta fuerit. Agnati, ex primo paroxyſmo non ſatis de morbo edocti, inſignem quandam lipothymiam ſibi præfigurantes, me accerſunt, qui puellam cœcam, neminem viſu diſcernen-

Digitized by Google

tem, anxiè oppreſſam, nec etiam ſibi ſatis conſtantem inveni, & inter inquirendum in circumſtantias morbi paroxyſmo ſuo correptam, qui verus erat convulſivus hyſtericus.

Dum itaque morbum ſuo nomine enuncio, Mater adſtans ſtatim exclamat, quæratur confeſtim *ſanguis Catti nigri* ad 9. circiter guttulas! Dictum factum, è veſtigio aderat remedium. Ego interea, an ſaltem ad adſpiciendam ægram vocatus eſſem? quæro. Regerunt, me omnino ordinare debere, quod maximè probatum reputarem, quod etiam, (mihi benè conſcius quod ſaltem pro forma expetatur) præſtiti ordinando Liq. C C. ſuccinatum cum Eſſ. Caſt. Movebar tamen magis curioſitate, hujus remedii evporiſti effectûs eventum reſcire. Quare cum reviſerem ægrotam, nolebant fateri quod ſanguinem Catti exhibuiſſent. Ego autem non ita credulus, bona dabam verba, ut ſaltem veritatem faterentur, me ægre non laturum ſi experimentum feciſſent, modo ſit cum ſalutari eventu. Tum confitebantur mater & adſtantes, quod quidem ſemel & iterum de meis ordinatis guttis dederint, ſed paroxyſmus ſemper recruduerit. Ubi autem ſanguinem Catti nigri dedere, rediit adhuc ſemel paroxyſmus, ut ſecundâ vice 9. guttas denuo dare permoti fuerint, ſed tunc non rediit amplius.

Ita quidem patiens ab hoc, ſane gravi ſymptomate liberata eſſe videbatur & ad ſenſum redierat, viſum autem amiſerat. Cum oculos accuratius inſpicerem, vera & completa laborabat *Amavroſi.* Nulla intro in pupilla apparebat neque nebula, neque pellicula, clara potius erat iride expanſa. Ne ergo periculum eſſet in mora, *Veſicatorium* ut iſtâ ſtatim veſperâ diei 14. ante dicti, in nucha poneretur, curavi, & mirum dictu, inſequente mane obſcura ſaltem indicia dabat redituri viſus, qui, quo magis ichoris affluxus & effluxus per locum excoriatum ſequebatur, eò magis viſus reparabatur, ita ut hactenus per Divinam Gratiam in plenum reſtituta, optimè valeat.

Obſer-

Digitized by Google

Obſervatio CXXX. Gerbezii in Cent. I. & II. A. N. C. videretur ad noſtram accedere, niſi obſtaret ſerior viſûs reditus Epileſiâ tamen perſtante.

(*Wriezenâ ad Viadrum, Aug. Vind. d. 22. Dec. A. 1722. miſſa.*)

OBSERVATIO XXVI.

DN. D. JO. MELCHIOR VERDRIESII.

Cœli ardentis phænomena.

PHænomena cœli ardentis, quæ ab aliquot cumprimis annis totam fere Europam aliquoties in ſtuporem egerunt, & in Haſſia quoque noſtra ab aliquo tempore frequentia fuerunt, digna omnino ſunt, quæ curioſorum oculos mentemque in ſe convertant ac retineant: ut ratione eorundem ac cauſis plenius tandem perſpectis lux veritatis clarius effulgeat, atque umbræ ſuperſtitionis, quæ horribiles inde formidines ſimplicium animis incutit, & neſcio quæ inania præſagia quærit, diſpereant ac profligentur.

Annus cIↃ IↃ CCXXI. plus vice ſimplici illuſtria ejusmodi phænomena nobis exhibuit, quæ cum ipſe quoque cupidiſſimo animo obſervaverim, non abs re fore duxi, ſi illa inprimis, quæ noctem, diem 17. Februar. nec non 1. Martii, inſequentem illuminarunt, prout ſucceſſive, diverſis apparitionibus, ſe conſpicienda dederunt, hic delineata proponerem, conditiones temporis, ſtatum ac temperiem aëris, quibus ad genuinas cauſas perducimur paucis exponerem atque meam de his ſententiam, ſtrictim quidem, aperirem.

Tabula III. exhibet phœnomenaquæ d. 17. Februar. conſpiciebantur. Fig. 5. ſiſtit binos arcus columnis radiantibus ex ſuperiore inprimis exſurgentibus conſpicuos, qui poſt horam octavam in plaga boreali apparebant atque cruribus Euro-Boreæ & Borea-Zephyro inſiſtebant. Altitudo ſuperioris viginti,

Digitized by Google

ginti, ad viginti quinque circiter gradus, quantum quidem inſtrumentis tum deſtitutus judicare potui, attingebat. Fig. 6. tractum, in dicta modo cœli parte, lucidum exhibet, prout poſt horam nonam oculis occurrebat, nubibus candidis ac lucentibus non tantum, ſed & radiis luminoſis per aërem vaporibus plenum translucentibus elegans ſpectaculum præbentibus, ita ut non ſolum auroram mentirentur ſed & faciem plane meteori illius quod virgas vocamus, wann die Sonne Waſſer zieht, referrent.

Tabula VI. phænomena, quæ Veſpera diei 1. Martii conſpicienda dedit, proponit. Figur. I. initium ſiſtit circa horam circiter octavam, ubi in eadem plaga boreali bini arcus in conſpectum veniebant, altiores antea memoratis, ita quidem ut altitudo ſuperioris ad 30. gradus & ultra aſſurgere videretur: ex his columnæ ac radii exſurgebant motuque tremulo ac nudatim quaſi procurrente & fluctuante modo evaneſcebant, modo claro denuo lumine relucebant; poſt aliquod temporis ſpatium pleræque columnæ radiantes diſparebant, ut eam faciem referret in illa regione cœlum, qualem Fig. II. ſiſtit: donec circa horam decimam columnæ radiatæ denuo magna in copia ſurgerent totumque illum cœli tractum terramque ſubjacentem claro ac mirando lumine colluſtrarent. Vid. Fig. III. & IV. circa horam undecimam diſpulſis dictis modo columnis vapore aëris in nubes obſcuriores, materia vero illa lucida phosphoreſcens in nubes lucentes montoſas compellebatur. Vid. Fig. V. Tandem circa horam duodecimam nubes obſcuriores diſparebant, cœloque ſereno materia illa phosphoreſcens lucida in meras ſtrias inſtar tenuium filamentorum candidorum ac lucentium diſperſa totum fere cœli hemiſphærium occupabat, ſtriiſque in longum & transverſum procurrentibus undante agitatione, quaſi a vento quodam leni, commotis, variis radiationibus, fulgurationibus, coruſcationibus elegantiſſimum & admirandum prorſus ſpectaculum præbebat, quale quidem Fig. VI. delineare conatus ſum,

Digitized by Google

ſum, ſed impoſſibile fuit fulgurationes illas & coruſcantium filamentorum agitationes penicillo referre. Ille tamen hoc ſpectaculum aliquo modo ſibi repræſentare poterit, qui lineas lucidas phoſphoro animali in charta exaratas unquam in tenebris conſpexit, & quomodo fumi lucentes inde exſurgentes oris flatu concitentur lumenque modo disjiciatur modo reſurgat. Simili enim modo innumeras lineas lucidas phoſphoro in cœlo exaratas fuiſſe quis putaſſet, ubi aëris impulſu ac motu fumi lucentes varie agitarentur ipſumque lumen modo disjiceretur modo reſurgeret. Hoc phænomenon poſtquam per horam unam duraſſet, omnia evanuerunt cœlumque denſo vapore ubique obductum fuit, nebula pluvioſa, aut pruinoſa potius, mane ſuccedente.

Tabula VII. exhibet hæc ipſa phænomena, prout Darmſtadii, novem milliaribus Germanicis Giſſa diſtante, eodem tempore iisdemque horis a Viro quodam Per-Illuſtri obſervata & *propria* manu delineata fuere: cum enim cum noſtris obſervationibus admodum conveniant, ad uberiorem illuſtrationem eadem hic ſubjungere volui.

Si quæ hic circumſtabant, conditiones temporis, ſtatum ac temperiem aëris, antecedentia, conſequentia obſervemus & expendamus, originem & rationem horum phænomenorum aliquo modo invenire atque perſpicere non impoſſibile fuerit.

Hyems, quæ hactenus continuis pluviis moleſta fuerat, ubi frequentes venti occidentales & auſtrini cum pluviis ſæpe fulgura per totas noctes conſpicienda, cum tonitruis, e longinquo auditis, advexerant, jam circa decimum Februarii diem ita remiſiſſe videbatur, ut aëre mitiſſimo veris amœnitates in propinquo apparerent. Ciconiæ in conſpectum veniebant, circumvolitabant ac priſtinos nidos quærebant. Paulo poſt vero rigidior tempeſtas ingruebat cum frigoribus & nivibus, ſed, apud nos quidem, modicis. Dies Februarii decimus ſeptimus admodum erat ſerenus & quoad aëris tem-

periem

periem mitiſſimus, quin & quodammodo æſtuoſus: mercurius in barometro aliquantum deſcendebat, ut venti Euroboreæ flumen a vento contrario cohibitum, vix dubitare liceret. Veſperi circa horam ſeptimam, cum cœlum intuerer, ſtellæ mirum in modum exſplendeſcebant, ſcintillabant: Venus, tum temporis heſperus, magnitudine & fulgida facie ſpectantium oculos inprimis ad ſe trahebat, manifeſto indicio, vaporibus, fumis, halitibus refertiſſimam eſſe atmoſphæram. In hoc aëris ſtatu, vento frigidiore Euroborea rurſus exſuperante, genitum fuit illud phænomenon. Mane ſequentis diei nive ſed modica conſperſa erat terra; dies ſequentes frigidi erant & ſereni. Eodem modo primum Martii diem ſerenum, aëre exiſtente mitiore, veſpera excipiebat frigidior, vento Euroborea aut collaterali invaleſcente flatusque mitiores Auſtro-Zephyri aut collateralis ſuperante: nec minus tum temporis aërem vaporibus plenum plurima indicia commoſtrabant.

Unde in proclivi eſt colligere

I Mitiori illo ventorum auſtrinorum vel Auſtro-Zephyri flumine, quod aliquoties aërem fulguribus & tonitruis gravidum advexerat, ſimilem advectum fuiſſe aërem halitibus ſulphureis inflammabilibus refertum: id quod ex eo judicare licet, quod dies ſupra dicti extra ordinem & ultro modum, pro illo anni tempore, æſtuoſi fuerint.

II. Halitus illos inflammabiles, ſulphureos, pro ſtatu illius anni temporis, ſolis vi nondum ſatis valida, non potuiſſe ſatis dividi, rarefieri, ab adhærentibus moleculis viſcidioribus liberari aut ad ſufficientem ſubtilitatis gradum evehi, neque ſic in nubes compelli aut iisdem includi: quin potius per aërem vaporoſum diſperſos huic ipſi innataſſe: ita ut apparatus hic ad fulgura & tonitrua adfuerit, qui tamen deficientibus debitis requiſitis in actum deduci non potuerit.

III. Ingruente frigore veſpertino ventoque contrario exſuperante aërem vaporoſum quodammodo fuiſſe condenſatum,

Digitized by Google

tum, nec minus contenta hæc ſulphurea certo modo fuiſſe compulſa ac in fluido humidiori præcipitata, uti chymici loqui amant, ſive condenſata magisque expedita & ſui juris facta ut liberius ferri, agitari, eluctari (& quidem verſus ſuperiora, ex legibus naturalibus, ſecundum quas fluidum levius in graviore aſcendit) potuerint. Eleganti hoc ipſum experimento illuſtrare & commonſtrare licet. Quando enim phosphorus animalis in ſpiritu vini dephlegmato ſolvitur atque hæc ſolutio aquæ, in tenebris, infunditur, aut aqua ſolutioni ſuperfunditur, materia ſulphurea, ex cauſis ſatis notis & perſpectis, actutum præcipitata ſive a ſpiritu vini liberata ſuique juris facta eluctatur, lumenque per aquam diffundens mirandis fulgurum in aqua aſcendentium luſibus curioſum intuentibus ſpectaculum præbet, & tandem inſtar nebulæ albicantis ſuperiori aquæ parti inſidet & innatat. Hoc experimur cum pauxillo materiæ ſulphureæ: quid fiet in mari aëreo, ubi ſimilis fere materia in maxima copia reperitur, condenſatur vento contrario, compellitur, compulſa agitatur, atque in aëre humido, & quidem ſucceſſive in nebulas ac nubes condenſato, ſucceſſive quoque præcipitatur atque eluctatur?

IV. Materiam hanc eo loci cumprimis præcipitari, eluctari atque lumen ſpargere, ubi a vento contrario compellitur, id eſt in plaga boreali; quæ regio cœli cum ſit frigidior atque aër in illa etiam magis depreſſus, non adeo mirum, ſi ibidem congeratur hæc materia, ibidemque aëris concurrente varia agitatione, miro ſchematum diſcrimine, ex legibus opticis, oculos percellat.

Hæc omnia ſi curatius conſideremus atque rationes ſubducamus, facile apparebit: ipſam illam materiam halituoſam ſulphuream, quæ tempore æſtivo nubes fulguribus & fulminibus implere ſolet, pro temporis & aëris ventorumque conditionibus, hiſce ſæpe phænomenis impendi. In qua ſententia eo magis confirmatus fui, quum die vigeſimo ſecundo Septembr. 1721. circa horam pomeridianam primam ex impro-

viso tempestas cum fulguribus & tonitruis hic locorum observaretur, & cum circa vesperam ventus contrarius nempe septentrioanlis cœlum serenaret atque aëri frigus induceret, circa horam 9. 10. 11. ad 12. ex reliquiis hujus tempestatis, illustre ejusmodi cœli ardentis, in plaga boreali, phænomenon exsplendesceret, ita quidem ut tota illa cœli plaga nubeculis albicantibus & lucentibus illuminaretur, nec aliam cœlum ibi faciem exhiberet, quam qualis est in orientali plaga quando aurora diem annunciat. Anno 1722. die tertio Octobr. nec non die nono Novembr. circa octavam vespertinam similia phænomena observavi, ubi arcus lucidi in dicta sæpe plaga boreali apparebant; conditiones status aëris ita utrobique comparatæ erant, ut austrinam constitutionem, mitioremque temperiem, exciperet Euro-borealis atque frigidior constitutio. Sed paucis & strictim hæc proposuisse hic suffecerit.

OBSERVATIO XXVII.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIESII.

Arthritis ex Dysenteria.

CUm anno 1719. æstate jam adulta, calidissima ac siccissima, Dysenteria apud nos ingravesceret, plures reperti sunt ægri, qui, quum insultum Dysenteriæ sustinuissent, is vero vel solius naturæ validioris vi ac habitus firmioris dispositione, in prima, quod dicitur, herba suffocatus, vel medicamentis adstringentibus intempestive repressus, remisisset, arthritide postmodum gravissima correpti & excruciati fuerunt; ita ut cogniti mihi sint, quibus tota hyeme insequente cum hoc malo conflictandum fuerit, licet nec optimis consiliis, nec præstantibus remediis destituti fuissent. Dignum hoc existimavi, ad quod animum advertant medentes, inprimis cum Excellentiss. noster *LENTILIUS* An. 1691. idem obser-

Digitized by Google

obſervaverit atque hanc ſuam obſervationem in Miſcell. Med. Pract. P. I. p. 251. expoſuerit: quod ſcilicet poſt uſum adſtringentium, inprimis ſi modum hæc exceſſerint, Dyſenteriæ ſucceſſerit arthritis rebellis. Enim vero Dyſenteria eſt Rheumatiſmus inteſtinorum, quod rectiſſime obſervavit laudatus modo Vir experientiſſimus, pro variarum cauſarum concurſu, in inflammationem graviorem, quin & ſphacelum nonnunquam deſinens, a congeſtione feri, ac ſanguinis turgeſcentis ad inteſtina, originem trahens. Nolo equidem fuſius hic perſequi cauſas hujus congeſtionis ad inteſtina, illo quidem anni tempore ſi cetera fuerint paria frequentiſſimæ: ſanguinis nempe ſpiſſitudinem ac diſpoſitionem acriorem, partibus ſalino-bilioſis caput efferentibus, ob lympham diluentem, per calorem & ſiccitatem aëris, juſto copioſius ablatam; ſanguinis ſpiſſioris ad turgeſcendum proclivitatem; habitus exterioris exſiccationem & adſtrictionem; humorum acrium bilioſorum in inteſtinis collectorum ſtimulum irritantem atque materiam turgeſcentem ac preſſam, ad inteſtina, in quibus, ob tonum, tempore calido, debiliorem, minor eſt reſiſtentia, invitantem &c. Illud interea nemo intelligentium non videt, quod ſi fortiori tono gaudeant inteſtina, atque major ibi reſiſtentia adſit, ut congeſtionem non admittant, nec depleri poſſit quod turget & huc congeritur, aut ſi per medicamenta adſtringentia ita diſponantur hæ partes, ut valide reſiſtant, fieri aliter non poſſe, quin urgente naturæ motu ac preſſione, fluxuque vergente ad inteſtina, materia vero turgeſcente inde repulſa, hæc ipſa ad alias partes debiliores in quibus minor eſt reſiſtentia congeratur. Sic uſus & experientia docuit, ab adſtringentium intempeſtivo uſu abſceſſus in coſtis, aut viſceribus, aut articulis aut in aliis partibus, productos. Conf. *HIPPOCRATES Coac. Prænot, L. II. SCHENCK* obſerv. L. III. p. 354. Inſaniam, apoplexiam, melancholiam, pleuritidem aliaque mala inde originem duxiſſe *GALENUS* obſervavit, *de V. S. contra Eraſiſtrat.* Epilepſiam,

 alia-

aliaque graviora malo exinde producta fuiſſe tradunt *HOLLERIUS in Schol.* & *CRATO* in *Conſil.* L. V, 22. Ex quibus obſervationibus utilitatis fructum decerpere, & qua ratione hoc mali genus vel præcaveri certo modo, vel etiam curari ex artis legibus poſſit, perſpicere licet: ſcilicet per depletionem convenientem materiæ turgeſcentis, ut æquilibrium inter partes ſolidas & fluidas reſtituatur, blandamque diaphoreſin, diluentium, temperantium & roborantium, nec non antiſpasmodicorum legitimo uſu, ita ut nec opiatorum circumſpectus uſus hic omnino contemnendus ſit, modo prudentis Medici judicium accedat. Ego in dicta modo Dyſenteria epidemica nihil conducibilius reperi, quam rhabarbarina in tempore adhibita, iisque ſubjuncta blanda diaphoretica cum leniter adſtringentibus ſive roborantibus potius mixta. Hypecacoanha ſæpius quidem profuit, certiorem tamen effectum præſtitiſſe viſa ſunt rhabarbarina. Spec. diacret. Mynſ. de Hyacinth., de gemm. fr. ſolut. ocul. ♋. Diaſcord. Fr. Eſſent. ſcordii, pimpinellæ itemque ſuccinata egregia fuerunt, adhibita nempe prout res & quæ circumſtabant conditiones id requirebant.

OBSERVATIO XXVIII.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIESII.

De tumore manus ingenti, oſſeoque folliculo incluſo, feliciter ablato.

CUm ſuperiori anno, ex decreto Ordinum Circuli Rheni ſuperioris Zingarorum vagabunda turba per Wetteraviam diſperſa, expedita militum manu, undique conquireretur, inter alios, ex hoc hominum genere, Giſſam adducitur puer tredecennis, in cujus manu ſiniſtra, ſupra metacarpum, ingens tumor, ad tactum duriſſimus, doloris expers, venulis per cutim excurrentibus ac notabiliter prominentibus conſpicuus,

cuus, qui digitos, inprimis indicem, in volam comprimebat eorumque motum impediebat, obſervabatur; quem ad vivum delineatum adjecta hic figura exhibet. Quumque ille puer victum & amictum hinc inde in urbe peteret, quilibet commiſeratione tactus optabat, ut miſer hic, cetera ſatis ſanus & validus ab hoc malo & mole, quæ gravitate manum maxime delaſſabat uſuique ineptam reddebat, & pejora quoque minitabatur, liberaretur; unde plures Chirurgis noſtris auctores erant: tentarent artis præſidia atque aufferrent tantum malum; hanc enim charitatem Deum larga benedictione remuneraturum, & ex felici cura illos inſignem famæ & gloriæ fructum decerpturos. Sed non inventus eſt, qui rem aggredi ſuſtinuiſſet; plerique enim nullam hic curam locum habere exiſtimabant, niſi quæ per manus amputationem inſtitueretur. Paulo poſt ad me accedit miſer ille puer & ut conſilio atque auxilio ſibi adeſſem enixe petit. Intueor cum ſtupore tumorem, tactuque eundem exploro, &, inter alia, quæro ex puero, num cognitum habeat, unde, & quando malum illud contraxiſſet? reſpondet: ante quinquennium, in Marchia Brandenburgica, ubi Pater ſtipendia militaria meruiſſet, equo delapſum manum gravi contuſione læſiſſe, unde, nulla adhibita medela, tumorem primo exiguum obortum, qui ſenſim incrementa ſumſiſſet ac in tantam molem auctus fuiſſet. Dum cum eo colloquor commodum ſupervenit Chirurgus Chiliadis Darmſtadin. Circul. Rhen. ſuper. primarius, *Dn. Jo. Petrus Reuling*, Vir artis ſuæ peritiſſimus, cujus dexteritatem documentis non unis perſpectam habebam, cui quum ipſe quoque malum jam aliquoties vidiſſet & exploraſſet, ſententiam meam aperio eundemque rogo & exſtimulo, velit miſero puero artis auxilio ſuccurrere, idque eo facilius impetro, quod ex charitate chriſtiana jam proniſſimum Vir ſumme Reverendus atque Magnificus, *Dn. D.* BIELENFELD, *Sereniſſ. noſtri* LANDGRAVII *Conſiliarius in ſacris ſupremus, Profeſſ. Theol. Primar. ac Superintendens Giſſenſis*, ad idem ſuſcipi-

ſcipiendum exhortaretur, & pro ea, qua eſt ſumme Reverendus ille vir, in pauperes & afflictæ conditionis homines, benignitate & beneficentia, ſumtus ad neceſſaria medicamenta erogaret. Itaque conſilio inito rem aggredimur & corpore prius laxantibus ac diaphoreticis præparato, quum ligaturam, pro tumoris conditionibus, convenientiſſimam indicaremus, chirurgus modo laudatus acum ancipitem, qualem figura oſtendit, duplici filo, coloribus diſtincto, inſtructam, per tumorem, immediate ſupra metacarpum transprimere contendit, in primo tamen conamine reſiſtentiam quandam duriorem offendit, hac tamen non obſtante, acum ulterius adigit, & licet ab altera extremitate rurſus reſiſtentia quædam occurreret, pertundit, quo facto pauxillum materiæ gelatinoſæ ſpiſſioris cum guttis aliquot ſanguinis effluit. Interea fila utrinque nectit atque ſtringit Chirurgus, non ſine dolore, quem puer ſentiebat, ſed tamen tolerabili. Poſtea ſingulis diebus fortius adſtringit filum, eo cum effectu, ut tumor quoad integumenta externa flacceſcere inciperet atque nigricante colore cum gravi fœtore inficeretur. Sed cum plures jam dies ligaturam ulterius adſtringere conaretur, parum tamen effeciſſe viſus eſt. Interea, cute circumcirca per ligaturam diſciſſa, cum cauſam reſiſtentiæ perquireremus, oſſea ſubſtantia cingi tumorem deprehendimus: quamobrem continuatis remediis internis diaphoreticis totique brachio applicitis defenſivis, ſtuppa linea vulnus circumcirca dilatavimus, atque ſerræ aliquot reciprocationibus lenioribus, ac ſuſpenſa manu inſtitutis, oſſeum involucrum in uno latere perſcidimus, quo facto dimidium tumoris penitus ſeparatum erat. Hæmorrhagiam ſola ſtuppa repreſſimus. Poſt aliquot dies, quod puer diuturnis ligaturæ doloribus debilitatus eſſet, denuo ab altera parte ſimili modo ſerra rem peregimus, eo cum ſucceſſu, ut tumorem plane aufferremus, vulnere relicto rubicundo, ſine inflammatione, puro, niſi quod oſſicula aliquot, a cruſta oſſea, jam ſæpius memorata, relicta ſupra

pra

Digitized by Google

pra metacarpum hærerent, quæ post aliquot dies sponte separata volsella eximere licebat; tum medicamentis digestivis ac consolidantibus vulnus tractavimus illudque tandem persanavimus nullo symptomate aut incommodo superveniente.

Ipsa vero tumoris massa constabat materia densa steatomatoso-carnosa, coloris albicantis, striis ac maculis rubicundis distincti, plane ut farciminis illud genus, quod Brat-Magen vocare solent, referret; crusta ossea circum circa obducta. Vid. Tabul. VIII.

Fig. I. exhibet manum sinistram, cui tumor insidet, nec non acum ac ligamenta, prout a nobis fuerunt applicata.

Fig. II. sistit tumorem ablatum cultro discissum. AAAA est pars inferior quæ manui insedit. BBBB interior substantia. CCCC folliculus osseus tumorem involvens.

Qua ratione tumor ille prognatus fuerit? inprimis unde cystis illa, vel folliculus osseus originem duxerit? an ab exostosi, vel separatione fortassis lamellæ cujusdam osseæ, in osse quodam metacarpi, cum manus a lapsu læderetur, aut simili quadam causa? illud fusius hic persequi nolo; sed aliis disquirendum relinquo.

(Gissa Augustam Vind. d. 30. Jan. A. 1723. missa.)

OB-

OBSERVATIO XXIX.

DN. JOHANNIS HEINRICI LINCKII.

De vegetabilibus quibusdam exoticis, ſpeciatim de Radice Mexicana Contrayerva nova.

SOlent animi rerum naturalium curioſi, Artique Medicæ ſagacius intenti ſemper in inveniendis novis deſudare, variaque ad hunc vel alium corporis ſequiorem habitum ex hoc triplici naturæ regno exſculpere, quo infirmitati hominum mederi, mala inveterata propulſare, confortare languentes, & a malignis inſultibus defendere, vitæque robur ſuum & augmentum conciliare ſatagunt. Aſt enim vero nullo unquam tempore tam felicibus eſſe licuit curioſis animis, ut vel mineram vel herbam aut radicem, vel corpus exanime invenerint, quo fato jugiter rapaci ullo modo reſiſtere potuerint; dudum inter mortale genus conclamatum eſt: hominibus unam moriendi neceſſitatem incumbere, &, ſi finis, ut deſtinatus a natura, apperit, nihil potentium pharmacorum ingenia, nihil omnes Medicorum, operoſiſſimæ licet, artes contra-valere, atque hinc in eo uno acquieſcendum eſſe, ſi ægro corpori qualecunque levamen admoveri, vitaque noſtra per intercapedinem temporis conſervari queat. Miſſis, quæ de regno minerali atque animali dici poterant, de vegetabilibus conſtat, non ex noſtratibus tantum agris ea colligi, ſed exoticis etiam tractibus ut plurimum advehi, ſicque, ut in proverbio eſt, ſemper ex Africa, non raro tamen etiam ex America, aliquid novi accedit. Varia hactenus herbarum & radicum noviter inventarum innotuerunt genera, quæ per ipſos quinquaginta annos non vulgarem in re medica uſum præbuiſſe dicuntur, ex quibus Rad. Aſari Virginiani, Hypecacuana, Matalista, Mungos, Caſminaris, Genſing, Pareira brava, Salab, Sambræ, Serpentaria Virginiana, Alkanna nova, Herba

Digitized by Google

Herba Acmella, Paraguay, Linum catharticum Anglicum &c. vulgo recenſeri conſueverunt. Tantum vero abeſt, ut ſingulæ æquam apud omnes laudem meruerint, ut potius Aſarum & Serpentaria Virginiana, Hypecacoana & Pareira brava, præ omnibus aliis excelluerint, ex novis deſtillatis oleis Oleum Sireæ & Cajaputi in uſum Medicum venerit, quorum nempe prius ad tollendam colicæ paſſionem, & leniendos dolores dentium facere, poſterius autem in tollendis febribus, Arthritide, Podagra, Epilepſia & obſtructione menſium, vicem diaphoretici ſuſtinere dicitur. Jam inter nova & Europæis antea non viſa videndam ſe ſiſtit radicis ſpecies, Contrayerva nova, quæ brevi abhinc tempore e terris Mexicanis Hamburgum & Amſtelodamum allata eſt, quibus nempe natales ſuos in acceptis ferre creditur. Eſt illa formæ majuſculæ, craſſitiem duorum digitorum explens, utque ex adjecta figura ænea videre eſt, exterius bruni coloris & rugoſa, interius albicans, in morem uſitatæ hactenus contrayervæ, medio corpore medullam habens, ſaporis aromatici dulceſcentis, parum diſtincta a ſapore contrayervæ antiquæ, cui in re medica nihil cedere dicitur, utpote quæ ſimilem in modum pro Alexipharmaco & Diaphoretico febrili ad curandas febres malignas, Petechias, Variolas & Morbillos, venditatur, ſi cum abſorbentibus permiſta eſt, & in forma Eſſentiæ ſingularem utilitatem præſtare dicitur. An vero hoc tempore verior & uberior illius ad nos pervenerit notitia, res nondum ſatis ad liquidum perducta eſt. Cumque hactenus magni illa conſtiterit, cujus nempe pondo VI. vel VII. talerorum pretio venale fuit, hæc non, niſi VIII. talerorum pretio venditur.

Qualis vero plantæ ſpecies ex hac radice progerminet, nobis adhuc perſpectum non eſt, & dolendum, iconem illius nondum ad nos perveniſſe, quemadmodum etiam eſt res obtentu difficillima, cum magis lucri, quam notitiæ faciendæ gratia hodienum laborari ſoleat, quod teſtari poteſt radicis modo dictæ contrayervæ exemplum, quæ omni plane de-

ſignatione deſtituta eſt, niſi quam Franciſcus Hernandez in nova plantarum, animalium & mineralium Mexicanorum Hiſtoria, & ex eo Clariſſimus Valentinus in Muſei Muſeorum Tom. I ante oculos nobis poſuit, & a Pometo repræſentata, ab aliis autem tanquam ſpuria & efficta rejecta eſt.

(*Vid. Tab. V. fig. 1. 2. 3.*)

(*Lipſia Auguſt. Vind. An. 1723. d. 13. Febr. miſſa.*)

OBSERVATIO XXX.

DN. D. DID. WILHELMI ANDREÆ.

Enema per os rejectum.

DOmini Mackie, hujus civitatis Linguæ Gallicæ pro tempore Magiſtri, filius decennis, cum per tres ſeptimanas à vermibus valde fuiſſet cruciatus, tandem ad ipſum viſitandum, fui invitatus, cui, poſtquam aliquot aſſumptis remediis fruſtra erat uſus, ad vermes illos eo melius ad poſteriora alliciendos, clyſterium aliquod, ex lacte, melle aliisque ſpeciebus coctum, applicandum curavi, quod autem poſt horam non per poſteriora ſed vomitu per anteriora rejecit, ita, ut quilibet ex adſtantibus lac, in quo ſpecies erant coctæ, accurate cognoſcere potuerit, ipſe quoque puer dulcem in ore ſenſit ſaporem.

OBSERVATIO XXXI.

DN. D. DID. WILHELMI ANDREÆ.

Menſtrua vetulæ.

CUjusdam ruſtici, ex pago Linecke prope urbem Suſatum, viduæ 82. annorum ſed adhuc robuſtæ, ante menſes quindecim ex ſingulari quadam alteratione redierunt menſes

eosque in hunc usque diem & quidem ſtato tempore adhuc habet.

(*Suſato Auguſtam Vind. A. 1722. 4. Mart. miſſa.*)

OBSERVATIO XXXII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Febris ſurda.

CUrioſiſſimam febrem in quodam Mercatore noſtro Ferrarienſi A. 1721. notavi. Hic enim menſe Julii, poſt varios in victu errores, incidit in febrem erraticam, quæ rigore incipiebat, & ſudore terminabat, ac paroxyſmus ſe extendebat usque ad novem horas; modo poſt quartum diem redibat, modo poſt ſeptimum; verùm quod notabile erat, quando febris incipiebat, auditu privabatur patiens; quando vero abibat, auditus redibat; exhibita vero chin-china ad plures dies in vino generoſo, æger perfecte convaluit.

OBSERVATIO XXXIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Hydrops abſtinentia à potu ſanatus.

EXc. Dn. Jo. Bapt. Gatelli Argentanus, Medicinæ Doctor, ac meus Diſcipulus, annorum 30 poſt contumacem lienis obſtructionem, magnâ totius abdominis intumeſcentia laborabat; multis tentatis fruſtra remediis, ad abſtinentiam omnimodam à potu confugit, & ad plures menſes nihil prorſus bibit, ſicque Dei gratia ſanus evaſit. Similem hydropis curationem refert Thom. Burnetus in ſuo Theſauro medico lib. 8. ſect. 12. Anton. Benivenius, aliique medicinæ practicæ ſcriptores, tum antiqui, tum recentes.

OBSERVATIO XXXIV.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
Urina frigida in febri maligna.

PUellus annorum 12. in febrem ingentem eſt lapſus; quarta morbi die ad eum inviſendum vocatus, tam imbecillem & viribus proſtratum inveni, ut ipſum nocte iſta moriturum crediderim. Pulſus exiguus, & puer totus frigidus erat, ipſe ſemper inquietus. Cum minxiſſet, matulam mihi porrectam frigidam omnino, perinde ac ſi aqua frigida impleta fuiſſet, inveni: puer vero die morbi ſeptima mortuus eſt. Simile exemplum legitur in Actis Philexoticorum pag. 79.

OBSERVATIO XXXV.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
Lachrymæ ſanguineæ à forti animi paſſione.

JOachimus Scacerna, Ferrarienſis, anno ætatis 62. alioquin ſanus, vexabatur forti animi pathemate, ob criminationem alicujus, ut aſſerebat, teſtificationis falſæ; qua de re menſe Novembris, ſub meridiem mihi obviam factus & lugens ſuum narrabat infortunium, & conſilium poſcebat, veritus ne in carcerem conjiceretur. Ego interim miſertus ejus calamitatis obſervavi, ex oculis lacrymas exire rubicundas ad inſtar ſanguinis; eum conſolatus diſceſſi; poſtea vero à ſatellilibus in carcerem ductus, ſanguineas effundens lacrymas, dolore cordis vexatus, rigore in toto corpore afficitur, & exinde maligna febri; quæ trium dierum ſpatio illum necavit.

OB-

OBSERVATIO XXXVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Mania ex vulnere capitis curata.

VIsam mulierem, ait Rondeletius de cur. morb. lib. 1. maniacam, cui ob casum fuit apertum cranium, ab insania sanatam. Ego etiam anno 1709. observavi juvenem mania laborantem, qui caput proximo muro allisit, non sine vitæ discrimine, cranium enim fractum fuerat; ligato autem ægro, & juxta artem curato, una cum vulnere etiam mania sanata fuit.

OBSERVATIO XXXVII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ex levi percussione mors.

ANno 1719. fœmina quædam annor. ætat. 33. uxor cujusdam fullonis, à marito leviter baculo in capite percussa fuit, sine fractura, sine vulnere, & sine contusione; ast repente concidit in terram & exspiravit. In carcerem conjectus fuit maritus, & quæsitum à Judice criminali de causa hujus mortis; dicebant enim quidam Medici percussionem mortem intulisse. Ego vero consului, ut cranium aperiretur; quo facto, & cerebro inspecto, ejusque membranis ac omnibus ejus vasis, nulla læsio reperta, & sic maritus insons fuit judicatus, ita tamen ut exul ex urbe discederet.

OBSERVATIO XXXVIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Quartana in surditatem conversa.

SUrditates intermittentibus febribus succedentes, earum discessum prænunciare, ait Jo. Jones in suo de febb. interm. tractatu, quia fit metastasis materiæ morbificæ à cruore in partes auris. Sic ego vidi civem sexagenarium, duplici quartana correptum, quæ febris post nonum paroxysmum in surditatem totalem fuit mutata, adeo ut nec campanæ sonum, nec bombardæ ictum audiret. Et quamvis multa fuerint tentata remedia, auditum non recuperavit, sanus alias nunc vivens.

OBSERVATIO XXXIX.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Pus ex parotide per urinam emissum.

ANno 1720. mense Julio Dominica Justina, annor. 33. uxor cujusdam celebris Comici, febre longa & mali moris correpta fuit, quam parotis penes aurem sinistram excepit, & Chirurgus imposito cataplasmate suppurante tentavit puris exitum; verum nocte sequente parotidis intumescentia versus gutturis partes descendit, & sequenti die pus sincerum cum urina excretum vidi, quæ puris excretio ad multos dies duravit, ita ut de ulcere in ipsa vesica suspicio orta fuerit; unde injectiones detersivæ & balsamicæ factæ sunt; ex quibus ægræ melius se habuit, ita ut in patriam redire potuerit, sed perfectam sanitatem nunquam recuperavit, & paulatim macie correpta, tandem expiravit, anno à primo morbi die completo.

OBSER-

Digitized by Google

OBSERVATIO XL.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Olei ovorum præſtantia in aliquibus doloribus.

DOminus Jo. Bapt. Leti, civis Ferrarienſis, ſæpe arthritidi obnoxius, dolores ſolo oleo è vitellis ovorum illito demulcet. Sic pluries illud expertus fui ſummæ efficaciæ in doloribus aurium: in quodam Judæo forti ſurditate correpto cum dolore, ſolius hujus olei frequenti uſu ſanitas intra menſem fuit reſtituta; & Monialis quædam dolore ad ſcapulam affecta, frequenti ejus adhibitione etiam ſanata fuit.

OBSERVATIO XLI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ophthalmia contagioſa.

LIppitudinem ſolo intuitu contrahi poſſe ſcripſit Bapt. Codronchius de morb. venef. lib. 2. cap. 2. quod idem ego pluries obſervavi; & præſertim Anno 1722. dum maligna quædam influentia ophthalmiarum hic Ferrariæ oborta fuit, ita ut ex uno tantum, qui lippitudine laboraret, ejus tota familia brevi ophthalmica facta fuerit, imo non tantum familiares & cives, ſed extraneos etiam ac hoſpites affecerat, ut peregrinos per ſolam noctem in hoſpitio morantes ſæpe invaſerit, & qui ſanus venerat, lippus diſceſſerit.

OBSERVATIO XLI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Sanguinis anniverſarium ſputum.

FAber ferrarius quovis anno, ſole exiſtente in Leone, ſine febre ac ulla tuſſi, ſputo cruoris afficiter per aliquot dies. Idem

Idem mihi narravit, fratrem se habuisse, febri maligna denatum, cui idem in mense Augusto semper acciderit, nec non patrem suum idem, sine febre & ulla noxa passum fuisse. Simile quid habet Joh. Rhodius cent. 2. obs. med. 34.

OBSERVATIO XLIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Tubarum sonitus remedium Vertiginis.

IN quibusdam morbis symphoniacos strepitus, & cymbala proficere scripsit D. Frid. Adolph. Lampe in lib. 3. sui eruditiss. operis de cymbalis Veterum pag. 374. Ad cujus confirmationem sententiæ sequens observatio facit. Erat vir Ferrariensis, annor. 49. sæpe vertigine laborans, ad quam tollendam multa remedia incassum fuere adhibita; verùm quadam die, cum ingrueret vertiginis insultus, casu audiens tubæ clangorem, statim à vertigine liber evasit; quod expertus, emit tubam, & quando scotomia infestabat, ejus famulus tubam sonando, spirituum motum compescendo vertiginem heri sui mirabiliter fugabat; quod quia mirum, curiosis communico.

OBSERVATIO XLIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Diarrhœa potu Caffè sedata.

SAcerdos annor. 57. mense Augusti A. 1722. correptus fuit Diarrhœa biliosa urgentissima, & tali acredine prædita, ut anum arroderet, & urinæ ardorem concitaret, traducta portione materiei ad urinas; sitis erat magna, febris autem nulla; alterius sacerdotis amici consilio ad potum Caffè calidum absque saccharo assidue sumendum confugit; quo solo potu convaluit. Et Matronæ Ferrariensis recordor, quæ diarrhæa non

Digitized by Google

non ſolum, ſed etiam inappetentia ſumma afficiebatur ad plures dies, non ſine virium debilitate, & ſolo decocto Caffè ſumto evaſit, ſine ullo alio auxilio.

OBSERVATIO XLV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Dolor capitis in quovis æquinoctio.

MErcator annor. 51. mihi candide narravit, ſe ab adoleſcentia usque adhuc, æquinoctiali tempore, tam vernali quam autumnali, corripi dolore capitis, ſpatio trium dierum perdurante, & ſemper cum narium hæmorrhagia deſinente.

(*Ferrariæ Auguſt. Vind. A. 1723. 17. Mart. &c. miſſæ.*)

OBSERVATIO XLVI.

DN. D. CHRISTIANI GOTTLIEB REUSNERI.

Mictus cruentus.

NObilis quidam in viciniâ noſtrâ, annorum 45. Temperamenti ſanguineo-phlegmatici, quondam Hæmorrhoidarius, genio nimium indulgens, ab aliquot annis liber fuit ab hæmorrhoidibus; tandem dolores lumborum ſentit, laſſitudinem ſpontaneam, & nonnunquam horâ imprimis unâ vel alterâ poſt prandium & leniorem motum corporis, cum aliquali dolore circa regionem pubis, obtuſo tamen; mictum habet cruentum ad uncias aliquot, poſtea urina ſenſim ſenſimque clareſcit. Medicus ejus ordinarius perſuaſus calculum renum vel Veſicæ eſſe in cauſa, varia præſcribit remedia Lithontriptica, quæ tamen malum indies exaſperabant, neque Dn. Patiens unquam calculos, pro more hujus morbi excrevit.

M Tan-

Tandem me vocat in conſilium; penſitatis itaque penſitandis, non ex vitio renum, vel vaſorum emulgentium apertione, ſed ex proſapiâ hæmorrhoidali & ſuppreſſione earum, mictum hunc eſſe judicavi. Vena enim hæmorrhoidalis externa in nonnullis ſubjectis, imprimis maribus, cohæret cum vaſis ſanguiferis venoſis ad Veſicam urinariam pertinentibus, quæ vaſa bene deſcripſerunt Spigelius in humani corporis Fabrica, & Bauhinus L. 1. c. 22. Ex hac ratione ſolis etiam maſculis affectus hic eſt familiaris. Commendavi in ipſo qs. Paroxyſmo Infuſum Theiforme ex Herba Virga aurea Geſneri Millefol. & Sem. Badian vel aniſo ſtellato c. Elæoſacch. Balſami de Mecca ſ. Opobalſami, quod adeo non calefacit corpus prouti reliqua Balſama. Præſervative ſuaſi Venæ ſectionem bis in anno in pedibus, & remedia quæ alvum laxam ſervant, & hæmorrhoides ſuppreſſas poſtliminio revocant; in ſpeciè Sal vol. oleoſum Sylvii c. Tinctura Myrrhæ maritatum, applicationem hirudinum vaſis ſedalibus. Hæmorrhoides nondum quidem redierunt; interim Dn. Patiens benè vivit & liber à mictu hoc cruento.

OBSERVATIO XLVII.

DN. D. CHRISTIANI GOTTLIEB REUSNERI.

Ptyaliſmus Imprægnationis Signum.

LOcum parallelum ad Obſerv. Excell. DD. Joh. Georgii Hoyeri Medici Molhuſani Collegæ honoratiſſimi, de Ptyaliſmo Graviditatis ſigno, quam Eph. N. C. Dec. 3. an. 3. obſ. 50. communicavit, mihi quoque in hac civitate obſervare licuit. Scriniarii cujusdam Uxor annorum 36. quoties gravida facta, primis menſibus benè quidem valet, exceptâ ſalivatione ſpontaneâ, quæ ipſi ſatis eſt moleſta, tantam enim ſalivæ copiam excernit, ac ſi mercurialibus tractata fuiſſet remediis, duratque ſalivatio usque ad partum, non adeo difficilem.

Digitized by Google

OBSERVATIO XLVIII.

DN. D. CHRISTIANI GOTTLIEB REUSNERI.

Caro Lupina anti-epileptica, & uterina.

CArnem Lupinam comeſtam in Epileſiâ uterinâ, non contemnendum eſſe remedium, conſtat ex Obſervationibus Riverio communicatis, quam quoque confirmat DD. Schopfius apud Franciſcum Paullini Lycograph. c. 3. §. 15. notabili exemplo, de fœminâ quadam epilepticâ, quæ non tantum Epar & Cor, utrumque in butyro toſtum, ſed etiam carnem aſſam & elixam ſine nauſea comedit. Novi ego Comitem quandam in Sileſiâ, Illuſtris Familiæ, adhuc viventem, quæ quoties gravida, & partum inſtare autumat propter dyſtociam, quam metuit, carne veſcitur lupinâ, aſſâ & benè conditâ, felici cum ſucceſſu; partus enim non ſolet eſſe adeo difficilis, ut antecedentes; ſed Epilepſia uterina, cui alias obnoxia, non amplius laborat, nulliusque aliis remediis acceptum fert, quam carni lupinæ. Valeant cibi hi Sybaritici.

(Jaurovia August. Vind. d. 19. Mart. An. 1723. miſſa.)

OBSERVATIO XLIX.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Anatomia Tympanitici.

COrpus hujus defuncti, antequam cultro anatomico ſubjiciebatur, Abdomen præ ſe ferebat prætumidum, flatibusque diſtentum; partes inferiores tumore quoque erant con-

conſpicuæ, remiſſiore tamen, uti cognati perhibebant, ac cum in vivis adhuc eſſet ægrotus.

His perluſtratis, Abdomen incidebatur, qua ex inciſione propullulabat Ventriculus flatibus mirandum in modum diſtentus, & ex tunicarum inde orta tenuitate ferè pellucidus. Pars quædam Hepatis ut & Diaphragma ob hancce enormem extenſionem ex ſitu erant remota, ita ut pulmonibus juſtum ſeſe dilatandi ſpatium fuerit denegatum. Inteſtina quoque dilatationem, haud vero tantam ſuſtinebant. Omentum colore fuſco imbutum ex putredine naſum gravi odore afficiebat. Hepar magnitudine inſigni conſpicuum ſanum ceteroquin reperiebatur, in iſtius autem ſinu deliteſcens veſicula fellea parili modo expanſa anſam præbuit ſuſpicandi præter bilem cyſticam aërem quoque in eadem incluſam fuiſſe.

In Meſenterio, Renibus, Liene, Pancrate nullum morbi veſtigium.

Reliquum Abdominis ſpatium occupaverat aqua odoris gravis fœditate moleſta, trium circiter librarum pondus in ſe continens.

Perluſtratis omnibus hiſce Abdominis partibus pectus aperuit culter Anatomicus, & reclinato ſterno, in ſiniſtra pectoris parte detexit libram ſemis Aquæ ſanguine tinctæ, cui Lobus ſiniſter pulmonis optime conſtitutus innatabat; dexter autem Lobus undiquaque firmiſſime erat adnatus, cujus ſuperior pars putredinoſa corrupta nigredine ex inciſione in eam facta ſanguinem coagulatum evomebat, ſimillimum huic, quem demortuus per quatuor ante obitum dies, tuſſi rejecerat. Vaſa Pericardii copioſo diſtenta ſanguine, elegantiſſimum vaſorum capillarium reptatum oculis conſpiciendum præbebant. Humor autem iſtius haud ſuperabat ſuetam quantitatem. Cor naturali quidem ſimillimum, una cum auricula dextra ultra ſolitam magnitudinem erat inflatum. Diſſecto hujus dextro ventriculo, aër ibidem contentus cum ſibilo exitum moliebatur, ac viſui ſeſe exhibebat Polypus digiti mediocris

diocris

Digitized by Google

diocris longitudine gaudens, qui tamen nec radices in corde egerat, nec ſurculos in venam cavam aut arteriam pulmonalem emiſerat, multo tamen ſanguine congrumato erat obſitus.

Siniſter Cordis ventriculus quatuor in ſe continebat Polypos, unum majorem & tres minores; ille ramum venæ pulmonalis dextrum ſalutabat, hi ad auriculam ſiniſtram, & orificium venæ pulmonalis erant exporrecti.

SCHOLION.

TRansmiſſum hanc Caſum nolui perire, quod contineat meditatione ulteriori haud indigna vel ſtatim comparet, quam facilis ſit geneſis Polyporum ſpuriorum in Cordis ventriculis, ſicubi ſanguini per illos ambulanti mora quædam notabilis obveniat; ſed quam interſit hos diſtinguere à veris Polypis ex interna ſuperficie, vel magis ſubſtantia cordis oriundis, fungi inſtar creſcentibus, & conſiſtentia ſua dura ſe non congrumatum ſanguinem eſſe loquentibus. Quin paucis diebus ante mortem, quidni ſub mortis articulo fuerit pro illorum geneſi ſanguis coagulatus penes me nullum dubium eſt, qui plus una vice ſub vitioſa pulmonum textura ſanguinis grumos varia forma concretos in corde offendi, & in præſenti caſu tranſitus ſanguinis per pulmones difficillimus, ut in his quoque ex diuturna mora concreverit, ſanguini in arteriam pulmonalem evomendo vix aditum & non niſi ſub maximis conatibus tranſitum conceſſit. Quod vero Tympaniticus hic æger fuerit, hæcque vitia ſanguinis in pulmonibus & corde morbi iſtius conſectaria, is mecum fatebitur, qui cognoverit, quam fata reſpirationis à ventriculi diaphragmati accumbentis, aut rectius, hujus concavo ſe inſinuantis conditione dependeant. Aſt vero in memorato caſu diſtentiſſimus iſte fuit ad diaphaneitatem usque, ex quo deſcendere non licuit diaphragmati, nec ergo pulmonibus expanſio fuit poſſibilis, à quo porro aëri

Digitized by Google

ad veſiculas pro vaſorum pulmonalium extenſione ſanguini pro circulo ſuo continuando tranſituro maximum repagulum, ſicque ſanguis in ventriculum dextrum ex vena cava affluens, dum non valuit priſtina celeritate effluere, hæſit, hærendoque & cordis ventriculum expandit, & ipſe concrevit.

Non diffiteor in omnibus tympanite occumbentibus haud talem ſanguinis grumoſitatem à morte fuiſſe obſervatam, ſed præter quam quod nullus ſit vel occumbat tympaniticus, qui non ex difficili reſpiratione maxime angatur, nec in omnibus tympaniticis ventriculi moles tanta, quin inteſtina diſtenta morbum illum foveant, à diaphragmate remotiora ut aliquod adhuc deſcendendi integrum huic maneat ſpatium. Accedit in præſenti caſu hepatis magnitudo, ſive ante morbum natum jam talis fuerit, ac dantur individua, in quibus viſcus illud inſigni peripheria ſe diſtinguit, ſive ſub ſanguinis tardius ambulantis circulo fuerit itidem ſenſim expanſum, quæ à dextris diaphragma in ſuo deſcenſu cohibendo ſanguinis tranſitum per pulmones pariter cohibuit, dum pulmones in valde anguſtum ſpatium compreſſit, horumque imprimis dextrum lobum.

Vitia circa Omentum denuo conſectaria ſunt aquæ putridæ abdominis cavum occupantis, quæ itidem progenies eſt halituoſæ ſecretionis viſcerum ex ſanguinis difficiliori tranſitu in ſudorem degenerantis, ac undequaque ſub mora tranſeuntis ſanguinis ſerum largius ſecedit, & qua data porta fugam tentat.

Feror abhinc, ut mediter, dum Venæſectio locum non habeat in Tympanitide, ſpeciatim in hoc caſu nullum habuiſſet, quin ſi vel maximum ſolatium, quod ſperari potuiſſet, momentaneum extitiſſet, utpote qua cauſa difficilis tranſitus tantillo ſanguinis evacuato haud ablata. Nec in ligaturis conſilium, quibus haud licuiſſet Ventriculum & Hepar à Diaphragmate liberare; nec à medicamentis levamen, quia diſtenſionem parietum ventriculi, ac inteſtinorum expanſionem

corri-

corrigere haud valent; an à perforatione ventriculi cum acu oblonga in caſu præſenti fuiſſet ſalus ſperanda? Ipſus ſtatim ſuboleo graviſſimas objectiones de periculo maximo ab hoc conſilio exſpectando, de morborum curationibus in cathedra, de otioſorum fertili ingenio in praxi docenda, ſed experientia admodum ſterili, imo novi præcipitem animum lectoris, ac talis hinc inde datur, riſurum citius, quam admiſurum has meditationes; ſed his non obſtantibus, quamdiu penes omnes practicos hæc regula ſacra eſt, quod anceps remedium præſtet nullo ac quidem penes omnes in confeſſo eſt, nulla dari ad tympaniten curandum, præferendum. Collapſus ſane à perforatione tali Ventriculus fuiſſet, collapſo Ventriculo diaphragma obtinuiſſet liberum deſcendendi motum, à libero deſcenſu diaphragmatis pulmonibus ſe extendendi majus ſpatium, à majori ſpatio in pulmonibus vaſorum pulmonalium expanſio magis libera, ab hac tranſitus ſanguinis magis liber, ſicque à congrumatione ſanguinis nullum magis periculum, nec ergo ab hac circulationis impedimentum, nec ergo mors. De Methodo perforandi, quæ potuiſſet inſtitui, non eſt, ut multus ſim, voluiſſet ex mente mea perforationem unam atque alteram acu chalibea, aut argentea oblonga in regione hypochondrici ſiniſtri tentandam, reliquis circumſtantiis probe penſitatis, quæ & me tacente noviſſet Chirurgus ad operationem talem ſuſcipiendam habilis. Nec eſt, ut metus inflammationis ventriculi, aliuſve deterruiſſet, utpote quæ ſub tali ejus expanſione perit, nec locum magis habet, quam hæmorrhagiæ ſubſecuturæ ſuſpicio. Pariter hæc vulnera nemo lethalia unquam vocaverit, cum nec quidem majora ventriculi lateribus inflicta habeantur talia. Majora fortean dubia v. gr. ab artificio hoc medico-chirurgico certam ſalutem haud ſibi promittere potuiſſet afflictus, nec illam aſſeverare ars medica; quod infauſtus talis ſucceſſus & operanti & arti medicæ intuliſſet opprobrium &c. ſed ab illis non omittitur Paracenteſis, licet eadem dubia hanc ſtipent,

pent,

pent, nec Lithotomia intermittitur, multi quamvis inde & citra culpam chirurgi occumbant. Ad ancipitia remedia, quod ipſus innui, ſpectat hæc perforatio, manebitque illa inter, ſed abhinc non penitus ſpernenda vel ridenda. Sed quo hæc omnia, cum æger, de quo caſus loquitur jamdum è vita diſceſſerit? reſpondeo ut abhinc ſic tympaniticorum curæ conſulatur, an à ferro remedium? quando ab aliis methodis nulla ſalus.

OBSERVATIO L.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Arthritis à Lumbricis terreſtribus impoſitis inſolentior.

ARthriticæ cuidam pede dextro laboranti conſilium dabatur, ut imponeret pedis dorſo lumbricos terreſtres, hosque vivos linteo incluſos, à quibus dolores ſint remiſſuri, ac tumor ceſſaturus; cui ego facilè aſſentiebar, quod damna inde nulla fore concluderem. Aſt vix per horulam incubuerant illi, quando graviſſimos cruciatus ægra ſentiens vix par erat his ſuſtinendis, quin poſt horulam unam atque alteram peractam inde removeret jamdum mortuos. Dorſum vero pedis madore diffluebat, vel potius ſucco glutinoſo erat obductum, à quo abſterſo iterum pax. Nolebam uni huic experientiæ ego aſſentiri, quin juberem ægrotanti altero die denuo Lumbricos vivos imponere, ſed quod eadem inde tragœdia, noluit illa porro obſecundare conſilio huic, quod ne quidem à perpeſſis inde doloribus ſolatium aliquod verum perciperet. Quænam vero ratio cruciatuum horundem nondum ego detegere potui, ſed ab aliis illam exſpecto.

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO LI.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Arthritis à Catello accumbente remiſſior.

QUando Lumbrici vivi in præcedenti Obſervatione dolores arthriticas adauxerant, novi arthriticum, qui pedibus ſuis ſingulis noctibus catellum accumbere curat, & abhinc magna ſolatia capit, ut vix non ſibi perſuadeat, ac ſolent empiricæ curæ homines artis medicæ ignaros facile ſeducere, univerſalem arthritidis medicinam talem catellum eſſe, hancque omnibus arthriticis myſterii loco commendet. Quod blanda tranſpiratio à blando ac temperato calore catuli accumbentis oriunda carnes tendinesque pedum ſervet molles, congeſtiones dolorum anſam moderetur, ſpaſmos infringat, ſicque paroxyſmum aut antevertat, aut remiſſiorem faciat, & in hoc momento curatio talis abſolvatur, facile omnes conſenſerint. Nec tamen catelli inde fidum ſunt arthritidis remedium.

(Roſtochio Auguſt. Vindel. d. 9. April. A. 1723. miſſa.)

OBSERVATIO LII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

De

Diverſiſſimis devoratæ Radicis Cicutæ operationibus.

ANte decennium & quod excurrit, cum Neo-Angermundæ in Marchia Ukeranâ viverem, Generoſus quidam Poſſeſſor pagi Altkünigendorf dicti, milliare Germanicum ab urbe jam nominata diſſiti, per nuncium equo inſidentem à me deſiderabat, ut quàm citiſſimè optimum quod poſſiderem Alexi-

pharmacum ipſi mitterem, diverſos quippe ægros veneno eſſe infectos. Nuncium hunc poſtquam examini paulò accuratiori ſubjeciſſem, & viſitationem meam magis neceſſariam eſſe, quàm à me deſideratum medicamentum judicaſſem, equum ſtatim aſcendo & nuncium propriis pedibus uti jubeo.

Circa Solis occaſum ingreſſus hypocauſtum incolæ cujusdam pagi dicti, non multum aberat, quin perſuaſus fuiſſem, me in loco verſari in quo mente capti autoritate publicâ cuſtodirentur. Primò enim in ſcamno fornaci proximo ægrum conſpiciebam ſedentem lachrymantibus oculis præditum & anxiis ſuſpirationibus ſpiritum ex imo pectore trahentem, poſtea, circa conclavis latera duos videbam decumbentes, quorum unus de atrociſſimis cruciatibus abdominis maximo ejulatu conquerebatur, alter ſomno profundo, ex quo vix ac ne vix quidem excitari poterat, immerſus erat. Cum in eo eſſem ut reſponderem ægrotorum parentibus qui auxilium meum indefeſſis precibus implorabant, occurrebat mihi filia quædam ingente cachinatione ad choreas ducendas ſe componens. Regrediebar, & niſi ſubitaneo motu corpus meum retraxiſſem, exclamandum mihi fuiſſet:

Pugno me vultumque petit furioſa puella. Tanto impetu minaci geſtu in me irruere ægra alia conabatur. Compreſſo tumultu quem inſana hæc faciebat, referebatur mihi: hos ægros omnes à vicina quadam vetula fabri ferrarii vidua invitatos fuiſſe ad comedendam cum ipſa pultem confectam ex radice quadam cujus gratum ſaporem laudibus non ſatis extollere potuiſſet, & monſtrabatur radix, quam cicutæ eſſe ilicò cognoſcebam, nam ea his in oris non ignota eſt, & in hortis civium Neo-Angermündenſium copiosè invenitur: cocta ſaporem mentitur Radicis Paſtinacæ albæ, folia verò emittit, antequam ſemen ejus protruditur, quæ figuram Petroſelini exactè exprimunt, ſed quando digitis teruntur odore ingrato ſeſe produnt.

Evacu-

Evacuantia alterantibus in hoc caſu præferenda eſſe judicabam, & ad Emetica ſtatim confugiebam, Tartari Emetici grana quatuor unicuique eorum qui convivio huic interfuerant propinans, horâ vix elapsâ medicamentum hoc cum euphoria operabatur, excepto unico, cui poſt tres horas de novo grana quatuor hujus tartari exhibenda erant, quæ tandem denique diutius expectatam ferebant opem.

Abſolutâ quiete nocturnâ, plerique ægrotantium priſtinæ ſanitati videbantur reſtituti, nec aliud medicamentum amplius ab iis deſiderabatur. Verum vidua illa, quæ cæteris prandium hoc præparaverat, doloribus in abdomine & motibus convulſivis in artubus per tres menſes adhuc nimium ſæviter cruciabatur, omnia autem medicamenta à me ipſi propoſita aſſumere obſtinatè recuſabat & ſibi conſilium capere pertinax audebat, menti itaque ſuæ eam relinquere me cogebat.

Tantæ virtutis ſolum eſt Emeticum cum judicio adhibitum, aliquando etiam brevi tempore repetitum, ut alto ſepultos ſomno excitare, triſtem Melancholiæ affectum fugare, acerrimos ejulantium dolores tollere, furioſos reddere manſuetos & mente lapſos ad ſanam reducere valeat.

Cura per vomitorium à me feliciſſimè peracta ad aures pervenerat cujusdam, qui maximâ cupiditate flagrabat exercendi artem, quam non didicerat, medicam, & paulo ante ægri alterius manui emolliens cataplaſma illinens, quo absque ulla temporis diſtinctione adhibito incauti ſuperfluam introducunt exulcerationem, ex Medico legitimè promoto circa finem deligationis fortè ſuperveniente, animo exagitandi eum, quærere non erubeſcebat, an rectè manum deligaſſet, hac quæſtione autem facilè ſuperſedere potuiſſet, ſi prius ſe ipſum informaſſet: hunc Medicum in Belgio Fœderato, Angliâ & Galliâ Praxin Medicam non tantummodo exercuiſſe, ſed & Lutetiæ Pariſiorum menſâ ac informatione chirurgicâ uſum fuiſſe celebris tunc temporis ad S. Coſmam & Damia-

num Chirurgi Jurati Dn. Simonis Lescot ejusque collegia, Osseologicum, Myologicum, de Tumoribus contra Naturam, de Luxationibus & fracturis, de operationibus Chirurgicis & in specie aptandis fasciis à principio usque ad finem eorum ante hos ipsos triginta & quod excurrit annos frequentasse. Hic temerarius, inquam, quadrimulum ex esu Radicis Cicutæ pultis instar coctæ gravissimè decumbentem, Emetico primum, postea clysmate, sanitati restituere, sed eheu! frustrà conatur, & re quasi benè gestâ abit, ægrumque relinquit. Miseriâ hujus tenelli afficitur Primarius loci Concionator & meam qualemcunque opem pro ipso circa vesperam efflagitat. Statim ad ægrum me confero. Hunc facie pallidâ & motibus convulsivis maximè agitatum in deplorato statu invenio, brevibus, morti vicinum, à quâ etiam, dum sollicitè inquirere satago, quænam Emetici forma & materia, ex quibus constiterit Enema, quare & quando hoc applicatum, qua quantitate utrumque fuerit adhibitum, quamnam operationem unumquodque eorum & quo tempore peregerit, propter absentiam vero eorum qui respondere debuissent, dies enim erat Dominica, in necessariam horum notitiam pervenire non possum, horâ quintà post assumtum hoc virulentum prandium, misellus præripitur.

Utinam isti qui falcem suam in alienam messem non justè immittunt, tandem denique persuaderi possint de Vita hominis agi in arte Medicâ, ne illotis, ut dicitur, manibus eam aggrediantur & notam aliquando indelebilem conscientiæ inurant.

(Berolino Augustam Vind. d. 14. April. A. 1723. missa.)

) o (

OB-

OBSERVATIO LIII.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Anatome Rhachitici, cum albâ ossium carie singulari.

VIdetur omninò locum mereri etiam in hoc Observationum Medicarum promptuario Sutoris *Puer Rhachiticus* (quales etiam ejus fratres & sorores tantum non omnes) capite magno, facie turgidâ, corporis autem habitu consumto, pedibus gracilibus debilibus, neque tamen curvis aut distortis, diu admodum respirans difficulter, cum abdomine magno & tenso, æstu & sudore continuo, durante tamen per omnes has, & dicendas adhuc, symptomatum alternationes mirabili voracitate, jacens diu pedibus ad corpus retractis, usque dum octo ante mortem diebus istos iterum extenderet, eandem satis *acutè mortuus*, anno ætatis quinto proximè complendo, scil. d. 27. Junii, 1720. ante tertiam matutinam, in lectulo suo jacens vocavit patrem, proximè accumbentem atque dormientem, osculum ab ipso petens & in latus converti volens; quod ipsum pater dum exsequitur, puer exsertâ linguâ improviso expiravit.

Principium malorum dictorum dicendorumque omnium voluit adscribi *fracturæ* ossis *femoris* dextri, quam contraxerat lapsus super planam hypocausti aream, cujus autem curatio protracta fuit in quartum ferè mensem usque, puero abhinc ne pedibus quidem ampliùs insistere, multò minùs ambulare vel audente vel potente; cùm tamen priùs, diu ante ossis fracturam, & *variolas* superasset feliciter, & omninò sanus videretur suis, matrique sese socium ubique ferè jungeret, in hortum ipsam frequenter comitari solitus. Addendum tamen & hoc: progressu temporis pes iste dexter factus usque melior, sinister verò postea correptus modo dubio, statim dicendo.

Scilicet ab iſto tempore pronati puero fuerunt *Tumores* tres: *Primus* in cornu *frontis* ſiniſtro, cuti ſanæ concolor, ovum æquans magnitudine, durus, indolens, diu in eodem manens, tandem cùm major & planè mollis fieret, neque tamen doleret, ruberet aut caleret unquam, à Chirurgo malè *apertus*, nihil niſi *ſanguinem* effudit fluidum, benè multum, inde verò *ulcus* reliquit ad usque vitæ terminum, ſed jam planum, quippe tumor omnis ſubſederat. *Secundus*, priori ſimilis, fuit ſupra flexuram cubiti dextri, *in humero*, modò major, modò minor, creſcens & decreſcens variè; unde & factum eſt, ut nunquam aperiretur. *Tertius* fuit *in femore* ſiniſtro antico, ſupra genu, ovi anſerini magnitudine, diu Chirurgum vexans, viſus modo aperiendus, modò non; cuti ſanæ, ut priores, etiam concolor, niſi quòd interdum in medio rubeſceret nec multum, nec diu. Manſit hic tertius cum ſecundo *per ſeſquiannum clauſus*, *non ulceratus* ſponte, nec apertus à Chirurgo.

Miſelli igitur hujus corpuſculum poſt mortem aperire, nobis diu id deſiderantibus, atque nunc enixè petentibus facilè (raro quidem in plebe exemplo) conceſſum, opellâ verò iſthâc atque inſpectione noſtrâ etiam fuiſſe dignum, compertum fuit, cujus proin potiora huc redeunt.

I. *Ulcus* illud ſiniſtræ frontis, olim humidum, jam ſiccum fuit, cutis retracta, cranium oboli magnitudine a pericranio denudatum, circumcirca verò *membrana* denſa, ſpiſſa, ſimilis illi dicendæ in humero & femore. An pericranium? An peculiaris membrana, ſanguinem prius quæ continuit?

Sub hâc *cranium* ipſum magnitudine alicujus floreni *tenue*, quaſi unica modò ſupereſſet lamina mobilis, *arroſum* fuit & *perforatum*, non tamen nigrum, nec fœtidum, uti dentes alias carioſi, niſi parum naribus admotum.

Subjacens dura mater fuit verè dura, ſpiſſa & tenax, quâ inciſâ plurimus emanavit ſanguis fluxilis, illæſâ comparente piâ matre, illæſo ſubtus cerebro.

II. In

II. In humero dextro, ſupra flexuram ejus cum cubito, deprehenſa fuit proximè ſub integumentis jacens *tunica* ſpiſſa, quaſi cartilaginea, quæ materiam concluſit & aperta effudit albam, grumoſo lacti aut caſeoſo coagulo ſimilem.

Hâc evacuatâ comparuit *os exeſum*, conſumtum, ut digitus hiatui transverſo potuerit inſeri. Reliquum oſſis utrinque jam ad digiti latitudinem arroſum, perforatum, ut digitis prementibus facilè cederet.

Ulterius autem viſitantibus reliquum oſſis ad axillam æquale album, ſolidum comparuit, illæſis etiam cubiti oſſibus.

III. Inciſione factâ, non profundâ, ſecundum longitudinem femoris (nam tabe conſumta ubique fuit muſculoſa ſubſtantia) perventum fuit iterum ad ſimilem *tunicam* craſſam, denſam, firmam, imò paucis, propriè cartilagineam, quâ obvolvebatur tumor.

Hâc apertâ profluxit *liquor* priori ſimilis, paulò quidem ſpiſſior, fluidus tamen adhuc, albus, caſeoſus, non fœtidus, ad tres circiter uncias æſtimatus.

Hinc oculis patuit, & digito immiſſo conſtitit, ſub hoc tumore *defuiſſe os* ipſum, ibi prorſus *conſumtum*, in medio tractu, dum pars ſuperior ad coxam, & brevior ad genu eſſent in ſalvo.

Quemadmodum in integumentis nulla putredo; ita & hîc *nulla oſſium nigredo, nullus* item *fætor* ſingularis, ſed quæ ſuperfuerunt fruſtula de oſſe conſumto *perroſa* fuerunt, *alba omnia.* Defecit ita os inter extremitates pariter arroſas, utrinque ad digiti latitudinem.

Firmavit hanc quaſi fracturam, ut femur tamen maneret rectum, ſufformavit tumorem, materiâ concluſâ gravidum, *Tunica* iſta firma, an ad Atheromatis ſimilitudinem folliculus peculiaris? an perioſteum?

Cariæ iſta *alba* ultra non aſcendit, nec deſcendit per reliquam oſſis femoris ſubſtantiam, ſed dicto *terminata* manſit ſpatio.

Nul-

Digitized by Google

Nullum ex cariosis istis in fronte, cubito, femore ossibus fuit *tumidum*, vel *mole auctum*, sed magnitudinis naturalis.

Cœterùm ventriculus & intestina mirum quàm fuerunt inflata, unde etiam ante apertionem abdomen durum fuit atque tensum instar tympani.

Hepar magnitudine suâ superavit hepar alicujus vituli, obtulit quidem in superficie maculas aliquot purpureas; interior tamen ejus substantia fuit naturalis.

Lien, renes, mesenterium, vesica, omentum benè se habuerunt.

Pectus anticum fuit acuminatum, costæ autem utrinque depressæ, atque reliquum thoracis spatium internum à prædictâ abdominis constitutione eò magis angustatum. Hinc pulmones parvuli, maculis quibusdam notati lividis, pleuræ versus dorsi vertebras aliquantum adhærentes.

Cor sanum, præterquam quòd auricula dextra fuerit justò major, sanguine repleta fluido. Nullus polypus, nullus grumus, nec aliud sanguinis obstaculum fuit deprehensum.

Bubones, quos in utroque latere per vitam habuit frequentes, modò majores, modò minores, fuerunt parvuli, glandularum colorem referentes naturalem, nec pus, nec calcem vel tophum continentes.

Fractum ante biennium *os femoris dextri* deprehensum coaluisse quidem firmiter, sed lineâ non rectâ, verùm planè ad angulum obtusum. *Callus* autem comparuit rubicundus, fibris ex utrâque extremitate quasi ligamentosis, cartilagineis, semet invicem amplexantibus atque firmiter tenentibus. *Nihil hîc cariosum, consumptum nihil.*

Quod superest, & tam ad ultimum Historiæ totius complementum, quàm ad evolutionem ejus atque comparationem cum analogis quibuscunque aliis spectaret, id quidem occasioni reservamus Academicæ, prolixius & pro dignitate, uti par est, tractandum.

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO LIV.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Tumor Præcordialis Internus.

HUnc obtulit vinitoris *Uxor*, annorum plus 30. eò usque ſana, quinque liberorum mater, & bis terve ipſa, ſæpius vicina & maritus retulit, quæ ſequuntur:

Scil. ex phænomenis antecedaneis dubium erat ipſis principium, ratione cauſæ vel occaſionis. Voluit à marito accuſari *levatio ponderis* & geſtatio, quam vocavit in dubium uxor, potius ſubſtituens *emanſionem* aliquando *menſium*, cum vertiginoſo ſtatu, verno tempore, circa quod liberorum quoque minimus, ante annum natus, obierit.

Cùm itaque à vere in æſtatem obſervaſſet & toleraſſet *ſenſim occultè*, non acutè, nec inflammatoriè, aut cum aliquo corporis morbo, *increſcentem* tumorem, primùm mihi expoſuit & notanda dedit hæc Phænomena conſtituentia, conjuncta & concomitantia:

Locus erat *Epigaſtrii medium*, ſub ſcrobiculo cordis utrinque inter coſtas anticas infimas. Tumor ipſe ad tactum *circumſcriptus* internè, ſubtus *duriuſculus*, indolens, niſi premeretur fortiùs: Magnitudine pomi majoris; progreſſu menſium, quin annorum, modò perſtare in eodem, modò increviſſe dictus, non mutato externæ regionis colore. *Pulſare* non tam æquè tumorem ipſum, quàm ſpatium ſuper, inter ipſum atque coſtam proximam, ubi & duriorem attactum non ferebat, ſenſit & ægra ipſa de hoc querula, & admota manus, dum alias de cordis ſuo loco palpitatione quæſita nihil reſponderet. Fortius pulſare à motu, aſcenſu, terrore; in plano procedere facilius, multò minore cum moleſtiâ. Imò à motu ſentiri quandoque alliſum tumoris ad coſtam ægriorem.

Digitized by Google

Decubitus commodior super latus dextrum; situs corporis sedentis inclinatus antrorsum. Decubitus supinus & sinister vel non, vel ægrè ferendus. Progressu tamen in sinistrum latus cubatura prius comprimendo manu illum locum, & tumorem fulciendo quiescere potuit, tumorem sub costas ferè occultari observans.

Accessit post quadrantem anni, per quem cum tumore suo quasi sana vixerat, forsan ex ratione vitæ generis pauperculi & duriusculi, *dolor* quidam *lateralis*, per sinistrum magis, qui quanquam erat sine horrore, calore, uti neque tunc neque post æquè solebat febricitare, ipsam tamen afflixit graviter, & in lectum dejecit, ubi decumbebat ægrius, respirabat difficilius, absque tussi tamen omni.

Mitigari potuerunt usu medicamentorum hæ querelæ, ut præter alteras de tumore vix superessent magnæ vel multæ, sed ægra facilè iterum respiraret, appeteret, deglutiret, cibum non nisi ægro illo tempore ægrè ferret, *menstruaretur* usque constanter, utut inæqualiter. *Urina* naturalis & alvus libera. *Pedes* non tumidi.

Interim sequentibus temporibus adhuc aliquoties ita correpta & dejecta fuit; toties tamen se recolligens, atque superatis passionibus ad œconomiæ curam rediens. Cùm autem viveret in jugi metu, ob suspectum tumorem, dubium sæpe fuit, quid huic debeatur, quid morbo. Certè anno altero & tertio corpore non consumto, facie non pallidâ, &c. admirationi fuit omnibus; tumori patienter tolerando sensim assueta. *Sanguis* tamen majo anni tertii ex brachio missus exhibuit caseum, multo sero turbido innatantem, cum crustâ spissâ, fœdâ.

Rebus ita variè se habentibus, tumore permanente, hoc ipso anno tertio, iterum concepit, gestavit, *peperit* filiolam superstitem.

Sed ad finem historiæ, quem exitum habuerit? Per aliquot annos nihil de ipsâ ampliùs audiveram, ejus ferè oblitus, donec tandem rediret ipsa sponte, consultura pro filia. Dubiè ipsam con-

Digitized by Google

contemplatus agnovi tandem, & quid cum ipsâ interim actum fuerit interrogavi. Ipſa ergò rem obſcuram ita narravit, ut capere quidem vix potuerim, fidem tamen ipſi non adhibere etiam non poſſim.

Scil. vel ab uſu remediorum omnis generis undecunque oblatorum, vel longâ tandem conſuetudine, geſtationem tumoris ſibi fuiſſe tolerabiliorem, valuiſſe corpore melius, atque adeò ut dictum concepiſſe & peperiſſe; tumorem interim viſum vel factum *molliorem*.

Cùm ergò poſt ſeptimanas puerperii in vineâ ſeminibus phaſeolorum terræ committendis occuparetur verno tempore, veniſſe ex improviſo *tuſſim* quandam inſolitam, fortem, binâ vice. Tunc ſubitò, præviâ quadam intus quaſi *rupturâ*, ſibi *per os erupiſſe* materiam, neſcio quam & qualem, multam, quantam utrâque manu capere non potuiſſet. Hanc negat fuiſſe cruentam, vel purulentam, ſed toties quæſita non reſpondet aliter, quàm comparando illam cum ita dicta *matrice aceti*, & *tunicâ*, ut ovi ſine teſta; ſed inodoram, inſipidam. Negat porrò actum excretionis fuiſſe vomitionem, ſed prætendit *extuſſitionem*; absque tamen periculo tunc ſuffocationis, absque etiam dolore, cum ceſſatione tuſſis ſtatim ab exoneratione.

Et ita ſe liberatam momento temporis plenariè, conſtanter; nec tum ſenſiſſe reliquias vel recidivas ſymptomatum quorumcunque; nec hactenus pectore vel præcordiis mali quid paſſam.

Jam hoc *quid* fuerit? *Vomica, Hydatis, Meliceris, Atheroma? ubi* fuerit? ut tàm formare potuerit tumorem præcordialem cum pulſatione, quàm invenire viam vel tandem in tracheam; nec inferre tamen exulcerationem &c. Hoc inquam thema eſto, ſuper quod philoſophari cuivis maneat liberum.

(Tubingâ Auguſtam Vind. d. 1. Maji
An. 1723. miſſæ.)

Digitized by Google

OBSERVATIO LV.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

De Phlegmone seu Tumore insigni Brachii dextri scarificatione curato.

CIvis Giessensis tum temporis 83. annorum, robustæ & per vitam suam constitutionis sanæ & optimæ, in manu dextra levem aliquem observat nonnihil renitentem tumorem, indies majora ad scapulas ferè maxima sumentem incrementa; à barbitonsore imperitè tractatus per multas hebdomadas meum tandem requirit auxilium, remedia selecta tàm interna, quàm externa discutientia, fotus, emplastra &c. adhibebam quidem cum aliquo mali levamine, non tamen plenaria ejusdem sublatione. Cum quoque hinc inde nodi quidam nonnihil molliores subalbicantes, saniosi quid præ se ferentes, apparerent, Cataplasmatis emollientibus, omnibus selectioribus, maturationem eorundem, sed frustra per longum tempus intendebam; insisto hinc de novo discutientibus & præcipuè balneis vaporosis, tantum verò aberat, ut ad sudorem brachium disponi potuerit, ut potius tumor ex inferiore brachii parte decedens, altiora & scapulas quoque petendo, respirationem difficilem, æstum febrilem, cordisque anxietatem summam induxerit. Fonticulum, quem sub primum meum accessum suadebam, æger renuebat. Vestigium seu fovea ab impresso digito relicta vitium magis colluviei serosæ, quàm sanguinis accumulati mihi quidem subesse primitùs suadebat, ita, ut hinc scarificationem in brachio periculosam admodum, qualis in hydropicis esse solet, judicarem; sed cum prædicta remedia serum stagnans aliàs discutientia, selectiora, incassum erant omnia, tandem ad scarificationes repetitas binas hebdomadales progredior audaciter, quibus per tres septimanas sat copiosè institutis, & evacua-

evacuato ſanguine admodum ſpiſſo & tenaci, omnis ſenſim evanuit tumor, ut æger ille ferè jam nonagenarius adhuc dum Gieſſæ athleticè vivat.

OBSERVATIO LVI.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Puella Aſcitica perfectè curata.

PUella Machæropoei Gieſſenſis, trium annorum, aliàs vegeta, tumore pedum primum inſtar cachecticorum per aliquod tempus affligitur, parentes leviter omnia æſtimantes ex remediorum debitorum negligentia, malo fores non tàm occludunt, quàm aperiunt, ut tumor abdominis ſucceſſivè ad præcordia usque aſcenderit. Urina ſaturatè tincta, parca, tumor inſignis abdominis aquoſus, facies Hippocratica, pectoralium muſculorum conſumptio, ut coſtæ numerari poſſent, Hydropis ſpeciei, quam Aſcitem vocamus, ſignum dabant. Præſcribo aliis, quæ nauſeoſa puella reſpuebat, præmiſſis, ſub forma liquida ſequens remedium: ℞. R̄. Jalapp. ʒiß. Cinnammomi acrior. ʒj. Extract. Elaterii ℈i. ⊖ abſynth ℈ß. M. D. S. davon umgerüttelt 19. Tropffen Morgens und Abends in beykommendem Waſſer einzugeben. ℞. ▽ Diuret. è nucl. ℥iij. R̄. ♀ri. ʒij. Cinnammomi ʒiß. Sirup. Cinnammom. q. s. ad gratiam. Poſt uſum aliquot dierum aquæ in maxima quantitate modò per alvum, modò per urinam excretæ fuerunt, & continuatâ hac medicinâ quotidiè, puella illa intra XIV. dies ab affectu hoc trunculento & ſcandalo medicorum per DEI gratiam liberata fuit, & adhuc dum ſana vivit. Recordor, quod eâdem medicinâ Arcarium quendam Eccleſiaſticum Wezlarienſem, quoad ætatem 60. annos ſupergreſſum Anaſarca laborantem, intra breve tempus reſtituerim priſtinæ ſanitati, qua jam adhuc dum fruitur. Elaterio & Cinnammomo omnem hujus mixturæ vim adſcripſi, quod aliis dijudicandum relinquo.

OBSERVATIO LVII.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

De

Virtute hydragoga & Traumatica Chenopodii folio triangulo Tournefortii, vulgò Boni Henrici.

QUam levis hæc & nullius ferè momenti videatur herba, notum est, cum rarò his in locis alicui usui medico destinetur. Nec apud Botanicos præter traumaticam, abstergentem, anodynam, expurgantem vim internam, quam nonnulli ipsi adscribunt, quidquam de virtute Boni Henrici hydragoga externa legeris facile. Committebat se curæ meæ ante tres annos Senator quidam Giessensis, optimæ alias per vitam sanitatis, qui à climacterico magno non procul remotus, scabie satis maligna auctumnali tempore inficiebatur, brachia tantùm & pedes eorundemque articulationes præcipuè occupante. Jungebatur huic tumor pedis dextri ad genua ferè, digiti impressi vestigia relinquens. Noduli laxativi, decocta lignorum, absorbentia & multa alia interna cum externis linimentis, multo tædio id tandem efficiebant, ut scabies decideret, nisi quod in articulationibus firmiores radices nacta, fortiora mercurialia externa postularet. Tumor pedis post interna multa & externa quidem nonnihil imminuebatur, post levem verò in victu excessum mox redibat. Nec scrotum, quia erat Herniosus simul, à tumore & scabie cum pruritu insigni ac stillicidio seri acrioris liberum fuit. Ob Plethoram repetitas scarificationes, sed sine successu in totum „ felici commendabam. Dum hæc fiunt, Bubulcus quidam „ Empiricus, herbam dictam ægro apportat, ipsique suadet, ut „ illam integram tumori applicet, evacuare hanc omnem „ aquam per attractionem, sed non sine doloribus, idem & „ radicem ejus præstare, sed nimis violenter. Approbationem

nem meam petit æger, facilis eram ad ſiſtendum ægri petitum, non ſine ſucceſſu aliquo, ſiquidem multum aquæ herba hæc quotidiè evacuabat, ſed non ſine doloribus, quos æger ita exprimebat: Es thäte in dem Bein / als wann man ihme mit Piſtolen drein ſchöſſe / præprimis ſi de radice imponeret. Pulverem hujus herbæ unguento pomato immiſcuit quoque æger, & ſic ulcuſcula à ſcabie inducta facilè curavit, & adhuc dum vegetus vivit.

OBSERVATIO LVIII.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

De

Pilulis quibusdam in Dyſenteria Epidemica Anni 1719. circa Auguſtum graſſante univerſalibus.

Gieſſæ adhuc dum eram, & ob Praxeos felicitatem multis onerabar tum temporis ægris, Dyſenteria maligna epidemicè laborantibus, rem conſultò tractans nec ſiniſtrè, ſequentibus pleroſque abſolvi Pilulis, omnibus ægris ſalutaribus, præmiſſo vomitorio ex infuſo rad. Ipecacuanhæ, ad eliminandam ſaburram vitioſorum humorum ex ventriculo, omni veſperi dedi ſequentes Pilulas Rhabarbarinas, quas tum conſulto ex Rhabarbaro ipſo (cum in ipſius ſubſtantia magis lateat virium) pro baſi formare juſſi; omnes præter paucos, quos tum habui ægrotos, feliciter mali incommodum evaſere.

Deſcriptio erat talis.

℞. Rhabarbar. el. pulv. ℥j.
Extract. Aloës. ʒiij.
Theriacal.
Angelic. ā ʒiiß.
Tinct. Alexipharmac. Stahl. q. s.
f. l. a. Pilul. grani pond. conſperg. ℥. diaph. D. S.

Lari-

Laxirende Præservir-Pillen, 25. davon alle Abends zu nehmen.

Et sic cura feliciter laxata quotidie leniter alvo & suppresso molesto tenesmô, hujus morbi symptomate primario, finem habebat.

OBSERVATIO LIX.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Casus Hectica demortuæ.

FOEmina Wezlariensis XXV. annorum, Phthisica prognata matre & iracunda, puerperium egressa ante quatuor menses phlogosi vaga præcipuè post partum corripitur, succedit inappetentia cum doloribus circa sinistrum ventriculi orificium constrictoriis, respiratio fit successivè anhelosa & magis difficilis, accedit capitis gravedo & vertiginosa constitutio; digestio de die in diem magis læditur, varia ab aliis, antequam curæ meæ committebatur ægra, adhibentur stomachica, antifebrilia, pectoralia, sed incassum omnia; vocatus, insisto antihecticis, infusis pectoralibus, resolventibus, præmisso leni ex Ipecacuanhæ radicis infuso Vomitorio, levatur quidem tantisper malum, sed non tollitur, anxietates præcordiales, sudores nocturni, Diarrhœa colliquativa, mortis Prodromi, sese jungunt; medicamentis quidem nonnihil cedentes, sed post unum vel alterum diem redeuntes, facie Hippocratica præsente; fatis tandem cedit ægra, voce clangosa, & prædictis symptomatibus omnibus intensioribus, expectoratione præclusa, mortis terminum accelerantibus.

Visum repertum.

Aperto thorace, pulmones lividi, lobi eorundem minores, duri hinc inde sanguine stagnante, interius verò materia saniosa & purulenta referti erant, costis undique ut vix non-

Digitized by Google

nonniſi violenter ſeparari poſſent, adhærentes. Intra pericardium ▽æ erant ℥vj. Ventriculus admodum flaccidus & tenuis, ad levem contactum, præcipuè circa ſiniſtrum orificium, quod maculis quibusdam lividis exterius notabatur, fatiſceus, continens viſcidam colluviem. Meſenterium glandulis tumidis refertum, quoad colorem lividum admodum, omentum planè exſuccum & pinguedinis expers. Lien durus, tumidus, ſanguine atro refertus. Veſicula fellea ſolito major. Renes flaccidi.

OBSERVATIO LX.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Mictus cruentus curatus.

VIr 58. annorum (cujus parens affectu miſerere mei defunctus eſt, cujusque ſorores & filii cum filiabus alvi conſtipatione ſemper adhuc dum laborant) temperamenti cholerico-ſanguinei, in itinere verſus nundinas Francofurtenſes occupatus, ſtranguria corripitur, poſtea Teneſmo ſimul, adeò ut anus prociderit (quæ tamen jam ſuo loco perſtat) invaditur, excretiones alvinæ ſanguine tum nonnihil tinctæ hæmorrhoidum indicium; urget Teneſmus, urinæ antea ſtillicidium vertitur in nimium ejusdem, Diabeticorum more, fluxum. Francofurtum delatus, Medicus vocatus Dn. Dr. Burggraff ordinat infuſi laxativ. Mannagett. ℥ij. ʒij. Extract. Cnicopharmac. ℈iiiß. ▽ Diuret. è nucl. ʒiß. ſedes inde factæ ſunt 14. aut 15. itidem ordinatum fuit hoc ex Tartari reſolubil. ʒj. ⊖ Angl. ʒij. ⊕ depurat. ℈j. Externè inſeſſum ex Herb. Verbaſci, Flor. Chamomill. Rom. ſambuc. Farin. Sem. Lin. Baccis Laur. Juniperi, ad leniendum Teneſmum, nec non Olei Cheiri, Violacei, Scorpionum ãã pro inunctione pubis; melius inde quodammodo ſe habet, ut Wezlariam potuerit deferri. Teneſmus interea urget, excrementa ſpiſſa, atra, urina tenuis

P admo-

Digitized by Google

admodum & pallida, ſub decubitum in lectum profluens involuntariè, quæ ſub ſtatu corporis erecto guttatim tantum, & cum ardore in exigua quantitate, ut teſtam ovi circiter impleret, excernebatur, omni horæ quadrante urgens; pulſus naturali ſimillimus alias, ſitis urget, vires proſtratæ ſunt. In principio uſus ſum pro potu ordinario Emulſione amygdalina, mane verò infuſo Theiformi ex Herb. Virg. ☉eæ, cui ad irregulares motus tonicos ſeu ſpaſticos ſiſtendos (zur erſten Taſſe) 45. guttæ Tincturæ ♂tis helleborat. Wed. inditæ erant, injuncto ſimul motu corporis leni. Loco Tartari reſolubilis in prædicto pulvere ſequ. ordinavi: ℞. ⊖ Anglic. ℥ß. Arcan. dupl. ʒij. ⊕ cryſtallis. ʒj. Margar. or. præparat. ℈j. M. f. pulv. pro 4. doſibus. Interea appetitus adhuc erat proſtratus, molimina hæmorrhoidalia, ob contraria naturæ ſiccioris ſiſtebantur, tranſlata verò ad ureteres, inſignem *Mictum cruentum* ad libras XII. quotidie procurabant, qui affectus ſequentibus applicatis remediis feliciter debellatus fuit.

℞. Decocti contra ſanguinis mictionem Mynſ. ℔iß.
D. S. Anhaltender Tranck, Morgens und Abends ein Wein-Glas voll davon zu trincken.

℞. Tamarind. ſel. ℥j. D. S. Auserleſene Tamarinden in Zwetſchen-Brüh aufgekocht, Mittags gegen 3. Uhr davon zu nehmen.

℞. Unguent. Comitiſſ. Infrigidant. Galen. ā ℥ß. pulv. Trochiſc. Gordon. Aug. Croci ♂tis adſtring. ā ʒiß. Oleum Terebinth. ℈j. Oleum myrtill. hypericon. āā q. ſ. f. l. a. Unguent. D. in pyxid. S. kühlendes und anhaltendes Nieren-Sälblein.

℞. Fol. Quercus, Muſci Pruni Sylveſtr. Herb. Plantag. Burſ. Paſtor. Agrimon. āā M. j. Flor. roſ. rubr. M. ß. Rad. Biſtort. Tormentill. Plantag. ā ℥ij. Sem. Plantag. Sophiæ chirurg. hyperic. āā. ʒij. Baccar. Myrtillor. ʒvj. conciſ. contuſ. D. S. Species in Säcklein um die Gegend der Nieren in rothen Wein aufgekochet zu legen.

℞. Sem.

℞. Sem. 4. frigid. maj. āā ʒß. Plantag. hyperic. papav. alb. Sophiæ Chirurg. ā ℈j. ▽ Plantag. ℥ij. Burſ. Paſtor. Agrimon. fol. quercus tenell. Millefol. ā ℥j. f. l. a. Emulſ. cui adde Dent. Hippopotam. præpar. ſuccin. alb. Ebor. ſ. △. præpar. ā ʒß. oc. ♋. præpar. ʒj. Corall. alb. præp. ℈ij. Smaragd. gr. vij. Nitri ſaturniſati ℈j. Sirup. papav. alb. ℥iij. de liquirita ʒij. D. S. Beſondere anhaltende Milch öffters davon zu nehmen.

Adhibitum præterea fuit Decoctum contra Calculum Foreſti à Zwelffero correctum, loco potus ordinarii, cum tanto ſucceſſu, ut æger priſtinæ ſanitati reſtitutus, ſine recidiva per aliquot annos adhuc dum benè valeat.

OBSERVATIO LXI.

DN. D. PHILIPPI EBERHARDI DILLENII.

Orthopnœa laborans curatus.

VIr 70. annorum multis itineribus, officio ſuo defungens, tanquam Cameræ Noſtræ Imperialis Nuntius primum pedeſtris nunc equeſtris, Orthopnœa afficitur ita, præprimis tempore hyemali, ut ſede erecta ſpiritum ducere coactus fuerit per longum tempus, tuſſis admodum eſt moleſta, & propter ſenium magis fatigat, in omne momentum ſuffocari videbatur. Fiunt hæc Anno 1721. tempore hyemali, ſequentia adhibui remedia menſ. Decembr. ℞. Liq. C. C. ſuccin. ∽. Salis ✱ci Volat. āā ʒj. Eſſent. Croci ℈j. Balſam. Vitæ Schrœd. ℈ß. Moſch. opt. gr. j. d. ad vitr. S. Lufft= und Bruſt=Eſſentz, 25. Tropffen davon des Tags dreymal zu nehmen, qua adhuc cum euphoria utitur. Propter tumorem pedum ſymptomaticum, laxans à me fuit interpoſitum, & cum quoque ſomnus quàm maximè deficiebat, ſequens pulvis optimè omnium ſeſe geſſit. ℞. Spec. Diambr. Diamoſch. dulc. āā. ʒß. Arcan. dupl. ℈ij Terræ fol. Tartari ⊖ Ononid. āā ℈j. Croci or. ℈ß. ⊖ ſuccin.

cin. volat. gr. v. Oleum deſtill. Fœnicul. gtt. iij. Cinnamom. gr. j. D. S. Ruh-beförderndes und Lufft-machendes Pulver. Item: ℞. Pulv. rad. Enul. ʒiß. pimpinell. alb. ʒj. Aron. ℈ij. Milleped. præpar. ʒß. Croci or. ℈ß. Elæoſacchar. fœnicul. ℥ß. M. f. pulv. D. ad vitr. Conſervale S. Eröffnendes Bruſt- und Magen-Pulver, mane & veſperi quoad apicem cultri ſumendus, quo adhuc, cum prædictis guttis feliciſſimè utitur, & per aliquot annos cum inſigni levamine vivit.

(Wezlariâ Auguſt. Vind. d. 19. Maji. An. 1723. miſſa.)

OBSERVATIO LXII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Difficilis reſpiratio decocto raparum curata.

PLuries in praxi medica exercenda feliciter expertus ſum decoctum raparum factum cum aqua communi, mane jejuno ſtomacho, in pectoris anguſtiis, reſpiratione difficili, aſthmate tam humido quam ſicco, aliisque thoracis affectibus, & præſertim in Puteario, qui difficultate reſpirandi laborans, aſſiduo decocti hujus uſu ſanus eſt factus; quod etiam ejusdem decocti uſu, ipſarum etiam raparum frequenti eſu, cuidam Advocato Ferrarienſi 70. annorum contigit. Crepidarius ætat. ann. 58. à multis annis aſthmaticus, ad eam redactus erat anguſtiam, ut vix poſſet ſpiritum ducere etiam erecta cervice, imo ſæpe, præſertim creſcente Luna, ſuffocari miſerabiliter videbatur, poſt multa remedia incaſſum adhibita, ad uſum decocti hujus per 40. dies continuos, meo conſilio devenit, & facta frequenti ac copioſa excretione, ſanitatem recuperavit; nunc ſanus vivit, & uxorem adoleſcentulam duxit, ex qua duos filios genuit.

OB-

OBSERVATIO LXIII.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
Sternutatio exitialis.

RESTIARIUS Ferrarienſis ætat. ann. 36. bilioſæ temperiei, 4to. Id. Octobr. anni 1722. incidit in febrem tertianam, poſt cujus tertium paroxyſmum frequentes ſternutationes paſſus eſt, adeo ut intra horæ unius ſpatium plusquam centum ſternutationes numeratæ fuerint; accedente quarto paroxyſmo ſternutatio incruduit, quæ miſerabiliter eum ad ſepulcrum deduxit. Vid. Ephem. noſtr. dec. 2. ann. 6. obſ. 12.

OBSERVATIO LXIV.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
Calculi in ventriculo reperti.

UXor cujusdam proxenetæ ætat. ann. 41. per multos menſes conquerebatur de ventriculi dolore, nauſea ac inappetentia; at multum tentatis in vanum remediis, cum ſemper in pejus rueret, ad xenodochium S. Mariæ novellæ ſe contulit, & meæ curæ commiſſa, multa ex arte præſidia experta eſt, verum accedente febre continua, tandem pene emaciata fato ceſſit. Aperto cadavere, ut hujus morbi cauſa detegeretur, reperti ſunt in ventriculo lapilli variæ figuræ, quorum major unciam unam ponderabat, erant autem numero decem. Similem caſum notavit Thom. Burnetus in theſ. med. lib. 18. ſect. 8. & Wolffg. Höferus Hercul. med. lib. 3.

OBSERVATIO LXV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ophthalmia fotu urinæ curata.

BRactearius quidam ann. ætat. 57. qui nunquam à nativitate ægrotaverat, in ophthalmiam incidit, & reſpuens alia remedia, ſola urina propria tepida oculos affectos ſæpe fovendo ſanatus fuit, quod arcanum ipſe faſſus eſt accepiſſe ſe ab agyrta aliquo Bononienſi, & alterius recordor plebeii, qui ut viſum conſervaret, quotidie oculos propria urina madefaciebat, ita edoctus ut dicebat, à matre, quæ idem experta fuerat.

OBSERVATIO LXVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Dolor colicus nive curatus.

AN. 1721. Phrygionem vidi, ætatis annor. 29. qui menſe Januario, ventris dolore ingenti affectus, pene amens inde factus, nivem abdomini impoſuit, & mox convaluit, præter omnium expectationem. Ita pariter mihi retulit ſacerdos fide digniſſimus, ſe vidiſſe ruſticum magnis doloribus ventris hyemali tempore frequenter obnoxium, cujus remedium erat vel nix, vel aqua frigida.

OBSERVATIO LXVII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ex impetigine curata cæcitas.

LApicida Romandiolus, annor. ætatis 47. bilioſæ temperiei, pertinaci impetigine laborabat, ob cujus curationem multa adhibuit remedia, inter quæ aqua calcis vivæ adplicata fuit, ex con-

conſilio cujusdam circumforanei; & paulo poſt in ophthalmiam ingentem amborum oculorum incidit, cum ſuffuſione; & ita brevi cœcus factus eſt, jamque mendicando vivere cogitur.

OBSERVATIO LXVIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Vertigo vulnere capitis ſanata.

MYropola annor. ætatis 55. temperamento bilioſo præditus, ſæpe vertiginoſus, ob quod multa tentavit remedia, absque ullo levamine. De repente è ſcala delapſus, ob ipſam vertiginem, in capite læſus, vulnere cum magna contuſione in capitis parte poſtica, gravi exiſtente; quo curato, nunquam poſtea nec minimum vertiginoſum inſultum ſenſit, & nunc ſanus vivit, licet jam multi menſes à perpeſſo infortunio ſint elapſi.

OBSERVATIO LXIX.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Aquæ ſaponis uſus in partu difficili.

PHrygionis uxor, ætat. ann, 31. cum toto biduo parere non poſſet. & magnis eſſet defatigata doloribus, epota aqua in qua modica ſaponis portio diſſoluta fuerat, intra horæ unius ſpatium alacri animo peperit filiam ſanam & robuſtam; quale remedii genus obſtetrix ruri in partu difficili ſe fere ſemper felici ſucceſſu adhibuiſſe retulit. Memini apud Burnetum in theſ. med. l. 14. me legiſſe, in tali caſu ſaponem nigrum feliciter applicari.

(*Ferraria Auguſt. Vind. 17. Junii An. 1723. miſſa.*)

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO LXX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI GOERITZII.

Hyssopus Ratisponensis crescens è maceria,

DIsceptatum hactenus multum fuit inter Botanicos & alios eruditos, utrum Hyssopus nostras eadem sit, quæ olim Hebræorum fuit, cujus fit mentio in Veteri ac Novo Testamento, pluribus locis. Negantibus hoc ansam dedit locus Bibliorum 1. Reg. c. 4. v. 33. ubi Spiritus Sanctus dicit Salomonem disseruisse à Cedro Libani usque ad Hyssopum, quæ in muris crescit, sive, ut alii vertunt, quæ egreditur de pariete. Hinc inferunt, Hyssopus nostrarum Officinarum non crescit in muris, sed in hortis colitur, ergo non est ea, quæ olim fuit Hebræorum. Consuluimus inter alios Commentatores in hunc locum etiam Cornel. à Lapide, Polyhistorem certe egregium, Virum multæ eruditionis & indefessi studii, quem caute se gessisse deprehendimus in explicatione eorum, quæ non sunt sui fori; ad Botanicos enim statim provocat, & per Hyssopum à quibusdam intelligi dicit origanum, ab aliis adianthum. Utrumque falsum esse credimus. Non abeundum est à communi sententia, nisi necessitas urgeat, vetus est dicterium, quod & hîc locum habet. Quæ vero necessitas nos urgeat, ut credamus, per Hyssopum Hebræorum à Spiritu Sancto aliam herbam intelligi, quam quæ hodie nota est in Pharmacopoliis nostris sub hoc titulo? Si nihil obstat, quam τὸ crescere è muro, sufficientem Hyssopi quantitatem tibi suppeditabo, prope Ratisponam reperiundæ, ut probem, etiam apud nos Hyssopum egredi è muro, quod forte ubique locorum succedet, si recte instituatur. Illustrissimus ac Reverendissimus Dn. Dn. Langwerth de Simmern, Episcopus Teutraniæ, Suffraganeus Ratisponensis & in Spiritualibus Administrator &c. multa nuper mecum collocutus est de Hyssopo Veterum.

Tan-

Digitized by Google

Tandem ut defenderet, Hyſſopum olim in Oriente creviſſe è muris, idque adhuc hodie fieri poſſe noſtris in terris, etiam frigidioribus, hiſce diſcurſum, uti ſolet, eruditum, finiit verbis: probabo, quod dixi, & poſt menſem in horto meo monſtrabo Hyſſopum è muro creſcentem. Altero die hortulano ſuo id negotii dedit, ut maceriam quandam horti ſui in Kumpfmühl prius probe madefaceret, & poſtea ſemen Hyſſopi aſpergeret. Quo facto, poſt menſem ipſiſſimam Hyſſopum ſuccreviſſe vidimus his oculis noſtris. Res ergo eo redit, hoc loco per murum ſeu parietem à Spiritu S. non intelligi talem, qui ſtruitur ex lapidibus ſeu lateribus cum calce, & poſtea dealbatur, ſed maceriam, quibus vineæ & horti quorundam cinguntur, dum lapides vulgares, interſperſo luto, ſibi invicem imponuntur. Has autem macerias frequentes olim in uſu fuiſſe in Oriente, ex multis locis Bibliorum Veteris ac Novi Tementi, v.g. Numeror. 22. v. 23. Pſalm. 62. v. 4. Proverb 24. v. 31. Eſ. 5. v. 5. Oſeæ 2. v. 6. Epheſ. 2. v. 14. Cornel à Lapide textum allegatum ita interpretatur: Salomon diſputavit à maximis usque ad minima. Hoc non ita accipiendum eſt, ac ſi Hyſſopus ex vegetabilibus eſſet minimum, quod ad Hyſſopum non quadraret, ſive formam, ſive vires contempleris: altitudinem quippe ſaltis ſpectabilem etiam apud nos acquirit, nec deſunt, qui in Oriente Hyſſopum arboreſcere perhibent. Ratione virium planta minima prorſus dici non poteſt: eſt enim aromatica, multi uſus in affectibus thoracis, capitis, uteri & ventriculi. Ingreditur gargariſmata, & in Pharmacopoliis egregia medicamenta ex illa parantur v gr. oleum deſtillatum, aqua, conſerva, ſirupus, ne plura laudemus. Quomodo porro minima dici poteſt, quæ in Veteri Teſtamento ad ſacrificia & alios ſacros uſus adhibita fuit? quæ in novo Teſtamento hanc dignitatem indepta eſt, ut in cruce pendentis & mox morientis Salvatoris ori ſanctiſſimo admoveretur. Salvis ergo melius ſentientium judiciis, credimus Spiritum S. hic nominâſſe Hyſſopum ob notitiam & uſum communem, quod planta eſſet nemini non nota in

Q Orien-

Oriente, & quæ notiſſima manebit usque ad finem mundi, planta ad ſacros olim uſus æque ac vulgares, culinares puta, adhibita; planta ubique fere reperiunda, non ſolum in hortis & muris, ſed etiam in montibus: creviſſe enim Hyſſopum in montibus domus ſanctæ & ramos ſuos ſuper faciem terræ extendiſſe quantitate unius brachii & minus, legi poteſt apud Serap. L. Simpl. c. 270.

OBSERVATIO LXXI.

DN. D. JOHANNIS ADAMI GOERITZII.

Pulvis Acherontis.

ADmiranda certe hactenus Chimiæ ſtudium produxit, inter quæ plurima caſu inventa ſunt, dum aliud quid quæſitum fuit. Sic inventor pulveris pyrii ne ſomniâſſet quidem, quæ ex mixtura nociva accenſa expertus eſt. Uti autem inventis facile eſt addere, ita poſtmodum plura excogitata ſunt, & mediante hoc pulvere excuſſiones globorum, diruptiones murorum, & mille genera alia ignium artificialium producta fuêre. Igne tamen opus eſt, ut prius accendatur hic pulvis, ſi hos effectus experiri velis. Jam alium ejusmodi pulverem nocivum in Scenam producimus, cui igne non opus eſt, ſed qui ab aëre accenditur, & chartam aliaque facile combuſtibilia in cinerem redigit. Mentio hujus jam facta eſt in Annalibus Vratislavienſibus, conficiendi autem modus hactenus inter ſecreta habitus fuit. Alii ex melle & farina, alii addito alumine illum fieri perhibent. Nobis hæc formula communicata fuit: ℞. Alumin. roch. ℥ij. farin. ſecal. ℥ß. 🜍 citr. ʒj. ſubtiliſſime pulveriſata miſceantur & in ſartagine torreantur, agitando materiam continuo cum ſpatula, ne ita cohæreat. Calcinatione peractâ, maſſa ſubtiliſſime pulveriſetur, & hoc pulvere inpleatur phiola vitrea ad collum usque, qui igne arenæ tamdiu calcinetur, donec ruſeſcat. Quo viſo orificium

Digitized by Google

cium phiolæ clauditur, & poſt refrigerationem cera obturatur. Paravimus etiam hunc pulverem ex ſolo alumine rupeo, modo allegato, qui eundem effectum nobis præſtitit; ætatem tamen non fert, ſed vires ſuas perdit, etiamſi in vitro craſſiori optime clauſo aſſervetur, quæ virtus deperdita reſtituitur, ſi de novo calcinatur.

OBSERVATIO LXXII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI GOERITZII.

Pulvis ſuſorius.

HUnc pulverem hoc nomine inſignimus, ob virtutem, quâ pollet, maxime fuſoriam: monetam enim interpoſitam quamcunque argenteam & cupream in momento primo liquat in globulum, neque candela aut carbone opus eſt pro accenſione, modo pulvis Acherontis ad manus ſit. Paratur ex Nitri ℥ij. ſcob. min. ♀ citr. āā ℥ß. Experimentum aliquoties fecimus cum groſſis Imperialibus & obolis Ratisponenſibus ſequentem in modum ovi putamen ad medietatem usque implevimus pulvere noſtro fuſorio, poſtea groſſum ſuperpoſitum pulvere hoc operuimus. Supra hunc pulverem particulam pulveris Acherontis chartæ bibulæ involutam poſuimus, quo ab aëre accenſo, ſubſtratus pulvis fuſorius mox flammam concepit, & monetam una cum ovi putamine liquavit igne fortiſſimo.

(Ratisbonâ Auguſt. Vindel. d. 1. Julij A. 1723. miſſæ.)

Digitized by Google

OBSERVATIO LXXIII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

De manu in sepulchro ultra Seculum ab omni putredine conservata.

VIr Pl. Reverendus Dn. M. Sigismundus Bärensprung Neo-Angermündæ Concionator Primarius, rebus Ecclesiasticis Præpositus & Diœceseos Stolpensis in Marchiâ Brandenburgicâ Inspector Regius ex antiquâ illa Bärensprungiorum familiâ, ut obiter hæc annectam, oriundus, à qua orbi quoque olim datus Christophorus quidam, qui Germanorum Studiosorum Academiæ Pragensis 1409. mense Decembr. ob dissidium cum Bohemis valedicentium, novamque tunc temporis Lipsiensem salutantium Dux & in ea Primus Philosophici Ordinis Decanus electus fuit ut anno sequente 1410. die 25. Januar. in hac facultate ibidem autoritate publicâ Magistros crearet, hic, inquam, Theologus anno Reparatæ Salutis nostræ 1714. de sepultura filioli sollicitus in medio templi Parochialis Neo-Angermündensis pavimentum quodammodo declinans animadvertit, unde vetustum ibi latere sepulchrum judicat, cui per vespillonem magis aperto humandum cadaver concreditur.

Conjugem 1721. d. 18. Junii è viventium numero exemptam soboli adjungere Idem tentat, quare in eodem sepulchro locum pro ipsâ quærit, quem & invenit, insuper tamen & aliud quid, quod nemo ibi quæsivisset. Terrâ enim profundius remotâ loculus apparet ex ligno quercino quondam confectus, quem extensa annorum series collabi coegerat, demptisque asseribus ossa humana omni cute & carne denudata reperiuntur, exceptâ manu dextrâ digitis quodammodo incurvatis formatâ quibus post mortem libellus inditus fuit, cujus solum operimentum adhuc restabat. Hæc manus integra cute & carne sua vestita colorem carnis fumo induratæ referens

Digitized by Google

rens è medio reliquorum oſſium tegumentis ſuis naturalibus planè privatorum extrahitur. Digitorum ungues diſtinctiſſimè in ea obſervabantur & cubitus cum vaſis exſuccatis & tendinibus usque ad focilium extremitatem ferè pertingentibus firmiſſimè illi adhærebat.

Fama de novo hoc invento cum in Urbe percrebeſceret, copia civium in templum affluit, inter quos duo etiam qui in ea & in vicinia praxin chirurgicam per multos annos non ſine laude exercuerunt & veritatis hujus teſtes vivi eſſe poſſunt unâ cum aliis accolis & peregrinis numerum centenarium ſuperantibus, oculis & manibus ſuis manum hanc ultra ſeculum in cryptâ à putredine conſervatam cum admiratione per integros quinque dies ad ſatietatem usque uſurpantibus, donec tandem juſſu memorati Dn. Præpoſiti reliquis Sceleti hujus partibus reddita & ſepulchrum iterum clauſum fuit.

Ut autem raram hanc manus conſervationem Dn. Præpoſitus in memoriam ſibi ſæpius revocare poſſet, alium librum cadaveris hujus capiti ſuppoſitum, Bibliothecæ ſuæ, ne tractu temporis penitus periret, inſeruit, qui fuit Poëta ille Romanus *Virgilius* in formâ Octavâ, quoad mediam & maximam ejus partem etiam incorruptus. Hunc menſe Septembr. 1722. manibus propriis adhuc tractavi, de ligatura vero ejus nihil amplius reſtabat.

Cum Annales Eccleſiaſtici hujus templi evolverentur, docuerunt ſequentia: Circa primum decennium præcedentis Seculi Conſulum quendam hujus Urbis vixiſſe, nomen ei fuit Johannes Crumcrügerus, virum multis meritis, præcipuè juſtitiâ optimè adminiſtratâ, cujus quippe Symbolum: RECTE FACIENDO NEMINEM TIME, legato dein Centum Imperialium templo huic deſtinato pro impetranda in eo honorifica ſepultura clarum, qui ſepulchrum hoc, in quo manus iſta eſt inventa, pro ſe & conjuge ſuâ alibi poſtmodum mortuâ & ſepultâ propriis ſumtibus à reliquâ terrâ ſeparari & circumcirca in fundo æquè ac in ſuperiore ejus parte trabibus accu-

Digitized by Google

ratè tecta, lapidibus coctis muniri curavit ita ut loculum, antequam edax rerum tempus illum corrumperet, nulla terra attingere posset. Hujus corpus die tertio Januarii inter horas decimam & undecimam nocturnas exanimatum anno Seculi elapsi decimo septimo in eo sepositum fuit.

An Aridura particularis an vero frequentior usus medicamentorum balsamicorum in affectu quodam hujus manus præternaturali adhibitorum cum Consul hic adhuc in vivis esset, conservationi diuturniori causam præbuerint, pro certò affirmare vix audeo. Judicent & alii.

Hoc addam: Galliam Narbonensem perlustranti Tolosæ in Monasterii Discalceatorum peristylio 1679. medio fere mensis Augusti monstrata mihi fuisse corpora integra jam diu ex sepulchris extracta, muro tunc temporis inclinata numero ad minimum duodecim, adeò exactè exsuccata, ut lineamenta etiam faciei quodammodo apparerent, habitus quoque eorum claustralis, quo ornata terræ fuerant commissa, putredine quidem magna ex parte corruptus, ex lanâ tamen cœruleo colore tinctâ confectus facilè judicari poterat. Hanc corporum integrorum per tot annos conservationem monachi peregrinis ea ostendentes virtuti telluris, in qua olim fuissent humata, adscribebant. Medicus vero ibidem tunc temporis degens, scriptis suis in Orbe litterario clarus, quæstionibus sc. medico-physicis, & erudito de Apoplexia tractatu, Dn. Bayle, natione Gallus, qui me non solum humanissime excipiebat, sed & duobus aliis tractatulis, quos ediderat, de fluxus menstrui causis, & de fœtu per viginti annos in utero materno relicto donabat, in ea erat opinione, terram hanc putredinis causam, quam sal volatile cadaverum vocabat, citissimè absorbere.

Cæterum Nomen Crumcrûgerorum circa Seculi decimi sexti medium jam tum Illustre cœpit esse & amplum. Johannes enim Noster *Patrem* habuit Jacobum, per triginta tres annos in Collegio Senatorio Neo-Angermündensi locum & per

per viginti octo annos Conſulis munus obtinentem, 1585. die tertio Junii anno ætatis ſuæ 67. mortuum, *Matrem* Catharinam Helwigiam poſt *nonageſimum* vitæ ſuæ annum die primo Auguſti 1618. demum denatam, aviam, proaviamque factam & ad rariſſimum felicitatis humanæ gradum protractam, ut ad *centum ac viginti ſeptem* usque poſteros Familiam ſuam ampliatam ipſa numerare potuerit, *Fratrem* vero natu maximum Martinum J. U. D. Imperatoris Romani Conſiliarium & ſupremum fiſci ejus Cameralis Præfectum ob præclara merita inſignibus ſplendidis inſignitum quæ exhibent avem alis explicatis annulum aureum gemmâ ornatum roſtro ſuo tenentem tàm clypeo quàm criſtatæ & coronatæ galeæ inſiſtentem. Hæc inſignia fratribus quoque ſuis Johanni Conſuli & Georgio Quæſtori Neo-Angermůndenſium Gratiâ Cæſareâ ſingulari conceſſa fuiſſe videntur, ut colligi licet, partim ex lapide quo ſepulchrum Conſulis Johannis tegitur, partim ex vicino genealogico Crumcrůgerorum monumento originem à modo nominato Conſule Jacobo cum conjuge ſua Helwigiâ quorum filius quartus Johannes noſter fuit deducente, ex lapide longitudinem viri æquante affabre exſculpto coloribusque tincto, lateri dextro Januæ, per quam in Sacrarium itur, muro immiſſo. Monumento hic lapideo ſuperimpoſita ſunt judicia Regis ſcilicet Salomonis, & extremum illud Chriſti, Filii DEI, à cive & Pictore in Sileſiâ Saganenſe Johanne Reihero 1587. artificioſiſſimè depicta, ſequentibus Rhythmis diſtincta:

Judicabit Judices Judex Genera Ibi nihil proderit dignitas Papa Sive ſit Epiſcopus ſive Cardina Reus condemnabitur nec dicetur qua	lis
Ibi nihil proderit multa allega Neque quid excipere, neque replica Nec ad Apoſtolicam ſedem appella Reus condemnabitur ſciens benè qua	re

Cogi-

Cogitate Miseri qui & quales es } tis
Quid in hoc Judicio dicere potes
Quo nec erit Codici locus nec Diges
Christus Judex, Dæmon Actor, Reus erit Tes

(Berolino Augustam Vind. d. 16. Julii A. 1723. missa.)

OBSERVATIO LXXIV.

DN. JOHANNIS HENRICI LINCKII.

Fœtus humanus monstrosus similitudinem Leonis habere, sed perperam, putatus.

MUlta apud scriptores inveniri monstrorum exempla, quæ non parvam sæpe deformitatis suæ portionem tum ex perversa aspicientium dijudicatione, tum ex rumore & fabula solum vulgi adepta, publicis hinc typis descripta, imò delineata appareant, si vero sagaciore coram oculo conspiciantur, aliâ forsan & non ita enormiter aberrante se facie sistant, facile ut credam persuadeor. Id quod præcipuè in illis suspicari licuerit Schematibus, quæ beluinas exhibere imagines feruntur, affictas non raro certius quam connatas; quamvis negare neutiquam suscipiam, nil unquam datum fuisse, quod vere simulacrum bestiale naturâ gesserit; solum id mihi effari & exemplo illustrare hac vice sufficiat, quod talium etiam multa interdum magis fingantur, quam vere existant. Exemplo nempe sit non nostrorum saltem civium ore, sed publicis etiam Novellarum hebdomadariarum, ut vocant, tabulis decantatum ita dictum monstrum, quod leonino capite, imo verò cauda prognatum esse propalabatur, & hinc spectatorum undique turba avide collustrabatur. Sed quam verè tale quid exhibuerit, sequentibus αὐτόπτης exponere sustinebo.

Die

Die ſcil. trigeſimo menſis Maji, anni R. S. 1723. hic Lipſiæ Lignatoris cujuspiam, ante portam Ranſtadienſem in via lapidea habitantis conjux 43 circiter annorum, puellum peperit vultu perquam deformem, qui ab ipſa matre & obſtetricantibus, primo ſtatim aſpectu pro monſtro fuit habitus. Patri nomen eſt Chriſtiani Geſner 74. annorum. Mater inſolita infantis ſpecie perterrita, imaginem Leonis lapidei cauſata eſt, puteo Thomano impoſiti, quam nullo non tempore fixis oculis aſpexiſſet, cujus conceptas ideas recenti jugiter memoria habuerit; unde autumavit, infanti obtigiſſe ſpeciem leoni ſimilem. Quia igitur infans nihil alimenti recepit, & ſi quid ipſi inſtillatum fuit, ex ore protinus reddidit, hinc nihil ita degluticns, paulatim cœpit langueſcere, ut adeo Baptiſmus domi maturandus fuerit, ex quo nomen Chriſtiani indeptus eſt. Per omnia humanam formam repræſentabat perfectè, niſi quod per totam corporis ſuperficiem lanugine eſſet conſpicuus, cujus paulo uberior progenies â vertice ad cervicem & ſuperiorem dorſi partem eminuit, & ſi perennaſſet homo, citra controverſiam ſolitam formam fuiſſet exceſſurus. Fronte præter conſuetam Naturæ legem elevatâ & ſpongioſâ, ore item ac naſo perquam deformi apparuit. In dorſo quod Tab. IV. Fig. 2. lit. a. teſtari poterit, circa infimam vertebram, oſſi ſacro vicinam tumor aquoſus majuſculus pellucidus conſpiciebatur, formam Floreni Cæſarei ambitu exhibens, quæ leoni caudam addidiſſe dicebatur. Hanc obſtetrix infantem faſcians, imprudens aperuit, ex qua protinus materia aquoſa, fœtida ac purulenta defluxit; at brevi poſt ſpiritum reddidit infantulus.

Varia de hoc caſu inter vulgus ferebantur judicia, nec deerant qui, cum Fama percrebuiſſet urbem, gregatim accederent monſtri viſendi gratia, & ubi puerperam viderant, partus prodigioſi miſeratione tacti, ſtipem liberaliter porrigerent infelicibus. Ab his αὐτόπταις varii poſtmodum de hac re per urbem rumores diſſeminati ſunt. Erant, qui, rem variis

R acceſ-

acceſſionibus exaggerantes, multa fabularentur de Leonis facie, quæ tamen magis phantaſiâ hominum, quam firmo veritatis talo nitebatur. Erant etiam, qui famam monſtri diminuerent; nec deerant, qui obſtetrici cauſam mortis imputandam vellent, utpote quæ aperto illo dorſi tumore, mortem infantis acceleraſſe dicebatur. Erant qui contenderent, inhæſiſſe ibi partem caudæ brevioris, quam dicta fœmina, neſcio quâ causâ permota, illico detruncaſſet. Jam in ſubſidium nutrimenti inſtillata, per dictam aperturam defluxiſſe omnia, imo ipſi reſpirationi cum hoc foramine arctam neceſſitudinem interceſſiſſe, addebatur. Variis his rumoribus civitatis noſtræ Proceres commoti, accuratiorem infantis inſpectionem inſtituturi, accerſito protinus in curiam exanimi Partu, eundem exterius ſecundum potiores circumſtantias & Phænomena examinatum, Nobiliſſimo Civitatis Judicio committebant, in ſubſidium vocato Civitatis Phyſico, Clariſſimo, Experientiſſimoque Domino Doctore Petermanno, eidemque in ſocietatem dato Ampliſſimi Senatus Chirurgo, Domino Rudorffo, qui in conclavi peculiari cultro anatomico ſubjiciebant cadaver, & coram Spectatiſſimo Judicii Præfecto ac Aſſeſſoribus omnia ſagaciſſime perquirebant.

Ego, qui infantis viſendi, ejusdemque Muſeo meo vindicandi gratia, nullas vigilias, labores nullos prætermittebam, ad hunc ſectionis actum accedendi occaſionem nactus, ab initio ad finem ſecantibus adſtiti, ubi primum, cum frons & occiput decuſſatim aperiretur, os frontis apparebat nullum, & ſub ipſa ſtatim cute reſidebat cerebrum. Succedebat naſus ſimus & depreſſus, cumque labrum ſuperius deeſſet, ejusdem in locum ſubſtitutum erat ſignum labri leporini, deerant inſuper oſſa palati ordinaria. Orbiculo naſi particula carnis accreverat, in longitudinem labri ſuperioris deficientis exporrecta, quæ vicem ſepti narium ſuſtinebat, dum ſupernè per palatum ducta usque ad fauces, oſſique, vomer dicto, appenſa, ſpatioſas utrinque rimas conficiebat, per quas usque

que ad oſſa, ex quibus ſuprema pars naſi componitur, licebat introſpicere, id quod ſuppeditata de vultus ſpecie Fig. 1. pluribus illuſtrare poterit. Cæterum miro quilibet ardebat deſiderio ſciendi, quo fundamento niteretur vulgaris de commercio reſpirationis cum foramine, in dorſo conſpicuo, rumor? Impoſitis igitur operi manibus, adhibito canali, per foramen dictæ puſtulæ ventus deferebatur, ubi interim ori levior plumâ admovebatur, quæ tamen nulla ratione motitari poterat. Adde quod in ipſa ſectione & apertione Thoracis ac Abdominis omnia juſto ordine diſpoſita, ne dum ullo communicationis cum foramine ſigno turbata, conſpicerentur: ex quo apparet, falſum & effictum fuiſſe, quicquid de hac re in vulgus rumores exſparſerant. His rite peractis, ad foramen demum pergebatur, quod ſitu externo teruncii ſaxonici amplitudinem exhibebat, & ſtilo ſollicitè perquiſitum in fiſtulam ſacram pertranſibat, per quam omnino delatum in medulla ſpinali deſinebat. Ergo ſi rem accuratius penſitamus, haud longe a ſcopo aberrabimus, dicturi: Infantem cœpiſſe laborare Hydrocephalo, vitio Spinæ bifidæ exorto, ad quod credendum nos inducunt exquiſitæ exemplorum paritates, quæ paſſim in Miſcell. Nat. Cur. offendimus, ex quibus eminet Obſervatio D. Joh. Burgii de Erroribus Naturæ in formatione fœtuum notabilibus D. II. Ann. V. pag. 143. quæ docet, ſpinam dorſi, ablatâ cyſtide præternaturali, nudam, & media ſui parte foramine rotundo conſpicuam fuiſſe, ex quibus fluxit opinio, ſpinam eo loco eſſe bifidam. In Dec. III. Ann. IX. & X. p. 321. exhibetur definitio, qua deſcribitur, quæ ſit ſpinæ bifidæ indoles, quæ cum foramine circa infimam vertebram modo dicto per omnia perfectiſſime conformis eſt. Quibus ſubjungitur, medullæ ſpinalis iſtiusmodi læſionem, viam ſternere infantibus ad Hydrocephalum: ex quibus liquido apparet, raro ſpinam bifidam adeſſe, niſi quæ Hydrocephalo ſimul gaudeat ſocio, & vice verſa. Cauſa hujus morbi ibidem loci graphice depingitur. Aut enim, inquit,

quit, præcedere organicam ipſarum vertebrarum læſionem, in lapſu matris gravidæ, aut fortiorem imaginationem maternam, quorum Tulpius Obſervat. 29. & 30. haud obſcura in ſcenam producit exempla, aut humorale vitium ſuccique nervei & lymphatici latentem vitioſamque diſpoſitionem anſam dediſſe tali congeſtioni, atque ita præpediviſſe oſſificationis negotium. Quæ cum ita ſint, non vana conjectura ducimur, infantem a matre, aut lapſu, aut fortiori imaginatione in hunc ſtatum rerum fuiſſe deturbatum, & ſpongioſa frontis facies, oſſe ſuo ordinario deſtituta haud obſcure ſignificat, prodromum hic apparuiſſe hydrocephali: huic ſententiæ ut audacter adhæream, tot, & plus ſemel viſa exempla adigunt, quibus docetur, nullibi apparuiſſe ſpinam bifidam, niſi, ubi natura in formatione & elaboratione partium corporis, capitisque præcipue turpem ſe dederit, cujusmodi exempla invenimus Dec. II. Ann. III. p. 363. quæ ſignificant, ſpinam bifidam Hydrocephalo proximam ſubminiſtrare anſam; quo commode trahi poteſt D. I. Anni I. Obſervatio. VII. qua novo exemplo probatur, monſtrum biceps ſpinâ dorſi bipartita laboraſſe, ubi pari modo ex Borello ſententia confortatur, monſtrum quodpiam biceps ſpina dorſi bifida fuiſſe ſignatum. Ex quibus ſonticas conjecturandi cauſas indipiſcimur, in reliquis exemplis, quæ Dec. III. Ann. IX. pag. 203. Dec. II. Ann. V. p. 339. item Ann. IX. p. 201. de hydrocephalo perluſtravimus, ſpinæ bifidæ quidquam interfuiſſe: cui rei penitius indagandæ nec tempus nec occaſio ſufficere voluit. In fœtu enim à nobis exhibito labia leporina majora, naſum juſto planiorem & latiorem, nares magis hiantes, defectum oſſis frontis eundem in modum atque in exemplis modo adductis animadvertimus. Ex caſibus jam recenſitis non ſolum clare perſpicitur, malum ſpinæ bifidæ, ſive cum oriundo, ſive provectiori hydrocephalo connexæ, medelis tolli poſſe nullis, ſed etiam id clare & invicte colligitur, ipſam ſectionem tumoris ejusmodi ſeroſi, mortem per ſe inſtantem, omnino feſtinare poſſe,

Miſcell,

Digitized by Google

Miſcell. Nat. Curioſ. D. II. Ann. X. p. 85. ubi ſignificatur, ex cauterio potentiali infanti cuidam Hydrocephalo laboranti applicato, tam copioſum ſeri effluxum ſeſe exſeruiſſe, ut infans brevi poſt animam exhalaverit, quemadmodum & infans a nobis deſcriptus, poſt aperturam cyſtidis illius in dorſo & ſubſequente ſubitaneo ſeri effluxu derepente exſpiraſſe dicitur. Vid. Tab. IV. Fig. 1. & 2.

(Lipſiæ Auguſt. Vind. 31. Jul. An. 1723. miſſa.)

OBSERVATIO LXXV.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De Inſitione Variolarum.

INſitio variolarum hoc anno Londini die 22. Maji in Regio Principe Noſtro, Sereniſſimo *WILHELMO AUGUSTO*, Duce Brunſuigo-Luneburgio ac Lancaſtriæ, feliciſſimo ſucceſſu peracta, monet, ut poſt Excellentiſſimum *Dn. D. Klaunigium in Miſcellan. Noſtris cent. 5. obſ. 2.* Operationis ejusmodi proceſſum, ceu quidem jam Londini ante biennium inſtitutus eſt, cum Societate Noſtra communicem. Eſt autem diarium Londinenſe anno 1721. ſcriptum, quod quamvis, ut in *Actis Medicorum Berolinenſium Decad. II. Volum. II.* video, forte jam Regiomonti in Schediaſmate *Boretii* de Inoculatione variolarum, mihi tamen non viſo editum ſit, à me tamen de novo in latinum idioma verſum, & alia quædam ſubjuncta, nec in ſchediasmate illo, nec in Actis Medicorum Berolinenſium comparentia.

A. Anno ſcilicet 1721. juſſu Regiæ ſuæ Celſitudinis, PRINCIPIS WALLIENSIS, in præſentia Medicorum ac Chirurgorum inſitio variolarum in ſequentibus captivis in Newgate per chirurgum Carolum Meyland inſtituebatur.

 1.) Ma-

Digitized by Google

1.) Maria Nordt. ætat. 36. annorum.
2.) Anna Tompion. 25.
3.) Eliſabeth Harriſon. 19.
4.) John Cowtery. 25.
5.) John Aliocki. 20.
6.) Richard Evans. 19.

3. Die antecedente Chirurgus Meyland in ægro quodam variolis benignis & maturis laborante, aliquot puſtulas bene maturas exprimens, materiam in pyxidem argenteam, in aqua fervente priùs calefactam, occludendo eandem bene, ac in calido linteo ſervando pone corpus ſuum geſtabat, usque ad operationem, ne ſcilicet refrigeſceret & ſpiſſior evaderet.

4. Die nono Auguſti ante meridiem intra nonam & decimam horam operatio in dictis ſex perſonis ſequenti modo peragebatur. Chirurgus in ſingulis ſex in cute in utroque brachio & dextro pede inciſionem cruciformem faciebat, in illis locis ubi alias fonticuli inciduntur, infundebatque vulneri materiam purulentam adhuc benefluidam exiguo cochleari, miſcendo cum ſanguine effluente, obtegebatque vulnus apud quosdam dimidio cortice nucis, apud quosdam capitello argenteo, ligabatque ne purulentia variolacea juxta cum ſanguine effluere poſſet.

5. Die X. & XI. Auguſti vix exigua imo nulla apud dictas perſonas mutatio deprehendebatur, niſi quod Maria Nordt quandoque de ſymptomatibus hyſtericis & anguſtiis, quibus alias etiam ſana exiſtens, obnoxia fuit, conquereretur, reliqui bene dormiverant, veſtibusque ſuis induti, totum diem extra lectum ſe habebant, appetituque gaudebant, quamvis ipſis nil præter juſcula tenuia avenacea, hordeata & pauxillum panis butyro illiti ſuppeditaretur.

6. Die XII. Auguſti die ſabbati Chirurgus inciſionem non ita inflammatam & ad ſuppurationem vergentem, ac in aliis caſibusque ſimilibus obſervavit, unde ſuſpicans materiam puru-

Digitized by Google

purulentam, quam ultra 15. vel 16. horas ante inciſionem aſſervare debuerat, non ita activam & vigoroſam exſtitiſſe, ut intentioni in actum deducendæ ſufficeret, eaque propter recentem purulentiam variolarum ex Hoſpitali Chriſti nactus, eo adhuc die apud quatuor perſonas in brachio utroque inciſionem longam faciebat, Johanni vero Aliocki propter minorem copiam purulentiæ, tantum in brachio dextro ſolum, infundebatque eandem de novo.

7. Die XIII. Auguſti mane quinque illæ perſonæ, quæ variolis non laboraverant, conquerebantur de doloribus in utroque brachio, quapropter deligatio ſolvebatur, occurrebatque prima inciſio inflammata, pus ſuppeditans, quamvis de cætero ægri hi non male ſe haberent.

8. Die XIV. Auguſti mane Maria Nordt conquerebatur imprimis de dolore capitis & dorſi in prægreſſa nocte, ſimili modo quoque Anna Tompion, quamvis hæc absque decubitu in lecto, ceu quoque reliqui obambulabant. Apud quinque verò has perſonas, qui variolis nunquam antea laboraverant in pulſu febrilis quæpiam alteratio notabatur, magis tamen in uno quam altero; et hic quoque poſt hodiernam puſtularum rubrarum eruptionem non ita magnus erat. Omnes quinque tamen in facie elevatas quasdam puſtulas oſtendebant, & in pectore brachiis & pedibus, interque illos Johanni Cowtyeri genuina variola in fronte prorumpebat, materia lutea jam repleta. Vulnera vero apud quinque materiam fluidam ſuppeditabant, ceu fontanellæ, excepto Richardo Evans, qui variolis jam laboraverat, ac in quo vulnera erant ſicca.

9. Die XV. Auguſti eruptiones in quinque illis perſonis eodem modo ac heri occurrebant, circa noctem vero non ita rubicundæ apparebant, ſed fuſcæ, manebantque ægri in ſtatu tolerabili. Notatu tamen dignum erat, quod Richardus Evans, qui variolis præcedente anno in carcere laboraverat, nullos plane dolores nec calorem tumoremque ſeu inflam-

flammationem in vulneribus paſſus fuerit, manebantque hæc ab initio pallida, & ab heſterno die plane ſicca. Mariæ Nordt circa vulnera bene inflammata tumor erat, quem tamen Chirurgus abſque deligatione ſoli naturæ relinquebat, ceu quoque apud alios neque emplaſtrum neque unguenta uſurpabantur, neque aliud ullum vel minimum medicamentum externe aut interne poſt purgantia his ægris in præparatione data.

10. Die XVI. Auguſti, ægri in eodem ſtatu manebant, niſi quòd vulnera materiam purulentam craſſiorem ſuppeditarent. Annæ Tompion erumpebat lutea puſtula in pede, John vero Aliock puſtulæ quædam plures in facie & brachiis proveniebant. Quoniam vero hæ diſtinctæ erant, ideo quoque cutis in facie aliisque locis non adeo tumefacta apparebat, uti in variolis ordinariis, ſed quælibet puſtula in circumferentia erat inflammata rubra, uti in furunculis, materia vero in variolis non pus album ſed magis liquidum, variolæ vero elevatæ, luteæ, uti communes variolæ diſtinctæ.

11. Die XVII. Auguſti puſtulæ apud Aliock apparebant, materia lutea plenæ in fundo rubræ, quarum multas ſub magna eruptione oſtendebat, abſque tamen febrili alteratione. Anna Tompion ſimiles luteas puſtulas habebat, in brachio dextro & pedibus, cum aliis circa mentum & os erumpentibus.

12. Die XVIII. Auguſti variolæ apud Aliock luteæ durabant ſicut antea, ſed pleniores & majores cum apparente fundo rubro circumdatæ, & vulnera multam ſuppeditabant materiam.

13. Die XIX. Auguſti. Aliock noctu pleraſque puſtulas acu aperuerat, quapropter majores variolæ ſicciores evaſerant, cum depreſſione quadam, rubore tamen circa fundum perſiſtente. Nec vulnera tantam ac antea materiam ſuppeditabant. Notandum de eo, quod quamvis ſecunda vice & tantum in uno brachio propter defectum purulentiæ variolaceæ inciſio facta fuerit, ipſi nihilominus plures puſtulæ eruperint,

perint, ac reliquis qui in utroque brachio bis inciſionem paſſi fuerant. In Aliock enim ad minimum ſexaginta variolæ numerabantur.

14. Die XX. & XXI. Auguſti ægri in ſtatu ſuo permanebant, vulneraque multam ſuppeditabant materiam.

15. Die XXIV. Auguſti puſtulæ apud omnes exſiccabantur, & apud unum atque alterum deciderunt, ubi quidem maculæ rubræ, nullæ autem cicatrices remanſerant, faſſusque vero eſt Chirurgus hanc ſpeciem variolarum per inſitionem nunquam aliter provenire, & à Variolis ordinariis in hoc diſtingui, quod multæ puſtulæ cito ſiccæ evadant, uti ſpuriæ illæ vulgo die Wind-Pocken, quædam vero materia lutea repletæ, cum elevato fundo rubro diſtinctis variolis ſimiles ſint, quarum tamen emptio, augmentum & decidentia cum conſuetis variolis in omnibus non conveniat.

16. Interea vero ſpondet, neminem illorum quibus hac methodo inoculatæ ſunt, per totum vitæ decurſum rurſus Variolas paſſurum, uti hoc in Arabia Græcia & Turcia à multis annis obſervatum ſit.

17. Dominus Koch qui per plures annos in Turcia mercaturam exercuit, & ex curioſitate ſex hos ægros in Neugate viſitavit, affirmavit in Turcica variolas nullo alio modo ab inſitione provenire, opinabaturque copioſam materiam per inciſiones prodeuntem magis, quam paucam eruptionem variolarum eos, quibus inſitio facta, præſervare, nec ſibi notum ullum exemplum, quam quod de tot perſonis, in quibus in Turcia inſitionem vidit, unicus tantum Conſtantinopoli variolis demum laboraverit, quamvis aliqui in eodem lecto juxta cum infectis dormiverint.

18. Doctor Tarry, Medicus Britannus, qui per plures annos in Turcia medicinam fecit, inſitioni huic tale teſtimonium dabat, quod inter 4000. perſonas, quibus tempore variolarum malignarum in ſuburbiis Pera & Galata Conſtantinopoli

eædem inoculabantur, nullus neque amplius infectus, neque ex variolis defunctus ſit.

19. Etiam ex Nova Anglia per literas de 8. Junii relatum eſt, quod in Epidemia variolarum ejus loci conſtitutione plures obierint, poſtremo tamen Doctorem Bailſtoune in Boſtom praxin de inſitione variolarum feliciter introduxiſſe.

20. In prædictis vero mulieribus inſitio variolarum talem effectum habebat, quod poſt exſiccationem earundem & ſanationem ſingulæ tres ſuos menſes juſto citius anticiparent, quamvis Eliſabethæ Harriſon, innuptæ adhuc, iidem per aliquot menſes ſuppreſſi fuerint.

21. *Hactenus relatio Londinenſis*, & quamvis omnia recte circa inſitionem variolarum ſe haberent, illud tamen dubium adhuc apud me eſt, primo Chirurgum quidem affirmaſſe, neminem illorum quibus variolæ ita per inſitionem, communicatæ ſunt, dein conſtitutione earum epidemia iisdem iterum correptum iri; an hoc ipſum quoque in locis his ſeptentrionalibus ita ſperandum ſit, cum novum non ſit quandoque eos, qui easdem jam alias perpeſſi, poſt unum atque alterum annum iisdem iterum, & interdum bis corripi, ceu quoque ipſe in pueri tia mea ter iisdem laboravi ac ſemper periculoſe decubui.

22. Porro an etiam, qui dein in conſtitutione variolarum Epidemia immunes manent, hoc ipſum præciſe ex prægreſſa antehac inſitione exſtiterit, & non ex bonitate temperamenti, & craſi ſanguinis infantilis tum venerit, cum ut in præſenti apud nos conſtitutione epidemia ejusmodi jam à dimidio anno graſſante, maximamque ſtragem edente, nihilominus quidam pueri unius atque alterius anni reperti, qui cum nutricibus ſuis paſſim obambulantes, & ne quidem ab occaſionibus, contagium ſuppeditantibus prohibiti, nihilominus immunes manſerunt.

23. Interea quoque Hannoveræ in puella quatuor circiter annorum, ac in ſpurio paulo adultiori à Dn. Freden, Chirurgo felici ſucceſſu operatio hæc in uſum tracta eſt, & ipſe

ſuadeo,

ſuadeo, ut in uſum trahetur, cum ſi aliud commodum inde non redundaverit, ſaltem apud juniores ejusmodi fiducia exin major creſcet, ut dein in conſtitutionibus variolarum Epidemiis non ita juxta cum aliis, inſitionem ejusmodi non paſſis, expaveſcant, & quod ſæpius accidit, ex terrore & metu variolis corripiantur.

24. Quid vero Theologi circa inſitionem ejusmodi deſiderare ac reprehendere queant, non video. Inter eos in Anglia ſuperiore anno die 24. Julii ſe ſtitit *Doctor Maſſey*, qui nunciantibus id novellis publicis Londini in templo S. Andreæ Halborn in concione publicâ methodum hanc valde culpavit, remque nullatenus excuſandam appellavit. Forte Theologi illi in eâ opinione ſunt, ac ſi conditio naturæ humanæ ita ferret, ut quilibet homo ſemel per vitam variolis laboraret, eoque modo ſanguis ab utero materno impurior adhuc exiſtens defæcaretur; huic vero præſumptæ naturali ordinationi per inſitionem ejusmodi impedimentum quaſi & vis inferretur.

25. Sed falſo nituntur hæc præſuppoſito. Ne enim urgeam, quod multi per totam vitam à variolis plane immunes maneant, ipſum quoque variolarum fermentum in maſſa ſanguinem nullo modo ab uteri materni impunitate adhuc reſiduum ac derivandum eſt, ut jam à me *in Miſcellan. Noſtr. Dec. 3. Ann. 3. Append. p. 25.* demonſtratum, & in quo inter alios mecum conſentiunt *Ettmüllerus Oper. Tom. 2. p. 403. Dimerbroekius oper. pract. p. 498. Dolæus Encyclop. medic. p. 119. b. Hoyerus Miſcell. Noſtr. cent. 1. App. p. 61.* Scilicet lactis, ſeu materni, ſeu Nutricis, ac prava diætæ infantilis ratio variolas producunt, utpote maſſæ ſanguineæ ejusmodi diatheſin imprimens, quæ dein concurrente contagio aliave cauſa externa in moleculas ejusmodi cutaneas ſanioſas deſpumet. Et diætæ hoc vitium in cauſa eſt, quod interdum quoque adultiores, ac etiam ſenes variolis corripiantur. Quod vero plerumque tantum ſemel in vita quispiam iisdem laboret, cutis diſpoſitio

Digitized by Google

in cauſa, quæ propter cicatriculas à variolis in poris relictas ad deſpumationes ejusmodi iteratas ſuſcipiendas inepta eſt. Ita ut hic nulla, ut ſic loquar, naturæ ordinatio, multo minus quippiam divinæ providentiæ ſpeciale, ſemel in vita variolas patiendi ſubſit.

OBSERVATIO LXXVI.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

Relatio aperturæ corporis Illuſtriſſimi Baronis Georgii Joſephi de Keller, Conſiliarii Imperialis Aulici ac Legati Cæſarei, Brunſuigæ defuncti Anni 1721. die 6. Septembr.

IN hac apertura ab Honoratiſſimo Agnato meo, *Dn. Brandano Diderico Behrens*, Sacræ Cæſareæ Maj. & Sereniſſimorum Ducum Brunſuicenſium & Luneburgenſium Conſiliario atque Archiatro juxta cum Chirurgo adminiſtrata, cum quædam non ſemper obvia occurrant, eandem integram in latinum tamen ſermonem à me verſam cum Societate communicabo. Præmittam vero quædam ex literis Domini Filii Ejusdem, Amiciſſimique Agnati, *Dn. Rudolphi Auguſti Behrens*, Medicinæ Candidati Digniſſimi, dicto anno 10 Octobr. ad me juxta cum relatione miſſis. Ita autem ſcribit: Laboravit (Dn. Baro) olim communi ferè hominum lautè viventium malo, nempe podagra, qua intempeſtive per ſectam venam retropulſa, incidit in ſymptomata hypochondriaca, atque ſcorbutica. Cum hiſce per longum temporis ſpatium conflictatus tandem, quod nunquam Viennæ ipſi contigerat, dolores calculi hoc demum loco paſſus eſt. In principio Patri meo calculum ſubeſſe dicenti fidem habere noluit, donec experientia fidem fecit, dum plus quam quinquaginta calculi, modo ad lentis, modo ad ſeminis milii formam & magnitudinem accedentes ſucceſſu temporis excreti ſunt. Sub finem menſis Auguſti rediit

malum,

malum, & quidem gravius quam unquam antea, febriculaque ſymptomatica ulceratorum renum vel veſicæ ſuſpicionem movit. Et hanc poſtea urina valde purulenta & cum ſummis doloribus atque anxietatibus prodiens ubertim confirmavit, incaſſumque omnibus adhibitis remediis & exacerbata cum doloribus febre, tandem Illuſtriſſimus Baro animam placidè DEO reddidit. Tantum ex literis, relatio vero ipſa ita ſe habet.

Poſtquam Illuſtriſſimus Baro de Keller die 6. Septembr. veſperi intra 5. & 6, pie in Domino obdormivit, corpus ejusdem altero mane circa ſeptimam in ſecreto à Dn. Medico & Chirurgo apertum, & ſequentia in eodem notata.

1. *Exterius in corpore* nequicquam, neque macularum, contuſionis aliudve ſignum læſionis cujuſpiam repertum, macrum quidem, ſub cute tamen adhuc pinguedinis quippiam habens.

2. Poſt aperturam pectoris, in quo notanda erant *ſternum* durum valde & firmum, *Coſtæ* extra ordinem robuſtæ & latæ, pulmones in utroque latere bene ſe habentes, non adnati, aliove modo vitioſi, *Cor* naturalis magnitudinis, pinguedine non pauca circumdatum atque etiam absque labe, in pericardio aqua conſuetæ quantitatis.

3. In abdomine *ſtomachus* eique continuata inteſtina in naturali ſitu, ventriculusque bonæ conſiſtentiæ & plane vacuus. *Omentum* tamen plane corruptum colorisque fuſci, & ad ſuperiora tractum, ut inteſtina parum admodum tegeret. *Inteſtina* quoad ſubſtantiam tenuiora à flatulentiis diſtenta, tenuia vero ſic dicta juxta cum colo paſſim inflammata, plurimisque in locis gangræna proxima, colorisque cineritii. Inteſtinum tamen rectum coloris naturalis erat.

4. *Pancreas* Virſungianum aliquatenus corruptum, & coloris ex fuſco lutei, nullus tamen in eo ſcirrhus vel apoſtema, uti neque in meſenterio tale quippiam ſive in peripheria ejusdem, ſive in pancreate Aſellii occurrebat.

5. *Hepar* magnum ejusque lobus ſupra ventriculum extenſus una cum tota cavitate ejusdem lividus. Veſica fellis major ac bile repleta.

6. *Lien* fere major, ex nigro fuſcus, tactu durior, ſubſtantia interior ſeparata, compacta magis & firmior, quam ordinarie. De cætero nihil extraordinarii ſuppeditavit.

7. *Ren* uterque adipe tectus, dexter apertus ſanus & bene conſtitutus. Siniſter vero in ſuis cavernulis ubique lapillis minoribus, capita acuum aut milii ſemen referentibus, refertus, racematim uti ova cancrorum ſibi invicem incumbentibus, coloris ex fuſco lutei, uti illi qui Illuſtriſſimo Baroni adhuc in vivis exiſtenti deceſſerant. Cumque nondum ſe manifeſtaret, ex quo fonte copioſus mucus lacteus, qui viventi adhuc cum urina multaque ſtranguria ſeceſſerat, ortum traheret, nec ulceroſa renum conſtitutio, quæ ex hac cauſa præſumebatur adeſſet,

8. *Ureteres* inſpecti, quorum ſubſtantia firma & craſſior apparuit, urinam craſſam & filamentoſam continentes.

9. In *veſicæ* collo demum ulcus apparuit, pus album eructans, eaque in parte collum veſicæ valde craſſum. Deprehendebatur ibi quoque craſſa & fuſca maſſa, inſtar caſtaneæ adhærens, conſiſtentiæ inſtar lardi, ita tamen mollis, ut velut emplaſtrum tractari poſſet.

Atque hæc ſunt, quæ in corpore occurrebant, obſervatio autem de calculis racematim ſibi invicem incumbentibus rara eſt, ac difficultatem curationis oſtendit, haut ſecus ac maſſa illa ulceri colli veſicæ appoſita.

(Hildesheimio Auguſt. Vind. d. 10. Aug. An. 1723. miſſæ.)

)o(

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO LXXVII.

DN. D. THEODORI ZVINGERI.

Gemellæ, quarum altera nigra, altera alba.

A*Nna Urſula*, . . . *Chriſtiani Brincmanni*, Cauponis, ad Angelum in Carolsruhe prope Durlacum, fida conjux, ætatis annorum quadraginta, & ſeptimo jam menſe gravida, cùm ex ædibus in forum mercarium ſeſe reciperet emendorum eduliorum gratiâ, improviſo caſu inter mercandum ab Aulæ Durlacenſis Æthiope ob magnam populi turbam fortiter in tergo truſa, retroſpiciens nigri hominis ſubito intuitu vehementer perculſa ac perterrita fuit; brevî tamen, cùm Æthiopem probè noviſſet, ſeſe recolligens nullam inde notabilem ſenſit in corpore alterationem, ac usque ad ordinarium pariendi tempus ſana permanſit. Tum verò dolores partûs niſusque longè acerbiores & fortiores experta fuit, quàm in præcedentibus duobus, quos feliciter ediderat, partubus Infantum adhuc benè viventium & valentium ſenſerat. Nunc enim videbatur Infans præternaturalem in utero poſituram habere, vel aliud quid adeſſe difficilem ac laborioſum partum efficiens. Tandem nihilominus poſt niſus plurium horarum peperit, atque mortuam in hunc mundum Filiolam protruſit, Æthiopiſſam planè, ac toto corpore nigerrimam, usque adeo ut in ore ac faucibus, non ſecus atque in volis manuum ac plantis pedum atra penitus extiterit; quale quid in Æthiopum Infantibus modò natis vel nunquam, vel rariſſimè obſervatur, utpote qui primis aliquot à partu horis albi exiſtunt, poſtea rubicundi, mox ruffi, & ante bidui elabens ſpatium nigri demum, ſicque Æthiopes perfecti evadere ſolent, non toto planè corpore tamen nigri, dum in ore, Palato, Volis Manuum & Plantis Pedum albicantes manent. Paulo poſt enixam hanc Æthiopiſſam Parturiens adhuc aliam ſine magnâ difficul-

difficultate peperit, ſed albam planè Filiolam, itidem mortuam. Ambæ hæ Filiolæ nativum ſuum colorem, ultra ſpatium horarum viginti octo retinuerunt illibatum, tumque ſepultæ ſunt; poſtquam die 4. Januar. Anni 1723. in hanc lucem datæ fuiſſent mane inter horam octavam & nonam. Aliquot poſt partum horis Mulier iſta duas adhuc Molas excrevit, multis cum ſanguinis coagulati grumis, utrâque pugni magnitudinem æquante. Toto autem ſuæ graviditatis tempore anxietates multas perpeſſa, metuque crebro perculſa fuit, ac bis intra biduum ab eodem Æthiope terrefacta; præprimis verò duobus ultimis menſibus ſatis malè ſemper habuit, pallido luridove vultûs colore prædita, inde tamen in obeundis & expediendis muniis domeſticis nullatenus impedita. Hæc mecum communicare dignatus eſt *Vir Nobiliſſ.* & *Experientiſſ. Dn. D.* Eichrodt, *Conſiliarius Aulicus*, & *Archiater Sereniſſimi Marchionis ac Principis Badâ-Durlacenſis*, die 10. Januarii Anno 1723.

SCHOLION.

EQuidem non rarus, ſed frequens eſt ubique Geminorum partus, talem verò, quemadmodum Hiſtoria præſens exhibet, non memini me vel audiviſſe vel legiſſe unquam, quòd contigerit. Arbitror interea, Gemellas illas vel ideo vivaces non extitiſſe, ſed mortuas in lucem editas, quòd partim frequens anxietas, partim terror multiplex Gravidæ Mulieris Spiritus ita perculſerit, ut neque validè ſatis, neque copiâ ſufficiente per uterum maternum, & ſecundinam, quæ unica tantùm, & admodum grandis aderat, ad Infantes defluere potuerint. Molæ verò præſentes, ſimul nutritæ, mulierem adhuc magis exhaurire & ſanguinem ejus flore balſamico deprædare potuerunt. Tandemque pariendi magna difficultas procul dubio ad necem Geminarum ſymbolam ſuam contulit. Accuſari interim conſuevit Gravidarum imaginatio quomodocunque affecta, & extra ordinem cogitationum ſubito quodam

Digitized by Google

dam terrore protruſa, quando Infans ſive monſtroſus, ſive nævo quodam majore aut minore notatus in lucem editur. Sed cur inter Gemellas altera fuerit Æthiops facta, altera verò alba manſerit in utero materno, hoc ut verum fatear, capere hactenus neſcivi; niſi quis velit heic conjecturando dicere, Gravidam hanc à tergo preſſam ex improviſo & truſam, dum retroſpiceret, altero tantùm oculo Æthiopem ad latus conſpexiſſe, ſicque Spirituum perculſorum determinationem ad alterum duntaxat Fœtum proceſſiſſe, ejusque ſtructuram cutaneam directione ſuâ immutâſſe. Quod autem Gemellæ iſtæ unicam tantùm habuerint Placentam, illud verò ordinariè ita notatur, quando unius exiſtit ſexûs Fœtus uterque ſive maſculini, vel fœminini. Si autem gemini ſunt utriusque ſexûs, tum verò duæ ſemper aderunt ſecundinæ. Sed hoc obſervamus ſimul, quando unius tantùm adeſt ſecundinæ moles, eam in medio quaſi diviſam apparere, & ſic Funiculum umbilicalem unius Fœtûs in hoc ſecundinæ latus, alterius autem funiculum in oppoſitum ejusdem latus inſeri.

Liceat verò heic nobis *Hiſtoriam* opponere *Trigeminorum* ejusdem ſexûs, ſimiliter unicâ tantùm Placentâ inſtructorum. Nimirùm accidit Ann. 1703. d. 10. April. ut *Maria Eſtera Favre*, Verbigeni in Ditione Illuſtriſſ. Reipublicæ Helvet. Bernenſis, annos circiter 22. nata, quarto impraegnationis menſe parturiendi doloribus citra evidentem cauſam, nullâ occaſione datâ, prehenſa tres eâdem die Infantes maſculos eniteretur, unicâ tantùm Placentâ gaudentes, quoad molem ſuam ad minimum omnibus tribus Infantibus æquali, cujus tribus locis, velut in triangulo Funiculi umbilicales erant adnati. Tres iſti Fœtus quoad omnem partium ſuarum dimenſionem planè æquales erant, æqualiter nutriti, unguibusque digitorum ubique jam formatis & apparentibus inſtructi. Primus eorum hora 10. matutinâ in hunc mundum prodiit ſine conſiderabili labore. Secundus autem in exitu impediebatur, obſtetrice cervicem uteri nonnihil anguſtatam vel adſtrictam magis inveni-

veniente, ut ſuam intrudere manum neſciret ad eum extrahendum; quamobrem remedium forte expellens Parturienti datum fuit, cujus efficaciâ tandem prodiit Infans, unâ cum Funiculo umbilicali integro, & fruſto ſecundinæ eidem adnexo. Quo præterito Clyſma emolliens Parturienti infuſum eſt, ad Placentæ cunctantis exitum tanto faciliorem & celeriorem reddendum, præcipuè quòd Obſtetrix manum utero Puerperæ anguſtiori reddito pro ipsâ eximendâ immittere nequiverit. Sed mirati & attoniti fuerunt omnes, qui partui aſſiſtebant, cùm loco expectatæ Secundinæ circa horam ſeptimam veſpertinam tertium filiolum, aliquot tantùm parturiendi nixibus adhibitis, prodire conſpicerent. Hoc autem excuſſo & in lucem dato ſecuta eſt demum poſt elapſum ſesqui horæ ſpatium ſine magno labore Secundina. Et quanquam ipſa hæc puerpera ante tertii Filioli partum graviter febricitâſſet, nihilominus omnia ſymptomata ſtatim mitigata fuerunt, poſtquam uterus omnimodè evacuatus, & à tot hoſpitibus liberatus eſſet; ſic enim Fœmina ſui tempus puerperii feliciter transegit, indeque ſana & incoluimus ad domeſtica munia rediit. Notatu heic dignum quoque judicamus, quòd jam viginti quatuor horis ante partum Aquæ Fœtûs penè inſenſibiliter profluxerint, ipſaque Mulier Sartoriæ profeſſioni dedita, ſibi perſuaſerit, iſtum Aquarum fluxum prœmaturum à nimiâ Brachiorum extenſione, involucra Fœtuum rumpente, originem habuiſſe, utpote quam brevi poſt ſecutus fuerit. Neque hoc reticendum, Gravidam hanc, utut motum ſuorum Infantum nondum ſenſerat, nihilominus ventrem adeo tumidum habuiſſe, ac ſi partui proxima eſſet, quod tamen, procul dubio præſentiæ tergemini Embryonis, tantæque molis ſecundinæ adſcribendum fuit.

OB-

OBSERVATIO LXXVIII.

DN. D. THEODORI ZWINGERI.

Exenteratio Cadaveris Viri Hydrope Thoracis extincti.

OBiit Basileæ d. 20. Februar. Ann. 1722. Vir honestissimus, J. J. F. septuagenario major, valdè obesus, & collo breviore prææditus, qui ultra sesqui annum asthmaticus, tandem semestris spatio ante mortem cum Pectoris Hydrope, & incipiente Ascite conflictatus, paulatimque emaciatus fuit. Sequenti igitur mortem die cadaver Viri lustrandum obtinuimus, illudque in præsentiâ quorundam Artis Filiorum, præsertim verò *Dnn. Buxtorffii*, & *Martini*, *Philiatrorum*, & *Dn. Joh. Eglingeri*, *Pharmacopæi*, sectionem jussu nostro administrante *Dn. D. Joh. Rudolpho Miegio*, *Anatomico solertissimo*, & *exercitatissimo*, aperuimus; ubi extus statim Abdomen non amplius tumidum, crura verò œdematosa adhuc conspeximus. Aperto Abdomine Ventriculus lævâ sui parte infra Oesophagum Gangrænâ affectus apparuit, Lien autem, Intestina, atque Vesica sana videbantur; Glandulæ Mesenterii solito majores, & Lymphâ crassâ infarctæ conspiciebantur, Pancreas fuit duriusculum, velut scirrhosum, Renum parenchyma Tunicæ adiposæ firmiter concretum, tumidum, ac præternaturaliter durum vel compactum extitit. Hepar majore ex parte sanum, lobus tamen ejus sinister non nihil lividus erat. Vesiculam Fellis autem sextuplo circiter majorem, bile serosiore maximè distentam, inque eâ Calculum ex rufo nigricantem, lævem, oblongum, magnitudine & figurâ Fabæ communis seu majoris equinæ, deprehendimus. Pulmonis lobus dexter membranæ pleuræ firmiter undiquaque adnatus substantiâ lividâ vel subatrâ præditus, adeoque sideratus, intra suos recessus copiosum habuit serum, per interstitia vasorum diffusum. Lobus verò ejus sinister non nisi parte su-

pernâ Costarum tunicæ connexus, substantiæ pariter lividæ & corruptæ faciem monstravit. Cavitas pectoris sinistra libras propemodum tres humoris seroso-crassi & obscurè flavescentis neutiquam fœtidi continuit. Imò & Pericardium sero tenuiore subcruento nonnihil expansum conspeximus, quod forsan non exigua fuit causa tot anxietatum, & cordis palpitationum, quibus vivens adhuc Æger crebrò admodum vexatus erat. Ipsum Cor justo grandius, & quasi tumidum nobis visum est, cum venis coronariis sanguine coagulato turgentibus. In utroque ipsius ventriculo sanguis fuit grumosus, Polypus apparuit nullus. Valvulæ sigmoideæ, quâ parte Arteriæ cohærebant aortæ, duræ admodum & cartilaginosæ fuerunt, imò & ipsa Arteria pulmonaris nonnihil cartilaginosa extitit. Vesica urinaria Lotio distenta erat, quod vivens Æger parcâ semper quantitate excreverat.

OBSERVATIO LXXIX.

DN. D. THEODORI ZVINGERI.

Maculæ scorbuticæ nigræ per universum corpus dispersæ.

PEtechias nigras, in Febribus malignis per omnem cutis ambitum efflorescentes, pro lethali plerumque signo Practici Medici, tantùm non omnes, interpretati fuerunt hactenus, eventu videlicet mortis ut plurimum inde secuto. Sed enim & extra Febrem tales obtingere Maculas posse, experientiâ certâ didicimus jam aliquoties; etenim Anno 1713. mense Septembri vocatus fui ad Filiam Ludimoderatoris cujusdam nostratis, formosam illam, sanguineam, decimum septimum ætatis annum agentem, & segni admodum fluxu mensium præditam, aliâs vegetam, & satis benè externo intuitu valentem, utut diætæ optimæ regulas minus exactè observaverit, acidis atque crudorum fructuum cibis multum delectata, frequen-

quentique terrore perculſa fuerit. Hæc itaque Filia nihil mali perſentiens, domeſticisque negotiis pro more ſedulò incumbens, poſt aliqualem membrorum laſſitudinem, de quâ tamen nullas movit querelas, uno mane è lecto ſurgens toto ſe corpore maculis conſperſam nigris animadvertit, leviſſimo cum pruritu moleſtis. Parentes hoc phænomeno, planè inſolito, perterriti Medicum accerſunt, qui accedens ſimiliter miratus eſt talium macularum eruptionem ſine ullo alio corporis morbo factam, ſi menſium emanſionem excipias, unicâ tantùm vice contingentem, qui defectus aliquam huic phænomeno anſam præbere potuit, propter ſtagnantes, ut veroſimile eſt, quasdam particulas ſanguinis auſteras in vaſculorum extremitatibus coagulatas. Nulla Febris cujuscunque præſentis aderant indicia, Appetitus bonus, ſomnus tranquillus, alvus libera, Pulſus & Urina naturales, ſitis nulla, ut, niſi de exiguâ laſſitudine Artuum, & leviculo Macularum (quæ omnes pulicum morſibus ſine ullâ cutis aſperitate planè æquales erant) pruritu queſta eſſet, perfectè ſanam pronunciâſſes. In hoc itaque ſtatu verſanti huic Virgini præſcripſi ſtatim *præparantes* duos *Pulveres* eadem die, mane ac veſperi, ſumendos: ℞. *Antimon. diaph. C.C. phil. præparat. āā* ℈*j. Salis Juniper. Cremor. Tart. āā* ℈*ſs. Miſc. f. Pulv. ſubt. in duas doſ. æqual. dividendus, atque cum hauſtu Aquæ deſtill. Fumar. & Scab. capiendus.* Poſtridie mane verò ſequentem *Potionem laxantem* propinavi: ℞. *Syrup. de Cichor. cum Rhab.* ℥*ij. Elect. è Succ. Roſar.* ʒ*iſs. Nitr. Antimonial. gr.* iv. *Aqu. Cichor. Card. bened. āā* ℥*ß. Fœnic.* ʒ*ij. Miſc. f. Potio d. ad Vitr. pro doſi.* Hiſce ex præſcripto ſumtis Remediis Virgo ſexies per inferiora fuit purgata, nullâ cum ſuccedente ſiti, aliave moleſtiâ; ſed Maculæ nihilominus eodem tenore ſubſtiterunt, ac velut ſplendentes evaſerunt; quamobrem diaphoretica nunc in uſum trahenda ratus ſequentia ordinavi: ℞. *Ebor. phil. præparat. Panac. ſol. alcalin. āā* ʒ*ij. Bezoard. min. Cinnabar. Antimon. rectific. āā* ʒ*j. Nitr. antimon. Corallor. rubr. præpar. āā* ʒ*ſs. Miſc. f. Pulvis ſubl. div. in 14. doſ.*

æqu. ad chart. de quibus mane ac veſp. bihorio ante paſtum cum Infuſo folior. Thee & Scabioſ. doſis capienda. Prohibui interea uſum acidorum, auſterorum, nimis ſalitorum, & fumo induratorum; pro potu ordinario autem conceſſi *Decoctum Raſur. C.C.* & *Ligni Saſſafr.* cum mediâ parte *Vini albi veteris*. Inter uſum horum medicaminum Maculæ paulatim atque inſenſibiliter disparuerunt, nullo alio malo ſubſecuto. Abſolutis autem Pulveribus, diſſipatisque ſine noxâ Maculis, excitato quin & uno alterove ſudore, cùm menſium fluxus non appareret, venam brachii incidendam, atque ſex uncias ſanguinis extrahendas curavi, viſcido nonnihil muco inquinati, cæterùm ſatis boni, ac deinceps ſeq. *Tincturam* ordinavi: ℞. *Elix. propr. Claud.* ʒiiß. *Eſſent. Artemiſ. Trifol. fibr. Galang. ā ā* ʒj. *Sal. volat. Oleoſ.* ℈ij. *Miſc. detur ad Vitr. Doſis m. ac v. gutt. 20. ad 25.* cum potu ordinario, horâ ante paſtum. Tandem *Pediluvia* quoque interdum horâ ſomni uſurpanda ſuaſi. Quibus ex præſcripto obſervatis Filia Menſium fluxum ordinarium recuperavit, ac integræ valetudini reſtituta fuit.

Macularum violaceo- & nigro - purpurearum exempla quoque inveniemus apud Mart. Liſterum, *Diſſertatione de Scorbuto Caſu 7. 8. 9. & decimo*, ſed funeſtarum plerumque illarum, utpote Hæmorrhagiæ narium lethali junctarum, quæ vel præceſſerat, vel ſecuta fuerat. Meminit & Cl. Caſparus Pezoldus, *Poliater Vratislavienſis meritiſſ. Obſervat. Chirurg. ſelect. 6.* Macularum ſcorbuticarum diverſæ magnitudinis, colorisque ſanguinei, punicei & violacei, in Filio octenni cum Hæmorrhagiâ univerſali narium, faucium, alvi, renum &c. maximè periculoſâ.

Liceat heic addere ſimile adhuc exemplum Pueri apud nos, ſeptennis, *J. Rod. Eckenſteinii, Textoris Filii*, qui in paupertate educatus, maleque nutritus, nocte diem nonam Julii Ann. 1714. inſequente, nihil mali prius ſentiens, per univerſam cutis peripheriam, neutiquam tumentem aut exaſperatam, Maculis conſperſus fuit, rubentibus ſingulis & ſanguineis, rotundis,

tundis, piſum latitudine ſuâ partim æquantibus, partim ſuperantibus, quarum nonnullæ apertæ ſanguinem fuderunt. Sed & cruor per inſequentem diem iteratis vicibus ex ore Pueri manavit copioſus, ſine vomitu, ſine tuſſi. Secundâ verò Morbi die Maculæ omnes ex livido nigreſcentes evaſerunt, neque Faucium Hæmorrhagia planè ceſſavit: pallidus hinc maximè redditur Puer, debilis ac ſiticuloſus, appetitu deſtitutus omni, pulſu juſto celeriore, reſpiratione liberâ, & rationis uſu adhuc ſalvo exiſtente. In hoc itaque ſtatu cùm verſaretur Æger pauperrimus, procurata tamen ipſi fuit *Mixtura cardiaca, ex Aquâ Borrag. Burſæ paſt. & cinnam. cydon. Syrup. Rub. id. Bolo Baſil. præpar. & Tincturâ Corall.* parata. Exhibita quoque *Juſcula farinacea, lactea, hordeacea, avenacea,* qualiacunque haberi potuerunt. Pro ordinario autem potu conceſſa fuit *Aqua panata*, ſive *Aqua fontana*, in quâ *fruſtum Panis toſtum* fuit extinctum. Quibus auxiliis Hæmorrhagia quidem paulatim fuit ſedata, ſed nihilominus alia ſymptomata reddebantur graviora, laſſitudo quotidie major, ſitis urgentior. Quin imò poſt triduum Ratio incepit turbari, Reſpiratio circa diem octavam difficilis evadere, Maculis hucusque nihil imminutis. Dum verò in uſu præſcriptorum remediorum, ſubinde iteratorum, non ſecus ac Alimentorum, ſtrenuè fuiſſet continuatum, tandem circa diem Ægritudinis duodecimam Maculæ poſt aliquot ſudores excuſſos inſenſibiliter diſſipari cœperunt, ac intra paucos dies planè diſparuerunt; ſic redeunte, & quotidie augmentato Appetitu, Rationisque ſanæ uſu, ceſſante prorſus ſiti, vires ſenſim integras Puer recuperavit, perfecteque, Deo benedicente, convaluit.

)o(

OB-

OBSERVATIO LXXX.

DN. D. THEODORI ZVINGERI.

Uteri prolapsi exsectio non lethalis.

PRocidentiæ Vaginæ uterinæ exempla apud Morborum Historiographos occurrunt frequentia; sed rarius est, quando Matrix non quidem in vaginam tantùm suam, verùm planè extra sinum pudoris prolabitur: imò rarissimùm, quando truncatâ quadam portione illius Mulier nihilominus sana & incolumis evadit. Recenti enim memoriâ adhuc tenemus, quod ante plus quàm triginta annos contigit in Rhætiâ, in quâ Fœmina quædam honestissima, post exactos graviditatis menses, suum urgentibus parturiendi tenesmis fœtum sponte eniti tentans, sed id effectui dare prorsus impotens, ob defectum obstetricis idoneæ Chirurgum arcessere peritum jubet, ejusque auxilium anxia implorat; hic ergo promtè accedens, audito & explorato rei statu, fœtum manu suâ extrahere conatus est, sed frustraneo ausu, quamobrem instrumenta, quæ quidem in promtu habuit secum allata, adhibuit, iisque Fœtum primò, deinceps verò etiam secundinam, Uteri substantiæ firmiter adnatam, tantâ cum violentiâ extraxit, ut Fundus Uteri simul prodiret, atque Capitis infantilis magnitudine extra Vulvam delapsus propenderet, molam quandam primo intuitu mentiens vel referens. Requisito hinc Medici, qui tum in viciniâ apud Ægrotantem peregrè vocatus aderat, celeberrimi consilio, molem illam nonnihil rubentem filo prius forti ligatam, rescindit, atque Epithemata Gangrænam impedientia diligenter quidem, sed sine successu applicat sperato, quin Sphacelus superveniens inemendabilis miseram bidui spatio è vivis sustulit; in cujus cadavere, permissu Mariti deprehendit Medicus cum Chirurgo, mediam prolapsæ Matricis partem fuisse resectam. Felicius res succes-

ſit in ſequenti caſu, quem raritatis gratiâ communicatione haud prorſus indignum judicavimus. Nimirum accidit die 20. Maji Ann. 1718 in pago *Candern*, Marchionatûs Badâ-Durlacenſis, duabus abhinc Leucis diſtante, ut viduam *Michaëlis Kurtzen* p. m. *Catharinam* Dreyerin, anno ætatis 52. Gramina alacriter demetentem, graviaque dein Fœni pondera multoties levantem, iterumque deponentem, uterinus ſanguinis fluxus, poſtquam ſuos jam ante biennium menſes amiſerat, ſubitaneo & eo quidem maximo cum impetu adoriretur, ut non tantùm ſanguis copioſè proflueret, ſed ipſamet ſimul Fœmina urgente quodam inſolito teneſmo, & vehementiſſimo, parturientium inſtar, egerendi ſtimulo, eam quam prodire velle credebat, materiam validiſſimis conatibus eniti laboraret, ac ita tandem Uterum cum Vaginâ ſimul ipſum extruderet, procul extra pudoris ſinum poſtea, & quidem Ovi gallinacei magnitudine dependentem. In hoc itaque ſtatu, & improviſo caſu obſtetricem primùm vicinam arceſſivit, quæ cognito & examinato Ægrotantis malo, Remedia extus varia adhibuit, Uterumque procidentem ſuum in locum naturalem retrudere conata fuit, ſed irrito ſucceſſu, quin potius id effecit, ut protinus elapſus uterus maximè inflammaretur, inſigniter intumeſceret, doloremque ſic ardentem intenſiſſimum non ſine Febre & aliis Symptomatibus produceret; quamobrem certiora ſtatim auxilia in tam periculoſo caſu quærenda fuerunt, ac ea propter Chirurgus illius loci peritus, *Georgius Suter*, d. 30. Maji vocatus cum ſtupore non uterinam duntaxat Vaginam, ſed Uterum quoque ipſum, magnitudine Capitis infantilis extra Vulvam prominentem, intuitus eſt, valdè durum, graviter olentem, & mediam jam partem ſphacelatum. Nihil proin heic agi poſſe melius credidit, quàm ut *Epithematibus calentibus*, *ſpirituoſis diſcutientibus*, frequentiſſimè applicatis, non ſecus atque exhibitâ cochleatim *Mixturâ cardiaco-diaphoreticâ refocillante*, ulterior ſideratio præcaveretur, ſideratæ portionis ſeparatum promoveretur,

 ac

ac denique nostrum simul consilium de ulteriore tam insoliti Affectûs curatione & persanatione requireretur. Hunc in finem Chirurgus in Urbem se conferens mihi retulit, totam propemodum substantiam uteri prolapsi penitus sideratam, nigram, insensibilem atque adeo mortuam apparere, nullum amplius sanguinem jam ab aliquot diebus ex Utero promanâre, Fœminam continuè febricitare, subinde debilem reddi, sitire, & appetitu carere. Consultatione hinc cum ipso institutâ conclusum inter nos fuit, in periculosissimo hocce casu minimè cunctandum, sed mox anceps auxilium esse suscipiendum, atque sphacelatam elapsæ partis substantiam sectione exstirpandam, & hoc modo sanitatem sperari adhuc posse, si DEus operationi benedicere voluerit. Chirurgus itaque hoc suffultus consilio domum redux factus opitulante adhuc commilitone suo, *Joh. Wilhelmo Krug*, Chirurgo itidem experto, massam illam Uteri prolapsi sideratam acu perfodit, funiculo apto, quousque intra vaginam penetrare potuit, (studiosè evitatâ Urethræ intactæ viciniâ) ligavit, quotidie ligaturam fortius constrinxit, idque omnino præstitit, ut quartâ post die moles ligata, quæ tres cum dimidiâ libras pondere suo æquavit, tota quanta excideret; dum interim Fœmina suam perpetim Urinam haud difficulter reddere potuit. Sed & *Fomentationes* debitæ juxta hæc continuò & sollicitâ cura fuerunt adhibitæ, nec non reliqua curata omnia, quæ quidem necessaria fuerunt judicata ad Vulnus & Ulcus tantæ considerationis extergendum, suppurandum, consolidandum. Non omissis remediis internis, *Mixturâ cardiacâ*, *Decocto traumatico*, per aliquot hebdomadas propinato. Ligatura per nonnullos adhuc dies post molem Uteri separatam in Pudendis hæsit, donec post diligentem applicationem *Unguenti digestivi spirituoso-traumatici*, sponte exciderit, atque hinc Fœmina, adhibitis *Remediis epuloticis blandè siccantibus*, sensim ac sensim melius habere cœperit, tandemque brevi temporis spatio sanata fuerit, nullam planè vel labem amplius vel mole-

moleſtiam qualemcunque ad hoc usque tempus perſentiens, ac robuſta ſemper, alacrisque per Dei bonitatem vivens.

(Baſilea Auguſt. Vind. d. 27. Aug. An. 1723. miſſa.)

OBSERVATIO LXXXI.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Proles puſtuloſa.

U. *K. Mulier Baſilienſis*, ætatis annorum 36. ſtaturæ parvæ, habitûs macilenti, vultûs pallidi, diſpoſitionis ſcorbuticæ & hyſtericæ, variis à juventute incommodis frequenti caſu tentata, inprimis autem Ozænam aliquot abhinc annis valdè obſtinatam paſſa, victu interim pro anguſtia rei familiaris tenui fruens, & miſeram, egenam, afflictamque vitam agens, ſuperiore hyeme multum frigoris experta, nunc ſecunda vice imprægnata, circa medium Martii hujus anni 1723. inviſens Amicam, hujus Infantes deprehendit Variolis graviter affectos, quo aſpectu fœdo nonnihil horroris percepit, attamen ab adſtantibus monita, melius eſſe objectum terrificum diutius contemplari, remotis lecti ſtragulis, ægrotantium corpuſcula Variolis refertiſſima ulterius inſpexit. Cæterùm ea die & ſequentibus nihil peculiariter mali ſucceſſit, ſed quemadmodum ante hunc caſum incommodè valebat, ita & poſt illum reliquo toto ſuæ geſtationis tempore, frequentes adverſæ valetudinis inſultus, inprimis tenſivos dolores in hypochondrio dextro, & quotidianas ferè lipothymias hyſtericas, nonnunquam & Vomitiones moleſtas ſuſtinuit. Tandem elapſo geſtationis termino d. 5. Junii 1723. circa μεσονύκτιον enixa eſt prolem fœmellam, infirmam, & præter opinionem in Artubus extremis puſtuloſam, erant enim Manus extremæ cum pedibus admodum lividæ, puſtulis obſita albis, innumeris, exiguo intervallo diſcretis, quarum aliæ majores, aliæ mino-

res, pleræque piſi molem æquantes apparebant, magis compreſſæ, quàm ſublimes, à Variolis in eo diſtantes, quod inflammatorio circulo carerent, neque collapſæ, illarum inſtar, in cruſtam abirent, quanquam & ſuo colore lacteo, totaque facie aliquid diverſi præ ſe ferebant. Apertæ quædam harum Puſtularum forficis ope, ſub membranula tenui, hoc eſt, cuticula vitiata, materiam oſtendebant albam, craſſiuſculam, purulentam, non coagulatam. Poſtridie autem à partu hæ puſtulæ ita ſubſederunt, ut vix ſupra Cutim elevatæ, ſed planæ & collapſæ apparerent, nulla tamen ſponte aperta, vel in cruſtam abeunte, ſed aliis atque aliis hinc inde recens pullulantibus, plures in unam majorem puſtulam confluebant, ita ut per extremas Manus & Pedes, reliquo toto corpore excepto, longè lateque Ulcuſcula Epidermide tecta excurrerent. Placentam unà cum Chorio & Amnio, nec non Funiculo umbilicali, mole & craſſitie naturali ſecundina majorem, non ſine maculis albis, latis, ut puto ulceroſis, frequenti numero ſparſis, obſtetrix obſervavit. Cœpit hæc proles proximis à ſua nativitate diebus pulmenta ex farina & lacte parata deglutire, nec non pro potu *Decoctum Raſ. C. C. Glycyrrhizæ*, & *Sem. Aniſi* haurire, lactis enim materni nihil ſuppetebat, ſed cumulatis indies Puſtulis, regnante omnium humorum Intemperie, nihil alimenta, vel medicamenta proficiebant adeo ut corpuſculum tabeſcendo, tandem die undecima morbi ſuperveniente Epileſia exſpiraret.

OBSERVATIO LXXXII.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Appendix præternaturalis cœca Inteſtini Ilei.

CUm anno 1723. impetraſſem Fœtum, ſive prolem humanam, paucis à partu diebus extinctam, ſubiit animum ſectione inſtituta, eas partes inſpicere, quæ in his ſubjectis ſunt nota-

notabiliores; quæque in adultis, vel aliter conſtitutæ reperiuntur, vel omninò deſiderantur, videlicet *Urachum*, cum *Arteriis* & *Venâ umbilicali*, nec non *canalem arterioſum* cum *Foramine ovali.* Apparebant hæc vaſa & viæ omnes adhuc perviæ, excepto Uracho, qui nunquam, ut arbitror, in humanis Fœtibus cavus reperitur, ſi à numero eorum, qui cultellum anatomicum ſubierunt, ad reliquos concludere fas eſt. Videbantur igitur hæ partes, & aliæ quævis ſtatui naturali conformes, ſi excipias Canalem inteſtinorum, hujusque partem, quæ *Ileus* vel *Ileum* vocatur, in quo decem circiter pollices à ſuo fine, quo Colo inſeritur, apparebat appendix præternaturalis, cæca, magnitudine & figura ad Uvulam Hominis adulti accedens, vel ſi mavis, digitale parvum referens, extremo altero convexum & clauſum, media parte cylindrica, intus cava, altero autem extremo orbiculari, aperto, ad excipiendum apicem digitorum apto cohærebat Inteſtino hæc appendix lateraliter, inoſculatione lata, ut flatum cæteris Inteſtinis immiſſum facilè admitteret, prout in adjecta figura demonſtratur.

Explicatio Figuræ.

Hac figura exhibentur Inteſtina prolis humanæ, flatu diſtenta, Meſaræo & Meſocolo adhuc cohærentia, cum Appendice præternaturali cœca Inteſtini Ilei.

a. Appendix Inteſtini Ilei præternaturalis, cœca, etiam flatu turgida, mole & figura ad Uvulam hominis adulti accedens.

b. Inteſtini Ilei flexus poſteriora verſus, propè Appendicem uvularem.

c. Appendix vermiformis Inteſtini cœci.

d. Inteſtinum Colon.

e. Oeſophagus ligatura conſtrictus.

f. Stomachus flatu diſtentus.

g. Inteſtinum rectum.

Vid. Tab. IV. Fig. 5.

OBSERVATIO LXXXIII.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZVINGERI.

Vesica Bovis gemina.

ANno 1720. d. 15. Decembris, obtinui Vesicam è Bove recens mactato, lotio adhuc turgidam, sed geminatam, ita ut altera ponè alteram distinctè appareret, quarum quidem una situ anterior & major, tanquam primaria, nihil à naturali bovina vesica discrepare videbatur, altera verò situ posterior & minor, velut secundaria priori Appendicis instar, parte postica & superna cohærebat, sed nulla Ureterum vestigia habens, quorum meatu Urinæ è Renibus descendenti in ejus cavum aditus pateret, sic ut colligerem, hanc Vesicæ appendicem nonnisi ex altera primaria accessum, vel introitum lotio præbuisse; à fundo enim hujus, in corpus alterius canalis membranaceus, digiti minoris diametro, pervius excurrebat, quem ultro citroque liquori commeatum permisisse conjeci, sic ut utraque cavitas Urinæ colligendæ, & excernendæ idonea videretur, altera illam immediatè aperta cervice sua in Urethram derivante, altera verò eandem, qua via accesserat, rursus in primariam Vesicam deponente, adjuvante scilicet fibrarum motricium, quæ nequaquam deficiebant, constrictione: Cùm effusa Urina flatum collo primariæ Vesicæ immitterem, hæc quidem in omnem dimensionem expansa fuit, sed appendix altera nequaquam, ita ut opus fuerit, inciso communicationis collo, demum illam inflare, quod putaverim sphincteri illius corrugato, vel constricto adscribendum esse. Hæc autem in subjecta figura ad vivum delineantur.

Explicatio Figuræ.

Hac figura exhibetur Vesica bubula geminata, altera primaria & anterior, naturali simillima, altera secundaria & posterior,

ſterior, præcedenti inſtar appendicis, ſuperna & poſtica parte accumbens, utraque flatu modicè diſtenta.

a. *Veſica anterior, primaria, à naturali nihil diſcrepans, neque figura, neque ſitu, quæ etiam magnitudine naturali bovina veſica vix inferior fuit.*
b. *Collum ejusdem, ſua pinguedine nudatum.*
c. *Fundus ejusdem.*
d. *Veſica ſecundaria poſteriùs ſita, paulo minoris extenſionis, etiam flatu turgidula, primariæ inſtar appendicis, poſtica & ſuperna parte accumbens.*
e *Pars ejusdem poſterior.*
f. *Contiguitas utriusque veſicæ ſine cavitatis communicatione.*
g. *Collum pervium, diametro digiti minoris, utrique Veſicæ primariæ & ſecundariæ interpoſitum.*
h. *Ejusdem inſertio in Veſicam primariam.*
i. *Ejusdem inſertio in Veſicam ſecundariam.*
k. *Lamella peritonæi utramque Veſicam connectens, à dextro latere.*
l. *Lamella peritonæi à ſiniſtro latere.*

Vid. Tab. V. Fig. 4.

OBSERVATIO LXXXIV.

DN. D. JOH. RODOLPHI ZUINGERI.

Fœtus circiter quadrimeſtris, Abortu editus, cum ſterno concavo, & regione umbilicali valde prominente, &c.

FOEmina *Baſilienſis*, annos nata 26. in honeſto conjugio vivens, à quatuor circiter menſibus impragnata, & hactenus integra valetudine fruens, qua nil opimius mortalibus, qua nil vita habet præſtantius, die 11. Auguſti 1722. incertum an ex animi iracundia & bilis efferveſcentia, an ex validiore corporis motu, an victu inordinato, aliave culpa, ſibi contraxit moleſtum alvi teneſmum, ita ut frequens adeſſet deſidendi cupiditas, non ſine dolorifica mucoſæ materiæ excretione. Acces-

Accesserunt brevi dolores ac nisus uterini, velut in parturiente, quorum vi & efficacia præter opinionem, prodiit ex Uteri vagina, corpus mole pugnum superans, externè membranaceum, molle, sed intra quod digitorum tactu aliquid duriusculi percipiebatur, necdum verò hoc corpus excussum erat penitus, sed hucusque de sinu muliebri pendulum. In his angustiis accita obstetrix sine mora accurrit, & explorando pudenda, deprehendit molem extra Vaginæ orificium pendulam, quæ tamen neque conatibus Mulieris afflictæ, neque manibus prehensa cedere velle videbatur. Subdubitans autem de indole hujus Fœtus, quanquam intellectis imprægnationis prægressæ indiciis, meum in hoc casu Obstetrix consilium petiit, & quo pacto huic Fœminæ subveniendum existimarem, rogavit. Cognitis itaque circumstantiis respondi, pro Abortu hunc casum esse habendum, ac proin, sive Fœtus suis involutus membranis, sive Mola quædam è sinu pudoris promineret, operam esse dandam, ut commodè extrahatur, nisi dato adhuc aliquo temporis spatio, natura propriis ipsamet conatibus id præstitisset, ceu quæ cum in quovis casu, tum vel præcipuè in partu sibi auxiliari, & mirificè ad conservationem vitæ suos motus dirigere soleat; suasi igitur Cardiaco quodam vires conservandas, cætera negotium nonnihil ulterius naturæ mediatrici permittendum. Successit res pro voto, dum parturiens cumulatis nisibus frequenti intervallo, tandem una cum mole pendula simul placentam uterinam feliciter excrevit, quanquam non sine gravi sanguinis profluvio, & insigni virium jactura. Corpus ab Obstetrice ægrè impetratum, aliquamdiu aqua tepida maceravi, dein cultello explorandum suscepi. Fœtus erat circiter quadrimestris, suis adhuc membranis, Chorio & Amnio involutus, cum adnexa placenta, multo sanguine grumoso, qua parte Uterum respiciebat, obducta. Apertis autem involucris apparuit Fœtus humanus, à naturali configuratione, quoad Sternum, Regionem umbilicalem aliasque nonnullas partes alienus, prout

Digitized by Google

in appoſita figura demonſtratur : in qua inprimis notari meretur ſternum valdè concavum , & prominentia inſolita Regionis umbilicalis. Mulier autem hunc Abortum paſſa , inſtar puerperæ lectum tenuit , ac absque remediorum ope, ſolius naturæ beneficio proſperam valetudinem recuperavit.

Explicatio Figuræ.

Hac figura exhibetur Fœtus humanus , circiter quadrimeſtris, abortu editus , cum ſterno concavo , & regione umbilicali pro tuberante.

a. *Apophyſis ſtyloides cubiti protuberans.*
b. *Metatarſus dextri pedis introrſum curvatus.*
c. *Protuberantia regionis umbilicalis inſolita.*
d. *Sternum valdè concavum , ſeu fovea notabilis in medio pectore.*
e. *Occiput deforme tuberoſum.*
f. *Funiculus umbilicalis.*
g. *Pes ſiniſter brachio verſus axillam ſublatus.*
h. *Particula Chorii membranæ.*
i. *Facies , quæ dorſum reſpiciebat , velut collo diſtorto , à pectore antrorſum inverſa.*

Vid. Tab. V. Fig. 5.

(*Baſileæ Auguſt. Vind. 27. Aug. An. 1723. miſſa.*)

OBSERVATIO LXXXV.

DN. D. RODOLPHI MIEGII.

Abſceſſus & Hydrops Ovarii dextri.

BArbara *Müllerin*, Virgo Baſileenſis , habitûs corporis macilenti , ſtaturæ mediocris , colore faciei ex flavo ſubfuſco donata , iræ præprimis dedita , variis etiam per ætatem terroribus agitata , & ob ærumnas contriſtata ſæpius , ut triſtitiæ nimis indulgens ferè melancholica evaſerit. Ab ineunte ætate

variis Ulceribus fœdabatur, quamvis ſanis Parentibus prognata, præprimis autem obnoxia fuit Paronychiis, Ulcus exedens cum oſſis Carie poſt ſe relinquentibus, ut in manuum digitis quædam extremæ Phalanges Carie eroſæ deciderint. Circa pubertatis annos Ulcera hæc cicatricem admiſerunt, & occluſa manſerunt. Erumpentes autem eo tempore Menſes nunc inordinati extitere, nunc deficientes etiam, cumque Ancillæ ſervitia cogeretur præſtare, modo frigidæ modo humidæ tempeſtati expoſita, vigiliis præterea indulgendo crebris, ſibi conſulere, hincque menſtrua parciora atque inordinata pro voto emendare nequivit, & quamvis valetudinaria ſuis incubuit negotiis, donec ſeptimum & quadrageſimum ætatis annum attigerit, quo Menſes paulatim parciores erumpebant. Anno 1713. cùm fervente aëris æſtui expoſita, & laboribus variis ad ſudorem usque indulgens Menſium pateretur ſtillicidium, minimè largum, occaſione contentionis alicujus excandeſcens, ſudoreque madens gelidum Aquæ hauſtum fecit, ac inde confeſtim dolores circa lumbos experta eſt, menſesque omnino ſufflaminati, nunquam poſtea redierunt. Doloribus autem ſenſim ceſſantibus, tumor Abdominis ſupervenit, eadem qua Gravidis ratione, ut haud absque ſumma animi ægritudine graviditatis ſuſpecta haberetur, præprimis cum Menſium ſuppreſſionem non celaverit, vomitibus ſubinde defatigata fuerit, pallidaque & macilentior adhuc evaſerit; iſtam tamen ignominiæ labem ſibi illatam tempus ſequens diluebat. Venter enim magis magisque intumuit, donec ad ambitum Abdomini faciendum requireretur funiculus Ulnam unam Pariſienſem & ſextam ejus partem longus. Cum pectus haberet depreſſius anguſtumque, Tumor Ventris admodum prominebat, Umbilicus elevatus erat & latè expanſus, Venæ abdominis cutem perreptantes paulatim amplæ & varicoſæ reddebantur, ut quædam comparuerint pollicis humani craſſitiem ſuperantes. Varia hoc in ſtatu tam à Medicis quàm ab Agyrtis præſcripta aſſumſit medicamina, præcipuè purgantia,

eaque

eaque ſæpius repetita & acria, ſed ſine ſucceſſu aut levamine ullo. Tumor enim quotidie incrementum ceperat ad menſem Aprilis usque A. 1718. quo adhuc obambulare poterat, quamvis Ventris moles maximè fuerit incommoda. Ad finem hujus menſis Vomitibus affligebatur ultra octiduum, ut omnia Alimenta atque confortantia Medicamina brevi poſt aſſumtionem per Gulam redderet, unde viribus dejectis in agone verſari exiſtimabatur, vomitu tamen ceſſante ſponte vires reparabantur, hinc præmiſſo purgante martialem ſubiit auram in Xenodochio Baſileenſi, ac Venter inde ſeptimam detumuit partem, appetitus reſtauratus eſt, ut commodius longè valuerit; ſed poſt aliquot hebdomadas recruduit Vomitus cum Ventris obſtructione pertinaciſſima. Urinæ pallidæ erant, & Abdomen priſtinam recuperavit expanſionem. Majo & Junio pedum intumeſcentia hydropica, ac ea quidem maxima, ſupervenit, ut, qui antea tabidi apparuerant, nunc mirum in modum œdematoſo tumore correpti conſpicerentur, ad crepaturam usque. Sub Julii menſis initium cute etiam dextri pedis ſupra malleolos rupta & eroſa ſerum ſtillavit limpidum, indeque Pedum amborum tumor diminutus fuit, ſed cum Cutis in dextro pede ſupra dicto loco circumquaque eroderetur & inflammatorius accederet rubor, ad gangrænam impediendam *Epithemata Plant. amaro - aromaticarum in Aqua Calcis vivæ* & *Vino decoctarum* impoſita frequenter fuerunt, poſtea de magno Pedis exulcerati ardore conqueſta, tolerare neſciebat *Unguenta* & *Emplaſtra*, benè tamen *Remedia exſiccantia Traumatica.* Interim ſumma ſpiritus difficultate oppreſſa lecto incumbere amplius non potuit, ſed erecto ſolum corpore pedibusque ad terram demiſſis quievit, decubitu ſuffocationem moliente. Pulſus erat celer & debilis, vires ſenſim decreſcebant, donec appetitu penitus proſtrato, reſpiratione placide ceſſante d. 13. Septembr. 1718. ſummo mane expiraret. Hinc poſt meridiem præſentibus *Viris Clariſſ. Dnn. Joh. Henrico Stehelino, Med. Prof. Joh. Rod. Zuingero M. D. & Prof. Bened. Stehelino, Luca*

Wolleb Med. Doctoribus, nec non Dominis *Birrio* Baſileenſi, *Peyern*, *Ottio*, & *Meyero*, Scaphuſienſibus, *Nebelio* Heydelberg. *Hanemanno*, San-Gallenſi, *Medicinæ Candidatis*, Dominis *Braunio*, *Burcard*, *Mangold*, *Brodbeck*, aliisque *Chirurgiæ Stud.* Diſſectionem Cadaveris inſtituimus, & ſequentia in ipſo invenimus.

Abdomen inæqualiter tumidum fuit, Cutis coloris naturalis, Venæ varicoſæ diſparuere, à Sterni extremitate ad pudenda usque Abdomen antrorſum prominebat, funiculus Abdomini, ubi maximopere expanſum apparebat, circumductus Ulnam pariſienſem longus erat & paulo ultra. Caput & Pectus, nec non extremitates macie conſumta, tabida & exſucca fuerunt, ſi exceperis dextrum pedem extremum, qui tumore œdematoſo affectus extitit.

Diſſecta Abdominis Cute muſculi tenuiſſimi conſpecti fuêre, Peritonæum autem naturali craſſius longè extitit. Inciſo Peritonæo & cautè ſeparato mox oculis objecta fuit Moles albicans, ampliſſima, membranæ Peritonæi fortiter ad nata, à parte præcipuè anteriori, quæ undique liberata Tubæ Fallopianæ dextræ vaſisque ſpermaticis cohærere viſa eſt, Vaſa enim ſanguifera, ad Ovarium hoc dextrum alias tendentia, majora fuêre. A circumjacentibus verò membranis, nec non ab Omento, quod ſemicorruptum undique iſti Moli fortiſſimè adhærebat, quidam ſanguinei ductus hanc ſubintraverunt. Moles dein exemta & inciſa lympham fundebat mucoſam, magis & minus transparentem, diverſicolorem, albicantem ac ſubfuſcam, cum autem aliquot menſuræ extillâſſent, ponderavimus molem ſtaterâ, pondusque inventum annotavimus, quod 42½ libras æquaverat. Dein accuratius adhuc enormem hanc Molem examinavimus: membrana eam involvens exterius albida fuit, fortis & craſſa, intus varia loculamenta vel cellulas poſſidens, quarum aliæ repletæ fuêre mucilagine viſcida pellucida, aliæ lympha pituitoſa ſubfuſca, aliæ coagulo caſeo caprillo recenti, vel pulti farinaceo haud abſimili turgebant, cellulæ fuerunt aliæ majores, aliæ minores,

nullum

Digitized by Google

nullum autem moleſtum tetrumve odorem ſpiraverat materia in ipſis contenta. Dextra Tuba Fallopiana valde longa, rubens & tumida erat, ſecus ac ſiniſtra, quæ à ſano ſtatu non abludebat. Nulla in cavo Abdominis lympha continebatur extravaſata. Ventriculus valdè erat parvus, contractus, inanis, Inteſtina tenuia & Colum etiam vacua, rubentia, tenerrima, nullo flatu diſtenta, nec ullibi membranis præternaturaliter concreta. Coli pars extrema ad Os ſacrum, nec non Inteſtinum rectum paucas continebant fecum reliquias. Hepar erat exiguum quoad externam ſpeciem naturaliter conſtitutum. Veſicula fellis paucâ bile atrâ diſtenta. Lien, Pancreas, Renes & Veſica à naturali non abludebant ſtatu. Uterus erat virgineus. Pudenda laxa quidem nil tamen præternaturale monſtrantia. Diaphragma in cavum Pectoris valdè erat fornicatum, Ventriculus etiam & Hepar ab eo ſurſum preſſa ſuperius quam naturaliter locabantur. Pectoris cavitas proin maximè fuit anguſta, atque hanc anguſtiam difficilis Anhelitus cauſam fuiſſe, liquet, quanquam nulla ſive in cavo Pectoris, ſive in Pericardio lympha extravaſata extiterit. Pulmones pleuræ & diaphragmati leviter cohærebant, ac in parte inferiori gangrænati erant. Cor magnitudinis naturalis, flaccidum valdè, Auriculæ ejus ultra modum tumentes comparuerunt; præcipuè dextra, Polypo valdè craſſo, nullas radices in thalamum Cordis ſpargente repleta, Polypus hic nucem magnitudine æquans, prope inſertionem, per cavam tam ſuperiorem quàm inferiorem longiſſimè propagatus fuit. Siniſtra Auricula ſanguine coagulato turgida Polypum etiam fovebat per Venæ pneumonicæ ramos protenſum.

Cerebrum erat molle & tenerrimum, nulla alias labe præter mollitiem & glutinoſitatem nimiam infectum Pinealis glandula major naturali. Dura Mater flaccidiſſima & tenuis, ſanguis in arteriis & venis nigricans non coagulatus reperiebatur, Muſculi omnes valdè pallidi erant, Caput macie conſumtum.

(Baſileâ Auguſtam Vind. d. 27. Aug. A. 1723. miſſa.)

Digitized by Google

OBSERVATIO LXXXVI.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.

Abscessus spinæ dorsi.

Miles gregarius duos ultra viginti annos natus, constitutionis satis vegetæ & validæ, cum, ante biennium, cubitum iturus in eo esset ut lectum in altiori & præter morem elevato loco positum ope scalæ conscenderet, infelici ac gravi lapsu in terram ruens regionem lumborum inprimis offendit, ita tamen ut præter tensiones & dolores tolerabiles brevique temporis spatio evanescentes, nil mali sentiret aut pertimesceret. Decem vero ante mortem, quæ ineunte vere hujus anni contigit, hebdomadis male habere cœpit, tumque non solum lumborum tensiones dorsique dolores eidem maximè molesti fuerunt, sed & viribus defecit, habitu simul flaccescente & quasi exarescente, ita ut phthisici instar & hectici emaciaretur: prodit simul in conspectum protuberantia in spina dorsi circa regionem lumborum ut gibbum hic imminere & jam, quod dicitur, in fieri esse judicarent omnes. Transfertur tandem in nosocomium nostrum militare, vires indies magis prosternuntur, pulsus est debilis, deliria quoque accedunt & quidem periodica, nullo licet urgente calore multum sensibili vel interno vel externo, quin frigido potius existente universo corporis habitu: sitis tamen caloris interni exsuperantis indicium faciebat. Postremum placide exspirat animam. Post mortem, cum copia nobis fieret corpus secandi atque in causas mortis inquirendi, omnes medii & infimi ventris angulos perquisivimus, vix tamen quicquam hic reperire licebat quod præter naturam esset constitutum nisi quod flaccida essent omnia atque hepar & lien quodammodo tumefacta, sed tamen sine scirrhis, viderentur. Interea locum ubi gibbus prognasci videbatur accuratius pervestigamus, cumque

que

Digitized by Google

que remoto rene dextro ſtudioſus quidam cultrum ad ſpinam dorſi dirigeret, pus in copia prorumpens abſceſſus indicium faciebat; quamobrem omnia curatius hic excutimus atque magnum abſceſſum a dextro latere ſupra & per ſpinam ad ſiniſtrum ſe extendentem, eo in loco ubi ultima dorſi & prima lumborum vertebra per articulationem ſuam committuntur & ſe excipiunt, detegimus, vincula vertebrarum erant pereſa, vertebræ ipſæ carie penitus, in loco articulationis, & ita corruptæ ut fruſta carioſa digitis auferre liceret, proceſſus transverſales & obliqui erant exeſi, ut vertebræ, urgente ſuperius incumbentium oſſium columna, facile loco cedere, ſubluxari, quin & luxari potuerint; involucra medullæ ſpinalis nigra erant & ſphacelo infecta ipſaque medulla corrupta. Ex quibus omnibus & gibberis imminentis, & delirii tandem accedentis, & ipſius mortis cauſa ſine difficultate perſpicitur.

OBSERVATIO LXXXVII.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.

Abſceſſus Meſenterii.

PAulo poſt hanc ſectionem alius militis, annorum 32. exanime corpus, in noſocomio, ſecandi nobis copia datur. Hic, quum ante annum & quod excurrit febre intermittente correptus atque a chirurgo, pro more ejusmodi hominum falcem in alienam meſſem facile immittentium & remediis internis peſſime plerumque abutentium, cortice peruviano intempeſtive exhibito male curatus fuiſſet, tandem poſt annum elapſum torminibus ventris cum conatu vomendi, palpitatione cordis, anguſtia pectoris ſimilibusque ſymptomatibus vehementer exagitatus, atque inſtar tympanitici tumefactus, diem ſupremum obit. Remotis integumentis externis, ſtatim in abdomine deprehendimus omentum cum inteſtinis, & inteſtina inter ſe ita coalita, ut omentum vix diſtinguere

multo

Digitized by Google

multo minus ſeparare ab inteſtinis ſine læſione ſubſtantiæ liceret, omniaque inteſtina adeo arcte invicem cohærebant, ut cerebrum quaſi pia meninge tectum repræſentarent; ipſum meſenterium inſigniter tumefactum totumque ſteatomatoſum erat ingensque abſceſſus in plura loculamenta quaſi diſtinctus illud obſidebat; ipſa inteſtina, præſertim tenuia, & inter hæc inprimis jejunum, hinc inde gangræna & ſphacelo infecta & adeo putrefacta erant, ut tactum vix ferrent ſine diſſolutione ſubſtantiæ. Reliqua viſcera vitalia utcunque, pro illo corporis ſtatu conſtituta erant. In ſiniſtro cordis ventriculo ingens polypus ad & in aortam protenſus reperiebatur, & in dextro ſimilis, ſed minor ex arteria pulmonali propendebat.

*(Giſſa Auguſtam Vindel. d. 15.
Sept. A. 1723. miſſæ.)*

OBSERVATIO LXXXVIII.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Cephalalgia periodica decocto nucleorum Coffe ſublata.

FOEmina ſeptuagenaria, quæ hæmorrhagiis narium cum cordis palpitatione ſubinde redeuntibus aliquamdiu vexata fuit, his ceſſantibus contraxit vehementem totius capitis dolorem, qui ſingulis diebus circa horam ſextam matutinam moleſtus eſſe cœpit ad veſperam usque, quo tempore ſenſim ceſſavit, ſequente ſomno ſatis placido. Multa & varia à duobus Medicis adhibita fuerunt remedia tam externa quam interna, quæ alias in hoc dolore tollendo vel ſaltem mitigando ſalutaria ſunt, ſed incaſſum omnia. Commendatum tandem fuit decoctum nucleorum Coffe, quod ægré admiſſum & ad libram dimidiam circiter tempore matutino calidè hauſtum in lecto paulò poſt copioſum totius corporis ſudorem prolicuit,

&

& ſic omnem capitis dolorem feliciter ſuſtulit. Salutarem hujus potus uſum in cephalæa commemoravit Celeberr. Lentilius in Ephem. Nat. Curioſ. d. 2. a. 3. obſerv. 198. ubi vim illius anodynam ſulphureo-ſalinis & volatilibus Coffe particulis non ſine ratione adſcribit, quibus etiam hujus potus efficaciam humores viſcidos attenuandi & acres temperandi, irritatas inde conſtrictasque fibras nerveas atque membranas ſenſiles demulcendi, ſudorem proliciendi, catarrhos doloresque à ſero acri natos diſcutiendi attribuo. Prodeſt autem hoc potionis genus humidioribus magis & phlegmaticis, quam natura ſiccioribus & bilioſis, quibus ſæpe phlogoſes vagas, vertigines, artuum tremores & ventris flatulentam diſtenſionem infert.

OBSERVATIO LXXXIX.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Hemicrania vehemens & inveterata cortice Peruviano tandem diſcuſſa.

VIr Illuſtris quinquaginta quinque annorum & temperamenti phlegmatici jam per plures annos vehementem hemicraniam in ſiniſtro capitis latere cum arteriarum temporalium varicoſa diſtenſione quandoque paſſus eſt, cui exquiſitiſſima oppoſuit medicamenta ſine ullo levamine, donec conſulti Medici exteri Celebriores Corticis Peruviani pulverem cum ſirupo papaveris erratici in electuarium redigendum ſuaſerunt, quem cum ſæpius de die partitis vicibus ad aliquot uncias aſſumſit, hemicraniam diminui, tandemque prorſus ceſſare ſenſit. Idem obſervavit Parens meus in civis cujusdam Heydelbergenſis uxore, quæ atrociſſimum capitis dolorem patiens quamplurima ab empiricis ac Medicis exhibita remedia fruſtraneo cum effectu in uſum vocavit, tandemque ſuaſu Parentis mei idem electuarium ſat copioſè ſumſit, atque ita à diro hoc capitis tortore liberata fuit. Valdè efficax ſanè & mul-

multoties usu probatus est cortex Peruvianus subtilissimè tritus & per se, vel cum aliis competentibus in sufficiente quantitate exhibitus, in omnibus morbis dolorificis per intervalla redeuntibus & febribus inter- ac remittentibus, nec non tabificis, modo convenienti tempore ac dosi debitaque circumspectione exhibeatur. In passione hysterica salubrem observavit corticem nostrum exercitatissimus Sydenham in tr. pecul. in hypochondriaca Celeb. de Muralto Miscell. Nat. Cur. d. 2. an. 8. observat. 11. & Excell. Behrens cent. 3. observat. 187. in rheumatismis, doloribus capitis & arthriticis artuum Cl. Grimm. l. c. obs. 63. in malo ischiadico periodico Illustris à Brunn. Misc. N. C. d. 3. a. 7. & 8. obs. 207. in podagra sagacissimus Heldius ab Hagelsheim cent. 3. & 4. observ. 170. in lumbricis exturbandis Celeb. Ramazinus in descript. morbi epidem. anni 1690. & in declinatione dysenteriæ Reneaume Hist. de l'Acad. Roy. des sciences 1713. p. m. 47. ubi modus, quo cortex Peruvianus humores acres absorbendo & mitigando, crassosque resolvendo, nec non fibrarum tonum roborando, prædictos affectus tollit, satis accuratè describitur.

OBSERVATIO XC.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Obesitas fœminæ septuagenariæ asthma lethale inferens & vesica urinaria in eadem per intermediam membranam in duas cavitates divisa.

MAtrona septuagenaria valdè obesa per septem menses asthma cum angustia pectoris, cordis palpitatione & magna inquietudine, pulsusque intermissione, subinde suffocationem minitans utcunque sustinuit & auctis his symptomatibus mortua tandem fuit. Defunctæ corpus cultro anatomico sectum exhibuit viscera thoracis & abdominis multa pinguedine velut obsessà, cæteroquin sana & sine labe. Vesica

autem

Digitized by Google

autem urinaria paulo contractior majoris pugni magnitudinem æquabat & dimidiam circiter libram urinæ continebat, interius membrana intermedia, quæ fibroſo-nervea & veſicæ ſubſtantiæ perſimilis, latitudine trium ferè digitorum transverſorum, à fundo veſicæ ad ureterum usque inſertionem haud procul à ſphinctere deſcendebat, in duas cavitates diſtincta, ita tamen ut urina liberè ex ureterum oſtiis ad collum veſicæ defluere potuerit, quemadmodum id ex addita figura patet. Organicum hoc veſicæ vitium ab ipſa nativitate in utero materno contractum fuiſſe puto, quod anno præterito Genevæ in prædicta matrona vidit mihique in ſuis literis deſcripſit Nobiliſſimus D. A. de Fort Poliater Genevenſis Celeberrimus, Fautor & Amicus meus honoratiſſimus, qui hanc obſervationem medico-Anatomicam Ephemeridibus N. C. inſerendam transmiſit.

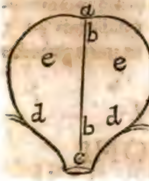

a. Fundus veſicæ.
bb. Membrana intermedia.
c. Collum veſicæ.
dd. Ureterum oſtia in veſicam.
ee. Duæ cavitates veſicæ.

(*Heidelbergæ Auguſt. Vind. d. 13. Sept. A. 1723. miſſa.*)

OBSERVATIO XCI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Affectus hyſtericus urinæ potu fugatur.

FAmulam quandam in noſocomio S. Mariæ novellæ Ferrarienſi curandam habui A. 1723. quæ hyſterica paſſione premebatur, cum capitis dolore, ructu, corporis contractione, ſtridore dentium &c. multisque tentatis remediis, tandem ſic

edocta à muliercula in eodem nosocomio decumbente, quotidie propriam urinam bibebat, sicque sanitati fuit restituta. Et sororis cujusdam calcearii recordor, quæ simili potu à suppressione mensium se liberavit.

OBSERVATIO XCII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Sanguinis mictus ex nimio esu asparagorum.

PRopola quidam Ferrariensis, alioquin sanus, consistentis ætatis, Anno præsenti mense Majo, ex nimio esu asparagorum incidit in sanguinis mictionem non sine dolore ac pruritu mingendi. Aliquibus autem exhibitis remediis sanus evasit, verum quoties denuo asparagos comedit, etiam in modica quantitate, semper aliqua portio sanguinis cum urina mixta observatur; imo mihi retulit ejus uxor, simile quid eum pati, quando in ædibus suis asparagi coquuntur, ita ut nunc prorsus ab ejus domo exulare debeant.

OBSERVATIO XCIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Admiranda metastasis.

IN nosocomio supradicto uxorem cujusdam converritoris curandam habui hoc anno, annor. 31. cui propter febrem calor & dolor in dorso assidue aderant, cui malo ut occurrerem, unguentum refrigerans Galeni apponi mandavi, à quo paulatim dolor & calor mitescebant; verum paulo post oculorum inflammationi subjecta fuit; ast remota unctione ophthalmia cessabat, redeunte dolore ac calore dorsi, applicito iterum unguento, rediit oculorum affectus, cessante prorsus dolore; & ita per plures vices idem evenire observatum fuit.

OB-

OBSERVATIO XCIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Experimenta circa vermes humanos.

CUm adolescentula militis cujusdam Ferrariensis quinque vermes vivos excrevisset, hos jussu meo discipuli mei experimentis hisce subjecerunt: unum in vino generoso posuerunt, qui intra duas horas mortuus est; secundus in oleo communi statim vivere desiit; alius in aceto intra horæ dimidium vitam amisit; quartus in aqua rutæ caprariæ per decem horas vixit, quintus denique in aqua theriacali ad usque octavam horam vitam habuit. Pariter lumbricos tres, per vomitum à juvene febri continua detento evacuatos acceperunt, quorum primus in melle positus statim extinctus est, secundus in aceto destillato continuo mortuus est, & tertius in syrupo absinthii intra semihoram obiit: in anno præsenti quatuor vermes viventes per vomitum exierunt è corpore puelli quadrimi, quorum unus in oleo amygdalorum dulcium brevi mortuus est, alter in succo limonum ad duas horas vixit, tertius in aqua Tabuti octo horis & ultra vixit, quartus in lacte vaccino ad horas septem vitam protraxit.

OBSERVATIO XCV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Dolor capitis quartanus.

COEnobiarcha admodum reverendus atque doctus, temperiei melancholicæ, ætatis annorum 59. post vehementem animi passionem incidit in capitis dolorem vehementem sine febre, qui dolor de quarto in quartum diem recurrebat more febris quartanæ, ita ut etiam statis horis, instante meridie recurre-

 curre-

curreret. Multa fuêre adhibita remedia, ſed ſemper incaſſum; deventum eſt ad uſum chinchinæ, ſed fruſtra, imo dolor eſt auctus; donec meo ſuaſu ad balneum aquæ dulcis æger confugit, ſicque ſanus evaſit.

OBSERVATIO XCVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Ieteritia à morſu felis.

ÆRis coronarii opifex temperamenti bilioſi, ætatis ſuæ annorum 33. quinto Id. Maji An. 1723. à fele domeſtico commorſus in manu dextra, præter inſignem dolorem totius manus tumore corripitur; quo paulatim ceſſante, icteritia flava ſucceſſit, univerſum corpus tingens, quæ 40. dierum ſpatio perduravit. Et vertegarii recordor, qui morſum canis venatici in crure paſſus, ictero pariter flavo correptus fuit, qui affectus ad longum tempus protractus fuit, ita ut de hydrope timeretur.

OBSERVATIO XCVII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

Uſus lactis caffeati in variis affectibus.

CAffe potum ex aqua ſimplici confectum & pulvere ejuſdem Caffe, cum modico Saccharo communes eſſe fere omnium Ferrarienſium delicias ſæculum præſens teſtatur; ego autem ad medicamentum tranſtuli præſertim vice aquæ lac ſubſtituendo: ſic A. 1716. ab aſthmate contumaci liberavi ventilatorem uſu lactis aſinini coffeati per 35. dies: idem feliciter expertus fui in quodam Clerico ſemihectico, & in virgine veſtali leucophlegmatica ann. æt. 27. Ab arthritide liberatum vidi Patritium quendam noſtrum conſiſtentis ætatis ſolo uſu

lactis

lactis aſinini, in quo pulvis caffe bullierat, ad menſem aſſumti. Alium Ferrarienſem æt. ann. 45. poſt pleuritidem acutiſſimam, tuſſi ſicca laborantem reſtitui uſu lactis aſinini, in quo pulvis caffe bullierat, per menſem adhibiti. Sericarii Ferr. filia ann. 29. hyſterica paſſione frequenter tentata, poſt varia remedia à pluribus medicis exhibita, tandem frequenti uſu lactis caprini caffeati ſanata fuit. Veterinarius rheumatiſmo pertinaci laborans, aſſumto lacte vaccino caffeato per menſis ſpatium, convaluit; idem evenit in cujusdem Chiliarchæ famulo, dolore ventris ſæpe correpto, nec non in cive honeſtiſſimo urinæ ardore correpto. Publicani uxor ſterilis æt. ann. 27. alioquin ſana, prolem optans, me in conſilium vocat; cui poſt corporis purgationem propono lac capræ caffe mixtum, per 40. dies, & poſtea aquam Villenſem potandam laudo, ac balneum noſtri Eridani per dies decem adhibendam, quibus omnibus rite peractis, gravida facta, poſt conſuetum tempus prægnationis, edidit maſculum, & iterum gravida nunc partum expectat.

(Ferraria Auguſt. Vind. menſ. Sept. An. 1723. miſſæ.)

OBSERVATIO XCVIII.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Anatome Hydropici.

GEneroſus quidam Generalis excubiarum præfectus, quinquagenario major, à prima juventute militiæ addictus, habitus corporis procerioris, in victu cibis fumo induratis & ſale conditis multum oblectatus, & uti in caſtris fieri ſolet, vino aduſto ſæpius uſus, relictis caſtris per aliquot annos ſedentariæ vitæ mancipatus, commode ſatis vixit, aliquoties acidulas Egranas cum ἀφορίᾳ potavit, paucis vero ante decubitum ſupremum menſibus crebriorem narium hæmorrhagiam

ex ſanguinis ichoreſcentia provenientem cum notabili virium proſtratione paſſus eſt, inſecuta aliquali vultus intumeſcentia, quam excepit tumor pedum, dehinc repente ſupervenit hydrops aſcites, breviſſimo temporis ſpatio abdomen mirum in modum expandens, ita ut nec propter nimiam imi ventris extenſionem decumbere, aërisque per inſpirationem uſura libere perfrui potuerit; accedebat dolor ſub hypochondrio ſiniſtro gravis, urina inſtar lixivii ſaturatè cocti conſpicienda, quantitate potui minus reſpondente excernebatur, alvus copioſe ſecedebat, excrementis mucoſo-viſcidis pultaceis putridis graveolentibus multis ejectis. Adhibita pro cura ſub initium morbi a mulierculis balnea, fomenta, cataplasmata ex radice bryoniæ, naſturtio aquatico, beccabunga, chamæmelo &c. poſt in conſilium & auxilium advocata Medicorum triga, hydropi aſciti competentia præſcripſit purgantia hydragoga, diuretica, diaphoretica, non omiſſis tonicis corroborantibus; nec minus pro atonia ventriculi reſtauranda, lympha viſcida attenuanda, ejusdemque notabili acrimonia ſalino-muriatica temperanda, atque commeatu reciproco reſtituendo, omni ſtudio conquiſita remedia ſunt, ſed omnia incaſſum; ingraveſcebant ſiquidem cum agrypnia continua & ſumma virium proſtratione ſymptomata pernicioſa, ac demum emergens in pede ſiniſtro ex vulnere antehac ibidem inflicto ſclopetario circa malleolos ſphacelus cum extremorum artuum frigore funeſtam vitæ cataſtrophen accelerabat. Paucis poſt eventum hunc lethalem horis ſectio cadaveris à Vidua & Agnatis generoſis expetebatur, adſtantibus pluribus ob ſtupendam abdominis molem attonitis, & diluvium ſeri lymphatici in maxima copia profluxurum præſtolantibus. Sed ecce cruciata inſtituta ventris diſſectione lympha profluebat limpidiſſima, pellucida, ſanæ æquiparanda, absque ullo fœtore aut putrilaginis nota, minus vero, uti conjectura præſagiebat, in ea quantitate, quam tumor externus innuere videbatur, ſiquidem tum ea

quam

Digitized by Google

quæ emanaverat, tum quæ in cavo abdominis ſtagnabat vix quinque menſuras adimpleviſſet. Ut hinc non immerito, in mentem mihi venerit ſuſpicio, tumorem deſcriptum aſciticum à peritonæi expanſione plus ultra facta potiſſimum reſultaſſe; hoc ſiquidem aliquantum tumidum multoque ſero perfuſum notabatur, probabili indicio, vaſa ejusdem lymphatica inter muſculos abdominis, ſpeciatim ex membranis muſculis iisdem propriis, nec non inter duplicaturam peritonæi emergentium, dilatata primum, dehinc rupta, ac eroſa, fluidum contentum aliàs naturaliter in glandulas iliacas, & conſequenter per lymphatica Venæ cavæ ad chyli ciſternam revehere ſolita, hocce ob peridromum interceptum intra meatus & intercapedines peritonæi congeſſiſſe, hincque aliquam ejusdem partem in cavum abdominis ſenſim ſenſimque exſtillaſſe. Notavimus interim Cl. Peyerum in methodo hiſtoriæ anatomicæ in ſcholio ad cap. VI. conjecturæ noſtræ ſuum addidiſſe calculum, ἀκριβῶς namque ibidem advertit, in hydropis certa ſpecie aquam ſi non omnem, magnam certe ejus partem à peritonæo deſtillaſſe, ſiquidem hoc poroſum plurimisque ſanguineis vaſis diſtentum fuerat; propoſitæ autem noſtræ conjecturæ adhærendi anſam præbuit tumor abdominis multo major, & ejus tam repentinum ac mirandum incrementum, quam ut à tam exigua ſeri lymphatici effuſi in cavum imi ventris copia eundem productum eſſe probabile viſum ſit. Confirmabamur poſtea in noſtra ſententia, quando omentum ac meſenterium in natu prorſus naturali, pinguedine multa flaveſcente ſana obducta cernebamus, ventriculum inteſtinaque omnia illibata deprehendebamus, nec aliud morboſum in conſpectum venerat indicium, quam quod in concava epatis regione ſubalbidus ſcirrhus acinorumque glanduloſorum circumſcripta quaſi gypſea induratio, ſimiliter pancreatis ſcirrhoſum concrementum, atque in folliculo felleo bilis vitioſa, amurcæ ſimilis, lenta viſcidaque viſui ſeſe obtulerint. Adeoque proculdubio lethali huic morbo ſeri lymphatici

phatici uti dictum motus interceptus, ſimulque emergens acrimoina ſalſo-muriatica, hincque ejusdem præcipue intra peritonæi meatus & intercapedines collectio, indeque mox inſecuta effuſio, atque ſimilis ex lymphaticis, ſolutionem continui paſſis, extravaſatio morbificas haſce ſuggeſſerunt ſuppetias, ſero ſeptico circa malleolos olim vulneratos reſiduo ſphacelum & mortem accelerante ſubitam.

OBSERVATIO XCIX.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Doloris iſchiadici graviſſimi medela exoptata repentina.

ISchiadicus dolor lateris dextri acutisſimus virum quadragenarium tam graviter afflixerat, atque ad leviſſimam corporis motionem ita exacerbabatur, ut ejulatu ſuo adſtantes ad commiſerationem perduxerit; cauſa erat ſerum acre ſalinum ſcorbuticum quô patiens abundabat, atque ideo puſtulis ſerum acre plorantibus ejus vultus ſubinde conſpurcatus viſebatur diæta vinoſa ſuperflua fontem malo ſubminiſtrante. Senſatio autem dolorifica iſthæc eo magis acuta erat, quod accuſatum ſerum ſpiculis ſuis & cuſpidibus fibrillas tendineas nervoſas ac membranaceas muſculoſasque circumcirca articulationem expanſas, lancinaverit, arroſerit, atque eorum continuum ſolvere attentaverit, ſtricturis ſpasmodicis per intervalla accedentibus atque malum exacerbantibus. Noxis hiſce ut medicam opem opponerem, acris ſeri attemperationem, fibrarumque mulcimentum omni ope ſtudioque procurare allaboravi, eique fini infuſum theiforme ſequens ſubinde ſorbillandum propinavi. ℞. Rad. ſarſap. chinæ, bardanæ, ſcob. ligni ſaſſafr. ā. ℥iij. ſem. badian cum cortice ſtellato, viſci querni, ſantal citrin. ā ℥ij. fol. veronic. ſummit ſerpill. ā Mj. flor. paralyſ. tiliæ ā Pij. paſſul. major. exac. ℥vj. inc. & contuſ.

Digitized by Google

tuſ. gr. modo Miſc. Cum eodem infuſo guttatim exhibebam mixturam ex Elix. antiſcorbutico in Actis laborat. chemici Altdorfini à me deſcripti ℥ij. Spiritus caſtorei compoſiti Londinenſis, Eſſent. trifol. fibrin. ā ℥j. Tincturæ ſaſſafr. compoſitæ Bateanæ ℈iiij. Nocte ingruente dabatur ſequ. Pulvis. ℞. pulv. Marchion. ſpec. de hyacinth. ā ℥ß. ocul. ♋. præpar. corall. rubr. præpar. ā ℈ß. matr. perl. præpar. arcan. duplic. ā ℈j. ⊕ depurat. ℈ij. ǽris nativ. gr. xxiiij. Pil. de cynogloſſ. gr. vj. M. F. Pulv. diviſus in vj. partes æquales pro totidem doſibus. Frictiones femoris & tibiæ inſtituebantur cum ſuffumigio ex maſtich. thur. ā ℥ij. Styrac. calamit. ſuccin. ā ℥j. fl. roſ. rubr. Verbaſci, Stœchad. arab. lavendul. ā Pj. groſſo modo contuſis & conciſis. Levamen inſigne præſtabat Empl. tale, ℞ Empl. oxycroc. ℥vj. picis navalis Sulph. ā ℥ij. ſuccini, maſtich. ā ℥j. M. cum balſamo Sulph. terebinth. addita Cer. & Tereb. ā ℥i. M. F. Magdal. Præ omnibus autem velut θεὸς ἀπὸ τῆς μηχανῆς repentinam doloris relevationem efficiebat Venæ ſectis in malleolo pedis afflicti inſtituta, qualem etiam in ſimili caſu ſæpius antehac ſalutarem expertus ſum. Alias etiam ſeq. mixturam illitam ſuperimpoſitis poſtmodum linteis calidis proficuam notavi.

℞. Aqu anhaltin ℥j. Spir Sal. Armon. vinoſi ℥iß. Spir. matricalis, lumbric. terreſtr. theriacal. camphorat. ꝶæ lumbr. terr. Eſſent. ſuccin. ā ℥ij. miſc. ad uſum.

OBSERVATIO C.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Cachexia ad hydropem aſciten tendens bis terve curata.

INfauſtam chylificationem ſanguificationem excipere infelicem exemplo ſuo nobis confirmavit Illuſtri Stirpe prognata matrona quinquageſimum annum jamdum prætergreſ-

ſa, à prima usque ad conſiſtentem ætatem nunquam appetitu gaviſa integro; indeque ob liquoris gaſtrici deficientem energiam liquamen mucoſo-viſcidum illa in ventriculo ſæpius accumulaverat, à quo natura frequenter per vomitum ſeſe liberare intenderat, peſſimis nihilominus Matronæ illuſtris rebus, ſiquidem diſpoſitionem induebat cachecticam, quam accelerabat crebrior ſanguinis ſub venæ ſectione iterata profuſio, ex alterius Medici conſilio ad ſubſultus epilepticos arcendos, quibus antehac obnoxia erat, inſtituta, & vini uſu interdicto, cereviſiæ hordeaceæ copioſa ingurgitatio. Transegit nihilominus in tali habitudine ævum, poſt ceſſantem autem menſtruum fluxum bis terve erupit inſignis tumor pedum œdematoſus, cui ſimilis in abdomine ſupervenit, cum vultu pallido tumido & notabili virium proſtratione moleſtus, & quod peſſimum erat, poſt cœnam, etſi parcam admodum, redeunte aurora vomitus ſemper excitabatur materiæ viſcidæ glutinoſæ ad ſpumoſæ. Et vero ſicuti ciborum faſtidium ipſi ſolenne erat, ita medicamentorum averſatio conſimilis prioris comes individuus accedebat, expetebat ideò patiens granulatim ſanari & granula ὀυχ ὅλῳ θυλάκῳ, non toto horreo vel ſacco. Recenſebo igitur tantum pauca illa medicamenta, quibus uſa bis terve per Dei gratia cum ſanitate in gratiam rediit, ita ut rebus ſuis præeſſe, atque domo egredi & iter ſuſcipere potuerit. Et primo quidem ipſi propinabam vinum medicatum, cui ſacculus injectus erat talis. ℞. Rad. enul. Zedoariæ, bryoniæ, vincetox. ā ʒiij. herb. gentianæ cruciat. hyſſopi trifol. fibrin. agrimon. ſummit-centaur. min. fl. geniſtæ ā Mſs. Rhabarb. el. ʒvj. Limatur. chalyb. in pet. ligat. ℥ß. cortic. Winteran. ʒij. caryoph. aromatic. cardam. min. ā ℈ij. Sem. apii, fœnicul. ā ℥j. Inc. & contuſ. M. D. ad ſaccul. Poſt paſtum meridianum aſſumebat ſeq. pulveris peptici cuſpides cultri tres cum Pane toſto vino affuſo generoſo. ℞. Trag. aromat. uſit. ʒj. pulv. cachectic. Quercet. incompl. ʒij. ♁ martial. diaph. rad. ari crud. ā ℥j. ſpec. imperator. diarrhod. abbat. lætif. Rhaſ. cordi-

cordial. temperat. ā ℈ij. ſacch. ℥ß. Ol. nuciſt. expr. ℈j. cinnam. deſt. caryophyll. deſt. āā gtt. iiij. M. Epoto vino medic ipſi offerebatur mane cum juſculo vel infuſo trifolii fibrini ad guttas quadraginta Tinctura antihydropica à Celeberrimo Königio in regno vegetabili quadripartito p. 1021. deſcripta. Poſtea per intervalla noctu ante ingreſſum in lectum pilularum ſequentium decem deglutiebat, quarum effectum hydra- & phlegmagogum ſatis deprædicare noverat. ℞. Maſſ. pilul. hydropicarum Bontii ʒj. ☿ij. dulc. ʒß. reſin. jalapp diagryd. ♀at. ā gr. xij. Trochiſc. alhandal. gr. vj. M. cum Tinctura ♀i. F. Pil. num. xc. inaurat. Colophona felicem curationi impoſuit Decoctum mane ad ℥iiij. vel v, nonnunquam etiam veſperi hauſtum. ℞. Raſur. ligni guajac. ℥iij. cortic ejusd. ℥j. paſſul. major. exacin. minor. mundat. ā ℥ß. bacc. juniperi lign. aloës ā ʒiij. infunde in Aqu. fervidæ ℔vj. Stent per noctem in digeſtione mane coque ad tertiæ partis conſumtionem, addendo ſub finem, ut per dimidiam horam adhuc ſimul coquantur, raſuræ l. ſaſſafr. ʒvj. Sem. aniſi ſantal. citrin. ā ʒiß. Colatura detur ad uſum.

(*Onoldo Auguſt. Vind. d. 29. Sept. An. 1723. miſſa.*)

OBSERVATIO CI.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

De magna ac pertinaci Diſtentione nervorum tertianam febrim continuam Peruviano cortice expugnatam ſubſecuta.

ANnum agens Mulier familia illuſtri quadrageſimum, non multo poſt autumnale æquinoctium An. 1720. in febrem incidit ex illarum ſpecie, quas tertianas continuas à calore incipientes, Artis Medicæ Magiſtri vocare conſueverunt. Querebatur de capite, & dorſo, quorum rubore, ac inſigni dolo-

dolore, frictione, ſanguiniſque detractione primum per cucurbitulas, inde ex venis brachii, & pedis levabatur: conflictabatur difficultate ſpirandi, longas vigilias per omnes noctes experiebatur, arida ſiti, præcordiorumque inflatione tentabatur; quibus remediis ventrem mollientibus, ſanguiniſque citatiorem motum cum ingenti calore conjunctum retardantibus, manna nimirum, puriſſimo nitro, hordeaceis juſculis, atque egelida aqua occurrebam. Febre autem continuante, eam contrito *peruviano* cortice, denariorum duorum pondere ſexta quaque hora ex aqua cardui ſancti potui dato depellere conabar: qua ratione medendi plures dies adhibita, febris intermittere quidem viſa eſt, at nauſea premente, cruribusque laſſitudinem ſentientibus, octo dierum intervallo rediit, & ab horrore incepit. Hujus quoque febris iisdem ferè, quæ modo memorabam, medicamentis curationem ſum molitus, quorum ope multum admodum quidem minuta fuit, ſed quibusdam reliquiis remanentibus, poſt aliquot dies, valde tamen lenior, reverſa eſt. Quoniam vero præcordia, & dextra præſertim parte, tum dura, atque intenta erant, alvusque adſtricta; lacte, butyro, ac Saccharo adjecto, protinus in alvum immiſſo dejectionem tentabam, ceti ſpermate, liliorum alborum oleo ſoluto, ſub idem tempus præcordiis illito, ſeroque præterea aſinino, in quo minoris centaureæ flores, conſciſſa gentianæ radix, nec non rhabarbari tantillum parumper decoctum fuerat, jejunæ mane quotidie pluribus diebus ad bibendum dato octo unciarum pondere: cibi erant ex illis, qui & facile concoquuntur & madefaciendi vim habent; potio vero ſiti urgente, aqua Nucerina. Quæ quum ejuſcemodi febrem ex toto in remiſſione nunquam quidem deſiſtentem, quin inter meridiem, & veſperam, tertio præcipue die, increſcentem haud quaquam diſcuterent, confugi ad pulverem *ipecacuanna* radicis, quo, vomitus cauſa, triginta granorum quantitate, ſemel ſumpto, utebatur jejuna aliquandiu ſale abſinthii miſto cum medicamento,

cui

Digitized by Google

cui arcani duplicati nomen imponunt Chymiæ Doctores, ſic, ut par utriusque modus eſſet: veſpere autem ex gentianæ, & centaureæ minoris extracto (ſic enim loquuntur) quod caſtaneæ magnitudinem haberet, devorabat. Verum quia ejusmodi medicamenta non proderant, *peruvianum* corticem in pulverem reſolutum ſcorzoneræ aqua ſtillatitia dilutum experiri iterum ægra cogebatur, interpoſito temporibus veſpertinis remedio ſalis ammoniaci in aqua Nucerina deliquati ad trigeſimæ partis acetabuli quantitatem, idque longo tempore faciebat. Quo præſidii genere, & tempore iſtiusmodi febris, menſe poſt brumale ſolſtitium, ſic decedere viſa eſt, ut fere ex toto ſecuta fuerit integritas. Verum tamen illud præterire non decet, Nobiliſſimam, de qua refero, Mulierem, febre jam mollita, & penè omnino ſublata, arteriarum in caput potiſſimum, ventriculum, hepar, atque lienem diſcurrentium agitatione protinus fuiſſe exceptam una cum muſculorum ad ſuperiores artus attinentium levi tremore, inſolitisque oculorum motibus: quas res, frequentes, alternæque diſtentiones membrorum circa vernum æquinoctium ſubſecutæ fuerunt. Nervi etenim eo tempore anni in omnes penè corporis partes pertinentes ex improviſo alternis vicibus ea ratione diſtendebantur, ut tum hujus, tum illius partis muſculis haud voluntariè ſe contrahentibus, modò caput, modò dorſum, modò brachia, modò crura immoderatè, & fortuito diverſis motionibus agerentur, & ante, & pone, & ad lævam, & ad dextram, & ſurſum, & deorſum, modò huc, modò illuc. Ejusmodi verò vehementes, inordinatæque convulſiones, animalibus ſpiritibus cerebro in muſculos ſine ulla lege præcipitatis, cum matutinis, tum veſpertinis temporibus occupabant ſic, ut tempus inter meridiem, & veſperam, majoremque noctis partem præſtarent integram, plerumque autem ubi deceſſerant, arterias concitabant. Quæ quum animadverterem, purgare caſſiæ uncia, cui pars quarta compoſitionis, hieræ ſimplicis Galeni nomine appellatæ, & paulum

lum pulveris ex citri seminibus adjectum esset, statui; quin recordatus Matronæ, de qua scribo, menstrua vix unquam provenisse, sanguinis selibram ex sinistro crure juxta talum mitti, frictiones lenes extremis partibus adhiberi, & galbanum plantis pedum, ac ventri pubetenus imponi jussi, ad alia, atque alia (deliberationi enim & mutationi remediorum tempus patebat) quæ istiusmodi morbum ex corpore evellere creduntur, subindè decurrens; ad radices puta valerianæ sylvestris, & pœoniæ maris mense martio effossas, ad album succinum, alces, & equi ungulam, dentem hippopotami, cinnabarim, cum antimonii, tum nativam, sambuci, ac rutæ spissatum succum, aquam stillatitiam cerasorum, florum tiliæ, & matricariæ, nec non hirundinum Jos. Quercetani; ad castorei tincturam, stannum in calcem redactum, humanam calvariam, secundas, atque horum similia. Sed chalybis quoque medicinam (quam sanguinem & animales Spiritus confirmare, fœminisque ex vulva laborantibus succurrere perhibet experientissimus Medicus Anglus Thom. Sydenhamius) tot, tantisque malis adhibui, & rationem victus talem, qualem supra dixi. Quum hæc Kalendas usque Majas cIↃ IↃ CCXXI sine ullo profectu administrari, summamque menstruorum imminutionem continuare vidissem, lenem per id, quod paulo supra præposui, medicamentum repetii purgationem, coxas, & poplites perfricari, cucurbitulas in imo ventre, & in feminibus defigi, sanguinisque paululum ex hæmorrhoidibus per sanguisugas educi, præcepi; deinde succum ex silvestri cicorea, albo marrubio, agresti lactuca, herbaque, quam capillum veneris nominant, simul expressum dies circiter viginti sorbendum præbui; tum quod corpus magnopere siccari, ac emarcescere cernerem, ad asinæ lac, ut ipso epoto elueretur, atque aleretur transii. Dum hæc emolliendorum nervorum causa ordinatim geruntur, certos inordinatorum motuum musculorum interlunio quidem decrescentium, circa verò, in, & post plenilunium maximoperè increscentium

tium circuitus, certasque acceſſionum, & deceſſionum vices obſervo; ac propterea compoſitione, quæ præter album ſuccinum, caſtoreum, crocum, ac myrrham habet opium, & ad N. *Le Febure* authorem gallum refertur, pugnare, mihi propono. Iſtiusmodi itaque medicamento in aqua ex ſucco florum pæoniæ maris elicita ad grana duo liquato, per aliquot dies præbito, morbum evincere, aut ſaltem aliquo pacto imminuere, conatus ſum. At nihilominus diſtentionis nervorum acceſſus & deceſſus conſuetis recurrebant temporibus, imo vero ejusmodi acceſſionibus occupata ægra ſtridebat dentibus, edebat ululatus, lecto ſe ejicere, proximumque murum conſcendere magno conatu nitebatur. Quibus rebus commotus *peruvianum* corticem cum aqua modo memorata denariorum duorum pondere permiſtum experiebar, eumque neque nocere, neque ulli præſidio eſſe deprehendi; ſed neque alienum putabam balneo ex tepida aqua, in qua vitis, ſalicis, ac matricariæ folia, conſciſſæque pæoniæ maris, & ſylveſtris valerianæ radices incoctæ fuerant, morbi curationem pertentare. Mane igitur priusquam convulſivi motus (ut vulgo Medici loquuntur) accederent, corpus in ejusmodi balneum demitti jubebam; neque id ſtatim, quòd non ſtatim prodeſſet, removi, profectum tempore expleri ab A. C. Celſo edoctus; at vero procedente tempore, quum iſtiusmodi auxilii genus diſtentione nervorum infeſtatis alias opitulari ſolitum, & arterias commovere, & vehementes membrorum, præcipueque capitis jactationes excitare viderem, protinus deſiſtebam, remque ſæpius fruſtra tentatam aliquando dimittendam judicabam, ac de aliis præſidiis cogitandum. Aliam ergo rationem medendi inſtituere conſtitui, quia calida balnea non proderant, aqua Nuceriæ frigida non ultra quinque libras potui data morbum expugnare conatus. Quæ quum nihil proficeret, ad ſpem conficiendi negotii maximè probabam, paululum ſanguinis pertuſa vena, tum in ſiniſtro brachio, tum in ſiniſtro pede mittere. Multæ res ad hoc con-

filium me hortabantur: extremæ imminutionis purgationis menſtruæ continuatio: alternus muſculorum, caput (ægra jacente ſupina) modò ad lævam, modò ad dextram trahentium ingens motus ei, quo corpora ex fune pendentia agitari conſuerunt, omnino ſimilis, Luna inter menſtrua inopinatò obortus, & detentæ ægritudine valens corpus. Quo capto conſilio res perficitur, ac triduo poſt potatio ſulphuratæ aquæ ex Patavino fonte, in Euganeis montibus, qui B. Virginis dicitur, recens perlatæ confirmandis nervis, menſtruisque evocandis opportunæ præcipitur, & thermopoſia ad Lunam plenam perducitur, quo quidem tempore alterna capitis agitatione decedente, & in ejus locum artuum ſuperiorum atque inferiorum lenioribus jactationibus ſubeuntibus, caput (dorſo & cervice erectis in ſublime, reliquis partibus lecto incumbentibus) per vices vehementer, multiformiterque jactabatur prorſum, retorſum, in latera, in orbem, circa idem tempus faciei, atque oculorum muſculis ſeſe plurifariam motitantibus per plures horas, interdiu, ante meridiem, & noctu ſtatim poſt veſperam. Quibus immoderatis, omnigenisque motionibus Luna decreſcente atque extrema deſinentibus, ea, quam proxime dixi, capitis alternis vicibus in latera euntis & redeuntis agitatio, motus oſcillatorii nomine à celebrioribus Mechanices Scriptoribus appellata, reverſa eſt eo ordine, ut ſingulis diebus binæ eſſent acceſſiones, deceſſionesque, & tempora, quæ ſunt inter meridiem & occaſum Solis, intermediam noctem & Solis ortum, integra. Porrò tempora acceſſuum iſtiusmodi capitis motus, Luna creſcente proferebantur ſic, ut ab Sole orto durarent ferè in occaſum, à prima nocte penè in diem. Peracto plenilunio, lunaque ad Solem redeunte, ſæpe memorata capitis agitatio ita minuebatur, ut in ſyzygia nulla plane eſſet, ejus tum vices implente motu quodam itus & reditus, cubitos ac manus ad pectus leniter atque viciſſim adducente abducenteque. Poſtremus hic motus ſubſequenti elongatione Lunæ à Sole

(men-

(menſem Synodicum vocant aſtrorum Scientiæ Profeſſores) ea ratione continuabat, ut & leniſſimus foret, & noctu ex toto intermitteret. Quod ubi animadverti, dedi operam, ut morbi jam ſeneſcentis remiſſionem remedio aquæ acidulæ ex fonte Lælio Recobarii (ſic enim ab eruditiſſimo Viro Jo. Gratiano in Patavino Archilyceo Philoſophiæ Profeſſore primario nuncupatur) importatæ promoverem. Ejusmodi aqua quotidie ad ſex circiter libras, ad Kalendas usque Septembres epota, menſeque Synodico jam exacto, capitis motus tremulus minime rediit; quinimo illa quoque alterna brachiorum ad pectus adductione abductioneque ſenſim decreſcente, ac demum prorſus ſublata, morbus Sole in libram transeunte ſolvi ex toto viſus fuit. Medio inſequentis Octobris menſis Splendida ægra vix tum firma à gravi valetudine ceſſit Urbe ruſticatum: rediens autem huc non multo ante Kalendas Decembris triſtitia, neſcio qua, ejus animo vehementer perturbato, in eundem, aliquanto tamen leniorem recidit morbum, à quo denuo ut liberaretur, nullam divinam humanamque opem non adhibuit, inquiſito omnium remediorum genere. Diætæ lacteæ, qua etiam nunc utitur, aquæ potione, & temporis beneficio tandem eo valetudinis redacta eſt, ut in præſentia ſaltem, aut niſi ſubito terreatur, aut lumini oculos objiciat, neque ullis omnino involuntariis muſculorum motibus peragitetur, & noctu domo exire valeat deambulatum.

Lactis uſu in fine autumni An. cIↄ Iↄc xxII. adhibito, ægram hanc, quam a malis ſpiritibus agitatam nonnulli, alioqui graves, ſacerdotes putaverant, adjuvante DEO immortali, ad ſanitatem eſſe reverſam, Nob. Dn. Author poſtea indicavit, addita Annotatione: Vaccinum lac nervorum diſtentionibus ab inanitione, aut continuis aſperorum corpuſculorum ſtimulis creatis, plurimum poſſe proficere, cum ex ratione, tum ex ea, quam cum medica republica modo communicabam de nervorum diſtentione obſervatione, præclare

Digitized by Google

conſtat. Et ad rationem quidem quod attinet, ecquis Medicorum lactis naturæ tam ignarus jam eſſe poteſt, ut molliſſimis læviſſimisque vaccini lactis particulis quotidie in ſanguinis ductus ſub forma cibi & potus longiſſimum tempus importatis, & univerſi corporis canaliculos inanitione concidentes impleri, & aſperos ſcabrosque ſales pene ad nihilum redigi poſſe non intelligat?

Propoſita iſtiusmodi morbi hiſtoria, facturum me operæ pretium exiſtimo, ſi *peruvianine* corticis culpa febrim convulſio ſubſecuta fuerit, perveſtigarim? Qui cum Gedeone Harveo aliisque ignoratione potius pertinaci, atque inani Veterum Medicorum Sectæ, quam adamaverunt, ſtudio, quàm ratione, aut experientia *peruvianum* corticem criminantibus falsò opinantur, ejusmodi cortici vim ineſſe ad morbos atrociſſimos, cardiacam puta, diſtentiones atque imbecillitates nervorum, faciendos, ii proculdubio febrim, de qua primo loco retuli, convulſiones ſubſecutas fuiſſe, quòd pulvis ex commemorato cortice *fluores degeneres in reconditis latebris compegerit, & conglutinarit, integrumque canaliculorum à cerebro emanantium ſyſtema infirmarit, virus in nervorum ſuccum vibrando*, arbitrabuntur. Verum enim verò qui Virorum jam olim in Medicina facienda præſtantiſſimorum R. Mortoni, Thom. Sydenhamii accuratiſſimis de *peruviano* cortice obſervationibus, ſæpiusque iteratis Talbotii, Helvetii atque Clariſſ. Franc. Torti experimentis aures advertere haud aſpernati fuerint, qui illum ipſum amarum corticem divinum ſane contra febres, ſive à calore, ſive à frigore, ſive à rigore, aut horrore incipientes remedium, febres ipſas tollere intellexerint non cogendo, ſed exſolvendo glutinoſas certorum noſtri corporis humorum maſſulas ex acidis corpuſculis in ſulphuratarum particularum interſtitiis, areolisve tanquam in viſco inhæreſcentibus conſtantes, atque glandularum, canaliculorumve ab iis deſcendentium exiguis caveis tenaciter adhærentes; qui mecum animadverterint, Inclitam, de qua eſt ſermo,

Mulie-

Digitized by Google

Mulierem (quæ & ſemper fuit ſterilis, & cui ſemper menſtrua parciſſimè fluxerunt) epilepſiæ acceſſionibus jam ante annos quatuor & viginti frequenter occupari conſueſſe, quas mutatio ætatis, morbusque cutaneus Variolarum verbo ab Recentibus Rei Medicæ Scriptoribus nuncupatus poſtea ſuſtulit: qui, inquam, ad hæc omnia mentem, animumque converterint ſcierintque præterea me ab eo tempore, quo nobiliſſimam medendi ſcientiam in hac florentiſſima Urbe exercere cœpi, cujusquemodi ſortis, ſexus, conſtitutionis, atque ætatis hominibus periodicis febribus cujuscunque generis correptis remedio corticis contra illas easdem febres omnifariam adhibito feliciſſimè ſemper ſubveniſſe, nequaquam, quemadmodum ſpero, affirmare audebunt, præcipuum, de quo dico, adverſus febres circuitus habentes medicamentum, diſtentiones nervorum revera creaſſe. Octiduo antequam hanc Obſervationem cum Medica Republica communicarem, accidit, ut binos ſenes ex duabus tertianis febribus nunquam ex toto deſinentibus, cum vomitu, ſingultu, tendinum, qui ad carpum attinent, diſtentionibus inæqualibus, ac imbecillis pulſibus periculoſiſſimè laborantes videre poſſem; quorum primus octogenarius ab eruditiſſimo, conſummatiſſimoque Viro Fauſtino Gavinello, alius à Franc. Ludovicio Medico Experientiſſimo, mihique amicitia conjunctiſſimo rectè curabatur. Illorum autem ægrorum utrumque *peruvianus* cortex in pollinem redactus ex aqua ſucci Scorzoneræ denariorum duorum pondere Laudatorum Medentium, meoque conſilio ſexta quaque hora potui datus perfectè ſanavit. Memoria teneo, me ante hos octo annos *peruvianum* corticem granis decem pulveris, quem ſpecificum cephalium Joan. Michaelis vocant, contritæque valerianæ ſylveſtris radicis granis quindecim, duorum circiter denariorum pondere junctum, & ex aqua florum pœoniæ maris dilutum ſæpius interdiu, ac noctu ſorbendum præbuiſſe Illuſtriſſimo atque Excellentiſſimo Viro L. Theupolo Equiti, & D. Marci Procuratori maximis in Rempublicam meritis Ampliſſi-

Digitized by Google

pliſſimo, qui febre continua obſcurè periodica, vigiliis, ſumma imbecillitate virium, convulſionibus mentem turbantibus, mortemque denuntiantibus Patavii tum conflictabatur. Qui ipſum tum temporis purgationibus, repetitis ſanguinis detractionibus, adurentibusque malagmatis ſuper integram cutem injectis ad ſanitatem perducere in caſſum tentarant Medici Iſac. Cantarinus, & Camil. Schola, quibus *peruvianum* corticem dare niſi in febribus aperto circuitu nulla accendente nervorum diſtentione revertentibus religio erat, de illius ſalute omnino deſperarant. At biduo poſtquam rationem curandi à me proxime propoſitam meo hortatu ſubiit, profluentibus urinis meliuſculus eſſe cœpit, pertinaciaque auxilii juvantis morbus poſt dies aliquot, & ex toto evictus, neque in poſterum unquam reverſus eſt. Ex quo apparet, tantum abeſſe, ut ſæpius memoratus cortex convulſiones inferat, quin potius illis nonnunquam rectè ſuccurrat, uti in illo ipſo contigit Viro Nobiliſſimo, quanquam is abhinc octo & viginti annos vehementiſſimis, pernicioſiſſimisque nervorum diſtentionibus per multum tempus infeſtatus fuit. Verum priusquam dicendi finem faciam ſciri volo, mihi ſexennio antequam hæc perſcriberem ſcrupulum ſubortum fuiſſe: num remedium *peruviani* corticis, quo febrem vix quicquam, aut nihil remittentem, & à calore protinus incipientem in quodam Paulo Petronio robuſtiſſimo juvene eo tempore ſuſtuleram, maniam, quæ non multo poſt depulſionem febris incidit, attulerit? Ne id tam facile mihi perſuaderem, præter eam, de qua modo narrabam, Obſervationem, longiſſimus peruviani corticis in diverſis hominum, febriumque generibus ſine ulla notabili noxa uſus, nedum ratio agendi ejusmodi corticis in noſtri corporis Liquores, ſupra expoſita ſuadebat; at verò ne illud ullo unquam pacto deinceps credam, cogit, quam mox ſum allaturus, Obſervatio altera de maniaco morbo, in quem urente nuper ſirio, juvenis, de quo paulo ante dicebam, relapſus eſt.

OBSER-

Digitized by Google

OBSERVATIO CII.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Maniæ per gelidæ balneum curationem complectens.

PAulus Petronius, quem abhinc ſexennium poſt febrem *peruviano* cortice depulſam, in maniacum morbum incidiſſe, præcedenti Obſervatione retuli, quique ex illo morbo valentioribus purgantionibus, compluribus ſanguinis miſſionibus ex brachiorum pedumque renis, quin ex hæmorrhoidibus, nec non medicamentis, præter albi papaveris ſemina, opium recipientibus fruſtra tentatis, malagmatis adurentibus, exulcerantibusque occipiti, cubitis, feminibusque ſine ullo profectu impoſitis, tandem ſanguine ex arteria in dextrum tempus pertinente ſelibræ pondere educto, imbecilliſſimo victu, gelidæque potionibus adjuvantibus perfecte convaluerat. Is, inquam, qui valentiſſimo erat corpore juvenis, urente, ut dictum eſt, ſirio, in eundem morbum relapſus eſt, propterea quod neque ſanguinem vere proxime præterito, uti quotannis conſueverat, ſibi detrahi, neque aquam vini loco, quemadmodum ei præceperam, potare voluerit. Quoniam cordis, & muſculorum ipſius vires erant ingentes, & ſanguinis copia, calor, atque velocitas adaucta; ob hæc curationem moliebar detractione ſanguinis per venas utriusque pedis, & brachii, abſtinentia, gelidæ potione, liquoreque lacti perſimili ex contuſis melonum ac albi papaveris ſeminibus multa aqua præfrigida dilutis expreſſo, cui guttulas decem remedii, quod laudanum liquidum Joan. Bapt Helmontii Medici appellant, temporibus veſpertinis adjiciebam ad ſomnum accerſendum. Quibus auxiliis morbo haud quaquam devicto, ſanguinis uncias decem ex hæmorrhoidibus per ſanguiſugas emitti; caput inſanientis ad cutem tonſum aqua frigidiſſima, ſuccoque ex mandragora, & hyoſcyamo recens expreſſo

presso sæpius die, ac nocte perfundi; lac, adjecto recenti butyro ac saccaro in alvum infundi; malagmata erodentia, de quibus supra mentionem feci, super occipitium & femina imponi, atque ægrum in tenebris haberi jussi. Post hæc alvum ducendam esse existimavi medicamento, quod haberet succi concreti nigri veratri scrupulos duos, pulveris, cui magisterii mechoacannæ nomen imponunt, grana duodecim, & alius pulveris, quem diagridium sulphuratum Chymici nominant, grana decem. Sed quum ejuscemodi remedia vix quicquam, aut nihil proficerent, mali depulsionem pertentare statui per missionem unciarum octo sanguinis (vires enim non deerant) ex arteria sinistri temporis. Per istiusmodi præsidii genus, quod desipienti alio tempore profuisse, supra tradidi, consecutus quidem sum, ut aliquantulum somni accesserit, non autem ut mens ex toto redieret. Quamobrem maxime urgente furore, per caput multam aquam frigidissimam infundi, in eamque semel quotidie corpus demitti, imperavi. Sub quo auxilio complures dies continuato quum mentem componi, ægrumque sanescere cernerem, eo ut sanus aliquot adhuc dies uteretur ad defendendam bonam valetudinem præcepi. Hoc eodem præsidii genere, subitisque terroribus virginem humili genere ortam Augusto mense cIↃ IↃ CCXXI. cum hilaritate insanientem sanavi, quæ neque venæ, neque arteriæ sectione, neque ullo alio medicamento à Jacobo Testa spectato hac in Celeberrima Urbe Medico ad sanitatem unquam perduci potuerat. Sed illud ipsum frigidi balnei remedium tolerabiliorem quoque fecit morbum hypochondriaci nomine à Medicis appellatum, quo Vir ex patricia Gente præstantissima totam hanc æstatem vehementius vexabatur.

Corporis in frigidam aquam demersiones, aut insessus intra eam, uti & frigidionis gelidæve affusiones ad caput, quibus ad certa morborum genera expugnanda antiquiores quoque Medicos usos fuisse ex Celso, Plinio, atque Suetonio acce-

accepimus, præterquam quod cutem, & vaſa ſanguinem reliquosque corporis humores ducentia frigore conſtipando, ipſummet cruorem, ac ei admiſtos liquores quadantenus cogunt, & in ſuis motibus retardant, atque idcirco deſipientium calorem, motionesque immoderatas imminuunt, ſubito mutando motus tremulos perturbatos, aut inter ſe diſſentientes fluidi ſubtiliſſimi lanuginis elaſticæ ſpeciem habentis (cujus impetum per cerebri fibras nervorumque filamenta in totum corpus diffundi alibi docui) & juvando vibrationes inſenſibiles in unam conſpirantes, inſanientium animum ab eo ſtatu, in quo fuerat, interdum abducunt. Ceterum frigidæ perfuſiones prodeſſe quoque in fluxionibus ſanguinis ex quacunque corporis parte, rectiſſimè ex quodam Hippocratis aphoriſmo deduxit Joan. Floyerus Anglus, demonſtravit inſignis Bellinus ipſaque, quam mox ſubjiciam, Obſervatione confirmabo. Verùm priusquam ad eam Obſervationem deveniam, haud inutile eſt addere, bimeſtri circiter poſtquam hæc ſcripſeram contigiſſe uti idem Paulus Petronius (qui medio Septembre ſanus rus ſeceſſerat, ibidemque cujusquemodi generis cibis ſe impleverat, & Veneri ſæpius quam par eſſet operam dederat) tertio inſanierit. Ei ſanguinis uncias decem ex pede protinus prima die mitti, cibique nihil dari, juſſi. Qua ſanguinis miſſione nihil proficiente multa aqua præfrigida repente caput perfundi, corpusque in frigidam ſemel quotidie deduci; quin exacto biduo, virium minuendarum cauſa, ſanguinem libræ pondere ex hæmorrhoidibus educi, imperavi. Sed quum neque per hæc mentem redire animadverterem, frigidæ balneum, & ejusdem effuſionem in caput quotidie repeti juſſi; inſanientemque præterea vinculis vexatum, & imbecillo ac exiguo cibo nutritum vehementer purgare conſtitui cathartico pulvere conſtante ex ſcammoneæ radicis & caſtorei pollinis ſcrupulo, atque alius pollinis magiſterii mechoacannæ nomine appellati granis quindecim. Gelidæ balneo quatriduum continuato, copioſaque per id medicamen-

 tum

tum purgatione peracta, mens componi cœpit; nihilo tamen ſecius maturandum mihi exiſtimavi, ne quibusdam reliquiis remanentibus morbus denuo exaſperaretur. Quocirca ex arteria dextri temporis ſanguinem ad decem uncias detrahi mandavi: quem quidem ſanguinem in vitreis vaſculis ſemihoræ circiter ſpatio concretum, ſero flaveſcente undique circumfuſum, non minus ſe quam ſanguinem ex venis eductum, tum in latitudinem, tum in longitudinem contraxiſſe; & ſuperiori ſui ſuperficie multo rutilantioris quidem coloris, vix tamen duriorem quàm inferiori apparuiſſe, animadverti. Frigidæ quoque balneum, quod paulo poſt novilunium præſcripſeram, ad decreſcentem Lunam perduci, imperavi. Quo tempore æger ex toto reſtitutus eſt.

OBSERVATIO CIII.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Profluvia Menſtruorum linteolis frigida, atque aceto imbutis, naturalibus pubetenus impoſitis ſuppreſſa.

ANnum implens Mulier generis inprimis claritate conſpicua tertium & quadrageſimum menſtruis largiſſime profluentibus medio circiter Majo laborabat ſic, ut tertio poſt morbi acceſſum die animo linqueretur, neque remedia ad iſtiusmodi morbum depellendum peridonea, uti nitrum rubri papaveris ſucco imbutum, rubra corallia in pollinem reſoluta, contritam tormentillæ radicem, ſuccum ex polygono, & conſolida majori ſimul expreſſum, tincturam coralliorum anodynam, quæ fertur ſub authore Helvetio, laudanum, quod Helmontii eſſe dicitur, toſtum opium, atque jus, in quo pullorum gallinaceorum, vituli, bovisque pedes, herbæ, quæ burſa paſtoris vulgo appellatur, folia, nec non rubri papaveris flores cocti erant: ut neque hæc, inquam, neque alia hujuſcemodi medicamenta vomitu, qui tunc ſupervenerat, impe-

impediente retinere poſſet. Sanguinis libræ fere decem tribus diebus effluxerant; qua propter ægra ad deſperationem redacta, linteola aqua frigidiori, atque aceto madida imo ventri, & naturalibus ut ſuperimponerentur, ſæpiusque repeterentur præcepi, hac in re mihi aſſentiente Jacobo Dies Medico magno ſuo merito inprimis claro. Sub idem tempus egelidis juſculorum, in quibus contriti panis paululum, recensve ovum ſolutum fuerat, ſorbitionibus, non multis quidem, ſed ſæpe tamen nocte, ac die datis, ut nutrirent, neque onerarent; cibo, inquam, leviſſimo, minimeque ſolido, aut calido, potione aquæ Nucerinæ frigidæ, nec non uno alterove cyprii vini cochleari ſubveniebam. Poſt paucas horas quam linteola paulo ante commemorata eſſent ſuperpoſita cruor ex toto fluere deſit; at ſanguine poſtero die iterum effluente non tantum illa ipſa linteola rurſus apponi, ſed & alia madentia nigro vino auſtero cum aceto permiſto, in quo quercus, & malorum granatorum cortices, conſciſſæ biſtortæ & tormentillæ radices, prætereaque balauſtiorum, rubearumque roſarum flores decocti fuerant, quam frigidiſſima utero ſic affecto, inguinibusque circumdari, utiliſſimum duxi; quæ quanquam commodè reſpondebant, nihilo tamen ſecius capitis dolor repentè obortus, præcordiorum anxietas, ventriculi languor, præter vigilias, ſitim, maximam imbecillitatem virium, univerſarumque arteriarum, quæ ſanguinis profluvium ferè confeſtim eſt ſubſecuta, concitationem maximoperè vexabant. Hæc ubi animadverti, ad id victus genus, quod ſupra dixi, omnem penè curam meam tranſtuli, niſi quod quiete, tenebris, ſilentio, liquoreque ex dulcibus amygdalis decorticatis & contuſis, affuſionis aquæ, atque expreſſionis ope elicito, noctu ſorbendum præbito ſomnum quæſivi: qui quum per hæc non accederet, & capitis dolor multum admodum urgeret, hunc una, alterave uncia ſanguinis tum ex dextro brachio tum ex dextro pede educta, contuſisque verbenis in aqua frigida intinctis fronti impoſitis lenire

nire tentavi. Exacto menſe, primum ſero, inde pallidiſſimo ſanguine pauca admodum quantitate ex utero manante capitis dolor valde imminutus eſt, ſomnusque paulo longior acceſſit. At vero quoniam ſtomachus, qui vix fluida alimenta parciſſima quidem manu, ſed ſæpius exhibita valebat concoquere, continenter ciborum faſtidio afficiebatur, calidisque remediis, abſinthio puta, mentha, vino meraco, reſinatove, aut intus ſumptis, aut extrinſecus appoſitis offendebatur, ob id potui aquam frigidam præſtabam, interpoſita potione liquoris illius pinguis, ac ſuavis ſaporis, quem noſtri vocant *Cioccolatte*. Ejusmodi ferè reſoluti ventriculi vitium modica purgatione inſequenti menſe reverſa paulum remiſit, & circa finem tertii menſis multum eſt imminutum. Verum ignorari non oportet, quatriduo circiter quo menſtrualis purgatio ſecunda vice redierat, accidiſſe, ut non modo ſimile aquæ quiddam, in quo caro recens lota eſt, ſed ruber quoque alternis diebus humor ex utero ſubinde fluxerit, meque adverſus iſtiusmodi fluxionem ſanguinis, præter acetum, & aquam præfrigidam, qua venter, naturaliaque ſæpe fovebantur, medicamenta coërcentia præſcripſiſſe, pulverem enim, in quo erant hæc: coralliorum rubrorum, alborum, terræ ex nucerino fonte importatæ, ſingulorum denarii duo; ſeminum hyperici, & plantaginis, ſingulorum ſcrupuli quatuor; radicis conſolidæ majoris bini ſcrupuli: ejusmodi, inquam, pollinem denarii pondere ex aqua ſtillatitia ſucci millefolii mane, & ſub veſperam potui dedi, nec non idem jus, quod ſupra ſcriptum eſt, ad ſanguinis motum retardandum, ipſumque ſanguinem ſupprimendum opportunum. Ubi per hæc coercita fuit fluxio ſanguinis, ne eadem rurſus accederet, præcavendum exiſtimavi, ideoque per aliquot dies eadem adhibui remedia, tum dedi operam, ut ad vires, atque ventriculum confirmandum infirma uteretur alimentis ex media materia, cujusmodi ſunt oryza, ptiſana, teneriores pulli, atque ficedulæ, aſſumeret verò potionem (ſiquidem firmiorem ex vino

non-

nondum ferre poterat) ex aqua omnium imbeciliſſima, ſumpto, temporibus quidem matutinis, liquore pingui, atque aromatico, de quo ſupra retuli; meridianis autem vini cyprii cochleari. Intra quam victus rationem conſtitit donec ex tota ſanitas reſtituta fuit.

OBSERVATIO CIV.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Contumaciſſimos ſiſtens capitis dolores per ea, quæ adurunt medicamenta, quæque veſicatoria vulgo appellantur, feliciſſime curatos.

JOſephus Luchinus in Divæ Margaritæ templo meritiſſimus Sacerdos duodeſeptuaginta annos natus, queſtus eſt non multo ante Kalendas Sextiles de dolore ſiniſtram præcipue capitis partem occupante, à quo quum per miſſionem ſanguinis tum ex ſiniſtro brachio tum ex dextro pede haud quaquam levaretur, ſuaſi, exulcerans malagma ex cantharidibus, ſinapi, atque euphorbio, adjecta flammula Jovis, tonſæ cuti pone lævam auriculam ut admoveretur ſic, ne plaga ſaneſcere ſineretur niſi dolore finito. Quod poſt viginti dies proſperè evenit. Hoc eodem auxilio Hominem patricii generis Odoardum Colaltum S. R. I. Comitem Præſtantiſſimum, Mulierem honoratiſſima familia natam Lucretiam Marcobrunam, Bartholomeum Cerchiallum, Sanctiumque Rampallum magno capitis dolore jam pridem ſine febre vexatos fauſte curavi. Quin imo quum hæc memoriæ traderem accidit, ut illud ipſum malagma iterum feliciter experirer in honeſto Viro Franciſco Solario hoc anni tempore inflammatione ſiniſtri oculi correpto una cum vehementi lævæ capitis partis dolore. Subit recordatio, idipſum me in patricio juvene ex Nobiliſſima Foſcarorum Stirpe paternum genus trahente, ante

hos quindecim menſes lippitudine cum dolore à fronte ac temporibus ad oculos perveniente, infeſtato haud infeliciter pertentaſſe. Verumtamen ejusmodi remedii genus non adeo feliciter ceſſit in quodam Splendidiſſimo Equite ex hemicranea à morbo Gallico ortum ducere credita abhinc triennium laborante. Multam enim illi ſalivam reddenti diaphoretici mercurii, qui Helmontii eſt, vi, neque copioſa ſalivæ, quæ alias in illo ipſo capitis dolore multum admodum profuerat, emiſſione melius habenti, *veſicans* juſtæ magnitudinis cervici imponendum quum præſcripſiſſem, contigit ut cantharidibus longiori quam oportebat tempore, ægri errore, cuti inhærentibus, inque fluentum ſanguinis uberius penetrantibus, & vehemens in collo dolor, & inſignis urinæ ardor excitatus fuerit. Quibus rebus lactis, liquorumque ei aſſimilium ope protinus ſedatis, hemicrania mitigata quidem fuit, non tamen ex toto ſublata. Neque verò illiusmodi vitium, adverſus quod, ſalivatione non reſpondente, non modo ſudorem ſicco calore elicitum, ſed & decocta eujuſcemodi generis lignorum ad morbum Gallicum, ac poſtremo aquam ſimplicem, atque capræ lac, leniendorum intus latentium acrium cauſa adhibueram, cute pone utramque auriculam haud abſimilibus urentibus cataplaſmatis exulcerata, ulceribusque tractis conquievit. At tamen vetuſtate, quæ nonnunquam in longis morbis præſidio eſſe ſolet, mali cauſa ſubacta, ex toto finivit; non autem quòd ſanguinis unciæ tres, quatuorve ex manu dolenti capitis parti reſpondente, morbo jam inclinato detractæ fuerint, multoque minus propterea quod dilutiorem *Sarſaparillæ* decocturam, quam non multo poſt morbi initium complures dies infeliciter jam expertus fuerat, Nobiliſſimus æger ſumpſerit, quemadmodum politicus quidam Medicus, ceteroqui peregregius, apud quem medicamenta mercurium habentia venena ſunt, ipſimet Præſtantiſſimo ægro falſo perſuaſit.

Quod

Digitized by Google

Quod reliquum eſt, adurentia cataplaſmata veſicantium verbo, quòd veſiculas cuti admota excitent, à Medicis nominata, ſtimulando potiſſimum agere cum Bellino ſentio; ideoque commovendo, exſolvendo, Lymphaticosque humores evacuando, certis capitis doloribus, iis videlicet, qui à ſalſis particulis craſſiori lympha in Glandulis, vaſculiſve ſecretoriis ad caput attinentibus ſtagnante, aut ex ipſis effuſa implicatis procreantur, opitulari. Illud objici mihi poſſe ab Eruditiſſimo Joan. Freindio ſcio: *Si cantharides ideo proficerent, quòd ſerum evocarent, eadem ſane ſeri copia per urinæ iter excluſa pariter prodeſſet. Atqui in omni fere morbo ſeri tantundem per meatus iſtos ejicere licet, quantum veſicatorio admoto educitur, ſed in nullo fructum æqualem inde percipi poſſe, experimentis conſtat.* Adverſus quem illud reponam: *veſicantia* percenſitis capitis doloribus rectè ſuccurrere, propterea quia affectio capitis parti propius admota humorem, qui dolorem facit, cantharidum virtute coagitatum, atque ſolutum derivando extra ducunt: quod innocentis ſeri evacuationes per lotii ductus à capite longe diſtantes nequaquam præſtare poſſe, ipſe Experientiſſimus Freindius facilè intelliget, ſi ad vim derivationis attenderit, excretionesque non quantitate, ſed peculiarium præcipue humorum eductione in morbis juvare cum uno Hippocrate meminerit. Ob eandem cauſam in apoplexia, Lethargo, aliisque morbis cerebri ipſamet *veſicantia* occipitio ad cutem tonſo impoſita, uti poſt Zacutum Luſitanum, & Celeberrimum Thom. Williſium ſæpius expertus ſum, ſalutaria exiſtunt.

Feliciſſime etiam ſum expertus Veſicatoria in duabus Patriciis mulieribus præſtantiſſimis, Paulina Donata, & Vienna Juſtiniana, quarum ſecunda pertinaciſſimo capitis dolore plures menſes excruciata erat; ſed eorundem veſicatoriorum uſum nuper quoque proſperime reſpondere vidi in Marco Pedronio & Joſepho Migy, Juveni nobiliſſimo Emanueli Comiti ab Arco à Secretis; itemque in duabus nobiliſſimis Monialibus

bus, Maria Regina Zenobia, Mariaque Fortunata Berlindis, & in quodam viro Germano, ſplendidiſſimo Comiti Schulenburgio, Venetorum Reipublicæ Mareſchallo à Secretis, qui ægri omnes permoleſtis capitis doloribus, quo neque purgationes, neque vomitus, neque ſanguinis detractiones ſive per venas, ſive per hirudines, ſive per cucurbitulas diſcutere potuerant, conflictabantur. (*Patav. d. 21. Sept. A. 1725.*)

OBSERVATIO CV.

DN. D. PETRI ANTONII MICHELOTTI.

Acerbiſſimus Coxendicis dolor longo lactis uſu ſublatus.

NOn omnibus ægris vel eodem omnino morbo correptis eadem omnino remedia ſemper feliciter cedere, edocet ratio, probat uſus potentiſſimus rerum omnium magiſter. Et profecto *veſicantia*, quæ certi generis capitis doloribus affectis plerumque recte ſuccurrere, in præcedenti Obſervatione dixi, quæque in ingentibus quoque coxarum doloribus præcipue perveruſtis conferre, Clariſſimus Joan. Freindius poſt Hollerium, alioſque literis prodidit: ejuſmodi, inquam, exulcerantia malagmata lippitudini haud quaquam ſemper (quod ego quoque pluries obſervavi) utilia eſſe, recte animadvertit Medicus longe peritiſſimus Joan. Ad. Reimannus in Ephemeridibus A. N. C. Centuria IX. & X., ipſe in iſchiadicis non ſemper reſpondere duabus, quas protinus exponam, Obſervationibus demonſtrare pergo.

Virgo quædam progreſſæ ætatis ſeptendecim abhinc menſibus ſiniſtræ coxæ dolore adeo vehementer cruciabatur, ut jacens in lecto neque ſeſe erigere, neque in oppoſitum latus movere ſe ulla unquam ratione valeret. Ea cum manna, cum lacte copioſè epoto confeſtim purgata eſt; dolore autem ne tantillum quidem remittente ſanguis ex ſiniſtro brachio, ac

pede

pede miſſus, frictiones ſuper coxam dolentem adhibitæ, adurentia cataplasmata ex pice, Sulphure, piperitide, ficubusque coxendici ſæpè circumdata, prætereaque decoctum contra Podagram à Præclariſſ. Bartholdo Beherens in Ephemeridibus novis A.N.C. Centur. I. & II. pag. 152. deſcriptum quatriduo propinatam. Quæ ubi vix quicquam proficere Vir clariſſimus, qui illi ipſi ægrotanti Virgini tum medebatur, Antonius Dies animadvertit, veſicans ſiniſtro popliti prius perfricato meo conſilio imponi ad ulcus faciendum, hocque diu trahendum præcepit. Sed quum ne ſic quidem levaretur dolor, ut aſinino ſero ſalſas particulas mucilagineo liquori (quem in omnibus omnium oſſium commiſſuris ad eas lubricandas ſecerni Diſſertatione de ſeparatione Fluidorum in Corpore Animali cum celebrioribus Anatomes Profeſſoribus docui) copioſè intermiſtas dilueret, tum vaccæ lacte mane, & veſpere cibi loco uteretur, ſuaſi. Quo diætæ genere diebus compluribus adhibito dolor, de quo verba facio, ſe multum remiſit, eadem verò lactea curatione diutius continuata ex toto ſolutus eſt.

Cujusquemodi generis lacti, præcipueque vaccino ineſſe facultatem adverſus coxarum, & articulorum dolores in manibus, genubus, pedibusque, Medicorum, qui cum inclytis Viris Wepfero, Jo. Jac. Hardero, Jo. Dolæo, aliisque, illius ejusdem lactis maſſulas habere vim evertendi, atque obtundendi ſalſos cuneolos in modo memorato humore mucilagineo implicatos intelligunt, præterit neminem. Ego mehercle collaudatorum ſcriptorum veſtigia ſecutus Viro, cujus in prima Obſervatione memini, longe Nobiliſſimo, Sapientiſſimoque L. Theupolo podagricis, chiragricisque acutiſſimis doloribus hyeme, vere, atque autumno quotannis torqueri ſolito ante hos decem menſes perſuaſi, uti lactea diæta pertinaciſſimum morbum evincere, aut ſaltem mitigare tentaret: quam rationem victus usque in hunc diem expertus proſperrima valetudine uſus eſt, niſi quod lento admodum ſiniſtræ manus dolore paucis abhinc diebus brevi tempore infeſtatus eſt. Sed,

Digitized by Google

ut redeam unde sum digressus : interea dum Virginem supra commemoratam ad pristinam redigere valetudinem allaborabam, Matronæ, de qua Observatione tertia retuli, atrocissima Ischiade conflictatæ, neque calidis fomentis ex aqua, lacteve, cui herba chamæpitys, sambuci, ac meliloti flores incocti fuerant; neque cucurbitulis defixis circa juncturam capitis ossis femoris cum coxarum osse; neque malagmatis urentibus cuti affectæ coxæ impositis; neque valentiori crebraque alui ductione, quam pulvere hermodactylorum secundum Londinensium Pharmacopolarum præscripta composito, tepentique aqua, in qua præter mollientes herbas, colocynthidis, & castorei aliquantum decoctum erat, clysteribus infusa moliebar; neque satis larga, quæ tum sponte supervenerat, menstruorum fluxione melius habenti, integram poplitis dolenti coxendici respondentis cutem *vesicatorio* satis magno super eam injecto exulcerari, & non ut primum fieri posset ejusmodi ulcus sanari, sed aliquandiu trahi donec malum discuteretur, mandavi. At verò tantum abfuit, ut istiusmodi auxilii genus juvarit, ut potius dolorem, cui per id opitulari conabar, acerbiorem reddiderit; qui demum dolor dilutis lignorum decoctis potui datis, sudoreque primum sicco calore, inde calidis fomentis ex aqua, in qua cyprium *vitriolum* cum herbis, quæ ischiadico morbo utiles esse consuerunt coctum fuerat, elicito fere ex toto conquievit. Verum huc addere lubet, me honoratissimam Mulierem An. Mariam Tibonam ex ingenti coxendicis dolore sexagesimo & altero ætatis anno laborantem, decocto contra articulorum dolores, de quo paulo supra dictum est, superioribus annis persanasse: cui Mulieri mensibus penè tribus, viperæ, ligni sancti, sarsæparillæ (sic enim loquuntur Rei Pharmaceticæ Magistri) atque cornuum cervi decoctura, nec non aquæ, in qua rerum modo memoratarum, cujusque modicum coctum fuerat, potione aliquid afferre auxilii inutiliter pertentaram. Ceterum silêre non oportet, illiusmodi decoctum ad articulo-

rum

rum dolores quatriduum ipsam ægram, interposito brevi tempore bis sumpsisse, alvum illius ope solutam fuisse, nedum urinam, & salivam ubertim profluxisse.

Annotatio.

Ex his quoque colligitur, non omnibus ægris vel eadem omnino vexatis ægritudine eadem auxilia convenire; ac propterea alia curatione opus esse, si vel humor mucilagineus tenuior, vel mucus crassior scabris refertus corpusculis, vel Lympha Sulphuratis particulis excalefacta in mucilaginosis Glandulis circa sinus coxæ, in quos superiora capita feminum conjiciuntur, positis, aut in earum Glandularum vasculis subsistens, vel purus putus sanguis in arteriolis, venulisque ad tenuissimam membranam Ruyschianam acetabuli coxendicis attinentibus stagnans ischiadicum affectum crearit. Id ipsum ferme suo tempore annotavit magnus Hippocrates, qui de coxarum dolore, in libro de internis affectionibus, verba faciens scripsit: ischiadcos quidem à pituita purgandos *cnidio grano*, quin purgationibus, atque fomentis minimè respondentibus, multis, ac profundis crustis urendos etiam esse; iis, qui ob cruoris vitium in Coxendicum morbum inciderunt, cucurbitulas affigendas, sanguinemque esse mittendum; alvum verò esse solvendam nigro veratro, inde asinino Lacte cocto subpurgandum, quam bilis Ischiadem attulerit.

(Venetiis August. Vind. d. 30. Sept. An. 1723. missa.)

)o(

OBSERVATIO CVI.

DN. JOHANNIS HENRICI LINCKII.

Arbor Caffe Lipsiæ florens.

EX eo, quod orientalibus ante hac Gentibus usitata potio Coffee nostris etiam Europæis assiduo illo & frequenti usu cœpit assuefieri, quo factum ut non solum vilioris fortunæ Cives in Urbibus, sed plebeji etiam agminis calones & squalor seculi, servæ & lotrices, ipsique demum ruricolæ, quamlibet rariores, eam ipsam sorbere incipiant: Accidit, ut jam nulli fere homini tam nota sua domus sit, quam decocti illius indoles, & pro statu temporis, successuque segetis de surgente cadenteque fabarum valore, tantum non eodem more, ac de frumentis suis judicent, inque sinu gaudeant delicatuli, si quando prolixæ messis fama patriam percrebuit, annonæ contra caritatem misere deplorent, quasi quidem hoc nectare carere sine vitæ dispendio non possint, aut majores nostri non caruissent, quibus videlicet ne pictæ quidem, ut ajunt, fabarum imagines fuerunt cognitæ. In hanc morum vicissitudinem nostros abripuit decursus seculi. Antiquis temporibus sola Mecha, & quæ hanc sustinet, felix Arabia, de felici fabarum messe gloriari potuit, quibus nempe solis suos natales debere constat. Posteaquam vero Persis & confinibus innotescere cœpit hoc genus leguminum, illi quoque nulla sui parte iis inserendis defuère, & jam successu temporis, Alexandriâ, Smirnâ & Aleppo infinitas eorundem segetes arcessiverunt Europæi. Quinimo spe lucri pellecta Indorum ingenia, ubi viderunt aliis succedere negotium, paria tentare ingressa sunt, & hoc tam felici eventu, ut Javanenses præcipue ex agris suis, haud spernendas segetes collegerint, quæ, aliis mercibus associatæ, quotidie ad nos commeant, quarum priores Levanticas, posteriores autem orientales dicere, solenne est.

Quo

Quo major vero indies fabarum copia conſumta fuit, tanto majorem cumulandarum illarum curam geſſerunt Indi, & jam Ceyloniâ & Moccâ, Inſulis, copioſe progerminant, quibus nempe tractibus tres novas fabarum ſpecies in acceptis ferunt Europæi. Javanenſes colore luteolo conſpicuæ, aliis palmam cedunt facillimè, Ceylonienſes paulo minores, luteolæ, his tamen præſtantiores, Moccenſes optimæ, & Levanticarum æmulæ, ſed minores & viridiuſculæ. Quâ præ Levanticis orientales gaudent, bonitas & præſtantia, non ipſi terræ aut climati, ſed providentiæ hominum aſſignanda eſt, quâ factum, ut Moccenſes ipſis Ceylonenſibus palmam præripiant, utpote quæ munditer habitæ, a pulvere & ſitu providè purgatæ, cautè & diligenter exterſæ, ſacculis ex arundine indica contextis in molem circiter 270. librarum, involutæ, ſapore ſuo facile ſeſe commendant; cum ex adverſo Javanenſes & Ceylonienſes hæc legumina non ita molliter tractent. Et, ſi verum eſt, quod vulgaris rumor hactenus edocuit, has fabas a Batavis ſaburræ loco in naves conjici, explendisque mercium convaſandarum rimulis deſtinari, quid quæſo mirum, ſi vel quiete juſto longiore torpeant, aut madefactæ, mucorem contrahant, aut aqua ſalſa conſperſæ, computreſcant, & corium Indicum, aut aliam quamcunque mercium ſociarum ſpeciem redoleant. Stupendam autem fabarum indies conſumi copiam, teſtari poſſunt typis conſignatæ Batavorum tabulæ, quibus illa, quæ in mercatoriis Amſtelodamenſium, Selandicorum, Delphicorum & Roterdamenſium Cameris hoc menſe venalia proſtant, mercium recenſentur genera, ubi nempe ex hac triplici fabarum ſpecie in unum computata, numerantur pondo

Moccenſium	Ceylonienſium,	Javanenſium.
1123432.	100	152000
561716.		34500
		34500
1685148.		221000.

Quarum infinitam multitudinem ex Oriente, agro Levantico puta, viis Venetianis, per Germaniam, aliasque Europæorum provincias diſpertiunt. Verum enim vero, quamquam incredibiles fabarum congeries quotannis ad nos permeant, valorem tamen ſolitum parum omnino aut nihil immutant, dum, quot fabarum myriades, tot bibonum copiæ pedetentim emergant. Cæterum ſoli Africæ Aſiæque frugum iſtarum ex voto ceſſit plantatio. Ut ut enim Europæi noſtri in hanc ſegetem intenderunt animum: tamen formidine fruſtranei ſucceſſus iterum depulſi, a labore protinus deſtitere, perſuaſi, fabas aqua fervente de induſtria corruptas, ad nos perferri, atque ita plantationi nullo modo inſervire poſſe. Itaque inter res ſeculi rariſſimas relatum fuit, ſi quando in hortis Pariſienſium Regiis, Ducali Stutgardiæ, Amſtelodamenſium Medico, aliis, arbuſculæ ex hoc ſemine oriundæ, comparuerunt, ex quibus unam alteramve celebrioribus noſtratium hortis inſerere non pœnituit, quarum tamen hic plerumque fuit exitus, ut, cum toto anno, per omnes dies, magna noctium parte, benigniter ſunt habitæ, aut climatis impatientes, aut ab hortulanis non ſatis provide curatæ, opinione citius, emarcuerint. Lipſia, quæ hortorum abundat amatoribus, & in acquirendis exoticis incredibile quantas impenſas fecit, dum ex Batavis aliisque terrarum provinciis pretioſos arceſſivit frutices, unius alteriusve poſſidendæ felicitate gaviſa eſt, quæ tamen ad nullam certam, ſolidamque frugem pervenerunt, & in ipſa herba & flore præcerptæ ſunt. Quæ vero infertilitas hortulanorum animos non fregit, ſed erexit. Currente enim hoc anno 1723. iſtiusmodi arbuſcula duobus abhinc annis e Belgio huc delata, in horto Apeliano felici omine florere viſa eſt a menſe Majo usque ad menſis Julii finem duorum cubitorum altitudinem exhibet, folia ſimilitudine iis proxime accedunt, quæ Centur. III. & IV. Ephemerid. Nat. Cur. Obſervatione 168. pag. 378. ſub nomine Gelſamini Arabici, fructum Coffee ferentis, in fronde deſignata ſunt. Saltem in eo differunt,

quod

quod circa marginem paulo criſpiora & obſcure viridia conſpiciantur. Bina in uno ramo reſident folia, ex his & fronde flores emergunt, Jasmino albo vulgari perſimillimi, eundemque odorem ſpirantes, ſtaminulis utrinque prominentibus, deſcriptioni per omnia ſimillimis conſpicui, quod ipſum citato loco prolixius eſt legere. Infima parte ſui floreſcere primum cœpit arbuſcula, ſuccedebant poſtmodum flores alii, ſed pedetentim, ita quidem, ut tandem infimi, qui primum floruerunt, fructus edere inciperent, & jam præſtolandum ſit, an hæ fruges ad maturitatem ſuam perventuræ ſint. Simulac flos arboris noſtræ curioſis animis ex relationibus publicis innotuit, plures novitate rei producti, & quod per famam audiverant, coram viſuri, in hunc hortum, tanquam ad mercatum, convolabant, majori quam pro numero frequentia ſed & lætitiæ non vulgaris ſpecie, futurum arbitrati, ut, ſi hæc plantatio noſtratibus ſuccederet, pretium fabarum hactenus ſolitum, horrendum quantum imminuatur. Fieri autem poſſe, ut ex fabis recentibus ejus generis arbuſculæ noſtris his agris progerminent, id ipſum teſtantur noſtri hortulani, qui non unam iſtiusmodi plantam ex hoc ſemine excitarunt. Eminet inter reliquos omnium dexterrimus Apelii, Weiſius, qui arborem, è faba duobus ab hinc annis productam & educatam huic exoticæ ſociam eſſe voluit, poſt decurſum unius anni floribus ferendis aptam forte futuram.

Triumphent itaque aquæbibuli noſtri delicatiſſimi, ſpe certa freti, nullam ipſis poſt hæc defuturam eſſe fabarum copiam, ſi recens & maturam ſemen nacti, ſagacius indagaverint felicem plantandi methodum, quâ nimirum inventâ, agros avenis ſuispurgatos, his leguminibus conſpergere, conſperſos ſi ſeges ſucceſſerit, demetere, demeſſos granariis ſuis acervatim imponere, & jam iis, quorum fuerunt inſatiabiles, ſatiari queant.

Quod ſi vero primo hoc decennio tam fauſtis avibus non ſuccedat meſſis, ut falernum e frugibus patriis decoctum ſor-

billare

billare poſſint, haud gravatim, penes noviter educatas, hactenus uſitatis, palatum titillent gulam deliniant.

CUrioſæ huic relationi ſolertiſſimus Dn. Linckius d. 5. Junii An. 1724. aliam ſuperaddidit ſeq. Cum haud ita pridem Gelſeminum Arabicum, arbuſcula Europæis Caffe dicta, in horto Apeliano, inter alia hujus loci viridaria celebri, ſui videndi copiam faceret, eximia florum ſegete ſpectantium oculos reficiens; rei novitate permoti, paulo ſolicitius in ipſius natales inquiſivimus & formam ſtatumque arboris graphice deſcriptam dedimus.

Interveniente vero tempore, cùm majora pedetentim incrementa cepiſſet arbuſcula, adeo ut hoc ipſo Menſe Junio, ſpem, floribus oblatam, frugibus, i. e. triginta circiter baccis, expleviſſet, genio noſtro temperare non potuimus, quin eadem illa, quam floribus dederamus, induſtria, perquireremus novi fructus indolem. Habe itaque Lector curioſe, novæ rei novam, ſed genuinam deſcriptionem. Conditionem arbuſculæ nuper deſignatæ denuo exponere, ſupervacaneum exiſtimo, requirit potius inſtituti ratio, ut, quam ex ſemente collegimus, paulo ſolicitius expendamus frugum meſſem.

Baccas itaque numero forte triginta maturas in arbuſcula offendimus, in imis ſcilicet duobus ramis, iisdemque ex adverſo poſitis conſpicuas: E vicinis ſuperioribus, baccæ quædam novæ ſed adhuc virides, atque hinc nondum maturæ protuberaverant, in ſuprema vero arbuſculæ parte gemmis turgebant ramuli, florum proxime expectandorum certis præconibus. Quod me & alios, quibus propior acceſſus patuit, in admirationem duxit, illud unum fuit, quod in eadem arbuſcula & florum mire pullaſcentium copia, & crudæ vireſcentesque fruges & baccæ maturæ comparuerint, quæ ſingula aliis in arboribus raro junctim concurrere intelliges.

Fruges

Fruges maturæ ſpeciem præ ſe ferunt fructus Corni, ſed paulo minores, color autem cordiformis ceraſi nigricantis, nondum ſatis maturi & ex cruditate adhuc rubeſcentis, æmulus eſt.

Fructum ipſum deſcribit Cluſius in Hiſtoria Plantarum p. 236 ſequentem in modum: „ Buna Fagaræ eſt magnitudi„ ne aut paulo amplior, oblongior plerumque, colore ex ci„ nereo nigricante, cortice tenui, & veluti ſulcum quendam „ per longitudinem utrinque habente, per quem facile in „ duas æquales partes dividitur, quæ ſingula grana conti„ nent, oblonga, altera parte plana, fulveſcentia, guſtu acido. Et Wormius p. 189. ubi præter ea, quæ ex Cluſio repetit, & hoc addit. „ Bon vel Ban, Buncho Avicennæ, Bunca Rha„ ſi, Elkario nonnullis. Bauhino, Evonymo ſimilis, Æ„ gyptiaca Planta, fructu Baccis Lauri ſimili, Buna Cluſio, „ Bacca eſt Lauri magnitudine & figura, colore ex cinereo „ nigricante &c. Animum adverti ad ſingula & fructus hic noſter magnitudine ſua ad ſimilitudinem baccæ Lauri accedit, ceterum cortice tenui, eodemque ſimplici atque unico circumductus, ſulcô ſupra memorato utrinque conſpicuus. Solvi corticem & ecce! carnem in fructu alias, aut ceraſo obviam hic animadverti nullam, niſi quod ipſe nucleus, vel ſic dictum Bon ſtatim ſuccederet, nulla peculiari cute, ſed modo quibusdam fibrillis, in morem Macis, Nucem Moſchatam veſtire ſolitæ, indutum, quæ eo ipſo medio, quo bini nuclei junguntur, per longitudinem ductæ, ut hi nuclei facili negotio excludi & ſeparari potuerint.

Fructus omni ſucco deſtitutus erat, & non niſi viſcoſâ humidâque ſubſtantiâ, mirè, imo ad nauſeam dulci, non vero acidula, prædictus. Quod itaque modo dictus Cluſius acidum ſaporem fructibus attribuit, inde forſan eſt, quod illi haud maturi, juſto citius decerpti, hi autem noſtri plenariam maturitatem adepti fere nimium maturuerint.

Quæ Dn. le Roque de hoc fructu commentatus eſt, exquiſitum ſaporem atque nutrimentum illi attribuens, mihi quidem in his noſtris obſervare non proclive fuit. Neque illud quidem, quod de faba prædicat, quaſi peculiari, tenellaque cuticula veſtita fuerit, in his exemplaribus patuit, niſi forte modo dictas fibrillas cuticulam ejusmodi eſſe perſuaſus fuerit. Addit idem ille, fabam in arbuſculâ extergefactam ſolidiſſimam eſſe & pallide viridem, craſſioreque, fuſco, atque amarulento detineri ſucco. Sed qui fiat, ut tam eximia dulcedo, quam in noſtris animadvertimus, in ſuccum adeo amarulentum mutari poſſit?

Cæterum fabæ ex albo flaveſcebant, & poſtquam earum aliquot terræ mandatæ fuerant, quatuordecim dierum ſpatio progerminabant.

Cum itaque tanta frugum quæ adhuc quotidie ſuccreſcit, ante pedes ſit copia, conjectura non fallet, qui lætam aliquando frugum iſtarum meſſem ex his agris ſibi pollicetur.

OBSERVATIO CVII.

DN. JOHANNIS HENRICI LINCKII.

Lacerta aquatica per Vomitum reddita.

HOmines non raro temporum ranas & lacertas per vomitum reddidiſſe, res eſt inter Obſervatores Naturæ curioſos dudum perorata, & hinc inde in obſervationibus medicis idipſum animadvertimus, nec ipſæ quidem Ephemerides Nat. Curioſ. exempla earum rerum nobis ſuppeditare deſiſtunt, & perluſtranti Dec. II. An. I. p. 108. ruſtici quodpiam occurrit, qui aquam ſpermate ranarum infectam largiore hauſtu imbibit, & poſtquam ovula ſuccedente tempore fœtus ediderunt, non vulgarem ranarum copiam evomuit. Dec. II. Ann. IV. p. 60. relatum legimus, puerum varii furfuris vermiculos ſtomacho excluſſiſſe, & inter hos etiam quatuor ranas, unam

Digitized by Google

& viginti lacertas. Dec. I. Ann. III. p. 456. dicitur: Cerevisiam hausisse molitorem, aquis, implendo forte dolii vacuo, superinfusis mistam, neque ita multo post lacertam per vomitum rejecisse unam, per alvum alteram. Centur. V. & VI. p. 127. Paganus ruri dicatus non temnendam aquæ portionem imbibit, atque eo ipso semina animalculi scil. lacertæ deglutivit, & decursu temporis vivam magnam & robustam lacertam beneficio fracedinis putredinosæ maturatam prodidit. His Casum noviter auditum adjungemus, qui abhinc anno Roethaviæ, oppidulo, duobus a Lipsia milliaribus, distante, contigit.

Fabri cujusdam lignarii conjux varias subinde molestias ex morbo Epileptico sustinuit, & accitas stomacho vellicationes vehementer questa est, esu ciborum acidorum graviter exasperatas, dulcium autem quodammodo mitigatas, lactis vero pressi copia, & coagulo caseis conficiendis accommodato, penitus sopitas. Accidit autem, ut, cum cerevisiam dulcem recens coctam potaret, lacerta quæpiam per œsophagum egredi moliens, post longas titillationes in lucem prodiret, quam post aliquot dies duæ aliæ sunt secutæ. Plures stomacho inesse hariolata est mulier, quia nunquam non cibo acido irritatæ, per eosdem colli parietes, ascenderunt, nec sine notabili sono præcipites se dederunt in Stomachum. Tollendis vellicationum insultibus primùm varia Mithridatii copia intenta fuit, sed frustraneis jugiter successibus, donec primam lacertarum modo dictarum animadvertit, & quo morbi genere laboret. Aut me fallunt omnia, aut pauperis conditionis mulier plus aquæ quam cerevisiæ haurire solita, cum ipsis aquis ovula imbibit, quæ in corpore exclusit, est enim ordinaria lacertæ aquaticæ species, quemadmodum ex Fig. VI. Tab. I. subjuncta animadvertere est, juxta formam magnitudinemque suam accuratiori penicillo designata.

(*Lipsia August. Vind. d. 25. Sept. An. 1723. missa.*)

OBSERVATIO CVIII.

DN. D. MICH. ERNESTI ETTMULLERI.

De Scroti, Penis, & Pedum Scirrho ex Erysipelate contracto.

CHristianus Kettwig, ætatis 49. annorum, mense Julio superioris anni in Nosocomio Lipsiensi recipiebatur, manuum opera panem hactenus lucratus, nunc ad quempiam sustinendum laborem ob pravam corporis dispositionem ineptus. Scrotum hic habet secundum omnes dimensiones magnum, ad genua usque propendens, coloris naturalis, ubi vero femoribus adjacet, glabrum atque rubicundum, indolens interim atque durum. Testiculi ad latera in superiori parte latent, qui contrectati aut compressi doloris sensum excitant. Membrum virile ex medio loco scroti emergit, itidem elongatum, durum atque tumidum. Tota distantia ab inguine ad præputii extremitatem unius ulnæ est cum octava parte. Inguina naturaliter se habent, nullo tumore conspicua. Femora & pedes sunt tumida, dura, & circa genua & talos in rugas & sulcos complicata. Cæteroquin sanus degit, omnis doloris expers, optimo ciborum appetitu præditus, dum vero mingit, difficulter lotium profluit.

SCHOLIUM.

In dignoscendis tumorum speciebus, quæ scrotum occupant, facile falli posse Medicos, præter quotidianam experientiam testatur, variisque ex exemplis probat Salomon Reiselius. (a) Variæ enim sunt causæ, quæ ad extraordinariam illud magnitudinem elevant. Solent communiter scroti tumores herniæ salutari. Licet enim Galenus (b) triplices tantum statuat

a) Miscell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. VII. Obs. II.
b) de Tumor. contr. nat. cap. 15.

ſtatuat hernias, Enterocelen puta, Epiplocelen, & Entero-Epiplocelen, prout ſcilicet vel inteſtina, vel omentum, vel utraque in ſcrotum deſcenderunt, hoc tamen nomine Medicis, improprie licet, veniunt etiam tumores ſcroti, à quacunque cauſa progeniti, ſive aqua, ſive flatus, ſive carnoſum quid in cavitate ejus lateat, ſive vaſa teſticulorum ſanguine, vel ſemine fuerint tenſa; unde hydroceles, pnevmatoceles, ſarcoceles, cirſoceles & ſpermatoceles notiones exurgunt. Arduum igitur negotium & difficile ſæpe eſt, latentes has à ſe invicem diſtinguendi cauſas, & quæ tumoris ſpecies efflagitat, valida inveniendi præſidia. Docet id ipſum caſus, præſens quem penitius excutere animus eſt. Scroti tumore laborare ægrotum iſtum, primus me docebat conſpectus; ambiguum tamen in principio tenebant circumſtantiæ, mox recenſendæ, quo nomine ille ſit inſigniendus? Antequam ſingula Phænomena rimatus eſſem, pro enterocele habendus mihi videbatur, in recenti adhuc memoria obſervanti exemplum Notarii cujusdam Publici, curæ meæ ante aliquot annos concrediti, in quo omnia inteſtina prolapſa ultra genua ſcrotum protruſerant, abdomine interim vacuo exiſtente, & ſi contrectabatur hoc, arteriarum pulſum & oſſium duritiem percipere licebat, qualia exempla etiam Olaus Borrichius (c) Thomas Bartholinus (d) Theophilus Bonetus (e) & Felix Platerus, (f) referunt. Inſpecto autem eodem extra lectum, pedibus inſiſtente, omnibusque circumſtantiis examinatis, obſervabam, nullam in inguinum loco intumeſcentiam eſſe, quæ de ruptis vel relaxatis peritonæi proceſſibus, inteſtinisque tranſitum concedentibus, teſtari poſſit, nec imminui tumorem compreſſum, vel reſupinato ægro, abdomen vero inteſtinis plenum turgere, nec unquam de cruciatibus aut mole-

c) Act. Med. Hafn. Vol. V. Obſ. 59.
d) Cent. II. hiſt. 95. & Cent. III. epiſt. 10.
e) Medicin. Septentr. Lib. III. ſect. 30. obſ. 13.
f) Lib. III. obſ. pag. 756.

moleſtia quapiam ægrum conqueſtum eſſe, audiebam; his ſignis motus, enterocelen non eſſe, certus fiebam. A flatibus ſcrotum in maximam molem expandi poſſe, exemplum docet recentiſſimum Malabarici illius à Javgeon Academiæ Regiæ Pariſienſi communicatum, (g) Pnevmatocelen vero quo minus vocitem hunc tumorem, non tam renitentia ejus ſumma, qua ne digitis quidem cedit, & reſilit, vel quod, ſi manibus comprimitur, nullus flatus deprehenditur, nec de loco in locum cum ſono movetur, (hæc enim ſigna fallunt quandoque, ſiquidem nec ſcrotum, nec veſica, aëre ſi maxime diſtenduntur, reſiliunt, vel ſonum edunt) quam gravitas nimia obſtat. Hydrocelen vocare hæreo; nulla enim adeſt fluctuatio aquarum, dum tumor premitur, nec lucidum comparet ſcrotum, quando ei ſolis vel candelæ lumen opponitur, ad tactum duriſſimum eſt. Cautos tamen decet eſſe Medicos in dignoſcenda hydrocele, ne à duritie decipiantur cum Petro Foreſto (h) qui Cornelium quendam teſtem unà cum ſcroto ulta 5. annos adeo durum habuiſſe refert, ut Chirurgus non ſolum, verum & ipſe Sarcocelen eſſe judicaverit; impoſitis vero maturantibus molliorem evaſiſſe tumorem, factoque abſceſſu magnam aquæ copiam profudiſſe cum inſequente ſanitate. Sarcocele igitur dici poſſet, ſiquidem omnia ſigna à Practicis huic adſcribi ſolita cadunt in hunc tumorem; durities, puta, color undique ſibi ſimilis, inſenſibilis augmentatio, moleſtia major quam dolor, intumeſcentia in inguine nulla. Colorem undique ſibi ſimilem ut aſſeram, non obſtat rubedo, in ſcroti partibus lateralibus conſpicua, ſiquidem hic color non à tumoris indole, ſed attritu femorum contiguorum, levem excoriationem ſeu intertriginem excitante, dependet. Tumor equidem in alterutro teſticulo percipitur nullus, (quod pariter phænomenon omnem latentis Cirſoceles vel Spermatoceles ſuſpicionem tollit) unde dubium oritur,

g) Hiſtoire de l'Acad. Royale des Sciences, 1711. pag. 30.
h) Lib. XXVII. obſ. 15. Schol.

tur, an carnoſi quid teſticulo ſit adnatum, quod in Sarcocele fieri, communiter docetur, unde Galenus (i) teſticulos vocat induratos; hernia tamen hæc carnoſa ex illarum claſſe eſſe poteſt, quarum caro non teſticulis, ſed tunicarum ſcroti communium ſecundæ adnaſcitur, tradente Paulo Barbette (k) nec impoſſibile eſt, colluviem ſeroſam ſimul conjunctam eſſe cum ſolido corpore, ſiquidem inveterata Hydrocele Sarcocelen mentitur, & ſæpenumero, ut aliæ herniarum ſpecies, ita potiſſimum Hydrocele & Sarcocele ſibi invicem combinantur, unaque alterius exiſtit cauſa, utriusque vero ſignis non æque patentibus. Contingere enim poteſt, ut in Sarcocele facto tumoris carnoſi incremento vaſa lymphatica rumpantur, ſuumque liquorem in ſcroti cavitatem effundant, quemadmodum alio tempore in Hydrocele humor ſeroſus, acris factus, vaſa capillaria membranasque leviter erodit, ita ut ſanguis exſudans in carneam ſubſtantiam excreſcat. Sic Guilielmus Fabritius Hildanus, (l) Thomas Bartholinus, (m) & Johannes Chriſtianus Wolff, (n) Hydro-Sarcocelen; Philippus Jacobus Hartmannus, (o) Oſcheo-Didymo-Hydro-Sarcocelen; & Johannes Daniel Horſtius (p) Hydro-Cirſo-Sarcocelen annotarunt. Et cum in noſtro ægro utrumque ſcroti latus æqualiter ſit expanſum, ex loci differentia decidere haud licet, num carnoſus, an ſeroſus ſit tumor, ſi verum eſt, Remberti Dodonæi, (q) Hildani, (r) Danielis Sennerti, (s) & Malachiæ Geigeri, (t) effatum, in dextro teſticulo Sarcocelen, in ſiniſtro Hydrocelen fieri, quod quidem Wolffius (u) eleganter refutavit. Interim non repugnabo, ſi quis

i) Loco cit. k) Chirurg. P. 1. cap. 25.
l) Cent. IV. obſ. Chir. 65. & 67. m) Cent. II. hiſt. 95.
n) Not. ad Ido Wolffii Lib. II obſ. Chir. 15.
o) Miſcell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. X. obſ. 156.
p) Obſ. anat. 6. q) Obſ. Med. cap. 39.
r) Loc. cit. obſ. 64.
s) Pract. Med. Lib. III. Part. IX. ſect. I. cap. 7.
t) Kelegraph. cap. 2. pag. 17. & 21. u) loc. cit. pag. 166.

Digitized by Google

quis hunc tumorem generali ſcirrhi nomine appellare velit, ſiquidem Galenus (w) Sarcocelen ejusdem generis eſſe cum ſcirrhis dicit, eique ſuffragatur Paulus Ammanus (x) Sarcocelen ſpeciem ſcirrhi vocans, & Durantes Scacchius, (y) tophaceam herniam vocat. Non enim vera caro eſt, quæ in ejusmodi ſarcomatibus luxuriat, ſed medii generis inter fibras carneas & nerveas; & Johannes Vigo (z) docet, per affluxum alicujus humoris fieri herniam carnoſam, nempe cum hujus materiæ ſubtilior pars propter calorem teſticulorum in halitum reſolvatur, quicquid vero craſſum & viſcoſum eſt, remaneat, & in ſcirrhum tandem indureſcat. Subjectum vero eſſe ſcrotum ſcirrhis, textura non ſolum ejus, qua gaudet, docet, ſed plura etiam hac de re proſtant hiſtoriarum monumenta. Sic Philippus Hoechſteterus (aa) refert de milite, qui in glande penis vulnus acceperat, quod neglectum fungoſa contraxit labia, & fluxionem recepit, à quo tandem creſcendo malum ad ſcrotum etiam devenit, ſcirrhoſam inde duritiem nactum. Ab equitatione etiam in ſcirrhum induruiſſe ſcrotum, refert Vitus Riedlinus (bb) Hinc eo minns ſcirrhoſum hoc ſcrotum vocare vereor, quo major cum eo tumoris in membro virili & pedibus eſt convenientia, non Sarcoceles ſed ſcirrhi nomine nuncupandi, & ab eadem cauſa producti, ad quam nunc progredior. Pro hac æger eryſipelas accuſat, quod ante ſeptem annos crura cum pedibus occupavit, & ad ſcrotum progreſſum fecit, ſæpiusque rediit, à quo tempore ſenſim atque ſenſim tumorem tam in ſcroto quam pedibus auctum obſervavit. Id qua ratione contingere potuerit, nunc diſpiciendum eſt. In eryſipelate particulæ ſalino-ſulphureæ carnoſis & membranaceis partibus apponuntur, per habitum proſcribendæ, ſed in itinere impeditæ, idque

w) Meth. Med. Lib. XIV. cap. 17.
x) Prax. vuln. lethal. Dec. II. hiſt. 4.
y) Subſid. Medic. Lib. III. cap. 8. z) Pract. Lib. II. N. V.
aa) Dec. VI. obſ. Med. 8. bb) Obſ. Chirurg. XXIIX.

Digitized by Google

idque in membris imbecillioribus. Imbecillitas hæc vel naturalis est, partium scilicet à fonte caloris remotiorum, quales sunt pedes & scrotum, vel à morbis contracta. Quod si igitur materia hæc inflammabilis ex voto vel naturæ viribus, vel medicamentis diapnoicis stimulata commode diffletur, intra diem vel biduum cessat morbus. Sin negligatur, & refrigerantibus ac repellentibus tractetur, ad interiora ruit, magisque principales partes occupat; quinimo si diuturniorem moram in loco quodam agit, musculosas simul aggreditur partes & ad suppurationem tendit, aut in scirrhum, vel, si materia maligna, scorbutica, simul fuerit juncta, ob partis corruptionem in gangrænam & sphacelum abit. Quod autem ex erysipelate durus ejusmodi tumor oriri possit, Galenus (cc) jam docuit, tum scirrhos potissimum nasci, docens, si quod viscus phlegmone laborat & crassis cibis succisque lentis quis utatur, & (dd) generationem ejus interdum ab initio esse, aliquando vero ex lapsu, aut inflammationis, aut erysipelatis, aut oedematis, cum immodestius refrigerata sint, exemploque probavit Cercilii pueri, (ee) qui ex intempestivo refrigerantium usu scirrhum in femore contraxerat. Egregie rem confirmant, & quæ modo diximus, illustrant ea, quæ Engelbertus Kæmpferus (ff) refert; morbum scilicet regioni Malabaricæ endemium esse, cujus tragœdiam scroti erysipelas singulis mensibus recidivans cum novilunio ordiatur, quo post unum alterumve diem cessante erosis lymphaticis sensim in scroti cavum liquor quidam serosus, subsalsus, augmentum indies, luna præsertim crescente, capiens, scrotumque ita distendens, ut immissa tandem acie educendus sit, confluat; & morbum nequaquam periculosum, nec assuetis valde molestum esse nisi forte inveteratus noxam, (quod sæpe acci-

cc) Meth. Med. Lib. XVI. cap. 6.
dd) de Tumor. contr. nat. cap. 9.
ee) L. II. Art. Curat. ad Glauc. cap. 4.
ff) Amœnit Exot. fascic. III. obs. 7.

Digitized by Google

accidat,) testiculis inferat, atque adeo in Hydro-Sarcocelen degeneret. In nostro ægro erysipelas ad interiora repulsum non fuit, siquidem, præter ipsius confessionem, ob rem angustam domi omnibus destitutus remediis, vel refrigerantibus, vel repellentibus, id efficere haud potuit, nec de aliis unquam symptomatibus, quæ hac occasione oriuntur, conquestus est, sed prima alterave forsan vice penitus naturæ robore vel etiam atmosphæræ benignitate materia tenuis fuit difflata. Et quoniam de natura erysipelatis est, ut ad partes vicinas serpat, facili negotio fieri potuit, ut à pedibus & cruribus ad scrotum & membrum virile propter cutis continuitatem progressum fecerit. Simile exemplum refert Heinricus à Mœnichen (gg) de viro, qui post sudationem aërem ambientem improvide admittens, ut cruris sinistri erysipelas ad scrotum, ob enterocelen jam dum maxime expansum, non sine vitæ periculo se receperit, ansam dedit. Successu vero temporis postquam ob reiteratos erysipelatis reditus magis debilitatæ sunt partes, ac pori & canaliculi turbati, sanguis, qui per arterias sub novo paroxysmo copiosius affluxit, totus remeare non potuit, sed purpura ejus sola refluente per venas, glutinosus post se atque crassius serum reliquit, atque scirrhum constituit. Est enim scirrhus tumor durus ac indolens cum sensu vel exiguo vel plane nullo, & ejus indolis, ut licet externas partes occupet, plerumque tamen interiora aliqua in consensum trahat, contagio in eodem corpore serpente, quod tale est, ut etiam lactantes mulieres alumnos suos inficiant, referente Hildano. (hh) Membrum virile in nostro ægro excessiva pariter notatur magnitudine. Certa equidem huic mensura constitui haud potest, quæ omnibus atque singulis viris æque competat. Ut enim de ætate nihil dicam, quæ differentiam aliquam affert, homines παχυσωματουδεῖς & obesi, quemadmodum quoad cæteras partes magis torosi sunt,

gg) Miscell. Nat. Cur.
hh) Cent. II. obs. 78.

ſunt, atque viſcera artusque obtinent inſigni magnitudine conſpicua, ita & penis eandem cum reliquo corpore ſervat proportionem Talem deſcribit Hildanus (ii) in generoſo juvene robuſto, & corporis proceritate multis aliis elatiore. Et ridiculam nobis reliquit hiſtoriam, dummodo vera eſſet, Nicolaus Neander: Rabbi Eleazar, inquiens, & Rabbi Iſmaël habuerunt ventres tam groſſos, ut cum ſtarent erecti converſis faciebus & ventribus contiguis, duo validi boves potuerint inter eos tranſire, neutrum contingendo. Iſmaëlis membrum genitale ſimile erat magnitudine ſacco cuidam novem modiorum, Eleazaris vero octo modiorum. Quemadmodum autem talis membri hujus vaſtitas præternaturalis dici haud poteſt, juxta Galenum, (kk) obeſus, dicentem, aut tenuis non præter naturam eſt, ſed tantum alter quidem eſt ſupra id, quod eſt ſecundum naturam, alter vero eſt infra, uterque vero non natura diſpoſitus eſt; ita dantur, qui, etiamſi cæteroquin non adeo amplam partium conſtitutionem nacti fuerint, vel à nativitate liberalem nimis hac in parte naturam ſunt experti, vel ex morbo exceſſivam ejus acquiſiverunt magnitudinem. Sic Johannes Conradus Peyerus (ll) virum commemorat tanti mutonis, ut vel priapum longe ſuperaverit, pavorique fuerit mulierum fortiſſimis; & Johannes Fridericus Blaw (mm) militem refert, qui ob membri virilis gravitatem vix incedere poterat. Plura ejusmodi exempla legere licet apud Chriſtianum Franciſcum Paulini, (nn) Bernhardum Albinum, (oo) Thomam Bartholinum, (pp) Philippum Hœchſteterum, (qq) & Johannem Benedictum Sinibaldum,

 (rr) At-

ii) Cent. VI. obſ. 61. kk) de Tumor. contr. nat. cap. 2.
ll) Exercit. Anat. & Med. 30. pag. 166.
mm) Ephemer. Nat. Cur. Cent. II. obſ. 166.
nn) Cent. IV. obſ. 82.
oo) Diſput. de Sterilitate 1683. Francof. ad Viadr. habit. §. 6.
pp) Cent. III. epiſt. 10.
qq) Loc. alleg.

(rr) Atque tales prælongo extensoque priapo imbuti Onobeli appellantur, quasi telum asini obtineant. (ss) Nostri ægri mentula à morbo in tantam magnitudinem excrevit, erysipelas enim insecutus est scirrhus, haud secus ac in milite cachectico observavit Blaw (tt) in quo oppletis undique tubulis factæ obstructiones ex humorum circulantium stagnatione tumor penis in scirrhum abiit; erat enim, ut refert, ultimò tactu tam durus, ut tangenti non carnem sed lignum tetigisse videretur. Scirrhus sic sensim ac sensim incrementum capiens tale produxit monstrum. Singulare est in nostro ægro, quod membrum virile non retractum sed elongatum, non coalitum cum scroto, sed ab eo separatum conspiciatur. Solet enim in aliis scroti tumoribus vel aqua vel flatu extensi vel intestina continentis ad interiora retrahi; quemadmodum Johannes Helwigius (uu) de se ipso, intumescentiam scroti flatulentam passo, scribit, quod penis, musculorum pari primo ab humore flatulento è peritonæo affluente laxato, in scrotum fuerit retractus, & urina sursum ac arcuatim plerumque in mingendo prosilierit; & Thomas Bartholinus (ww) de mendico refert, cirsocele laborante, quod ejus scrotum cum pene in unum corpus informe quasi coaluerit, tam vastum, ut tres spithamas æquaverit longitudine, unam crassitie, & speciem maximæ cucurbitæ retulerit, ac ad latus foramen habuerit, per quod lotium emiserit, & quoties mingendi ei incesserit cupido, informe hoc peculium universum ex gremio suo prodire jusserit, ne se commingeret; alium quoque Venetiis vidit, enterocele laborantem (xx) cujus peni tantum in medio ingentis tumoris relictum erat vestigium, per quod lotium stillabat; & Johannes Georgius Josephus Schwallerus

rr) Geneanthr. Lic. III. tr. 1. cap. 15,
ss) Lampridius in Heliogab. tt) Loc. cit.
uu) Obs. Med. 130. ww) Loc. alleg,
xx) Cent. V. hist. 95.

rus (yy) tumorem describit scroti à subsistentibus humoribus horrendum in modum inflatum cum penis disparentia. Verum quando hos casus cum nostro conferimus, videmus, scrotum horum ægrorum distensum undique fuisse, absque eo ut in mali consortium tracta fuerit cutis penis seu præputium, quod membrum virile tegit. In nostro vero ægro penis cutis cum scroto paria fata experta ad omnem dimensionem extendi se passa fuit. Eo ipso enim, dum ad debilitatam ab erysipelate penis cutem uberior semper humoris sive nutritii, sive excrementitii affluxus factus est, materia difflari nescia, & per diuturniorem moram indurata, in longitudinem æque ac latitudinem eandem extendit. Cui curvaturæ pariter ac compressioni scirrhosæ cutis in acceptum referendum est, quod difficulter urinam reddat. Pedes denique quod attinet, ordinario si graciles fuerint, singulare afferunt non solum toti corpori decus, sed & de sanitate firma testantur, uti vicissim tumefacti hydropis vel alius cachexiæ signum probant. Hinc Chinensium mulieres summo studio nituntur, ut quam minimos nanciscantur pedes, continuo & horrendo cruciatu eos constringendo. (zz) Non tamen est, cur semper de hydrope metuant, qui tumorem eorum inconsuetum animadvertunt, siquidem talem à sola corporis gravitate oriri posse, binis exemplis probat Vitus Riedlinus. (aaa) Noster æger pedum suorum vastitatem à scirrho, erysipelas insecuto, obtinuit. Erysipelati obnoxios esse pedes, notius est, quam ut multis exemplis probare satagam. Solet enim natura ad partes corporis extremas lubentius, quam internas, quicquid noxium est, deponere, & habent integumenta usum emunctorium, ob quem corpora bibula vocantur à Theodoro Schenckio. (bbb) Ut paucos solum allegem Authores, com-

yy) Miscell. Nat. Cur. Dec. III. Ann. V. obs. 56.
zz) P. Martinus Martinius Hist. Sinens. Dec. I.
aaa) Linear. Medic. Ann. III. pag 597.
bbb) Schola part. Sect. I. Part. IV. cap. 2.

memorant tumores ejusmodi eryſipelatodes in femore, crure, genubus, tibiis, Petrus Foreſtus, (ccc) Wolffgangus Gabelchoverus, (ddd) Auguſtinus Thonerus, (eee) & Johannes Petrus Lotichius; (fff) recurrens vero eryſipelas in crure Felix Platerus, (ggg) Joſephus Lautenbachius, (hhh) & Isbrandus Diemerbroeck. (iii) Nec rarum eſt, ſcirrhoſam duritiem contrahere pedes, quemadmodum Petrus Johannes Faber, (kkk) & Philippus Salmuth, (lll) ſcirrhi in crure, ac in femore & crure Petrus Foreſtus (mmm) mentionem fecerunt. Quod autem eryſipelas ejusmodi ſcirrhus in pedibus inſequi poſſit, non ſolum Galeni exemplum de puero Cercilio, ſupra allegatum, ſed & illud Salmuthi (nnn) ſatis teſtantur. Pedes in noſtro ægro non æqualiter ſunt tumefacti, ut œdematoſi, ſed circa genua & talos in ſulcos diſciſſi. Tenue enim eſt ſerum, quod in œdemate fibrarum interſtitiis ſubito interponitur, fibræque ipſæ molles & flexiles ſunt, quæ æqualiter diſtendi ſe patiuntur. In ſcirrhoſo vero hoc tumore cutis ſemel indurata non adeo promtè ceſſit, & materia craſſior ſenſim atque ſenſim accedens æqualiter cutem attollere nequivit, impedita potiſſimum à flexura genuum & pedum extremorum ſub motu ambulatorio, quem æger pro pane lucrando quotidie, quamdiu licuit, ſuſtinuit, facto. In regni Malabarici oppido D. Thomæ ad littus Coromandel certas familias, ob necem D. Thomæ, Apoſtolo, illatam velut divina ira devotas, pedem alterutrum obtinere craſſum elephantis ad inſtar Johannes Linſchotanus, (ooo) & ex eo Adam Olearius, (ppp)

ccc) Lib. IV. obſ. Chir. 2.
ddd) Cent. III. obſ. 12. & 86.
eee) Lib. IV. obſ. 6. & 7.
fff) Lib. VI. cap. 6. obſ. 1. 2. 3.
ggg) Obſ. Lib. II. p. 517.
hhh) Conſil. Medicin. 134.
iii) Obſ. & Curat. Med. 82.
kkk) Cur. Inſign. 6.
lll) Cent. III. obſerv. Med. 72.
mmm) Loc. cit.
nnn) Loc. alleg.
ooo) Voyagie naar Oſt-Indien. p. 22.

(ppp) refert, ipsumque tumorem Kæmpferus (qqq) exacte describit. Mentionem etiam ejusdem facit, Andreas Kleyerus, (rrr) & pedem talem, quem strumosum vocat, exactius, ac Linschotanus fecit, æri incidi curavit. Similem etiam figuram exhibet Christianus Menzelius (sss) pedis elephantini in muliere ex erysipelate contracti, & fonte salutifero Frauenwaldensi curati. Ut taceam puellam Anglicam 16. annorum, cujus crus admodum tumefactum pedesque strumosos delineavit Caspar Bauhinus. (ttt) Non aberravero, si ægri nostri pedes cum his suppeditatis iconibus comparaverim, prout cuilibet figuram inspicienti patebit. Verum de Cura nunc scroti scirrhosi quædam dicenda forent. Sed ut ingenue fatear, nihil tentatum est. Præter summam enim ægri repugnantiam, qua fatis suis cedere & molestam hanc sarcinam patienter circumgestare, quam variis se cruciatibus & tormentis submittere maluit, authoritate pariter ac ratione, & experientia munitus abstinere lubentius ab omni præsidiorum genere, quam vitæ discrimini exponere miserum, volui. Galenus siquidem (uuu) exquisitum scirrhum, qui omnino insensibilis est, minime curationem admittere pronuntiat, quoniam medicamentis non cedit, & mitia nihil agunt, valentiora verò plus indurant. Cui Paulus Ammanus (www) assentitur, sarcocelen & maturantibus, & cathæreticis lædi, nec unquam in pus abire, more aliorum carcinomatum, perhibens; sectionem Chirurgicam tentare eo major erat religio, quo inveteratum magis erat malum, & metus gangrænæ & carnosæ dispositionis ingruebat, qua-

ppp) Comment. in Mandelsloh Itiner. orient. L. III. p. 196.
qqq) Loc. cit. fascic. III. v. 8.
rrr) Miscell. Nat. Cur. Dec. II, Ann. III. obs. 13.
sss) Ibid. obs. 14
ttt) de Hermaphrod. Lib. I. cap. 8.
uuu) Meth. cap. 14. & Lib. II. ad Glauc. it. Lib. VII. de Comp. Medicam. sec. genera.
www) Loc. citat.

Digitized by Google

qualem funeſtum eventum deſcribunt Johannes Jacobus Wepferus (xxx) & Hildanus (yyy) Curatorum tamen exempla proſtant, quamvis rariora, & quidem talium, quorum tumor recens fuit, nec in tam enormem magnitudinem excrevit. Marcus Antonius Montagnana (zzz) certe methodum, qua ſarcocelen per cathæretica abſumſit, deſcribit, ſed mox addit, ſe laborem, (ſiquidem infra unius vel dimidii anni decurſum cura abſolvi haud poſſit) & præmii exilitatem fugientem ac ob multorum eorumque periculoſorum ſymptomatum ſyndromen ægritudinis hujus curationem non amplius in ſe ſuſcepturum eſſe. Quemadmodum igitur per unum luſtrum cum dimidio tumorem hunc geſtavit noſter, absque inſigni noxa vel moleſtia, quam qualem pondus ei inter ambulandum & mingendi difficultas creat; ita ad plures annos, imo ad mortem usque ſarcinam hanc portare poterit, omni in diæta committendo errore in Noſocomio exemtus. Nec ei adeo ſiniſtre ominari volo, ut militi fecit Blaw (aaaa) dum dicit: Quare conjectura alia fieri haud potuit, quam quod ſcirrhoſo tumore ulterius aucto, tandem ex occluſione meatus urinarii vel ſuperveniente gangræna miſer ſit obiturus.

Vid. Tab. VIII.

(Lipſia Auguſt. Vind. d. 8. Octobr. An. 1723. miſſa.)

---

xxx) Cicut. Aquat. hiſtor. p. 102.
yyy) Obſ. Chir. Cent. IV. obſ. 67.
zzz) Conſ. 227. aaaa) Loc. cit.

OB-

OBSERVATIO CIX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De Viro per octiduum mictu cruento laborante.

MErcator quidam Italus Lipsiæ degens sine omni cruciatu sanguinem cum urina in majori copia, sine evidente causa, per octiduum emisit, procul dubio ex venis emulgentibus promanantem. Hic ex Martialibus sanatus fuit.

OBSERVATIO CX.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

Ulcus Cancrosum in faucibus fœminæ XL. annorum.

FOEmina quædam per aliquot annos perpessa fuit insignem Cephalalgiam procul dubio ex sanguine acriore scorbutico, cessante hâc cephalalgiâ apparuit ulcus Cancrosum in faucibus sat enorme. Medelam hujus mali sequentem in modum institui; sæpiùs ipsam purgavi Pilul. laxantibus ☿libus, loco potus ordinarii ordinavi Decoctum ex Rad. sarsæparill. Rad. Pareyr. brav. Rad. Chin. & Rad. polypod. & tandem ptyalismum per 🜍 nativ. Hung. fieri curavi. Externè adhibita fuit ▽ ☿lis & sic intra spatium trium hebdomadarum plenariè curatum fuit ulcus hoc cancrosum.

OBSERVATIO CXI.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De Viro LIII. annorum polypô cordis & exinde dependente plenariâ Cachexia laborante.

VIr quidam tum ratione inclytæ prosapiæ, tum etiam ratione singularis eruditionis celeberrimus, per unius anni decursum

curſum & ultra palpitatione cordis fermè perpetua agitabatur, ſubſecuta fuit Cachexia plenaria, ſcilicet reperiebatur polypus hic in ventriculo cordis dextro duobus ramis donatus, alter prominebat ad auriculam cordis dextram, alter ad venam cavam. In ſiniſtra parte thoracis circum circa erat adnaſcentia pulmonum inſeparabilis, in dextra autem ejusdem aderant ℔ij aquæ extravaſatæ; in ipſa verò ſubſtantia pulmonum erant Vomicæ vix numerabiles. In abdominis cavitate reperiebantur Menſ. jv. lymphæ extravaſatæ, glandulæ meſenterii erant ſcirrhoſæ, epar & lien ſcirrhis ejusmodi erant repleta, aſt renes videbantur illæſi. Rebus ſic ſtantibus in hoc morbi decurſu incredibiles anxietates & dyſpnœam perpetiebatur æger, & quia hæc lerna malorum erat incurabilis, hiſce ſymptomatibus ſummè dolorificis beatè vita defunctus fuit.

OBSERVATIO CXII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De puella XIV. annorum poſt Variolas perpeſſas per VI. hebdomadas aphonia laborante.

PUella quædam XIV. annorum Conſtitutionis debilioris corripiebatur variolis confluentibus cum punctulis nigricantibus, poſt harum defloreſcentiam ſubſecuta fuit aphonia per VI. hebdomadas cum proſtratione virium, quæ procul dubio ortum ſuum traxit ex obſtructione nervorum linguæ. Reſtituta fuit per decoctum vulnerarium appropriatum, Reſolventia & Analeptica.

❀)o(❀

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO CXIII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De ægro mictu cruento cum subsequentibus moleculis s. frustulis tunicaceis conflictante.

Mercator quidam valetudinarius annorum XLIV. aliquoties per aliquot annos perpessus est calculum renum, tandem subsequebatur mictus cruentus, ubi multoties excrevit moleculas s. frustula tunicacea, quæ procul dubio generata in substantia renum & protrusa fuerunt ad vesicam urinariam, exinde per urinam prodierunt. Ad pristinam valetudinem recuperandam inter alia multum contulit Mixtura ex Spermate Ceti, Saccharo Canariensi & Oleo Amygd. dulc. recent. expr. sæpius assumta.

OBSERVATIO CXIV.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De viro, qui excrevit per urinam substantiam glandulosam membranaceam instar vermis renalis s. lumbrici terrestris.

Vir quidam honestus annorum L. sæpiùs laboravit tum calculo renum, tum calculo vesicæ, hincque obnoxius retentioni Urinæ, postea cùm etiam per aliquot dies lotium non emittere poterat, cathetere opus fuit, sed non immitti potuit, adeoque mediante instrumento extrahebatur ejusmodi vermiformis substantia glanduloso-membranacea, quæ proculdubio suam formam accepit in uretere.

(Lipsiâ Augustam Vindel. d. 14. Oct. A. 1723. missæ.)

OBSERVATIO CXV.

DN. LIC. ROSINI LENTILII.

De Turfis, seu cespitibus foco Batavorum instruendo servientibus.

Apud *Batavos* degens, occasionem nullam e manibus labi sum passus, quæcunque se, ad notitiam rerum naturalium curiosius vestigandam, obtulisset, ut, a Praxi Medica semotus, vel aliunde quid frugis decerperem, symboloque nostræ Academiæ, quod audit: *Nunquam otiosus*, facerem satis. Cum etiam *Turfis* intimius cognoscendis animum applicassem, in quibusdam librorum equidem venalium Catalogis obtulit se visui Schediasma *M. SCHOOKII*, viri sat curiosi, de *T rfis*, at nunquam mihi licuit esse tam felici, multa tametsi cura adhibita, ut ipsius libelli particeps fieri potuissem. Hinc, qua terminatione latina veniret ille cespes, *Turfa*, *Turfus*, vel *Turfum*, adhuc juxta cum ignaris novi. Satis est, me intelligere *cespitem aridum, oblonge quadratum, instar laterum coctorum, fusco-nigram, qui accensus ignem facile concipit, servat, ac focis, præcipue Batavorum, alendis adhibetur.* *Batava* lingua vocatur Turf, vel Torf, *gallis* les *tourbes*. Cespes ille partim est naturalis, partim artificialis, constans e terra paludosa, remixta festucis arborum & ramorum sub terra putrefactis, stramineis culmis, aliisque particulis bituminosis, quæ terra effossa, aquaque permixta a certis hominibus, mercede certa constitutis, depsitur, in laterum coctorum faciem effigiatur, ad solem tosta exsiccatur, hinc verum exponitur. Loca, ubi limus iste reperitur, Batavis nominatur *Veenland*, quæ nomenclatura indicat een zwavelagtige Turfgrond, *un terrain soufreux, d'où l'on tire les tourbes*, ager sulphureus, unde effodiuntur glebæ focariæ. Auctor libri, qui vocatur *delices d'Hollande Tom. I. p. 9.* sic de his glebis: „ Au lieu de bois la nature a pour-

„ a pourvû ce païs là d'une certaine terre , qu'on nomme „ *Veenes* , qui étant tirée des fossés , & exposée au soleil , se „ durcit , & on la coupe par petits morceaux presque quarrés, „ qu'on apelle *des tourbes*. On les serre en des lieux secs & le „ plus souvent dans les gréniers & elles deviennent tres-pro- „ pres à faire du feu. Medicus quidam *Hagiensis*, natione Austriacus, eo jam tempore senex, vir eruditus, & rerum naturalium curiosus, cujus humanitatem hic publicè laudo, nomine *SCHMIDTBERGER*, mihi varia notatu digna de his cespitibus narravit, quæ nostris *Ephemeridibus* inseruisse non pigebit. Sic autem ille: sunt ruricolæ certi, qui in ericetis, sterilibusve & paludosis agris fodiunt, remotaque exteriore crusta, quum terram hanc bituminosam invenerunt, cavitatem, loco remotæ illius crustæ, aqua ad summum replent, sic ut ille districtus 2. 3. vel 4. quoque jugerum, intuentibus lacum quendam sive piscinam referat. Elapsis aliquot septimanis, operarii isti, lintribus eo vecti, reti piscatorio terram limosam extrahunt, aquam ad certam terræ consistentiam exstillare faciunt, ipsam vero terram in colles ac acervos congerunt, quam pedibus depsendo, a filamentis rudioribus, radicibus arborum, lignis, lapillis, aliisque quisquiliis, quantum possibile, repurgant, ferreis quibusdam instrumentis, in formam oblonge-quadratam compingunt, exsiccant, ac venum exponunt. Exhausto illo lacu, usque ad stratum illud arenarium, *HELMONTIO quellem* dictum, piscatores e regionibus pisculentis, *Roterodami* v. gr. & confinibus coëmtos pisciculos, in eum projiciunt, qui ibidem adulti venduntur. Hoc in statu hi lacus per triennium relinquuntur, postea molarum haustoriarum ope (Watermoolens) aquam omnem exhauriunt, variis limis, terris, aliunde, vel ex ipsa quoque *Germania* inferiore, advectis, quin immo humano, aliorumque animalium fimo, arenis mixtis, lacum exhaustum redimplent, ut vel gramini germinando, vel frugibus ferendis idoneus fiat. Alii limum nigrum e Ducatibus *Clivensi* & *Juliacensi*, advectum, relicto

Digitized by Google

relicto adhuc in lacu spatio quodam vacuo, injiciunt, qui, successu temporis, ope caloris solaris albescit, (wird gleichsam gebleichet) e qua cum fistulæ pro sugendo nicotianæ fumo, cum vasa *Batavorum porcellana*, conflantur. Exhausta semel hæc terra bituminosa, *Turfa*, (liceat sic appellare à buon conto) non amplius alia succrescit in perpetuum. Propterea, ne aliquando hujus inopia sit laboratura *Hollandia*, non frustra sane metuitur. *D. SCHMIDTBERGER* jam a longo tempore, pace tunc adhuc florente, a provinciarum Statibus deliberatam fuisse ajebat, quo pacto metuendæ isti inopiæ succurri posset? ejusque rei caussa consultum quoque fuisse celeberrimum sui temporis *Batavorum* Mathematicum & Architectum, *STEVINUM*, sed consilii inopem, prout in libris suis mechanicis etiam super hoc argumento nonnulla scripserit. *Amstelodami* degit mercator quidam, cui nomen *Balthasar SCHAIDT*, vir integerrimus, amicus meus, qui mihi recensuit, prudentes quosdam inter *Hollandos* calculum non ita pridem inisse, quo subducto, *turfas* ultra 120. circiter annos non amplius repertum iri, fuerint edocti. Tunc autem adhuc superesse loca, unde advehi possint, *Frisiam* nempe *Orientalem* & *Bremensem* Ducatum. Plane igitur verisimile, quod & *SCHMIDBERGER* & *SCHAIDTUS*, & alii confirmant, glebam isthanc existere e lignis & arboribus variis, ut plurimum tamen pinis, abietibus, & si quæ plures in pinguium systema veniunt, & his quidem sub limo seu palude maximam partem putrefactis, quum compertum sit *Hollandiam* olim silvis horridis abundantissimam fuisse, cujus rei veteres Romanarum expeditionum scriptores adhuc mentionem injiciunt; per creberrimas autem marium vicinorum exundationes, silvas istas subrutas in limo usque ad barbarum *HELMONTII quellem* subsedisse, inibique tractu temporis, accedentibus aliis quoque variisque terræ portionibus, in cariem, sive putredinem vel quasi abisse, mixturamque hanc terræ, limi, putridorumque lignorum in hasce glebas arte ac industria hominum compactam, ac in *turfas* coagmen-

coagmentatam fuisse, unde ratio facile patet, cur istiusmodi terra semel exhausta non renascatur. Id sane verum est totam terram *Hollandicam* mihi visam porosam, limosam, paludosam minusque solidam, quod e vectura rhedarum in urbibus cognoscitur, per quam structuræ quoque maximæ contremiscunt; it. e fundo, cui *Amstelodamum* est superstructum, qui profunditate non admodum magna aquam exspuit, sic ut ædibus superstruendis prius aliud fundamentum e palis infixis, impositisque e dentissimis trabibus, veluti cratibus, parandum sit. Forsan, nisi *quellem* HELMONTIANUM fundamenti loco terram isthanc paludosam sustineret, civitates illius regionis dudum in limo sepultæ fuissent. Cæterum *Turfa* est duum præcipue generam, alterum porosius, quod cito igni consumitur, alterum densius, pinguius tamen, tardiusque conflagrans, caloremque diutius fovens, sine dubio, pro conditione arborum plus minus densarum & pinguium. Fetorem etiam una *Turfa* præ altera spirat graviorem, subfetida tamen utraque. Porro *Turfa*, cujus est usus ad pinsendos panes coquendamque cerevisiam, instruendos denique furnos aliorum quorundam opificiorum fabrilium, ex *Frisia occidentali* allata forma effigiatur majore & longiore, non itidem æque solida ac densa, quam supra descripta, pauciores quoque carbones reliquens. Non cito consumuntur carbones e *Turfa* relicti, valdeque dubium est, utrum vel ligna, vel combustibiles aliæ quælibet materiæ, sint aptiora, pauperum quoque necessitati, quam excitatus per *Turfas* calor, valde commodus sexui sequiori, aliis ignibus perraro semet approximanti, puisqu'un seul de ces charbons (ait Auctor *Deliciarum Hollandicarum*) dans un chauffepié les peut garantir de froid une matineé, où un apres-midy tout entier. Temporis quoque tædia fallunt per hos ignes opulentiores. Extruunt e *Turfis* turriculas quasi e lapidibus quadratis, e quorum rimis vel commissuris prorepit flammula jucunda e rutilo cærulescens, quæ non admodum male olet, ad minimum melius *carbone fossili* *Anglo-*

Anglorum vel agri *Leodiensis*. Gratiorem eo faciunt hanc flammam Camini ornatissimè structi, *porcellana Batava* decorati, etiam in casulis hominum vilissimæ conditionis, uti gens illa, præ pluribus aliis munditiei studere consuevit. *Cineres* largitur plurimos, plures tamen ea, quæ est porosior. Melior habetur, cujus favilla est grysea, præ ea, quæ ruffescit. *Cinis* tamen est fere fatuus, nec ad acriora lixivia valde idoneus. Largiri, inquit SCHMIDTBERGERUS, nonnihil salis, sed salsi potius, quam lixiviosi, idque in minimo quanto. Sal ille forsan est proles aquæ marinæ, quamvis omnes aquæ Hollandiæ sint salsidulæ. *Turfarum cinerem* injiciunt in capacissimas foveas, pluviis nivibusque imprægnandum, unde intra triennium tantam pinguedinem nitrositatemque indipiscitur, ut stercorandis hortis, pratis & agris egregie serviat. Alibi *cinerem* hunc miscent *homerdæ*, aliorumque animalium *excrementis*, & per aliquot temporis spatium in foveas recondunt, hinc instrumento quodam terreo longo, in altera sui extremitate in cochlearioli formam excavato, inque talem acervum quam profundissime intruso, certi quidam homines, qui propterea mistprocvers, id est *stercorum delibatores*, audiunt, fimum illum, num satis acrimoniæ contraxerit, labris admotis degustant, ac eum, qui examen sustinet, agrorum stercorationibus impendunt. Cum *Amstelodamo Naerdam*, navicula tractili vectus, proficiscerer, ad oppidum *Muyden* anchoris impeditas in Rheno vidi totas naves mercatorias *fimo humano* oneratas, quæ per insignem tractum fetorem intolerabilem spirabant, quod mercaturæ genus tamen lucri non minimam partem affert, illius districtus lacubus advectum, ut magis ibi pro stercorandi usu fermentetur ac putrescat. Sed hæc obiter. Hominibus sane istis revera *lucri bonus est odor e re qualibet*, Cæterum *Turfarum cinis*, multa præcipue nive imprægnatus, salem impertitur superficiei aquæ innatantem, in crystallos plane nitriformes abeuntem, quæ crystalli nitri quoque more amarescunt, paribusque cum hoc in medicina viribus pollent, nisi

Digitized by Google

nisi quod nitro sint magis fixæ, nec inflammabiles, quamvis encheiresi certa tales fieri queant, superfundendo sc. Spiritum vini rectificatum, tunc enim particulæ Spiritus vini sulphureo-volatiles, cum sale hoc mirabili uniuntur, unde flammam, instar nitri, concipiunt. Sal autem supra dictus in aquæ superficie collectus earundem cum *Sale amaro Anglico Epsomensi* virtutum esse perhibetur. Illud præterea peculiare habere dicitur e *Turfarum cineribus* facta muria, quod, cum sapone cocta, hunc coagulet, præter morem aliorum salium lixiviosorum. Per retortam pulsa *Turfa* præbet spiritum, oleum & sal volatile, omnia cervinis æmula, quamvis adhuc gratiora, virtutum eximiarum, quæ, si lege artis combinata quasi essentificentur & per cucurbitam rectificentur, spiritum exhibent sanguini contra rubicundissimum, variis in morbis effectu plane mirabili commendabilem, ad exemplum Spir. Corn. C. essentificati, quem parare docet *in Phaside sophico secundo TACKIUS.* Talem ipse *SCHMIDTBERGERUS* inclytus paravit, præparationique suæ Tincturæ Bezoardicæ admovit, qui vir optimus denique adjecit, Chimicum quendam *Hafniensem Turfam* sibi apportari curasse, & ex ea quæsivisse Tincturam universalem, irrito quamvis labore; postremo spiritum vini cum Sale *Turfarum* combinatum adeo ab hoc imbibi cumque eo uniri, ut nil, nisi phlegma insipidum supernatet, vase quantumlibet accuratissime clauso. Si hoc verum, alicui mirum videri posset, spiritum istum essentificatum, quippe leviorem, non potius phlegmati supernatasse, nisi concentratione sui majus sibi pondus adquisiverit, quo pondere ad naturam Tincturæ universalis quam proximum accessum faceret.

Quum hæc de *Turfis* ab egregio *SCHMIDTBERGERO* pleraque comperta, ad heu! mihi præmature beatum *Dn. OTTMANNUM* meum, *Pharmacopœum Stutgardiensem* vere eruditum, curiosum & γημιχνοῦτατον, omnia perscripsissem, sequens ab eo responsum tuli: *Turfam Suecicam* ex illo regno huc mecum advectam, & prope *Saltlæsiam* effossam varie tentavi.

 Ejus

Ejus ℔iiß. largiebantur Spiritus volatilis ℥iij. & olei fetidi ʒß. salis autem volatilis omnino nihil, Oleum fetidum spirabat odorem radicum, e quibus *Turfa* constabat, Spiritus tartari æmulum, coloris rubicundi, ac ad reagentia sequenti se modo habentem: A spiritu vitrioli & solutione aluminis nulla mutatio. Solutio mercurii sublimati colorem dedit album & liquorem fecit crassum. A solutione lunæ sedimentum parcissimum; a solutione sacchari saturni color lacteus; a solutionibus martis & vitrioli martis nigredo & præcipitatum obscure nigrum; a solutione vitrioli veneris color gramineus turbidus; a solutione veneris idem color obscure viridis, & quasi granulata substantia; a solutione sulphuris cum sale tartari primo nihil, hinc flavedo turbida; a solutione scoriarum reguli antimonii & a spiritu salis armoniaci nulla mutatio; a solutione resinæ turbatio; ab infusione lacmi seu tornæ solis color rubeus exaltatior; a sirubo violarum viriditas, quæ omnia manifestant nihil propemodum acidi in *Turfarum* oleo, alcali vero multum, nitri non parum & vitrioli martis tantillum. Lixivium e *Turfæ* cineribus paratum *OTTMANNUS* expertus est inodorum & nigrescens. Hoc ab instillatione solutionis sacchari saturni, vitrioli martis, martis ipsius, multum turbabatur, parum a solutione veneris & sulphuris cum calce viva, a solutione resinæ crassuit. Sirubus violarum & infusio lacmi ob lixivii nigredinem cognitu nihil præbebant, a reliquis reagentibus nulla plane mutatio. Hactenus *OTTMANNI* experimenta.

In quibusdam *Curlandiæ* locis *Turfas* quoque focis instruendis adhiberi recordor.

Turfarum fumum non omnes æqualiter bene ferunt. Hiemali tempore, duo circiter *Turfæ* laterculi accensi cacabis terreis, hi thecis ligneis perforatis (Stoofjens Hollandi, galli *Chauffepié* vocant) imponuntur, & in templis durante cultu per omnia Auditorum volentium subsellia distribuuntur, quarum fumum e multis, *Serenissimus* quoque PRINCEPS *noster* *haredi-*

hareditarius, ægre sustinuit, capite quasi hinc obnubilato, doloribusque vexato.

MONCONTSIUS Itinerar. Tom. III. p. m. 252. sine dubio sibi falso persuaderi passus est, *ERASMUM ROTERODAMUM*, *Turfis*, lignorum loco, uti, *Batavos* omnium primum docuisse.

OBSERVATIO CXVI.

DN. LIC. ROSINI LENTILII.

De Carbone fossili seu lithanthrace, alimento focorum Anglicorum, tum & aliorum.

NOn ingratum, spero, lectori futurum, nobilissimisque Dominis Collegis, ubi, propter materiæ affinitatem, pauca quoque de *Carbone fossili* seu *lithanthrace* dixero. Notum isto Carbone *Londinensium* focos communiter instrui. *CAMDENUS Hist. Britann. p.m. 599.* eum ita describit: *Bitumen aliqui volunt esse terrenum, nigrum, alii gagatem, alii Thracium lapidem;* se autem, ait, credere, nil aliud esse, quam *bitumen calore sub terra induratum & excoctum, bituminis enim odorem reddere, &, si aqua adspergatur, acrius & luculentius ardere.*

Relicta paulisper natura *carbonis fossilis*, prius eum non esse solius *Britanniæ* peculium, demonstratum ibimus. Sic apud *Scotos* quoque in *Tifa* lapidem nigrum nasci scribit *OTELIUS*, ad ignem non secus, ac lignum, aptum, referente *MAJOLO Dier. Canic. Tom. I. Coll. 18. p. m. 310.* qui ibid. quoque ex *PLIN. Hist. nat. lib. II. cap. 107.* recenset, apud eos, qui fere nobis sunt Antipodes, in *Cattaja* genus lapidis esse, in quo ipsa carbonum natura apparet; admoto enim carbone accenso ignescit lapis e parva scintilla, sensimque totus ignescit, ac quasi ingens carbo incensus noctem sua luce illustrat, ardore quoque calefacit adstantes. A *Talcaguana*, à *l'Irequin* & dans la ville même de *Conception* on trouve de tres-bonnes

mines de *Charbon de terre*, sans creuser plus d'un ou deux pieds, scribit *FREZIER relat. du Voyage de la mer du Sud, aux côtes de Chili p. 146.* Ubi insuper addit *Americanos* istos tali *carbone* uti nescire & valde miratos esse, cum *Europaeos* vidissent, pabulum alendo igni e terra eruere. In *China* quoque regionibus *Xensi* & *Peking carbo fossilis* effoditur, teste *FRANCISCI* im Ost-Indischen Lust-Garten p. 1151. *Carbones fossiles* ubique passim reperiuntur, potissimum in Territorio *Leodiensi*, in *Bohemia*, *Saxonia*, *Italiæ* variis locis, it. in *Elva* insula, in *Sicilia* ut refert *KIRCHERUS mund subterr. Tom. II. lib. VIII. sect. II. p. 66. b.* Idem *Lib. X. Sect. III. p. 189.* integrum montem e solo *lithanthrace* constantem nobis describit inter *Neosolium* & *Cremnitium*, quibus tamen nemo utatur pro mineris liquandis, neque fabros ferrarios pro suis officinis, aut ullum alium. Caussam quæsitos respondisse: nimis vehementem suscitare calorem, ita, ut ferrum consumat & omnem liquationem destruat. Plures quoque in quibusdam *Galliæ* tractibus generantur, cumprimis in *Avernia* (Auvergne) & in agro *Segusiano* (Forez) ut est apud *MISSON Voyage d' Italie Tom. II. p. 255.* In fodinis *Nivernensibus*, *Burgundicis*, *LEMERY Diction. des Drogues p. m. 493.* in montibus *Provinciæ Gallicæ* (Provence) *Histoir. de l' Acad. Royale des Sciençes An. 1710. p. 33.* In agro *Leodiensi* maximus est horum proventus, ibique ab Inventore, *Mareschallo PRUDHOMME le HOUILLEUX*, appellantur *Hoüilles*. Immo fama quoque fert, spectrum quoddam, seniculum nempe alba veste indutum, isti *Mareschallo* mineram hujus *Carbonis* primum ostendisse. Totus ager *Leodiensis*, quin vel ipsa urbs, teste *ANSELMO BOETIO DE BOODT*, caussa lucri, quod ex hisce *lithanthracibus* captant, (non sine periculo, eam aliquando subrutum iri) quasi cuniculis suffossa est, eod. *KIRCHERO teste loc. cit.* Hic lapis, quem *MARCUS POLUS*, ap. *MAJOLUM* loco dicto, vocat, *Carbonum* vicem *Belgarum* domesticis necessitatibus præbet. Vehitur in urbes, venditur ligni modo, estque indigenis magno usui, perinde ac restincti *carbones* in

Italia

Digitized by Google

Italia esse solent, sed non adeo absumitur, durat ignitus & cum necesse est, restinguitur, servandus in aliud tempus, quo rursum accendatur. Quamvis hic *POLI* locus de ipsis quoque *Turfis* explicari possit. Apud *Aquisgranum* æque hæ glebæ nigræ lapideæ effodiuntur, scribit *GEORG BRVIN* in *Aquisgrana*; idem, ait, accidere apud *Namurcum*, quin & *Noviodunum*, *Franicheriam*, *Hannones &c.* In *Germania* superiore adeo his non destituimur, ut potius in *Misnia*, *Saxonia* &c. eorum habeatur copia teste *VATERO physiol. experimental. sect. V. cap. V. §. 5.* Haut procul *Cassellas* ejusmodi *Carbonum* fodinas se conspexisse affirmat illud *Holmiæ* Decus, *Dn. VRBANVS HIÆRNE*, Patronus noster, in *Parasceve act. Laborat. Holm. Append. de calore & ignibus Artic. III. p. m. 194.* Postremo gazophylacium illud Naturæ, *Ducatus* noster *Würtenbergicus* & ipse *lithanthracum* ferax est. Inventa hujus minera ante hos circiter 20. annos, subter vineta *Feuerbaci* hora una a metropoli *Stutgardia* distantis pagi. Monstrabat mihi tunc aliquot frusta Præses redituum Cameralium *Dn. de TESSIN*, vere elegantia, pinguia & *carbonibus Anglicis* bonitate nullo modo cedentia. Deliberatum de istius mineræ cultura, totis autem viribus incolæ *Feuerbacenses* reluctarunt, successu temporis vineta sua, cuniculis in terra per fossores tactis, fulcimento suo orbata, in ruinas abitura caussantes. Cum lignis abundet Ducatus, quieti suæ relicti *carbones*. Inde mihi tamen problema natum: *Cum passim circa hanc urbem vina colligantur, quæ saporem quodammodo piceum, non tamen propterea nauseosum, referunt, idiomate nostro* pächsende Weine, *dicta, annon talismodi sapor a CARBONE FOSSILI, sub istis vinetis latente sit arcessendus.* Satis autem de locis *lithanthracum* feracibus. Pergimus de earum diversitate pauca recensere. *VATERVS loc. cit.* ratione locorum variare dicit, ubi modo dura & lapidea, modo mollior, rarior, &, ipsius verbo, fabrilior, inveniatur, inter quos ille difficilius flammam concipiat, sed diutius alat, hic vero, uti facile inflammetur, ita quoque citius deflagret.

 Descri-

Describuntur autem a *KIRCHERO loc. cit.* isti *carbones*, *quod sint massæ quædam bituminosæ, cum sulphure, quod olent, permistæ*, *vel juxta ETTMULL. Opp. Tom. II. p. m. 288. edit. FRANK. quod sint terra quædam bituminosa, in meatibus subterraneis aliquantisper combusta & exinde in speciem carbonis transmutata.* Omnium optime Illustris *HOFFMANNUS, Obss. Physico-Chim. Lib. II. obs. 24 sunt*, ait, *hi carbones minerales, terra rara & spongiosa, succo bituminoso subterraneo copiosissime & intime prægnata, quorum anima bitumen est; quo orbati nec flammam concipiunt, nec fumum exhalant.* Quod idem jam antea ceu memorabile quid, notaverat *not. in POTER. p. m. 485.* nempe omni abstracto per destillationem oleo nullam eos flammam ulterius concipere. A *gagate lithanthrax* facile distinguitur, vel sola duritie, secundum *CÆSIUM de mineral. Lib. III. cap. VII. sect. I, p. m. 355.* uti secundum *VATERUM*, terrestreitate & impuritate, *loc. cit.* Bitumen enim fossile terrenum, si fuerit ita durum, ut poliri possit, *gagates* illi vocatur, qualis in *Ducatu* quoque nostro non procul *Kirchhemio* subter *Tecciam*, effoditur, cujus tanta nonnunquam eruuntur frusta, ut polita torno obediant, ut inde fabricari queant tabacothecæ, pulveri ptarmico custodiendo servientes. Præter usum culinarium focis etiam fabrorum, aliorumque opificum metalla tractantium, prompte inservit, iis cumprimis, ubi effoditur, locis, melior omni *carbonum* vulgarium igne, non solum, quod calorem largiatur multo potentiorem, sed quod oleum quoque contineat, unde ferrum redditur malleabilius, prout ait *LEMERT Diction. de Drogu. p. 494.* Illud præterea curiosum de *lithanthrace* memorat *LANGIUS*, quod semel in usum vocatus ex Aëre nihilominus inflammabilitatem novam recipiat. *Opp. P. I. Colleg. Chim. p. 503.*

Fumus ex succensis hisce *carbonibus* productus pessimæ est apud complures, etiam *Angliæ scriptores*, famæ. Pectori noxius a longo tempore creditur. Hinc, ajunt, *Londini* phthisin quasi endemice grassari, qua liberentur, qui, mari trajecto, *Cale-*

Caletensem Galliæ aërem spirent. Inter caussas phthiseos aërem palustrem ac densum, carbonumque fumo oppletum expresse recenset celeberrimus Angliæ Medicus *MORTONUS phthisiol. Lib. II cap. I. p. 80.* Pollicem huic premit *CAR. LEIGH phthisiol. lancastr. cap. I.* phthisin scorbuticam derivans, inter alia, ab aëre fumo *carbonaceo* crassescente, quod probare conatur destillatione *carbonum fossilium*, unde nempe prodeat liquor vitriolaceus, qui cum sero sanguinis confusus, in viscosam coagulum, ei, quod in phthisi scorbutica excernitur, simile transeat. Hæ, pergit, particulæ vitriolaceæ *carbonum* in aërem provectæ, athmosphæram inficiunt; hinc phthisin in ejusmodi aëre vocat *morbum stationarium*, & ibi terrarum particulas vitriolaceas massæ sanguineæ per inspirationem communicari credit, unde phthisis. Quantum *lithanthracum* vapor ab igne excitatus assidentibus noceat, *Leodienses*, aliique, qui hujusmodi fossilibus carbonibus ignem exstruunt, fatentur, ajente *KIRCHERO loc. cit. Tom. II. Lib. IX. Sect. II. p. 126. a.* La vapeur de ce charbon noircit le linge, & cause à plusieurs les maladies de poitrine, ou de consomption, inquit *LEMERT loc. cit.* De celeberrimo Angliæ Medico, *Dn. LOCKE*, scriptis editis clarissimo, An. 1704. mortuo ita *JOH. CLERICUS dans l'Eloge Historique de Mr. LOCKE p. 37.* scribit: *Dn. LOCKE* se asthmate correptum sentit, sic, ut diu *Londini*, ubi *carbo fossilis*, quali ad focum succendendum utuntur, ipsi multas molestias creabat, manere non potuerit. Hinc se coactum vidit, ut diversis temporibus aliquot hebdomadas extra urbem versaretur, ad spirandum aërem fumis horum *carbonum* non contaminatum. Sic & *KIRCHERUS loc. cit.* fumum *carbonum fossilium* capiti ob virulentos halitus multum incommodi ferre scribit. His testimoniis & ratiociniis non obstantibus, qui patrocinium horum suscipiant, non desunt viri graves. Unus instar omnium sit supra laudatus insignissimus *Fr. HOFFMANNUS*, qui *loc. cit.* postquam elementa horumce *carbonum* e varia chimici ignis tortura eruisset, liquido con-

ſtare perſuaſus eſt, nullum in illis reperiri deleterium principium, nullum mixturæ ſanguinis vel partibus tenuiſſimis noſtri corporis infeſtum, nihilque arſenici nec aliquid minerale noxium in iis eſſe reconditum. Igni, ait, aperto commiſſos ac per retortam deſtillatos, fundere primo phlegma, poſtea Spiritum Sulphureum, parum acrem, hinc oleum primo ſubtile, poſt craſſius, fundum petens, igne denique aucto, ſal quoddam acidulum inſtar ſalis ſuccini, relicta terra nigra, levi, quæ ignita non amplius inflammetur, nec fumum emittat, nedum flammam. Spiritum primo, dum prodit, album, poſtea fieri e bruno rubicundum more ſpiritus lignorum, Tartari, myrrhæ &c. Ab affuſo Spir. Sal. acido bullulas, a Spiritu Nitri efferveſcentiam excitari, a calce viva volatilitatem nares afficere, cui mixturæ, ſi Spir. Nitri addatur, fumum adſcendere. Oleum cum Sale Tartari impaſtatum identidem odorem Sal. volat. ſpiraſſe; mixturam hanc deſtillatam ſpiritum eſſe largitam alcalinum, volatilem, oleoſum, qui ſirubo violarum viridiſſimum conciliarit colorem, more omnium alcalinorum. Oleum craſſum Sulphur olens argenteo cochleari, accedente leni calore, nigredinem affricaſſe, veri Sulphuris mineralis in carbone latentis χριτήριον, & quæ ibi plura valde curioſa adducuntur. Ex hiſce phænomenis concludit nobiliſſ. Auctor *carbonem foſſilem innocenter vapulare*, cum ſulphur minerale non eſſe nocivum toto die comperiamus, quo inſuper non tam copioſo hi carbones abundent. Hæc principia nimias potius humiditates exſiccando, ſanguinem & corpus a putredine & corruptela defendere; porro bituminoſa omnia aëris vitia emendare & humiditates nimias diſſipare. Ejusmodi locis, quibus vapidus & iners aër incumbit, magnam, immo fere incomparabilem medicinam eſſe ſulphuream *carbonum foſſilium* vaporem, extra dubium ponit, & exemplo urbis *Hallenſis Saxonum* confirmat, ubi a 20. circiter annis *carbones foſſiles* coctura ſalis adhibeantur, magno urbis commodo ad ſanitatem. Objectiones porro aliquæ ibi dilu-

Digitized by Google

diluuntur. Facile conciliari posse puto sententias hasce utcumque diversas, cum ipse Illustris Auctor vaporem hunc nimia copia ac densitate nocere posse firmiter sibi persuadeat, ratiociniisque confirmet. Atqui *Londini* hoc fieri, id est, in tanta, tamque populosa urbe, ubi immensus focorum est numerus, hunc carbonum fumum nimia copia necessario inspirari debere certum est, quod sufficere videtur ad probandum, pulmoni eum nocere, saltem quantitate, tametsi qualitatem nocivam per supra deducta principia non possideat. Nimirum res ipsa *Londini* loqui videtur. De oleo e carbone fossili destillato, maxime fetido, quod metalla nitida colore nigro inficiat, *VATERUS* quoque testatur *cit. loco.* Ac *ETT-MULLERUS*, quamvis isthunc carbonem in Medicina nondum esse usitatum asserat *loc. cit*, nihilo tamen minus, non sine ratione se suspicari dicit, quod exinde destillari possit oleum conveniens in morbis externis Chirurgicis si permisceatur cum arena. Le charbon de terre, étant broyé avec de l'huile de lin en consistence de liniment, est propre pour ramollir, pour resoúdre, pour faire digerer & suppurer les abscés, ait *LEMERT loc. cit.* Et *KIRCHERUS* mentionem injicit unguenti e *carbone fossili* oleo mixto & frixo, quo oblitæ vites ab omni insectorum erosione immunes evadant. Notabile est, quod legitur in *Histoire de l'Acad. Royale des scienc. An. 1710. p. m. 33. edit. Holl.* ubi recensetur manuscriptus liber *Comitis MARSIGLII*, cui titulus: *Essay Physique sur l'Histoire de la mer.* Explicat ibi Illustris Auctor gustum aquæ marinæ, discernendamque vult esse salsedinem aquæ marinæ ab ejus amaritie. Illam enim adscribit dissolutioni stratorum salinorum in mari (*lits ou bancs de sel*) hanc autem dissolutioni stratorum bituminis. Ad hoc probandum cepit ℥xxiij. ʒij. aquæ putealis, in qua dissolvit Sal. comm. ʒvj. & Spiritus *lithanthracum* (qui non sint aliæ res, quam bitumen) ℈ij. gr. iiij. unde resultavit aqua marina artificialis, ejusdem cum naturali saporis. De phænomenis infusi pulveris *lithanthracum* in aqua

Digitized by Google

fontana, postea congelata, it. de phænomenis infusi *cinerum lithanthracum* cum Spir. Vini admixta limat. ♂. vid. *acad. royale des scienc. An. 1713. p. 16.* Audiendus denique supra laudatus *Dn. HIÆRNE*, qui *loc. cit. p. 166.* in fodinis *carbonum fossilium* accidere scribit, fodinæ collapsu & aquæ admixtione *carbones* sponte accendi, idipsum quoque sæpius evenire, si *carbones* hi in navigiis vel ædibus adservati humectentur. Cujus rei singulare exemplum aliquando *Holmiæ* sit editum, ubi *lithanthraces* humidi ex nave in granarium transportati & asservati sensim sua sponte ignem conceperint, ita, ut horum ejectione matura vix, ac ne vix quidem ipsum ædificium ab incendio liberum servari potuerit. *Terræ* quoque *motus* in *Anglia* quandoque per incendium fodinarum *lithanthracinarum* ortos e *Dn. PLOT Natur. Hist. of Stafford Shire lib. III. p. 141.* allegat. Prope *Aquisgranum* & *Leodium* argilla vel limus *fossili carboni* admiscetur, ne cito nimis consumatur ignis, sed eo diutius duret. Sic & a viro fide digno *Cassellæ* sibi relatum memorat *HIÆRNE p. 194.* quamprimum *carbones* premantur a superincumbente argilla humo condita, diuturnaque decidente pluvia madefiant, contingere, ut illi humido delabente incendantur, nec nisi summa difficultate restinguantur. *D. JORDANUS* pro certo refert, ingentes *lithanthracum* acervos, lapide pyrite combinatos sua sponte incensos fuisse in *Pudlevvharf Londini* & pari modo in *Nevvcastle* contigisse. Sic & de his satis.

(Stuttgardiâ August. Vind. d. 21. Oct. An. 1723. missa.)

)o(

OB-

OBSERVATIO CXVII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Varius Naturæ in ovis gallinaceis lusus.

TRitum in sermone proverbium est, nihil Natura sibi tam simile deprehendi, quàm ovum ovo; aut velut alii: quàm apes apum similes, non tam aqua similis aquæ, non tam lac lacti, non tam ovum ovo simile esse constans testatur Naturæ ordo; verùm quanta in his etiam sæpius præter Naturæ consuetum morem varietas occurrat ac dissimilitudo, sequentes ovorum gallinaceorum figuræ admodum dissimiles optimè probare poterunt, quas curiositati ac benevolæ communicationi debes Viri Nobilissimi atque Experientissimi, *D. D. Marci Herfordii*, Medici apud nos senioris, & Auliatri Regii dignissimi; ubi in adjuncto schemate num. 1. 2. & 3. naturali magnitudine exhibet tria ova gallinæ, pilæ instar rotunda, & à debita ovali sua figura planè recedentia, ex vicina nobis Insula Mœna nuper asportata; porro interdum quoque naturali quidem sua ovali excluduntur figura ova, sed multo minora, columbinorum instar ovorum magnitudine, uti hic *Fig. 4.* exprimit ut & *Fig. 6.* in Gallina Africana; vel etiam ovalem plane oblongam repræsentat figuram, uti *num. 5.* describitur, aut gemella interdum sibique cohærentia, minora tamen in lucem enituntur ova gallinæ, ut *num. 7.*; vel plane à naturali aberrant sæpe cursu, & monstrosi quid habent Gallinarum ova, ut sint incurva, & in summo leviter inflexa, uti duo heic *num. 8. & 9.* penicillo adumbrata ova, *Plinio* Zephyria atque irrita, Germanis Wind-Eyer dicta audiunt. Vel interdum cum appendicula quadam altera in summitate prodeunt cornu instar acuminati adnexi, vid. *num. 10.* ex quibus singulis colligere licet figuris diversis, diversos quoque vel bene

 vel

vel male formatos pullorum incubatione produci posse fetus, si gallinis supponantur atque maturitatem acquirant debitam. *(Vid. Tab. III. Fid. VI.)*

OBSERVATIO CXVIII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Crystallus Islandica in Amethystum mutata.

DIversum gemmarum, quæ è cryptis subterraneis magno eruuntur labore colorem provenire à vaporibus ac mineralibus sub terra sulphureis, vel particulis etiam fluidis metallicis ignis subterranei ope lapidescentibus hisce admixtis, unanimis probat tam Physicorum quam Chimicorum consensus, tum artificialium gemmarum confectio; ita ut certò concludere liceat sapphirum, smaragdum, amethystum, similiumque colorum gemmas, nil aliud esse quam crystallum montanam, cupri aut vitrioli vaporibus aut particulis in fluore commistis gravidam; hæc autem Crystallus Islandica, quam naturali sua magnitudine heic depictam sistimus, semper ab initio dum, clara ac instar aquæ pellucida permansit, donec forte fortuna in rarithecio prælaudati Viri curiosissimi, *D. Marci Herfordii* fuerit reposita ad latus mineræ Amethysti Norvegicæ, ubi sic ultra annum immobilis jacuit, antequam aliquid coloris violacei vestigium circa conum in summitate intuenti se manifestavit, incrementum indies magis sumens sola affrictione vel attritu, quod probe notandum. *(Vide Tab. III. Fig. VII.)*

OB-

OBSERVATIO CXIX.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Fungus quernus Insulæ Mœnæ monstrosus.

QUemadmodum magnus in plantis quotidie naturæ occurrit lusus & varietas, ita nec minor in fucis ac fungis, qui communiter à Botanicis illis succenseri solent, & vel ex terra nascuntur interdum, vel ex annosarum arborum, præcipuè quercuum caudicibus subinde, eorumque ramis, (vix enim ulla senescens arbor, in qua non conspiciuntur) prodeunt, atque iisdem cohærent. Monstrosum ejusmodi fungum quernum ex Insula Mœna huc paucos ante annos secum asportavit curiosissimus supra à nobis jam laudatus auctor, atque accuratissime deinceps sic delineari jussit à pictore hujus urbis satis perito, cujus *figuram* heic quadruplici sub schemate varioque situ sistimus, nempe prout vel ante vel retro, vel ad latera conspicitur, ita ut *Fig. num. 1.* signata faciem ejus anteriorem, cum suis lobis, fissuris atque eminentiis repræsentet, quemadmodum *num. 3.* idem fungus vice versa à postica parte se visendum exhibet; *num. 2.* vero *& 4.* laterales conspectus à dextris vel sinistris intuenti offerat; ipse autem fungus in se spectatus duplo majorem habet magnitudinem, quam illam qua heic ad vivum delineatus cernitur; coloris est fusci & uliginosi inferius; supra autem pallidi & maculis fuscis aspersi cum suis tuberculis ac scissuris, & ad 19. speciem fungorum perniciosi generis *Clusii* meritò referendus. *(Vide Tab. VIII.)*

OBSERVATIO CXX.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Excrescentia carnosa in dorso infantis circa vertebras lumbares enata, & ichore seroso repleta.

CIrca finem anni proximè elapsi 1722. mense Decembri militis cujusdam præsidiarii uxor paupercula afferebat in ædibus meis visendam infantem, puellam nempe 5. duntaxat septimanarum natam, teneram, valdeque emaciatam, in cujus spina dorsi circa lumbares vertebras statim à nativitate aderat excrescentia quædam carnosa, mollis ac mobilis ovi columbini magnitudine primum, humore seroso lymphatico referta & translucens, majus quotidiè incrementum sumens, venisque discurrentibus distincta, & quidem talis, uti hic rudi penicillo adumbrata cernitur. Suasi statim scalpello apertionem pro evacuando humore contento, eamque ad urbis hujus Chirurgum seniorem ablegavi, ut operationem institueret, ac tenellæ simul hujus infantis curam haberet, & quidem magna cum cautela, ne inter operandum exspiraret, fieretque nimia seri illius profusio, partiumque vicinarum debilitatio, quia forte connexionem habere posset cum ipsa spinali medulla ejusdemque involucris, radici hujus excrescentiæ valde expositis ac propinquis; verùm matrem cum infante posthac videre amplius non licuit, eò quod ab operatione forsan sibi metueret, & vix salutis spem superesse crederet; quia tenella nimis viribusque exhausta; præterea ne quidem supina jacere aut dormire posset. Optandum sane fuisset, ut post mortem infantis sectione curiosiore origo mali clarius investigari potuisset, & annon saluberrimum Amplissimi Amstelodamensium Consulis & Practici dexterrimi, *D. Nicol. Tulpii obss. medic. lib. 3. cap. 80.* monitum habere locum

locum etiam heic possèt, quando de alia sic pergit: non fuisse in manu medica, excrescentiam hanc, *de qua agit*, quocunque modo demere, quin protinus demeretur & ægro vita, à qua sævitia propterea sedulo absterrendi erunt Chirurgi, quotiens se offeret simillimus tumor, jam sexies nobis visus; ast prosperius multò cessit sanatio serosi illius tumoris Lymphatici, ad vertebrarum lumbarium secundam enati Illustris *Dn. D. Joh. Maur. Hoffmanni*, t. t. P. P. Altorfini Celeberrimi, nunc vero Consil. & Archiatri Onoldini Splendidissimi, quem *obs. 208.* recenset *Ephemeridum German. Nat. Cur. Decur. 2. Ao. 5.* quæ pluribus legi meretur & cum hac nostra, si lubet, conferri. *(Vid. Tab. IX. Fig. 3.)*

(Augustæ Vindel. d. 19. Nov. An. 1723. exhibita.)

OBSERVATIO CXXI.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De noxio Radicum esu.

VEnenorum indoles nondum hactenus ea claritate atque evidentia radiat, ut acquiescere in acquisita eorundem cognitione sedulis abditorum scrutatoribus liceat, cum nec numerosa satis, nec satis perspicua suppetant in re intricatissima phænomena, nec rationes omnium reddere sufficientes in promptu sit Physicæ Medicæque rei assiduis promotoribus. Ut enim nihil dicamus de lentis occultisque venenis, quorum & natura & agendi ratio profundissimè hactenus latuit Eruditos, etsi proh dolor maleferiatis hominibus plus æquo innotuerit in perniciem mortalium; ipsa etiam illa venena, quæ apertius innotuere, & quorum effectus funestos frequentius licuit observare, multum adhuc recondunt obscuri abstrusique, non solum quà agendi modum sed & quà effectus suos funestissimos, atque in oculos incurrentes, qui non

Digitized by Google

non ideò eam ſcrutantibus certitudinem offerunt, ut cum certitudine ſemper plenâ de veneno exhibito liceat pronunciare, poſtquam tot exemplis evictum eſt, gigni haud raro in corpore noſtro ſuccos ea pravitate atque erodendi vi præditos, quæ cum venenorum atrocia certare queat. Quicquid vero horum ſit, ipſa illa rei tam difficilis intricatio atque difficultas animum nobis merito addit ad ſcrutanda ſemper majori attentione atque contentionis ardore tam deleteria generis humani nocumenta. Exiſtimamus hinc phænomenorum nunquam heic nimium fore, & ne ea quidem hic excludi ab animo veritatis avido, quæ etſi nulla ſeſe raritate commendent, etſi ſimilia frequentiſſimè etiam obſervata fuerint, aliquid tamen ſenſim ſenſimque ad majorem evidentiam valeant contribuere. Atque ipſa hæc ratio me movet, ut aliqueur fore ſequentibus obſervationibus hic locum ſperare auſim, cum multitudo omnis generis phænomenorum majorem ſubinde claritatem in re tam incerta promittere queat. Vir annorum 64. frequentibus olim Eryſipelatis inſultibus ac podagræ dehinc tormentis obnoxius comedit in prandio bubulam carnem cum radicibus paſtinacæ coctam, ejusque juſculum copia radicum abundans, quæ quidem radicum abundantia Patrifamilias honoris ergò plenè ex integro ceſſit, non excluſa tamen penitus familia; vix abſoluto prandio omnes de oris ſiccitate, faucium quaſi coaleſcentia, nebula oculis obverſante conquerebantur, turbati omnes, ancilla largiter evomebat aſſumta, uxor easdem ventriculi everſiones paſſa eſt, marito filioque à vomitu liberis. Eo tamen major Viri turbatio fuit, quam ut diſcuteret, mox à prandio urbe egreſſus eſt, liberiori aëre campique deliciis nebulas iſtas atque ſtrangulationes diſcuſſurus; tantum verò abeſt, ut ſcopo ſuo ſit potitus, ut potius ea malum vehementia increverit, quæ ipſum compulit domum ſe greſſu titubante qua poterat celeritate conferre, ibi vacillatio ſpirituum atque objectorum, turbulentusque capitis ſtatus quovis momento cepit incrementa formidan-

midanda, vox faucibus hæſit, aphonia quaſi ex linguæ immobilitate ac paralyſi ſuccedit; reliqua familia luctatur cum moleſtiis ſuis, at mitius tolerabiliusque, utpote ferculo pravo non tam largiter paſta. Ipſe verò ſemper gravius affligitur, mens incipit laborare, ſui, ſuique ſtatus vix amplius conſcia, novit equidem adſtantes, at delirat tamen, mira garrit atque inepta, hinc in lectum à ſuis conſtringitur, multo inibi cum metu agitatur, proſpicit torvo vultu, inter deliria continua, fixis in certam plagam oculis meticuloſis, tentat è lecto perpetuo fugam. Medicus poſt ſextam veſpertinam de turbis illis certior factus haud cenſet Emetico amplius eſſe locum, jubet in pede ſecare venam, præſcribit mixturas binas alternatim frequentiſſimè exhibendas, unam bezoardicis refertam, alteram antispaſmodicis ac volatilibus; negligunt adſtantes Venæſectionem, remedia aſſiduè infundunt tremiſcente ægro atque abſurda continuo effutiente per totam noctem, vixque adſtantium robore in lecto coercendo; perpetuo artubus conatu omni laborabat, ac ſi in altum per parietem repere jamjam pararet; ſemper matulam poſcens urgente ac ſtimulante urina, nil tamen valuit excernere. Remediis ſedulo exhibitis ſenſim ſenſimque aurora illuceſcente rationis ſeſe recolligentis quosdam emicare radiolos videbantur ſibi advertere adſtantes penè ſub iſtis terroribus atque anguſtiis exanimati, obrepit hinc ſomnus breviuſculus, major dehinc emicat ſerenitas mentis, diſſipantur nebulæ, horaque matutina ſexta evaneſcit delirium, geſtorum antea haud recordatur, nec eorum qui ipſi tota nocte precibus curisque adſtiterant. Secatur tum demum Medico jubente vena, exhibentur porro nervina, analeptica, vires animumque ſenſim recipit æger, hactenus priſtinæ ſanitati plenè reſtitutus. Familia hæc tantis implicita turbis ac moleſtiis omnem mox indignationem ſuam convertit in piſtorem, apud quem panem ea die emerant, at Medicus inſtituto examine panis innocentiam facilè agnovit, poſtquam paſtinacæ comeſtæ copiam recenſuerant. Petroſelini radices

 fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe admixtas pernegabant, de quibus vel ideò ſciſcitabatur Medicus, quod recordaretur Viri alius, Ordinis Senatorii, qui in prandio cum bubula carne coctas petroſelini, ut credidit radices comedit, ac poſt meridiem interfuit exequiis, ea tamen oris fauciumque ſiccitate ſenſim ſenſimque obrutus, ut omnimodam ſtrangulationem imminere ſibi pertimeſceret, res eo usque plena faucium conſtrictione invaluit ut metu ſuffocationis, turbatique & obnubilati capitis pondere, ex templo ſe ſubitò cogeretur proripere, domique humectantibus, fauceſque demulcentibus viam illam liberiorem, lubricamque reddere, donec acceptis à Medico Bezoardicis ac nervinis mixturis moleſtiæ tantæ pedetentim ceſſarent. Difficile eſt in talibus caſibus judicium, etſi exempla cicutariæ loco petroſelini incautè coctæ ingeſtæque plurima paſſim proſtent, nec annoſæ nocumenta paſtinacæ Medicorum ſcholis ignota ſint. Cujus quidem rei exemplum inter nos obtulit opifex, qui cum conjuge ſua radicibus paſtinacæ largius in prandio paſtus iis mox obruebatur ſymptomatibus, torminibus, inflatione abdominis enormi, ſpaſmisque, ut præſentem omnia viderentur intentare mortem, procurato tamen vomitu, datisque alexipharmacis quibusdam mali incrementa ſiſtere haud adeò fuit difficile.

Aliæ radices aliam nobis aperiunt ſcenam. Uti ſolent non rarò preſſi paupertate homines radicibus quibusdam ſponte in agro provenientibus ſecurè veſci, ita contigit nuper, ut infantes bini ejusdem matris in campum egreſſi deprehenderent in via plantam ſibi incognitam, quam credebant eſſe ex genere eſculentarum, puella natu paulo major non ipſa quidem ex iis comedit, at fratri tamen ſex annorum puello eas & mundavit & ſcabendo præparavit ad eſum, qui & neſcio quid ibi deliciarum deprehendiſſe ſe putans, largiter ſatis iis paſcebatur, revocabat infantes appropinquans veſpera domum, cumque ad matrem accederet puellus tam benè paſtus, ſubitò ante ædes patrias in terram violenter proſternitur, accurrit perterrita

rita mater, puerumque videt convulſum alternis terram quaſſare pedibus, delatum i[illegible]ypocauſtum lectulo imponit, ibi demum major ſe vene[illegible]vis exſerit, oriunturque jactationes corporis enormes, ſpaſmi violenti, tendinum non modo, ſed & ipſius corpuſculi in altum ſublevati projectique ſubſultus horribiles, ſpumante ore, torvis oculis tortisque cœruleſcit livido ſuridoque pallore diſtorta facies, arctantur præcordia, reſpiratio reciprocis ægre trahitur rhonchis, inſtantemque minari mortem omnia videbantur. Suſpicio mox matri infeliciſſimæ ac meticuloſæ oborta eſt de faſcino veneficioque infanti illato, uti ſolent plebeji homines primas quasque cogitationes in eventibus funeſtis eò conjicere, ſed exemtus menti pavidæ protinus error iſte fuit. Jacebat, agitabaturque ore ſemper hiante puellus, infunditur faucibus tantillum tepidi lactis, deglutit gratum liquorem puellus, vel ſaltem ſpaſmus eum ad ventriculum urget, propellitque; affunditur ille largius, hinc majores præcordiorum labores, violentiores corpuſculi laborantis anhelantisque conatus ac cruciatus, donec tandem ſuffuſo largius hauſtoque lacte ingruerent vomitus ejicientes copiam haud exiguam radicum ſuſpectarum; quæritur ex ſorore adſtante, an iſtæ ipſi cognitæ ſint radices, promittit illa ſe mox allaturam abjecta comeſtæ radicis folia, procurrensque extra oppidum reportat illicò funeſtarum cupediarum triſte documentum, hyoſcyami folia; ſic verò dato ulterius largiori manu lacte evomit feliciter infans reliquias edulii funeſti; datur poſt vomitus & frequentes & atroces Diaſcordii bolus, quo ſumto quieſcentibus, quæ tenellam Machinam miſere hactenus per horæ integræ intervallum quaſſaverant, convulſionibus, oppreſſus ſopore gravi conquievit, data ſunt adhuc mixturæ alexipharmacæ ſubinde cochlearia quædam, dieque inſequente rediit ad ſanitatem alacritatemque priſtinam puer, cane pejus & angue radices nunc quasvis ſibi obvias fugiens atque abhorrens.

OBSERVATIO CXXII.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De Venenorum Applicatione Externa.

NOn ore ſolùm hauſta venena minantur miſeris mortalibus necem, ſed & exterius corpori admota formidandos poſt ſe trahunt eventus. Non allegabimus eorum contradictiones ſpecioſas, qui bufones ſiccatos, ipſumque arſenicum ad peſtem avertendam amuleti loco cordis regioni jubent admovere, & qui ex adverſo amuleta illa cane pejus & angue deteſtantes, & rationum pondere, & experientiæ triſtis documento omni conatu è remediorum claſſe ea proſcribunt. Quàm adſperſum bufonis lotium aliqui metuunt? Nec latere poteſt quenquam Medicorum Cel. Kempferi teſtimonium de periculoſa vernicis Indicæ Collectione, perforatione arboris non niſi arundine longa à miſellis homuncionibus periculoſo operi deſtinatis perficienda, deque aliis iſtarum regionum venenis, queis tela inficiunt immedicabili toxico. Hac vice in Mercurialibus libet ſubſiſtere. Mercurius ſublimatus primas fere inter venena, tum agendi celeritate, tum eroſionis violentia, jure ſuo tenet; cumque ſub ſchemate dulcis mercurii fiat remedium ſatis tutum, nemo tamen eſt qui ignoret noxas ex præparatione & mitigatione draconis inſufficienti toties obortas, quas anxietates, quas faucium mox eroſiones, quas in interioribus necroſes ſubitò, morteſque etiam celeres effecerit. Recordamur Matronæ, quæ febricitans loco bezoardicæ mixturæ à miniſtrante ancilla cochleatim accepit ſolutionem ſublimati dilutiorem à Chirurgo ſubminiſtratam Marito contra impetiginem; quantæ hinc percepto errore anxietates, timores & anguſtiæ? quam ſedulæ oris infami liquore graviter infecti elutiones, quam ſeriæ medicæ opis implorationes! quam & mox ſenſit, obtundentibus acrimoniam, ac Bezoardicis

mox largiter ingeſtis; ſed nec illa nunc nos diſtinebunt ore hauſti diſcrimina, exteriori illius applicationi potius intentos. Ubi equidem inficiari haud licet frequentiſſimè corroſivum hunc Mercurium Coſmetico ſcopo adhiberi, uti enim in facie polienda exornandaque ingenioſæ ſunt fœminæ, ita latere illas diu haud potuit, acerrimum hoc concretum dilutum aquis congruis aptiſſimum eſſe ad minutiſſimas quasque ſordium cutis nitorem obfuſcantium moleculas penitius eluendas, abſumendasque, quippe cujus tenerrimi gladioli inter ipſas quæ cuticulam efformant ſquamulas ſeſe inſinuantes acie ſua penetrantiſſima quicquid hærere inter ſubtiliſſimas earum commisſuras queat peregrini celerrimè perfectiſſimeque excutiunt abraduntque. Nec parum in arcano hoc infauſto ſibi placent deceptæ pulchritudinis emendicatæ amaſiæ, cum revera nitidiſſimam exhibeat cutem; quam verò abominarentur execrabilem fucum ſplendentes tantiſper mulierculæ, ſi omnem quam infidus Majæ filius infert noxam plenius perſpicerent, non enim dentibus ſolùm, quod plurimæ earum incipiunt pertimeſcere, infeſtus eſt, ſed ipſum cutis nitorem, aliquandiu eum exaltando, miſerrime ſenſim ſenſimque deprimit deſtruitque. Manifeſtam magis gravioremque noxam ſæpiſſimè intulit idem ſublimatum, κατ' ἐξοχὴν dictum, ubi exulceratis paſſim corporis partibus incautè fuit adhibitum, mundificandi, abſumendique ſuperflua ſcopo. Non ſemel præſentiſſimas ejus noxas obſervavimus, cum ab incautis eum in finem adhiberentur, ubi quidem graviori malo ſubita ab ejus ceſſatione, congruisque remediis ire obviam licuit. Aliter res cecidit in infante, cui tinea capitis laboranti, eam imprudens Chirurgus aliquoties tetigerat aquâ ſublimato imbuta, unde graviſſimæ convulſiones obortæ ipſi tandem vitæ triſtiſſimum impoſuere finem. Retrahimus verò ab his nunc calamum, alii intenti hiſtoriæ, quæ præter opinionem formidinemque noſtram fauſtiorem ejus applicationem exhibet. Fœmina annorum 32. ab aliquo jam tempore menſium ſuppreſſione laborans, con-

traxit ſenſim ſenſimque in ſummo femore ingentem tumorem, qui & verſus inferiora ipſamque genu regionem deſcendit, totum occupans pervadensque quibusdam quaſi cuniculis femur, etſi in ſummo ejus maximus tumor, capitis ferè æquans magnitudinem hæſerit, adeò ut mole tandem ſua malum omnem ipſi incedendi facilitatem adimeret; erat ſimul illa tertium jam in menſem prægnans, rogabatque enixè Chirurgum expertiſſimum ut ſuppetias ſibi ferret ſuſpiranti ſub tanto onere. Ille cum fluctuantem in vaſto ſacco fluidi cujusdam maſſam digitis exploraſſet, in parte humiliore inciſione facta exitum concluſo liquori procuravit, erat ille ex eorum genere, quos frigidos ſolent vocare, viſcidos, mucoſos, glutineque ſuo vix fluens, ea quidem eductus diverſis vicibus copia, quæ plures æquaret menſuras. Jam ſe malis ereptam omnibus credidit mulier, ac per integrum menſem non niſi Emplaſtra à Chirurgo petiit. Nullo verò fundamento nitebatur ſpes illa intempeſtiva; hinc Chirurgus ipſi declaravit, eam cum ſanitate in gratiam redire haud poſſe, niſi & diutius largiusque utatur forti lignorum decocto, & ulteriorem læſæ parti Chirurgi manum ſinat admovere; annuente illa, Chirurgus ſinuoſa ulcera omnem femoris pervadere ac perfodere ambitum animadvertit, hinc in parte ejus exteriore plures, ultra novem etiam, inciſiones, quasdam etiam longiores facere coactum ſe vidit, quarum fiſtularum omnium ſeparati ſacculi in imo ſuo monſtrabant viſcidum ſtagma, concretam quaſi ex muco gelatinam, non fœtentem, at tenacitate moleſtam; jungebatur lentori huic viſcido flaveſcens alia tenuior ſanies; hinc Chirurgus Tincturam primum ex Aloe, Myrrha, maſtiche, ariſtoloch. &c. cum vini ſpiritu factam crebro injecit; cum vero haud proficeret ad votum, dimidiam unciam Mercurii ſublimati ſolvit in libra aquæ roſarum, eaque ſolutione injecta calloſas fiſtulas adortus eſt; dolor oritur intenſus, itur ad Medicum, diſſuadeo Chirurgo (nec enim diffiteor meticuloſitatem meam, nec unquam fidam Mercurio)

ſua

ſua in arte valdè experto inſidum mercurium; ille allegat atque urget fiſtularum pertinaciam, miſcetque acrem liquorem cum aqua calcis vivæ, ut miſcela hâc mitigaretur ejus ferocia, vix per dies octo inſiſtit injectioni, cum conſpicit incipientem ſalivæ fluxum largiſſimum, decurrentem eadem ratione qua ſub ordinaria ſolet ſalivatione mercuriali, ſed quod memorabile atque attentione dignum exiſtimo, non niſi ex latere oris ſiniſtro, ſolæ hujus glandulæ intumuerant, ſolæ ſtillabant largum viſcidumque phlegma, cum & ſinuoſum ulcus eſſet in ſiniſtro femore, huncque morem ſuum conſtanter ſervavit fluxus ſalivalis tam diu, quam ſolet alias fieri in ordinaria ſalivatione data opera inſtituta; dum interim aſſiduè injectionibus inſiſtebat Chirurgus, tandem mali pertinacis victor evaſit, reſtituta in integrum poſt decurſum duodecim ſeptimanarum ſpecioſa fœmina, hactenus plena valetudine gaudente, cui ſubdolum venenum, quod necem aliis toties attulit minori longè admotum doſi, rebellia ulcera coercendo atque eradicando ſalutem procuravit exoptatam.

(Tubinga Auguſtam Vind. An. 1723.
d. 10. Dec. miſſa.)

OBSERVATIO CXXIII.

DN. LIC. DANIELIS HOFFMANNI.

De Pſychroluſia Variolis funeſta.

PSychroluſiam, ſeu frigida balnea Celſo jam commemorata, Angli cum primis, interque eos Floyerus novis commendarunt elogiis, morbis variis, iiſque etiam à cauſis contrariis initia trahentibus opem ferre rati, cum pro eo ac uſurpentur, vel refrigerent vel calefaciant. Quod quidem paradoxon explicare conatur in Pharmacop. Practica D. Eduardus Strother M. D. explicans id per varium fibrarum à frigida aqua affecta-

affectarum ſtatum, quæ magis minuſve tenſæ motum augeant, caloremque in fluidis promoveant vel & imminuant ex adverſo, hinc & Hecticis, Melancholicis, juxta Tozzium pervigiliis, juxta Dolæum Maniæ & Hydrophobiæ, quin & Leproſis eruptionibus, ſtuporibus, epilepſiis, Colicis, pluriмisque aliis morbis opem ferre contendit. Etſi languentibus, ſcirrho affectis, phthiſicis, aliisque tono fibrarum deſtitutis noxiam dicat. Meum non eſt de iſtis ferre judicium, ſequentia potius Viri Clar. verba attentione digna mihi viſa ſunt: Quando Variolæ per annos aliquot præteritos magis malignæ & lethiferæ, quam antehac, fuerunt, in mentem venit, pſychroluſiam aliqua ex parte huic cædi anſam præbuiſſe; nam uti frequentius nunc quam ante immerſioni conſulunt Medici, ac uti cutis fibras paſſim aqua indurat, ſic ſi quis mox ab immerſione variolis corriperetur, fieri vix poterit, ut iſte non morte præmatura intercipiatur; Exemplum nobis prope inſtat, amici nempe cujusdam filioli natum ibant, eorum alter ſubmerſus eſt, alter variolis è veſtigio correptus eſt, quibus ἀνωμάλως erumpentibus, puſtulæ maturationi nequaquam omninò pares erant, cæterum mictus ſanguineus ſe in conſpectum dedit, deliria infeſtabant, pulſus myurus & formicans erat, ſymptomatis variis ita premebatur ægrotulus, ut quaſi præfocatus extremùm emiſerit animam. Ex hinc inferre licet, variolas nunquam paſſos cautè immergendos eſſe. Hæc Viri Clariſſ. verba in mentem mihi revocarunt hiſtoriam analogam, quam hic libet ſubnectere: Puer octo annorum cum aliis pueris petulantibus ſe ad lavandum contulit, Nicroque mœnia noſtra alluenti ſe liberius immerſit, domum rediens conquerebatur de intenſo latêris ſiniſtri dolore, ea capiente incrementa, ut ejulatus pueri clamoresque omnem viciniam implerent, commoverentque ad commiſerationem; anxia circa hunc filioli ſtatum mater Medici implorat opem, accedens ille, corpuſculumque inſpiciens accuratius, ſparſas per ſuperficiem ejus paſſim nigricantes conſpicit puſtulas, piſa

magni-

Digitized by Google

magnitudine æquantes; grassabantur tum inter nos frequentia ac vehementia insolita variolæ, agnoscebat ergò ille infaustas has obscuro suo colore pustulas, non vanè conjiciens, laborasse jam benigno hoc tot in pueris morbo lavantem puellum, frigore autem aquæ pessimum hunc morbi statum non potuisse non sibi arcessere. Parentes equidem suspicione de fascino illi illato toti se pascebant, torquebantque, Medicus verò tantam ex aquæ frigore humorum stasin, hos dolores & infelicem pustularum nigredinem potuisse cudere haud dubitavit. Exortæ mox sunt convulsiones miserè puerum cruciantes, inæqualis respiratio, ac subinde fere penitus oppressa, ac suspensa per spasmos præcordiorum. Data sunt, quantum licuit per spasmi ferociam, aliqua bezoardica, quæ expulere agmina variolarum; evaluit equidem ad hanc expulsionem naturæ virtus, ad perficendas pustulas haud sufficiens, auctæ enim semper convulsiones haud prius conquievere, quam anima afflictam machinulam penitus deseruisset.

(Tubingæ August. Vind. An. 1723. d. 25. Decembr. missa.)

OBSERVATIO CXXIV.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De Pseudoischuria periodica, septimo die Urina hirci pota semel, postmodum autem singulari Autocratia Naturæ soluta.

FAber ferrarius 45. annorum, Vir magnus & quadratus, hactenus per semestria temporum spatia periodicè acutè febricitans, ad calculum renum equidem non proclivis, Mense Februario anni 1722. ex tenuissima non ritè fermentata feculenta cerevisia (Kovent) in dolores colicos inciderat. Studebat illos delinire partim per reiteratam asserculorum quernorum ad

Digitized by Google

ignem excalefactorum impositionem in abdomen, partim per internum *allii* usum, initiò minutim concisi crudi, postea quoque cum spiritu frumenti remixti. Hujus remedii tertiam fortè dosin die 5. Februarii cubitum iturus patiens assumserat, ubi dolores multum ante jam tum remiserant, superfluam interim hanc dosin nocere non posse, ratus, securus noctem transigit, saltem Urinam, quam alias aliquot vicibus per noctem reddere consueverat, jam deficere, attonitus animadvertit. Pro sontico id capiens phænomeno, domestica per insequentem diem sibi parat remedia, speciatim aquam petroselini largiter hauserat. Cum autem suppressio Urinæ nihilominus stabilis permaneret, eaque sine ullo sensu pressionis aut aliquo dolore, meum sibi versus noctem expetit auxilium.

Ordinabam primò pulveres temperantes diureticos ex Nitro & Tart. Vitriol. largiter cinnabrisatos, aliàs admodum in tali casu proficuos, per singula bihoria iterandos, sed nihil præter rugitus & borborygmos in abdomine excitarunt, Urinæ progressum neutiquam. Descendebam hinc ad remedium potentiùs diureticum, (cujus mentionem injeci in Dec. I. Act. Med Bercl. Vol. 5. Sect. 3. p. 92.) præprimis cum nullum obstaret contraindicans, febris abesset, appetitus sibi adhuc constaret, patiens quoque orthostadius esset, nec de sensu alicubi molesto aut dolore suspecto lancinante quicquam querularetur. Videbatur illud aliquem sensum quasi rediturræ Urinæ in regione supra pubem excitasse, ast sine successu. Alia interea quoque offerebantur evporista, quæ omnia in effectu erant inania & vacua. De Calculo Vesicæ, de sanguinis grumo aut pure meatum Urinarium obturante nulla ex collectis & pensitatis ægri circumstantiis dabatur præsumtio. Quod autem renes fortè magis laborarent infarctu calculorum, sabuli, grumorum sanguinis aut puris, aut ureteres utrinque iisdem obstructi essent, nec minus in suspicionem cadere volebat. Quod potius infarctus humorum congestorius, vel spasmodica constrictio in his partibus subesse posset, majore cum probabilitate

Digitized by Google

tate præsumendum erat. Adeoque ad explendam hanc intentionem patiens semicupio ex emollientibus reiterato committebatur, ejusque Lumbi Linimentis, saltem temperatis secundum ureterum tractum ad pubem versus utrinque diligenter ab uxore fricabantur, sed ne hilum quidem his omnibus proficiebatur, patiens potius Abdomen magis intendi animadvertebat, dum, constante adhuc appetitu, nihil quicquam excerneretur. Qui rerum status me movebat, ut ipsi Laxans ordinarem ex * resinæ præparatæ gr. viij. additô Tartari tartarisati scrupulo semis. Inde quindecies copiosa subviridia mucoso-aquosa per alvum ejecit & semel etiam per superius os eandem fermè aquosam materiam, Urinâ inde nihil simul commotâ.

Quintus nunc excesserat dies, quo, in vanum adhibitis omnibus hactenus remediis, Urina substiterat, quare, ut tantò magis de statu morbi certior fierem, Catheterem per Balneatorem loci applicari curavi; sed ne guttula quidem lotii prodiit. Urgebam nunc instanter magis venæsectionem in pede, qua Riverium aliquando similem patientem restituisse, ex Observationibus ejus constat, sed per dilationes clandestinas secus sentientium, quasi vires hinc saltem magis dilapidarentur, negligebatur. Ut cor flaccidum potius refocilletur, *Vinum Hispanicum*, citra meum consilium ab officiosis adstantibus multis elogiis, patienti ad id prono, offerebatur, sed, proh dolor, cum summa dysphoria. Appetitus enim, qui hactenus benè constiterat, nunc penitus prosternebatur, & Ventriculus, qui hucusque nihil mali senserat, nunc magnis ardoribus vexabatur, & cum frequenter recurrentibus eversionibus multa acria eructabat inquinamenta, Hypochondrium etiam dextrum nunc magis dolebat. Interea paulò ante ordinatum remedium ex Terra fol. ♀. ℥j. soluta in ℞. Tartari acris & Spir. Sal. dulc. ā ℥ij. Misc. paratum, singulis bihoriis ad

 40. gut-

* Intelligitur Resina Jalapp. cum tripla portione amygdalorum dulcium excorticatorum detrita.

40. guttas ſumendum, ob hoc inconveniens interjectum, reponebatur, & quod nunc Ventriculo nimis ſenſile & acre esſet, incuſabatur. Manſit non ſaltem immutabilis univerſi morbi facies, ſed novis his acceſſoriis ſymptomatibus ventriculi læſi, majora potiùs ſumſerat incrementa. Abdomen perſtabat durum & tenſum, vomitus materiæ acris continuabant, aſſumta iterum rejiciebantur, intercurſabat Eructatio ſingultuoſa, exterior habitus corporis ultra ſolitum erat frigidulus & tumor œdematoſus deſcendebat in pedes. Ipſe patiens de ſemetipſo deſperans & debilis omnem ulteriorem reſpuebat remediorum ordinationem. Dies autem inſtabat ſeptimus nec ullum, ne leviſſimum quidem ſe manifeſtabat ſignum appariturì lotii. Unicum præſidium, quo ſe patiens adhuc conſervabat, ſitum erat in ſpontanea per periodos eveniente alvi ſolutione, quam viam abhinc quo primum laxans dederam, natura ſibi apertam ſervaverat. Ne itaque patientem omni conſilio vel auxilio deſtitutum relinquerem, dari evporiſton, dicebam, *Urinam ſc. Hirci* quo nonnunquam quendam ſimili ratione ægrotantem reſtitutum fuiſſe, legerim. Vix diſceſſeram & dictum factum Hircus aderat, cujus calentem Urinam patiens confidentiæ plenus, nauſeâ omni ſepoſitâ ad unciam fortè ſemis hauſerat, ſed hem! etiam vomitu ſtatim reddiderat. Nihilominus tantum effecerat, ut tantillum Urinæ, poſt completam 6. dierum ſubſiſtentiam, ſine ullo dolore excreverit. Talis parca Urinæ, ſed limpidæ & claræ, excretio vix per biduum perſtabat, ubi nova ſubintrabat Urinæ plenaria ſubſiſtentia, cum iisdem, ut ante, ſymptomatibus vomitoriis, in eo ſaltem moderatioribus, quod pultem farinaceam & juſcula ex avena excorticata parata, nunc retinuerit. Undecimo morbi die cum præter ſpem, ſpontè, bono augurio, iterum rediret Urinæ profluxus cum aliquo ardore, & majore, quam nuper, tinctura, ſucceſſu autem deſtitueretur, Patiens animum recapeſſens, novam expetebat ordinationem. Præſcribebam ergo Decoctum Foreſti in Nephriticis Caſibus a

Linda-

Digitized by Google

Lindano aliisque celebribus Practicis admodum commendatum nec præsenti casui difforme, ut singulo semihorio scutellam hauriret calentem. Quo factum, ut patiens citra consuetum hactenus morem, pressiones quasi ad Urinam mittendam senserit, sed in eventu vacuas & vanas. Quare ut denuo status Vesicæ Cathetere exploraretur autor fui & suasor, sed iterum in vanum, Urina prodiit nulla. In vanum etiam urina hirci iterum potata fuit, quam patiens, prout nuper, vomitu rejecit. Accedebat nunc horridula magis corporis perculsio cum calore interiorum stipata, singultus frequentior, præprimis post somnum, se exserebat, habitus etiam corporis leucophlegmaticum induebat, & sine dubio majora cepisset incrementa, si alvus retenta liquida excernere salutari tenore amplius non continuasset. Decoctum Foresti, quod hactenus patiens satis benè sumserat, jam accusabat frigidum nimis esse, quale quid in emergente Viscerum antipraxia patientes prætendere solent. Demum die morbi universi 14. urina præter expectationem, & quidem sine ardore, processit iterum limpida & clara, sine ullis interiorum ardorum, (qui saltem latici erant,) caracteribus, sine ullo etiam sedimento. Interim recensita hactenus symptomata, febriles alterationes, Aspectus Leucophlegmaticus, Vomitiones & singultus sub ipsa Urinæ processione nondum quicquam remiserant. Hærebat adhuc inter spem & metum patiens, præprimis cum interno æstu & hinc siti magis affligi videretur, accedebat dextri hypochondrii obtusus dolor, quem ut palliaret, universum corpus in istud latus incurvare tenebatur, urina etiam inter emittendum majorem creabat ardorem. Cujus cum inspicerem consistentiam, limpida iterum erat tenerrimisque flocculis innatantibus referta, ut Catheteris immissionem, autorem ardentis Urinæ declarare, quam quicquam aliud, debuerim. Die morbi 20. nova & tertia superveniebat Urinæ suppressio, quæ facilè fatalem terminum rebus sic stantibus accelerare potuisset, præsertim dum alvus facta esset obstipatior & inter

mussitantes dolores magis Iliacos, quàm colicos, Clisterum emollientium injectiones eluderet, nisi sedula & instans illorum applicatio tandem & hunc nodum dissolvisset. Ad dextrum hypochondrium dolens Emplastrum Miraculosum statim applicari jusseram, quod, cum post applicationem majores, prout quandoque solet, creasset dolores, impatiens illud à corpore avulsum rejecerat. Eventus interim comprobavit, id ipsum Emplastrum, si patientem patientia non deseruisset non leve symbolum ad salutarem effectum contribuisse. Per instantiam enim Clisterum id tandem effectum est ut multa sanguine & pure remixta materia exierit, cujus excretionem etiam morbi & ejus symptomatum remissio ad plenariam patientis Orthostadiam insecuta est.

Epicrisis.

Spuriam hanc Urinæ suppressionem, quam *impropriè* dictam *Ischuriam* Autores vocant, vix condignè tractarunt Viri celebriores praxin clinicam docentes. Sine dubio detinuit illos ab hac tractatione, Morbi raritas. Quæ ex Vesicæ vitio evenit Urinæ suppressio, admodum familiariter secundum suas causas & signa ubique in practicis expenditur; quæ autem ex dissitis locis, Vesica vacua & de cetero illæsa existente contingit Urinæ suppressio, nec in veterum nec recentiorum monumentis clinicis, nisi transitoriè, excussa habetur. Unicus *Petrus Salius Diversus*, in suis particularium morborum Curationibus, cap. 14. sibi sumsit materiam *de illa lotii suppressione agendi*, *in qua Urina non descendit in Vesicam.* Causa itaque hujus mali extra Vesicam indaganda est, vel in venarum emulgentium, vel ureterum vel renum diathesi præternaturali, in quo studio se satis exactum præbet jam dictus autor, ut lectorem eò ablegare cogar. In tam abstruso autem & sontico morbi statu, ubi ex antecedentibus ægri morbosis dispositionibus, nihil, in quod fundari queat animus, patescit,

Meden-

Medentis meritò fluctuat judicium, etiam in Viro exercitatissimo, ut quorsum suam dirigat intentionem, aut quibus mediis illam exequatur, cespitet. Ita & de eventu, quid decernere debeat, anceps hæret, cum unanimis Autorum sententia eò tendat, ut, *nisi ante septimum diem patientes mingant, pereant, & quanquam postea mingant, ex febre moriantur.* Præsens casus, ob elusionem hujus prognoseos, videtur mihi tantò magis memorabilis esse, cum omnibus signis instructus esset, qui ad lethalem exitum collineare solent, ubi & Hydropis & Febris insecuturæ texta stamina præstò erant, & nihilominus sanitatem recuperavit.

Necessum igitur est, ut pro modulo salubris hujusmodi eventus etiam conformis & superabilis causa in nostro patiente ejusque absconditis interiorum viscerum recessibus alicubi delituerit, quam an eruere queam, tentabo quidem, pro apodictica autem cuiquam obtrudere, nullatenus intendo.

Quodsi perpendo patientem nunquam calculosum manifestò fuisse, ad Colicam autem Hæmatiticam vel hæmorrhoidalem, admissa post potum feculentum corporis refrigeratione, ex Temperamenti Melancholici partim, partim ex neglectarum sanguinis artificialium evacuationum ratione, quandoque proclivem fuisse, mentem statim subit, Patientem malè & perversè egisse, quod per *Allium*, acre & nervinum stimulans, colicam compescere intendens, eo ipso Naturam in transversum egerit, ut materiam excretioni destinatam intra viscera detinuerit. Quam ponderosum hæc unica ex non naturalibus res implicet momentum, vel centenis variorum schematum similibus exemplis, si locus concederet, corroborari posset. Indubium interim est, quod Natura in ejusmodi objectis circumstantiis admodum sensilis sit, hinc tonicas suas actiones extra debitum moderamen latius per confinia partium tùm diffundit, ut ex uno admisso absurdo innumera plura post insequantur. Indidem etiam in nostro Casu *renum in suis poris spastica constrictio* evenit ut nihil Urinæ per tanta temporum

rum ſpatia tranſcolari potuerit, fluctuarunt interea in inteſtinis aſſumta potulenta, nec per vaſa meſenterica ſuo ordine ad renes diſpenſari potuerunt, quin ſtagnando infarcta & à tergo preſſa vaſa, proximâ ad seceſſionem ſeri eventuri diſpoſitione, Hydropem Aſcitem ipſo momento induxiſſent, niſi provida Natura poſt ſemel monſtratam per laxans viam, ſponte cumulata liquida tempeſtivè ſemper depleviſſet. Et hac ratione præſervatus manſit patiens ab Hydrope ex pluribus indiciis alias ſibi certò metuenda. Ut præfatam cauſam ſpaſmoden in noſtro caſu ſublatuiſſe credam, me porrò devinciunt periodica ejus recurrentia ſchemata, quæ magis motûs cujusdam proterviam eminenter ſubfuiſſe teſtantur, quàm cauſam quandam materialem vias præcludentem, qualis tandem una cum Urina in conſpectum veniſſet. Ex hac etiam ſuppoſita cauſa, Venæſectio, ſi tempeſtive in pede adhibita fuiſſet, ſine dubio ſalutariter ceſſiſſet; qua vero neglecta, non potuit non congeſtio ſanguinis verſus Venam portæ, inſtantibus colatoriorum ſtricturis, obfirmari, ſtaſisque inde alicubi enaſci, ob quam diſſolvendam, vel, ne invaleſcat, reſtringendam & defendendam, Natura febrilibus ſe oppoſuit motibus, & demum etiam ſalutarem invenit viam, abſcedentem materiam extra viſcera eliminandi, ſuumque habitaculum ita expurgandi, ut ferme per anni adhuc decurſum in illo commorari, deinde autem à febre acuta, cui ſæpius, ut dictum eſt, obnoxius fuit æger, emigrare, volente ita Divinâ providentiâ, juſſa ſit.

Nonnullæ Cautelæ conſectariæ.

1.) Quantum damni domeſtica remedia in ægrotis ſi eadem omnium ſubjectorum eſſet ſenſibilitas, creare queant, ex hoc exemplo fit manifeſtum.

2.) Ex rebus non naturalibus, excreta & retenta, in ſingularem trahenda ſunt conſiderationem, quorum leviſſima turbatio, ſonticorum & ſæpiùs lethalium eventuum, poteſt eſſe cauſa.

3.) Quan-

3.) Quando remedia directè motibus excretoriis opponuntur ex ignorantia ejus, quod Natura intendit, ſemper malè cedit.

4.) Nulla contingit excretio, pro morbida reputata, ab Hæmorrhagiis narium ad pedum ſudores usque notata, ubi directa remediorum oppoſitio non ſit nociva, aut potiùs, ſublatâ hâc, graviorem non creet mox inſequentem.

5.) Periculoſæ valdè ſunt Hypotheſes, quæ Venæſectiones promiſcuè impugnant, in quarum tempeſtiva tamen ordinatione, ſumma, & præſervationum, & curationum morborum momenta, magis, quam in ulla alia, ſit licet Aurum potabile dicta, medicina, reſident.

OBSERVATIO CXXV.

DN. D. JOHANNIS DANIEIS GOHLII.

De Ruptura interiorum, paſſionem Colico - Iliacam mentiente, Arnicâ, curata.

JUvenis miles ex ſervitiis Signiferi, Domini de D. Francofurti ſaccos avenâ fartos ex navibus ad communem frumentorum præſidii aream menſe Januario anno 1723. transportaverat, ubi ſtatim poſt de Cardialgia cum doloribus abdominis colicis & vomitibus conqueſtus eſt. Nihilominus iter equeſtre cum ſuo Domino per Wrizenam inſtituens, ibi in diverſorio ipſum commorari, Dominumque deſerere coegerunt dolores colici magis ingraveſcentes.

Curæ ibi committitur Balneatoris loci, qui illum primò pilulis fortiter purgantibus, ſed in vanum, aggreſſus eſt, dein Clyſteres injecit reiteratò, ſed nihil proficiens, externis fotibus & unguentis abdomen delinivit, nihilque intentatum reliquit, quod pro ſuo modulo ordinare ipſi in promtu fuit.

Cum itaque pharetra ejus tota exhauſta omnesque telæ

explosæ essent, Me ipse Balneator consulit, &, ut si quid scirem, quô patiens, irritis hactenus omnibus, ex faucibus lethi eripi posset, expromerem, humaniter in nomine Signiferi, speciatim certum aliquod laxans, cujus effectus noscebat, à me expetit nec petito ejus ullatenus deesse poteram.

Perpendens, omnem mali originem pullulare ex gestatis oneribus, principio quidem condescendi in exhibitionem expetiti laxantis, prædicendo, irritam fore ejus in tali statu, ubi fortiora purgantia restiterant, totque clysteres incassum injecti erant, efficaciam, quæ cum se promissis meis conformaverat, satius duxi intentionem dirigere ad interiorum alicubi fortè factam rupturam. Præscripsi hinc *Herbam Arnicæ veræ*, pro infuso calente cum Cerevisia reiteratò sorbillandam. Quâ cum majores crearentur quàm anteà dolores, ut Clysteres denuò injicerentur, ratum duxi. Quibus etiam effectum est, ut laxantia hactenus restitantia apertam invenerint viam, sed sanguis etiam, qui extravasatus retinebatur, unà cum Urina in larga copia, scindentibus ab umbilico ad pubem usque protensis doloribus stipata, ad triduum usque profluxerit.

Cujus extravasati sanguinis, ne quid intra Viscera residuum hæsitaret, continuatum arnicæ usum aliquandiu imperabam, Intestinorum amurcam ℥j. Salis Epsoniæ data eluebam, omnemque metuendam stasin per ordinatos lapides cancrorum in Vino solutos, præoccupabam, ut ita brevi per Dei Gratiam restitutus, Dominum suum reducem factum, iterum Francofurtum ad Viadrum sequi potuerit.

Epicrisis.

Habuit hic Morbus, meo, uti opinor, judicio rationem *Colicæ Nephriticæ*. Quanquam enim Calculum non habuerit pro objecto expulsionis, arripuit sanguinem extravasatum pro isto. Id saltem attentionem meretur, quod tot Clisteres, alias in paroxysmis Colico-Nephriticis, tam salutares & efficaces, incassum injecti fuerint. Et si quis etiam conjectura assequi potu-

potuisset, sanguinem extravasatum hujus morbi causam esse, nonne idem Clysterum usus pro sacra anchora arripiendus esset? Cum autem tot Clisterum aliorumque remediorum præsidium fuit irritum & dolor immaniter furere continuavit, crederem fermè sine Arnica, patientem vix ac ne vix quidem evadere potuisse.

OBSERVATIO CXXVI.

DN. D. JOHANNIS DANIELIS GOHLII.

De admiranda Essentiæ dulcis Hallensium *efficacia in Epilepsia Infantum mesenterica periodica.*

PUer nobilis duos ætatis annos nondum explens, corripitur mense Decembri anni C. 1723. (alias sanus & vegetus, saltem supra ætatem sapiens & corporis incrementa sumens,) primò languoribus & mussitantibus in abdomine torminibus, ut de puncturis intra abdomen se exserentibus frequentius querimonias duxerit. His nihil obstantibus, nihilominus bene ingerit, benè digerit, benè egerit, & benè dormit, nisi à doloribus excitatus fuerit. Parentes hinc securi facti, transiens fore malum reputabant, nec malum quendam eventum inde sibi promittebant. Pro peregrino saltem indicio capiebat nobilis mater, quod suum consortium & confabulationem amicam, in tali quiritante statu, puer ægrè ferret, & solo cum Nutrice, uti appellabatur, commercio proximo delectaretur, hinc morositatem quandam subesse reputans, ipsum quandoque increpavit, sed nil mutatus semper mansit aversus. Tandem quodam die inopinatò puellum in sinu Nutricis cubantem rigida quædam prehendit tensio, qua etiam oculi aperti torvi tenebantur. Quo aspectu perculsa nutrix magnâ vociferatione ad parentes accurrit, qui postmodum recurrentes ejusmodi paroxysmos admodum consternati ipsimet conspexerunt. Perferuntur ad me statim litteræ hujus

 circi-

Digitized by Google

circiter tenoris. *Puellus ut supra intra paucos dies indispositione laborat, non equidem calet nec friget, appetitus ipsi hactenus constitit, alvi etiam habuit libertatem, saltem quod tormina ventris sentiat ex corporis volutatione & inquieta jactatione præsumimus. Specificum Cephalicum Michaelis exhibitum quidem est, quod nobis semper ad manus est, sed nihil præstitit*, quare sine mora accersor, instructus remediis contra paralysin vel Epilepsiam.

Ipse præsens accessiones paroxysmorum ita se habere observavi. Jacebat puer perpetuò soporosus, lenem saltem ducens spiritum, nec expavescens, uti alias in ejusmodi casibus solet, somnum tamen profundum non esse, ex eo patescebat, quod clausis adhuc oculis, Nutricem appellaret aut potum posceret aut de puncturis, raro saltem venientibus, quiritaret. Expergefactus verè & apertis tum oculis, præmisso uno vel altero suspirio, confestim suo paroxysmo tetanode corripiebatur, qui speciatim in torvis & sinistrorsum versis rigidis oculis cognoscebatur. Respiratio tum erat quasi sufflaminata. Et prout illa fiebat liberior, tum profundo solvebatur suspirio singultuoso, & in intestinis strepitus & borborygmi audiebantur. Tragica talis scena communiter binis se invicem mox excipientibus vicibus in uno ludebatur paroxysmo, quo superato iterum in soporem propendebat patiens & ita induciarum tempus consumebat. Potus, quem interea per vices poscebat, difficulter & quasi restagnans per œsophagum descendebat in Ventriculum. Pulsus erat inæqualis in rythmo & admodum frequenter intermittens. Dextrum brachium, flagelli instar susque deque movebat gnaviter, sinistro quiescente, nec minus pedibus etiam frequenter calcitrabat, ac si tegmina corporis impatienter ferret. De cetero calore febrili destitutus.

Dabam statim post meum accessum pulverem ex auro fulm. gr. iß. cum Magnesiæ gr. vj. cujus effectus, cum retardaret, injiciebatur Clyster. & vix inserta fistulâ, præsto erant fæces deturbatæ, sed strictô anô, retentæ. Recurrebant quidem

dem posthæc accessiones, sed longioribus horarum intervallis, & potus nunc liberius descendebat in Ventriculum. Subjungebatur mox pulvis laxans ex Mercurio dulci, acuatus cum resina præparata, sed iterum ultra terminum, quasi nihil acturus, restitabat, ut denuo Clysterem adhibere necessarium duxerim. Quô applicato, fæces erant præ foribus. Sequebatur post horum remediorum usum admodum tolerabilis patientis status, totaque nox insequens sine ullo insultu convulsivo transigebatur. Et, sic magnam parentes ponebant spem in filii reconvalescentia, egoque meditabar abitum, commendans *Essentiam dulcem Hallensium*, cujus usu, magnæ debilitates, in quibus puer à morbo projectus erat, ad sensum vinci possent, quam etiam per tabellarium statim accersi curarunt. Sed o caducam & fallacem spem! circa Meridiem eadem iterum & magis increbescens cum misero patiente ludebatur tragœdia, antedicta omnia fiebant per momenta pejora, & quæ hactenus interius saltem Mesenterium versus Diaphragma rigidè stringebat convulsio, nunc se quoque ad extra vertebat, sinistrumque brachium hactenus liberum, immobile & rigidum ad pectus applicatum tenebat per intervalla, ut tum nulla vi avelli posset. Nunc etiam pollices in pugnum colligebantur, ambæque manus per vices extensæ tremulâ convulsione concutiebantur. Imò ipsa respiratio mox erat intercepta & quasi nulla, mox iterum sonora & ronchosa ut Mortis hunc esse apparatum omnes & singuli crederent. Interea non intermittebatur Remediorum, ubi dabatur exhibendi commoditas, usus, quô autem nihil amplius proficiebatur. In his conclamatis circumstantiis Tabellarius redux affert Essentiam dulcem, cujus 8. guttas ipsemet in Vino opportuno tempore, ubi stertor remiserat, patienti dedi, quas etiam commode deglutiverat. Tempus tum erat serotinum nec apparebat ulla dictarum circumstantiarum mutatio. Præces ad DEus fundebantur sedulæ quibus impetrare sperabant ab Eo mitiorem moribundi filii exsolutionem. Nec quicquam aliud, quam

Digitized by Google

certa mortis hac ipsa nocte ingruens hora, ab omnibus & singulis expectabatur. Ast, quod mirum erat, misellus patiens supremam suam horam in elapsa nocte nondum attingerat, nihil interea nec in pejus nec in melius mutatus. Jacebat extremè debilis inter pedum & brachii dextri jactationes perpetuas in concatenatis sui mali accessionibus, ronchosus & moribundus; & cum nunc demum per diem, supremum fatum expectandum esse omnes confiderent, Ego condolens discessi, die Decembri nono, nec mihi aliud quid persuasi, quàm quod patientis fatalis hora non multum post meum discessum, acciderit. Sed hem! die ejusdem Decembris undecimo sequentis tenoris ad me perferuntur Litteræ, à Parente conscriptæ. *Teneor, Te, Domine Doctor, de nostro statu informare, ubi sine dubio pro Miraculo habebis, quod & nos pro illo habemus, quod puer noster non saltem adhuc vivat, sed etiam, post agonem per 24. horas & ultra durantem, in tantum immutatus sit, ut fermè novam de reconvalescentia futura spem conceperim. Isto, quo discesseras die, circa horam circiter primam observabamus in patiente aliquam mutationem, quare sex guttas Essentiæ dulcis ipsi exhibebamus. Horâ tertiâ major notabatur mutatio, hinc quartâ iterum dabantur guttulæ quinque. Horâ quintâ motus convulsivi remittebant, ronchi cessabant & in soporem devolvebatur, sub quo erumpebat sudor. Per insequentem noctem binas saltem mali expertus est accessiones, sed admodum debiles, sub ipsa soporis & sudoris continuatione. Interea Essentia dulcis, primò, per singulas, remittente autem malo, per binas ac trinas horas, exhibita fuit. Qua etiam, favente Divinâ benedictione, universa mali accessio in totum sublata est, ut ab hora quarta matutina diei Decembris decimi, non amplius apparuerit, ipsi etiam respirationi, abolito omni roncho, sua restituta sit libertas, adeoque ad hoc usque tempus, quo litteræ scriptæ, ultra 30. excesserint horæ ab omni accessione vacuæ. Continuè potiùs dormit, luridumque illum ac emortualem faciei colorem iterum amisit, mucida nonnunquam satis vegete tussi expectorans. Hanc ob causam ipsi quandoque tantillum*

tillum syrupi violarum dedimus assumsit iterum etiam aliquid de jusculis cerevisiariis, jura carnium respuens. Cum igitur nunc magis de morbo pectorali metuamus præsentiam Domini Doctoris iterum expetimus, Essentiæ dulcis usum interim continuantes divinorumque decretorum cursum patiente reverentiâ placidè expectantes. Accedens circa septimam vespertinam, omnia in litteris consignata, vera esse, offendi. Appellabat iterum patiens suam nutricem, poscebat potum, assumebat Essentiam dulcem, alvus ipsi erat soluta, comedebat similam syrupo violarum impraegnatam, ab omni spasmorum accessione erat liber, sinistra saltem oculi palpebra simul cum dextra non levabatur, quoniam tonus illam magis quam alteram destituerat. Pulsus interea & in rythmo factus erat æqualis, & sine pausa continuus magis celer potius & frequens, imò verminosus. Caput hinc etiam magis calebat & manuum volæ. Præsumebam posse febriles motus continuos, convulsivos solvere & excipere, qualem casum in propriis meis liberis aliquando habueram, suasi hinc ut Clyster injiceretur, quod etiam factum erat. Parentes aliquâ spe melioris eventus lactati, cubitum ibant securius. Mane insequente die duodecimi Decembris inter sextam & septimam, iterum immutabatur universus hujus patientis status, omnesque, quibus intererat, ex plumis advolabant ubi demum verum, emortualem, stertentem puer ducebat Spiritum, eique reddebat inter fusas ad DEum preces, qui dederat.

Epicrisis.

In vero Capitis Clavo Hypochondriaco magnus symptomatum offenditur symbolismus cum tali infantum mesenterica tetanode convulsione. Utrinque conspirant Hypochondria cum Meningibus. Quò magis inferiora excretoria præcluduntur spasticè, eò major est regurgitatio ad superiora, qua partes tenduntur & extenduntur sensibilius. Quantum incarcerati flatus hanc tragœdiam augeant, ipsa morborum histo-

historia benè observata loquitur. Quod in infantibus Natura ad convulsiones faciliùs devolvatur quàm in adultis, ipsius unicæ magis ad vitalia attentioni vigili & hinc valdè sensili, imputandum est. Quod ceterum Essentiam dulcem attinet, fateor, me diu ex quodam insuperabili præjudicio hæsitasse, antequam aliquam in ipsam fiduciam ponere potuerim. Demum vicit cupido tentandi monstrum illud horrendum præjudicii, quod totum fascinat mundum, illamque aliquoties in casibus deploratis, & ubi officinalium pretiosissima nos destituunt præparata, exhibui cum singulari efficacia. Prolixum foret Exempla hic allegare. Id saltem brevissimis dicam, dictam *Essentiam dulcem in affectibus, quæ destitutionem à Tono pro fundamento habent, mira præstare, ad quæ nunc accedit, quod etiam valeat Toni protervas exacerbationes compescere.* Adeoque Remedium est, quod sanis exhibendum non est, qui ejus efficaciam eludunt, sed debilibus & verè ægrotis, nec promiscuè omnibus & singulis, sed illis, quos ordinaria remedia destituunt.

(Wrizena Augustam Vindel. d. 12. Dec. A. 1723. missa.)

OBSERVATIO CXXVII.

DN. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI LIB. BARONIS à BRUNN.

Experimentum circa Podagram cum Nephritide.

LAc, natura omnibus destinatum alimentum, salutare promittit quoque medicamentum: partibus sanis alendis cùm sit aptum, ægrotantibus quoque reficiendis erit idoneum. Succum præbet mitem, naturæ gratum, balsamicum, nulli non acceptum, nisi organum gustus vitiarit lautitiis, saporibus, qui seculi mos est, multifariis & irritamentis pravam consuetudinem contraxerit.

Lactis

Digitized by Google

Lactis beneficium cùm in aliis, cum viris Celeberrimis, tum in meipso expertus sum proprio experimento, quod cum aliis communicare publici interesse putavi.

Medicus septuaginta annorum, natus parente podagrico, matre nephritica, non multos, si vis, nullos commisi excessus, studiis addictus, à juventute integra usus sum valetudine; itinera per Germaniam, Galliam, Angliam atque Bataviam studia secutus, bene tuli. Primordia nephritidis sensi anno ætatis vigesimo quarto Parisiis, ubi multum sabuli flavi minxi ac tenuis, postea crassioris, cùm aliàs, tum præsertim quando bibi meracius. Provectior ætate lapillos genui in renibus & excrevi majusculos cum solitis doloribus, præsertim à potu vini albi, Rhenani, Mosellani, Nicrini, multiplici experientia edoctus.

Annum quinquagesimum supergressus podagræ quoque insultus sensi primùm ex pedis dextri radice pollicis; abhinc sinistri; postea genua incessit; inde manus, cubitos humerosque; collum denique & nullam non partem variè afflixit, per intervalla primò longiora, postea breviora, & me muneri obeundo tantùm non inhabilem reddidit; quin interiora identidem affici, stomachum præsertim, timidè sensi. Paroxysmum podagricum plerumque excepit nephriticus, quo calculum exclusi, & fere nunquam non sabulum cum urina reddidi, futuri paroxysmi nuntia. Varia tentavi, nec sine successu. Tandem verò metu graviorum cogitatio subiit de lacte, communi podagricorum, quos intemperies gulæ non subjugavit, solatio. Post multas difficultates nostro seculo insuperabiles vicit tandem amor sanitatis tam propriæ, quam proximi; indignum ratus medico, nemini prodesse & pane vesci, ceu inutile terræ pondus.

Auspicatus sum curam lactis mense Aprili anni quem agimus MDCCXXIII. cum bono Deo & continuavi hucusque xxv. Octobr. quo hæc scribo eo cum successu, ut ab eo tempore neque podagræ, neque nephritidis dolores senserim,

qui ante immunis nunquam penitus fui. Appeto; digero citra molestiam; non sitio; egero debito: & quod mirum est, ne micam quidem sabuli ab omni tempore video; nec hæmorrhoides, quas antehac habui; dormio bene; pulsum quem olim habui celerem, nunc tardum, plenum & fortem percipio; habitus corporis augescit, & vires crescunt; verbo: integra per Dei gratiam nunc fruor valetudine; melius quoque ambulo, pedibus manibusque utor, nisi quod partes affectæ ad eam integritatem hactenus quidem non redierint atque robur, quod ante magnum habui, ad actiones peragendas. Quæ quidem bona, Deo benedicente, lacti debeo. Cujus vaccini recens mulcti mane ℔j. circiter haurio; loco prandii tantundem cum simila cocti comedo; postea bibo lactis non calefacti ℔iß. circiter; hora octava loco cœnæ iterum lactis cum simila cocti ℔j. plus minus comedo, & iturus cubitum ℔ß. bibo, cætera contentus nec comedo nec aliud quicquam à sex mensibus bibo, nec ulla me lubido capit aliis accumbentem, dulci valetudinis fructu contentum. Natura certe paucis contenta, quæ ordinavit. Hæc observatio, ut & aliis prospere eveniat, votorum est alterum.

OBSERVATIO CXXVIII.

DN. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI LIB. BAR. à BRUNN.

Experimentum de Virtute Corticis Peruviani adstringente.

POst innumera experimenta quibus Cortex Peruvianus se commendavit generi humano, ceu nobile & præstans remedium, disputatio tandem de modo operandi, adstringendo an resolvendo febres fuget, orta fuit inter doctos; cùm tamen virtus medicamentorum, ut & aliorum effectuum in natura non tam à priori (alias inermes essemus a medicis) quàm

quàm à posteriori & experientia discatur. Prior de virtute adstrictoria opinio tam alte insedit mentibus, ut plerosque sinistros eventus, (in febribus, uti olim, & nunc haut infrequentes,) huic Cortici tribuerint, ejusque usum dissuaserint, unde ad nomen ejus horret vulgus ut perire, (tanta est hominum vecordia!) quàm hoc sanari malint ægrotantes. Unum, quod nuper obtigit, innumeris addere liceat experimentis, unde veritas fortè aut falsitas opinionum dilucescat.

Hebræa viginti quatuor annorum non invenusta, capillis flavis, facie rosea, statura pumila, à septem annis maritata, duos peperit infantes. Circa medium gestationis tempus plerumque intumuerant pedes œdemate ad genua usque. Gravida septimo mense, dum febres impense grassabantur Manheimii, ubi degit, & ipsa febre correpta fuit anno MDCC XXII. adeo ut duos consecutive dies paroxysmum habuerit, plerumque circa quartam aut quintam vespertinam cum frigore, subsequente calore. Urina rubra, pauca, crassa, frigore turbata cum sedimento simili, lateritio; abhinc sine febri diem unum fuit; quarto paroxysmus, duosque consecutive dies, uti ante rediit. Quod autem ægram cum propinquis angebat quam maximè, fuit tumor hydropicus ingens, qui crevit & lumbos jam superavit; noctu propter spirandi difficultatem, è lecto ad captandum aërem sese proripere coacta fuit. Varii varia, uti pilulas de ammoniaco, millepedum quoque usum suasere, citra profectum. Specifico autem antifebrili ex Cortice minus fidentes, ne incrassatio humorum major fieret, & hinc obstructiones vasorum lymphaticorum frequentiores, cum hydropis incremento. In re ancipiti vocatus, suasi Corticem Peruvianum formâ pilularum, qua tegerem tam horrendum medicamentum, sequenti methodo.

℞. Cortic. Peruv. ℥ß.
Regul. Antimon. medicin. ʒj.
Myrrh. ℈ß.
Castor. gr. v.

 Cin-

Cinnab. Antimon. ℈ß.
Extr. trifol. febr. ℈iiij.
Misce c. solut. Tragac. fiant
pilulæ ex ʒj. xvij. deaurentur.
Dosis xiij. ter in die super bibendo scutellam calidæ.

Hisce usa, primis diebus citra profectum, convalescentiam tantum non desperavit gravida. Tertia hinc aut quarta die paroxysmus levior, postea continuato usu penitus emansit. *Urina*, quod notatu dignum, quodque in aliis mecum alii ab usu Corticis observarunt Practici, *tenuior*, *fluidior*, *minusque tincta*, *copiosior præsertim apparuit; adeo ut mediam partem urinæ plus reddiderit ægra*, *quàm fluidorum potulentorum assumpsit.* Evidenti, ni fallor, indicio & experimento non incertiori, corporis fluida non spissiora, sed tenuiora atque fluidiora usu Corticis reddi. Appetitus abhinc & somnus rediit cum virium incremento, decremento autem tumoris hydropici manifesto, adeo ut eo, quo hæc scripseram, die ad integram valetudinem redierit ægra, appetat, digerat, egerat, dormiat, cum sensu moventis se in utero fœtus, quem justo posthac tempore enixa est sanum, anno abhinc superstitem, ipsa autem integra utitur gaudetque utriusque sanitate.

(A. 1723. d. 24. Dec. exhibita.)

)o(

OB-

OBSERVATIO CXXIX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

Historia Graminis abscissi, radice in loco natali relictâ, filo in fasciculum colligati, in hypocausto calido, inverso modo suspensi, omni aquâ & terrâ destituti, media hyeme augmentum capientis.

DEcennium abiit, ex quo Neo-Angermundæ in Marchiâ Uckeranâ, tempore hyemali, in hypocausto calido Dn. Mülleri Senioris, Pharmacopæi & postea Consulis Oppidi in his oris quondam Celebris, ante sexennium circiter è viventium numero erepti, conspiciebam ex superiora speculi parte aliquid pendere ad figuram accedens plumarum quibus Nobiles & militiæ dediti Officiales pileos suos olim ornare consueverunt, de quo mihi referebatur: moris esse ibidem ut ex Freyenwaldensi fonte salutifero quatuor Milliaribus Neo-Angermündâ distante, tale quid reportarent. Hoc quotidiè observabam magis magisque sese explicare, ita ut inverso etiam modo suspensum, nec loco suo remotum, absque ulla humiditate mediâ hyeme augmentaretur.

Res mihi videbatur ulteriore inquisitione digna, quare cum Academ. Nostræ Præside DN. LUCA SCHROEKIO eam communicabam, 1714. die 6. Dec. qui anno seq. die septimo Januarii mihi ita respondebat. De Gramine sine radice per dimidium anni spatium & ulterius suspenso, nihilominus tamen incrementum capiente nihil mihi innotuit. Cum is vero sequente anno die nono Julii occasionem commodam indicasset, ex Nundinis Francofurti ad Viadrum celebratis, mense Novembre, eodem adhuc anno, illud ipsi transmisi, sed non eodem anno à loco suo natali erat separatum, hinc in Epistola meâ addidi, de ejus incremento ulteriore me quodammodo dubitare, quare aliud ejusdem exemplar 1717. mense Julio

tempore Vernali anni jam memorati radice in terrâ relictâ, abscissi, oculis ejus curiosis exposui.

Postmodum, nescio quo fato, commercium nostrum litterarium aliquandiu fuit interruptum, usque dum litteræ ejus die 16 Maji 1720. Augustæ Vindelicorum scriptæ ad manus meas pervenerint, in quibus hæc verba continentur: Nescio an ultimas meas die 16. April 1717. exaratas acceperis, in quibus de Gramine illo plumoso mentem meam aperueram. Gramen illud tum noviter collectum examini à me studiosè expositum, germinationem & incrementum in hyeme & alio tempore oculis non exhibuit.

Respondi: Litteras ejus die 16. April 1717. ad me datas, me nondum vidisse, ligaturam graminis de novo missi paulo firmiorem, si non alio modo in itinere longiore læsam, in causa forsan fuisse, cur augmentum ejus percipi non potuerit. Ille vero in litteris die 19. Junii 1721. sequentia regerit: De Graminis Plumosi augmento nihil habeo quod judicem, cum experimentum in eo prorsus arefacto repetitum non successerit, & ita tuam vel aliorum, qui ex oculari accurata inspectione rem melius perquirens sententiam percipere malim. Quæ de Gramine hoc Anno 1717. mense April scripsi, cum litteras istas in via periisse ex tuis perspiciam, repetere hic juvat: In Theatri Botanici l. 1. sect. 16. à Bauhino Gramen sparteum pennatum appellatur, eleganter describitur ac delineatur, meliusque quàm à Car. Clusio in Histor. Plant. qui illud Spartum Austriacum pennatum vocat. Memini etiam circa Urbem Jenensem inveniri, loci tamen specialis non amplius recordor.

Dum hæc inter nos tractantur, aperitur mihi occasio perveniendi in Notitiam Inspectoris Regii Fontis Freyenwaldensis, Nobiliss. & Experientiss. Dn. Doct. Gohlii cum quo Berolini oretenus de hoc gramine multa prolixè confero, qui aliis intentus hucusque de eo non multum fuerat sollicitus, cum vero ulteriorem ejus investigationem in litteris die 22. Aug. 1721. Freyen-

Freyenwaldam ad ipſum miſſis rem urgerem, & in ſpecie curioſitati ſuæ exponerem: Jam exactè inquirendum eſſe, an Ramuſculi graminis tantummodo expandantur, an vero villi ejus laterales in longum & latum creſcant, an utrumque fiat, & omnes ejus partes præcipuè apices longitudine ſua augeantur, me enim percepiſſe de augmento graminis cum Balnearum Freyenwaldenſium Præparatore Regio & aliis illud fuiſſe confirmatum, ipſique retuliſſem Experimentum Auguſtæ Vindelicorum non ſucceſſiſſe: Momentum reſcribit die 17. Sept. ejusdem anni attendendum eſſe collectionis hujus graminis, ſi quis velit prætenſum augmentum & incrementum etiam evulſi aridi graminis ſuſpenſi obſervare, nempe tempus quo florere inchoat, ita enim perhibent, ſucceſſu temporis hyberni explicari ſua ſponte magis plumulas iſtas, quæ ſtatum floriditatis ejus conſtituunt. Tantum habeo (ſcribit ulterius de hac materia) quod de gramine plumoſo vel pennato de præſenti certificare poſſum, ſi DEus vitam concedat, non deero quin gramen illud accuratius attendam per ſingula ortus & occaſus ſui tempora & ſic certiores fiemus de ejus vera natura.

Penultimo Septembr. 1721. prænominato Dno Doct. Gohlio ſequentia ſignificanda duxi neceſſaria: Ill. Academ. noſtræ Præſidi paucas quasdam graminis hujus miſi particulas, quæ ex convolutis foliis facilè extrahi poterant, in ſubtile acumen aſſurgentes, inferius ubi foliis arctius circumdantur, plumula ornatas in qua ſemen contineri judicarem, niſi inverſo naturæ ordine in inferiore culmi parte illam ſeminis thecam obſervaſſem. In ea tamen ſeminis quoddam analogum inveniri mihi videtur, quod verno tempore, ſi DEus vitam & vires conceſſerit terræ committi curabo,& ut Auguſtæ Vindelicorum hoc etiam fiat deſideravi, expectaturus ulteriora Nova Obſervationibus noſtris occurrentia.

Sequente anno die 10. Julii plura de hoc ſubjecto cum ipſo com̃unico & primo quidem continuationem ſententiæ Magnif. noſtri Præſidis quam his expoſuit verbis: De Gramine Plumoſo

quæ

Digitized by Google

quæ Nobiliss. Dn. D. Gohlius scribit, (indicaveram enim Dno Præsidi, ea, quæ Dn. Gohlius de eo ad me scripserat) majorem nonnihil explicationem suppeditat atque momentum collectionis tam studiosè observandum conjecturam parit, remanentes aliquas succi particulas in gramine recenter, ante statum floriditatis collecto superesse, quæ deinde augmentum illud efficere queunt, quod sanè ulterior vestra inquisitio dubio procul ostendet, mihi ob arefactum planè quod misisti specimen nihil observare licuit. Cæterum accuratam hujus graminis descriptionem Joh. Scheuchzerus in sua Agrostographia 1719. Tiguri edita exhibuit, ex qua fortasse Phænomeni hujus explicatio haberi posset. Semen in missis glumulis nullum invenire potui. Hæc ille: Secundò subjungo quæ ego Berolini observavi in arido gramine à Te accepto, relicta in terra radice, post elapsum efflorescentiæ ejus statum abscisso. Hoc in fasciculum filo colligavi & speculo in hypocausto meo eo modo suspendi ut suprema ejus pars pavimentum seu terram versus spectaret, sic foliaceum tegmen, à quo cauliculus undique tegebatur, imò firmissimè cum eo cohærebat, ita ut conjunctim stramen firmiter judicasses, qua figura, eo, quo hæc scribo, tempore subligatum adhuc conspicitur, sine ullo movente externo sensim sese aperuit, & tractu temporis Aristam tenuissimam, digiti longitudine, in apricum protulit. Tales aristas quasdam cum aliquali labore primùm extrahebam, postea foliaceo illo tegmine magis magisque sese explicante, faciliore subinde negotio plures acquirebam. Fasciculum earum ulterius examinandum præsentibus offero.

Observabis in altera parte aristæ, quæ inferior est, tuberculum quoddam oblongum, quod grani thecam tamdiu nominabo, usque dum experientia, aut propria, aut aliena semen in illo nullum contineri, licet sit tenuissimum, & vix ac ne vix quidem grani nomen mereatur, me docuerit. Extremitas tuberculi hujus instar flosculi Typhæ apparet, (wie ein

ein klein Maß-Kölblein,) taceo, quod in hujus extremitatis fine, si diligentius eam aspexeris, oculis tuis sese ostensurum sit quoddam quasi lanuginosum album in pappulos forsan cum tempore, si rectè hariolor, abiturum.

Nondum desino de hisce aristis modo dicto formatis singularia Tecum communicare observata. Has primò extraxi in lineam rectam sese extendentes, postquam autem in fasciculum qualem Tibi transmitto, colligatas clavo alicui ferreo mediante filo appendi, exacto paucorum dierum spatio, suapte natura in teneriore ejus parte, quæ suprema est, incurvatas conspexi & longitudine sua quodammodo auctas. Magis mirum de Aristis istis Tibi aperiam: Præterito mense Aprilis in medio fasciculi magni inverso modo speculo meo appensi innumeras ferè ejusmodi aristas, quas non sine labore aliquo prima vice extraxeram, rejecto velamine foliaceo quod superius tegmen vocabam, naturali quasi instinctu in publicum prodire avidas, in transversum jacentes inveni integras & prædictæ longitudinis rectilineares cum tempore circa partem suam tenuem, magis magisque crispandas.

Vix elapso menstruo spatio die sc. nono Augusti observationes suas ex loco graminis hujus natali Freyenwalda Berolinum mihi transmittit Nobil Dn. D. Gohlius quæ ita sonant: Quæ porro circa gramen plumosum notaverim hæc habes: Statim ac fontem (Freywaldensem sc.) sub finem Maji accessi, per Balneatricem vetulam manipulum graminis recenter abscissi, mihi asportari curavi, quem nunc florentem esse vetula asserebat. Per flores autem intelligebat seminium illud caudatum, nunc plumulis ornatum quod colligavi in minutum quendam fasciculum quem nunc accipe. Quod si oblongam illam portiunculam, ex qua cauda illa crinita procedit, masticando examinas, nucleum in meditullio reperies, adeoque veram indolem alicujus seminis. Adeoque non capio quomodo semen sit ante florem, aut illud plumosum non debeat vocari flos. Porro: Elapso anno sub finem Augusti idem

Nn gramen

gramen plumosum ab eadem vetula mihi asportari curavi, & hærebat in folliculis gramineis idem illud semen caudatum, sed omni lanugine aut plumulis destitutum prout Tibi probam ejus hujus anni transmitto. Ubi oblongam illam basin pro semine reputatam, masticatum etiam tunc nucleum intus contentum distinctè comprehendebam. Quid hoc sibi vult in eodem gramine hæret sub æstatis tempus seminium plumosum, sub autumni & hyemis tempus autem seminium idem glabrum? Nec observo qui illud caudatum seminium versus hyemem suas plumulas cadere faciat ut sic fieret glabrum, nam quæ hic vides in fasciculum collecta per æstatem pependerunt. Hoc saltem asserere possum, quod ista caudata semina quæ in manipulo isto hoc vere collecto nondum plumosa deprehendebantur, in ipso hypocausto, sic avulsa à terra, plumulas suas explicarent. Res mihi adhuc videtur intricata quæ accuratiore observatione indiget. Scheuchzerum non possideo, scire mallem ea, quæ de hoc gramine idem annotaverit.

(Berolino Augustam Vind d. 26. Jan. An. 1724. missa.)

OBSERVATIO CXXX.

DN. D. MICH. BERNHARD. VALENTINI.

Felis post mortem rediviva.

MAximus anno superiori rumor spargebatur de puero quodam in vicino nobis Comitatu Niddano post mortem redivivo atque vaticinante, ad quem videndum undique plures, etiam longe distantes advolabant. In veritatem hujus rei inquirens forte fortuito incidi in Parentem pueri, nomine Lözium, peræquatorem Hasso-Darmstadinum, qui candidè fatebatur, negotium hoc maxima ex parte esse fictitium, nisi quod

quod filius, per aliquot dies quasi syncopticus instar mortui jacuerit & paulò post ad se redierit. Interim bruta quædam è mortuis naturaliter quasi resuscitari posse, curiosa nuper observatio me docuit. Cùm enim felis quædam domestica à frigore hyemali congelata & quasi exanimata à pueris hinc inde pedibus conculcata & projecta fuisset, ancilla eandem in fimetum recondebat fimoque & stramine copioso obruebat. Quid fit? Paucis diebus effluxis tempore nocturno in pariete adjacente immanis strepitus quasi unguibus excitatus oboritur, qui ancillam permovebat ut spectrum aliquod subesse crederet. Ecce verò sole exoriente felis ante citata rursus comparebat & sic rediviva hinc inde discurrebat, ita tamen, ut omne hominum consortium respueret & quasi rabie correpta torvum videns blandis licet verbis compellata ocyus aufugeret. Fidem relationi huic non tribuissem, nisi his oculis meis & mortuam & redivivam conspexissem. Nullus ergò dubito, quin humores circulantes à frigore quasi congelati spiritusque fixati à calore fimeti, rursus expansi & in motum acti fuerint; qua ratione felis hæc non aliter vitæ restituta fuit ac animalia & insecta tempore hyemali latitantia & vitam mediam, ut *Helmontius* loquitur, viventia, quæ à calore vernali & æstivali externo pedetentim resuscitantur & sic quasi vitæ pristinæ restituuntur. Totum hoc negotium quodammodò illustrat alia historia de ovis gallinaceis à felibus junioribus exclusis, quam alibi communicavi.

OBSERVATIO CXXXI.

DN. D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Anatome Ardeæ Stellaris.

HAud ita pridem adferebatur mihi Ardea Stellaris seu Botaurus (vulgo ein Rohrdummel) ut qualis avis esset dispicerem, in cujus anatome, verissima esse comperi, quæ *Jonstonus*

nus in Hiſt. nat. de avibus p. 104. de interaneis ejus habet. Cumprimis admirabar in illa curioſiſſimam aſperæ arteriæ ſtructuram, de quâ laudatus modò ſcriptor ſeqq. refert: „ Aſpera arteria in ea tota continua eſt, larynx nulla, nec „ quod huic analogia quadam reſpondeat. Damnum hoc „ compenſare voluiſſe natura videtur *canalium duorum* hinc „ inde in pulmones utrosque abeuntium ſtructura. Ita enim „ fabricati ſunt, ut annuli cartilaginei minimè totum abſolvant „ circulum, ſed exteriori duntaxat parte medium: interiori, „ ubi aliis avibus hi circuli fiſſura quadam in longum tantùm „ diſſecantur, membrana tenuiſſima, alteram canalis divaricati „ exactè medietatem abſolvens, plana & æquabilis obtenditur: „ quin & hemicycli latus exterius componentes rari admodum „ interjectis ſubtiliſſimis membranis ſive tunicis ad faciliorem „ & majorem diſtinctionem facti ſunt, quo nempe longiſſi- „ mus & hoc facile tumeſcere meatu conceptus roſtro in „ aquam inſerto aliquandiu retentus, tandem per apertum & „ extractum, quà data porta, maximo impetu erumperet. Delineationem aliqualem è *Blaſio* vid. in *Amphitheatro* noſtro *Zootomico Tab. LIII. Fig. 7. & 14.* Simili apparatu & ſtructura aſperæ arteriæ grus eundem ferè clangorem in aëre formar ac clangula, cujus Anatomen in *præcedenti Centuriâ Ephem.* communicavi. Ea ipſa Ardea Stellaris roſtrum ſubito ex aqua extrahens boatum inſtar alicujus tauri edit, cujus intuitu quoque *Plinio taurus* dicitur. Sonitus ſanè talis ignorantibus ſæpe horrorem & terrorem incutit, ita ut Eccleſiaſtes quidam Megalindanus cum Ardea quædam Stellaris in pratis uliginoſis prope oppidum ſe abſconderet boatumque conſuetum ſæpe emitteret, Auditoribus ſuis monſtro hoc (mit dem Thier in der Lückenbach) minatus ſit, nî reſipuerint & à peccatis abſtinuerint.

(Giſsâ d. 15. Apr. An. 1724.
Auguſt. Vindel. miſſa.)

OB-

OBSERVATIO CXXXII.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Cuculus à Rubecula enutritus.

CUrrucam ſubditum adulterato fœtum nido cuculum enutrire, non tantum vulgus, ſed & eruditi perhibent. Vid. *Jonſton in Hiſtor. Nat. de Avibus pag. 15.* Idem & ab aliis aviculis fieri, ipſa experientia & αὐτοψία me nuper docuit. Cùm aliis enim in ſylva Atzenhainenſi obambulando vidi Rubeculam ſæpius advolantem majori è nido eminenti avi cibum adferre, unde propius accedendo obſervabam eſſe Cuculum, hincque concluſi Cuculum nullo diſcrimine habito aliarum avium nidum adulterare, illarumque ovulis exhauſtis propria ſupponere. An autem Cuculi illi à novercis quaſi enutriti adoleſcendo nutrices ſuas enecent & devorent, de eo adhuc ſub judice lis eſt, neque certi quid compertum habeo. Probabile reddit rapacitas illorum, indeque natum eſt proverbium quod priſtinorum beneficiorum immemores ſuisque Bonifaciis nocentes, ingratos vocemus Cuculos.

OBSERVATIO CXXXIII.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Petroſelinum Antiphthiriaſicum.

PLurimas herbarum etiam vulgatiſſimarum Vires ſpecificas in manibus plebejorum adhuc hærere, commune noſtrarium experimentum adſtruit, quo pediculos in capite puerorum ſemine petroſelini pulveriſato enecare norunt, de quo

Botanici & herbariorum ſcriptores magis muti ſunt quàm piſces. Hoc ipſum polychreſtum longè tutius eſt quam ſemen ſtaphiſagriæ aut Mercurius, ſimulque ad conſolidationem ulcuſculorum, tineæ & favi in capite ἐπίβαλλον μέρος ſuum confert. Petroſelinum hoc magna in copia ad Petronellam, Hungariæ civitatem, inter Viennam & Poſoniam ſuccreſcere, indeque nomen ſuum obtinere *Edvvardus Brovvn* in *itinerar pag. 103.* αὐτόπτης teſtatur.

OBSERVATIO CXXXIV.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Narciſſo-Levcoii radix vomitoria.

PErtinet huc radicis Narciſſo-Levcoii vis emetica forte fortuito nuperrimè, Anno 1724. Gieſſæ obſervata. Cùm enim puella ruſtica bulbulos ejus, recentes è terra erutos, pro cepis minoribus, quas barbaro nomine cipollas vocant, hinc inde divenderet, iisque Domini Secretarii Mogii Uxor cibos condiret, omnes è familia ejus quotquot eaſdem devorarunt, ipſo Paſchatis feſto crebris vomitibus corripiebantur, unde iiſdem plebeji loco vomitorii uti poſſent.

OBSERVATIO CXXXV.

DN. LIC. CONRADI MICHAELIS VALENTINI.

Carlina in Haſſia Inventa.

RAriſſimam his in oris herbam anno ſuperiori 1723. in ſylva Grünbergenſi reperi, quam Comes & Amicus meus Dominus Heuſſerus, Redituum Principalium Præfectus, in

Italia

Digitized by Google

Italia olim observarat, & cum nonnisi unicam ejus stirpem invenire potuissemus, semen ab avibus peregrinis illuc delatum esse conjiciebat. Erat autem elegantissima Carlinæ species, quæ *Casp. Bauhino in Pinac. & Turnefortio I. H. p. 500.* Carlina acaulos magno purpureo flore; *Columnæ P. I. 29.* & *Rajo H. P. 289.* Acanthoides parva Apula, *Barrelierio* autem Acarna attractylis folio amplo purpureo flore prolifero dicitur, qui ultimus nitidissimam ejus figuram exhibet in *Iconibus plantarum* per *Galliam, Italiam & Hispaniam observatarum, num. 483.* Semen ejus Hortulano Academiæ Gissenæ transmisi, ut peregrinus hic hospes incola fiat Hassiæ.

(Gissa, d. 15. Apr. An. 1724.
August. Vind. missa.)

OBSERVATIO CXXXVI.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Mictus & Vomitus Magicus.

VIrgo rustica, Christiana Bäurin, Nicro-Tailfingensis, annor. jam 34. temperamenti sanguineo-melancholici, maturè ast irregulariter in hoc usque tempus menstruata, ante 14. annos ex principio sibi suspecto motibus subitò corripitur Epilepticis, una cum paralysi dextri lateris imperfecta, jungebatur nonnunquam, præter aphoniam sat diuturnam, tanta deglutiendi difficultas, ut ne guttulam liquidi cujuscunque per fauces admittere valuerit, ita ut sub miserrimo tali statu sæpe per plurimos dies ab omni cibo potuque feriari fuerit coacta. Secta aliquoties in paroxysmo vena, nec non repetitus Ferinarum usus utrique malo modicas attulere suppetias. Anno 1719 grassantibus undiquaque per universam ferè patriam, febb. epidemiis intermittentibus, ipsa quoque per integrum annum laborabat hoc malo, neutiquam silentibus, sed intercurrentibus maxima cum molestia consuetis convulsionibus.

Bien-

Digitized by Google

Biennio abhinc, Altdorffi, pago priori vicino, apud fratrem degens, nocte sibi quadam persuadet vidisse fœminam lecto adrepentem, & mussitante voce, numne dormiat? quærentem audivisse, quæ tandem super ipsam devoluta tantopere presserit, ut præ animi angore vix respirare, multò minùs clamare potuerit, & terrifica hæcce apparitio, non semel, sed omni nocte continuavit, quamdiu in ædibus moraretur fraternis; accidit etiam, ut ingratum hoc phantasma femur ægræ sinistrum tangendo, stigmata quasi impressorum digitorum in illo reliquerit, per trimestre conspicua. Post intumuit genu, primò sine dolore, aucto dein maximis cum cruciatibus, junctis simul Urinæ difficultate & ardore. Ad Sorores Nicro-Talfingam delata priores quidem apparitiones nocturnas non amplius experiebatur, ast genu occupabat prægrandis tumor livido-fuscus, striatus, nodosus, imò monstrosus cum atrocissimis doloribus. Chirurgus advocatus renuit aperire tumorem, suspicans, latere quid intus altiore indagine dignum, imponit tamen Emplastrum defensivum, post bidui moram, præsente Medico, illum incisurus. Ast sequenti die advolat ægræ soror, referens, excrevisse istam præterita nocte inter acerbissimos cruciatus per vices cum Urina turbida, cruenta, ea quæ afferat, scilicet frustilla vitri viridiusculi plurima, rotunda, multangula, majora & minora, clavos soleares, aciculas integras & horum instar recurvas, uncinulas, Hafften, ut vocant, mares & fœminas. Hæc tragœdia ludebatur, quotiescunque lotium exire volebat, quod tamen retinere studebat, dolores, quibus obnoxia, licet in cassum, vitatura, imò & potum formidabat, ne stimularet Urina renovatione prioris torturæ. Medicus cum Chirurgo sequenti die præsens tumorem genu cum admiratione videt quasi evanuisse, referebatque ægra, sensisse se per puncturas & stricturas, quomodo supranaturalia ista versus vesicam fuerint mota & promota; dissipatæ sensim fuerunt, tumoris reliquiæ & genu penitus restitutum, quæ autem antea cum Urina dolorificè ejiciebantur, postea,

poſtea, mutato loco, prævia doloroſiſſima cardialgia egerebantur per vomitus cum pauco ſanguine & juncta aphonia atque deglutionis difficultate maxima plurium dierum. Re ad Magiſtratum ſuperiorem delata, in urbem noſtram, Nurtingam, transportata fuit, ut ſub inſpectione & cura Medica eò attentius & diligentius poſſet obſervari, tractarique; adhibita medicamenta appropriata, roborantia, Nervina, ſpecifica ſic dicta, diu erant ſine effectu, imò frequentius vehementiusque convellebatur, vomitus magici continuabant, ceſſantes tamen ſubſequo tempore, & ſuccedentibus in illorum locum variis moliminibus febrilibus, per chinata poſt ſublata; retinebamus apud nos ægram ſic per DEI gratiam reſtitutam adhuc per bimeſtre, liberam ab omni ulteriori inſultu, dein reddebatur ſuis, incolumis, excepta paralyſi dextri lateris. Sed quàm breve fuit gaudium! vix ſeptimana effluxerat poſt reditum in pagum Talfingam, ecce! febris redibat & vomitus priorum, nempe vitrorum, clavorum, acuum, acicularum, cum convulſionibus, aphonia, viriumque languore ſummo; redeundum ſic nobis erat ad priorem methodum, aſt ruebant omnia in pejus, hinc ſecunda vice huc transportari jubebatur; inſtitimus antimagicis, impr. Balſam. Magic. Pforzh. in larga admodum doſi, dedimus ℞ ♂. helleb. c. Liqu. C. C. S. haud pepercimus fumigationibus, appendimus amuleta, cremavimus excreta recentia ſanguine & ſaliva madida aperto igne valido ſub dio, ſed augeri videbatur malum, placebat itaque feriari pauliſper à ſic dictis ſpecificis, & parum & raro quicquam egerebatur, induciæ apparebant gratiſſimæ per tres ſeptimanas. Sub rebus hiſce geſtis emanſerunt motus convulſivi alias conſueti, ſilente autem altero malo, redierunt tanta cum violentia, ut & partes paralyticæ per totam diem noctemque crudeliſſimè quaterentur, hanc miſeriam iterum ſequebatur aphonia, tantaque faucium conſtrictio, ut in tertiam usque ſeptimanam ne guttulam liquidi deglutire potuerit, fato hinc ſuo, triſti ſpectaculo, relicta. Verùm nondum erat ſatis

Digitized by Google

miseriarum. Præter omnem spem & expectationem, facto aliquo quasi fragore in collo, sensim redibant loquela, deglutitio, vires prostratæ, & vivere denuò incipiebat, quæ dudum ab omnibus tumulo erat destinata. Conquerebatur dein sæpiusculè de ventriculi rosivo dolore, quasi vivi quid intus lateret, nec suspicio erat vana, peregrinus enim ibi alebatur hospes, vermis teres, crassiusculus, tres ferè ulnæ quadrantes longus; hic sui domicilii pertæsus tandem intra motus horridos & sanguinis rejectiones floridi è faucibus protrusus, vivus, rubicundus, & in extremitate sua acum transversim infixam gerens tristissimam hancce scenam denique clausit. Quæ dein in præsens usque tempus in hac ægra observavimus, huc redeunt: Convulsiones patitur menstruas, stato tempore, inter Novi ☽. sc. & primam quadraturam, sed mites, post sat tolerabiliter degens, lecto nihilominus constanter affixa. Anno abhinc ad Ferinas ablegavimus in paralysi toties ipsi proficuas, nec hac vice caruerunt bono successu, alacris enim & vegeta ad nos rediit, ita ut magno cum gaudio jam extra lectum versari, & fulcris alaribus munita per ædes circumrepere potuerit, hoc verò notabile nobis fuit, quod balneis insidens, in sinistro pede horrendos perpessa fuerit dolores, altero è contra illa bene ferente & multum inde roborato. Nec hoc admiratione indignum censemus, heroinam hancce clinicam, quamdiu duraverunt memorati insultus magici, noctes diesque ne per horulæ quadrantem dormivisse; tentavimus semel per Laudan. liquid. Sydenh. quietem procurare, sed tam sinistrum fuit nostrum tentamen, ut potiùs magis fuerit debilitata, nec in præsentiarum magis dormit, perpetuis vigiliis jamjam assueta, viribus nihilominus nihil fracta, & faciem semper floridam habitumque corporis turgidulum præ se ferens. Assuetæ quater per annum vena tunditur, sanguine effluente laudabili, sæpiùs vesicatoria admittit, nec corporis lustratio per lenia Sennata hactenus fuit inutilis. Quem tandem eventum observare licuerit

in

Digitized by Google

in posterum, qualeque mortis genus expectare, DEus diesque docebunt, quæ suo tempore in complementum historiæ fideliter communicabimus.

OBSERVATIO CXXXVII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Ferculum Magicum.

PUer annorum quatuordecim per aliquot septimanarum spatium male habens, nec semper mente sibi benè constans, albos, breves latosque excernere incipiebat vermiculos, convellebantur & distorquebantur miserè artus, imo capiti insistens elatis in altum pedibus subitò obrigescebat instar ligni. Pater hujus ægroti Medicum adiens ex ipso informari cupiebat, anne hicce filii sui morbus naturalis curabilisque ipsi videatur, aut non, suspicari enim, à persona non adeo bonæ famæ datum quid fuisse in pastu, quod causa jam sit hujus tragœdiæ. Responsum accepit, affectum esse convulsivum, omniaque relata symptomata facili negotio à rebus planè naturalibus posse habere originem, difficulter admodum decidi, an suspecti quid lateat, insuper non omnem recuperandæ salutis spem deesse. Octiduo elapso redit pater afferens secum varias lacinias, acus, clavos, stupam, confractæ ollæ figulinæ testulas plures, indicans, omnes hasce reculas per triduum eructâsse puerum, jam nec loqui, nec stare, nec ambulare, nec mingere posse, difficulter quoque audire, intelligere tamen quæ cum ipso loquantur præsentes. Accepit relator pro usu externo suffimigia, pro interno, Oleum hyperici compositum, æger autem ab ipso medico circa vesperam visitatus ad varias formatas quæstiones ne voculam regerere valebat, omni quidem conatu tentabat responsum extorquere, sed utplurimum frustra, interdum autem accidebat, ut post magnum nisum aliquot verbula pronunciaret, sed cor-

Digitized by Google

rupta & difficulter intelligibilia. Post brevem moram incipiebat aliquot vicibus retro caput ad fenestras flectere, os valdè diducere, & similiter agere, ac si ore aliquid acciperet & manducaret, longè tamen aliter, ac si revera ederet. Præsenti medico adstantibusque quærentibus: Quid ederet? an bonum ferculum? quis illi daret? & ubinam esset illa persona? tandem hoc responsi balbutivit, Knöpfflein, Gut, Weib da, digitis ad fenestram monstrans. Dissuadebatur esus globulorum, perseveranter autem defendebat æger sapidam illorum bonitatem. Absoluta mirabili hac cœna denuò interrogabatur, ubinam esset ista fœmina, quæ nodulos asportâsset? & undiquaque circumspiciens per signa illius abitum significabat. Elapsa semihorulâ, cùm lecto se paululum dedisset, impatienter se jectigare valdeque malè habere cœpit, donec post crebras eructationes multum straminis semimanducati & saliva madidi violenter removeret. Denuò sub variis hortationibus serioque esus nodulorum interdicebatur, imò parentes instruebantur, ut ipsi vel vi os manibus comprimerent, & invito quoque doses aliquot supramemorati Ol. hyperic. comp. ingererent, haud neglectis vegetabilibus aliis externis, sine superstitionis macula alias usurpari solitis. Dum hæc agebantur, fastidire incipiebat suos globulos, imo alios quoque cibos, anxiè & unicè desiderans præsentiam fœmiæ, quæ ferculum ipsi primitus asportâsset. Molestum ægri petitum parentes tandem Decano & Præfecto Urbis vicinæ patefaciebant, qui nominatam à patiente, & alias quoque admodum suspectam mulierem statim in locum habitationis ægri deduci jubent, qua conspecta, puer mutilata voce gestibusque significavit, hanc esse suam coquam, quam adoriri quidem appetebat, ob impotentiam ambulandi autem nequibat, adductus verò propius, oculis scintillantibus oreque spumante aggrediebatur illam, unguibus faciem lacerabat, imò adstantis cujusdam gladium prehendens transfodere volebat; retracto autem ab hac violentia suggerebat quidam, ut ternis vicibus pro-

pter

pter DEum veneficæ hujus imploraret auxilium, id quod etiam pro viribus præſtabat; hoc facto, dum illa tam vehementer inſtantem manibus quaſi retentura, in collo & pectore contrectat, ſtatim articulate & facile loqui incipit æger. Hæc intuens miles quidam Veteranus, ſub vehementiſſimis comminationibus cogit vetulam, ut, licet maximè invita, & inter ſolenniſſimas proteſtationes ſingulos pueri artus tangeret & demulceret, tam mirabili cum eventu, ut pars una poſt alteram, uti ordine illas tangeret, cum omnium admiratione ſumma quaſi in momento ſuo vigori priſtino reſtitueretur, ſic ut æger iterum loqui, audire, ambulare, ſtare & urinam reddere ſine difficultate poſſet, imò ſtatim cum aliis pueris in platea diſcurrebat, ut vix quisquam crediđiſſet, in tam miſero illum ſtatu paulò antea degiſſe. Deductus ſequenti die in urbem vicinam de levi conquerebatur laſſitudine, viſus aliquali defectu, & quod nonnunquam adhuc vermiculi ex ore proreperent, & quod antrorſum ſe inclinare nequeat. Hæc audiens ſupra dictus miles denuo puerum ad mulierem inimicam ducit illamque cogit, ut ægri quoque dorſum tangeret, oculos palparet, & digitis deliniret, unde & hæ penitus evanuerunt moleſtiæ, & miſellus hic priſtinæ ſuæ ſanitati optime fuit reſtitutus. Cætera confitebatur poſtea puer, vetulam hanc ſolummodo per tres illos dies, in quibus varia illa rejecerit, ipſum adiiſſe & prohibuiſſe, ut a nemine, niſi ab ipſa ſola, quicquam cibi caperet, imò nec interna nec externa medicamenta, cujuscunque ſint generis, admitteret, unde herbas quoque iſtas antimagicas lecto clam ſubditas quæſiverit, inventasque ſtatim rejecerit. Hæc fuit ſcena ludicri hujus actus, de quo judicet curioſa eruditio, quicquid lubebit, nobis placet

Manum de Tabula.

)o(

Digitized by Google

OBSERVATIO CXXXVIII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Ferculum Cruentum.

FOEmina bonæ alias famæ sibi suisque parabat pultem, quam fere totam in prandio consumebant, quod verò reliquum erat altera die marito denuò oblatura cum stupore videt maximam partem cruentum esuique ineptum, quò diutius quoque stabat, eò magis sanguine tingebatur; farina ad pulmentum hoc sumta ex optima confecta erat Zea. Eidem fœminæ paucis ante diebus idem contigit cum fermento, fermentatura enim panem, fermentum quoque in figulino vase probe opertum & in camera sua repositum observat attonita in superficie plus minus tenue & ita cruentum, ut digitos quoque rubro colore macularet. Farina autem hæc pro fermento destinata constabat ex mixtione Zeæ & secalis.

(Nürtinga Augustam Vindel. d. 21. April A. 1724. missa.)

OBSERVATIO CXXXIX.

DN. D. CONRADI GRAFFII.

Ex Colica hypochondriaca tumor inflammatorius inguinis sinistri cum intestinis incarceratis in abscessum abeuntes & post septem lumbricorum exitum feliciter curatus.

VIr quadraginta aliquot annorum, temperamenti melancholici, ex Colica cum vomitu enormi, tumorem durum inflammatorium inguinis sinistri experiebatur, ad quem sanandum Chirurgus accersitus in- & externa pro judicio adhibuit

hibuit varia, perſeverantibus, vomitu, tumore & dolore, qua ex cauſa æger altero die meum efflagitabat conſilium, quem accedens, tumore inflammatorio proceſſus peritonei, atque ut prodere videbantur ſymptomata una cum inteſtinis in eodem incluſis & incarceratis, laborantem inveni, & quod antea nunquam hernia afflictus, ex ejusmodi motibus ſpaſticis malum natum eſſe, judicatu facile erat. Malo primario & ex eo nato ſecundario pro poſſe ut medeatur ſine ulla mora Clyſteres & externa diſcutientia adplicari jubeo, quæ ſemper levamen quoddam inſecutum, creſcente tamen tumore nunc magis molli & ſuppurante, qui altero die ſua ſponte apertus, copioſum fundebat pus, remittentibus ſymptomatibus. Poſt aliquot dierum effluxum tres lumbrici, palmam longi, ſpatio octo dierum quatuor ſuccedentibus, vulnere exibant, etiam ſæpius alimentoſum quid excrementis mixtum effluxit; quo in ſtatu alvo ſemper laxa & aperta ſervata, malum tandem per adhibita in- & externa remedia balſamica & vulneraria funditus ſanari paſſum, ægro negotiis domeſticis ut antea præſente. Ex hiſce adparet, naturam vi temperamenti ad ſpaſticos & febriles motus minus propenſam, arte convenienter adjutam atque tranquillitati reſtitutam, læſiones inteſtinorum etiam ſumme periculoſas perſanare poſſe, quæ alias aliis in ſubjectis & temperamentis ad motus ſpaſticos pronioribus vel ex ſua natura vel accedente aliquo in methodo medendi errore præcipites in ſphacelum & mortem abeunt.

(*Gieſſa Auguſt. Vind. d. 24. April. An. 1724. miſſa.*)

)o(

OB-

OBSERVATIO CXL.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

Paralysis palpebræ superioris post morbillos paulatim sublata.

ILlustrissimæ prosapiæ Virgo quadragenaria major, tempore vernali, morbillos tunc epidemicos contraxit & ad oculorum inflammationem collyrium ex Aqua rosarum & croco frigidulum sæpius adhibuit, unde, disparentibus jam morbillis, utriusque oculi tensivum dolorem passa est cum relaxatione palpebrarum, quibus oculi velut clausi apparebant, nec attolli pro lubitu poterant. Multa huic incommodo fuerunt opposita medicamenta in- & externa, sacculi scilicet cephalici, litus spirituosi, vesicatoria, fonticuli, V. S. in brachio, salia volatilia oleosa & spiritus penetrantiores antiparalytici, nec non balsamum Peruvianum palpebris mane vesperique illitum, & postea Aqua travmatica Gallorum, quam eau d'arquebusade vocant, ablutum, cujus usu nonnunquam ablata fuit ad tempus palpebrarum relaxatio, brevi tamen rediit, donec fluentibus paulo largius fonticulis utriusque brachii, dexter oculus pristinæ integritati restitutus, sinister autem subinde propendente palpebra adhucdum obtectus fuit, qui tamen sensim quoque ab hoc incommodo liberatus emplastro vesicatorio pone sinistram autem imposito & cucurbitulis cum scarificatione quovis mense cervici, dorso & scapulis admotis.

(Heidelberga August. Vind. d. 25. Apr. An. 1724. missæ.)

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO CXLI.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Diabetes spuria in variolis & morbillis feliciter sublata.

PUer IV. annorum variolis confluentibus anno MDCCXXIII. mense Decembri laborans, circa diem morbi decimum, postquam in facie variolas pure turgidas scalpendo aperuit & unguibus digitorum abstulit, atque ita debitam suppurationem & exsiccationem pustularum impedivit, largius urinam limpidam excernere cœpit, ac plus quam potulentorum ac jusculorum quotidie assumerat, per vias urinarias emittere seri limpidi insipidi ac inodori, cum magna siti, inquietudine & æstu febrili, accedente tandem alvi fluxu ex potulentorum copia. Pulsus fuit celer, frequens & magnus, satisque æqualis. Datum pro potu emulsum amygdalarum dulcium, quod vehiculum quoque fuit pulveris pannonici rubri cum Bezoartico Sennerti & gummi Arabico mane atque vesperi cuspidatim exhibiti, quibus medicamentis alvi quidem fluxus paulatim diminutus, sed urina die morbi duodecimo, ad mensuram unam cum dimidia, licet vix tres libras emulsi & jusculorum per viginti quatuor horas assumserit, excreta fuit, die verò decimo tertio ad mensuram unam, die decimo quarto ad libras tres, die decimo quinto ad ℔ij. cessante tunc diarrhæa, & siti diminuta, appetitu verò ciborum sensim redeunte, pustulisque decidentibus; die morbi XVI. alvus obstructa fuit, Urina pauca & flavescens, pulsusque bonus. Consimilis diabetes in puero VI. circiter annorum ex morbillis decumbente, in statu morbi post potulentorum aquosorum abusum observata à me fuit & emulso amygdalarum dulcium cum pulveribus absorbentibus & diaphoreticis mitioribus sæpius exhibito sublata.

Digitized by Google

OBSERVATIO CXLII.

DN. D. WILHELMI BERNHARDI NEBELII.

Mors repentina ex subitanea profusione sanguinis in cavum thoracis.

INter varios eosque subitaneos ac sæpè lethales morbos qui præterito autumno anni MDCCXXIII. & sequente hyeme in Palatinatu à Medicis observati fuerunt, notatu dignus mihi videtur ille, qui mense Novembri Heidelbergæ accidit: Miles 50. circiter annorum, plethoricus & athletici corporis habitus, post meridiem tabernam vinariam cum nubili puella, quam suam sponsam vocabat, adiit, ibique cum ea saltando vinumque bibendo ita incaluit, ut dum adstanti cuidam poculum amicitiæ propinavit subito mortuus in terram deciderit, nec ullum amplius vitæ signum præbuerit. Sequente die, dissecto cadavere, viscera abdominis apparebant sana, in utroque verò pectoris cavo plusquam una sanguinis extra sua vasa profusi libra comparuit, adeo ut toti diphragmati tres ferè libræ sanguinis coagulati incumberent. Aperto cranio vasa sanguifera ipsam calvariæ substantiam penetrantia solito magis distenta & varicosa videbantur, sinui quoque longitudinali inter duram matrem atque cranium inhærebant sanguinis congrumati duo ferè cochlearia, ex ipso verò cerebro dissecto profluebat parum aquæ sanguinolentæ, qualis etiam in ventriculis cerebri reperiebatur. Consimilem ferè casum militis subitanea morte defuncti ob repentinam sanguinis profusionem in pectoris cavum annotavit Experientiss. D. Zehnerus Med. Doct. Mannheimensis, quem seqq. verbis descripsit: Apparitor quadragenarius ex legione Pyreutarum, Ser. Elect. Palatini Spiritus vini potu sæpius abutens, Mannhemii mense Januario MDCCXXIV. malè sibi esse sentiens assumsit vomitorium pro primis viis expurgandis bono cum effectu. Elapsis

Digitized by Google

Elapſis autem quinque diebus pomeridiano tempore menſæ aſſidens præter opinionem uxori ſuæ conquerebatur tam malè ſeſe habere, ut verbis illud exprimere nequeat. Hæc ob metum imminentis forſan animi deliquii Chirurgum caſtrenſem, ut venam ſecet, accerſere voluit, ſed à marito impediebatur reſpondente nondum eo perventum eſſe, ut extremum id remedii genus arripiatur. Vix autem hæc verba protulit cum ſubito toto corpore & collapſa facie impalluit, paucisque momentis poſt brachia verſus uxorem extendendo vitam cum morte commutavit. Sequente die prædictæ Legionis Dux cauſam repentini hujus obitus ſcire voluit & cadaver aperiri juſſit, quo facto in thorace obſervatus pulmo haud parum infarctus & ſemicorruptus, dexterque ejus lobus in parte laterali pleuræ firmiter adhærens, inferius autem diaphragmati firmiſſimè connexus, ita ut ſine vi inde ſeparari non potuerit, præterea in ſiniſtro thoracis cavo ſanguis apparenter ex pulmone profuſus & concretus ſedecim ferè unciarum inventus. In cordis quoque dextro ventriculo, præter inſignem ſanguinis grumoſi copiam, quatuor notabiles & diſtincti polypi lateralibus ſuis filamentis interioribus cordis columnis tenaciter adhærentes, extremisque ramulis in vicina vaſa ſanguifera majora cordis protenſi fuerunt reperti. In ſiniſtro autem ventriculo nihil horum deprehenſum. Abdominis viſcera erant ſine labe, præter renes, qui ambo jam corrupti viſi, ita quidem ut ad duriorem digitorum attactum quodammodo diffluxerint, cujus cauſam indicabat membrum virile puſtulis venereis infectum.

(Heidelberga Auguſt. Vind. d. 25. Apr. An. 1723. miſſa.)

Digitized by Google

OBSERVATIO CXLIII.

DN. D. DANIELIS FISCHERI.

De Sanguine Menstruo Philtri loco propinato.

VErè non minus, quam sapienter, olim veteres, ad prolongandam vitam, & valetudinem corporis conservandam, moderatum alimentorum usum, corporis motum ac laborem, & parcum veneris exercitium, teste *PLUTARCHO*, *de Tuenda Sanitate p. 129.* juventuti potissimum, commendabant: Probe enim cognoscebant, quod ex post, memoriæ, consignatum reliquerunt, Medici antiquissimi, ex quibus, vel *HIPPOCRATEM*, *GALENUM*, atque *CELSUM*, adducere, tanquam primarios, Artis salutaris antistites, (ut taceam Philosophos, morum præcipue Elementa tradentes;) sufficit, in his potissimum, consistere rationem sanitatis. Nam & experientia, rerum omnium optima Magistra, horum effata comprobat, ita ut vera eadem esse, jam omnis, sine fluctuatione, credat, quod vel exinde colligere licet, quia omnes, non tantum docti, sed & vulgus, probe notam, hanc sanitatis rationem, habent. At quamvis, apprime, ipsis cognita sint, fundamenta sanitatis, qua, ex usu & observatione eorum, quæ prosunt & nocent, hauriunt, tamen eadem, re ipsa, haud sequuntur, sed unicè voluptati, quæ exiguæ est durationis, temporali, indulgent. Ut nil dicam, de voluptatis vitiis, in abusu rerum salubrium, consistentibus, quæ valetudini obsunt, eamque destruunt, atque longævam vitam, procul à corporibus hominum arcent, cum eadem, instituti ratio, perstringere, haud permittit, atque à Medicis, Præcepta salubria tradentibus, satis superque, atro sint notata carbone. Ex his autem omnibus, eligemus, libidinem, Veneri famulantem, sive amorem hominum incastum, quippe quo, hodie nihil existit familiarius prætiosiusque; ita, ut semel Cupidinis

dinis telis vulnerati, atque Veneri servientium catalogo inserti, nullum esse dulcius atque pretiosius tempus, quam, ubi Veneri in ara pulchritudinis, initia juventutis, offerre possunt, hinc etiam est, quod præ deliciis, quas ex Veneris sinu, coeci veluti, decerpunt, ferè reddantur, insensibiles, ob voluptatem maximam, quam percipere se sentiant. Quapropter etiam, multas subeunt molestias, easque cum tædio conjunctas maximo, quæ tamen tantæ efficaciæ, esse haud possunt, ut à Venere, lenociniis suis, capti, avocare, à semel accepta intentione, vel plane refrenare, cupiditatem hanc illicite amandi, multorum periculorum, tam in corpus, quam etiam in vitam civilem, atque ipsam Animam, redundantium, promam condam, possent. Simulac enim à Cupidinis telis læduntur, illico etiam omnia rejiciunt media, quæcunque ipsos retinere, ab intentione, quam cupido impressit, valerent, ac pertinaciter, de re quadam amata, cogitant, de mediis soliciti, quibus potissimum, ad scopum pervenire, atque impressæ imaginationi, satisfacere possent. Atque hoc ut efficiant, omnem movent lapidem, nullique parcunt modo, quomodo amatæ Personæ, complacere possint, quales quidem modi, cum maximo damno, revelantur, in Libris *Romans*, intitulatis. Qui cum non sufficiant, ad illicita etiam, media, atque nociva, qualia enarrat quam plurima *GEORGIUS FRANCUS de FRANKENAU, in Diss. de Philtris Cap IV. & V. habita Heidelbergæ An. 1673. mens. Martio*, perveniunt, quibus seu mediis è tripode promulgatis, Personam adamatam, in sui amorem, conjicere tentant, quamvis intentioni, rarissime effectus respondeat, singulari, partim ex Divina providentia, partim ex ignorantia modi conficiendi & propinandi, eadem media, utque adeo pro amore, furorem sæpius, aut mortem ipsam, eo celerius, accersant. Quo quidem vitio, cum utrumque sexum humanum, observamus esse obnoxium, nihilominus tamen, pro diversitate naturarum, & consuetudinis, variè quoque eodem inflam-

Digitized by Google

mantur. Sequior attamen sexus, variis illecebris, & ficta venustate, formæque lenociniis, incautos fascinare studet, profligato sæpissime, omni pudore, quibus, si scopum suum assequi haud valeat, ulterius intendit, mediis undiquaque conquisitis, etiam illicitis, in sui amoris vincula, protrahere, adductosque, velut incarcerare. Tam enim pertinax existit, & in amando, ut longas curas, anxias cogitationes, multasque molestias, etiam cum prostitutione famæ, conjunctas, haud æstimet, ut solummodo scopum suum, assequatur. Si enim fidem adhibere possumus testimonio *C. PLINII SECUNDI Lib. X. Hist. Nat. Cap. LXIII. p. m. 155.* qui sic inquit; *Messalina Claudii Cæsaris Conjux, hoc regalem existimans palmam, elegit in certamen nobilissimam è prostitutis ancillam mercenariæ stipis, eamque die ac noctu superavit, quinto ac vicesimo concubitu;* facile colligere licet, inexplebilem sentire, sexum sequiorem, voluptatem, qui licet viris lassetur, nunquam tamen satiatur. Inexplebili itaque cupiditate cum feratur, necesse est, ut de mediis, etiam sit solicitus, quibus mediantibus, masculos in vincula sua irretiat, atque sic ab iisdem satiatur. Adeoque non erramus, ubi sexum sequiorem, pertinacem admodum in amando esse, affirmamus, præsertim cum exempla, *PLINII*, relationi conformia, hodie admodum sint familiaria, atque nulli non nota, quæ, quo notiora sunt, sic etiam prædicta vera esse, neminem facile dubitaturum existimamus, præcipue, cum exempla, his præsertim temporibus, plane libidine intoxicatis, quam plurima, rem palam faciant, qualia etiam mihi, hactenus in Praxi Medica, obvenere, quæ etiam hoc loco, enarrare haud inutilia, nec injucunda, Lectori futura, spero & confido.

Juvenis Rusticus, ex Pago Okolisna dicto, 23. circiter annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, captus amore ancillæ, quæ hic in oppido Sc. Miklos, apud Pellionem quendam, serviebat. Horum familiaritas, tam conjuncta fuerat, ut ambo, omni conatu, in id intenderent, quo tantum semet

semper

Digitized by Google

ſemper præ oculis habere poſſent, quæ etiam intentio eorum, felicem, ex perſuaſione, nacta eſt eventum, dum ambo, in unam, pro ſervitio, domum, conducerentur, ſequenti anno; at, eum ordinaria ſit amantium calamitas, ut meticuloſi exiſtant, ne caſu quo, alteruter, amore alieno captus, abduceretur, ſic etiam, hic illud evenit, nam ruſticus juvenis, cum ſucceſſu temporis, amaſiam ſuam averſaretur, odioque haberet, aliam adamando, quæ ipſi, pro genio ſuo, formoſior videbatur, intendebat, quomodo ſeſe, ex reti hoc venereo, extricare, evolvereque poſſet, nactus etiam modum, poſt decurſum unius anni, non tantùm ſervitio, ſed & familiaritati antiquæ, quam fovebat, cum prædicta ancilla, valedixit, atque à conſortio ejus, omni occaſione, ſibi cavebat. Ancilla autem, cum eundem, continuo amore, & lenociniis, pro more ſuo, proſequeretur, omnem movit lapidem, ut rurſus ipſum, vinculis ſuis libidinoſis, incarceratum videre poſſet, at cum mediis, apud ruſticos ſuetis, id haud efficere poſſet, videretque, omnes ſuos conatus, irritos eſſe, cum ſe Ruſticus juvenis, alius ancillæ amori devoverit, eique quam maxime faveret, imo pertinaciter, eandem adamaret, nam, licet tempeſtas exiſteret, vento, gelu, nivibus & pluviis, horrida, tamen amaſiam ſuam novam, viſitabat, minis etiam, amaſiæ ſuæ hoſpitis, imo verberibus, quibus ancilla ab eo adamata, ab hoſpite vexabatur, nihil efficientibus. Cum itaque animadverteret, omnem, quemcunque etiam intenderet, conatum, Ruſticum ſibi rurſus, in amorem conciliandi, eſſe irritum, ipſa tamen eundem, ſibi devincire laboraret, illuc tandem, neſcio cujus conſilio, devenit, ut eidem, exhiberet, poculum gratiæ aliquibus, mihi vero, recepta voce uſitata, Philtrum, dictum. Pro hoc itaque infundendo, utebatur vehiculo cremati, cui addidit, quantitatem ſanguinis menſtrui proprii, idque vetulæ tradidit, Ruſtico propinandum; atque hoc conſilium, etiam quoad potionem, non vero quoad effectum exſpectatum, ſucceſſit; vetula enim adportat ruſtico poculum, infor-

infortunatus etiam ebibit, cum maximo sui detrimento. Nam vix horæ spatium transiit, cardialgia angi cœpit, cum tali anxietate, ut vix ac ne vix quidem, aliquid vitæ superesse crederet; hanc insequebantur vomitus enormes, sæpeque inanes, aliquando vero, aliquid muci velut biliosi, efferentes, cum summa virium debilitatione. Hæc symptomata, sequenti die, excepit delirium, veluti furiosum, ut laqueis coërceri, intoxicatus debuerit, cum universi corporis tumescentia. His itaque, cum per tres dies, miser colluctasset, tandem consilii causa, ad me venerunt, petentes, ut quocumque auxilio, misero ad essem. Relata igitur bene perpendens, statim judicavi, rem esse periculi plenam, hinc quid actu opus sit, non diu deliberandum esse existimavi, præcipue cum & insipiens æger, de cardialgia & dolore urente, in ventriculo, querelas, funderet, jussique ut bonam quantitatem, quantumque potuerit Olei olivarum, vel Lini, epotaret, quod etiam fecit, nullo tamen insequente vomitu, hinc sequenti die vomitorium, ex Rad. Ypecacoanha exhibui, quod aliquot vomitus causavit, patienti, non ita difficiles, cum aqua calida, in qua, Butyrum solutum erat, promovebantur. Post aliquot vomitiones, poculum exhibebatur vini generosioris, quo epoto, nausea, partim à vomitu, partim vero ab ipso sanguine menstruo hausto, causata, sensim remisit, ut & anxietas circa præcordia, admodum molesta. Circa meridiem, exhibui ipsi Sal vol. oleos. Sylv., cum Spir. Nitr. carminat. commendavique ejus usum reiteratum, in vino. Caput, lixivio simplici lavabatur, & pileo imponebantur, Heræ Aromaticæ. Ab horum itaque usu, ita allevabatur, Philtro intoxicatus rusticus, ut sequenti die, symptomata ferè omnia, evanescerent, ipseque tumor universi corporis, remitteret; quod cum observassem, ulterius commendavi usum prædictorum medicamentorum, cum motu corporis modico assumendorum, unde factum, quod post quartam curationis diem, plenarie fuerit restitutus, nisi quod vires adhuc fuerint aliquantum attritæ, atque articulorum mem-

membrorumque gravitatem, sentiret, quæ tamen brevi, etiam ad pristinum vigorem pervenere.

Non decurrebat medius Annus, à quo hic casus fuerat notatus, rursus ejusdem farinæ alter, observabatur, in juvene itidem rustico, ex Pago Veterna-Poruba dicto, qui etiam ex hausto sanguine menstruo, cum cerevisia bene lupulata, pro more hujus Comitatus consueto, in pleraque hæc, incidit symptomata, graviora autem illa, uti & delilirium, non ita erant intensa, nec ullus corporis tumor, apparebat. Causa autem, quod symptomata, non in eo afflixerint miserculum gradu, celeriori medicationi adscribenda est. Nam primo ac cardialgia angi, atque vomere cœperit, illico etiam auxilium petebatur, quod etiam, prout priori casu enarratum est, confestim extradebatur, ne symptomata graviora, accederent, hominemque vitæ periculo, exponerent, aut usu rationis spoliarent, hinc etiam factum, quod non tam graviter, decumberet, sed ad tertiam morbi diem, ferè sanus, ex DEI, O. M. gratia, esset.

His plures alios, ejusdem indolis casus, adjungere possem, nisi certo persuasus essem, hos haud in dubium vocari posse, ab æquis rerum æstumatoribus, cum his, similia exempla plura, Practicis Medicis occurrant, ac plurima quoque scriptis, jam sunt promulgata. Quo itaque certiores hi existant casus, hoc etiam evidentius colligere licet, SANGUINEM MENSTRUUM ESSE VENENOSUM. Quod quidem consectarium, multis paradoxum esse videbitur, cum hodie fere omnes Medicorum Dogmaticorum atque Physicorum, eundem excusent, & sincerum nullaque labe peregrina infectum defendant, quemadmodum videre est apud *Celeb. JOH. BOHNIUM, Circul. Anat. Physiolog. Progymn. XVI. p. m. 228.*

Verum, desinent mirari, quicunque paulo acuratius mecum perpenderint, liberi tamen, ab omni præjudicio, quod sanguis menstruus, nulla ratione, æquiparari possit, cum sanguine

Digitized by Google

guine, in motu circulari, sive progressivo, existente: hunc enim purum sincerumque esse, in statu secundum naturam, non nego, nullus tamen etiam negare potest, eundem, variis mixtis, nocivis etiam corpori sano, scatere, dum in motu suo, intra canales adhuc volvitur propelliturque, quod quidem, nullus, credo, in dubium vocabit, quicunque paulo penitius, animo trutinaverit ægritudines, à vitio sanguinis exortas, quæ vitia, non illico sanguini infunduntur, sed lente, semina latentia morbifica, in eodem, accumulata, exagitantur, modo, Architecto summo cognito. Sanguis autem menstruus, jam est is liquor, qui in organis, sexui sequiori ob id unicè & specificè quasi donatis, respectu videlicet, humani generis propagationis secernitur forasque excernitur. Jam sanguis excretus, motu orbatus, & aëris injuriis expositus, omnium Medicorum judicio, ab eo differt, qui in canalibus contentus, atque in motu continuo constitutus existit; adeoque etiam, sanguis excretus, non eodem modo, quo sanguis, in motu existens, considerari debet. Sanguis enim menstruus, excrementitia est soboles sanguinis, qui canalibus suis inclusus, in orbem agitur. Nam quotidiana & infinita ferè, comprobatum est experientia, quod fuse satis explicuit, *Doctissimus ARCHIBALDUS PITCARNIUS in Observ. de Fluxu Menstruo, p. m. 145.* (in Opusculis ejus habetur) fluxum sanguinis menstrui, exoriri, in illis ordinariè (de extraordinariis casibus, quales Medici Clinici, proferunt, hic nihil dico, cum circumstantiæ, si in his etiam adnotatæ fuissent, antecedentes & consequentes, alia ratio, quoque dari posset, uti alia occasione, dicemus) subjectis, quæ crescendi finem sunt adepta; hocque non alia ex ratione, quam quod, per sumpta, continuo, alimenta corporis, necesse est, ut excernatur, cum diameter canalium sanguiferorum, minor sit quantitate sanguinis. Adeoque necesse est, aucta quantitate sanguinis, augeatur quoque & pressio ejus, per vasa inferiora, quippe quæ, minus prementi sanguini, resistunt. Sanguis autem, ad talem delatus

tus locum, qui minori vi pollet resistendi, vi prementi, ibidem accumulatur, tandemque quantitate & pondere auctus, qua data porta, erumpit.

Quæ, uti certa supponimus, sic quoque vix credo, aliquem in dubium vocare posse, subjecta crescendi finem adepta, etiam magis animi motibus, jamjam exerceri. Quæ uti certa sunt, sic quoque patet, evidenter satis, quod, ex omnibus animi motibus, quam maxime, inclinent ad iram, mœrorem, atque præcipue venerem; quæ quidem pathemata animi, uti omnium Medicorum, cujuscunque demum sectæ addictorum, consensu, motus humorum, valde interturbare posse, partim eundem retardando, partim accelerando, varieque partim exagitando, sic quoque facile, labem massæ sanguineæ, inferre possunt, prout id, millenæ Practicorum observationes, docent atque confirmant His omnibus, si accedat observatio, ingeniosi *J. D. SANTORINI in Diss. de Catameniis* (quæ exstat *in Operibus Medicis G. BAGLIVII*, edit. Antwerpiensis) quippe qua constat, (facile enim omnibus notare licet, sed parum æstimatur, adeoque negligitur) tunc solum menstrua erumpere, cum puellarum genitalia, illuc usque, ignoto stimulo, afficiuntur, ac tunc, in vetulis erumpere desinere, cum præ seminis inertia, hoc oestro, destituantur. Quod quidem effatum, *Doctissimi Viri*, non ut hypotheticum, sed tanquam, millena experientia confirmatum, considerandum venit. Præter enim observationes à *Celeberrimo Italo* allatas, adhuc & nos plurimas addere possemus, sed cum seculi mos magis delectetur, si supposita, comprobentur, aliena observatione, ut postulato, major concilietur veritas, nec eæ mihi desunt, ex quibus, indefinitas numero ferè, adducere possem, quod tamen chartarum angustia vetat, unica pro nunc contentus, quam inseruit *Cl. JOH. CHRISTOPH. HERTIUS in Ephemerid. Academ. nostræ Cent. X. Obs. XXIV. p. 291.* ex qua, quivis colligere, debito consectario, poterit, reassumptam fuisse, concipiendi energiam, cum fluxu men-

 struo.

Digitized by Google

ſtruo. Menſtruo enim fluxui, ubi mulieres & virgines, obnoxiæ ſunt, libidinoſiores exiſtunt, ante, ſub & poſt, eundem, prouti id, quotidiana confirmat experientia; unde facile patet veritas poſtulati, ſuperius allati.

Ex quibus dictis, ſufficientem ſatis deductionem, facere poſſem, de venenoſitate, ſanguinis menſtrui, at neceſſe eſt, ut adhuc in anteceſſum, concedendum mihi poſtulem, ſanguinis menſtrui excretionem, eſſe criticam. Videmus enim, à ſuppreſſo eodem, ſequiorem ſexum, admodum in ſanitate lædi, atque variis ſymptomatibus, iisque graviſſimis, & exitium minitantibus, imo accelerantibus, affligi, quemadmodum, præter *HOLLERIUM*, *RIVERIUM*, *FORESTUM*, *PLATERUM*, *CRATONEM*, *TIMÆUM*, *ZUINGERUM*, *LOMMIUM*, & alios, enarrant *Illuſtres Triumviri GEORG WOLFG. WEDELIUS, in Diſſ. de Suppreſſione Menſium, Cap. V. p. 22. ſequ. JOH. GOTHOFR. BERGERUS, in Diſſ. de ſuppreſſione catameniorum §. V. ſequ. p. 8. ſequ. GEORG ERNEST. STAHLIUS, in Diſſ. de Menſium Muliebr. fluxu ſ. n. & ſuppreſſ. p. n. §. XXX. ſequ. p. 19. ſequ.* aliique. Unde recte *HIPPOCRATES*, *Sect. V. Aph. 57.* inquit: *Si menſtrua non fiant vel ſiſtantur, ex utero morbi eveniunt.* Econtra, ubi ſecundum naturam, fluant excernanturque menſtrua, nullis moleſtis ſymptomatibus, ſexum ſequiorem affligi, obſervamus, ſed potius, vegetum & viribus conſtantem, eundem eſſe, cernimus. Unde, evidenter ſatis colligere poſſumus, criticum eſſe, ſanguinis menſtrui fluxum, adeoque ad criticas naturæ evacuationes, referendum, quod, adhuc magis confirmant, ſigna fluxum hunc, præcedentia, ex quibus certo, ſcire poſſumus, inſtare, hanc criticam excretionem, hæc enim, nihil aliud indicant, quam, molimina à natura provida, non tamen ſapienti, quemadmodum hodiernorum Medicorum, quorundam, eſt ſententia, ſuſcepta, ad expellendum id, quod corpori, quantitate & qualitate ſua, eſſet noxium. Signa autem omnia, illuc collimare nemo eſt, qui non animadverterit,

pulſus

Digitized by Google

pulſus enim fit, celer atque magnus, item tenſiones variæ, circa uterum, huncque proxime adjacentes & cingentes partes, etiam doloroſæ, cum conjuncto, capitis dolore, & laſſitudine gravitateque membrorum, &c. non alia quidem ex ratione, niſi ut moles aucta ſanguinis, evacuetur, & latens illud, ſanitati inimicum, à ſanguine, excernatur. Atque hoc noſtrum poſtulatum, caſus à Medicis Clinicis, de inſolitis menſtrui fluxus viis, notati, quales præter *SCHENKIUM, SENNERTUM, JOH. LANGIUM, G. W. WEDELIUM, G. E. STAHLIUM, JOH. NICOL PECHLINUS, Obſ. Phyſ. Medicar. Lib. I. Obſ. XXXVII. p. 86. Obſ. XXXIIX. p. 88. Obſ. XXXIX. p. 91. & Obſ. XLIII. p. 97. JOH. LAURENT. FEHRIUS, in Miſc. Nat. Curioſ. Dec. II. An. I. Obſ. 166. p. 392. BALTH. TIMÆUS à GULDENKLEE, Caſuum. Medicinal. Lib. IV. Caſu. XII p. 189. J. C. ROST. in Annalib. Nat. Curioſ. Wratislavienſium, An. 1719. Claſſ IV. Artic. VI. §. 2. p. 493.* & alii plures, publico expoſuerunt, magis adhuc confirmant, ex his enim, omnis æquus exiſtimator, colligere, ſatis ſuperque poterit, quod natura, non modo per vias ordinarias, ſpecificè huic excretioni dicatas, ſed etiam extraordinarias, & inſolitas, ſemet liberare, ab aucta ſuccorum mole, intendat, ſine ullo, in corpus redundante, vel minimo malo, quin potius, cum emolumento maximo. Unde haud video, quomodo poſtulatum præſens, in dubium vocaretur?

Atque de his, cum nullus dubitet, hinc etiam evidentius, jam conſectarium, deducere poſſumus, de ſanguinis menſtrui venenoſitate. Verum, antequam deductionem hanc, perficiamus, neceſſe nobis eſt, ut prius, fateamur, cum *Illuſtr. JOH. HENR. HEUCHERO, in Diſſ.* inſcripta, *Mithridates ſiſtens præſervationem à veneno §. VIII.* quoniam, venena diverſa admodum ſunt, atque diverſimode etiam operantur, pro ſubjectorum, in quæ agunt, varietate quod venena, haud generali conceptu, omnibusque univocè competente, exprimi poſſint, ob varietatem, venenorum, atque ipſorum

etiam subjectorum. Hæc, uti præfari volui, sic quoque certior esse possum, in deductionibus, jam jam resolvendis, nec objectiones, quæ alias objici possent, amplius locum habituras; sed propero jam ad deductionem, ejusque resolutionem:

Sanguis, in circulo suo existens, quotidie ex variis, iisque etiam pravis, alimentis, augetur, adeoque auctio molis sanguineæ, non tantum respicit, quantitatem, sed & qualitatem, secundum Canonem: Qualis Cibus & Potus, talis Chylus, qualis Chylus, talis etiam sanguis, qualis sanguis, tales quoque humores, ab eodem scilicet excreti. Atque hic sanguis, in vasis suis contentus ac circulatus, non modo afficitur, per alimenta, sed etiam labem contrahit, ex animi motibus, sequiori sexui, admodum familiaribus, præcipue vero, amore, cui pertinaciter, eundem inhærere, superius indicavimus, prouti ostendit, *JACOB. JOSEPHUS JOEPSERIUS in Manuduct. ad Vitam longiorem Part. I. Cap. XII. p. 137. sequ.* Unde mirari haud debet, quod sanguis, non tantum quantitate peccans, sed & qualitate pravus, magis minusque pro subjectorum constitutione, excretus, non possit non varias alterationes, quemadmodum in Casibus, ante allatis, retulimus, symptomataque corpori inducere, qualia alias, ex sumptione venenorum, exoriri solent. Imo adhuc magis adjuvatur, hæc sanguinis menstrui venenositas, cum, ut supra demonstratum, proposuimus, tempore menstrui fluxus, sexus fœmininus, magis sit obnoxius, cogitationibus libidinosis, unde fit, quod, teste *Illustr. J. G. BERGERO*, Præceptore meo, quondam optimo, *Lib. II. de Nat. Human. Cap. I. p. 455. sequ.* ex interiore, vaginæ tunica, quæ multis rugis orbicularibus, inæqualis est, multasqne hinc inde lacunas, & plures earum majores, juxta urethræ exitum collocatas, habet, liquor, exsudet serosus, ea copia, ut extra pudenda, profluat. Ut nihil dicam, de ovulis subventaneis, quæ, idem *Vir acutissimus, l. c. p. 460.* sine coitu & complexu venereo, per solam fricatricum salacitatem,

tem, vel per nocturnas pollutiones, ex ovariis in uterum, devolvi asserit. Qui quidem liquor, tempore fluxus menstrui, cum sanguine miscetur uniturque veluti, unde facile, adjutrices manus, sanguini menstruo, jam excreto, in operatione sua, dare, quis non videt & animadvertit? præsertim, qui secum reputat, quantum alterationis, in corpore sexus sequioris, non excitet semen virile, in uterum immissum, prouti id, quotidiana unicuique confirmat, experientia, & vel unica Observatio, *laudati superius PECHLINI l. c. Obs. XLV. p. 104. sequ.* testatur. Quamvis, illud, affirmare non ausim, quod liquor hic, cum semine æquiparari possit, cum Neotericorum observatione constet, hunc liquorem, non esse semen muliebre, sed similem illi, qui in glandulis prostatis, sexus masculini, excernitur. Quicquid autem sit, soboles tamen existit, cogitationum libidinosarum; cogitationum autem vim, in humores, & humorum, in cogitationes, nullus est, qui ignorat; Unde facile, & ex hac commixtione, de pravitate sanguinis menstrui, judicare licebit. His autem omnibus, præferri debet, quod sanguinis menstrui, excretio, critica sit, criticæ autem excretiones, cum nihil aliud sint, quam expulsiones materiæ pravæ & nocivæ alias in corpore, per tempus aliquod collectæ, à natura provida factæ. Jam si sanguis menstruus, est ex genere eorum, qui critice excernuntur humores sive liquores, sequitur etiam, quod sit pravæ indolis. Nam toto die observant Medici Practici, per excretiones criticas, id ex corpore excerni, quod alias ægritudinis, exstitit & existeret causa, facta enim in morbis crisi perfecta, sanitas restituitur, innuiturque corpus liberatum esse ab eo, quod alias sanitati, vim, inferebat; procedentibus etiam rite excretionibus, in statu s. n. sanitas quoque protecta, consistit. Atque his deductionibus, tandem pondus addit, experientia, hæc enim optima rerum magistra, tantos, & tot, nobis proponit casus, ex quibus, ceu oraculis totidem, satis superque constabit, pravitas sanguinis menstrui, tales autem, hic colligere, necessarium haud esse,

existi-

existimo, cum præmissi duo casus, sufficiens testimonium, de sanguinis menstrui venenositate, perhibere possunt, unum tantum addo, quem ex *CRINITO* refert *Cl. ANDR. CORVINUS in Font. Latinit. Part. II. sub voce Lucretius p. m. 232.* de Lucretio Caro, ex familia Lucretiorum, quæ Romæ insignis erat, oriundo, & Quiritium Poeta Physico primo, qui cum afflatu poetico excitatus, incaluisset, uxor ejus, amore alieno eum accensum esse, existimans, suum sanguinem menstruum, præbuit, unde in rabiem versus, sibi tandem manus intulit. Huic exemplo plura non addo, cum authoritas fidesque immaculata Doctissimorum Medicorum, huic & casibus superius allatis, etiam sua approbatione, pondus addant, ex horum autem classe, vel unicum *Illustr. G. E. STAHLIUM* in medium producam, hic enim *l. c. §. VIII. p. 6.* sequens profert de pravitate sanguinis menstrui judicium, inquiens: *Quemadmodum vero minime negamus, & testatur idem praxis attentior, quod sanguis hic per uterum & partes spermaticas oberrans, in fœminis lasciviæ stimulo agitatis, nescio qua orgastica inquinamenta concipiat; quorum ratione deinceps, humoribus animalis ingestus, aut affrictus, non exiguas, turbas, modo in crasi humorum, modo in motu eorundem aque ac solidarum partium, conciliet; Siquidem ab eodem, modo incontinentibus, aut improvidis, inflammationes genitalium virilium, subsequi; modo quibus malignè propinatus fuit, cardialgico-anxia, syncoptica convulsiva, consectaria, & similem impetum spermatis orgasticum, concitare, subinde observatur.* Ex quibus acutissimi viri verbis, clariora evadunt, de quibus hactenus, pro rei exigentia, copiosè disserui.

Num vero hæc, sanguinis menstrui venenositas, sit universalis, vel accidentalis, sive aliunde profecta? ardua est quæstio. Qui accidentalem esse pronuntiant, provocant, ad subjecta libidinosa, Lue venerea, vel alio etiam morbo inquinata. At nullo modo video, quomodo illuc adduci possem, ut crederem, revera esse accidentalem tantum, sanguinis menstrui venenositatem, quum illi, qui nostræ sententiæ adversantur,

tur, ad experientiam in contrarium, provocare haud poſſunt, multo minus, affirmare audent, quod homo, ſanguinem libere & tuto, ſine omni ſymptomatum morbificorum ſequela, menſtruum, poſſit haurire, quin potius ipſi experientiam noſtram admittunt, noſque præterea confirmant, præter argumenta ſuperius allata, in opinione noſtra, quoque odor ſanguinis menſtrui, quippe qui differt ab odore ſanguinis, vena aut arteria inciſa, miſſi, teſte etiam *Doctiſſimo MARTINO LISTERO, in Diſſ. de Humoribus Cap. XLV. p. m. 416.* atque *MOISES*, immundum lege Divina eſſe dixit, ſexum ſequiorem, hoc fluxu præditum, ac coitum, cum tali perſona, lege vetuit. Imo, non tantum apud Iſraelitas, ſed & alios Græciæ, Aſiæque populos, interdictæ ſunt tales perſonæ, à religionibus, ne aliqua contaminatione quaſi venenata, viri inficerentur. Quod cum certum exiſtat, atque nullus de his, nec ex plebejis dubitet, evidenter colligere licet, ſanguinem quoque menſtruum differre à ſanguine, in venis & arteriis circulato, adeoque eſſe venenoſum.

Unde magnopere miror eosdem, qui cum ſanguinis menſtrui venenoſitatis rationem, dare ſatagunt, ad ſuperſtitioſa, fugiunt ſubterfugia, aſſeruntque, ſanguinem hunc, in Philtris adhibitum, venenoſitatem quandam, exſerere, & mortem ipſam, inferre, ob pactum implicitum, quod cum generis humani hoſte, ſcelerati ejusmodi homines, ineunt, non vero ob venenatam naturam, ipſius ſanguinis, quemadmodum ſtatuiſſe etiam legimus *CL. JOH. ADOLPH. WEDELIUM in Diſſ. de Sangu. Menſtr. Cap. I. p. 6. ſequ.* quibus tamen hic, cenſoriam addere virgulam, inſtitutum non permittit, ſufficit eosdem, tantum admonuiſſe præcepti *HIPPOCRATIS*, quod dedit, *Lib. de Decenti Habitu*, ne Medicus, ſuperſtitioſus ſit, ſed eandem averſetur. Neſcio itaque, quomodo hi ſe excuſabant, dum ad ſuperſtitioſas refugiunt rerum cauſas, cum naturales, prout ſuperius expoſuimus, ob-

Digitized by Google

viæ omnibus ſint, ipſaque experientia, easdem confirmet atque comprobet.

Atque hæc ubi approbo, nullo modo tamen mihi eſt animus, defendendi hypotheſin, veterum quorundam, & Philoſophorum & Medicorum, utpote *HIPPOCRATIS Lib. I. de Morb. Mulier. Cap. XXI. AUTHORIS Problem. Ariſtot. p. m. 83. PLINII l. c. Libr. VII. Cap. XV. p. m. 94.* aliorumque, quam etiam recoxit, *J. B. HELMONTIUS*, at mitiorem, in ratiocinando ſe geſſit, teſte, *JOH. BOHNIO, l. c. Progymn. XVI. p. m. 229.* atque noviſſime amplexus eſt, *PHILIP. VERRHETEN. in ſupplem. Anatom. Tr. I. Cap. XX. p. m. 96.* videlicet, quod non tantum ſanguis hic menſtruus, venenoſitatem ſuam exerat intro aſſumptus, ſed & halitibus ſuis, noceat, non tantum homini, ſed etiam animantibus & vegetabilibus. Cum hactenus, nulla, ipſe fecerim experimenta, ut certo ſcire poſſem, quid de horum opinione, ſentiendum ſit, experientiam autem aliorum, in dubium vocare, tam pro, quam contra, eandem, facientium, facile levitatis argui poſſem, & dignus eſſem, meo judicio, hinc potius aliis ingeniis acutionibus, quibusque plus relinquitur temporis, ad indagandos effectus naturales, qui non tam ad Medicinam, quam Philoſophiam, ſpectant, vel tempori opportuniori, atque magis, à Practicis negotiis libero, relinquo. Hæc interim ſufficiant, ſperans de his, benignum, & ab omni acredine liberum, Lectoris judicium.

(Ex S. Nicolao Auguſt. Vind. d. 27. Apr. An. 1724. miſſa.)

OB-

OBSERVATIO CXLIV.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

De Cancro marino rotundo majori variegato.

EJusmodi cancri marini rotundi majoris ſchema accuratè depictum ſuperiori anno benevole mecum communicavit Archetypi poſſeſſor, Celeberr. D. D. *Marcus Herford*, medicorum hujus Urbis Senior, & Auliater Regius meritiſſimus, qui talem cancrum marinum rotundum inter rariora ſua aſſervat, aſportatum ex Norvegia, in quo iſtud præcipuè conſiderationem aliquam meretur, quòd in ſuperiori cruſta ſ. tegmine, variis inſcriptionibus exſtantibus, quaſi totidem cælaturis ſuperbiat, extra ſic agglutinatis & firmiter cohærentibus, uti interdum tam in hoc, quàm altero aſtacorum oblongorum genere, etiam maris incola ſæpius videre eſt, minores conchas albicantes firmiter cruſtis adhærere, quando in profundo maris circa rupes luto ſe obruunt, vel inter ſaxa ſemet ſubducunt, adeoque ſæpius unum animal aut inſectum alteri rurſus hoſpitium præbet ſe ipſo longè minori. Huic deni ſunt pedes cum forcipibus anterioribus, qui in obliquum feruntur, cum duabus antennis circa os. *Fig. A.* ipſum cancrum marinum naturali magnitudine exhibet, *Fig. b. b. b. b.* autem exſtantes in eo eminentias ſeu inſcriptiones deſignat. (*Vide Tab. X. Fig. 1.*)

OBSERVATIO CXLV.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Pes Gazellæ seu Capreoli Indici Orientalis minoris.

FIgura hæc *Lit. C.* notata exhibet pedem caprioli seu Gazellæ Indicæ minoris tenellum, bisulcum, eadem magnitudine depictum ad vivum, unde totius animalis illius magnitudo ac tenerrimus corporis habitus facilè colligi poterit. Usum in Medicina, quantum scio, nullum habet, & inservit solùm curiosis pro dentiscalpio, si in fine argento decenter muniatur aut ornetur, ut pro utensili vario secum in sacco portando inservire queat. *(Vide Tab. X. Fig. 2.)*

OBSERVATIO CXLVI.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

Festuca ossea musculosæ femoris parti inhærens in bove.

ACcidit subinde, ut in annosioribus quibusdam animalibus tendines, cartilagines, ligamenta, immo ipsa vasa arteriosa osseam induant substantiam, uti hoc in cervis atque tauris ætate provectioribus sæpe videre licet; ast hæcce festuca ossea *Lit. D.* expressà, 4. circiter pollices longa, carni musculosæ ossis femoris tam firmiter impacta deprehendebatur, secundum fibrarum longitudinem, ut non nisi cultelli separatione opus haberet, antequam plenariè educi posset. Credendum non est hanc aliunde accessisse, aut ab ipso femoris osse secessum ante fecisse; cùm nulla hic labes aut corruptio

ruptio ſpectaretur; an vero portio tendinis cujusdam muſculi Tibiam extendentis, uti recti, cruralis, aut vaſti interni vel externi fuerit ſic induratus, aliis ſagacioribus dijudicandum relinquo. (*Vid. Tab. X. Fig. 3.*)

OBSERVATIO CXLVII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

De Pullo cornutô.

NOn novum aut inſolitum hodie eſt, gallinarum pullos, anatum vel etiam anſerum ex ovis ſuis excludi comâ pennarum quodammodo faſtigiata, aut in thyrſum quaſi coacta; longè rarius autem eſt videre in volucrum genere pullos cornu in fronte gerentes, uti præſens *Fig. lit. E.* id clarè demonſtrat, (licet ſciamus arte quandoque inſeri detruncatos caponum pollices, & glutine ſanguinis ſic firmiter uniri, ut cornu quaſi referat); ejusmodi autem cornutum ante biennium ſuis in ædibus excluſum pullum jucundo ſpectaculo curioſorum oculis exhibet prælaudatus *D. D. Marcus Herford*, amicorum integerrimus, Vir antiqua virtute & fide; ipſum verò huncce pullum probè exſiccatum, inter curioſa mea aſſervandum reliquit optimus ſenex, cui vitam & vires ulterius toto corde apprecamur. (*Vid. Tab. X. Fig. 4.*)

(*An. 1724. d. 7. Junii Auguſtam Hafnia allata.*)

Digitized by Google

OBSERVATIO CXLVIII.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Spina ventosa femoris sinistri: Vomicæ pulmonum duræ.

TUmorum abscessuumque indolem eorundemque causas abstrusas esse & reconditas sæpius, præter innumeras Observatorum historias hæc, quam ante aliquot annos in Nosocomio Militari in cadavere militis institui, sectio anatomica docuit.

Juvenis nimirum quoad externum habitum satis vegetus & torosus ab aliquot hebdomadibus sine prævia sibi nota causa tumorem duriusculum non admodum dolentem in parte femoris sinistri interiori magnitudine palmæ virilis observans, quem incessus difficultas excipiebat, sub finem mensis Januarii in Nosocomio medelam quærit. Applicantur statim, quæ tumorem istum in loco propter subjacentia vasa sanguinea majora periculoso resolvere vel dissipare valerent, sed in cassum, quin usque & usque tumor in longum & latum extenditur, tandemque femur fere totum in horrendam molem extollit ita ut ejus circumferentia sesquiulnam excederet: dolores indies augentur, tibiam ac pedem tumor œdematosus occupat, externa tamen facies femoris colorem naturalem conservat. Tandem in parte femoris exteriori infra cutem supra genu prominentia quædam quasi ossis fracti tactui se offert, genuque ac femore paululum commoto strepitus aliquis comminutorum ossium index auditur. Priusquam vero hæc observari potuerant, Chirurgus locum tumoris præ cæteris molliorem incidit, sed loco puris latere crediti paucus saltem sanguis è vulnere prorumpit, nulla suppuratione subsequente: ægri interim vires indies minuuntur, accedit macies extremorum, tussis & asthma, donec, doloribus in femore paucis ante obitum

rum ſeptimanis ceſſantibus, tumoreque flacceſcente, d. 7. Maji mors optata miſerrimam vitam finiret, ut per cadaveris examen prognoſtico de præſentia Spinæ ventóſæ incurabilis à me ante duos menſes lato, ab aliis in arte peritis, inprimis Medico-Chirurgo hujus loci primario quodam in dubium vocato robur accederet, deſideratam occaſionem largiretur.

Inciſione quippe femoris facta ſpectatores ſtupebant muſculos omnes in putrilaginem converſos; ſanguinis extravaſati congrumati copiam, innumera oſſis femoris corroſi fruſta per totum tumorem diſperſa, imo plusquam dimidiam oſſis portionem penitus conſumtam, reliquam ad coxam usque intus & extus carie exeſam.

In perluſtratione Thoracis Pulmones in utroque latere pleuræ firmiſſime adnatos, lobum, dextrum totum purulentum, ſiniſtrum plurimis vomicis, plerisque oſſeam duritiem, imo nonnullis lapideam ſubſtantiam referentibus ſcatentem, venam cavam aſcendentem æque ac deſcendentem polypoſa concretione firma infarctam obſervavimus. In abdomine Hepar in margine inferiori ſubatrum, veſicula bile vacua, lien putrilaginoſus, renes valde pallidi conſpiciebantur.

OBSERVATIO CXLIX.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Dolor lumbaris cum motu femoris abolito ex abſceſſu interno & carie vertebrarum.

ABſconditam Abſceſſuum naturam triſtesque eventus & hæc, quæ ſequitur, obſervatio confirmat. Sub finem menſis Octobris Noſocomio concreditur Miles de dolore in lumbis ac motu femoris dextri impedito ab aliquo tempore conqueſtus, exterius nullo cauſæ ſigno apparente: applicantur tam interne quam externe varia, ſed incaſſum, ægerque intra 14. dierum ab introitu in Noſodochium ſpatium, prævia biduana diar-

diarrhœa, ibidem moritur, cauſamque genuinam perpeſſi in lumbis & femore dextro doloris atrociſſimi in cadavere ſuo conſpiciendam concedit. Dum ſcilicet abdominis cavitatem perluſtramus, & veſicam urinariam diſtentam ab inteſtino recto, cum quo coaluiſſe videbatur, ſeparare intendimus, non exigua ſaniei fœdæ ac graveolentis quantitas in cavitate, quam os iſchium interius cum oſſe ſacro efformat, abſcondita manus noſtras conſpurcat, muſculusque iliacus & pſoas dextri lateris gangrænati ad levem attactum inter digitos quaſi diffluunt. Originem fœtidiſſimi abſceſſus ulterius indagantibus in conſpectum veniunt duæ infimæ Lumbares vertebræ nigricantes & carioſæ, dimidiumque os ſacrum à carie in parva fruſtula exeſum. An caries iſta abſceſſus, an vero hic cariei cauſa fuerit, determinare nequeo. Circa reliquas thoracis & abdominis partes internas nihil præternaturale occurrit, niſi quod Pulmo dextri lateris inflammatus & cum pleura arctiſſimè coalitus, renes valde magni & ureteres ſolito ampliores obſervati fuerint.

OBSERVATIO CL.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Ulcus in dorſo magnum ad pleuram penetrans cum carie coſtarum.

SCaturiginem abſceſſuum obſcuram & difficulter ante inſpectionem cadaverum determinandam ſequens obſervatio æque ac priores teſtabitur. Decubuit in Noſodochio militari adoleſcens 20. circiter annorum per 5. menſes ob ulcus in dorſi latere dextro ad 4. digitorum latitudinem infra ſcapulam diſtans, ex relatione ægri ſponte ortum, copioſiſſimam materiam purulentam graveolentem quotidie fundens, inprimis quando tumor à latere ſcapulæ comprimebatur, nulla vel levi tuſſi vel reſpirationis difficultate moleſtum, decubitum in

utro-

utroque latere, facilem concedens, quod cum nulla arte ad consolationem perduci posset, prævia trium septimanarum diarrhœa extremorumque macie miserum è vita tandem sustulit. In examine hujus ulceris post mortem remotis musculis dorsalibus & scapula dextra in conspectum venerunt costæ à quinta ad nonam usque nigræ & carie exesæ, musculique intercostales à pure acriori perforati. Thorace aperto Pulmo utriusque lateris sic satis laudabilis apparebat nisi quod hinc inde tuberculis durioribus scateret, dextri lateris lobus cum pleura & diaphragmate connexus quidem, nullum tamen cum sacco purulento intra pleuram & costas supradictas contento & circumcirca gangrænato communicationem habere videbatur, nisi quod ejus tunica exterior à vicina gangræna leviter infecta esset. Præter hepar marcidum & semiputridum, bileque destitutum cæteræ abdominis partes satis naturaliter constitutæ reperiebantur.

OBSERVATIO CLI.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Asthma grave cum Hernia umbilicali.

JUvenis Suecus habitu corporis toroso præditus, sed hernia umbilicali affectus ob tussim siccam cum asthmate molestissimo, ultimis vitæ diebus stertoroso, & suffocationem minitante, per duos circiter menses in Nosocomio tractatus, vi morbi quævis remedia eludente, ibidem ultimum halitum efflavit. Altero à morte die cadaver illius examinatum foveam illam in umbilico, cui ægro decumbente duo digiti commode immitti potuerant, à peritoneo illic loci adeo extenso ac protuberante una cum annexo firmissime omento simul prolabente efformatum fuisse docuit. Asthmatis vero gravissimi causam demonstrarunt Pulmones in utraque cavitate, inprimis dextra cum vicinia arctissime coaliti, duri, inflammati pureque

crasso infarcti: pericardium cum cordis substantia ubique connexum, digitis quidem ab eadem separabile, sed copiosissimis punctulis rubris conspersum, quin ipse cordis ventriculus sinister ex rubro fuscus apparebat. Polypi in utroque cordis ventriculo & auriculis aderant, inprimis in dextro crassi & ad semiulnæ longitudinem in cavam & arteriam pulmonalem protrusi. In abdomine Hepar molle quidem sed eximiæ molis diaphragma versus superiora adigebat. Bilis folliculus evacuatus, collapsus, pallidus. Lienis substantia ad putredinem vergens, ventriculus & intestina flatu distenta: vena portæ cum suis ramis sanguine atro turgida, omentum ad os pubis usque protensum conspiciebantur.

OBSERVATIO CLII.

DN. D. HIERONYMI LAUBII.

Vomicæ pulmonum & partium abdominis. Serum copiosum in capite.

Miles gregarius post febrem intermittentem superatam, vel, quod suspicari licuit, suppressam, dolores abdominis atroces, lancinantes & rodentes patiens, vermium præsentiam accusans, Nosodochium petit mense Junio, ibidemque variis pro circumstantiarum varietate & mutatione adhibitis mox convalescere visus, mox in pristinos dolores relapsus, aliquot ante obitum diebus dolorem aurium molestum cum auditus difficultate percipit, triduoque antequam exspiraret, caro corripitur, sicque sequentis anni mense Januario miseram vitam finit. Causas variorum symptomatum in diuturno hoc morbo observatorum in cadavere examinaturi primo ad anatomen Capitis accedimus, in eoque Cerebrum copioso sero inundatum inprimis circa medullam oblongatam & cerebellum ac ventriculos anteriores invenimus, cum vasis venosis pone os petrosum, ubi ad jugulares internas abeunt sanguine,

Digitized by Google

guine, atro, crasso ad polyposas concretiones vergente valde distentis. In Thorace Pulmones undique adnati, pure crasso infarcti, exterius æque ac interius copiosis granis majoribus conspersi, pericardium cordi inseparabiliter coalitum reperiebantur. Abdomine tandem aperto in peritonæo & mesenterio plus quam centeni abscessus steatomatosi, quorum majores ovi gallinacei, minimi pisi magnitudinem æquabant, materia sebacea referti, lien extus ater, intus similibus abscessibus obsessus, hepar fuscum & marcidum, colon, ubi ventriculo subjacet, adeo distentum, ut robusti viri brachium recipere potuisset, in conspectum prodiere.

(Hafnia Augustam Vindel. d. 12. Aug. A. 1724. missa.)

OBSERVATIO CLIII.

DN. D. JOHANNIS GEORGII BREBISII.

Unguentum ophthalmicum.

CUm ex eorum sim numero, qui indies libenter discunt, Galeni mandatum mihi numquam displicuit, quod scilicet ab omnis generis hominibus, & à rustico, & à paupere vetula medicinæ studiosus discere debeat; nam dum ea colliguntur quæ inter vulgus nota sunt vel domestica audiunt, impetrantur simul remedia probatissima, quæ sæpius alia sic dicta classica, vel intra pharmacopolia splendido titulo asservata composita, effectu felici longe superant. Ad probandam rei veritatem, placet nunc historiam de me ipso allegare, quæ sequens est: scilicet ante quatuor annos circa veris initium, meum dextrum oculum ex improviso invadebat obscuratio, tam celeri cursu sumens augmentum, ut intra trium dierum spatium tota tunica cornea pellicula quadam albicante obduceretur, & amplius nil quidquam hocce oculo discer-

nere potuerim. Accidens istud non levem terrorem mihi concitavit, simulque invitavit absque ulteriori mora remedia convenientia, tam evacuantia, quam resolventia, adhibere, non neglectis venæsectionibus, scarificationibus, vesicatoriis, aliisque à Dominis Collegis meis ordinatis pretiosissimis ophthalmicis, ast pessimo cum successu, quoniam oculus antea nondum dolens, postea dolens factus est, & quidem periodice, cum occasu solis incipiente, cum ortu solis iterum remittente dolore; quapropter cum somnus omnis deficeret, vires quoque exinde prostratæ fuerunt, appetitus simul omnis dejectus, sitisque enormis excitata, cum sudore colliquativo, hecticorum more quamprimum oculi somnum capiebant. Tandem cum res conclamata, nullumque remedium conducibile videretur, venit vicini conjux, meum deplorans pessimum sanitatis statum, offerens suum unguentum ophthalmicum, externe tantum supra oculum applicandum, in semetipsa jam olim probatum, enarrans simul ingredientia. Deridebam quidem simplicitatem mulieris, quæ sola crederet melius remedium scire, quam plures expertissimi Medici, nihilominus in ejus præsentia, benevolentiæ gratia, patior fui remedii applicationem, quo peracto non longe post mihi somnus profundus obrepit, durans per tres integras horas, cum antea intra quinque septimanas nec integras quinque horæ quadrantes in totum dormiverim, imò expergefactus ad miraculum meas me recollegisse vires experior, hinc pergebam cum applicatione dicti unguenti. & sic appetitus brevi rediit, somnus continuavit, dolor remisit, oculi albumen totum totum inflammatum & quasi sincero sanguine pollutum apparens, pristinum nitorem paucarum dierum spatio recuperavit, pellicula quoque successive evanuit, remanente solummodo levi visus obscuritate, sed magis imbecillitate, quæ postea per quandam aquam ophthalmicam vilissimi pretii plenarie cessavit. Ambo hæc remedia postmodò pluribus aliis exhibui, semper cum effectu desideratissimo, ut dicere non erubescam,

melio-

meliora remedia ophthalmica non inveniri poſſe. Sed quid fit? Poſt ſex menſes oritur quoque ſub oculo ſiniſtro, & quidem ſupra os jugale, furunculus, an ex metaſtaſi, an ex alia cauſa, adhuc ignoro; hinc oculus non ſolum tumere, ſed quoque furunculus ad magnitudinem ovi gallinacei, coloris nigricantis, prominere cepit, cum horrendis capitis doloribus, lancinationibus & ſpaſmodicis contractionibus muſculi temporalis, ut verbis ſatis exprimere non valeam. Nil intentatum reliqui pro ſiſtendis hiſce doloribus, ſed omnia fruſtra; tandem incidit in mentem Balſamus ophthalmicus, applicatur, & intra quadrantis horæ ſpatium omnis dolor auffertur, obdormio per plures horas, expergefactus, punctulum album prodiiſſe video, nullum pus tenue effluebat, rupto tandem magis magisque tumore, indolente facto, fruſta plurima magnitudine minimorum amygdalorum, conſiſtentiæ craſſæ, inſtar ſevi putridi, extrahere poteram, itaque bis vel ter in die tantùm illitus furunculus feliciter ablatus fuit. Hujus unguenti cauſa publicavi ſchedam, ut poſtmodum alii mecum poſſint experiri virtutem ejusdem, & didici hactenus, quòd illud in contuſionibus, ſemiluxationibus, prominentiis coſtarum & vertebrarum, adhibito ſimul externo munimento, nec non in pluribus aliis morbis externis, magnam efficaciam præſtet, vel ubivis valeat, ubi dolor urget. Compoſitio Balſami vel unguenti ſequens eſt: Rec. butyri caprini recentis libras tres officinales, herbæ Loti odorati recentis & florentis, Germanicè zahmer Stein-Klee, Siebengezeit, Wetter-Kraut, minutiſſime conciſæ manipulos quatuor, Rutæ hortenſis florentis conciſæ manipulum unum & dimidium, frixentur in ſartagine ferrea lento gradu ignis, usque omnis humiditas conſumta ſit, cujus ſignum hoc eſt, quando non amplius ſtridet, quo facto transcolatur per pannum lineum, & ſic impetratur unguentum grati coloris, viridis, ſed ingrati paululum odoris. Examinando ingredientia, Lotus quidem non eſt officinalis, attamen D.D. Simon Pauli in ſuo

Digitized by Google

Quadripartito botanico, à Meliloto parum differre credit, adeo ut unum pro altero possit substitui; ast quod Lotus melilotum viribus longe superet, testatur & effectus & odor ingratus, Sulphuris narcotici index, hinc cum Meliloto quidem parem discutientem, sed insuper majorem anodynam virtutem possidere nullus dubito. Ante viginti octo annos dum Physicus eram Cronachii & ibidem Consul regens hæmorrhoidibus cæcis laborabat, Chirurgus ejus furentem dolorem non poterat sedare, hinc jussi lotum cum butyro frixare, postmodum exprimere, cum vitello ovorum miscere, & exceptum linteo carpto dolenti loco applicare, quo modo dolor subito fuit ablatus. De Ruta dicitur in proverbio:

> Nobilis est ruta, quia lumina reddit acuta;
> Auxilio rutæ, vir lippe videbis acute.

Butyrum caprinum, sicut omnes animalium pinguedines, anodynam virtutem possidere, cutim emollire, crispatas fibras relaxare, in simul, præ reliquis omnibus, refrigerare, in comperto est. Aliquando rustico contra gangrænam imminentem ab infelici venæsectione, sequens Unguentum extemporaneum applicari jussi cum effectu felici: Rec. flor. lact. caprill. ℥iij. vitell. ovi cum album. No. ij. spir. vini camphor. ʒvj. agiteatur invicem ut fiat linimentum, cui intingantur linetamina & applicentur. Reperiuntur ergo in nostro Unguento pauca ingredientia, sed electa & probata, ut meliora vix potuissent invicem combinari. Herbipoli in Monasterio quodam dispensatur singulare Oleum sub titulo: der Gnaden-Balsam, mirabilem effectum præstare dicunt in omnibus artuum doloribus & tumoribus, nec non contracturis & est simplex infusio florum loti odorati, sed mihi displicet ideo, quia brevi tempore rancescit, butyrum vero nostrum per aliquot annos in cella vel frigido loco conservari potest integrum & incorruptum. Aquam ophthalmicam quod concernit, elaboratur sequentem in modum: Rec. Aqu. rosar. ℥xiix.

Vitrio-

Vitrioli albi ℥v. ſalis culinar. ʒj. coq. in vaſe figulino ad caſum partis dimidiæ, tunc removeatur & adhuc calenti injiciatur Rutæ hortenſis recentis minutiſſime conciſæ manipulus ſemis, vas probe contectum ſeponatur in locum frigidum, tandem coletur, & admiſceantur aqu. roſar. opt. ℥xiv. camphoræ cum tantillo Spir. vini reſolutæ ʒß. vel ℈ij. reſervetur ſub titulo: Aqua ophthalmica univerſalis. Si tantum oculus confortandus vel clarificandus, cum aqua euphraſiæ temperavi, quemadmodum in violentis læſionibus cum aqua plantaginis commiſceri poteſt, nec non cum alb. ovor. conquaſſata in maculis oculorum, puſtulis & cicatricibus poſt variolas, vel inſtillari guttatim, vel linteolum quadruplicatum cum ea madefactum noctu poteſt imponi læſo oculo, de die vero removeri, cavendo ſolum, ne per radios ſolares irritetur oculus.

(Rotenburgo ad Tubarim Auguſt. Vindel.
d. 26. Aug. An. 1724. miſſa.)

OBSERVATIO CLIV.

DN. D. CHRISTOPHORI BERNHARDI VALENTINI.

Veſicula fellis inſolitæ magnitudinis.

CUm anno præcedente 1723. Halæ Suevorum degerem, die 29. Novembris Lanio quidam è bove juniore veſicam bilariam 2. libras pendentem extrahebat, quam à bile liberatam & exſiccatam inter rariora mea adhuc ſervo. Inflata in diametro dimidium fere pedem Rhinlandicum habet, quæ in aliis ſubjectis vix 2. pollices ſuperat.

OB-

OBSERVATIO CLV.

DN. D. CHRISTOPHORI BERNHARDI VALENTINI.

Rex Rosarum novus.

QUandoquidem unica hirundo, quod dicitur, non faciat Ver & ad genuinam experientiam plures similesque requirantur observationes, non possum non hic referre, quod An. 1722. in horto nostro extra mœnia rosam triplicem proliferam (quam Regem rosarum in Meditationibus suis de Museis vocabat B. *Dn. D. Major*) inter alias invenerim, quæ figuræ intuitu illi à laudato modo Viro depictæ adeo similis erat, ut lac lacti & ovum ovo, nisi quod suprema magis imperfecta fuerit, quam inferiores perpendiculariter substratæ. Vid. *Appendix Musei Museorum Dn. Parentis*, & *Misc. Acad. Germ. Decur. I. A. IV. & V. p. 46.*

OBSERVATIO CLVI.

DN. D. CHRISTOPHORI BERNHARDI VALENTINI.

Osteocolla figurata Gissena.

PRæter lapides figuratos perpetua & constanti forma gaudentes, conchas sc. petrefactas, glossopetras &c. plurimi adhuc figura inconstanti casuali & fortuita præditi reperiuntur, quibus non minus curiosi oculi in Museis pascuntur, quam prioribus. Ita ante sexennium & quod excurrit *Illustr. Dn. Comes Leiningio-Hartenburgicus*, νῦν ἐν ἁγίοις, silicem mihi gratiose offerebat, pedem cervinum exactissime referentem, fimbria alba & quasi marmorea, instar ungulæ equi, circum-

cumdatum. Eſt mihi pariter ſilex glandiformis, glande à cupula colore diſtincta. Eſt amygdaloides, qui à plurimis pro naturali amygdala habitus ori inſertus fuit. Quo & Oſteocollam (quam Haſſiæ quaſi propriam facit *Pometus in Hiſt. ſimpl.* figuratam in colliculis petroſis Giſſenis (auf der Haard) inveniendam, quæ miris ſæpe figuris ludit, accenſere poſſum. Adferuntur inde fruſta virunculos referentia, à noſtratibus Heintzelmännger dicta. Adferuntur cava, adferuntur ſolida, radicibus Zingiberis æqualia, quæ wilde Jngber-Zähen a vulgô dicuntur. Haud ita pridem Vir quidam Senatorius, Dn. Schneiderus, Pileo Giſſenſis, ex agro ſuo eruerat fruſtum, quod mulierem infantulum in brachio ſiniſtro geſtantem exactiſſime referebat. Vulgus illa frequenter utitur contra luxationes & fracturas oſſium in brutis, cumprimis ſuibus. Copioſe reperitur in viis profundioribus & excavatis (in den hohlen Wegen) Giſſam inter & Francofurtum ſitis. Cum id olim Medico cuidam juniori, ſimplicium ignaro, me Francofurtum comitanti, aperirem: Sic eſt, regerebat, hîc plures elegantes plantæ reperiuntur (es gibt hier viel ſchöne Kräuter) quaſi verò & plantarum generi Oſteocolla noſtra accenſenda ſit.

(*Gieſſæ Auguſt. Vind. d. 10. Sept. An. 1724. miſſa.*)

OBSERVATIO CLVII.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHTI.

De Veſpertilione mortuo.

PRimo omnium de Nomine Germanico hujus avis mediæ naturæ in gratiam Exterorum qui linguam Germanicam ignorant pauca præfari placet.

Occaſionem ſuppeditat Italus, Bononiæ Profeſſor olim Celeberrimus, Ulyſſes Aldrovandus qui in Ornithol. libr. IX. ubi

ubi de avibus partim quadrupedibus, partim avis naturam referentibus, Bonon. in fol. 1646. edit. de Ave noſtra non Ave, ita à Platon. in Ænigmat. ſalutatur, ſequ. modo ſcribit,

„ Germanis vocatur *Flaedermaus*, quæ vox denotat mu-
„ rem qui inter volandum tremulas alas concutiendo ſonum
„ excitat licet obtuſum, hoc enim ipſis proprium verbum
„ *fladderen* ſignificat, unde metaphorico ſenſu *flaedderen* ſumi-
„ mitur pro *garrire* & dicitur de his qui nimiâ loquacitate im-
„ portuni ſunt. Similì vocabulo utuntur Belgæ & alii Germa-
„ niæ ſuperioris populi. Nam *pladderen* dicunt de Anſeribus
„ aut Anatibus aquam ſubinde alis verberantibus atque ita ſo-
„ num edentibus.

Ad hunc Aldrovandi locum magis dilucidandum addo: Murem noſtrum alatum, quem tamen, ut Poëta Patriâ Sulmonenſis canit, pluma non levat, aptius dici *Fladdermaus* quàm à multis Germaniæ ſuperioris incolis *Fledermaus*.

Germanis enim *Maus* idem eſt ac Latinis *Mus*; *fladderen* vero ſonum obſcurum ex motu alarum ſæpius repetito ortum ſignificat, qui aliquando in compoſitione alarum ad volandum in aliis avibus, aliquando in volatu meticuloſo, qui veſpertilionibus, adſcribitur, obſervatur. Solent enim dubiæ hæ aves volitatione incertâ, indirectâ & tortuosâ uti, contrario ſcilicet alarum motu aliarum rapacium volucrum, quæ alas ſuas vix ac ne vix quidem movent, cum inſtar teli ex ſublimi æthere miſſæ prædæ in terra ipſis præpoſitæ recta ferè linea quaſi injiciuntur. Hinc Caſparus Schwenkfeldius, Medicus olim in Sileſia Cervimontanus in Theriotrophio Sileſiæ duo nomina muris noſtri volitantis poni curavit, *Fladermaus & Fledermaus*, poſterius, quia vulgariter ita vocatur, prius quia deberet ita vocari. *Fladern enim & fladderen* Germanis ſuperioribus denotat non tantum verbis multis iisque aliquando ineptis, ut Aldrovandus vult, animi ſenſa proferre, ſed et actibus inconſtantiam ſuam oſtentare, quadrata miſcere rotundis, ita ut

finem

finem optatum, ſi non per varias ambages vix ac ne vix quidem obtineant, de quibus verè dici poſſit:

Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus.

Hominem tali ingenio prædìtum Nationales mei Sileſii Faſel-hafftig l. einen Fladder-Geiſt vocant, quaſi dicas: ſpiritum ſine prævio rationis ductu hinc inde ſeſe moventem & ut ebriis accidit ferè titubantem greſſuque firmo ac ſtabili rariſſimè incedentem & res ſuas tractantem. Vox *pladderen* non Belgis tantum, ſed & aliis Germaniam inferiorem inhabitantibus populis in uſu eſt, quando de avibus aquatilibus præcipuè majoribus loquuntur, quæ alis ſuis aquam verberantibus ſonum edunt, hunc Ruſtici in Sileſia per verbum *Platſcheren* exprimunt. Differentia vero inter voces *pladderen* & *fladderen* mihi eſſe videtur, quod Germani voce *priore* utantur quando aqua mediante inſtrumento qualicunque, & *poſteriore*, quando aër, ut ſonus edatur ille obſcurus, ab avium alis agitatur. Cæterum, quodſi in voce *pladderen* loco quartæ litteræ *d.* ponatur littera *u*, legitur *plauderen* quod Germanis ſuperioribus idem eſt ac *garrire*.

Jam ad Realia procedendum:

Anno poſt Chriſtum natum 1714. die 10. Sept. veſpertilionem marem mortuum ſub arbore in horto meo inventum, cui cranium quodammodo læſum erat, filia mea natu minima offerebat, quem accuratius conſiderandum mihi tunc temporis proponebam.

Oculos animadvertebam minimos nigerrimi inſtar punctuli, uti mihi olim in talpis apparuerant, in anteriore aurium radicis parte poſitos, unde Luſitani veſpertilionem jure non poſſunt nominare lingua ſua Morcego vel Murciegalo, i. e. Murem cœcum.

Aures in unoquoque latere videbantur binæ, ſed videbantur, exteriores quæ vulgo Aſininæ dicuntur, de quibus in ſequenti obſervatione prolixior ero & accuratior, quadruplo largiores & altiores interioribus.

Maxillæ dentibus minimis acutissimis & candidissimis repletæ erant, ex quibus præ cæteris eminebant canini dicti, inferior autem maxilla brevior superiore, ambæ in parte antica rostro suillo similes, nisi quod in superiore pili pauci longiores instar felis barbæ adessent.

Diducta utraque maxilla rictus apparebat amplus cui in exiguo hoc animalculo digitus minimus imponi, hinc lingua cum frenulo suo facilè conspici, imò Os hyoides ad radicem linguæ positum non difficulter tangi poterat.

Sutura Lambdoidalis hiabat, hinc occiput elatius singularis crassitiei & duritiei in conspectum veniebat.

Alarum substantia membranacea nos docet Italos Vespertilioni inconveniens dedisse nomen eum nominantes *Ratto penugo* vel *penago*, i e. Murem pennatum. Hic enim exceptionem patitur regula: Omne quod volat habet pennas. Has, loquor de alis una cum armis & pedibus curiosius examinatas vid. in Obs. 48. Decur. secundæ anni primi ab Excell. Collega nostro D. D. de Muralto, qui de Caudâ ejus nihil aliud memoriæ reliquit, quam eam rotundam in vespertilione fœmella inter alæ duplicationem latere, eamque possidere nocturnam nostram avem citat figuram Sceleti ab Excell. Lachmundo Ephemeridibus ann. IV. obs. 152. inserti. In figura Gesneri nulla observatur cauda. In Jonstoni vero eò clarior ante oculos ponitur & quidem cuspidata Tab. XX. qualem in hoc meo subjecto ipse inveni & quidem ex articulationibus osseis septem compositam, duobus pollicibus longam in acutissimam cuspidem desinentem, qua sola excepta tarsis pedum videbatur annecti membrana ferè triangulari.

Penis oculo nostro sese sistebat longissimus, quodammodo exertus & in cadavere adhuc ferè rigidus.

De Interioribus semimuris visceribus in Gesnero & Jonstono nihil legitur. Aldrovandus æque ac Bellonius scribunt, eadem planè convenire cum muribus vulgaribus cum quibus & citatus de Muralto consentit, nisi quod ex suo subjecto annotet

notet ſitum Hepatis in ſiniſtro Hypochondrio, renis dextri in ſuperiore, ſiniſtri in inferiore loco, longitudinem inteſtinorum, quorum ductus æqualis fuit capacitatis, dimidiam ulnam æquaſſe & uterum bicornem cum duplici ovario adfuiſſe.

In meo ſubjecto corpuſculum integrum in tabula anatomica expanſum vix accedebat ad longitudinem dimidii digiti minimi exceptis capite & cauda.

Hepar ſat magnum, pari modo ren dexter transverſum in modum vertebris lumbaribus ſuperimpoſitus, longè minor ſiniſter qui circa regionem inguinalem inveniebatur.

Lienis magnitudo dimidia erat Parenchymatis hepatici, ventriculus contra exiguus & vacuus. Inteſtina ſeptem vicibus tam longa quam totum veſpertilionis corpuſculum capite & cauda non menſuratis.

Cor quoque inſigne, ſuperabat ferè dimidiam hepatis magnitudinem ita ut propè integram thoracis cavitatem impleret & pulmones in poſteriorem thoracis partem reprimeret quorum exigua portiuncula in ſiniſtro ejus latere conſpiciebatur.

Arteriæ aſperæ pars poſterior membranacea oculis egregiè ſeſe objiciebat uti & muſculi pectorales carnoſiſſimi.

Declinabat ad veſperum dies, cadaver igitur muris qui etiam à ſero veſpere nomen tenet ſeponendum erat, quod in armarium probè occluſum recondo. Verum enim vero cum ſequenti die in illud inquiro ut obſervationes inceptas continuare poſſem, ſpe mea fruſtatus, nil niſi alas ejus antecedente die tabulæ claviculis infixas cum parte capitis poſtica cerebro & cerebello vacua reperio, nam mures vivi non alati, loco trepani dentibus uſi craſſum ſatis cranium perforaverunt ut contentis in eo appetitui inordinato ſuo ſatisfieri poſſet, poſtquam reliquas pectoris æque ac abdominis partes univerſas & ſingulas ita ut ne oſſiculum quidem remanſerit, Pica forſan laborantes devoraſſent.

(Berolino Auguſtam Vind. d. 28. Sept. An. 1724. miſſa.)

OBSERVATIO CLVIII.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Vulnus abdomen utrinque penetrans.

IN ultimo *Ephemeridum* tomo, *Cent.* sc. *IX. Obs. LXX.* descriptum legitur vulnus, abdomen utrinque penetrans, intra decem dies persanatum. Mihi priori anno casus obtigit analogus, quem proin exponere, & potiores ejusdem circumstantias paucis recensere, B. L. non ingratum fore confido.

Studiosus juvenis, corpore robustus & sanus, d. 13. Maji 1723. à meridie cum sociis tibiam inflat, ad tres vini libras bibit, inde cœnatur, & abhinc hypocaustum petiturus suum vulneratur in abdomine supero, nec litigans cum adversario, nec causam ullam cum illo habens, imò ne gladio quidem cinctus suo. Nihilominus ab accepto ictu ambulat adhuc per ædes, advenienti hospiti, quid secum interea actum fuerit, exponit & Chirurgum quietus expectat. Hic venit cito, videt *vulnusculum* modò parvum, *angustum*, & indusium satis quidem cruentum, hæmorrhagiam tamen facilè sistendam, nec propriè largam, multò minus enormem. Audit etiam vulneratum alacriter loquentem, nec animo linquentem, nec de molestiis vel doloribus conquerentem. Hinc vulnus deligat de simplici & plano. Ex adstantibus verò aliquis observat maculam indusii cruentam in dorso quoque, &, alterum ibi vulnus esse reputans, chirurgum ejus rei certiorem facit. Hic, remoto indusio, terretur statim cùm videret, secundum hoc vulnusculum *posticum* primo antico correspondere, ensemque abdomen totum perforasse. Deligat tamen & hoc eadem ratione, maximè quòd hoc nec sanguinem funderet adeò copiosum, nec magnitudine priori accederet, quippe vix *subduplum*.

Inte-

Interim res Medico & Chirurgo videtur ſuſpecta, qui proin curæ ſocios ſibi eligunt me, cum chirurgo jurato *Simonio*, lithotomo & embryulco noſtrate. Vocamur uterque cùm jamjam nocteſceret, & accurrimus celeriter.

Deprehendi igitur vulneratum in lecto quidem jacentem, ſed mirum quàm thraſonico & jactabundo modo traducentem ac vilipendentem vulnus ſuum, nihil iſtud importare, nullum undique eſſe periculum. Inquietus erat in lecto, brachia huc illuc, ſurſum deorſum jectigans, vultu rubens, pulſum in utroque carpo plenum magnum offerens. Et cùm quietem ac tranquillam in lecto continentiam ipſi commendarem, loquax regerebat ſtatim, necdum omne vinum tranſpiraſſe. In medio autem hujus loquacitatis ſuæ & diſcurſus noſtri examinatorii, (in quo tamen nihil audivi, niſi unicam de ardoris ſenſu in loco vulneris, ſed tolerabili, querelam) ex improviſo ſeſe erigens, *vomere cruenta* incipit, benè largiter, facilè, cibis ſemicoctis vinoque permiſta, omnia tamen æqualiter rubentia, æſtimata ferè ad libras duas. Factum hoc ſine alteratione prævia notabili, absque deliquio, absque etiam ſingultu, qualem tamen modò unicum ante horulam audiviſſe voluit Medicus primùm vocatus. Et erigere ſtatim poſtea in lecto ſeſe potuit ad religationem & inſpectionem vulneris ægrotus.

Vulnus *anticum* igitur vel tandem vidi eſſe in ſiniſtro hypochondrio anteriori, diſtans tantum à papilla ſiniſtra quantum ab umbilico, ſed à linea recta ab utroque hoc extremo duci concipienda deflectens ſiniſtrorſum unius pollicis latitudine, penetrans in cavum abdominis proximè ſub cartilagine coſtæ decimæ. Anguſtum valdè, nec longum, nec latum, ſed reſpondens gladio acuto tereti, einer Stoß-Klinge, uti etiam punctim inflictum eſt. Promanabat ex illo paucus ſanguis fluxilis, & ſtylus ultra pollicis longitudinem adigi facilè poterat. Attactum æger ibidem ægrè tulit, de prius dicto ardoris ſenſu querulus. Nec in loco vulneris, nec alibi per abdomen quidquam

quam tumoris erat. Nulla tuſſis aderat, reſpirandi difficultas nulla, nec inter reſpirationem concitatam, qualem ægro tum injunxerat Medicus alter, candelam ceream interim vulneri admovens, ullum prodeuntis aëris indicium.

Vulnus *poſticum*, antico minus, ſubduplum ut dixi, prodibat in ſiniſtro dorſi inferioris latere, digitos quatuor latos à mediâ ejusdem ſpinâ, ſub coſta ultima duodecima. Etiam ex hoc profluebat parum ſanguinis. Etiam hoc admittebat ſtylum facilè in profundum.

Inciſionem & ampliationem vulneris anterioris, quam primùm vocatus Medicus propoſuerat, judicavi ego nec utilem nec neceſſariam, materiæ cuicunque exitum ſatis patulum eſſe & geminum, ad vomitum verò cruentum nihil ipſam penitus conferre, totus reputans. Unde utrumque vulnus, poſt geminam injectionem decocti travmatici (quod tum ad manus erat, ab altero Medico præſcriptum) cum ſpiritu vini probè remixti, & intruſam turundam emplaſticam, deligatum rurſus fuit pro more.

Interea verò cùm vix abſoluta eſſet hæc deligatio, vulneratus *ſecundâ*, & paulo poſt *tertiâ vice vomit* iterum *cruenta*, benè multa, multis grumis ſanguini fluido & florido remixtis. Iterum ſine deliquio. Non autem ſine *pulſu* inſigniter mutato. Qui enim priùs ante horulam magnus fuerat atque plenus, ut venæſectionem in pede ipſi decreverim, poſt deligationem & vulneris inſpectionem adminiſtrandam, à primo ſtatim vomitu cœpit imminui, languere & usque remittere, ut tandem non ſupereſſet, niſi gracilis, *debilis*, obſcurus. Cum *facie* non amplius turgidâ floridâ & rubicundâ, ſed jam *pallidâ*, collapſa, tantum non emortuali. Æger etiam non ita loquax amplius, ut antea, ſed taciturnus, ſolicitus, dormire volens, imò ſomnum anxiè deſiderans.

Venerunt ita tres iſti vomitus intra unius horulæ ſpatium, bihorio ferè ab accepto ictu, laudati quidem à vulnerato, quòd evphoriam ipſi tulerint & remiſſionem anxietatis atque oppreſ-

ſionis

ſionis in pectore, quæ magna prius fuerit, etiamſi ne verbulo quidem mentionem ejus antea fecerat; ſed ſuſpecti admodum mihi æquè ac adſtantibus reliquis, qui, ſi per noctem iſta quidem omnia continuaverint, ultima ægroto, fateor, imminere credidimus.

Nihilominus ex ancipiti hoc rerum ſtatu divina Soteris Gratiâ ſervatus & liberatus mane d. 14. Maj. fertur noctem reliquam tranſegiſſe inſomnem quidem & inquietam, absque tamen ulteriori vomitu; Urinam miſiſſe citrinam naturalem, ad ſolvendam alvum ſurrexiſſe, ſed fruſtra, quippe pedibus admodum infirmus atque genubus tremulus, proin ab Amico in lectum citò iterum deportandus. Certè pulſum mihi, hora ſeptima matutina ad deligandum venienti, offert non amplius debilem, gracilem, parvum, ſed magnum rurſus atque plenum; ſub ipſa deligatione etiam erectus in lecto, & ab Amico ſuſtentatus, diu ſedet, omniaque feliciter ſuſtinet, ſemper quidem imminere vomitum, adeoque properandum eſſe inquiens, nec tamen actu vomens, nec ſingultiens, nec ullum vel deliquii vel ſpaſmi ſignum exhibens.

Et quid multa? Abhinc *benè* omnia procedunt. Vulnus utrumque circumcirca leviter intumeſcere, & laudabile pus fundere incipit. Abdomen nihil quidquam intumeſcit, nec tenditur. Ventris borborygmi audiuntur, ructibus atque flatibus liberè ſuccedentibus; urina manet citrina, cum nube ad fundum demiſſa; alvus ordinatè ſolvitur, nec quidquam cruenti unquam exhibet; cibus & potus ſapit; ſomnus naturalis eſt; nec præter leve modò caloris incrementum veſpertinum, utique febris vulnerariæ indicium, quidquam habet de quo conqueratur vulneratus, *intra 14. dies* reſtitutus & plenè *ſanatus*, ut vale univerſitati dicere & domum proficiſci potuerit.

Therapiam ſi quis deſiderat, illam ſimiliter dabo paucis. *Venæſectio*, pedi primùm deſtinata, fuit iterum intermiſſa, ob intervenientes vomitus cruentos, & dictam pulſus mutationem adeò inſignem; altero mane judicata abs me non amplius

neceſſaria; inſtituta nihilominus poſtea, me inſcio, demum à meridie in brachio. *Enemata* duo intra primum triduum ſalutariter applicata. Vulneri per ſiphonem injecta, ægro etiam aliquoties cochleatim propinata, *aqua ſclopetaria. Diæta* ordinata tenuis gelatinoſa. Internè verò dati ægro *pulviſculi* ex nitro, gummi arabico, coralliis rubris, margaritis, ab initio non ſine grano camphoræ; per diem cochleatim *mixtura* ex aquis leniter diapnoicis cum confect. alkermes & pulv. pannonico; ad ſorbillandum quoque *infuſum theiforme* ex agrimonia, ſanicula, hyperico, veronica, betonica &c. ad noctes denique alternas modo tres *pilulæ* theriacæ cœleſtis, modò *emulſio* amygdal. dulc. cum ſem. melon. &c. Cæterùm *turundis* conceſſus utique locus fuit, ſecus ac in obſerv. annotatum eſt, ut apertum diutius ſervaretur utrumque vulnus, & procuraretur exitus non modò liquori per ſiphonem parcè injecto, ſed & puri, aut collecto intus liquamini cuicunque.

Quid hic intus ſauciatum vulneratumque fuerit, aut quanam iſte vomitus cruentus ratione venerit, diſputari equidem prolixè poſſet. Dabitur forſan occaſio dicendi de hoc quædam alibi. Hic modo claudam verbis *Ill. Hoffmanni*, qui in ſuo de *Fato Phyſ. & Med.* ſchediaſmate: „ Peculiarem planè, inquit, „ DEI providentiam atque directionem in graviter vulneratis „ frequentius obſervare & admirari licet; dum in exemplis „ nobis aliquoties hic loci fuit, quosdam gladio perfoſſos fuiſſe „ iis in locis, quæ partes vitali corporis conſervationi immediatè ſervientes cuſtodiunt, illæſis iisdem manentibus, adeò, „ ut exquiſitiſſima partium earumque ſitus notitia inſtructus, „ vix deſtinata opera tam innoxiè telum tra- „ jicere potuiſſet.

OB-

OBSERVATIO CLIX.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Amavroſis.

QUalem in cit. *Ephemeridum* tomo ult. *Cent. X. O. 28. Illuſtris Dominus Director* recenſet Amavroſin dextri oculi, à percuſſione ejusdem violenta natam, talem mihi nuper in ſiniſtro oculo exhibuit Studioſus, ſed absque nota cauſa vel prægreſſa violentia quacunque venientem. Licebit eam recenſere paucis.

Juvenis, ſtatura brevis, corporis habitu gracilis & macilentus, capillis niger, ante aliquot annos tertianâ noſtra epidemia etiam prehenſus, indè tamen hactenus benè valens atque diligens, quippe in multam ſæpe noctem lucubrare ſolitus, obſervavit *oculo* ſuo *ſiniſtro* (nunquam dextro) obverſantes *muſculas*, ſed eas aliquandiu neglexit, quia pro veris animalculis per aërem volitantibus tamdiu habuit. Tandem verò manibus captaturus talem majuſculam & prehenſurus, oculis quoque illam perſequens, ſimulque in vicino pariete quaſi depingi videns, deceptum ſeſe hactenus opinione ſua agnovit, proin illas ne quidem amplius curavit, maximè quod nec doleret inde vel ruberet oculus, nec ullum in legendo ſcribendove detrimentum caperet.

Cùm verò in ſeptimanam modò quartam durarent iſta, ex improviſo inter legendum, circa ipſam meridiem, miratur muſculam ſuam, quæ parva prius nihil ferè hactenus ipſi faſceſſerat moleſtiæ, *augeri* ſimul & ſemel, ad magnitudinem phaſeoli, prorſus nigri, circumcirca tamen quaſi nube quadam cincti clariore, quo ipſo proin literas multas obvelavit, atque viſum ferè omnem iſti oculo intercepit.

Cùm & hæc moleſtia duraſſet per duas ſeptimanas, neque tamen lumen omne iſti oculo ademiſſet, quin legere adhuc

iſto potuerit utcunque, tandem, ſimili veloci modo, iterum quaſi nihil cogitantem invaſit & ſiniſtrum ipſius oculum occupavit *nigredo* major atque *tenebricoſitas* tanta, ut legere amplius vel perſonam agnoſcere, coloreſve iſto oculo diſcernere non potuerit, lucis modo atque tenebrarum viciſſitudines valens diſtinguere.

Ita conſtitutus me demum conſuluit, atque ſuper varias circumſtantias quæſitus ſeqq. ſuperaddidit: *Nullam* prorſus *cauſam* eſſe ſibi cognitam; Lucubrationes iſtas non æquè fuiſſe nimias, ad horam modò noctis decimam vel undecimam, raró ultra, protractas; Nihil conſtare ſibi de ſiccata ſcabie, nihil de emanente vel ſuppreſſa narium hæmorrhagiâ, de catarrhis nihil. Ebrioſitatem omni modò declinavit, & contra non exceſſus ſaltim ſed actus omnes venereos & laſcivos ſolenniter proteſtatus, victu autem ſemper uſus eſt laudabili, cum reliquis ſodalibus eodem, quibus tamen nulla unquam de viſus hebetudine querela fuit. Nunquam quidquam in dextro oculo fuiſſe obſervatum, ſed manſiſſe huic priſtinam viſus aciem; nec ex ſiniſtro lachrymas ſtillare, nec ullum cujuscunque morbi alterius indicium ſibi notum eſſe.

Hiſce ita perceptis, tandem oculos etiam inſpexi ipſos, & deprehendi, nullum prorſus in affecto ſiniſtro comparere vitium, niſi quòd *pupilla* ejusdem altera dextri oculi ſit paulò *amplior*; de reliquo utrumque eadem exhibere phænomena, dilatari in tenebris, ſtringi ad lucem, referre intuentis imaginem.

Ante omnia igitur diætam ordinavi, lucubrationibus omnibus interdixi, ad diem proximum pulveres digeſtivos dedi, ex cinab. nativ. præpar. cum nitro puriſſ. cryſtall. præpar. & ocul. cancr. præpar. non ſine ſuccino præpar. ſem. fœniculi & rad. valerianæ. Deinde potiunculam laxantem ſcripſi ex rhabarbaro & ſennæ foliis, in aqua coctis, cum manna. Abhinc curavi *veſicatoria* in utroque brachio poni, valerianæ radicem, cum fragmento ſuccini, in dorſo ſuſpenſam geſtari, mane ſemen

men fœniculi maſticari, ejusdemque decocti calentis vaporem oculis excipi; internè verò uſurpari *pulverem* ex rad. valerian. herb. euphraſ. ſem. fœnicul. ſuccino præpar. cryſtall. præpar. matr. perl. præpar. non ſine nitro puriſſ. cum *infuſo theiformi* ex herb. euphraſ. c. flor. beton. meliſſ. acetoſella, ſalvia, flor. conſolid. regal. cichor. paralyſ. cyani: & *pilulis*, ſumendis noctibus alternis, extr. bezoard. chaquerill. helenii, pœoniæ, valerianæ, ligni aloes, caſtorei, rutæ, cum cinab. nativ. præpar. &c.

Poſt dies 14. lætus rediit & nuntiavit recuperatam oculo *videndi facultatem*, nondum quidem diuturnam adeò & conſtantem, ſed *matutinam* modò, dum evigilans per horam unam, alias plures, ſemel ad prandium usque videt iterum diſtinctè omnia, ita tamen, ut & ſin. illi oculo obverſetur adhuc deſuper quaſi ſuſpenſa nubes exigua, & occluſo dextro eidem tenuis videatur obverſari nebula, vel araneæ tela. Reliquum diei nondum quidem de hac viſus claritate participare, neque tamen priſtinam caliginem ſupereſſe. Quandoquidem verò proficiſcendum ipſi erat ad Avunculum, ut vicarias apud ipſum in eccleſia præſtaret operas, hinc ante diſceſſum ejus dedi modò unicam pilularum laxantium doſin ex aloe præpar. cum magiſt. jalapp. & extr. panchymag. non ſine acceſſu extr. valerian. inſuper veſicatorium jam nuchæ imponendum ſuaſi, pulveris verò nuperi atque pilularum reiterationem, ac reliquorum evporiſtorum continuationem commendavi, dato ſimul naribus leni *errhino*, ex herb. majoran. flor. lil. conv. ſemin. nigell. & elæoſacch. errhino; ſub quorum uſu tandem penitus convaluit, & priſtinam *viſus integritatem* recuperavit.

Digitized by Google

OBSERVATIO CLX.

DN. D. ALEXANDRI CAMERARII.

Hydrops Saccatus.

QUod in disputationum academicarum primâ, sub præsidio *Parentis Desideratissimi* quondam habita, pronunciavi de hydropis specie saccata; scil. illam, dum adhuc est *in fieri*, plerumque *difficulter* admodum *agnosci*, quando autem *inveterata & radicata* est, adhuc *difficilius curari*, id experientia non simplici interea edoctus fui. Dabo utriusque specimen ex anatomia practica, quod hoc ipso demum labente anno mihi suppeditavit gemina fœminini cadaveris sectio.

Scil. Obstetrix in vicino pago, quadragenaria, paupercula, decem liberorum mater, gravidam sese reputaverat tamdiu, donec præterlapso pariendi tempore immota maneret, quin indies increscceret, abdominis moles, tabescente interim & in statum merè sceletiformem redacto reliquo corpusculo. Hæc aliquoties me accesserat consultura, & sententiam exploratura meam super paracentesin, à Chirurgo tantoperè sibi commendatam, facilior ad sustinendam illam, quàm ego quidem ad instituendam, quia ex inæquali abdominis mole, & diverso diversarum regionum renisu credidi, casum hunc similem esse illi, quem *in Ephem. Cent. IV. O. 162.* descriptum legimus. Unde toties dimisi illam, cum adhortatione de patienti tolerantia, nec tamen sine instructione etiam de curâ palliativâ, & molestiarum ac symptomatum mitigatione possibili. Cùm verò ex instituto meo nuntiaretur mihi, illam diem tandem obiisse suum, operæ pretium fore existimavi, cum Auditoribus quibusdam meis excurrere, & abdomen aperire.

Depre-

Digitized by Google

Deprehendimus igitur, *abdomen* ambitu ſuo æquare *duas ulnas* noſtrates; propendere quidem & inclinari magis in dextrum latus, protuberare tamen & *acuminari* in ſiniſtro latere, infra umbilicum, verſus pubem; ubi etiam mollius ad tactum fuit, ut fovea digitis potuerit imprimi, cùm in reliquo tractu tenſum, durum, digitis ne quidquam cederet.

Inciſa cutis illicò corrugari cœpit & contrahi; ſub illa perparum membranæ adipoſæ ſuperfuit. Ad utrumque verò hypochondrium, inter cutem & abdominis muſculos, loco pinguedinis *veſiculæ* erant ſero plenæ, turgidæ, quod proin copiosè ſatis promanavit limpidum, flavum, membrana *emphyſematis* inſtar quaſi ſpumam vel congeriem veſicularum tenuiſſimarum inflatarum referente.

Inciſo ſuſpenſa manu modicè peritonæo in lineâ albâ, protuberavit ſtatim maſſa quædam mollis, tenax, alba, repræſentans inteſtinum flatu turgidum; quæ tamen nec inteſtinum fuerat, nec omentum, nec alia pars abdominis; ſed ex poſt facto comparuit, eſſe *mucum tenacem viſcidum*. Præter hunc nihil hic prodiit; digitis autem & ſpecillo deprehenſæ fuerunt variæ cellulæ & cavitates.

Inciſione igitur altera opus eſſe videbatur, ad ſiniſtrum umbilici latus, ubi cultri acie vix leviter adacta profluxit ſtatim, non aqua, nec ſeroſum quidpiam tenue, ſed *materia fæculenta*, craſſa, ſpiſſa, fuſco-bruna, quandoque ſtriis tincta cruentis, alias particulis variegata craſſioribus candicantibus, quaſi pultaceis vel adipoſis.

Cùm effluxiſſet tenue (ſi quidem vocare ita licet portionem utcunque adhuc fluidam, utut benè viſcidam & ſpiſſam) adhæſit tamen parietibus internis undique adhuc multum viſcidi & tenacis muci, qui patellis figulinis abradi, & ægrè quidem ac difficulter præ glutinoſitate obtineri potuit.

Utre hoc ita evacuato *nihil* tamen in conſpectum, prodiit de viſceribus abdominis aut inteſtinis; ſed tangebatur

modò

modò ad utrumque, inprimis verò dextrum, latus magna parietis illius incraſſatio atque denſitas. Unde cruciatim, à cartilagine xiphoide usque ad oſſa pubis, & ab uno lumbo ad alterum facta inciſio, & tota cavitas adſtantium oculis abs me fuit expoſita.

Ita comparuit hic *ſaccus* in *ſin* latere 2. circa umbilicum in *medio* 3. in *dextro* autem latere ultra 4. *pollices* latus vel *ſpiſſus*, multas ubique habens *cavernas*, majores, minoresque & in his concludens *gluten* illud albicans, quod ſupra dictum fuit prorupiſſe à primâ ſtatim peritonæi puncturâ.

Hic ipſe mucus, quomodocunque nominari velit, bibliopegorum gluten benè craſſum colore ad amuſſim exhibuit, ſpiſſior modo adhuc & tenacior, unde integra ejus fruſta potuerunt modò manibus ex cavernis iſtiusmodi premendo protrudi, modò digitis etiam extrahi.

Reliqua *utris* ſubſtantia fuit in locis quidem illis incraſſatis *fibroſo-celluloſa*, in cæteris autem *membranoſa*, ordinariam tamen membranarum craſſitiem ubique excedens, planè juxta obſerv. *B. Avi in diſſ. c. t. Anat. Hydrop.*

Quia ſectio longitudinalis, à cartilagine xiphoide usque ad pubem continuata, proceſſit deſuper & infra aliquantum ultra cavitatem hujus utris, hinc deſuper quidem abdominis viſcera cum inteſtinis, infra autem uterus cum veſica videri & tangi, digitis autem membrana ſubtus tota elevari potuit; manifeſto indicio, illam jacuiſſe ſuper inteſtina in abdominis cavitate, contiguam modò, non continuam nec cohærentem.

Circumcirca autem quatuor iſtæ laciniæ extrorſum ad muſculos abdominis per mutuas fibrarum inſertiones ita quidem accreverunt, ut digitis tamen undique potuerint liberari & ſeparari absque cultro.

Quo proinde facto ſeorſim elevari atque iterum reponi potuit triplex laciniarum quadriga: 1. cutis; 2. integumentorum abdominis, ſed benè extenuatorum & emaciatorum; 3.

illius

illius utris, qui ubique ferè admodum ſpiſſus & craſſus, præter parietem quaſi ſuum internum vel poſticum, quo dorſum & abdominis cavitatem reſpexerat, membranoſus tenuis nullibi ferè fuit in anterioribus, niſi ad ſiniſtrum umbilici latus, inter hunc & pubem, ibi præciſè, ubi notabatur ab initio tumidi abdominis protuberantia.

Ita verò in conſpectum venit demum primò quidem cavitas abdominis, cum ejusdem contentis, ſurſum omninò truſis ad thoracem, cætera tamen ſanis, & ſatis benè ſe habentibus, niſi quòd omenti pinguedo omnis fuerit conſumta.

Deinde verò inſignis hujus molis atque utris *origo & connexio:* ſcil. infra, in pelvi, *ad dextrum latus uteri*, ubi principium ſacci adhuc membranoſum, cum ligamentis uteri & ejusdem lateris ovario obliteratis connexum, facili negotio potuit reſecari, atque hoc modo totum ex abdomine removeri.

Uterus ipſe, cum altero ſuo ſiniſtri lateris ovario, erat *in ſalvo*, ſed contractus, parvus, exiguæ admodum intus cavitatis, & in collo ac orificio interno cartilaginis inſtar induratus; ovarium ſiniſtrum ſimiliter; Oviductui verò ſeu tubæ adhæſit hydatis avellanam ferè æquans magnitudine.

Inſtans ſepulturæ tempus plura non permiſit; unde bilancem modò cum ponderibus afferri curavimus, & ponderavimus tam exemptum utrem, quàm collectam prius fæculentam iſtam materiam. Deprehendimus verò, ſaccum quidem iſtum ſ. utrem 12. & liquamen iſtud fæculentum 35. libras civiles pondere ſuo æquare.

Quemadmodum igitur in caſu hactenus recenſito & eo usque inveterato, therapia omnis fuiſſet fruſtranea, nec in confirmato iſtiusmodi malo curæ locus, niſi palliativæ; ſic etiam altera ſectio, quam priori nunc ſubjungam, ſpecimen dabit hydropis ſaccati fientis atque naſcentis, proin adhuc parvuli, ſed eò etiam difficilius agnoſcendi, quia nec abdomine in

tumorem elevato, nec aliis quibusdam ſignis, imò ne menſium quidem anomaliis, ſeſe priùs manifeſtavit.

Etenim *ancilla juvenis*, vix duos ultra 20. annos nata, alacris & ſana, nec morbi ullius unquam ſibi conſcia, ab exploſa ſclopeto glande plumbea vulnerata, & poſt 46. horas mortua, erat mihi nuper inſpicienda.

Hæc autem curioſo admodum, certè non quotidiano, exemplo *ovarium* uteri ſiniſtrum mihi exhibuit *hydropicum*. Intelligendo non hydatidem majuſculam, ab ovario fortè pendulam, qualis phaſeoli magnitudine conſpiciebatur extus ad tubam hujus lateris ſiniſtri, & in ovario alterius lateris, dextro; ſed ſtricto ſenſu, ovarium ipſum liquore intus concluſo turgidum & plenum, magnitudine adæquans ovum anſerinum, unde ab adſtantibus quibusdam, rerum non probè gnaris, diù pro veſica urinaria fuit habitum.

Ex hoc proin, inciſione facta, profluxit *aqua limpida*, *colore flava*, ſapore *ſubſalſa*, quantitate ad uncias quatuor æſtimata, in cochleari ſuper candelæ flammula ſtatim inſtar albuminis ovorum *albeſcens* & *concreſcens*.

Quod autem membranoſus hicce ſaccus, liquore antea turgidus, hoc modo jam evacuatus, genuinum fuerit ovarium, præter alia inprimis docuerunt & ad oculum demonſtrarunt *ovula*, paſſim fibris ipſius interſperſa, & diſtinctè adhuc per ſuperficiem conſpicienda.

Neque tamen in utero, ejusve partibus reliquis, præter hactenus dicta, quidquam deprehenſum fuit, niſi quod à vulnere ſclopetario provenit.

Scilicet glans iſta plumbea in ſummo natis ſiniſtræ & muſculi glutæi (inter quem & cutem pinguedo aderat ſesqui pollicis craſſitie) per ipſum oſſis ſacri foramen ſupremum in abdominis cavum penetrans, non modò nervum ex ſpinali medulla ibi prodeuntem avulſit, verùm etiam propè inteſtinum rectum tranſiens, mediam uteri ſubſtantiam, & abhinc veſicam urinariam pariter in medio, gemino vulnere facto, traje-

trajecit (unde etiam urina omnis in cavum abdominis effluxit) indè ad foramen oſſis pubis dextrum pergens de ſuperiori oſſis ambitu feſtucam longiuſculam pariter avulſit, ibi verò in inguine, ſub principio muſculi pectinæi, proximè ad ramum nervi cruralis antici, tandem ſubſtitit.

(*Tubinga Auguſtam Vindel. d. 29. Dec. A. 1724. miſſæ.*)

OBSERVATIO CLXI.

DN. D. JOHANNIS HARTMANNI DEGNERI.

De dolore quodam perraro acerbiſſimoque maxillæ ſiniſtræ partes occupante, & per paroxyſmos recurrente.

VIr plurimum Reverendus, D[nus.] Durand, Eccleſiæ gallicanæ, quæ hic eſt, Paſtor, nunc ob ætatem rude donatus, 75. annos natus temperamenti ſanguineo-cholerici, & corporis ſtructuræ valde robuſtæ, a puero exercitiis juvenilibus adſuetus, multis dein bellicorum laborum injuriis & exercitationibus ſtrenue agitatus, ſtationem tandem fixam & tranquilliorem nactus, ſemper proſpera uſus eſt valetudine; nec in hac provecta ætate quinquagenarii viribus inferior, ſolis Venæſectionibus, & his more gentis hujus iteratis, adſuetus, nullas vero hæmorrhagias ſpontaneas expertus, a quinque nunc annis inter venandum alvum deponens, excrementa inopinato adſpicit cruore tincta, quorum adſpectu perterritus, huic excretioni poſtmodum invigilare, & illam, forſan ſibi, inſcio licet, jam a multis annis familiarem, ſingulis exacte menſibus periodice recurrentem, ac duos treſve dies perdurantem, ſatis conſtanter absque ullo incommodo inſenſibiliter plane obſervare cœpit. Ubi vero turbari periodicum

Digitized by Google

hunc fluxum vidit, dolores modo renales, modo hemicranicos aut podagricos, aut torporem omnium membrorum expertus eſt. Proprio hinc ductu & auſu Pilulas quaſdam ſibi familiares aloëtico-colocynthiacas, ſtatim aſſumſit, ex quorum uſu & fluxus & prior corporis hilaritas identidem rediit. Factum inde, ut a quatuor circiter annis hæmorrhoidum fluxus paulo inordinatior ſuccederet, & vir ille alio præterea malo, eoque moleſtiſſimo corriperetur, dolore nimirum maxillæ ſiniſtræ valde acuto & adeo immani, ut omnem viri intrepidi patientiam vinceret, ac ille ſibi temperare non poſſet, quin alta voce exclamando cruciatuum remiſſiones a Deo peteret. Doloris acerbitatem verbis exprimere haud quidem valet, ita tamen eum deſcripſit, quaſi acu ignea ſe confodi ſenſerit. Primum dolor ſe manifeſtabat immediate infra glandulæ lacrymalis ſitum, ex quo loco ceu unico ictu & fulminis inſtar per transverſum quaſi oculi, & muſculum, qui palpebram deorſum trahit, ad temporalem pervadebat, & hinc admodum auctus quaſi plurimis ac decem velut acutum ictibus iterum juxta oculum per muſculum ad naſi alam & ſuperius labrum excurrit, & in hoc ut & in radice dentis canini ſubſiſtit, & in labro talem ſenſum excitat, quaſi ſuperiora verſus trahatur. Deſeruit tamen poſtea dolor partes ſuperiores, & nunc in muſculo ſuperiori labro proprio, zygomatico, ſedem maxime fixam tenet, ubi etiam externe tumorem mollem cum inflammatione levi advertere licet, qualem circa arthriticorum articulos obſervamus, magnitudinem nucis juglandis adæquantem, & dum dolores ſentiuntur, valde conſpicuum, iis vero remittentibus iterum decreſcentem. Dolor hic non eſt continuus, ſed tranſitorius, & per paroxyſmos annuatim recurrit. Dum vero recurrit, haud adeo longæ eſt durationis, ſed per intervalla 4-5-aut ſexies per horam, modo minus remiſſiusque, modo vero intenſius pungit, & poſtquam patientem per menſem aut ultra excruciavit, ſenſim evaneſcit, denuo autem poſt aliquot menſes recurrit.

Quan-

Quando dolor vehementius ſentitur, patiens nec ſalivam exſpuere, nec deglutire, nec cibos aut potum ſumere, nec loqui, nec linguam inter dentem & labrum affectum interſerere poteſt, imo ut uno verbo dicam, in memoratis paribus ne minimum quidem motum ciere audet, aliàs intenſiſſimos ſibi provocaret dolores. Appetitus tamen & ſomnus ut & reliqua corporis officia ſemper ſibi ſatis bene conſtabant. Obſervatum porro fuit, adſtrictiones alvi dolores fovere imo augere, ejusdem vero laxitatem illos paulo ſublevare. Tempeſtas quoque calido-ſicca dolores ferociores, humido-frigida autem leniores illos reddit. Cum meum æger ſuper hoc affectu conſilium expeteret, hæmorrhoidum ſucceſſum legitimum omnibus viribus conſervandum duxi. Et certe, excretio hæc dum inſtabat, aut rite ſuccedebat, ab initio hujus affectus ſenſibiliter ſemper ægrotum levavit, multumque dolores mitigavit. Nunc tamen & in ultimo ejus acceſſu eundem effectum fluxus ille haud amplius præſtitit, quamvis largior per 5. aut 6. dies absque ullo virium detrimento, quin evidenti potius reliquæ ſanitatis emolumento duraret. Suaſi præterea Venæſectiones univerſales, juxta ac particulares proxime circa locum affectum prope angulum oculi interiorem, præſertim malo pertinaciſſime exiſtente, ex qua ultima Venæſectione valde minuebatur, ac per aliquot menſes domitus plane dolor videbatur. Hirudinum quoque applicationem in loco affecto ſuaſi, ſed quæ, neſcio quo caſu, effectu ſuctionis caruit. Recrudeſcente ante duos circiter menſes malo, Venæſectionem in loco affecto iterandam ſtatui, & inciſione haud ſuperficialiter facta forte fortuna arteriam inciſam multumque ſanguinis effuſum fuiſſe retulit Patiens. Cum vero ſemper gravius laborant ii, qui, cum levati morbo videntur, in eum de integro incidunt, ita & minuebatur quidem paululum inde dolor, ſed tamen hæc ultima Venæſectio non æque ac prior expectationi noſtræ ſatisfecit, ad tempus tantummodo levamen afferens. Omiſſo uſu ſupradictarum Pilularum abſor-

bentia, nitroſa, cinnabarina, æſtum ſanguinis temperantia, ac æqualem circuitum promoventia, largiter propinavi, interpoſitis lenioribus laxantibus, in ſpecie mercurialibus, ut & parcius & extra fluxus periodum exhibitis helleboratis, clyſteribus, aliisque ſtricturam lenientibus. Externe tinctura quædam alcalica cum camphora & croco tincta, ut & emplaſtrum quoddam mercuriale, itemque ſaponatum, per vices impoſita, in initio mali multum profuerunt, & patiens ultra 6. menſes ab hac tortura plane immunis erat. Nunc vero & in ultimo morbi aſſultu tantum abeſt, ut ab eorum uſu levetur, ut potius immanius vexetur, ac proinde ab eorum applicatione abſtinere oporteat. Spiritus volatiles urinoſi, tincturæ & olea ſic dicta nervina, e.gr. ſuccini, terebinth. junip. eundem prorſus ſiniſtrum edunt effectum. Formulas, quas ſpiritus vini ingreditur, minime perferre poteſt, & ab aqua vulneraria, l'eau d'arquebuſade dicta, quam ipſi ſuaſerat amicus quidam, tantos cruciatus paſſus eſt, quantos antea fere nunquam expertus fuerat. Præterea alia, in ſpecie e lumbricis terreſtribus parata, at in caſſum omnia, applicata fuêre, pertinaciter perſeverantibus, ac patientem valde excruciantibus doloribus. Ultimum remedium, quod commendavi, fuit applicatio aquæ frigidæ cum linteo, & dein, antiquorum more, guttatim parti affectæ inſtillatæ, ex quo, ut & ſi muſculo temporali applicabatur, magnum levamen ſenſit æger, unde propria ſua & commoda ſane inventione ductus pluviæ tempore ſtillicidium e tecto majori vi, majorique levamine excepit, & ab hinc ſatis tolerabiliter vivit. Compreſſionem porro fortiorem partis affectæ paroxyſmi tempore propoſui, unde dolorem modo ſiſti, modo intercipi poſſe, non ſine fructu ſenſit patiens. Cauſtici potentialis leniſſimi uſum ob loci nimiam extenſionem ſuadere commode haud potui, quamvis æger ad ferenda quævis ſit paratiſſimus. Opiata ob majora & funeſta, vires frangendo, præprimis in hoc ſene metuenda mala interne non admittenda cenſui, præprimis

mis cum externe applicata nil ſolatii afferrent, nec quidquam ſolidi ad curam conferre poſſent. Scorbuticam tandem malignitatem, magnum illud morbonæ idolum, nec accuſandum nec oppugnandum cenſui. Cum enim quondam idem plane affectus Clariſſ. Academiæ Nat. Curioſorum Præſidem Primum, D. D. Bauſchium affligeret, ſcorbutum ſuſpicatus, diu maſcule hunc morbum impugnavit, non vero expugnavit. Cujuſmodi hiſtoriam, noſtræ ſimillimam, ni dixeris forſan eandem, legiſſe me memini nullam, præter citatam, quæ extat in Miſcellaneis Nat. Cur. Dec. I. Ann. II. in hiſtoria ſuccincta ortus & progreſſus dictæ Academiæ &c. Arthritico-ſpaſtici autem aliquid hic ſubeſſe, & in hanc, (aut data occaſione in reſolutorium affectum) tendere poſſe, cum Excell. Archiatro quondam Gothano, Dan. Ludovico, Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. obſ. 252. ſtatuere haud dubitavi. Hæc ita conſcripta morbi hiſtoria die 8. Auguſti 1724. ad Celeberrimum doctiſſimumque quendam Profeſſorem data eſt, illam ut examinaret, intricatiſſimumque hunc affectum aliquo maturiori conſilio curandum ſuaderet. Reſponſoriæ erant ſequentes: „ Fecit exploratio hiſtoriæ morbi, ut cenſeam, locum, qui ſe„ dem dat malo, & qui, eo urgente, tumet, ſub orbita oculi, „ eſſe ferro ignito inurendum ad profunditatem unius alte„ riuſve lineæ geometricæ, id quippe exſtirpando radicitus „ malo profore puto. Ad hos D^ni.^ Profeſſoris literas ita reſpondi: Conſilium hoc ſecutus fui, locumque, qui ſedem dat malo, & qui eo urgente tumet, ferro ignito tam profunde inurendum curavi, quam licebat. Dolor quidem in loco uſto ceſſat, ſed exinde modo infra illum locum, modo ſupra, modo ad ejus latera immaniſſime vagari perſeverat, adeo ut ſi totus locus, per quem dolor graſſari ſentitur, urendus ſit, ſpatium unius pollicis in forma quadrata ſumtum expleret. Quod etiamſi fiat, dolorem tamen hac via ſiſti poſſe, tantum abeſt ut credam, ut potius verear, ne is poſt latius ſerpat, rurſusque idem remedium expoſcat. Hæc fuit ratio,

quæ

Digitized by Google

quæ me a cauſtico potentiali antea deterruerat, quamvis illud ob loci ſatis largam extenſionem, dolorisque vagi variam mutationem, ferro longe commodius adhiberi poſſe videatur. Exiſtimo tamen, nos non inepte facturos, ſi nervi propaginem eo ipſo foramine, quo ex oſſe maxillari ſub orbita oculi egreditur in genas, aduremus, quamvis ibi neque tumor neque dolor adſit de quo nec non de cauſa genioque morbi, ut ſupra laudatus vir ſententiam & conſilium mecum communicaret, denuo rogavi. Reſponſum ejus hoc fuit: „Malum videtur hærere in oſſe corrupto, cujus acer humor „nervos ea parte transmiſſos rodit. Quum locus, tumor & „doloris ſedes pertinax ſolo ferro ita mutari queant, ut ex-„ſtirpetur, id præcipue ſuaſi. Nec aliud vel jam remedii „cerno. Itaque cum ſpe læti eventus inuri poſſe locum, ubi „nervus ex oſſe maxillæ egreditur, & ipſe cenſeo.

Interea dum id reſponſum expectabamus, affectus quotidie in deterius abiit, ac dolor adeo auctus fuit, ut patiens illius atrocitate plane mutus factus ne verbulum amplius proferre valuerit, ſed omnia litteris ſignificare debuerit. Et ſingulare ſane & maxime notabile hoc fuit ſymptoma, quod patiens tamdiu ab omnibus doloribus immunis manſerit, quamdiu totus fuit mutus, ac ab omni cibo, potu, motuque abſtinuit, hinc & totam ſemper noctem lateri utrique, imprimis tamen affecto accumbens absque ulla moleſtia tranquille dormiendo tranſegit, ſupinus vero cubans, & quamprimum edendo, loquendo, caput paululum fortius agitando, per ſolum inæquale ambulando, vel quocunque demum modo motum in parte affecta, vel tantum per conſenſum, concitabat, ſtatim dolores illos revocabat, ut ipſi per jocum ſæpius dixerim, eum forſan tempore miniſterii nimium loquendo & lautius vivendo ea corporis parte multum peccaviſſe, tantusque nunc pœnas debere luere. Veritus interea ſæpius eſt æger, ne maxime latrante ſtomacho fame tandem ob denegatam deglutitionem ſibi pereundum foret. Dolor erat

pun-

punctorius, lancinans, ruptorius, reiſſende Schmertzen. Dum hæc itaque per octiduum in ſumma ἀκμῇ durarent, patiens vero novam uſtionem ſubire nunc recuſaret, dolor tamen in muſculoſa illa parte ita hæreret, ut tota ſummis digitis apprehendi, tolli, & digiti quaſi ſubtus ſubjici potuerint, ut commode excidi poſſe videretur, itaque decrevi, totum illum locum liquore quodam ſeptico, ad exſtirpandos tumores cancroideos, aliasque excreſcentias mihi familiari, auferre; quo liquore absque ullo ſenſibili aut moleſto ſymptomate ſpatio duorum dierum, duas tertias muſculoſæ dolentis carnis abſumſimus, tertiâ cum perioſtio intactâ manente; ſecuta eſt hæmorrhagia levis, effluentibus circiter centum ſanguinis guttis, quo facto dolor omnis ceſſavit, & conſolidato dein vulnere adhuc dum ceſſat, patiensque in integrum reſtitutus hactenus optime valet.

(Neomago Auguſtam Vind. d. 6. Dec. An. 1724. miſſa.)

OBSERVATIO CLXII.

DN. D. BENEDICTI GULLMANNI.

Tuſſis epidemia Auguſtana puerilis.

AEris conſtitutionem plurimorum morborum eſſe cauſam, epidemicorum vero præcipuam, nemo hodie facile ibit inficias, qui rationem & experientiam pro cynoſura & lapide lydio habet, illiusque naturam cum Phyſicis penitius eſt perſcrutatus, Hippocrate hoc confirmante §. 7. de flatibus, hiſce verbis: qualia ſunt tempora, tales ſunt morbi conſtitutiones, & §. 18. ubi aërem dominum vitæ, & fabrum morborum nuncupat. Vita enim noſtra potius ab aëre, quam alimentis dependet, dum his ad aliquod tempus, juxta varias obſervationes, illo vero, ne ad momentum carere nos poſſe, extra du-

bium longe eſt poſitum, id quod infantes recens nati funeſto ſuo exemplo tota die confirmant, qui certam debent obire mortem, ſi non à puncto excluſionis ſuæ aërem inſpirant; quidni dicam, quod ipſa alimenta ſalubritatem vel inſalubritatem ſuam, certo limite, ab ipſo acquirere debeant. Non igitur mirandum, ſi ex varia mutatione & conditione aëris machina noſtra ſæpius alteretur, variiſque morbis afficiatur. Hoc nobis ſufficienter demonſtravit ſtatus præteriti anni 1724. qui ob temperiei inconſtantiam fœcunda mater exſtitit morborum, quos breviter recenſere, animus eſt.

Per totum Januarium, Februarium & Martium usque ad æquinoctium Vernale vix per ſeptimanam temperatum aërem inſpiravimus, ventis enim mox ab Oriente mox Occidente, nunc à Meridie nunc Septentrione flantibus, ſemper alternabat tempeſtas humida cum ſicca, frigida cum calida, nix cum pluvia, quæ varia mutatio viam ſternebat catarrhis, rheumatiſmis, affectibus hyſterico-hypochondriacis, imo apoplecticis. Variolæ etiam ab initio anni epidemicè graſſari incipiebant, pauciores vero cum malignitate, & confluentes, methodicè modo tractatæ, regimineque debito obſervato, omnes feliciter decurrebant, morbillis vix unus & alter laborabat. Menſe Aprilis magis conſtans evaſit, & per 14. dies frigus cum ventis Aquilonibus regnavit, quod ſucceſſive in temperatum calorem, cælique ſerenitatem ſe commutavit, quæ catarrhis obicem poſuit. Menſis Majus inchoabat cum amœnitate ſuâ vernali, terramque circa finem Aprilis valde ſiccam, pluviis ſuis irrigavit, fluxumque ſcarabæorum Majalium, in magna copia è terra prodeuntium, cohibuit. Junium & Julium regebat: Syrius, usque ad ſolſtitium æſtivum, ſoliſque æſtum ſatis percepimus, & reliqua pars æſtatis valde ſicca exiſtebat, quæ vitibus rubiginem uredinemque inducebant, qua uvarum magna pars hinc inde hortulanis noſtris deperdebatur. Variolæ non minus hoc tempore usque in Autumnum continuabant; febribus bilioſis, Cholericis,

cis, Tertianis irregularibus unus & alter ſporadicè corripiebatur, ſicuti etiam icterus nonnullos infeſtabat. Hæc tempeſtas æſtuoſa perſeverabat ferè usque ad æquinoctium autumnale, paucis intermixtis pluviis. In fine hujus æſtatis & in principio Autumni, Tuſſis Infantum ſingularis, ferina & convulſiva epidemicè ſævire cœpit, quæ infantibus in cunis non pepercit, ſed illorum aliquos è vita ſuſtulit. Hujus cauſa primaria absque dubio (ſalvo aliorum judicio) erat præcedens ſiccitas æſtatis, ferventisque Solis diuturnitas, quâ fiebat, ut tranſpiratio corporis nimium intenderetur, ſpiritus animales maximoperè diſſiparentur, omnes ſecretiones labefacterentur, imprimis vero tonus Ventriculi adeo deſtrueretur, ut ad laudabilem digeſtionem totus iners redditus fuerit, accedente porro, ad ſitim extinguendam, nimia ingurgitatione vel aquæ vel cereviſiæ minus defecatæ, menſtruum illius ita vitiabatur, ut loco ſucci nobilis, blennam viſcidam magnam in copia progeneraret. Hâc materia infarctus & onuſtus ventriculus ſæpius ſeſe liberare tentabat, & per αὐτοκρατίαν naturæ vomitum per vices inſtituebat, absque tamen levamine notabili, cum tenacitus materiæ miſellos nunquam non obligaret, illam iterum deglutire, & ſic illis periculum potius induceret ſuffocationis, ob interceptam aëris communicationem ex ſpaſmodica contractione fibrarum pulmonalium, & impedito motu diaphragmatis explanatorio. Hæc tuſſis longè ſuperabat illam, cujus mentionem faciunt Acta Berolinenſia Vol. VI. 1720. p. 24. quæ per unius menſis ſpatium, noſtra vero ad finem usque anni perdurabat. Rebellis & contumax hic affectus tandem cedebat exhibitis ſæpius laxantibus levioribus, præmiſſis præparantibus, incidentibus, tonumque ventriculi roborantibus, intermixtis antiſpaſmodicis, ſique aliquid febrilis intercurrebat, paucis nitratis. Optimè imprimis audiebant infuſa theiformia pauxillùm crocata, Elixir. Aperitiv. Clauder. Eſſent. Pimpinell. alb. Eſſent. Succin, Eſſ. Cort. Caſcarill. ℞is. ☉. Autumni maxima pars erat ſerena,

 ſana,

Digitized by Google

ſana, morbisque libera, exceptis paucis diarrhœis & febribus Cholericis. Menſis Novembris præcocem nobis hyemem præſagire voluit, dum Borea ſpirante frigus ſuperveniret ſat vehemens, & remittente illo, nix in magna quantitate terram tegeret, ut trahis vehi potuerit, quicunque volebat, rigor vero hic auſterus vix per octo dies duravit, verum ſeſe mutavit in tempeſtatem pluvioſam, quæ fores pandebat iterum coryzis contumacibus, doloribus odontalgicis, febribus catarrhalibus, affectibus apoplecticis atque ſuffocativis, variolæ vero à principio usque ad finem anni pueros moleſtare non deſinebant.

(An. 1725. 10. Jan. exhibita.)

OBSERVATIO CLXIII.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Difficultas urinandi à proſtatis tumefactis.

SEreniſſimus Magnus Dux Hetruriæ, Coſmus III. non tam à provecta ætate, quam indefeſſo in regendis Dominiis ſuis ſtudio, ſumme emaciatus debilitatusque, mane d. 9. menſ. Septembr. An. 1723. menſulæ pro more aſſidens, vehementiſſime per duas horas durante horrore fuit prehenſus: præſens erat D. Joſephus del Papa, meritiſſimus ejus Archiater, qui opportunis remediis occurrebat, à quibus aliquantum ad ſe rediens Sereniſſimis non de alio aliquo, quam urinæ ſuppreſſione querebatur, quamvis notabiles ſtimulos aut moleſtias inde non perciperet. Poſt viginti quatuor horas, poſtquam ne guttula urinæ comparuiſſet, advocatus fuit Chirurgus, Dn. Antonius Benevoli, ut mediante ſyringa urinæ eductionem tentaret, quod etiam altero die feliciter præſtitit, & 32. circiter uncias urinæ optime conſtitutæ prolicuit; quam operationem uſque in duodecimum diem quandoque præfatus Chirurgus

rurgus iterare debuit, negotio ſemper feliciter, & cum beneplacito Sereniſſimi Ducis ſuccedente; poſtea vero absque ſyringæ applicatione urina ſponte excerni potuit. Nihilominus conſiderando qualitatem morbi & reliquas circumſtantias, ſpeciatim ætatem provectam, & ſummam univerſalem debilitatem, infirmitas hæc incurabilis fuit judicata; prout etiam ultimo menſis Octobris die optimus Princeps, in ætate 81. annor. 2. menſ. & 17. dier. placide vitam finiit. Altero die cadaveris apertio & balſamatio fuit inſtituta. Ubi lobus pulmonis ſiniſter nonnihil lividus fuit obſervatus, & ſtomachus chartæ inſtar extenuatus, nec non circa œſophagum adeo corruptus, ut ad primum attactum laceraretur. Ren ſiniſter urina repletus erat, cujus ureterem calculus magnus inſtar nuclei dactyli obſtruebat, & non tantum in hoc, ſed altero etiam in rene magna arenularum & exiguorum calculorum copia latebat. Veſica colore livida, craſſa & durior viſa fuit; cujus prima & interior tunica prorſus abraſa, inque tota circumferentia illius exulcerata comparuit: id quod ab affectu aliquo eryſipelatoſo proveniſſe veriſimiliter creditur, à quo etiam vehementiſſimus ille horror productus fuerit. Tandem proſtatæ ſupra modum craſſi occurrerunt, à quibus difficultatem emittendi urinam ortam fuiſſe judicatum fuit. Reliqua viſcera, interque ea cerebrum etiam, optima qualitate & ſine ulla alteratione inventa fuerunt.

Digitized by Google

OBSERVATIO CLXIV.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Mors ex suppressione urinæ ob tumorem in prostatis glanduliformem.

EXcellentissimus Dn. Antonius Bosi, Medicus, ætatis annorum septuaginta duorum, vir staturæ proceræ, & qui optima valetudine ferme semper gavisus est, tumorem, abscessum & fistulam ad hæmorrhoides passus, sed feliciter curatus est. Postea febris periodica eum invasit, à qua, præmissis universalibus, corticis Peruviani usu brevi convaluit. Decimo abhinc die violentus egerendi conatus cum omnimoda urinæ suppressione, & aliquali dolore ad glandem eum aggressus est, cum febre, quæ secunda die post phlebotomiam adeo remittebat, ut vix febrim eum tenuisse dignosceretur. Sicuti tenesmus nulli obtemperabat remedio, ita & ischuria, nullum circa urinarias partes cruciatum sustinens æger; circa vero renes conquestus est primis diebus de aliquali dolore præcipue vero circa renem sinistrum. Tenesmus ut plurimum irritus erat quamvis frequentissimus, excepto pauco cruore, quem aliquoties effundebat. Tertia die paucissimæ fæces, quæ in innumeris ejusmodi conatibus visæ sunt, albæ apparuere. Intumescere deprehensus est venter, & quarta die guttulæ aliquæ lotii pellucidi defluxere, nec proinde a cathetere quidquam ejus erupit, quamvis ter alias ad ejusdem auxilium confugerent Medici ad levamen Collegæ accersiti. Perdurante tenesmo & stillicidium perdurabat urinæ cum insigni urethræ cruciatu, & crassior aliquantulum secernebatur, adeo ut postremo viscosum aliquod in matulæ fundo observaretur. Aucta est quotidie abdominis moles, & vires paululum perfractæ sunt, ita ut decimo denique cruciosissimæ ægritudinis die, tenesmo intolerabili semper usque ad extremum

mum atrociſſime & frequentiſſime (quinquies enim & ſexies quolibet horæ quadrante) eum torquente, & de quo tantummodo æger conquerebatur, & qui unitus ejus morbus dici poterat, ad ſuperos migravit. Quidquid medicina ſuppeditare potuit conſultum eſt, at omnia incaſſum, adeo ut aptiſſimum in hoc morbo quisque faſſus fuerit illud Cratonis oraculum: *Utinam eſſet tam facile morbos curare quam noſcere!* Diſſecto abdomine, in fellis cyſtide parva bilis quantitas, & hæc cinereo potius ditata colore obſervata eſt, & ſubſtantiæ glutinoſæ: ſex corpora variis æqualiter donata proceſſibus ab eadem cyſtide extracta ſunt, minime tophaceam naturam gerentia, friabilia, externe nigra, interne vero flava, leviſſimi ponderis & inæqualis magnitudinis, ita autem unum alterum referebat, ac parvus tribulus aquaticus majorem refert. In renibus veſiculæ repertæ ſunt, aliæ in eorum ſuperficie ſparſim poſitæ, aliæ in eorum ſubſtantia deliteſcentes, in ſiniſtro verò una præ cæteris tumidior. Ureteres verſus pelvim ampliores erant, adeo ut minimi digiti diametrum ſuperarent. Pinguedo copioſiſſime conſpiciebatur, & ut renem quemlibet ferme obrueret, ita in eorum centro in lobulorum interſtitiis reperiebatur, in rene autem ſiniſtro atroflaveſcens conſpecta eſt. Veſica urina diſtenta erat, & ſex ejusdem libræ in ejus fundo reperiebantur. Tunica ejus interna tribus in locis eroſa aliquantulum; in ejus collo quo catheter attingere compertus eſt, corpus veſicæ intimæ adhærens, & eam elevans, ita ut oſſis pubis partem ſuperiorem comprimens urinæ deſcenſum omnino occluderet. Oriebatur corpus intra veſicam, & rectum inteſtinum inter & proſtatas poſitum erat, figura ejus ovalis, magnitudo nucem juglandem æquabat (ſimile forte erat illud à clariſſimo Tulpio relatum, ut ex obſervatione decima de urinæ ſuppreſſione Theophili Boneti in ſuo ſepulchreto patet) proſtatæ naturalem magnitudinem ſuperabant, cum ovi gallinacei compreſſi figuram ex alterutra parte ſimilem redderent. Apertum fuit tertium hoc corpus, & glandulo-

ſum

sum conspectum est, ejusdem omnino substantiæ ac illa prostatarum, adeo ut in tres lobulos distinctos prostatas in hoc cadavere dicendum fuisset. Musculi autem tam sphincter ani, quam levatores, & extrema recti intestini livida & nigricantia omnia prodiere; & hæc sedula investigatio cadaveris oculis adstantium subjecit, quas inter numerabantur Comes Franciscus Negrisoli Eques scientiarum amori addictissimus, Antonius Ottoni, Antonius Stolfini, Jacobus Manangoni, Johannes Maria Antoldi, & Franciscus Bossignati Medicinæ Professores, Franciscus Rinoldi, & Dominicus Gualazzi, Chirurgi.

OBSERVATIO CLXV.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Polyporum narium rara species sanata.

INauditum casum, inaudita proinde, ut puto, aggressum curandi ratione, Chirurgia obtulit. Scilicet: Polypi utrinque cavum nasi totum obsidentes, meatusque ad fauces directos penitus occludentes, intercipientesque muci descensum aërisque transitum ac reciprocationem, ita ut respirationi, loquelæ, deglutitionique graviter officerent. Labia similiter tumidiora exulcerabantur; verbo: res eo redacta, ut suffocatio immineret. Maria Cypriana subjectum, Virgo 18. annorum, denatis patre matreque, Baptaleæ, in sua patria commorans, auxiliis pene omnibus, Medicisque penitus destituta, sæpius admoto igne actuali curatio frustra pertentata. Spe jam sic decollata, inde solicitius quæsitum ivit ope, mubicunque ratio suaserat eam posse reperiri. Pulsavit Iatrorum nonnullorum fores, audivit mœsta noemata illætabilia prudentum, consuluit oracula Patavina, nihilque aliud retulit, præter judicium: fore suam ægritudinem insanabilem, nec à quoquam attingendam. Postremo & meo quoque sistitur obtutui, quomodocunque possem, eidem ut opitularer, enixe obsecrans. Examinata morbi natura, cernensque nihil obstare, quo

minus

minus extirpatione tuto negotium abſolvi queat; iis quæ ad corpus diſponendum requiri videbantur, prærordinatis, ipſammet, obſervatis obſervandis, audacter aggreſſus ſum. Anſerino roſtro igitur parte magis obvia unius polypi naris dextræ arrepta, firmiterque cochlea, qua, ut & rite, munitum eſt inſtrumentum, conſtricta, vertendo magnam ejusdem portionem, è narium tholo propendentem, extraxi, pauxillulo exeunte ſanguine, quo fluerę deſinente, reliquisque opportune executis, complementum extirpaturus differebatur ad ſequentem diem. In obſcuro namque poſita res, & illud ſperare, nec aliud agere permittebat. Ideo luce adventantis diei vivide clareſcente, cum expectatum repentinum juvamen ægris jucundum, medentibusque gratum, in hujusmodi caſibus oriri ſolitum, apertio videlicet itineris aëri tranſitum concedentis, cum pediſſequa reſpirandi libertate, non contingeret, inquiſitum exquiſite in cauſam. Incuſatus alter oculis objectus polypus, naſi ſepto connexus, quemque ſupradicta ratione, ſed repetito aggreſſu, fruſtulatim evulſeram. At nec idem adhuc expectatus effectus plane comparuit. Obſtupeſcebam, tranſitu ſuppoſito objectaculis emundato, nondum de cætero aërem reciprocari, nam illa naſi pars omni viſibili carnis tubere ſoluta conſpiciebatur. Verum enim vero ſtyli fortisque in- & exſuflationis actu repetito, detegi potuit, impedimentum reſidere in meatu ad fauces ducente; quod removere cum relato roſtro anſerino nullo modo poſſibile eſſe, obſtante figura ejusdemque magnitudine, clare novi. Conſilio itaque in arena ſumpto, cum aliud quoddam inſtrumentum in promptu haberem, forcipis inſtar conſtructum, longiuſculis, exilibusque brachiis præditum, extremitatibus deſinentibus in capita ſemicylindrica intus cava, ea parte qua concurrunt orbiculatim incidentia; quæ ubi apte fuerint juncta, vix magnitudine pineolum exſuperant, aptaque ſunt præcidere quidquid carnis apprehenderint, extemplo conjeceram indigentiæ idem eſſe

 aptum,

aptum, ac subinde illud ipsum ad usum pertraxi. Mirum hac prima vice perquam optime inservientem, impulsæ blunto, fere ad extremitatem ductas nasalis introduci Patiens passa sit. Alternata hinc brachiorum capitumve apertione & conclusione, intrusione & retractione, tandem forte fortuna apprehenditur, extrahiturque polypus distinctus, mole digiti minimi postremum æquans internodium, implantatusque erat prope fauces, ægra confestim respirante. Sic itaque magno labore, nec minore accuratione extricata hac nare à magis obviis polypodis extantiis, accessi ad alteram, eodem polyporum ordine, numeroque obsessam, easdemque repetitas enchireses indigentem. Optate pariter inserviit ultimum instrumentum ad reliquias molestia connotatas affabre, affatimque tollendas, quod oportuit exequi per intervalla, modo longiora, modo breviora, prout instabat necessitas; etenim inspiratus & expiratus actuosiori nisu sonitum edebant instar vexillorum exagitatorum, ab ore siquidem hinc & inde urgebantur, cujus commeatum implicabant. Insumti sunt plures menses in exigenda feliciter hac, inaudita fortasse, curatione, paucissimis remediis adhibitis ad ingentem adeo carnis luxuriem amoliendam, quam judicarem, si conjuncta conspici posset, mediocre ovum gallinaceum æquaturam. Ægra modo laudabili fruitur valetudine. *Ex communicatione Dn. D. Jacobi Antonii de Lupis, Medici Baptalea, d. 24. Julii An. 1723.*

OBSERVATIO CLXVI.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

Partus vesicularis.

SEptimana elapsa Mulier mediæ ætatis, Luccæ, diu laboriosa graviditate afflicta, tandem exclusit acervum vesicularum, sedecim librarum pondere, vesiculis rotundis, crassis, magnitudi-

tudine parvi ovi columbini, ſimul junctis inſtar acinorum uvæ, minime filamentoſo pediculo, ex ſubtiliſſima pellicula combinato appenſis, omnibus dein in craſſum truncum conjunctis, quas non bene obſervare potui, vaſa tamen eſſe mihi videbantur. Veſiculæ iſtæ liquorem aliquantum glutinoſum continebant, & quælibet in liquore iſto ſanguineam maculam habebat, qualis in ovo gallinaceo fœcundato adparet. Simile quid doctiſſimus D. Valliſnerius (Vid. ejus Raccolta di varii trattati, edit. Venet. 1715. pag. 83.) deſcripſit & adcuratiſſime examinavit. Id quod meam excitavit curioſitatem, ut denuo conſiderarem & admirarer, quæ ille tam docte circa ſimilem partum veſicularem ſcripſit, neque ſecundum debile meum judicium, in omnibus, quæ is tam ſapienter protulit, ullam inveni differentiam, niſi circa molem & pondus veſicularum, nec non maculam ſanguineam in liquore cujuslibet veſiculæ contentam; qualis ſi perſpicaciſſimo Valliſneriano oculo occurriſſet, multam de ea eruditiſſime philoſophandi occaſionem ipſi ſuppeditaſſet. Credere, tantam quantitatem & pondus veſicularum, inſtar acinorum uvæ alternatim appenſarum, totidem eſſe ova, uti ex macula illa ſanguinea in qualibet earum obſervata quis ſupponere poſſet, delirare eſſet, non cum fundamento circa raras naturæ operationes meditari; & ego, quanquam non minus in hac, quam in omni alia ſcientia inexpertus, vix atque vix quidem pro hydatidibus illas habere poſſum, cum macula illa ſanguinea tam evidenter obſervata, non aliud quid eſſe queat, quam vas aliquod ſanguiferum pro nutrimento dictarum veſicularum à natura conceſſum; & ſicut hæ fuerunt inſignes & magnæ inſtar ovi columbini, ita eo facilius ab oculo dijudicari vaſa illa potuerunt, quod in reliquis caſibus, ob earum exilitatem fuit impoſſibile. *Ex relatione D. D. Joh. Baptiſtæ Dechiappæ, Medici Luccenſis, à D. D. Petro Michaele Gagna, Medico Taurinenſi, d. 22. Jan. A. 1724. Clar. D. D. Anton. Valliſnerio communicata.*

Uxor Dominici Bigi, ſutoris Marinenſis, annorum triginta, temperamenti calidi-humidi, vino dedita, ſpatio annorum decem ſex edidit perfectos partus, quinque nempe marium, & unius fœminæ. Menſe Martio proxime elapſo, cum facta eſſet gravida, periodice paſſa eſt fluxum menſtrui ſanguinis, cui, ob quandam ſuæ ſalutis negligentiam, nullam medicam opem popoſcit. Initio menſis Julii cum menſium profluvium iterum pateretur cum periculo Abortus, me accerſivit, qui quamvis evidentia gravidationis ſigna animadverterem, ratione tamen periodici fluxus, nunc floreſcentis, nunc aquoſi, de uteri Mola hæſitare cœpi. Antequam igitur debitis præſidiis occurrerem, ad inhibendum Abortum, ventrem contrectavi, & de motu ſucceſſivo & ſubſultorio fœtus certior factus ſum, idem Muliere confirmante. Inter cætera remedia ſanguinis miſſionem è ſalvatella præſcripſi ad paucas uncias, cum debito victus regimine, quietoque per aliquot dies in lecto decubitu. Sed cum ob rem domi anguſtam, & Viri abſentiam, ad motum faciendum cogeretur, die 14. ſupradicti menſis Julii, præcedentibus lipothymiis, iterum in ſanguinis profluvium ex utero incidit. Poſt quatuor horas vocatus, inveni Mulierem partus doloribus laborantem, jam emiſiſſe quinque molas veſiculares, quarum duæ primæ, obſtetricis, & adſtantium mulieicularum incuria, projectæ fuerunt. Cum vires eſſent attritæ, & quædam ſigna mortui fœtus adeſſent, ab exhibitis vires reſtaurantibus partumque ſollicitantibus, brevi enixa eſt puellam mortuam, coloris citrini, ſed perfecte organizatam, & cum puella totas ſecundinas, quas diligenter tractavi. Nocte dieque ſequenti, ut à fide dignis accepi, tres aut quatuor molas veſiculares, aut globos, totos aquoſis bullis, inſtar ovorum piſcium, ut aſſerebant, refertos, cum lochiis emiſit. Puerpera interim fœdo totius colore, nec levi macie, lente adhuc convaleſcit. Expoſiti tres veſicularum globi, quas potui obſervare, & qui prima fronte placentæ partes videbantur, aqua pluries diluti, albi

erant

erant coloris, ſeſquilibram pendebant; ſinguli longitudine & latitudine digitos octo, craſſitie vero duos digitos, in centro præſertim, ſuperabant. Veſicularum numerus attingi vix poterat, quamvis permiſſum foret à tot in praxi occupationibus, quibus adhuc diſtineor, præcipue ab epidemica febrium ardentium, & tertianarum intermittentium mali moris, ſed non pernicioſarum, conſtitutione, quibus ſoli agrorum cultores, paucique ex urbanis detinentur. Millenas & millenas tamen dicere poſſem. Albi, ut dixi, erant coloris, nonnullæ vero flaveſcebant, rubeſcebant duæ tantum aut tres, quamvis lympha in ipſis contenta tota eſſet cryſtallina. Unitæ quamvis glandularum conglobatarum congeriem & acervum repræſentarent, ab aliarum tamen conſortio ſeparatæ, tot folliculi fellis videbantur. Singulæ veſiculæ proprio ligamento pediculoque donabantur, ut uvarum racemos perbelle æmularentur. Inæqualis erant magnitudinis, major tamen pars piſcium ovulis, aut acinis granatorum ſimillimæ; minores granum milii, majores ceraſorum fructum non ſuperabant; in aquam projectæ innatabant; ſed, ut paucis rem totam complectar, omnes duas elegantiſſimas Tabulas veſicularum, & præcipue ſecundam, quas Tu in Muliere Scandianenſi obſervaſti, & celeberrimo Marc. Malpighio miſiſti, ad amuſſim referebant; in hoc ſolum diſtabant, quod in harum molarum altera truncus vaſorum non exiguus aderat, qui quaquaverſum dimiſſis ramis appenſas ſuſtineret veſiculas, in alterius vero ſuperiori parte appendebatur moles primo aſpectu carnem & muſculoſa, quæ cultro anatomico diſſecta integumenti potius membranoſi, ſeu chorii vices gerebat; pars autem interior innumeris miliaribus veſiculis, ſeu acinis glanduloſis, rubicundiſſimis, inſtar mali Punici, acervatim junctis, ditabatur. *Ex communicatione D. D. Joh. Chriſtophori Magnenii Reip. Sancti Marini Medici, Non. Sextil.*

***An.* 1724.**

OBSERVATIO CLXVII.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

De fonte quodam raro in regno Neapolitano.

JUxta arcem quandam Comitatus Arpini, nunc Ducatus Sora, in provincia, quæ Terra di Lavoro dicitur, in regno Neapolitano, ad radicem montis, media via, quæ à dicta arce ad Alvitum, regionem vicinam ducit, ad dextram rivuli, quem incolæ Rio di Sciavi nominant, in quadam vallecula glareosa, duo fontes aquæ limpidæ & copiosæ, uno ab altero ad 25. palmos Neapolitanos distante, profluunt. Ille qui sub saxis satis magnis & inordinate sitis oritur, in aliquibus horis diurnis penitus siccatur, & hinc irregulariter jam subito, jam tarde, cum eadem aquæ abundantia, quam antea habebat, resurgit. Talis defectus & reditus multo sæpius in æstate, quam hyeme evenire observatur. Primo notabilis est observatio ibi facta, quod post aquæ exsiccationem, interdum post dimidiam horam, aliàs post unam, duas, tres, aut quatuor, irregulariter aquæ resurgant, nec unquam istæ mutationes motui Lunæ respondeant. Quandoque, inprimis temporibus calidis æstivis, siccatur, & à sex in sex horis resurgit; atque Sole oriente usque ad meridiem deficiens, inde redit, & usque ad solis occasum fluit; eundem modum usque ad mediam noctem, & hinc ad Solis ortum tenendo. Regularis tamen hic temporis in defectu & augmento modus varius est & inconstans, interdum per dies, quandoque per septimanas durans, verbo, non certam determinationem habens. Aqua gustata, quando post defectum resurgit, nauseosum habet saporem, similem quasi illi, in qua alumen depuratur; & qualitatem hanc intra octo vel decem minuta amittit, ad priorem gratiam rediens, & insipida redditur. Revertens videtur ex meatibus tortuosis provenire, ob fragorem aliquem,

qui

qui auribus ſentiatur, ſi attente per unum vel duo minuta antequam reſurgit, adplicentur. Tempore, quo aqua deficit, ſi intra meatus plurima aqua ex vicino rivo fuit infuſa, vacuum impleri non potuit, neceſſumque fuit expectare, uſque dum ſponte ſua revertatur aqua. Solidam conſiderationem meretur obſervatio, quod alter vicinus fons nullam dictarum qualitatum obtineat; ex quo concludi poteſt, diverſam eſſe meatuum organiſationem, eoque magis, quod ſupra ſaxa inordinata, ſub quibus prior oritur, tales non videantur. *Ex relatione D. P. Roviglii d. 15. Sept. A. 1724.*

OBSERVATIO CLXVIII.

DN. D. ANTONII VALLISNERII.

De uteri inflammatione cum acuta febre, inteſtinorum levitate & lochiorum ſuppreſſione, per diarrhœas ſanata.

HOneſtiſſima Mulier, excellentiſſimo D. Angelo de Pigris jam pridem nupta, ætate bis decimum vix annum ſuperante, temperamento, ut ajunt, lymphatico, habitu corporis mediocri, prægnans facta, nonum à conjugio menſem, & tertium inſuper emenſa diem, continuo per id tempus vomendi vexata ſtimulo, à paſtu præcipue, poſtremis tantummodo geſtationis menſibus aliquantulum remittente, alvo vero ſemper ſicca, & non niſi clyſterum uſu mollita. Prægreſſis tandem brevi trium horarum ſpatio ventris torminibus, & crebris inſtante partu prægnantes vexare ſolitis egerendi conatibus, hora veſpertina tertia, vitalem enixa eſt infantem, iis omnibus quæ facilem ſequi ſolent partum, rite ſuccedentibus: ex quo, quæ à perita obſtetrice peragi ſolent, peractis, moderate fluentibus lochiis, reliquum noctis & ſuccedentium dierum quieta tranſegit; accurata interim victus ratione, & ceterarum nonnaturalium rerum congruo uſu adhibitis.

Veſpe-

Vespere autem ineunte, & prægressi partus hora recurrente, dolores in imo ventre hinc inde paullatim excitari, sensim inde sensimque crescere, octava vero noctis hora ad summum evehi, & in medio hypogastrii regione subsistere. His itaque vexata infelix puerpera, opemque exposcens, accurrens obstetrix, anodynum ac emollientem clysterem injecit, ex jure pingui cum sacchari aliquantulo, & oleo cheirino paratum; ventrem insuper manibus oleo prædicto madidis, levibus circa umbilicum præcipue tractat frictionibus, & calentibus linteis. Ex his levari paululum ægra, & dolores ad meridiem usque remittere, à prandio vero iterum recrudescere; unde accersitus die à partu secunda, ab accedentibus symptomatibus, & ineunte morbo prima, hora vigesima quarta ægram invisens, jacentem in lecto reperio querulam, pallentem vultu, laxam, & aliqualiter sitibundam; pulsus frequens, sed æqualis & mollis, lingua nec arida, nec aspera, caput leviter dolens, respiratio facilis, calor corporis ad tactum temperatus, lochia quantitate non multa, qualitate tamen non prava, lotia qualia & quanta, utpote lochiis confusa, non licuit deprehendere, ventris dejectio & rejectio clysmate pauca; totus in abdomine strepitus & rumor erat; ibi namque musculorum aliqualis tensio, molestus vel levi manu contrectata, dolor, internarum quasi partium dilanians distractio, ad lumbos præcipue & hypochondria extensa, scabra una & inæqualis sphærici quasi corporis, quæ iliis, pube, sub umbilico circumscribitur, regione prominentia. Suspicatus itaque, perpensis omnibus, ad symptoma melius, puerperarum tormina dici solitum, quam ad morbum ex immiminenti dictarum partium inflammatione, cujus adhuc præcipua deerant signa, referendum id esse, ut & temporis opportunitate, & remediorum usu certior de his fierem, ac in ancipiti casu desumtæ insuper à juvantibus & lædentibus suppeterent indicationes, ad paregorica mitiora, cum interna, tum externa confugi. Hora proinde 24. haustulum aquæ violarum tepidiusculæ ad

octo-

octo unciarum pondo, cum ſuperadditis guttulis decem laudani liquidi Sydenhamii, propinandum exhibui, Clyſteren interim ex vaccino lacte cum conquaſſatis binis recentium ovorum vitellis & oleo cheirino parari, & paulo poſt injici moderate calidum juſſi. Topica pariter externe adhibita, fomentum videlicet anodynum abdominis regioni cum ſpongiis calenti decocto ex herbis malvæ cum radicibus contuſis, & violariæ cum floribus expreſſo, imbutis apponi curavi, & ſæpius, ne mox frigeſceret, iterari Largas interim potiones ex jure junioris pulli vix ſalito paratas, & victum tenuiſſimum, non Hippocraticum tamen, ex ſola ptiſana, ſed ex panatellis, & ovis ſorbilibus conflatum imperavi. Aromatica inſuper qualiacunque, nedum vini uſum, qualia in hiſce præſertim caſibus incautis & ſtultis mulierculis ad ſedandos, ut ajunt ipſæ; vere ridiculos iratæ matris morſus mos eſt adhibere, acriter inhibui. Factum exinde eſt, ut ſymptomata paulo mitiori & aliqualis quies ad octavam uſque noctis horam acceſſerit. Matutinis vero omnia reviviſcunt, & ad meridiem exaſperantur. Aucta febris, ſitis, dolores tum ſupremi, tum imi ventris, imminuta lochia & pallide colorata. Inducto proinde in animum futuræ inflammationis metu, maritum mihi amiciſſimum monui, ut quam citiſſime doctiſſimum Virum conſuleret, quem pro mea ſecuritate in tanto periculo comitem jure expetebam; chirurgum inſuper in hac temporis mora pariter accerſeret, ne data & præceps occaſio mittendi ſanguinem, quam ſecunda morbi dies præſtabat opportuniſſimam, turpiter elaberetur. Adventante interim viro experientiſſimo Thoma Puccino, & benigne pro ſua, ut in omnes ſumma, in me certe ſingulari benevolentia, animique candore, recte, nec amethodic ad id uſque tempus peracta probante, propoſitam ſanguinis miſſionem è ſaphæna confirmavit. Detractus proinde ſanguis è malleolo dextro ad uncias decem pauco ſero, compacta fibra, colore coccineo; iteratus ad veſperam clyſter è puro lacte tepenti,

Digitized by Google

fomenta interim ſupradicta repetita, vel eorum loco rete vervecinum oleo roſaceo calenti intinctum, viciſſim adhibitum; potiones ex jure pulli jam exhibitæ, utpote quæ in hiſce caſibus aquis quibuslibet magis conſentaneæ, itidem probatæ, uſum ſolum ſeri caprini deſtillati, & aquæ violarum in poſterum adjecto. Victus ratio eadem. Proxima nocte vigiliæ, jactationes, vaniloquia, ſitis, ſuppreſſa quaſi lochia. Die tertia febris ardens, pulſus durus, tenſio abdominis, dolores punctorii & lancinantes, vomendi ſtimulus & ſingultum ſimulans, ſicca tuſſis. Crebræ coxis & cruribus frictiones, manibus aqua roſarum calente madidis inſtitutæ. Injectio clyſteris uterini, & ſpongia emolliente decocta vaporoſa vulvæ admota. Veſperi iteratur phlebotomia e dicta vena ad uncias ſex; ſanguis qualitate priori reſpondet. Nocte ſudores ſymptomatici, ſubdeliria, urinæ paucæ & rubræ, lochia nulla, diarrhœa copioſa, febris colliquativa. Mane quarta videlicet die lingua arida, mammæ nullatenus duræ ac turgidæ, ſed molles & cedentes. Pulſus frequens, celer & parvus. Tota die largis potionibus, frictionibus inferiorum, fomentis inſtitimus, iterato ad veſperam enemate. In nocte iterum vigiliæ, linteorum projectiones, prædicta ad tuſſim & vomitum incitamenta, pertinax & mordax diarrhœa cum crebra quandoque & inani egerendi voluntate, teneſmo quaſi comitata. Mane, quinta ſcilicet, iteratur clyſter ex aqua hordei chalybeata, cum recenti ovo conquaſſato, inducto metu, ne ex lacte hucusque parata enemata, ob moram in læſis inteſtinis acorem contrahant, & ſymptoma tam exitiale adaugeant, noxium potius eorum uſum ægra ipſa accuſante. Quo facto paulum refici viſa eſt, & tota die melius res cedere & præcipue quæ uterum ſpectant, occluſus licet penitus, & in ſeſe, quoad externum tactum percipi poſſet, contractus. Nocte pejus multo, & ſexta pariter die, in qua crebræ alvi dejectiones, chyloſum quaſi, vel lacteum concretum ſuccum in graveolente, & inſtar fuſi ſulphuris flavo-

luteo

Digitized by Google

luteo latice natantem, ſimulantes; ita ut qui primo loco uterum & adnexas partes obſediſſe videbatur vitioſus humor, facta metaſtaſi, ſeſe ad colum & rectum inteſtina tranſtuliſſe videretur. Urinæ itidem pravæ & ſubjugales. Septima melius omnia, & octava ad meridiem usque, utero nihil evomente, nec ullatenus mammis turgentibus, patula ſolum per anum via, eaque ſolitis cruciatibus & inanibus quandoque ejusmodi conatibus obſepta. Hora proinde diei vigeſima, quod præcedentibus remiſſum valde, & incertis horis vix apparuerat, extemplo extremorum frigus, corporis univerſi horripilatio, & artuum inde ac dentium concuſſio ſubſequuta. Hæc omnia unius horæ ſpatio, quibus calor, modum tamen non excedens, & per totam noctem ſudor copioſus & ſitis magna ſuccedunt. Nona plura egerit alvo, ſupradictis qualitate reſpondentia. Pulſus frequens, ſed aliquantum remiſſus. Urgent vigiliæ, teneſmus; ineunte nocte clyſter injicitur ex aqua hordei chalybeata cum expreſſa ejusdem pulpa, ſuperadditis in ebullitione duobus papaveris albi capitibus. Quievit plurimum, & per horas octo alvo non egeſſit. Decima & undecima melius habuit, alvi dejectiones multæ, minus tamen moleſtæ, & odore graves. Decima ſecunda eodem feliciter uſa eſt enemate, quievit plurimum. Decima tertia febris pauca, coctionis in urina manifeſta ſigna, omnia leviora, alvus exerit liquida, ſed pauciora. Decima quarta judicatus eſt morbus. Febris dimittitur. Uſu tandem Hippecacoannæ radicis per clyſteres non neglecto, durante in diem usque vigeſimum ſalutari diarrhœa, in integrum, DEO dante, reſtituitur. *D. D. Gaſto Joſephus de Georgiis.*

Digitized by Google

OBSERVATIO CLXIX.

DN. D. JOHANNIS GEORGII BREBISII.

De mensium fluxu præcoci putatitio.

NObilis Fœmina per integrum gestationis tempus vario modo se male habens, tandem filiolam bene formatam & satis robustam parturit, absque tamen solenni vel aquarum eruptione, vel sanguinis profusione. Post aliquot dies vero infans plorare incipit toties, quoties umbilicus arctius ligatur, quamobrem deligatur flaccide, quo facto quidem se quietiorem præbet, domina mater autem, dum extra lectulum depromitur tenella filia, semper observat sincerum sanguinem ex genitalibus extillasse. Hinc rarissimum hoc phænomenon mihi per literas denunciat, scilicet puellam recens natam habere menstrua. Advolo curiosus, & res ita se habebat, nam sanguis infra labia pudendi sincerus partim, partim congrumatus paululum inveniebatur. Hoc non obstante nobilissimæ matri contradicebam, statuens non esse menstruum sanguinem, quoniam in tali subjecto tenello, vel adhuc imperfectæ magnitudinis, nondum inveniatur sanguinis spumescentia, uterusque indispositus sit pro admittendo vel transmutando sanguine. Interim dum perscrutabar, undenam tale profluvium sanguinis sit derivandum, ex improviso fascia decidit umbilicalis, simulque in conspectum venit umbilicus protuberans instar omphaloceles incipientis, attactu tamen longe durior, valde carnosus, sanguineus, turgidus. Hunc dum paululum comprimebam, ecce non solum infans incipit male se habere, alte vociferari, pedesque extollere, sed etiam sanguis per muliebria fluere. Accuratius itaque hunc umbilicum visitabam, simul inveniebam cutim extimam coaluisse quidem superficialiter, umbilicalia vasa sanguifera tamen subtus latentia adhuc aperta esse, hocce modo sanguinem retrogradum ad vesicam

ſicam deferri, perque eandem excerni. Quæſitum conſilium meum erat ſequens; ſcilicet ſacculos ſubtiles ex nervinis, diſcutientibus & travmaticis paratos, calido vino immerſos, iterumque expreſſos imponere juſſi ſupra umbilicum, faſciaque conſueta firmare, hoc facto brevi ſtillicidium deſiit, umbilicus quoque detumuit, nec non infans belle ſe geſſit. Poſt aliquot menſes vero Domina Mater, animi pathematibus vexata, infanti tormina concitavit, ſic per clamores nocturnos diurnos continuos umbilicus denuo tumere cœpit, inſtar veſicæ vitulinæ minoris, pellucidus, perfectumque omphalocelen conſtituit, ſiquidem apertura jam magnitudinis cruciarii ſe dabat in conſpectum. Nihilominus ſedatis doloribus per unguenta convenientia, nec non applicato globulo, ex fruſto fungi parata, & dimidia parte cum cera obducto, brevi temporis ſpatio iterum in totum diſparuit. Ex hac obſervatione mihi nunc conſtat, ſanguinis ex muliebribus extillationem in tenellis, & ad menſtruationem nondum diſpoſitis ſubjectis, *ſecundum quorundam obſervationem*, non ſtatim pro præmaturo menſium fluxu haberi debere, ſed potius vel ex umbilici vitio, vel ex renum & veſicæ vaſculorum ſanguiferum dilaceratione (de qua cauſa analogam obſervationem inpoſterum communicabo) per arenulas aut calculos minores tranſeuntes, quibus infantes tam tenerrimos, quàm etiam adultiores non raro infeſtantur, ortum ducere.

(Rotenburgo ad Tubarim Auguſt. Vindel. d. 29. Jan. An. 1725. miſſa.)

OBSERVATIO CLXX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI REIMANNI.

De dubia Hydropis Pectoris & Pericardii Diagnosi.

SI quidpiam est, quod antiquum illud Artis nostræ opprobrium, quod nempe sit στοχαστικὴ & conjecturis multum laboret, fulciat, est sane si rem ex vero judicare liceat, defectus solidæ & genuinæ morborum diagnoseos, unde non saltem succrescentes præcipites & acuti, sed consistentes quoque adulti tardique & chronici morbi sæpius nos latent, nec tam inexpertos, recenterque ab incude Academica profugos & ex opinione sua sublimi rei Medicæ notitia ferociter tumidos, sed exercitatos etiam & inter squallentes ægrorum lectulos austera quadam & intrepida observandi patientia consenescentes deludunt Medicos. Nascentes quidem & orientes herbæ nonnisi a peritissimis rei herbariæ dignoscuntur, florentes tamen & adultas idiota etiam suo notare novit nomine: aliter cum morbis comparatum est, quos etiam cum in vigore & flore suo ut ita loqui liceat constituti sunt, non æque facile semper dignoscere licet. Candidus hac in re est Galenus dum quod in Arte conjecturale est, id maxime in affectuum dignotione consistere 2. de Comp. Med. professus est: & jam ante hunc Medicorum Dictator Hippocrates inter ea quæ in Arte non recte fiunt, retulit id, si quis scilicet cum alius morbus existat alium apparere dixerit; de Morb. p. 448. imo non erubuit contra morem moderni sæculi ingenue confiteri, quod ignoraverit apud Eupolemum in coxendice pus latitare qui hinc ex tardiori sectione periit cum alias servari potuisset V. Epid. Hist. 7. p. 1143. Avenzoar antiquissimus Medicus filiam gravidam pro hydropica fortissimis purgantibus curabat & dolebat hinc acerbe, se contra Artis præcepta similem dedisse medicinam, deceptum tamen, id est ignorantem se id fecisse fatetur,

Digitized by Google

tetur. Gradus uxorem propriam mola gravidam quá vere impraegnatam reſpexit, confeſſionemque erroris ſui memorabili hoc epiphonœmate claudit: ſubjiciamus cervices noſtras & ſuperbiam noſtram, nec nos omnia ſcire poſſe exiſtimemus, nec tamen propterea a ſtudiis deſiſtamus. Succeſſu temporis Artem hanc majorem certitudinem & noſtra ætate perfectionis gradum obtinuiſſe, qui præſumere auſit, hoſpes ſit in re Medica oportet: hallucinamur & nunc & utinam non majori ſicut olim turpitudine: nolo ulcus hoc tangere, ne Medicorum proſtituere velle videar famam, alias in proclivi foret demonſtrare & hodie magnos decipi Viros, præſertim cum tot diſceptationes & contentiones ſæpius ſatis acerbæ Medicorum apud ægros ſufficiens hujus rei præbeant teſtimonium. Carolus Patinus gloria ſui ſæculi & Medicus celeberrimus labore morbi ſui laceſſitus ſæpius in Artis incertitudinem vel futilitatem ac Medicorum de morbi quo detinebatur natura conſultantium inconſtantiam excandeſcebat, angebaturque morbi obſcuritate magis quam rigore & tædebat Medicum in Medico Emporio ignoto ære quo ſibi mortem coëmeret e vivis diſcedere: quis dubitabit & hodie Medicorum aliquos parem experiri fortunam? Cum ergo ad Artis Medicæ ornamentum & a contemptu vulgi vindicationem (hæc enim cum ſit Ars nobiliſſima propter eorum qui eam exerceat ignorantiam judice Hippocrate omnibus jam artibus longe inferior habetur) nihil magis quam genuina morborum diagnoſis contribuere valeat, morborum autem præcipue pectoralium rariorum & abſtruſionem natura ob multiplicem quem pectus cum reliquis corporis humani partibus habet conſenſum ingenii noſtri aciem frequenter effugiat, non inutilem ut confido navabimus operam, ſi hydropis pectoris & pericardii recepta ſigna pathognomica curatius examinabimus, quantumque his fidere debeamus & poſſimus aliorum & noſtra experientia docuerimus.

Utque

Utque ab hydrope pectoris ordiamur, affectu frequentiori quam quidem vulgo creditur, quive sub nomine Asthmatis inveterati, scorbutici spasmodici multis olim imposuit, nec agnitus est, donec autopsia Anatomica in defunctis existentiam ejusdem evidenter detexisset: hunc ita depingit Præceptor. Si aquæ inquit copia in pulmone collecta fuerit, febris & tussis vexat, confertim respirat, pedes intumescunt ungues omnes contrahuntur velut suppuratus afficitur, verum remissius ac diutius: quod si infusum aut fomentum aut suffitum adhibeas pus non sequitur, indeque cognoscas non pus sed aquam intus esse. 2. de Morb. p. 483. Vesiculosam pulmonum compagem seri fluore inundari sicque congestione hujus lobos pulmonum in tumorem extendi posse, adeoque hydropem pulmonum constitui, non quidem negaverim sicut jam olim Forestus in quodam asthmatico Britio dicto pulmones tanquam spongiam pituita imbutos & turgentes deprehendit L. XVI. Observ. VII. Scholio; persuasissimus tamen sum Hippocratem hoc loco de hydrope pectoris agere: paracenthesin enim thoracis ceu primarium commendat auxilium cujus ope nonnisi in pectoris cavitate stagnantes educuntur humores: quod si infarctum pulmonum proprie dictum intelligeret adhibito fomento aut suffitu excretio restagnantium humorum liberius succedere deberet quam quidem fieri docuit. Idcirco autem pulmonum meminit, quod originem serosæ diluviei & ascitis pectoralis exinde derivari velit: ubi enim æstatis tempore siti pressus copiosam aquam biberis & pulmo repletus rursus in pectus dimiserit tumque in pectore extiterit vehementem ardorem excitat, ita ut pinguedinem quæ in arteriis inest liquefaciat, at si semel pinguedo liquefieri cœperit longe citius aquam inter cutem efficiet. Gignitur etiam ubi tubercula in pulmone exorta fuerint & aqua repleta in pectus eruperint. Aquam autem intercutem etiam ex tuberculis oriri argumento mihi sunt boves, sues, & oves; in his enim fere quadrupedibus pulmonis tubercula oriuntur,

quæ

quæ aquam continent: Sectione namque facta citiſſime cognoveris cum aqua effluet. Talia autem multo magis in homine quam pecoribus fieri videntur quanto morboſa magis etiam victus ratione utuntur de Inter. Affect. p. 545. qualia tubercula ſeu hydatides humore conſiſtente lento & pellucido albuminis ovi inſtar prægnantes cum hydrope thoracis unius lateris actu in nobili Burgundo orthopnœa inveterata defuncto deprehendit Piſo de Seroſa colluvie S. 3. cap. VII. obſ. 53.

Febris hoc in affectu adeſt, qualis ſuppuratis familiaris eſt lenta ſcilicet & tabida rebus inprimis ad incitas redactis, quo tempore inflammatoria etiam accedere ſolet ſi ſcilicet pulmonum inflammatio fatalis accedat (quod ut plurimum fieri perſuadere volunt Acta Berolinenſia Vol. X. p. 27.) aut ſi labes alterius viſceris conjuncta ſit, ſicut Piſo in dicto ægro ob tumorem inflammatorium hepatis & in Canonico quodam ob hypochondrii utriusque dextri præſertim tumorem, horrorem & febrim obſervavit: vel denique pulmonalium tuberculorum inflammatio ſuperveniat, ſicut hydropicis ex tuberculo pulmonum factis Hippocr. l. c. rigorem & febrim adſcribit, plerique enim exortis ut inquit tuberculis purulenti evadunt, nec hydatides tales citra abſceſſum uspiam ſe obſervaſſe teſtatur Piſo, non ſemper tamen adeſſe febrim pluribus obſervationibus evincunt Wratislavienſes in ſuo de Hydrope pectoris Tractatu: nos in fœmina ex ſubito fluentibus menſtruis perpeſſo terrore gravi & panico ſuppreſſis muliebribus hydrope pectoris correpta inordinatas æſtus febrilis ſub noctem inprimis exacerbationes animadverterimus licet, in aliis tamen fere nil febrile in principio præcipue detegere potuimus, niſi ſi nocturnas faucium & linguæ reſiccationes ſubinde recurrentes eo referre libeat.

Adeſt præterea tuſſis, idque juxta p. 544. de Int. Affect. ſicca, quæ etſi ſæpius frequens & valida evadat paucum & tantæ violentiæ improportionatum eliditur: vidimus ſub hoc conatu ſanguinolenti quid ſed ſine ullo levamine ſucceſſiſſe:

Digitized by Google

quod ſi tamen ipſi pulmones etiam quoad veſiculoſam ſuam ſubſtantiam ab inundatione ſeri immunes non ſint, aut reſorbtionem ſeri in cavitate pectoris ſtagnantis in pulmones cum Berolinenſibus inducti exemplo Dni. Bredo & du Walw admittere velimus, manifeſtum eſt ſputa copioſiora tum proceſſura eſſe.

Porro confertim inquit reſpirat, vel ſicut loco proxime cit. refert erectæ cervicis reſpiratio contingit: hæcque difficultas ſpirandi in conſcenſu acclivium vel poſt corporis leviorem etiam motum increbeſcit: quibus demum pedum tumor & unguium contractio malo ſcilicet increſcente, vigore vero corporis marceſcente ſuccedit. At vero cum omnia hæc recenſita ſigno ſuppuratis etiam eveniant: ſi quis enim ex pulmonis inflammatione purulentus extiterit, febris vexat, tuſſis ſicca & difficultas ſpirandi detinet, pedes intumeſcunt & ungues manuum ac pedum contrahuntur. 2. de Morb. p. 476. igitur hanc addit Præceptor differentiam, quod ſuppurati citius conſumantur & exacerbationes ſymptomatum manifeſtiores habeant, hydropici vero tales ad aliquot annos ſine inſigni valetudinarii ſui ſtatus mutatione durare valeant, nec ſputatione puris interni notas exhibeant: adde etiam quod morbis ex quibus empyema ſuccedere ſolet antecedenter nullis obnoxii vixerint.

Reſpiratio hæc orthopnoica cum multis aliis morbis familiaris ſit, ex prædictis vero ſignis primarium obtineat locum, quo pacto ab reliquis ſpirandi difficultatibus dignoſcenda ſit, determinare difficile eſt, niſi quod hæc crebritas & difficultas ſpirandi poſt 3. aut 4. horarum ſomnum deſubito, cum tanto ſuffocationis periculo ingruat, ut ægri repente ex lecto ſe proripere liberiorisque auræ ergo feneſtras aperire & erecta cervice ſpirare cogantur, procedente vero die ſenſim lenteſcat & remittat: quas nocturnas morbi hujus invaſiones adeo quosdam pertimuiſſe conſtat ut perpetuis potius mallent coſumi vigiliis quam decubitu ſupino ſomno indulgere, erecta enim

enim cervice ſedendo quaſi, reclinato ſaltem capite liberius aliquando his deliciis perfrui poſſunt: Hanc ita recidivantem reſpirandi difficultatem poſt Riverium, Piſonem, Williſium, Baglivium, Medicos Wratislavienſes multi recentiorum Medicorum etiam in Ephemeridibus noſtris ſpeciatim Riedlinus, Wepferus, Vicarius & alii pro ſigno pathognomonico hujus affectus habent, quorum experientia fulti nos ipſi in duobus ſubjectis hoc morbi genus adeſſe prædiximus & inſtituta poſt mortem ſectione actu deprehendimus: multum ergo licet huic ſigno tribuamus, tamen pro infallibili cum Baglivio id aſſerere needum audemus. Diluvium enim ſeri in pectore absque ſimili orthopnœa dari etſi rarius ipſi Medici Wratislavienſes concedunt, & Wepferus Ephem. D. 2. A. IX. obſ. 229. exemplo Adoleſcentis ex grandinibus pulmonum aliarumque partium tabidi comprobat: licet enim in hujus dextra pectoris cavitate lib. iij. in pericardio autem lib. j. ſeri inventa fuerit tamen dextro inſuper lobo indurato, ſiniſtro vero inferiori ſui parte diaphragmati accreto pulmoneque aqua ſpumida inundato exiſtente, ad ultimum vitæ articulum ſemper humili ſitu decumbere valuit, acclivia ſine impedimento ſcandebat, atque currendo magis quam lento gradu alta petiit. Riverius obſerv. a Ruffio comm. 3. meminit Virginis thoracem totum aqua viroſa repletum habentis quæ ſine difficultate ſpirandi ad mortem uſque permanſit. Prudenter hinc etiam Helwigius noſter in recentiſſime edita Centur. Ephem. X. obſ. 32. abſente hoc ſigno negative concludere diſſuadet, qui de reliquo affirmative rectiſſime ita colligi putat: huic aut illi iterato periculum ſuffocationis ingruens ex improviſo ſomnum primum excutit, ergo in cavitate thoracis extravaſatum ſerum aut lympha continetur, qua de re tamen ignoſcet Vir optimus ſi dubitare auſim. Aſthmaticus apud Sylvaticum Cent. 2. conſ. 49. ſingulis noctibus ſuffocationis periculum incurrit, quòd nonniſi facta aſſumptorum & materiæ pituitoſæ rejectione per vomitum remittere ſolebat: an etiam hic hydrope

 pecto-

pectorali affectus fuerat? an hac via suffocationis causa tolli potuerit? ambigo: nisi forte evacuatio stomachi ex prægressa forte coena lautiori tumidi descensuique ita diaphragmatis obicem ponendo asthma vehementius concitantis per accidens quasi profuerit: constat enim ex observationibus Medicorum tales hydropicos parcissime cibandos esse si nolint paroxysmum concitare, quod cum ipse Wepferus hoc morbi genere conflictatus deprehendisset ad unciam cœnam suam mensurare solebat referente Brunero in ejus Memoria: aut supponere velimus pituitam non tam vomitu quam tussi potius inter vomibundas ventriculi eversiones ex pectore excussam esse, adstantesque deceptos esse. Quid dices de Presbytero cujus meminit Gœkelius D. 2. A. 7. obs. 128. qui asthmate nocturno periodico laborans quoties in lecto cubantem cum membrorum lassitudine anxietate & tristitia paroxysmus corriperet, toties confertim e lecto surgere ac aperta fenestra per accessum aëris externi liberam spirationem sibi procurare cogebatur, ut sic suffocationis effugeret periculum: an & hic sub specie & schemate asthmatis hydrops latitavit? certe si verum est quod adhibitis ibidem recensitis mediis immunis ab hoc affectu reditus fuerit valde dubito, verus enim hydrops pectoris non tam facile cedit, nisi forte ætatis beneficio, Juvenis enim fuerat, aut singulari DEI providentia id contigerit. Quot morbi spasmodici nocturnas exacerbationes habent qualis is fuit quem D. Alberti sub specie catarrhi suffocativi peculiari Dissertatione proposuit & Sulphuris ©ti ℥ii ope compescuit; utque indubio plane argumento thesin meam evincam, provoco ad Centuriæ Ephem. 1. Observat. 3. Scholion. ubi de Viro quodam refert Vicarius, quod ab aliquo tempore in acclivium & scalarum ascensu aut paulo vehementiori corporis motu dyspnœam tantam sentire consueverit, ut anhelosus evadens quiete subsistendo sibi consulere cogeretur, post unam alteramque septimanam prægresso œdemate pedum ingenti, adeo aucta est hæc dispnœa, ut post. 2. 3. raro 4. horas somni

lectum

lectum deſerere ac in ſella reliquam noctis partem erectus tranſigere neceſſum habuerit, quod poſtmodum frequentius contigit ita ut hora ſomni metum eidem incuſſerit. Hic quamvis ab omnibus fere pro hydropico habitus fuerit, tamen aperto poſt mortem thorace ne quidem ℥j aquæ deprehenſa eſt, adeoque hoc morbi genere ipſum periiſſe quo pacto demonſtrabit dictæ obſervationis Author D. D. Vicarius ego non video. Provocat equidem ad authoritatem Coi, ſed irrito plane conatu, etſi enim is pedum œdema acervatim factæ reſpirationi ſuccedere doceat, quod quidem nullus in dubium vocabit, tamen nulla legitima conſequentia demonſtrabitur ipſum œdema hoc ex metaſtaſi & tranſpoſitione ſeri in pectoris cavitate hactenus ſtagnantis ad pedes, derivare, ſed potius mali ingraveſcentis indicia per hoc innuere velle: intumeſcunt in hoc morbo non ſaltem pedes ſed & corpus de Int. Affect. p. 544. quibusdam etiam venter & ſcrotum & facies: & nonnulli hinc iſtud ab inferiore alvo provenire exiſtimant cum ſcilicet ventrem magnum & pedes intumeſcere videant 2. de Morb. p. 483. quis autem hoc non vi morbi & per propagationem mali fieri negabit? unde quæſo ſtrepitus in pectore œdemate præſente proveniret, ſi omnis in cavo thoracis latitans ſeroſitas metaſtaſi quadam ad pedes delata eſſet? cui bono etiam paracentheſin pectoris commendaret Præceptor? ex cujus tardiori adminiſtratione ventrem ſcrotum & faciem demum intumeſcere teſtatur locis jam ſupra notatis: ſi enim prodeſſe debeat eductio aquarum artificialis tempeſtive eam, priusquam ſcilicet viſcera labem contraxerint irreparabilem, in uſum trahere oportet juxta monitum Præceptoris: hydropicos cito ſecabis, quo pacto præter experientiam Avicennæ, Zacut. Luſitani, Williſii Guido Patinus memorabili Mercatoris cujusdam exemplo, qui accepto forte fortuna pectoris per enſem ictu evacuataque ita ſeri in pectore ſtagnantis copia convalluit, ſervari poſſe ægros comprobat: & quamvis ex retroceſſione tumorum pedis hydropicorum vel arthriticorum

ſpontanea aut incongruis medicationibus coacta & violenta omnino ægros difficilius ſpirare & angi, & vice verſa experiamur, adeoque dari metaſtaſes & tranſpoſitiones humorum extra controverſiam ſit, nihil horum tamen in prædicto ægro contigiſſe evidentiſſimum eſt: debuiſſet enim profluente ex œdemate ſcarificato copioſa aqua levamen dyſpnϾæ ratione aliquod ſentire, præcipue cum & in ventre vix ℥ij. Aquæ repertæ fuerint: ita & tumore pedum ſuccreſcente difficultas ſpirandi aucta eſt, non ut remiſiſſet, ſicut quidem fieri debuiſſet ſi is per metaſtaſin & non propagationem mali productus fuiſſet: ſicut accidit cum in ventrem erumpit aqua, tum enim confeſtim ſanus & morbo liberatus eſſe videtur, quamvis procedente tempore venter inundatur eademque illa majoraque patiatur obſervante Hippocrate. Denique ſatis manifeſta cauſa difficilioris reſpirii in exuſtatione arteriæ magnæ tartarea & pulmonibus corruptis ſectione deprehenſa eſt ut neceſſum haud ſit hydropem pectoris ſupponere, aut ut verius dicam fingere.

Supereſt porro adhuc unum primarium aſcitis pectoralis ſignum, aquarum nempe fluctuatio: ſi enim diutius aure ad latera admota auſcultaveris intrinſecus veluti acetum inquit olet, ſive ebullit aceti inſtar: aut etiam ſi multa calida lotum humeriſque comprehenſum concutias ægrum, ſtrepitum fluctuationemque faciet: de Intern. Affect. p. 544. Aquoſus enim humor velut in utre ſemipleno incluſus ab una ad aliam partem agitatus & fluctuans ſuſurrum ſeu ſonitum illum efficit: quo ſigno uſus Zacut. Luſitan. Prax. Adm. L. 1. Obſ. 102. ægrum non ſaltem diſſentientibus reliquis Medicis, quorum unus adeſſe Aſthma, alter Orthopnœam, tertius Cachexiam & quartus Tuberculum pulmonis defendebat, pro hydropico recognovit, ſed & paracenteſi mediante feliciter reſtituit. Hæc fluctuatio aquarum non ipſi tantum ægro ſed adſtantibus etiam perceptibilis eſt ſicut Dn. de Walw. in Act. Berol. Vol. X. talem ebulitionem in præcordiis poſt vehementem

præ-

præcipue corporis motum obſervavit p. 7. & hanc circumſtantiam in deſcriptione ſui morbi his verbis retulit: Es kochet ihm auf der Bruſt: adſtantesque obſervabant; ein gequadere p. 29. Adoleſcens apud Williſium a corporis motu inclinatione aut agitatione quavis, in latere ſiniſtro aquæ intus aggeſtæ fluctuationem non ſaltem ſenſit, ſed ab aliis etiam motus & ſonitus evidentiſſime tum tractatu tum auditu percipiebatur. Phar. Rat. Part. 2. cap. 13. Lanio in Ephem. Cent. 1. obſerv. 3. cum tuſſiret clangorem & murmur habuit: ſed hoc non ſemper contingit, hinc fluctuationem talem pro inſeparabili & maxime proprio ſigno cum Goblio in dictis Act. Berolin. venditare non audemus. Ipſe recte in Italo obſcurius hoc fuiſſe ſignum fatetur & reliqui Authores notabilem talem circumſtantiam ſilentio non prætermitterent ſi eam adfuiſſe deprehendiſſent. In noſtris ægris fateor me ſibilum & fremitum præcipue paroxyſmi aſthmatici tempore animadvertiſſe quidem, nec tamen eam multum a ſpumida ebullitione aſthmati humido familiari diverſam eſſe obſervaſſe. Certe ſi in empyicis qui minus puris habent, ſtrepitus contingit, in pure autem repletis nullus juxta 432. Coac. fiat, quare etiam diverſitas hæc in ſeroſæ diluviei quantitate non ſuccederet nil quicquam obſtare video: minore copia ſeroſitatis præſente accidere poteſt ut fluctuatio ejusdem ex loco in locum ægro ex latere uno in alterum ſe devolvente percipiatur dolorisque metaſtaſis ſimul contingat, ſicut Juvenis apud Williſium ſupinus ſupra lectum jacens caputque a margine ejus usque ad pavimentum reclinari ſinens, illico perſentiebat aquæ verſus claviculas decurſum ſimulque illuc doloris metaſtaſin: major autem ejusdem ſi adfuerit copia pectusque fere repletum, fruſtra has exſpectabis permutationes, ſicut in aſciticis fieri conſuevit, qui ventre necdum ſatis aquis repleto pro varia converſione corporis in hanc vel illam partem ventris molem provolvi experiuntur, increſcente autem aqualiculi tumore non item,

Poſſem

Poſſem equidem adhuc prædictis ſignis Hippocraticis palpitationem cordis juxta Sebizium addere, aut deliquia animi recurrentesque lipothymias cum Williſio, torporem item incipientemque brachii paralyſin cum Baglivio huc referre, verum cum hæc rarius & concurrentibus aliis extraordinariis circuitum humorum in præcordiis ſufflaminantibus obſtacula eveniant, miſſa pro nunc hæc facio.

Progredior ad Hydropem Pericardii, affectum rariſſimum & qui fere ſemper effectus eſt & productum impediti ob polypos aut oſſificationes vaſorum, vel tumores & excreſcentias in & circa cor conſiſtentes, circuli circa cor vitalis: ſuperflua hinc inter Medicos viget diſceptatio utrum hydrocardia hæc ſine palpitatione cordis juxta Drelincurtium eſſe poſſit, corque facilius in multo quam pauco latice moveri valeat, vel potius polypum ſemper conſequi debere hunc affectum, quod poſt Galenum Riolanus, Amat. Luſitan. Piſo, Tulpius, Bonetus Lowerus experientia ſua defendunt ſiquidem ſeri hæc p. n. copia non cauſa ſed productum potius palpitationis eſſe ſolet. Falluntur certe cum Galeno multi qui palpitationem ex impedita cordis ab exuberante pericardii humoris mole, dilatatione derivant, non enim cum cor dilatatur, ſed cum conſtringitur fit palpitatio, quatenus ſcilicet ſupra ſuam baſim aſſurgens cuſpide ſua ad coſtas pertingit pectusque ita ferit: hinc fit omnino, ut cum cor quoad molem ſuam in ſimilibus affectibus inſigniter auctum exiſtat ita ut cavitatem pectoris fere repleat, ſternoque hinc propius ſit cuſpide ſua, quoties omni vi adhibita reſiſtentiam polyporum de quorum exiſtentia fruſtra Kerkringium dubitaſſe in confeſſo eſt, aut oſſificatorum vaſorum ſuperare contendit, pectus magis feriat, ut plurimumque ita palpitationem producat, præſertim cum baſis cordis cum vaſorum radicibus ob ſanguinem ibi aggeſtum aut repercuſſum ampliata ex tumeſcat: interim accidit etiam ut fracto ejus robore & tono fibrarum ſuarum enervato copioſa inundatum lympha exiſtens non æque valide

lide ſe attollere & pectus contingere ac ferire valeat, unde aut nulla aut tremula ſaltem palpitatio ſequatur neceſſum eſt: ita Artis Pyrobolariæ officialis ex cujus pericardio ingens aquarum copia tanquam ex fonte profluxit cordis pulſum ſe ſentire negabat Act. Berolin. Vol. X. p. 79. Sicut nec in Wepferi puero cujus ſupra ex D. 2. A. 9. obſ. 229. mentionem fecimus palpitatio adfuit.

Abſonum ergo erit palpitationem cordis pro ſigno eſſentiali hujus affectus vendicare qui Lowero judice nullo aliquo certo ſigno adventum ſuum indicat: ſicut autem frequenter hydrops pectoris cum pericardii hydrope conjungitur, ita uterque affectus magnam habent in ſymptomatibus ſuis affinitatem: adeſt hic etiam reſpirationis difficultas præſertim a motu fortiori vel aſcenſu acclivium ea tamen cum differentia, ut oppreſſio reſpirationis magis ſit anxia quam ſonora, adſunt lipothymiæ frequentes, tuſſicula ſicca & magis fere quam in pectoris aſcite, lentaque corporis ſine cauſa manifeſta contabeſcentia: pauci tam exquiſiti ſenſus ſunt ut cor ſuum veluti aquæ innatare obſervare poſſent ſicut Venetus hydrope pectoris & pericardii laborans de quo Hercules Saxonia l. 2. Med. Pract. c. 8. de ſe teſtabatur, aut Sexagenarius ille apud Raim. Fortem Cent. 2. conſ. 46. qui poſtquam a duobus annis pondus in pectore, accedente poſt aliquod tempus motu quodam cordis tremulo & inordinato, ſenſum ac ſi cor aquæ innataret, habuit. Zacut. Luſitanus ter vidit hunc affectum, ubi ægri animi deliquio, cordis palpitatione, pulſu duro parvo, nulla præcedente cauſa Syncope oppreſſi vitam ducebant, & accedente febricula conſumpti ſunt: ob quam corporis conſumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii nomine inſignire placuit: quid nobis circa ægrum ſimili morbo denatum obſervare licuerit ſequens hiſtoria docebit.

Juvenis 26. annorum macrioris corporis habitus, qui puer adhuc exiſtens ex ſatis ſublimi ædium tecto præceps factus tanta vi in ſcamnum foribus adſtans impegit, ut illud quidem

diffregerit, ipſe vero velut exanimis per triduum ſine ſenſu jacuerit. Reconvaleſcens lente adultiori ætate caſtra ſequutus ſæpius equitans excuſſis habenis incautus adoleſcens humi proſtratus eſt, & pro more ſimilium licentioſius vixit; ſpirituoſorum liquorum fautor magnus fuit, frigidique potus poſt incaleſcentiam corporis ingurgitationibus ſubitis deditiſſimus erat: hic valetudinarius quidem ſemper fuit maxime tamen ante annos 6. de tuſſi ſicca anguſtiaque præcordiorum conqueri cœpit, ita ut ſub velociori paulo corporis motu anhelus evadat nec acclivia conſcendere expedite valeat. An. 1717. cum ex officii ſui ratione in Saliſfodinis urbi noſtræ vicinis lignorum devehendorum curam gerens totos dies in frigidiori aura conſumere coactus fuiſſet, adeo ingraveſcere expertus eſt ſuum malum, ut ob tuſſim ferinam ſiccam inſomnes ageret noctes & ex leviori etiam corporis motu non ſaltem multum anhelоſior ſicut olim evaderet, ſed palpitationem cordis etiam validam, conſpicuam & ab adſtantibus auditu perceptibilem cum pallore faciei cadaveroſo lipothymiaque inſtante experiretur. Aderat præterea arteriæ carotidis ſiniſtræ palpitatio irregularis & valde conſpicua, nec pulſui in carpo correſpondens; præcipue autem palpitabat tempore dyſpnoeæ exacerbatæ. Appetitus eſt dejectus & ſi forte quid edat aut bibat, ſtatim cum difficiliori & anxio reſpirio inflatur venter: pulſus durus eſt & inæqualis, id eſt ſyſtole & diaſtole nullam habent continuam proportionem; urina rubra & pauca, alvi dejectiones rariores eæque virideſcentes & gypſi inſtar tartareæ: tuſſis ſicca vehemens, qua tamen nihil fere muci viſcidioris unquam excluditur, ipſeque miratur æger per violentiam hujus nullum adhuc cruentum ſucceſſiſſe ſputum; calores febriles manifeſti nulli, niſi quod lingua fauceſque ſomni tempore areſcant, ſudoreſque colliquativi ſuccedant: abdomen inſuper totum diſtentum, præcipue autem hypochondrium dextrum durum fuerat. quod cum ſibi naturale eſſe credebat æger hic, nullam ejus adhibuit curam, nec in præſens præternaturalem hanc conditio-

ditio-

ditionem eſſe credidiſſet, niſi ex non pridem ductæ uxoris qualitate & relatione contrarium didiciſſet: contabeſcens ita & marceſcens indies pro phthiſico non à vulgo tantum, ſed Medicis etiam quibusdam, quorum conſilio hactenus, fruſtra licet uſus fuerat, reputabatur: ſub initium Julii pedes circa malleolos, dexter imprimis, tumere incipiunt, dyſpnœa vero in tantum adaucta eſt, ut nonniſi erectus ſedens pedibus demiſſis & pendentibus pauculam capere quietem valeat, extremaque ſemper frigida habeat: adhibitis equidem hydragogis eductaque ita ſeri copia ſucceſſit malorum quædam remiſſio, ſed non erant diuturna hæc halcyonia, nam non pedes ſaltem in dies œdematoſi tumoris incrementa experiuntur ſed abdomen ipſum jam hydropicum evadit; ſudores colliquativi ceſſarunt quidem, ſed corporis debilitas incrementa notabilia accipit, anxietates & lipothymiæ increbeſcunt, ſuffocationesque noctu urgent, ubi etſi pulſus in carpo debilis ſit, arteria carotis tamen una cum corde vehementer palpitat, eoque tempore cor ſibi comprimi querulatur. Sub initium Auguſti in tantum œdema pedis dextri increvit, ut accedente ſpontanea in metatarſo ruptura, effluente copioſo ſero pes idem ad genua usque intumuerit, poſt diem tamen quintum prægreſſo interiorum ardore externorum vero frigore & alvo, procedentibus ſemper dejectiones torminibus, liquidiori reddita ſucceſſit nulla arte ſuperabilis gangræna & ſphacelus, quam paulo poſt placida excepit analyſis.

Obtenta ægre ſatis pro more hujus loci ſecandi corpus licentia, ut diſſentientes mathematica demonſtratione convinceremus, ægrum non phthiſi pulmonari, ſed quæ noſtra fuerat putatio ex impedimento circuli humorum circa cor vitalis polypoſo denatum eſſe, pectus primum aggreſſi, nil ſeri in cavitate hujus utraque deprehendimus, pulmones etſi ob exuberantem cordis & pericardii aquoſo humore diſtenti molem retruſi ad poſteriora vix comparuerint ſub initium, tamen ſaniſſimos ſine tuberculis, inflammatione, adhæſione ad pleuram

multo magis ulceratione aliqua esse compertimus. Ex pericardio dissecto profluxit aqua limpida fere ad ℔ij. cor erat amplum, sed flaccidum & in ventriculo hujus sinistro notabilis sanguinis grumosi continebatur quantitas, valvulæque venæ cavæ mitrales dictæ, una præcipue harum cum lacertulis suis & columnis carneis ad latera ventriculi exstantibus, asperæ & penitus ossificatæ, aut si mavis silicis instar induratæ fuerant quas etiam curiositatis gratia adhuc conservo. Polypi veri equidem nihil comparuit, sed loco hujus interna aortæ ascendentis superficies salebrosa & inæqualis cum interspersis in tunica interiori concretionibus lapidosis & siliceis, hincque dependente angustia canalis, esse deprehensa est. Abdomen aqua fœtente repletum fuit, omentum pro more hydropicorum putridum, ventriculus extenuatus, flaccidus, & stylo Wedeliano papyraceus, hepatis dexter lobus ventriculo contiguus ad ligamentum umbilicale dictum scirrhosus fuit.

Hydropem pericardii in hoc ægro fuisse nemo negabat, sed hunc causam & non effectum potius morbosum esse quis etiam asseret? ossificatio etenim valvularum & arteriæ incrustatio lapidosa sine dubio ex perpessis in priori ætate externis violentiis orta, fecit, ut non saltem ob difficilem & laboriosam sanguinis ex corde in arterias distributionem cor & arteria carotis palpitarent, sed etiam secessiones seri vitiosæ & præternaturales in pericardium contigerint. Notum quippe est ex Anatomicis valvularum venalium eum esse usum ut sanguinis in venas ex cordis ventriculo regressum impediant: dum enim mucro cordis ejusdem basi in quavis Systole adducitur columnæ carneæ quibus valvularum tendines adhærent, sursum moventur & ita filamenta dicta remittuntur, quo fit ut valvulæ iis adhærentes relaxatæ etiam, non difficulter a sanguine in cordis systole expresso sursum propellantur ac proinde ostium venæ exacte claudant: recedentibus autem in diastole a venarum orificiis longius his columnis, extensisque ita fibris tendinosis cuspides valvularum diducuntur versus

cordis

cordis latera, ſanguinique ita ad cor refluo viam pandunt. Oſſificatis autem adeoque tenſioni & relaxationi non amplius obſequentibus his valvulis, filamentis & columnis exiſtentibus neceſſario turbabitur circulus humorum, quatenus in ſyſtole quavis non in patentes unice arteriarum ductus, ſed in venas non ſatis vitio valvularum munitas propellatur ſanguis, unde plus cordi accedet quam quidem protundere poſſit, anguſtiori præſertim arteriæ, ut dictum, diametro exiſtente & reſiſtentia vi cordis propellentis ex denegata vaſorum dilatatione aucta, præſente. Oſſeam autem talem vaſa pati & membranas metamophorſin docet abunde origo oſſium de corde Cervi, quales oſſificationes arteriæ magnæ in homine quoque contingere docent Harvæus, Platerus, Dodonæus, Bartholinus, Williſius, Mayow, Piſo, Riolanus, Horſtius & alii, & Wepferus ſuo comprobat proprio exemplo: ſi de valvularum oſſificatione forte quiſpiam dubitaret, evolvat D. I. A. 3. obſerv. 282. ubi Raygerus noſter refert ſe Pariſiis in ſutore quodam inopina morte ex vivis ſublato valvulas ſemilunares oſſeas reperiiſſe, & Acta Berolinenſ. Vol. IX. p. 57. referunt in 15. annos palpitatione cordis laborante, & ſub paroxyſmo hujus exſpirante valvulas cordis ſemilunares itidem oſſificatas repertas fuiſſe. Si ergo in aorta hujus, quem ſupra hydrope pectoris defunctum eſſe diſputavimus, plurimus tactu deprehendebatur tartarus, indeque ſine dubio ſat notabilis aqua pericardii congregata fuerit, non inſolitum fuit ipſum dyſpnœa & nocturnis ſuffocationibus correptum fuiſſe, hæc enim & noſtro contigiſſe ægro jam notavimus.

Si denique cauſam ſcrutari libeat cur arteria carotis ſiniſtra ſaltem & non etiam dextra palpitarit? repetendum eſt ex Anatomicis, hanc quidem ex ſubclavia dextra prodire, illam vero ex loco intermedio intra duas ſubclavias emergere; cum ergo arteriæ aſcendentis portio ob concretiones lapidoſas anguſtior & dilatationi reſiſtens evaſerit, redundat omnis

ſub quavis ſyſtole ex corde protruſa ſanguinis moles in hanc, æqualisque ita præpeditur humorum diſtributio.

Judicet jam ex dictis B. L. jure ne, an injuria dubiam dixerim morborum horum diagnoſin? monitosque eſſe velim Practicos juniores præcipue, ne ſtatim de morbo rariori tanquam ex tripode uni inhærentes ſigno ſententiam ſuam pronuncient, ſe ipſos ita vulgi & malevolorum cenſuræ, Artem vero ſaluberrimam contemptui & deriſui exponant. Ubique prudentem adhibeant ſtochaſmum, nec priusquam morbi principium, progreſſum & durationem accurate perſpexerint, quicquam definiant, ſi enim ſemel præjudicata in Medico invaluerit opinio & ex hac conſequatur pervicacia, fit ut apud ægros ea quæ volumus videamus, ad ea vero quæ revera adſunt, adeſſe vero nollemus, cœcutiamus adeoque impares prorſus nos ad inveniendam veritatem reddamus.

(*Eperieſſino Auguſt. Vind. d. 30. Jan. An. 1725. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

Sectio juvenis amauroſi laborantis.

ANno 1718, menſe Martio, Altorfii cadaver adoleſcentis, viginti annos nati, præſentibus Medicinæ Studioſis, diſſecui, qui multis abhinc annis amauroſi ſive gutta ſerena, poſt frequentes capitis dolores, qui ad mortem usque continuarunt, laboravit: unde tandem ſtupiditas ſive fatuitas quædam acceſſit, cum ſumma totius corporis macie, ac denique inſultus epileptici vitæ finem fecerunt. Apertum cadaver *in abdomine* omentum putredine conſumtum manifeſtabat, & hepar quaſi corrugatum, ſolitoque minus apparebat, macula nigra defœdatum. *In pectore* pulmones duris nigrisque grandini-

dinibus conſitos, pleuræque adnatos invenimus. *Oculi* nulla labe affecti videbantur, niſi quod pupillæ, ut plerumque in gutta ſerena fieri ſolet, ſolito ampliores eſſent. Inciſo autem *oculo* dextro humor vitreus fere omnino diſſolutus, & cryſtallinus valde exiguus, juſtoque mollior inveniebatur. Cum vero ad alterum quoque oculum, craniumque aperiendum progredi vellemus, mater ob ſtolidam quandam ſuperſtitionem, ne filius nimium dilaceraretur, ulteriorem ſectionem concedere noluit.

OBSERVATIO CLXXII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De lumbricis in cavo abdominis repertis, inteſtinisque ab eis perforatis.

EOdem anno moriebatur puer, ſeptem annos natus, ab aliquo tempore multis vexatus doloribus & lancinationibus infimi ventris: qui vero, licet fortiſſimo gauderet appetitu, ſenſim contabuit & mortuus eſt. Inciſo abdomine primo offendimus aquam præter conſuetudinem in abdomine fluctuantem, flaveſcentem, ad aliquot uncias. Qua ope ſpongiæ ablata, vidimus vermes ſive lumbricos teretes, quales in hominibus vulgo eſſe ſolent, & inter hos unum adhuc vivum licet ſectio die poſt mortem fieret, inter circumvolutiones inteſtinorum oberrantem, longitudine ſex digitorum transverſorum & craſſitie calamum ſcriptorium mediocrem æquantem. Inteſtina tenuia aliquot foraminibus pertuſa, & in eis varios adhuc lumbricos offendimus, imprimis vero in aliqua inteſtini tenuis parte tumor durus, rubens, aliquot foraminibus pervius ſe monſtrabat, per quæ foramina, vermes ſine dubio tranſierunt. *In thorace duæ glandulæ ad œſophagum,* circa quintam thoracis vertebram ſitæ, valde in hoc cadavere

vere tumidæ erant, cum alias sæpe in adultis vix, aut saltem non nisi magna industria inveniri possint.

OBSERVATIO CLXXIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

Anatome juvenis phthisici ex hæmoptysi, in quo vasa lactea copiosa, foramen p. n. in æsophago, aliaque notatu digna reperiebantur.

Studiosus quidam Norimbergensis, annos septendecim natus & phthisi defunctus, aperiebatur Altorfii die XIII. Aprilis An. 1718. Tenerioris ab infantia erat constitutionis, debilis & gracilis, pectus habebat compressum, faciem coloris vividi, & ab aliquo tempore nunc cum, nunc sine tussi, notabilem sanguinis copiam per os rejecerat: quæ vero hæmoptysis tandem ita increvit, ut sæpe sanguinem ad libras duas una vice rejiceret, hocque aliquando sæpius, ita ut mirati sint multi, ipsum tamdiu supervixisse. Successu temporis vero cum sanguine quoque pus excrevit. Tandem ejectiones sanguinis e pectore per bimestre quidem spatium cessaverant, sed tunc frequens sæpeque adeo *larga narium hæmorrhagia* supervenit, ut aliquoties actum esse de ægro existimaverint amici. Accesserat simul *insignis ardor supra sinistrum ventriculi orificium*, qui omnium remediorum vim eludebat. Respiratio erat semper difficilis, & non nisi in dextro latere decumbere aut quiescere poterat, donec tandem placide obiret. In sectione vasa sanguifera in omento, ventriculo & mesenterio, licet tantam sanguinis copiam amiserat, sanguine tamen valde erant turgida, & licet sectio viginti quatuor horis post mortem instituereretur, tamen Studiosis præsentibus *copiosissima vasa lactea, chylo repletissima*, per totum intestinorum tenuium tractum atque per mesenterium, imo in ipso duodeno, jucundo vidimus spectaculo: quod inde ortum esse videtur, quia ad

ad ultimum vitæ halitum amici emulſionibus cordialibus, aquis ac gelatinis roborantibus ipſum refocillare ſtuduerant: quæ facile in vaſa lactea intrabant, eaque tam pulchre replebant. In thorace pars dextra pulmonis pleuræ tantum in parte ſuprema pectoris; pars ſiniſtra vero ei magna ex parte firmiſſime jungebatur, totusque pulmo multis intus tuberculis duris erat obſitus, & ſi totus lobus premeretur, pus per aſperam arteriam ex variis intus ulceribus copioſum effluebat. Maxime vero mirabamur pulmonem ſiniſtrum inter & pleuram, ubi non adhærebat, colluviem quandam fuſcam, libram ſuperantem, & odoris medicamentoſi, haud ingrati, repertam fuiſſe. Cujus in originem cum inquirerem, vidimus tandem cum ſtupore *in œſophago duos pollices ſupra diaphragma foramen* pollicis latitudine, oris nigricantibus undique cinctum, per quod ſine dubio tanta liquoris copia in pectus effluxerat, qui aſſumtas ante obitum aquas cordiales redolebat. Hoc foramen & quæ forte prægreſſa eſt inflammatio, etiam *cauſa continui illius ardoris* circa hunc locum, de quo antea dixi, fuiſſe videtur. Ceterum *muſculi pyramidales abdominis* in hoc cadavere deficiebant, & quia diu nulla alimenta ſolida aſſumſerat, inteſtina craſſa exiliora tenuibus apparebant, & non niſi pauciſſimas fæces continebant.

OBSERVATIO CLXXIV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

Diſſectio empyemate defuncti.

JUvenis, viginti quinque annos natus, temperamenti cholerici, qui in bello ultimo Hungarico, ut Chirurgus, caſtra eſt ſecutus, in Hungaria, cum corpus vehementer incaluiſſet, abhinc à biennio, hauſtum frigidæ in ſe avide ingurgitans, febri corripitur, appetitus deſtruitur; incipit delaſſari, tuſſire, mucoſa ſæpius excreare, alvi tandem profluvio laborare, ac

sensim sensimque marcescere. Suo aliorumqne commilitonum consilio varia, sed incassum, adhibuit. Et licet febris paullo minueretur, accessit tamen sensim dolor pectoris gravativus, præsertim in dexto latere, lassitudo & macies major, tussis crebrior, respiratio difficilior, quæ ad metum suffocationis tandem augebatur, sputumque pituitosum ac purulentum non nisi difficilime rejiciebatur. Tandem in hoc statu Altorfium, patriam suam, se transferri curavit. Erat ipsi tunc pulsus continuo celer, æstus præternaturalis, præsertim aliquot horis post pastum, genæ tunc rubebant, respjratio difficillima, & circa vesperam horripilationes sentiebat, urina tamen fere semper naturalis. Denique sub levi corporis concussione fluctuantem in pectore colluviem & ipse & adstantes percipere poterat, atque in latere sinistro, ob suffocationis metum decumbere haud poterat. Cum vero *Empyema pectoris* his signis se manifestaret, & *paracentesis* ipsi a me proponeretur, eam semper respuit, atque empiricos, vetulasque quascunque in auxilium vocavit; quibus vero omnibus nihil proficientibus, post duos tresve menses vitam cum morte tandem commutavit.

Cadaver mense Augusto An. 1718. *apertum* demonstravit insignem materiæ purulentæ, fœtidissimæ, digitosque quasi rodentis copiam, in dextro pectoris latere delitescentem, pleura variis in locis erosa, costisque nigris & carie exesis, pulmone pluribus sacculis sive vomicis purulentis referto, & magnam partem consumto, hinc inde pleuræ fortiter juncto. Sinister pulmonis lobus sanus quidem erat, pleuræ tamen quoque adhærens, nullus vero liquor peregrinus in hac pectoris cavitate reperiebatur. Si hic æger justo tempore paracentesin admisisset, curari forte potuisset. Si vero diutius differtur, materiam purulentam pleuram & costas arrodere, hasque carie afficere, ac pulmones magis magisque destruere hoc ex cadavere conspicimus: hinc necessario mors sequi debet.

OB-

OBSERVATIO CLXXV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Lege Regia, digestor. Lib. XI. Tit. VIII. quod prægnantes mortuæ, antequam fœtus sit excisus, non sint humandæ.

VErba in corpore Juris, loco modo citato, ita se habent: *Negat lex Regia, mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur. Qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur.* Lex hæc, licet ab antiquissimo, ut creditur, Rege Numa, gentili sive ethnico, ortum duxerit, tam sapiens tamen est, tam justa & tam pia, ut à Christianis hac in re nulla melior, quantum ego saltem novi, unquam fuerit condita aut promulgata; verum e contrario pia, imo divina hæc lex inter Christianos, quod dolendum, ubique fere negligitur, nec usquam adhuc audivi, quod à Magistratu quodam, vel à Theologis observetur, aut saltem de ea tantum in Republica cogitetur; sed potius ubique locorum prægnantes mortuas, absque ulla hæsitatione aut conscientiæ scrupulo, promiscue una cum fœtu humari permittunt. Et licet hac de re peculiari dissertatione Anno 1720, egerim, (a) tamen quia pessimum, barbarum, impiumque illum morem inter Christianos nondum abrogatum video; verum ubique locorum singulis annis multas gravidas una cum partu aut fœtibus, contra hanc legem Regiam, vel rectius divinam humari experior, qui sæpe facili matris mortuæ sectione vivi extrahi servarique possent: hinc quia forte dissertatio nostra ad paucos tantum pervenit, paucis præcipua ad hanc rem spectantia hic repetere & utile & necessarium esse existimavi. *Multis nimirum constat & exemplis & rationi-*

a) Titulo: Fœtum ex utero matris mortuæ mature exscindendum esse.

tionibus, fœtus in utero materno ſua gaudere vita, eosque, gravida quamvis mortua, diu ſæpe adhuc in utero ſuperſtites eſſe, uſus docuit. Imo conſtat plures tales fœtus, matre mortua, ſectione mature inſtituta, vivos ex utero fuiſſe eductos, atque conſervatos. (a) Quicunque vero fœtus in utero diutius relinquuntur, illis tandem neceſſario, modo citius modo tardius, eſt moriendum, aut miſeri innocentes vivi, quod horrendum eſt dictu! cum matre mortua ſepeliuntur. Quia vero hoc ſane impium eſt, atque crimen, inter Chriſtianos præſertim, quam maxime deteſtandum, imprimis cum meretrices aliæve ſimilis farinæ mulieres, quæ fœtus ſuos, neglecta funiculi umbilicalis ligatura, aut alia inſigni negligentia, perdunt, graviſſime ſæpius puniantur; hinc cur non puniendi eſſent & hi, qui fœtus, præſertim maturos, matre mortua, negligunt, eoque ipſos neceſſario perdunt? qui facillimo ſæpe negotio ſervari & ex orci faucibus eripi poſſent: cum non minus de vita hominis hoc agatur in caſu, quam in illo; adeoque una eademque utriusque delicti ratio eſſet habenda. Qua propter quia Principes, Theologi, Jureconſulti, Philoſophi, imo quilibet homo etiam ex ſolo lumine rationis intelligere poteſt, infantes tales iniquiſſime negligi imo perdi; per DEUM omniaque ſacra rogatos eſſe volumus Principes & Magiſtratus quoscunque, Theologos & Sacerdotes, Jureconſultos & Medicos omnes, ut rem tanti momenti, ubi de vita hominis innocentiſſimi, quem temerè interficiunt, agitur, curæ cordique habere velint, & non ſolum ex amore chriſtiano miſereantur talium infantum, quorum ipſi etiam ethnici, ut ex laudata lege Regia apparet, ex ſolo rectæ rationis lumine ſerio miſerti fuerunt; ſed etiam ob quintum ſacri decalogi præceptum, NON OCCIDES, omnem curam adhibeant, ne tales infantes, ſicut hucusque ſæpiſſime factum eſt, deteſtanda

a) *Meryus* in Hiſt. Acad. Reg. An. 1708. putat, fœtus vitam mox cum matris vita ceſſare: quod vero falſum eſſe in prædicta Diſſertatione evici.

ſtanda perdant negligentia; verum à perito artifice matura eos cadaveris inciſione ſervare, ſeque ſic ab horrendo infanticidii crimine liberare ſtudeant. Veriſſimum enim videtur dictum illud notiſſimum Patris cujusdam: *Quem ſervare potuiſti & non ſervaſti, illum occidiſti.*

OBSERVATIO CLXXVI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De ruptura uteri in partu difficili.

VIr Clariſſimus Maximilianus *Preuſſius*, Protophyſicus Vratislavienſis celeberrimus, in ultimis Academiæ hujus Ephemeridibus, Centuria nempe nona pag. 21, notabilem retulit caſum, *de utero à fœtu in partu diſrupto.* Quoniam vero haud multum diſſimilem caſum paullo poſt obſervavi, operæ pretium eſſe exiſtimavi, eum ipſum quoque cum publico hic communicare: quia ſæpius mihi contingere videtur, quam hactenus vulgo fuit creditum. Vocabar nimirum cum Altorfii adhuc eſſem, An. 1719. die quarto Maji, circa mediam noctem in oppidum, *Engelthal* dictum, duobus milliaribus ab Altorfii diſtans, ad dicographi uxorem, partu difficili laborantem, ut ei ſuccurrerem, fœtumque una cum matre, ſi fieri poſſet, ſervarem. Elegeram mihi itineris nocturni comitem, Medicinæ Studioſum, Jo. Petr. *Diefenbachium*, Mœno-Francofurtenſem: ſed, cum adveniremus, tribus jam ante adventum noſtrum horis, infelicem parturientem, poſt maximos pariendi conatus, quos ab hora matutina quaſi decima, ad undecimam veſpertinam ſuſtinuerat, ſubito triſtique fato defunctam eſſe, ex marito & adſtantibus audiebamus; fœtu tamen nondum edito, ſed in utero adhuc exiſtente. Cum vero admitteremur ad mulierem mortuam videndam, reperiebamus manum fœtus ſiniſtram ex vagina uteri propendentem, modiceque adhuc calentem; quopropter ſuaſi

 auctor-

auctorque fui marito, ut cadaver mox incideretur; partim & potissimum ad fœtum, si forte adhuc viveret, servandum; partim, ut caussa tam subitaneæ mortis investigaretur: quoniam alias, ut satis notum est, mulieres parturientes per tres quatuorve dies, imo adhuc diutius tali in statu vivere possint; sicuti testantur Auctores in arte obstetricandi versatissimi, & usus quotidianus. Postquam igitur maritus annueret, sectionem aggressus sum, apertoque prudenter abdomine, mox tanquam insolitum quid in talibus casibus, sanguinem in cavo abdominis, offendimus. Cum vero abdomen ulterius, ad uterum melius conspiciendum, aperiremus, invenimus primo intestina omnia ab utero sursum ad hypochondria protrusa, sicuti in gravidis ordinarie fieri solet; verum inferiorem uteri partem corpore peregrino membranaceo, vasculoso coopertam vidimus. Mirabamur hanc rerum faciem, & quid hoc rei esset ulterius inquisivi. At, accuratiori indagine facta, magno cum stupore reperimus, *latus sinistrum uteri omnino perruptum sive perforatum esse*, caputque infantis per inusitatam hanc uteri aperturam in cavum abdominis, usque ad oculos penetrasse; membranaceum vero & vasculosum illud corpus esse membranas fœtus, per rupturam sive hiatum illum uteri in abdomen propulsas. Extraximus vero mox sine mora, & sine ulla uteri incisione, per hunc hiatum, summa cum adstantium admiratione, infantem masculum, mortuum quidem, sed egregie adhuc calentem, una cum secundinis; unde non sine ratione judicavi, infantem hunc â paucis forte demum momentis mortuum esse. Cum vero nullum amplius pulsum in funiculo umbilicali, nec vitam in reliquo fœtu perciperem, attentius postea uterum & præcipue locum illum, ubi disruptus erat, consideravi; ubi eum circa oras rupturæ nigricantem, tenuem & quasi putridum inveni; *pars vero uteri superior extraordinariam crassitiem, trium scilicet digitorum, habebat*; quæ, ut & tota reliqua uteri pars, colorem & consistentiam naturalem obtinebat, nihilque præ-

cerea morboſi deprehendebatur. Percontanti mihi cauſam hujus corruptionis uteri, & quibusnam ſymptomatibus, durante graviditate, mulier hæc afflicta fuerit, maritus, obſtetrix aliique domeſtici retulerunt, eam toto graviditatis tempore de nullo morbo vel ſingulari ſymptomate conqueſtam eſſe; verum ad ultimum usque diem bene ſe habuiſſe, floridum faciei colorem oſtendiſſe, bonoque ſemper appetitu gaviſam eſſe; ſic, ut mirandum ſane ſit, unde talis uteri, eaque tam ſubita corruptio orta fuerit. Nam tempore matutino, hora circiter decima, doloribus partus naturalibus correpta erat, qui per aliquot horas ſatis vegeti & naturali modo continuarunt; verum fœtus non ſequebatur, ſed manus tandem ſiniſtra prodibat: quam quidem obſtetrix loci illius, ſatis alias perita, blande ſemper, ut ajebat, reponere, ſed fruſtra, tentabat. Tandem verſus veſperam ejus diei dolores partus ſubito remittebant, parturiens inſolita debilitate corripiebatur, & interea, dum me accerſi curabant, mortua erat. Annos ætatis habebat XXXVI. corporis ſtaturæ erat mediocris, & jam ter antea, licet ſemper difficulter, infantes robuſtos & vegetos, feliciter excluſerat. In ſecundinis nullum prorſus vitium apparebat & nihil quidquam mali in infante, qui magnus omnino & robuſtus erat, deprehendebatur; hinc vix dubitandum fœtum hunc vivum adhuc exſcindi potuiſſe, ſi modo ſectio illa matris mortuæ citius fuiſſet inſtituta. Quomodo vero uterus hic adeo corrumpi potuerit, & putredine ſive ſphacelo quaſi, idque unico tantum in loco, corripi, reliqua uteri parte illæſa; & quidem ſic, ut mulier ſemper bene, toto geſtationis tempore, ſe habuerit, & ſimul fœtus tam magnus & robuſtus generari in utero tali morbido, ſicut ſaltem apparuerat, potuerit, res eſt, quæ, ut lubens fateor, meum ingenium ſuperat; quamque propterea doctioribus inveſtigandam relinquere, quam incertis conjecturis lectores defatigare malo.

OB-

OBSERVATIO CLXXVII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Glandulis labri superioris.

IN utroque labro parvas existere glandulas, pro subjectorum diversitate varias, nunc minores, grani milii magnitudine; nunc majores lentis quandoque & quod excedit, magnitudine, etiam in vulgus hodie notum est, & non solum in cadaverum anatome, separata interna oris tunica videri; verum etiam in multis hominibus vivis, si alterutrum labrum altero digito intus in ore, altero extus prehenditur, manifeste sentiri percipique potest. Has glandulas labri inferioris eleganter delineavit celebris quondam Anglorum Anatomicus, Guil. *Covvper*, in Myotomia reform. Fig. IV. lit. H. H. & ex hoc *Mangetus* in theatro anatom. Tab. XXI. nisi quod multo majores & copiosiores ibi exhibeantur, quam â me unquam observatæ fuerint. Quoniam vero de iis glandulis, quæ in labro superiori reperiuntur, nusquam adhuc habemus figuram, quantum ego saltem novi, hinc eas hic, prout ad objectum a me delineatæ sunt, Tab. XI. Fig. 1. sistam, non ignorans, eas in aliis subjectis etiam alio modo se habere.

A. A. Palatum.

B. B. dentes maxillæ superioris.

C.C.C. labri superioris facies interna, ubi membrana oris ablata, glandulæ figuræ & magnitudinis variæ in eo conspiciuntur.

D.D. Labri hujus partes posteriores, seu potius pars genarum membrana oris adhuc tectæ; ubi vero tales glandulæ non amplius reperiuntur, & hinc male a quibusdam toti oris membranæ adscribuntur, quæ vix alibi in genis demonstrari poterunt.

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIO CLXXVIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De lingua humana & præsertim ejus glandulis in superficie; ubi simul de ductibus linguæ salivalibus novis quædam disseruntur.

MUltas quidem jam habemus figuras de lingua; verum tam multa in ea notanda occurrunt, præsertim ob diversitatem earum in diversis subjectis, ut tamen nondum omnia satis recte in illa demonstratæ sint. Constare hoc vel ex eo potest, quod adhuc nuper tres egregii viri *Vaterus*, Vitebergensis, *Coschwitzius*, Hallensis; & *Waltherus*, Lipsiensis, quilibet peculiares & *novos in ea ductus salivales* quæsiverint & descripserint. Primus eum indigitat *in foramine illo linguæ* in figura nostra 2. lit. A. ubi, si adest (nam non in omni lingua reperitur) haud dubito, glandulosum illud corpus, circa radicem linguæ, liquidum aliquod per hoc orificium in os effundere. Quem vero alter describit atque delineat, quantum ego saltem hucusque observare potui, *venas* potius *linguæ*, ex divisione illa a ductuum exteriorum natura diversa, atque ex mea qualicunque observatione, esse suspicor, donec forte usus melius quid me edoceat. Quos tertius descripsit, â *Verheyeno* & *Morgagno* quoque jam indicatos, postquam accuratius eorum examen instituerim, non nego. Attamen tam amplos & tam manifestos eos nondum hactenus reperi, ut setam immittere potuerim. In hac autem mea figura 2. Tab. XI. *glandulas potissimum illas* indicare volui, *quæ inter* A. B. C. D. id est, in radice linguæ, non quidem in omnibus, *attamen in variis subjectis tam insignes observavi*, & ni fallor, sæpius in talibus, quæ vel laqueo suffocata fuerunt, vel aliqua faucium inflammatione laborarunt: in quibus ob impeditum

Digitized by Google

ſanguinis per venas jugulares refluxum ad cor, tantopere diſtentæ ſunt, ut hic in figura conſpiciuntur.

A. Indicat illud cœcum hactenus dictum foramen, quod *Collinus* Anatomicus Anglus, in ſua Anatomia jam â quadraginta annis indicavit ac delineavit, credi ditque glandulis quibusdam circa radicem linguæ ſitis inſervire, ut per hoc liquidum quoddam in os excernant, quodque haud pridem doctiſſimus *Vaterus* tanquam *peculiarem ductum ſalivalem* & communem totius corporis glanduloſi circa radicem linguæ propoſuit. Spatium inter B. C. A. & D. ut jam antea monui, multas ſat magnas glandulas indicat, cum inſigni orificio in qualibet, ſicut in hoc homine erant, quorum varia ſtylum ſatis craſſum, facile admiſerunt.

D. Speciatim denotat ligamentum anterius Epiglottidis, cujus ope linguæ jungitur.

E. Epiglottis, quomodo linguæ cohæreat.

F. Ligamentum Epiglottidis laterale.

G.G. Os hyoides ſive linguale.

H.H. Papillæ linguales. (*Vid. Tab. XI. fig. 2.*)

OBSERVATIO CLXXIX.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De interiori Laryngis facie & præſertim ejus ventriculis.

QUia ſinus illi in interiori laryngis facie, *ventriculi laryngis* dicti, ante novam Celeb. *Morgagni* deſcriptionem parum noti erant, atque aliæ delineationes, quam quas ipſe in Adverſariis ſuis doctiſſimis primis Tab. II. exhibuit, hactenus nondum proſtent, interea tamen variationes eorum, ſicut & totius faciei internæ laryngis, non minus quam in aliis partibus obſer-

Digitized by Google

observentur, hinc & talem, qualem ego è cadavere humano delineandam curavi, hic Tab. XI. fig. 3. exhibebo.

A.A. Cartilago scutiformis.
B.B. Cartilago cricoides.
C. Cartilago Epiglottis a facie posteriori.
D. Arytænoides cartilagines cum incumbentibus glandulis arytænoidæis Morgagni.
E.E. Ligamenta lateralia Epiglottidis.
F.F. Sinus sive *ventriculi Laryngis*, aut potius eorum orificia.

Circa E.E & F.F. itemque in Epiglottide parva conspiciuntur foraminula, quæ excretorii sunt ductuli glandularum subjectarum, quibus liquidum pro laryngis humectatione excernitur. *(Vid. Tab. XI. fig. 3.)*

OBSERVATIO CLXXX.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Calculo in glandula quadam bronchiali reperto.

IN plerisque, si non in omnibus, partibus corporis humani Anatomici hactenus calculos invenerunt. Nullum vero adhuc novi, qui calculum in glandula bronchiali hucusque invenerit. Mihi autem in sectione cadaveris adhuc Altorfii contigit, in maxima glandularum bronchialium, quæ primæ asperæ arteriæ divisioni accumbit, calculum magnitudine phaseoli reperire, porosæ sive tophaceæ substantiæ, quem adhuc asservo. Insimul vero hic monere volui, quod *in figura mea, quæ de his glandulis in Ephemeridibus* his Centur. VII. Tab. VI. Fig. 2. exhibetur, chalcographi vitio, multæ harum glandularum male sint repræsentatæ, quia, ut rami bronchiorum, perforatæ quasi, ab ipso sistuntur, cum eas, ut suspicor, in pictura à ramis bronchiorum non satis distingue-

ſtinguere potuerit, quæ globoſam figuram habere debuerant, ne hic error mihi imputetur.

OBSERVATIO CLXXXI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Calculo in veſicula fellea nucis juglandis magnitudine nuper reperto, & enormi ductus choledochi amplitudine.

SÆpius jam minores calculos nigricantes in veſicula fellea reperi, & aliquando etiam unum parvæ nucis moſchatæ magnitudine, atque figura quoque tali rugoſa; qui vero ſubſtantiam & colorem fere habet Gummi arabico paullo ſordidiori, (ut ſubinde talia fruſtula reperiuntur) haud abſimilem. Superiori vero anno in cadavere fœminino publice diſſecto aliquem inveni, qui nucis juglandis ſatis inſignis magnitudinem habebat. Poſtquam vero veſiculam felleam, in qua continebatur, quæque naturalem figuram valde mutaverat, & fere rotunda erat, aperui, eumque eximere vellem, maſſa ejus non fortiter cohærebat, verum leni compreſſione in multos quaſi grumos, ſive maſſulas argillaceas, majores & minores diſcedebat. Colorem habebat intenſe flavum, ad gummi guttæ accedentem, qualem etiam bilis circumfuſa obtinebat. *Ductus bilarii* ſive choledochi communis *orificium* in inteſtino duodeno, quod alias ſolet eſſe anguſtiſſimum, ut aperto duodeno non niſi accurata inſpectione videri queat, *hic adeo amplum & dilatatum* erat, ut parvum digitum facile immittere in illud potuerim: quod à calculis talibus biliariis magnis, antea jam transgreſſis, ita dilatatum fuiſſe opinor.

OB-

OBSERVATIO CLXXXII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De digito enormi cancroſo ſeu carioſo feliciter reſecto.

Digitos etiam mirabiles morbos ſubinde pati, ſequens docere poteſt exemplum. Anno 1720. cum non adeo diu Helmſtadii eſſem, me acceſſit Chirurgus cum muliere paupere, quæ in minimi digiti manus ſiniſtræ extremo articulo ingentem gerebat *tumorem fungoſum*, *cancroſum*, *exulceratum*, valde dolentem ſaniemque continuo plorantem, pomi mediocris magnitudine, digitusque ſimul naturali duplo erat craſſior, & ex Tab. XI. fig. 4. videri poteſt: quem quidem tumorem Chirurgus jam aliquoties integrum reſecaverat; verum novum incrementum nulla arte impedire poterat, ſed inſtar fungi, intra pauciſſimos dies, tres quatuorve ſcilicet, ſemper rurſus æque magnus erat, ut antea. Quapropter explorata morbi natura atque origine, reperi per inciſuram quandam tumoris os totum extremum carioſum eſſe atque deſtructum, hinc ſuaſi extirpationem digiti hujus in altero oſſe vicino, ut ſic corruptum ſimul & ſemel auferatur, ne cancroſa indoles reliquum corpus afficiat. Cui cum annueret ægra conſilio, ſpem aliam curationis non proſpiciens, digitum ſitu ſupino tabulæ impoſui, cuneum acutum paulo ſupra tumorem admovi, ac uno mallei ictu totum carcinoma à ſano reſecavi. Vulnus eſſentia vulneraria brevi conſolidatum eſt, & mulier adhuc hodie ſana vivit.

A. Manus ægræ.
B. Digitus auricularis duplo craſſior naturali.
C. C. C. Fungus ille cancroſus, multis inciſuris inſtructus, ſaniem plorantibus.

(Vid. Tab. XI. fig. 4.)

Digitized by Google

OBSERVATIO CLXXXIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Craſſitie uteri in gravidis; utrum in his fiat craſſior an tenuior?

Lis eſt inter Anatomicos, *utrum ſubſtantia uteri in gravidis ſit tenuior, quam in non gravidis, an craſſior?* dum nonnulli eam tenuiorem, alii vero craſſiorem graviditatis tempore fieri affirmant. Utraque pars tam ad rationes, quam potiſſimum ad uſum ſive experientiam provocat. *Mauriceau* (a) *Stalpartius* von der Wiel (b) & *Dionis* (c) ſtatuunt, uteri ſubſtantiam in gravidis *ſemper fieri tenuiorem;* quia uterus, quo magis extenderetur, eo magis, ut attenuetur, neceſſum eſſe. His vero inter alios, ſe opponunt *Graſius* (d) *Bohnius* (e) *Deventer* (f) & *Meryus* (g) qui ſua experientia in diſſectis gravidis, uterum craſſiorem invenerunt, ſed & ego ſex minimum exemplis recentiſſimis id confirmare poſſum. Primo enim hoc vidi Amſtelodami cum Clariſſ. *Ruyſchio:* deinde Altorffii in muliere, quæ brevi poſt enixos gemellos obiit. Poſtea in muliere illa, quæ cum ruptura uteri mortua eſt, de qua alias dixi. Porro hic Helmſtadii in gravida, quæ glande plumbea exanimata erat Ann. 1722. Denique & in ſutoris uxore primipara, partu difficili extincta, Ann. 1723; ac tandem in militis quoque primipara conjuge, quæ gemellos geſtaverat, unoque excluſo, confeſtim, altero retento, deceſſit. Neque nos

a) Traité des Maladies des femmes groſſes.
b) Centur. poſterior Obſ. XXX. p. 319.
c) In Chirurg. & tract. de art. obſtetr. cap. de Sect. Cæſarea.
d) De part. Gener. mulier. ubi plures citat ſcriptores, idem ſentientes.
e) Circul. anat p. 41.
f) Operat. Chirurg. Cap. VIII.
g) Hiſt. Acad. Reg. Scientiar. Ann. 1706.

Digitized by Google

nos moratur quod Dionis objiciat, *eos, qui dicant, se uterum crassiorem in gravidis vidisse, deceptos fuisse à placenta utero adhuc cohærente, quam simul cum utero pro uteri substantia habuerint:* nam uteri crassitiem, placenta jam exemta, accurate examinavi, ita ut hæc nobis non imposuerit. Interea tamen fatemur uteri crassitiem in gravidis non ubique esse eandem; verum quodammodo variare; & hunc ultimum uterum fœminæ gemelliparæ fuisse omnium, quos vidi, in gravidis tenuissimum, forte quia magna hæmorrhagia uteri periit, unde parietes ejus magis collapsi erant; quamvis tamen digiti transversi adhuc crassitiem habuerit, quam uterum virgineum nunquam superare vidi.

OBSERVATIO CLXXXIV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Circulo sanguinis mutuo inter fœtum & matrem in gravidis.

NOn pauci sunt, iique adhuc è recentioribus nobilissimis Medicis, qui *negant circulum sanguinis inter fœtum & matrem*, licet *Meryus* in Hist. Acad. Reg. Parisiensis Ann. 1708. non solum multis argumentis id probaverit verum etiam exemplum gravidæ descripserit, quæ ex lapsu, indeque orta profusione nimia sanguinis in abdomine, mortua est, in cujus ut & fœtus venis nihil amplius sanguinis inventum est, licet placenta arcte cum utero adhuc cohæreret. Manifesto indicio, sanguinem fœtus ad matrem transiisse, & una cum hujus sanguine per lacerata vasa in abdomen effluxisse. Quorsum enim, quæso, abiisset? Ita & ego, ad sententiam *Meryi* confirmandam nuperrime in gravida illa gemellipara, de qua in præcedenti Observatione dixi, quæ uno, eodemque vivo & vegeto excluso fœtu, paullo post ob enormem supervenientem uteri hæmorrhagiam, altero retento, obiit, cum

Clariss.

Digitized by Google

Clariss. Collega nostro D. D. *Wagnero* variisque Medicinæ Studiosis, dum fœtum retentum, quoque robustum & magnum, ad foramen ovale aliaque his demonstranda aperirem, observavi, *nihil sanguinis neque in vasis matris, neque in fœtus corde aut vasis majoribus*, quæ alias eo abundant, fuisse, licet hic fœtus omnibus suis membranis & humoribus adhuc fuerit cinctus, placentaque ejus firmiter utero adhæserit. Fœtus vero nati sive egressi placenta aliquo modo ab utero, sponte an obstetricis culpa, ignoro, avulsa sive libera erat; unde ingens illa hæmorrhagia orta fuit, & sic simul per hanc viam sanguis matris hujusque fœtus effluxit: cui vero, antequam efflueret, ad uterum & vasa matris prius transeundum erat, quia nullam aliam habet viam. *Igitur datur circulus sanguinis a fœtu ad matrem:* quem etiam *Meryus*, loco citato, a matre ad fœtum probavit. Hoc solum vellem, ut *Meryus* adhuc vasa illa, quæ hoc in casu rupta sive læsa fuissent, indicasset, aut adhuc ab aliquo, qui sectioni interfuit, indicarentur.

OBSERVATIO CLXXXV.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Glandulis copiosissimis in ingluvie Coccothraustæ observatis.

ILlius avis, quæ *Gesnero*, libro de avibus, *Coccothraustes* vocatur, quamque vulgo *Steinbeisser*, *Kernbeisser* item *Kirschfinck* nostrates appellant, cum aliquando in pastu ventriculum & ingluviem ejus accuratius considerarem, nudo oculo innumeras parvas glandulas, capitulis minimarum acicularum, sive seminibus papaveris similes, in ingluvie deprehendi, quæ parvis talibus rotundis, distinctisque glandulis ubique erat refertissima, sicut ex Tab. XI. fig. 5. videri potest. Magna vero talium glandularum copia hic propterea videtur esse necessa-

ceſſaria, quia hæc avis nucleis ceraſorum & ſimilibus duris corporibus veſcitur; quæ ad digerendum forti liquido gaſtrico, eoque copioſo, ſine dubio indigebant

A. Ventriculus.

B. B. Ingluvies aperta innumeris minimis glandulis inſtructiſſima.

C. Finis Oeſophagi.

D. Pars inteſtini ventriculo adhærens.

(*Vid. Tab. XI, fig. 5.*)

OBSERVATIO CLXXXVI.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De Pediculis ſive pulicibus muſcarum.

CUm aliquando muſcam vulgarem in feneſtra quadam ſedentem, propius aſpicerem, obſervavi in poſteriori parte dorſi ejus parva quædam animalcula, paullo tamen majora quam acari, qui in caſeo ſæpe conſpiciuntur. Quare novitate rei impulſus, cum nunquam antea ſimilia animalcula muſcis adhærentia viderim, arripui illam muſcam, atque animalcula hæc, quorum aliquot uni huic muſcæ inſidebant, microſcopio luſtravi, & inveni ea talem habere figuram, qualem Tab. XI. fig. 6. repræſentat, ſcarabæo quodammodo æmulam, ſex pedibus inſtructa quibus progrediebantur & curſitabant in microſcopio, itemque barbulis ſive antennis, (ut *Redius* anteriora illa filamenta a. a. appellat) duabus majoribus & duabus minoribus inſtructa, coloris pallide fuſci, niſi quod in parte poſteriori b. pars ad lunæ cornutæ formam albicans eſſet. Quidam horum pulicum exiguis maculis quaſi erant conſperſi, ut A, alii ut B. ipſi deſtituebantur. Hæc animalia ſine dubio nutrimentum in muſca quæſiverunt: unde conſtat, nec muſcas à vexa aliorum animalculorum eſſe liberas, ſive ea pediculos, ſive ob colorem, ad

pulices magis accedentem, pulices vocare, ſive alio quodam nomine inſignire quis velit, perinde erit. (*Vid. Tab. XI. fig. 6.*)

OBSERVATIO CLXXXVII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

An circulus ſanguinis veteribus fuerit cognitus, occaſione loci veteris Scholiaſtæ Euripidis & Plutarchi.

VEtus atque notatu digniſſima eſt paræmia, *Nihil hodie dici, quod non dictum ſit prius.* (a) Quæ, ſicuti multis in rebus longe eſt veriſſima, ita & eam *de circuitu ſanguinis in corpore animalium*, ab HARVEO præcedenti ſeculo deſcripto, veram eſſe, multi variis eisque ſat plauſibilibus argumentis, ut alios nunc taceam, ex antiquiſſimo Medicorum parente, HIPPOCRA I E ſcilicet; probare annisi ſunt: in quo, cum locum unum alterumve inveniſſent, ubi *circuli & periodi ſanguinis* vocabulis utitur, (τοῦ κύκλου καὶ τῆς περιόδου τοῦ αἵματος) mox ex ſolis vocibus, partim, ut opinor, ex invidia contra *Harveum*, inventionis gloriam ipſi invidentes, partim ex nimia & ſtolida quadam erga veteres reverentia, ac ſi veteres omnia ſciviſſent, & recentiores nihil novi invenire valuiſſent, concludere voluerunt, *Harveum* non eſſe inventorem circuli ſanguinis, ſed illum jam *Hippocrati* fuiſſe notum atque deſcriptum. Quod autem *Hippocrates* hac in re verba, prætereaque nihil contineat, unde certo intelligi, vel ſaltem veriſimili conjectura induci poſſit, ipſum ſanguinis periodum, uti ab *Harveo* deſcribitur, ſciviſſe; egregie inter alios vir magni judicii *Archibaldus Pitcarnius* edocuit, (b) quia ex variis locis *Hippocratis* oſtendit, virum hunc innumera continere dicta contra veram ſanguinis circulationem pugnantia, quæ profecto non ſcripſiſſet,

a) Terentius in Prologo Eunuchi.
b) in diſſertat. de Inventoribus.

ſet, ſi eam rite cognoviſſet; e contrario, abunde potius inde perſpicere licet, *Hippocrati* hanc circulationem fuiſſe incognitam, præſertim cum ne mentionem quidem faciat de *tranſitu ſanguinis ex arteriis in venas;* ſic, ut potius concludendum: *quicunque nusquam motum ſanguinis circulatorium clare deſcripſit, & ſæpiſſime talia protulit, quæ veræ circulationi ſunt contraria atque repugnant, eum hanc circulationem ignoraſſe.* Atqui hæc vera ſunt de *Hippocrate.* Ergo verum circulum ſanguinis ignoravit.

Longe autem majori veriſimilitudine demonſtrari poſſe exiſtimo, ex veteribus alios circulum ſanguinis clarius *Hippocrate* indigitaſſe; quamvis, ut verum fateamur; non eadem accuratione ac *Harveus* eum deſcripſit: tamen quilibet ſatis facile ex verbis eorum mox recenſendis colligere poterit, id quod motum ſanguinis circulatorium appellamus, ipſis non fuiſſe prorſus incognitum.

Sub circuli ſanguinis nomine intelligunt Autores *motum, ſeu fluxum ſanguinis ex corde in arterias, ex arteriis in venas, ex venis rurſus ad cor,* & ſic porro; quod omnes hodie concedunt, quia motus hic certiſſimis experimentis demonſtratus & extra omnem dubitationem poſitus eſt. Igitur ſi hoc verum eſſe datur, concludi forte ſine errore, ex verbis mox proponendis, poterit, veteri cuidam *Scholiaſtæ Euripidis* hunc ſanguinis motum fuiſſe notum; atque ſimul inde probabiliter inferri licecit, ſi Scholiaſtæ, tanquam Philoſopho, fuerit cognitus, ergo & Medicis, ſi non omnibus, tamen quibusdam, perſpectum fuiſſe.

Verba autem, in quibus ſententiam noſtram contineri arbitror, leguntur in ſcholiis *ad Hecubam Euripidis*, ex editione Anglicana *Barneſii* p. 20. animadverſione ad verſum 567. & in editione quadam Baſileæ 1544. impreſſâ, in 8. pag. 47. atque ita ſe habent: Διαῤῥοαὶ πνεύματος αἱ φλέβες ἐν αἷς τὸ αἷμα διέρχεται ἐκ τῶν ἀρτηριῶν. διαφέρει δὲ ἀρτηρία φλεβὸς· τῷ τὴν μὲν ἀρτηρίαν ἔχειν πνεῦμα πολὺ, καὶ ὑποκάτω κεῖσθαι τῆς φλεβὸς,

 αἷμα

αἷμα δὲ ὀλίγον, τὴν δὲ φλέβα αἷμα μὲν πολὺ, καὶ ἀνωκεῖσθαι τῆς ἀρτηρίας, πνεῦμα δὲ ὀλίγον. Quæ verba ſic latine verto: *Canales ſpirituum Venæ,* (ſunt) *in quas ſanguis tranſit ex arteriis. Differt autem arteria a vena: arteria enim multos habet ſpiritus, & ſubjacet venæ, ſanguinem vero paucum; aſt vena ſanguinem quidem multum, & collocatur ſupra arteria, ſpiritum vero paucum* (continet.)

Ex quibus verbis non ſolum conſtare mihi videtur, Viro huic Philoſopho motum ſanguinis circularem ex arteriis in venas non ignotum fuiſſe, cum clariſſime dicat, *ſanguinem ex arteriis in venas tranſire;* ſed etiam eum plura ex anatome ſciviſſe: diſſerit enim poſtea *de differentia ac diverſo arteriarum venarumque ſitu, & de diverſis earum contentis,* nimirum quod *arteriæ multos habeant ſpiritus*, id eſt, ſanguinem floridum, ſubtilem, mobilem, quem ſpirituoſum Medici appellare ſolent; *venæ vero ſpiritum paucum*, quia in his ſanguis craſſus ac niger reperitur, quæ omnia ſano & explicato ſenſu ſatis vera ſunt; quorum tamen ulteriorem explicationem jam miſſam facimus, & potius ad rem ipſam properamus, ut ſcilicet probemus, circulum ſanguinis ex citatis noſtri Scholiaſtæ verbis demonſtrari poſſe.

Itaque cum circulus ſanguinis potiſſimum in motu ejus, ſive tranſitu ex arteriis in venas, conſiſtat, atque hoc phænomenon indubitatum indicium & pathognomonicum quaſi circuli ſanguinis ſignum ſit, quo præſente, circulus ſanguinis contingit, quo abſente circulus hic non peragitur; ideoque concludo: qui hoc præcipuum ſanguinis periodi phænomenon ſcivit, ille etiam rem ipſam intellexit. Scholiaſtes enim hic non nudis circuli aut periodi ſanguinis vocabulis uſus eſt, ut *Hippocrates;* ſed potius perſpicuis verbis rem ipſam, *motum nimirum ſanguinis ex arteriis in venas*, ſicut ex citato loco conſtat, deſcripſit, & clare ob oculos poſuit. Præterea, quia veteres ſciverunt, originem arteriarum eſſe in corde, ſicuti clarum eſt ex *Hippocrate*

&

& *Galeno*, (a) facile erat Philosopho ita ratiocinari: *Si sanguis ex arteriis transit in venas, ne arteriæ fiant vacuæ, ex corde novus sanguis in locum effluentis necessario debet succedere*, quia nullæ aliæ in arterias dantur viæ. Deinde, si sanguis perpetuo in venas influeret ex arteriis, & non in aliam partem evacuaretur, non posset omnis capi a venis. Quare, quia venæ desinunt in corde, ut veteribus quoque non fuit incognitum; hinc necesse est, ut in cor se rursus exonerent. PLUTARCHUS enim in *Timæo* inquit: *Cor est origo venarum*, (b) *fons sanguinis, a quo magna velocitate, seu impetu, per totum corpus circumpellitur* (περιφέρεται.) (c) Igitur si Philosophi sciverunt, cor esse fontem sanguinis, a quo magno impetu per totum corpus pellitur, & deinde quoque sciverunt, sanguinem ex arteriis in venas transire, sicut hæc modo ex duobus antiquissimis scriptoribus probavimus; sequitur, motum circulatorium nonnullis veteribus non prorsus fuisse incognitum.

Interea tamen, ne existimetis, quæso, L. B., me vobis persuadere velle, veteres hos æque bene atque exacte circulatorium motum perspexisse, ac *Harueum*, & nos hodie; cum probe sciam, plura requiri, ut ejus exacta historia, ejus reditus ad cor, ejus motus per venas in auriculam dextram, inde in cordis ventriculum dextrum, hinc per arteriam pulmonalem in pulmones, ex his per venam pulmonalem in sinistram auriculam & sinistrum cordis ventriculum, atque ejus progressus ex hoc postea magno impetu & velocitate in arterias totius corporis, ac denique ex his rursus in venas & cor, sicque totus circuitus rite intelligatur. Nam sine horum accurata scientia, circuli sanguinis cognitio manca atque imper-

a) *Hippocrates* Libr. de aliment. & Libr. de Venis, & *Galenus* de Usu partium Libr. VI. XVI. & aliis in locis.

b) Veteres sæpe venas in genere pro vasis, arteriis scilicet & venis, posuerunt.

c) Conf. quoque *Longinus* de Sublimi cap. XXXII. edit. Tollii, & Boileau traité du Sublime chap. XXVI.

perfecta est: a quo tamen vita, omnes actiones & functiones nostræ dependent, & sine quo nihil fit, nihilque de corporis nostri functionibus intelligi potest; imo sine quo quid vita, quid mors sit, ignoratur.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

DN. D. LAURENTII HEISTERI.

De incerto infanticidii signo ex pulmonis fœtus innatatione vel submersione.

SI quid est, quod multas difficultates, disceptationes & lites inter Medicos æque ac in foro excitat, id profecto sunt casus, quos vocant, *Medico-legales*, & maxime inter hos judicium *de infanticidio*, signaque, quibus cognoscatur, ac certe determinetur, utrum fœtus sive infans, furtiva venere conceptus & clandestino partu enixus, si mortuus reperitur, ante partum, in utero sponte sit defunctus, an violentam mortem obierit: quia secundum hæc indicia Jureconsulti & judices de matre, aliisve, qui adfuerunt, vel capite plectendis, vel a mortis pœna absolvendis, sententiam pronunciare solent. Scortula enim, illicita venere gravida facta, ut pro virginibus postea se venditare haberique queant, ne honoris detrimentum capiant, necibus sæpe misellorum infantum nefando detestandoque crimine facinora sua occultare atque expirare student: &, licet malitiose innocentes infantes obtruncaverint, partus vero clandestinus singulari justoque Dei judicio palam fiat, fœtusque enixus etiam reperiatur, tamen, ut postea capitis pœnam, quam infanticidium sequi probe norunt, effugiant, negant atque pernegant, se fœtui vim intulisse aut eum interfecisse; verum vel in vel ante partum ipsum obiisse, mortuumve natum esse, constanter plerumque ac pertinacissime affirmant.

Verum,

Digitized by Google

Verum, quia his in casibus fides ipsis merito non habetur a judice prudenti, legesque divinæ juxta & humanæ vindictam clamant, pœnamque capitis, ob sanguinem innocenter profusum, exigunt, judices Medicis demandant, ut in fœtu sive corpore, ut vocant, delicti, inquirant, utrum ille fœtus mortuus sit editus, an violentam manum expertus fuerit: ne matres innocentes damnent, nocentesve temere absolvant.

Hic vero gravissimus lapis offensionis objicitur Medicis, nodusque durissimus, imo plus quam Gordius resolvendus: dum signa illa, quæ fœtum vel sponte mortuum, vel violenter occisum certe demonstrent, adeo dubia & incerta sunt, ut nihil supra. Non jam dicam de signis in universum, quæ ad hanc rem faciunt; verum de eo tantum, *quod ex pulmonis submersione & innatatione in aqua desumi*, & a non paucis, præsertim etiam recentioribus nonnullis, pro certissimo & infallibili haberi solet, paucis hic agam, & quid de eo sentiendum sit, ex nupera quadam eaque insigni observatione illustrabo, ut & JCti & Medici cautius in similibus rebus agere mercarique discant, quam sæpe hactenus factum est.

Notius vero est hodiernis Medicis quam notissimum, *fœtum neque humanum, neque bestiarum, in utero respirare, aut respirare posse:* quia non solum uterus, in quo situs est fœtus, in gravidis exactissime clausus & muco tenacissimo obturatus est, ut aër eum ingredi nequeat; verum etiam quia fœtus adhuc duplici, præter uterum, membrana eaque satis densa, quasi in duplici vesica, includitur, ut aer ad fœtum nullo possit pervenire modo. Præterea etiam liquidum sive aqua, cui ut piscis innatat, eum ambit, in qua nulla, ut notum est, fieri potest respiratio: & propterea, qui fœtus, vel mortua matre mortui ex alvo exscinduntur, vel qui mortui partu excluduntur, pulmones habere collapsos, nigricantes observamus & si tales pulmones vel integri, vel in frusta dissecti in aquam conjiciuntur, ad lapidis instar aliusve corporis gravioris

mox

mox fundum petunt. Illorum vero animalium fœtuumque pulmones, qui extra uterum plus minus vixerunt & respirarunt, vel etiam pulmones fœtuum, qui non respirarunt, & in quorum pulmones aer flatu fuit vel semel ac leviter tantum injectus, mox aquæ, si ei immittantur, innatant: ita, ut aer immissus in pulmones tantam habeat efficaciam, qua pulmones, alias fundum petentes, in superficie aquæ detineat, fundumque petere impediat. Ex his igitur præcipue experimentis hactenus plerique dijudicare, atque tanquam infallibiliter decidere voluerunt, *num fœtus extra uterum vixerit & respiraverit nec ne.* (a)

Attamen non defuerunt nonnulli, qui horum signorum certitudinem in dubium vocarunt, atque inprimis ZELLERUS, Professor Tubingensis, peculiari dissertatione demonstravit, *pulmonum in aqua submersionem infanticidas non absolvere*, eandemque *pulmonum submersionem nullo modo certum signum esse animal, aut fœtum non vixisse:* quia subinde durities vel scirrhus in pulmonibus, aliave caussa, eos tam graves & ponderosos reddit, ut, licet animal vixerit, satisque diu respiraverit, pulmones tamen prædictam ob caussam submergantur. Si quis igitur ex submersione pulmonum judicaret, fœtum talem non respirasse, adeoque extra uterum non vixisse, graviter profecto erraret: cum posset esse occisus, & pulmones propter vitium aliquod peterent fundum. Ita enim cadaver juvenis annos septendecim nati, & ex phthisi mortui, Altorfii quondam secui; cujus pulmones, ob duros tumores in eis deprehensos, aquæ injecti fundum petebant; licet juvenis sine dubio integros septendecim annos respiraverit. (b)

Igitur

a) Vid. M. A. N. C. Dec. I. Ann. VI. obs. 202. p. 299. It. Schreyerus aliique.

b) Exempla plura adducunt *Zellerus*, *Valentinus* in Pandect. Med. Legal. *Bohnius* in dissert de Infanticidio, van *Hoorn*, Succus, in epist. hoc de argumento Holmiæ editis, aliique.

Digitized by Google

Igitur, si in fœtu similis pulmonum constitutio observaretur, alia vero indicia violentæ manus aut cædis deprehenderentur, ob pulmonis submersionem infanticida non esset absolvenda.

Alterum vero & contrarium, *si nimirum pulmones fœtus aquæ innatant*, tanquam certius hucusque, imo infallibile a quamplurimis habitum est signum, *fœtum extra uterum vixisse & respirasse*, feminamque talem, quæ similem fœtum enixa esset, infantem vel ex instituto, vel saltem gravi negligentia interfecisse. Fuerunt quidem nonnulli, sed pauci, qui, fœtus in utero jam mortui pulmones putrefactione aliave ratione ita posse rarefieri & mutari, ut postea aquæ innatent, eodem modo, ut corpora submersorum, licet fœtus aerem nunquam hauserit, statuerunt. Plerique vero his contradicunt, & præsertim *Rivinus* olim atque *Langius*, Lipsienses, & Collegium Medicum Francofurti ad Viadrum cum *Schreyero* (a) itemque haud pridem, cum quæstio hæc in Suecia agitaretur, Medicus eruditus Suecus, VAN HOORN, sicut Acta literaria Sueciæ & nova litteraria germanice scripta, quæ Lipsiæ prodeunt, docuerunt, post illos evincere docto scripto allaboravit, pulmonem putrefactione aut corruptione non ita mutari, posse ut aquæ innatet; *verum illos pulmones, qui extra uterum non respirarunt*, (si flatus non fuerit immissus) *fundum semper petere*, idque experientia & observationibus suis, quas in illis epistolis descripsit, firmare stabilireque contendit. Verum quia nuper exemplum vidi, ubi contrarium obtinuit, ipsi hoc in argumento assentire non possum; ideoque publicæ utilitatis caussa meam placet observationem, notatu dignissimam, hic describere, ut eo evincam, signa hæc esse fallacissima.

a) Vid. *Schreyeri* Dissertatio Germanice edita, de eo, *an certum signum sit, quando pulmo infantis mortui in aqua fundum petat, fœtum in utero mortuum esse; & vice versa, an certum signum sit, fœtum, extra uterum vixisse & respirasse, si aqua innatet?* Cizæ 4. 1690.

Digitized by Google

Die XIV. mensis Julii hujus anni 1722. vocabar hic ad mulierem plebejam, quæ per quinque jam dies in partu erat versata, fœtum vero eniti non potuerat. Remedia ante, pro more mulierum, varia adhibita fuerunt partum promoventia, externa & interna, quia fœtus in situ erat naturali, sed omnia frustra. Quoniam vero interea parturiens ad summam erat redacta debilitatem, & mortem brevi timerent ipsa & adstantes, præsertim quia jam a biduo motum fœtus non amplius perceperat, dolores parturiendi cessaverant, & inde fœtum mortuum, maxime quia etiam fœtor cadaverosus ex utero proveniebat, judicabant; hinc ut manu succurrerem, fœtumque mortuum extraherem, rogabant, ne mater una cum fœtu periret. Cum vero manus admoverem, capitis fœtus inusitatam magnitudinem, caussam partus hujus difficilis inveniebam; nullum arteriarum pulsum in fœtus capite, præsertim etiam in ita dicta *fontanella*, seu fonte pulsatili, percipiebam, epidermidem jam a capite recedentem, illudque adeo orificio uteri interno infixum & quasi incuneatum deprehendebam, ut, postquam multos labores frustra solis manibus adhibueram, tandem caput aperire, cerebrumque educere & instrumento fœtum extrahere cogerer; quem etiam tandem, si capitis apertionem excipias, integrum protrahebam.

Fuerat hic fœtus valde magnus, præsertim caput: sexus erat virilis, in toto copore lividus, cuticula ubique recedebat a cute subjecta livida & viridescente, inprimis vero scrotum jam totum fere putridum & nigrum observabatur: quæ signa satis demonstrant, fœtum jam per aliquod tempus in utero mortuum fuisse. Dissecui vero eodem adhuc die cadaver, præsentibus aliquot Medicinæ Studiosis, & pulmonem quoque nigricantem & flaccidum inveni, sicut in fœtibus, qui in utero mortui sunt, aut qui nunquam respirarunt, deprehendi ordinarie solet. Verum cum hunc pulmonem in magnam ollam aqua recenti repletam, injicerem, ea intentione,

Digitized by Google

tione, ut Auditoribus meis demonſtrarem, quomodo pulmones horum fœtuum fundum peterent, contra meam adſtantiumque exſpectationem, innatabant; & licet lobos pulmonis etiam in fruſtra diſſecarem, nullum tamen fundum petiit, ſed omnia innatarunt, ſicut in eis, qui extra uterum vixerunt & reſpirarunt. Hunc vero fœtum in utero mortuum fuiſſe, ex ſignis modo recenſitis, putredine ſcilicet, fœtore, livore, epidermidis a cute diſceſſu, aliisque circumſtantiis ſatis certum eſt; neque flatus ullus in pulmones hos injectus eſt; neque dici facile poteſt, fœtum hunc, qui orificio uteri interno, quaſi incuneatus hæſit, & tam arcte conſtrictus fuit, ut nil, niſi bregmatis regio, digitis tangi potuerit, reſpirare potuiſſe, aut reſpiraſſe: quia pulmones non adeo rubicundum, ut ii, qui reſpirarunt, ſed magis nigricantem colorem habuerunt, uterique orificium arctiſſime conſtrictum, aeris ingreſſum impediviſſe videtur. Imo ſi quis etiam contendere vellet, fœtum in tali ſitu vel quod veriſimilius, ruptis membranis & effuſis humoribus, quia aeri tunc aditus conceditur in uterum, mox reſpirare, & poſtea adhuc in utero mori poſſe, ſequitur etiam inde id, quod volumus: *Indicium ſcilicet ex pulmonis fætus innatatione non eſſe certum ad probandum vel decidendum fætum neceſſario vivum fuiſſe natum, ſive extra uterum adhuc vixiſſe, reſpiraſſe, & interfectum fuiſſe:* quia apud meretrices ibi quoque diu hærere, profuſisque humoribus, utero aperto reſpirare & tamen tandem ante partum adhuc in utero ſine ulla vi externa mori poteſt. Ex his igitur conſtat, huic experimento ſoli inpoſterum minime fidem eſſe habendam: licet, præter ſupra jam citatos, varii adhuc recentiores ſcriptores innatationem pulmonis, *pro ſigno infallibili* fœtum extra uterum vixiſſe, habeant. Conf. Act. Medicor. Berolinenſ. Vol. IX. pag. 60. & ſeqq.

(Helmſtadio Auguſt. Vind. d. 8. Febr. An. 1725. miſſa.)

OBSERVATIO CLXXXIX.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Nævi materni hæreditarii, expirante nomine masculo, expirantes.

NOn adeo singulare aut rarum quid est, infantes recenter natos variis commaculatos nævis conspici, quorum causa in depravata gravidarum matrum fortiori imaginatione utplurimum quæritur & fundatur: producemus vero hic istiusmodi casus, ubi vulgare hoc principium vix sufficiet. Novimus honestissimam familiam, quæ quartam jam usque in progeniem in liberis ex descendentibus masculis oriundis sexus utriusque nucham macula rutilante, certo tempore quasi flammea, satisque lata pictam monstrat: filiarum autem sororumque liberi utriusque sexus, mutato nomine, signo hoc familiæ igneo omnes & constanter carent. Rationem negatæ imaginationis maternæ fundamus in hoc, quod bini in lucem editi fuerint fœtus ab uxore unius filii flammeo hoc stigmate notati, antequam hæreditariam in marito maculam unquam conspexerit, secuti dein alii duo liberi cum eodem hoc signo in lucem prodierunt, sic ut jocosam Patri suspicionem forte movere posset mater vacillantis fidelitatis matrimonialis, si in posterum sequeretur partus tali macula carens. Solidam rarioris hujus phænomeni rationem obstrictissimè expetimus ac expectamus ab ingeniis sagacioribus, nobis enim talem, quæ gustui satisfacere potuerit, invenire hactenus nondum licuit.

)o(

OB-

OBSERVATIO CXC.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Venæsectio, Purgatio, Acidularum in- & externus usus in gravida salutares.

MAtrona annorum supra 40. utero gerens ultra trimestre ab anorexia & frequentibus vomitionibus biliosis valdè molestabatur, quibus dein progressæ in graviditatis termino ad septimanam usque 22. jungebantur vehementissimi circa uteri regionem & inguina passim dolores, ut pedibus insistere amplius nequiret. Consulebatur Medicus Veteranus Practicus, qui, ut statim secaretur vena in pede, die Brand-Ader, suadet, tam felici cum eventu, ut ista vespera ambulare rursus potuerit, doloribus penitus evanescentibus: jubebatur præterea aliquot ante partum septimanas patrias adire acidulas bibitura per plures ibi dies ad Mens. ℔. unde valdopere sese movit infans cum insigni matris terrore. Datum fuit lene cholagogum, quod septies operabatur largiter cum levamine, continuatæ etiam fuerunt acidulæ in priori dosi, subjunctis simul indies per 5. horas in illis balneationibus, sicque ægra hæc nostra gravida undiquaque sana & vegeta suos repetiit lares, anorexia prius, vomitibus, lassitudine totius enormi penitus non confecta. Eadem hacce methodo plures alias feliciter fuisse restitutas gravidas adversa valetudine conflictantes elegantissima memorati Medici MSSta. frequenter testantur. Diversa occurrunt in hoc exemplo, quæ à multis fortè longissimè rejicientur, ast securum firmumque reddere poterunt in ejusmodi circumstantiis Medico-Practicum solida ratio & experientia: ubi nec temerè, nec timidè agitur, nihil periculi.

Digitized by Google

OBSERVATIO CXCI.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Usus Decocti Visci Querni Polychrestus.

MAtrona ultra sexagenaria, arthritica, cachectica, per tempus benè longum lecto affixa medicorum animos & curas valdè defatigavit, usurpata enim fuerunt diversa & pretiosa medicamenta sine levamine aut spe reconvalescentiæ; sic misera & viribus penè fracta beatam expectabat analysin, cùm tandem, dubio licet prognostico, proponebatur usus decocti Visci Querni. Annuit, etsi invita, ægra, sorbetque sic instar Thee, mane & vesperi decocti hujus calidi scutellas aliquot, jungitque ante pastum ℞. ♂. cyd. cum Essent. balsam. Hoffm. gr. xxx. tam fausto cum successu, ut quæ tumbæ jam ab omnibus proxima habebatur, sensim recuperare vires incipiebat, appetitus & somnus redibant, dolores arthritici cessabant, & roborabatur taliter magna hæc clinica, ut per horas aliquot iterum extra lectum versari cumque suis mensæ assidere valuerit, nullumque fuisset dubium, quin meliùs longè & constantius potuisset restitui Matrona hæc, modò continuare diutius notati decocti potum sibi persuaderi passa fuisset, quem tamen ob nauseam mox recusavit, relapsa dein in deploratum penitus statum, qui post mensium aliquot decursum viribus omnibus exhaustæ vitæ finem fecit.

Meliorem ab usu hujus decocti sortem expertus laudat Vir juvenis, annor. 32. Hic pro temperamento prædominante cholerico ad iram valde pronus, nec infrequenter colicæ spasmodico flatulentæ obnoxius fuerat. Nuper ob perpessam injuriam vehementer excandescens in vini potu generosi solamen quæsivit, sed malè, prodiderunt enim sese statim indicia consuetæ alias colicæ, quam verò neglexit in principio, conjecerunt vero in lectum atrocissimi dolores, quorum injecti

jecti clysteres leves & breves inducias dabant, breves dico, violentius enim mox recrudescebant tormina & stricturæ spasticæ in animi usque deliquium, refecto tamen, alvus sponte & largiter soluta, admodum profuit, sic ut reiterata postmodum clysmata desideratum habuerint effectum. Acciderunt hæc saltem intra triduum, nihilominus vires corporis adeò prostraverunt, ut pro reducenda priori valetudine etiam optima pharmaca noluerint sufficere. Incidit denique ipse Patiens in usum Decocti nostri sæpius laudati, cujus integram per mensem absolvit curam, indeque pristinam sanitatem maximo cum gaudio felicissimè obtinuit, rediit enim citò pristinus totius vigor roburque, insuper flatus alias adeo molesti tam valide fuerunt discussi & propulsi, ut per tempus valde longum penitus liber ab illis manserit. Repetiit jam aliquoties verno vel autumnali tempore prædictam curam, illiusque optatissimum effectum deprædicare satis nequit.

Similes huic nostro potui medicato laudes destinat alia Matrona, 58. circiter annorum, 14. liberorum mater, per crebra puerperia aliasque animi & corporis ægritudines multum debilitata. Hæc per multos jam annos conquerebatur de nauseoso & exsiccante salso faucium acore, appetitu prostrato, nec non asthmate perquam molesto, quod in obeundis negotiis domesticis magno illi fuit impedimento. Assueta erat annuis Venæsectionibus, laxationibus, & acidularum usui, ingrato autem hospiti hæc omnia haud sufficienter resistebant. Consultus ab ægra Medicus ordinarius ad corrigendam M. S. acrimoniam biliosam, adque roborandum nervosi systematis tonum suadet Decoctum nostrum Visci Q. Paruit lubenter ægra dato consilio, ad alia medicamenta alias valde nauseabunda, hausitque more indicato per mensem liquorem hunc calidum, inde mitigabatur statim sensus ille molestus salsedinis urentis in ore & faucibus, redibat appetitus, & asthma inveteratum visum ita imminuebatur, atque respiratio fiebat tam levis & facilis, ut scalas ædium aliaque loca acclivia sine omni

Digitized by Google

omni difficultate iterum superare potuerit, & hoc hucusque constanter.

Modus parandi & bibendi Decoctum est sequens: ℞ Rasur. Visci Q. ℥ij infund. cum Aqu. fontan. Mens. ij. in vase fictili tripedali, operculo benè lutato; decoque lento ignis gradu ad consumt. 3. part. de colatura, quæ asservari potest & solet in vasis vitreis mundis, bibatur manè & vesperi ½ quartar. calidè instar Infusi Theiformis, cum, vel, quod melius, sine saccharo, subsequo, ubi possibile, leni corporis motu. Si scopo præservativo in usum trahitur, præmittenda Venæsectio & sufficiens corporis per lenia laxantia lustratio, quæ etiam tempore intermedio pro rei exigentia potest repeti.

OBSERVATIO CXCII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Phthisis acidulis curata.

PHthisis, tristissimus affectus, optimo inter illos jure refertur, qui difficulter cognoscuntur, facilius tamen curantur, facile vero cogniti, difficiliùs & rarius curantur. Memorabiles tamen passim prostant observationes Phthisicorum etiam desperatorum quos benigna & omnipotens summi Numinis manus per adhibita remedia felicissimè restituit; inter plura ejusmodi exempla attentionem atque admirationem excitavit illud, quod E. N. C. Decur. II. Ann. IV. Obs. XVII. p. 47. legitur Senis ultra sexagenarii Fonte Medicato Freienwaldensi optimè curati. Suspecta habentur alias Phthisicis acida, nec temperata talia semper tutò in usum vocantur, multò magis Acidulæ in hoc casu malè audient, habere tamen & hanc regulam suam exceptionem, casus modo memoratus, illeque, qui mox sequetur, luculenter evincunt. Obtigit nobis in relictis B. Soceri schedis notatum invenire exemplum Viri cujusdam

dam senis pro Phthisico desperato habiti: hic tristi suo fato relictus acidulas Deinacenses adibat totus desperabundus vel citiorem mortem vel meliorem valetudinem ibi reperturus. Potabat hic è fonte nostro soterio per aliquot septimanas dosin parcam, nec frigidam, sed tepidam tam bono cum effectu, ut qui certa Charontis præda habebatur, post benè restitutus & vegetus ad suos reverteretur. Sic quotidiana etiam docet experientia, plures ægros Phthisicos, non æque semper ad fontem, sed domi, in locis vicinis Deinacenses nostras, haud sine fructu bibisse. Magnum quidem communiter apud permultos paradoxum habetur Acidularum in Phthisi usus, nec deerunt forsan ex Medico ordine, quorum gustui adducta minus placebunt; ast, hoc non obstante, vix audemus vulgarem eamque contrariam sententiam pro universali acceptare veritate, partim, quia plures alii Medici interque hos e. gr. celeberrimus Anglorum Medicus, Mortonus haud rarò acidulas Phthisicis proficuas observarunt, partim quia haud sufficiens suppetit ratio, quæ in hoc affectu omnem planè Acidularum usum tollere valeat. Quæ sunt autem istæ rationes singulis promiscue Phthisicis acidulas prohibentes? annon huc redeunt: Per illas augeri tussim, impediri expectorationem, glandulas, vesiculas & vascula pulmonum ulcerata ab acidularum acrimonia minerali magis adhuc lædi, dilacerari, exulcerari, & tandem funestam diarrhœam excitare. Sed liceat paucula in contrarium excipere. Tussim quod attinet, vix illa augebitur ab acidulis qua talibus, aut à corrodente illarum acrimonia, sed actuale frigus culpa est excitatæ hujus molestiæ, uti res ipsa loquitur, quod omnis tussis etiam ab alia vel simplici aqua frigida, ab aliis assumtis frigidis, ab aëre frigido acrior & pejor reddatur; bibant vero ægri nostri acidulas calidas, aut saltem tepidas, nec in larga dosi, & nulla habebitur querela tussis exacerbatæ; id quod alteri etiam opponimus rationi, dum liberam expectorationem non tam acrimonia, quàm frigiditas fontis medicati impedire solet. Tertia ratio speciem quan-

dam præ ſe ferre videtur & ſanæ rationi planè contraria eſſe, exulceratis pulmonibus, imò affectui, qui plerumque totam M. S. infectam & intemperie calido-acri contaminatam habeat, acria adhuc opponere remedia, uti ſint acidulæ: aſt regerimus modeſtè, (a) Deinacenſes noſtras, (de quibus ſolis hic nobis ſermo eſt) talem excedentem acrimoniam, quæ in aliis deguſtatur, planè non ſecum ferre, ſic ut ab aliis fortioribus ad Deinacenſes noſtras mites nulla valeat conſequentia; (b) adhæc nemo demonſtrare poterit, acidulas unquam M. S. corroſiva quadam acrimonia tingere, potiùs (c) per acidulas talis intemperies corrigitur, quod ſcorbutici cum fructu iſtas potantes teſtantur; (d) fortè ſaccharata plus acoris in corpore excitarent, quàm acidulæ, & tamen copioſe Phthiſicis præbentur ab illis, qui acidulas, ut ſummum venenum rejiciunt. (e) Quodſi itaque M. S. acidis particulis per acidulas non gravatur, vix videmus, quomodo pulmonibus læſis major exulceratio & corroſio accreſcere poſſit, imò (f) ſi externam acidularum operationem conſideramus, & obſervamus, quomodo coctæ ad ulcera inveterata multum conducant, non adeò ineptè concludere poſſemus, illas exulcerationibus quoque internis profuturas; (g) inſuper apud multos non æquè conſummatos nondum adſunt ulcera, ſed ſaltem tubercula cruda, ubi iterum non videmus, quid hiſce nocere poſſint acidulæ, potiùs ab illis, utpote remedio reſolvente, deobſtruente, magis optatum eventum ſperare liceret. Diarrhœa Phthiſi ſuperveniens meritò ſuſpecta habetur, utpote ſignum M. S. ad fuſionem colliquativam pronæ, propter quam particulæ M. S. & lymphæ non amplius decenter cohærent, fibræ partium ſolidarum tonum ſuum deperdunt & flaccidæ fiunt; in hoc gradu Phthiſeos omnino diſſuadendæ ſunt acidulæ, ſed inde non ſequetur, quod ideò omnibus promiſcuè Phthiſicis ſint prohibendæ; non enim niſi in extrema labe pulmonali metuenda eſt ab acidulis diarrhœa, & ſi quoque ſupervenerit, non ideò quaſi fatalis ſanguinis colliquatio conſideranda, cui reſiſtere amplius ſit impoſſibile.

Maxi-

Maximum pondus haberet Experientia, quippe plurium ab usu acidularum secutarum mortium testis, quaque semper, in specie circa aquas minerales præponderat optimè fundatæ visæ rationi. Ast dubitandum paululum, an antiqua hinc regula, qua Phthisicis in genere acidulæ prohibentur, primario fundata sit in frequenti & solida experientia, an vero non potius inveteratum & super prætensa acidularum corrosivitate fundatum sit præjudicium, quod ut fœcunda variorum errorum mater prædictam pepererit regulam. Cur enim tam multi olim Colicis interdixerunt acidulas? cur febre tabifica laborantibus? cur tam multæ mulierculæ, imò etiam Medici adhuc sibi persuadent, acidulas adversari insultibus hystericis, unde hæc omnia? sanè ab experientia non fluunt, utpote quæ contrarium testatur, sed ex mero præjudicio nimiæ acredinis & frigoris potentialis acidularum, per quod omnis ad crebriorem experientiam occasio fuit præclusa, dum omnes, qui vel minimum Phthiseos symptoma referebant, statim à Fontibus Soteriis relegabantur, imò tam magnum erat præjudicium, ut, si quis pro incipiente Phthisico habitus acidulas cum fructu aut saltem sine damno biberit, statim mutata fuerit de conditione ægri sententia & non ampliùs pro tali reputatus, quia probam per aquas minerales impunè sustinuerit. Quodsi vero nonnunquam Phthisici ab acidulis læsi fuerunt, erant illi utplures ægri consummati & desperati, de quibus hic propriè non sola est quæstio. Litem contraria dirimit quotidiana experientia, omnibus hisce exceptionibus longe major, quæ quidem non ordinario tales nobis præsentat Hospites, qui ob malum Phthisicum adiverint acidulas, interim nec raro inveniuntur, qui ob aliud morbi genus quidem aquarum curam prosequuntur Phthisici, & tamen levamen reportant optatissimum.

Digitized by Google

OBSERVATIO CXCIII.

DN. D. GEORGII TOBIÆ WEISMANNI.

Continuatio Casus in antecedente Observatione No. CXXXVI. recensiti.

MAnsit infelix hæc ægra à prioribus magicis insultibus hucusque libera quidem, nihilominus tamen paroxysmis Epileptico-convulsivis stato tempore menstruo constanter miserè fuit afflicta. Menstruæ fuerunt hactenus dictæ convulsiones, ast circa Solstitium æstivale anni præteriti tota hujus mali scena inopinato fuit inversa. Ingruebant tunc convulsiones totius horrendæ, non per horas aut diem, sed ultra septimanam diesque noctesque continuo durantes spectaculo planè miserrimo; sponte dein, sine ullo propinato pharmaco, sensim mitescebant, imò diurno tempore silere incipiebant, omni è contra vesperâ hora circiter sexta redeuntes & durantes per totam noctem in horam usque sextam matutinam alterius diei, per diem postmodum sic satis benè se habebat, nil nisi insignem lassitudinem persentiscens. Durante hac periodo diæta quoque hactenus consueta fuit mutata: parcissimi prius fuit cibi, plusque nutrimenti aut refectionis invenit à pauxillo vini, jam verò illud horret valdissime, & optimè ingerit & digerit cibos etiam difficilioris concoctionis, pro potu aqua panata contenta. Accidit hoc temporis intervallo aliquid, quod recensione non indignum judicavimus. Ægra nostra præter morem inopinato in somnum cadebat, statimque per somnium offerebantur ipsi varia dicta biblica solatio plenissima, quæ dein evoluta animum ipsius prostratum maximopere erigebant; nec languidi corporis medela fuit omissa, imaginabatur sibi enim ingessisse ipsi quendam consilium, quodsi cruciatim tres venæ in capite, brachio & pede aperirentur, & ex singulis novem guttæ proprii sanguinis

Digitized by Google

nis emissi in triplici vehiculo, lacte nempe materno, aqua flor. acac. & tiliæ deglutiendæ propinarentur tristissimas emansuras esse convulsiones. Hocce somnium & suggestum Venæsectionis remedium adeò tenuit ægræ nostræ animum, ut ejus executionem ad nauseam usque petierit & urserit: impediverunt verò rationes & Theologicæ & Physico-medicæ impletionem desiderii, permisimus tamen in aliquale solamen Venæsectionem brachii largam cum hoc eventu, ut convulsiones statim serius & mitius invaserint, ab ulterioribus somniis autem postea non amplius fuit tentata. Octiduo ante Solstitium Hybernale repetita fuit Venæsectio itidem nec levamine, vix enim nunc per bihorium amplius convellitur, & quidem levissimè. Quid mutationis secuturum tempus laturum sit, dies docebit &c.

(Nurtinga Augustam Vind. d. 4. Febr. An. 1725. missa.)

OBSERVATIO CXCIV.

DN. D. ERNESTI GOTTHOLDI STRUVII.

De corticum Ulmi in hydrope virtute singulari.

IN simplicibus egregias latere vires, præ compositis æstimandas, agnovit antiquitas, & Recentiorum experientia summo studio commendat. Pluribus id locis testantur Acta nostra curiosa, & publicæ utilitati obscuras antea virtutes exponunt ac illustrant. Operæ hinc pretium me facturum putavi, si etiam quæ mihi ex aliquot experimentis, in corticibus Ulmi innotuerit virtus contra hydropem, ascitem præcipue, Curiosorum experientiæ & indagationi ulteriori commendarem. Scilicet solum decoctum horum corticum cum aqua factum, in memorato morbo, tum loco medicamenti horis medicis, tum loco potus ordinarii usurpatum, per quatuor vel

vel sex septimanas, in aliquot personis hydropem curasse observavi stagnantes in abdomine aquas, partim per urinam, & id quidem utplurimum, partim per alvum educendo; sub initio quidem aggravari morbus videbatur, toto ambitu corporis intumescente, sed præterlapsis paucis diebus, urinæ fluxus adauctus morbo levamen afferebat, ut roborantibus stomachicis, admisso etiam vini generosi usu, subjunctis, hydrops scandalosus, DEI gratia, recederet. Pauca hujus virtutis apud Botanicos invenio vestigia; ejus inprimis Dioscorides his verbis meminit: *crassior ulmi cortex in vino aut aqua frigida unciatim potus pituitas trahit.* Cum vero decoctum horum corticum, plurima resinosa gummosa & gelatinosa substantia abundare deprehendatur, facile crediderim, partim acrimonia ista, sub mucilaginosis particulis latitante stimulari vias urinarias & alvum, partim gelatinosis istis disrupta vasa lymphatica consolidari, utpote vis traumatica his corticibus ab Auctoribus adscribitur. Lubentissime tamen hæc cogitata accuratiori Curiosorum indagini submitto.

OBSERVATIO CXCV.

DN. D. ERNESTI GOTTHOLDI STRUVII.

De massa polyposa per alvum excreta.

VIr nobilis prosapiæ, provectioris ætatis, à primis juventutis annis castra secutus, calculi doloribus subito corripitur, quos suppressio urinæ & alvi, nec non vomitus enormes subsequuntur. Adhibitis proprio consilio aquis carminativis spirituosis, & fotibus externis balsamicis, sed frustra, à Chirurgo castrensi applicatur clysma eo successu, ut dolores primo remiserint, mox vero recrudescentes, alvum solverint, & quidem fluxu ejus deinde non compescendo, cum intra duas vel tres horas ultra triginta sedes evenerint, vomitu etiam perseverante. Perterritus atrocia symptomatum Dominus

nus Patiens, per Chirurgum ſtatum morbi mihi denunciari jubet. Ut itaque & vomitus enormes, & dolores atroces abdominis, ſimulque diarrhœam compeſcerem, præſcripſi Eſſentiam millefolii cum Eſſent. pimpinellæ & theriacali permixtam, ad 40. guttas ſingulis horis ſumendam, & ut exterius abdomen unguento carminativo balſamico inungeretur injunxi. Ceſſant inde vomitus, dolores quoque in ventre, ſed in regione inteſtini recti dolores teneſmoidei cum continua alvi ſollicitatione accreſcunt; obſervantur in excrementis guttulæ aliquot ſanguinis, & tandem fortiſſimo niſu exit membranoſo-carnea quædam maſſa ad ſpithamam longa & pollicem lata multa pinguedine intertexta. Extraordinario hoc phænomeno permotus æger & Chirurgus meam præſentiam deſiderant; exhibetur mihi ad luſtrandum quæ prodierat maſſa, eamque ut deſcripſi invenio. Primo intuitu hæſitans an ſit portio inteſtinorum per alvum excreta, ut talis caſus legitur in Miſcell. nat. cur. dec. 3. obſ. 129. an vero in ipſo inteſtino recto ſaltem ſedem ſuam habuerit, cauſam inſoliti phænomeni accuratius inquirere cepi, de prægreſſis Patientis morbis & conſtitutione corporis interrogo, & ipſum præteritis annis hæmorrhoidarium, & ante aliquot annos circa os ſacrum vulnere profundo vulneratum fuiſſe comperio. Sollicitus itaque de interiori inflammatione vel læſione inteſtinorum fotum vaporoſum ex herbis emollientibus & diſcutientibus cum lacte commendo, & ut Eſſentia antea præſcripta continuetur cum analeptica quadam Mixtura injungo; admiſſo fotu, pacata omnia; poſtero die eadem hora recurrunt dolores quidem cum teneſmo, ſed ſtatim fomento ſuppreſſi, & id per tres dies eadem hora continuabat, nullo vero amplius excreto inſolito, vel ſymptomate alio ſubſequente, quod inteſtinorum ſtatum vulneratum vel ullam eorundem læſionem indicaſſet, ſedibus ſemper naturalibus, appetitu cum viribus redeunte, ut Dominus Patiens octavo die ſanus & vigens in publicum rurſus prodierit, nec etiam in hunc uſque diem ſimile per Dei gratiam ſenſit.

OBSER-

OBSERVATIO CXCVI.

DN. D. ERNESTI GOTTHOLDI STRUVII.

De Massa carnosa instar venæ cujusdam per tussim excreta.

PRior observatio revocat mihi in memoriam exemplum pueri cujusdam 12. annorum, piscatoris nostratis; hic ipse cæterum sanus, per quatuor succedentes hyemes corripiebatur tussi ferina, excretionibus sputi pituitosi viscidi & intercurrente febri catarrhali; quæ symptomata conjuncta ipsum per quinque septimanas detinebant, optimis medicamentis bechicis, pectoralibus, febrilibus, anticatarrhalibus nequidquam interea proficientibus; transactis vero, uti retuli, aliquot septimanis, improviso per tussim ejicebat massam carnosam rubentem instar carnis recens mactatæ, sine ullo fœtore, ad articuli longitudinem & minimi digiti crassitiem, interius cavam adinstar vasis cujusdam venosi. Extemplo cessabat omnis tussiculosus & febrilis apparatus, ægro de die in diem vires resumente; & hæc ipsa scena & successus morbi per aliquot annos in hoc puero à me per hyemem fuit observatus, reliquo anni tempore puero sano sine incommodo vivente.

(August. Vindel. d. 6. Martii An. 1725. exhibita.)

OB-

OBSERVATIO CXCVII.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Fascinatio.

VOcabar circa vesperam ad Virginem 24. circiter annorum, sanguineo - melancholicam, miris convulsionibus laborantem, & vociferationibus horrendis omnibus gravem. Offendebam ab insultibus epilepticis differre hunc affectum, quia non, ac in his solent, quatiebantur membra, sed prouti pedes agitabantur, ac solemus ad removenda obstacula illis uti, ita manibus insultabat caput, crinesque manipulatim sibi evellebat. Nec ad passionem hystericam referre paroxysmos hosce poteram, sub qua vox faucibus hæret, nec mens tam emota est. Quicquid de causa occasionali inquirerem, nemo adstantium me de illa informare poterat, nam subito erat hoc affectu correpta. Ordinabam ergo, quo frequenter uti soleo, Infusum foliorum Sennæ Nitro acuatum, ut hoc per intervalla ori infunderent, à quo etiam insultus remiserunt, somnus vero & mens circa diluculum redierunt. Narravit tunc quidem adstantibus, se fuisse fascinatam à Vetula sibi blandiente, cui, quod nosset esse veneficam, noluerit in desideriis prolatis assurgere; sponsum autem obtulerat. Rediens ego, hæcque percipiens, in indolem animi hujus afflictæ inquiro, offendoque, esse animi sensibilioris æque ac impetuosi, imprimis à spectris pavidi. Jubeo ergo bono illam animo esse, omnemque metum deponere, quod Fascinationis hujus Author esset propria Phantasia. Reiterari itidem jussi infusum memoratum, nec Paroxysmus rediit.

SCHOLION.

Versamur in seculo, quod morborum causas ad vivum resecare solet, nec tam facile viribus Diaboli tribuit, quod

Principium vitale in corpore patrare valet; ex quo etiam observationes medicæ de vere Obsessis, fascinatis, philtratis &c. longe hodie rariores sunt, ac quas ævum præteritum magno numero obtulit. Absit, ut nullas talismodi afflictiones verè dari affirmaverim; nec enim doctrina de Spirituum efficacia in corpus humanum ex abysso sua in tantam lucem protracta est, quin caligo mentes indagantium adhuc dum involvat, hinc ulteriorem indaginem de die in diem desideret ac exspectet. Nec tamen adstantium sive ægrotantium relationibus statim est dandum, quæ hunc, illum, istum morbum oriundum esse jubent à causis supra naturalibus, & miram symptomatum catervam pro argumento allegant. Detrahendum potius relationibus istiusmodi speciosis, quandoquidem phantasia morbis laborantium ultra nostrum captum corpus exercere potis est, & modo objecta obvenerint, quæ valde aut aversatur, aut deperit, pro damni vel gaudii inde exspectandorum varietate, motus corporeos tam diversimode in subsidium vocat ac rapit. Quoad præsentem observationem dum propinavi pharmacum, nullam aliam habui indicationem, quam inducere circa intestina novum & ingratum sensum, ad quem Principium vitale seriò attendat, hinc remittat à motibus membrorum, phantasia jubente institutis; nec in hoc consilium cœptum me fefellit. Conferantur, quæ fusius in Dissertatione de obsessione spuria à me sunt allata.

OBSERVATIO CXCVIII.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Mira Affectuum animi inter se certantium efficacia.

VIrgo nobilis, viginti circiter annorum, sanguineo-cholerica, à teneris orphana, sed sub blanda educatione

Affinis

Affinis adoleſcens, ante annum ex mœrore incidit in convulſiones per vices ſibi infeſtas. Huic conſilium meum imploranti obtuli prævîis univerſalioribus remedia antepileptica, qualia officinæ promere valent, ſed citra ſingularem quandam aut ſenſibilem medelam, ut ſecutus fuerim conſilia horum, qui ſalivationem mercurialem pro antidoto Convulſionum, imo inveteratæ Epilepſiæ remedio magnis halitibus commendant. Succeſſit quoque in tantum curatio, etſi non omnino morbus ceſſaverit, ut paroxyſmi eſſent rariores ac breviores, ægraque hinc ab uſu continuato antiſpasmodicorum magis magisque refecta domum revertendi læta conſilia ceperit. Aſt, ad blandas ſuas literas reditum ſollicitantes obtinendo reſponſorias ſibi graves & duras viſas, negabat quippe Affinis priſtinum domicilium, ſuadebat vero, ut penes alios habitaculum & ſuſtentationem quæreret; ac ſi fulgure mens tacta fuiſſet, illa commota, nunc in iram rapitur, nunc lachrymis ſe tradit, nunc vindictam minatur his, qui clandeſtinis ſuaſibus odium ſui, quod ſuſpicabatur concitaverant, nunc in hos gravis, qui ſui curam omnino abjecerant, nunc pudore proſternitur, quod amici ſe repudiatam intelligerent, quibus multa de deliciis priſtinæ ſuæ ſedis narraverat. Hinc vigilias agere, abhinc frequentius & longius convelli cepit, tandem ſpaſmis univerſalioribus, Tetano, Opiſthotono, Emproſthotono variè agitari, donec mente omnino emota, & citra intervalla una cum corporis membris agitata animam efflavit, me remediis ethicis & phyſicis fruſtra contra mortem certante.

OBSERVATIO CXCIX.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII.

Læsio rami arteriosi in carpo manus dextræ.

STudiosus sub conflictu cum alio in manu vulneratus statim se confert ad domum Chirurgi, qui obliget. Vulnus circa carpum inflictum visum fuit minoris momenti, nec intra undecim dies aliquid monstri alere. Tunc quidem gravis hæmorrhagia subito obveniens sueta styptica ex spiritu Vini, oleo Terebinthinæ &c. spernens, omnium animos confundit, ut in consilium cum alio Chirurgo vocatus fuerim. Arteriæ ramum fuisse læsum ex saltu sanguinis summa & facies adstantium petentis colligere erat. Obligabatur eadem variis stypticis, imprimis à Vitriolo sub forma Pulveris applicito induciæ per tres septimanas. Tentabantur ligaturæ vasis arteriosi, sed à Vitriolo jamdum tunicæ erant corrosæ, ut fine excideremus. Applicationem torcularis, quale Chirurgi pro comprimendo anevrismate in usum trahere solent, (vid. Heisteri Chirurgia) vulneratus ob dolores inde sibi natos ferre non poterat; nec adeo arctam ligaturam à vinculis linteis concedebat manus gangrænam minitans. Sub his angustiis varia variorum consilia, plura adhuc malevolorum & imperitorum judicia. Hic cauteria actualia, ille amputationem manus, iste sympathetica media suadebant. Conveneramus tandem brachium in loco à vulnere paululum remoto incidere, an arteriæ ramum hic ligare integrum foret, sed profundior hujus situs & hoc consilium eludebat, modo quod hoc subsidii inde, ut ab arteria arctius in loco inciso compressa refrænaretur, ac longius intervallum concederetur, quam denuo sanguis prosiliret. Accidit tandem, ut sub fluxu iterum impetuoso, novaque hinc suscepta deligatione, quod Vitrioli pulvis non tam subito ad manus esset, Chirurgorum alter frustillum Vitrioli

trioli intrudendo vulneri, tam apte os arteriæ obturaverit, ut à momento illo nulla porro insecuta hæmorrhagia, sed sub successiva lapidis istius colliquefactione succrescens caro omnino vulnus occluserit, ex quo manus iterum ad pristinos labores suscipiendos habilis evasit.

SCHOLION.

Fallaciam causæ non causæ toto die in scientia medica obvenire, vel, ut termino juris utar sub- & obreptitie se insinuare in foro medico, non est, ut referam, quandoquidem qui hoc negaverit, ad medicastros relegandus foret, quibus, ut decipiunt, decipi nimis quam familiare. Sit in numero exemplorum, vulneris, de quo observatio loquitur, consolidatio. Hanc unus medentium derivabat à virtute characterum, quos, me tamen inscio, fronti vulnerati digito atramento madido inscripserat, & quidem illo mane, à quo arteria siluit. Alius allegabat penuriam sanguinis, ab hujus profusionibus largioribus oriundam, ex qua arteriæ læsæ minus vividus impulsus. Imprimis Chirurgorum alter Sympathiæ viribus omne hoc negotium esse tribuendum acriter sustinebat, nam sympathetico, ut vocatur, pulvere linteamina sanguine vulnerati madida consperserat. Erat vero idem ille, qui frustillum Vitrioli jactu satis felici ostiolo arteriæ intruserat. Quod hujus mentem roborare videbatur, erant mutationes caloris ac frigoris, quas sustinuerat ægrotus, sicubi linteamina fœda nunc in frigidam nunc in calidam fuissent mersa. Sed, quamvis suggestionibus totum hoc mysterium niti multis & apodicticis rationibus docerem, surdo narrabam fabulam, aut rectius hic fabulam pro veritate & nubem pro Junone malebat amplecti in hunc usque diem sibi sapiens. Quod si sub evidentia causarum paralogismi tam familiares, quid mirum hos tam frequenter occurrere, si quando eadem absconditæ magis? Qui cæteroquin luxuriem ingenii sub ætiologiis for-

Digitized by Google

mandis legere cupit, is legat historiam anserum subito submersorum in Ephemeridibus Wratislaviensibus (Sammlungen von Natur und Medicin-Geschichten) Anni 1718. M. Jul. Class. IV. Art. 10. & Ann. 1719. M. Febr. Cl. IV. Artic. 12. Ann. 1720. M. August. Class. IV. Art. 7. reperibilem.

(Rostochio Augustam Vindel. d. 3. April. A. 1725. missa.)

OBSERVATIO CC.

DN. D. CONRADI GRAFII.

Sistens historiam & curam aliquot subjectorum ex usu Pastinacarum & intermixtæ radicis Cicutæ (quantum ex circumstantiis colligi potuit) gravissima symptomata passorum.

MAtrona quædam nobilis 49. annorum Sanguineo-Melancholica, atque constitutione Plethorica, alias venæ sectioni & scarificationi assueta, quæ per aliquot vices mensium anomalias & cessationes erat passa, corripitur die 16. Martii An. 1724. post sumtum prandium paroxysmo quasi apoplectico adeo, ut facies appareret inflata, omnes turgerent venæ, extrema frigerent membra, anxietas summa cum vomitu conjuncta occuparet præcordia, caput afficeretur vertigine, mentis perturbarentur actiones, eademque ante dicta fœmina proferret minus cohærentia verba valdeque tamen queratur de oculorum caligine, membrorumque stupore & impotentia, quæ tanta, ut neque manus movere, neque pedibus sine alterius adjumento stare aut progredi, imo ne legere quidem posset. Quam ob rem vocatus ego quum venirem, primoque aspectu gravia ejusmodi pathemata observarem, statim apoplexiæ orituræ metu venam secari, clysterium applicari, partes exteriores panno calefacto fricari ac foveri, motumque per hypo-

Digitized by Google

hypocaustum auxilio Domesticorum institui curavi: quo facto adhibitis modo nonnullis aliis medicamentis intra octiduum in pristinam, adjuvante DEI gratia, restituta est valetudinem. Verum enim vero adhibitis vix antea enarratis medicamentis referunt filium illius matronæ juniorem nobilem puerum decem annorum pari modo de torpore & nausea questum esse nunc vero altum dormire somnum (qui tamen non ita multo post, somno videlicet peracto, excepto languore, sanus surrexit) prætereaque domesticum hujus Præceptorem, hominem viginti aliquot annorum, temperamenti Sanguineo-Cholerici, summis anxietatibus, nausea, vomitu, virium languore, vertigine & oculorum caligine conflictari, atque adeo impotentem esse, ut pariter ac illa ne literas quidem majusculas distinguere aut dijudicare posset. Quæ quum mihi etiam relatæ essent circumstantiæ, accuratius ego rem examinans, suspicionem in alimenta conjeci, inprimis quoniam ad formatas quæstiones hoc expiscatus, se radices pastinacas pridiè ejus diei effossas comedisse, quibus sumtis statim post prandium nausea aliisque supra jam dictis symptomatibus afflictos fuisse. Adhibui igitur huic Præceptori domestico, ad primas vias purgandas laxans quoddam, & reliquum curæ, adhibitis cordialibus atque diapnoicis DEO T. O. M. clementissime benedicente intra quatuor dierum spatium absolvi feliciter.

Ultimum quod ad tanti mali caussas atque originem attinet, circumstantiæ credere jubent, radicem Cicutæ, cujus ille ager, in quo creverant pastinacæ, refertus erat, ex incuria pastinacis adhuc mole parvis & minus crassis intermixtam fuisse, atque gravibus ejusmodi pathematibus ratione temperamenti & assumtæ quantitatis parum differentibus fomitem quasi præbuisse. Ex quibus itaque admonemur, quantum curæ & diligentiæ in colligendis & ad usum culinarem transferentibus radicibus adhibendum, ne propter incuriam ob intermixtas narcosi aut alia virtute nociva præditas radices

vere

vere mors in olla reperiatur, totaque familia innocenter pœnam luere cogatur.

OBSERVATIO CCI.

DN. D. CONRADI GRAFII.

Observatio de fœmina febre hectica defuncta ex renis dextri exulceratione, cum tumore glanduloso Viri robusti pugni magnitudinem excedente, urethræ adnato & per octo septimanas urethram comprimendo plenam lotii suppressionem inducente.

FOEmina honesta triginta aliquot annorum per dimidium, & quod excurrit anni, de dorsi dolore & ardore urinæ inter mingendum cum alvo tardiore valde querens consilii ergo me accedebat, cui prævia causæ cognitione (quod menses sc. justo parciores fluentes habuerit) præter venæ sectionem in pedibus instituendam, remedia congestionem sanguinis circa renes & proxime adjacentes partes discutientia, atque naturæ motum per vias uteri ordinarias promoventia successu feliei & suadebam & ordinabam, ut etiam per triginta septimanas valetudine prospera negotia consueta domestica obiens, uti visa fuerit. Cum vero hoc tempore circumacto hyemali præsertim levi horrore & frigore antecedente dolores dorsi æque ac abdominis prioribus vehementia longe majores iterum infestarent eandem, quibus plena lotii obstructio se adjungebat sociam, nullo cedens medicamento meum quoque efflagitabat consilium, urgens, ut loquuntur symptoma sine mora removeatur, lotii sc. suppressio per triduum cum ventre valde tumido durans, suasi Catheteris ad eliciendum lotium applicationem, simul ut de calculo, si præsens esset, certior fieret indagatio, quem tamen abesse & liber antea lotii exitus & quod nec unquam de dolore gravativo in regione pubis conquesta, atque alia suadebant concurrentia, quibus accedebat vana

vana illius per fistulam urinariam exploratio. Hisce permotus prædicebam ægram hanc fœminam ex loco adfecto renis inflammatione in abscessum jam abeunte cum carnea quadam excrescentia urethræ extrinsecus adnato, quod sine ullo impedimento per urinæ iter fistula urinaria immitti poterat, laborare nullo auxilio humano liberandam & hecticam fato cessuram. Qua in re magis firmatus animus, quod singulis fere minimum alternis diebus lotium cathetere educendum esset. Hoc turbidum ad album tamen colorem proxime accedens semper effluebat, ardore circa renis dextri regionem magis vel minus gravi (prout sc. pus in rene aut collectum aut emissum erat cum urina) alvo sui officii semper immemori, & tardiori Clysteris usu solicitanda, quo utroque excretorum genere succedente multum levata. Hæc symptomata, cum per octo septimanas æquo paratoque animo tulisset, variaque a variis etiam fama celebrioribus medicis hac super re consultis, in usum vocata remedia, eorumque opem semper experiretur frustraneam, tandem morbo confecta, atque tota viribus exhausta summaque macie consumta miseram hanc vitam cum morte placide & pie commutabat. Medicos inter, eadem adhuc viva, cum fuisset contentio, quænam hujus mali caussa? atque maxima illorum cohors calculum vesicæ præsentem crederet, superius commemorata signa (longe aliud æqua judicii lance rem expendentibus suadentia) mente haud agitans, Cadaver Illustrissimi nostri Comitis Solomeio-Laubacensis eheu justo maturius! piissime defuncti clementissimo jussu sectioni subjiciebatur, in qua ren dexter, quod ad ejus substantiam carneam vel vasculoso-glandulosam attinet, totus consumtus reperiebatur. Ureter ex hoc rene ad vesicam pertendens intestini tenuis flatu distenti capacitatem præ se ferebat, quadrantem mensuræ puris albi coloris lactis ad instar fere continens. Urethræ adnatum erat corpus glandulosum viri robusti pugni magnitudinem excedens, quod per medium dissectum substantiam

 cere-

cerebri & corticalem & medullarem referebat, excepto, quod ejus substantia paulo solidior. Hoc erat unicum illud lotii remorantis repagulum nulla arte removendum multisque ærumnis miseram hanc exponens. Ipsam enim renis inflammationem & hanc insequentem abscessum hoc & fotum & auctum fuisse, quilibet œconomiæ animalis peritus facili judicare poterit negotio. Omnibus autem hisce incommodis auxiliatrices commodasse manus parciorem mensium fluxum, congestionem sanguinis circa imi ventris partes causando, & seri impuri viscidioris copiam producendo inflammationem, quam citato gressu, nisi maturæ discussioni malum obsequatur, abscessus sequitur, & ipsius glandulosi corporis genesin excitasse & promovisse nullum est dubium.

(Gissa, August. Vind. d. 15. Apr. An. 1725. missa.)

OBSERVATIO CCII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Ambustio pedis, chartæ lusoriæ folio, sebo illito, facta.

PEdi sinistro juvenis octodecim annorum, cum ruri apud cauponam diverteretur, largoque cerevisiæ potu assumto, ebrius somno opprimeretur; à caupona & convivis, fissum, interius atque exterius, sebo ex quo candelas conficiunt, probè illitum chartæ lusoriæ folium, accensum imponitur (germ. vocant ein Spanisch Pflaster) Pes calceo & duobus tibialibus hyemalibus indutus, atque sic à frigore satis munitus, ignis tamen sævitiem declinare minus valuit; eâ enim vehementia, tantaque strage in pedem sævierat, ut in tarso ac metatarso pedis combustio, trium ac quatuor digitorum, in longum ac latum sese extenderet, atque non solum

lum cutem penitus abſumſerat; verum etiam venas pedis majores, quas anaſtomoſis varia ibidem loci formare ſolet, ea ratione combuſſerat, ut ſanguis in eadem congrumatus, una cum vena dimidii digiti longitudine, ex vulnere ſine ulla hæmorrhagia extraheretur; niſi quod, antequam combuſtio venæ innoteſceret, cum cruſta nondum penitus ſeparata eſſet, circa communicationem anaſtomoſeos, primâ pomeridianâ horâ à paſtu per tres, quatuorque dies, inſignis hæmorrhagia oriebatur, cujus tamen poſt venæ ſeparationem & extractionem, nulla veſtigia amplius comparebant, quia oſtium venæ, unde effuſio ſanguinis ortum ſumſerat, nova carne accreſcente, jam obturatum erat: ſeparata vena, ſtylo tangebamus os majus metatarſi primum, cum quo pedis digitus major ſeu pollex unitur, ſic ut faſcia lata pedis combuſtione penitus ablata eſſet. In tibialibus notatu dignum erat, ut & in calcei corio, quod ne hilum quidem immutatum, multo minus ambuſtione aliquid ablatum eſſet, ac ne quidem corrugatio calcei animadverteretur. Nim. diverſa ſolet eſſe actio ignis, pro compactiori ſitu & nexu & magnitudine corporum, ejus vim excipientium; arctiori nexu & ſitu gaudent fibrillæ corii, quàm ut tenues ſebi particulæ, vehementer licet motæ, ſitum & nexum illum amoliri queant, cum in præparatione ex calcis vivæ partibus & quercus corticis adſtringentibus, omnis humiditas, laxiorem ſitum fibrarum efficiens exhauſta ſit; ſed & eædem fibræ cutis carneæ ab adſtringentibus quercus & aluminis particulis adeo compactum ſitum obtinuerint, ut vix ab ignis vi in ordine & ſitu illo turbari queant. Laxius verò cohærent cutis fibræ in ſitu naturali conſtitutæ & ſibi connexæ; adeo ut tenues ſulphureæ ſebi partes vi motus flammæ poros corii quidem tranſierint, nullum verò combuſtionis veſtigium, i. e. remotionem partium ex ſuo ſitu eidem inducere potuerint; quod quidem eo promptius evenit in cute, eo quod fibræ carneæ laxius cohærendo, facili negotio ſeparatæ fuerint, à ſuo ſitu & connexione cum aliis. Illud ſaltem hic elu-

Digitized by Google

ect, quod flamma, dum superius in conum surgit, à premente atmosphæra, renitendo ad partes subjacentes prematur, æque quàm superius versus adigatur à circulari aëris motu.

OBSERVATIO CCIII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Hæmorrhoides, consolidato gingivarum ulcere, pristina relegentes vestigia.

JUvenis viginti quatuor circiter annorum, cum annuo abhinc decursu valetudinarius esset, morbo in hæmorrhoidum eruptionem terminante, quæ ex limaturæ Martis crud. qua ad scrup. unum quotidie utebatur, insigniter promovebatur; circa tempus vernum in febrem incidit acutam, cum dolore & tumore genæ & gingivarum insigni. Curata febre per convenientia remedia, dolor cessat cum aliquali tumoris remissione; post aliquot hebdomadum decursum, sentit sub osse jugali maxillæ superioris sinistræ tuberculum circa radicem dentis molaris tertii, quo aperto, effluxerunt aliquot guttulæ sanguinis, cum paucula puris quantitate, revertente singulis mensibus eadem & puris & sanguinis quantitate & excretione; durante eodem effluxu, immunis est ab omni morbo, tum hæmorrhoidum quoque fluxu; unus vel alter transit annus cum consolidatione ulceris gingivarum, quam ex injectione olei Tereb. lucidi, & immissione pilul. ex aloe, myrrha & mercur. præcipitato albo obtinebat; redeunt singulis noviluniis hæmorrhoides, cum aliquali circa vestigia ulceris gingivarum dolore, cum gravitate quoque & dolore lumborum & ossis sacri auctiori, in hunc usque diem revertentes; cavitas ulceris ejus erat profunditatis & amplitudinis, ut caput aciculæ majoris admitteret. Cum valetudinarius esset, excretionem sanguinis ex trachea sæpius notavit, eo quo-

quoque tempore pleuritide cum aliquali ſanguinis & puris rejectione tentatus eſſet; ad trigeſimum accedens annum, ſingulis anni decurſibus hæmorrhoidum fluxu, quandoque cum puris excretione copioſa vexatus; ad annum quadrageſimum & ultra accedens per biennium & ultra continuo hæmorrhoidum fluxui, modico tamen, poſt fæcum excretionem obnoxius, cæterum appetitu conſtante, & viribus perſiſtentibus, ceſſante poſthac fluxu hæmorrhoidali, ultra quinquageſimum annum ſanus & vegetus vivit.

OBSERVATIO CCIV.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Ingens fragor tempore partus cum fœtore, primiparæ, mox inſequente fœtu.

IN Democriteo puteo, quod Veteribus abſconditum latebat generationis negotium; à recentioribus ad clariorem & perfectiorem cognitionem perductum; tantum nihilominus quandoque tenebrarum & obſcuritatis, ſplendentibus cognitionis radiis interſpergere ſolet; ut quod ſtabile ac firmum decernendum relinquatur; ne polydædalus quidem cernat oculus. Ejulatum embryonis, utero ac membranis, liquoribusque immerſi, plures adſeverant Doctiſſimorum Medicorum anteſignani; quinimo rationibus ad idem ſtabiliendum dogma, inſiſtunt ſuis. Sed quæſo, quis certum nobis miſit è peneſtralibus geneſeos humanæ nuncium? Orene embryonis? an Æoli potius faucibus, prægnantium inteſtina, vaporum ac flatuum forma, mirum quantum divexantis, ortus ſit ejuſmodi ejulatus; præprimis cum accreſcente utero, inteſtina è ſitu ſuo naturali dislocata, multis gyris & anfractibus intorta, vapores, vel anfractibus concludere; vel ſi eosdem vi ſuæ conſtrictionis, vel rarefactionis, de loco in locum

propellant, propter angustius orificium ex quo in amplius transeunt spatium, lateribus ejusdem varie & fortiter allisi; modulantem hunc sæpius simulent ejulatum; prægnantemque in errorem ejulantis sui fœtus, utpote ad cujus actiones notandas, labe quadam, dedita est, deducentem. Cum tamen infans, quam diu in utero hæret, ne tantillum quidem aëris, ad vocem formandam hauriat, eo quod membranis conclusus sit, liquoribusque innatet; sed præterea quoque liquor ejus nutribilis, & is, quo immediate ambitur, os ejus & labia immediatè tangat & premat veluti; sic ut ad primam ejus aperturam, liquor nutribilis, os & fauces subeundo ventriculum petat, in alimentum fœtui cedens. Quis ergo ejulatum vel loquelam embryonis hic concipiet? ubi aqua, os & fauces circumstando, tremulam aëris propulsionem per os & tracheam adeo impedit; ut eundem aërem nec ad- nec remittere per organa voci dicata, queat. Sed illud saltem admiratione dignum videtur: Fragor nim. ingens primiparæ, fœtu puellæ mox insequente, exauditur. Flatum ex utero erumpentem *Wedelius de Medicam. Facultat. p. 120.* Ignivomæ flammæ similem observavit *Bartholinus Obs. Anat. Cent. 1. Obs. 1.* mox post partum aditum. Nos ante partum, fœtu mox insequente, fragorem cum ingenti fœtore percepimus. Sed verò ex ruptura Chorii, anne hic fragor exortus? cum fœtus statim secutus sit, & tam arctè quandoque capite impingat in membranam dictam, ut accedente angustia orificii uterini, partus insigniter inde remoretur, fœtusque debilis inde periclitetur, nisi ruptura hujus membranæ, quandoque sat robustæ contingat, vel adjuvante obstetrice, vel vi fœtus arietantis; chorion enim extra uterum prominens in vaginam, tumorem notabilem obstetrici objecerat; adeo ut à ruptura chorii aëre repleti hic fragor ortus videatur; at verò fœtus, vaporem, vel intra membranarum duplicaturas genitum; vel uteri cavitate cumulatum ostendit; eo quod membranæ non arctè satis fœtum ambierint, unde spatium reli-

relictum intra membranam chorii & amnii colligendi vapores, & aqua concluſa, ope caloris, anſam dederit, conſtantis ſulphureo-acribus partibus, olfactum graviter ferientibus; mater enim erat hypochondriaca, quæ talibus abundant humoribus, infans verò cachecticus, ob nutrimenti defectum puſillus, membranæ enim fœtum cingentes, vel nutrimentum debita ambitus ſui tenſione & conſtrictione ſufficiens eidem in os impellunt; vel laxitate ſua, nutritionis negotium inſigniter turbant.

OBSERVATIO CCV.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Scabies manuum, primo menſium erumpendi conatu; ſingulis denuò menſibus contingens.

SI ulla unquam corporis humani excretio duriora experta eſt fata; ſanè ſanguis eſt menſtruus. Is namque venenoſæ à Veteribus qualitatis reus inſimulatur; nutritionis attamen negotium eodem perfici; imò ipſum menſtruum ſanguinem tempore geſtationis, fœtui in alimentum cedere, aſſeverare, nulli dubitabant. Imò eo ſolo fine mulierem creatam cum menſtruo fluxu, ut tempore geſtationis & imprægnationis, à ſubſiſtente eorum fluxu, fœtus nutrimentum inde caperet. Illud equidem quod attinet, cum circulatio ſanguinis doceat, ſanguinem reliquosque humores, perpetuo gaudere motu circulationis progreſſivo, hocque totum corpus, ac minimam ejus partem peragret, quo ipſo humores in ſtatu ſuo naturali conſervantur, totique proinde Maſſæ debeatur deciduus menſtruus ſanguis, quando ad uterina appellit vaſa; quid quæſo eveniet corpori humano, quippe cui ſanguis in vaſis genitalibus contentus, intimè eſt commixtus, & quibuſcum perpetuo circulatur? Vel igitur venenoſam qualitatem ab utero nanciſceretur; ſed quid fibroſæ ſolidæ cum fluidis?

dis? An partes hæ in se solidæ qualitatem imprimunt in corpus fluidum ratione suæ essentiæ? Vel igitur à subsistente eodem sanguine, ortaque putrefactione, malignitatem contrahet menstruus sanguis; sed hic movetur ab impulsu fibrarum uteri solidarum. Præterquam enim quod à pressione sanguinis, menses potius moveantur, quo ipso omnis subsistentia humorum & putredo arceatur; quis unquam sanguinem menstruum, quamprimum à venis deciduum, putridum observavit; nisi postquam per aliquot tempus in plicis vaginæ stagnavit, quin potius floridus qualis è vena secta prosilit, notatus fuerit. Qualis verò fœtui inde ex eorum hypothesi contingeret nutritio; si ex sanguine venenosa qualitate imbuto nutriretur? sed potius gelatinosa benigna & lenis chyli & lymphæ pars est, qua ipsa nutritur infans in utero; quinimò, sanguini qua tali, nutritionis lauream excussere experimenta Anatomicorum recentiorum exceptione tantum non majora. Licet enim sanguis peridrome hac menstrua gaudeat, subsistatque gestationis tempore; ideo non sequitur, quod fœtus hoc sanguine nutriatur, cujus effluxus sæpè ad ultimum gestationis tempus durat; sunt enim qui menses nunquam patiuntur, & tamen pariunt; sicuti quibusdam fluunt tempore gestationis; sed saltem excretio ista mensium ab alteratis & sufflaminatis, cæteris paribus excretionibus humorum M. S. oritur; quibus deficientibus vasa replentur corpusque redditur gravius, qua vasorum repletione humores motu circulationis magis urgentur & premuntur, donec erumpant & perrumpant, ubi minorem resistentiam inveniunt. Accedente enim pressione Lunæ, in quadraturis versantis, quæ habitum corporis & poros cutis insigniter constipat & comprimit, plenitudine vasorum per mensis decursum collecta; sanguis per vaginæ vasa perrumpendo, vices excretionis, ob liberiorem sanguinis circulum, hactenus cessantem, præstat. Massam enim sanguinis insignem collectionem humorum, & repletionem suscipere menstruo spatio, ob successivam

ceſſivam vaſorum repletionem, tam viri, quam mulieres experiuntur. Illi enim plus urinæ excernunt, & urina corpus copioſius evacuant novilunii vel eo tempore, quo vaſa ultra debitam tenſionem repleta ſunt, quo ipſo corpus levius evadit, quod mulieres excretione ſanguinis levius reddunt. Dubitandum quippe non eſt, tranſpiratione inſenſibili aucta, ad modum & pondus aſſumtorum, excretiones menſtruas inſigniter minui, ſi non ſufflaminari, attendenti ad excretionem & retentionem humorum, evidens eſt; unde eruptio macularum in ſcorbuticis à Bartholino Obſ. 15. Cent. 1. notatarum; uti & periodica manuum ſcabiei eruptio in caſu noſtro deducitur; eo quod ex plenitudine vaſorum, majori impetu, à Corde adductus ſanguis, imprimis fluxu menſtruo tantum non ſufflaminato, tumultuariè vaſa tranſiens, ob rigiditatem ſalium & humorum craſſitiem, non ſolum facilè ſtagnet in glandulis ſubcutaneis; ſed & in tumorem attollat partes, in quibus ſtabulatur; imprimis cum manus, aëris injuriis, præ reliquo corporis habitu, magis exponantur.

OBSERVATIO CCVI.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Lachrymæ, paſſionem hyſtericam levantes & terminantes.

CONvulſionum & ſpaſmorum maximas eſſe partes, inter morborum tragœdias, horumque cauſam ſub eadem ſæpe innoteſcere ſpecie; haud ibit inficias, qui ad partium & viſcerum ſtructuras attenderit curatius. Cum quæque corporis humani pars, fibris ſuis nervoſis & muſcularibus, tanquam reliquorum vaſorum baſi innitatur & inſtructa ſit; quibusque mediantibus per influxum ſucci nervei, vigoratur viſceris ac partis munus vel ſecretorium vel excretorium: Quid quæſo

ſecus ex ſucci hujus eclipſi, viſceri eveniet? quàm vel contractura vel convulſio? craſſis enim exiſtentibus humoribus, vel acribus corroſivis, multiplicium obſtructionum præberi anſam, quis negat? unde fibrarum nervoſarum compreſſio; ſpirituum verò ſeu ſucci nervei ejusque influxus obex: convulſionum denique nervoſi generis affectuum, productrix cauſa, ortum ſumit. Ea verò ſeſe hic ingerit conſiderationi noſtræ convulſionum ſpecies, quæ vulgò Paſſio Hyſterica vocatur in mulieribus; In viris verò Hypochondricæ affectionis nomine venire ſolet; nim. eam diſpoſitionis ſuæ laxitatem nanciſcitur quandoque genus nervoſum, qua in ſe veluti contortum, tonum naturalem, à ſucci nervei influxu oriundum, perdit, qui tonus maximè labefactatus ab acribus ſtimulantibus, viſcidis & ponticis partibus, dum viſcerum colatoria vaſa ſubeundo, nervos iisdem inſperſos, acredine ſua ſtimulant; vel gravitate ſua premunt: unde labefactatio toni partis & actionis viſceris, dum ultra modum nervoſum genus tendunt; quod in ſeſe poſt humorum excluſionem & reſolutionem reſiliendo, minus affectat ſpatium, dum in criſpaturas quaſi cogitur.

Quando igitur ex peſſima chyli diatheſi & elaboratione, primarum viarum membranæ non ſolum merè nervoſæ; ſed plexus viſcerum multiplices, materia ex chylo oriunda viſcida & acri vellicantur, premuntur & oppleti ſunt; vel uteri cavitas flatuum exiſtat fœcundum receptaculum & genitrix; (uti etiam primæ viæ iisdem repleti ſunt, & tunc malum audit hypochondriacum) ut corpus ejus nervoſum valdè ſtimuletur & prematur, ob conſenſum nervorum, meſenterii quoque plexus, imò totum nervorum ſyſtema, cum cerebro, ob ſpirituum turbulentum motum, à nervorum concuſſione & criſpatura oriundum patitur; & ratione nec debitè, nec in copia verſus fibrarum nervoſarum principia excurrunt, & ſic ne minima erit generis nervoſi fibra, quæ malum hoc non ferat, mille quippe ſymtomatibus ludit. Præ cæteris

verò

verò illachrymatio larga, vel levat, vel pejus reddit malum. Quemadmodum enim totum abdomen, cum diaphragmate & pulmonibus convulſum eſt, ob convulſos nervorum plexus, vaſa pulmonalia hac de cauſa inſigniter conſtringuntur; unde ſegnior eſt regreſſus ſanguinis ex venis carotidibus verſus cor & pulmones; ex hoc tardiori motu copioſa in glandulis ex arteriis palpebrarum ſecedens lympha, imbrem lacrymarum cauſatur largam, graviorem quandoque, eo quod ob ſubſiſtentem & tardiorem ſanguinis motum, ſymptomata augeantur; mitigentur verò, quando ceſſante ſpaſmodica partim convulſione; per arterias ſanguinis impulſus & motus denuo vigoratur, & fortior evadit. *Vid. Bartholini Cent. 11. Hiſtor. 9.*

OBSERVATIO CCVII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Vaſorum umbilicalium ruptura in partu.

IPſum nutritionis negotium fœtus in utero, tum per vaſa umbilicalia; tum per os fieri, nemo fortè negaverit. Imò ipſummet embryonem in ovario latitantem, his ipſis vaſis nutrimentum pro ſui augmentatione, dum ex iliacis ramificatione diſperſa placentiformi, vaſa umbilicalia non ſolum; ſed placenta ipſa oritur, capere, advertentibus manifeſtum eſt. Cum enim hypotheſis, qua ex utriusque ſexus ſemine, coalitus eſt ortus fœtus, cum placenta & umbilicalibus vaſis, rationi & experientiæ, contraria ſit; merito ad præexiſtentiam & delineationem omnium ad fœtum pertinentium partium in ovario recurrere licebit, ſedulis naturæ ſcrutatoribus: *vid. Graaff. de organis mulierum.* Quæ ad uterum una devolutæ, in lætam ibidem ferantur & exſurgant meſſem & ſegetem. Quæ igitur perpetua lege connexionis, alimen-

mentum subministrant foetui, umbilicalia vasa, ea nescio quo sydere infausto, in partu ab improvida obstetricis manu, in musculis abdominis rectis abrupta, morti proximum ferè per hæmorrhagiam exhibuere foetum. Obstetrix infelici adeo eventui medelam allatura, ceræ globulo adaptato, ulteriorem hæmorrhagiam sistens, felicem vasorum umbilicalium coalitum expectavit, & consecuta est. Scil. ea solet esse vasorum corporis humani lex, ut rupta vel scissa penitus, ob fibrarum crispaturam & resilitionem, orificium vasis angustando, effluxum humorum sistant, imprimis si penitus abscissa vel abrupta sint, constant enim arteriæ & venæ, fibris circularibus musculosis, quæ ruptæ in sese resiliunt & sese constringunt, ulterioremque præcavent humorum effluxum.

OBSERVATIO CCVIII.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNERI.

Trepanatio.

MIles 28. annorum, ab adversario juvene robusto, circa dextrum os bregmatis, fuste ingente, quadraginta & ultra pondo habente, percussus, statim concidit, aphonos factus, sensibus visu, auditu & loquela privatus; per dimidium horæ spatium, in loco, ubi percussus erat, jacens, antequam domum ad parentes deferebatur ubi lecto impositus, somno profundo, sensibus privatus opprimitur per duos dies & ultra. Queritur quandoque expergefactus, de dolore capitis, in dextro bregmatis osse; uti & obtenebratione & scotomia oculorum, vertigine, dolore totius habitus corporis, imprimis lateris brachii & cruris dextri; delirium patitur. Medicus & Chirurgi accersiti, locum affectum cataplasmate fovent, ex herbis aromaticis & resolventibus. Pulsus aderat durus cum febre, singulis vespertinis horis, quotidie cum horrore

rore & calore ſubſequente, paroxyſmum repetente. Medicus & Chirurgi de trepanatione cogitantes, in oſſe bregmatis dextro, crucialem inciſionem parant, ubi cutis in inſignem tumorem elevata erat, ob ingentem percuſſionem; nulla verò læſione in cranio apparente, ne fiſſura quidem, vel depreſſione cranii, de trepanatione dubitant. Me arceſſito in conſilium, quid de trepanatione ſentirem exquirebatur, ſymptomatis perpenſis ſupra recenſitis, eam neceſſariam eſſe judicabam. Accerſitus præterea erat Veſalia Medicus & Chirurgus caſtrenſis, quorum adventus cum moram longiorem traheret & periculum hic erat in mora; Conſilio habito cum Medico & Chirurgis, trepanatio decernebatur, licet nulla læſio in cranio appareret, quod licet ſanguis extravaſatus ſub cranio non colligeretur, attamen perforatio cranii, nullum periculum ſecum ferret, quem tamen latere ſub cranio, ſymptomata ſatis indicabant, trepano applicato in medio, ubi plaga & percuſſio facta fuerat. Exemto fruſto cranii, trepano abſciſſo, arctè ſatis adhærente duræ matri, ſanguis nihilominus per foramen trepanatione factum, aſſurgebat & replebat fere trepanum, paucus tamen erat, nec congrumatus, qui per aliquot deligationes fluebat; trepano inæqualiter ducto, circa infimam cranii tabulam, prominentiæ quædam ſentiebantur, quæ cum reſcindi non poterant, complanabantur, ne pungerent duram matrem, quæ cranio ſatis arctè adhærebat. Sanguine licet pauco per trepanum educto, ceſſabat aliquatenus ab operatione, caligo oculorum, & vertigo remittebat. Chirurgus militiæ campeſtris, ut & Medicus, cauſabantur; trepanationem, non fuiſſe neceſſariam, eo quod paucus ſanguis per trepanationem evacuatus eſſet, nec fiſſura cranii adeſſet; ſed eventus curæ oſtendebat evidenter, fiſſuram cranii ad duram matrem usque adfuiſſe; quemadmodum ſeparatio ingentis fruſti, de cranii utraque partim lamella; partim ſuperiore ſaltem, monſtrat; ubi ex latere fruſti verſus ſuturam ſagittalem, uti figura tertia oſtendit, ſito

& ſeparato, ingentem & inæqualem fuiſſe fiſſuram, una cum ſanguine extravaſato, licet non adeo copioſo. Quod ſi verò trepanatio omiſſa fuiſſet, eo quod non apparebat fiſſura, nec trepanum eam attigerat, ſanguis hic putreſcens, inflammationem duræ matris cauſaſſet, cum deliriis, quibus ipſis patiens ad plures abiiſſet. Fruſtulo per trepanum ſeparato à cranio exempto, lino carpto, ſpir. vin. rectificatiſſimo intincto, ut & balſamo Copaiba replebatur; Cataplaſmate ex blande reſolventibus herbis aromaticis, & vulnerariis conſtante, ſuperimpoſito, uti & emplaſtro de betonica. Internè antepilepticis, antapoplecticis, antifebrilibus, & reſolventibus, cum decocto vulnerario adhibitis; ſed poſt menſis decurſum, ſeparabatur fruſtum iſtud cranii, quod figuræ 2. & 3. oſtendunt; ubi patiens tempore deligationis dicebat, daß ihm etwas im Kopff ſchlodderte, als wann etwas los wäre. Chirurgus oſſiculum hoc tentans, ſentit trepani ſeparationem cum inſigni cranii ſubſtantia ſuperioris partim ſolius lamellæ, partim utriusque ad duram matrem usque. Quo exemto, vulnere ulterius ex arte deligato, intra paucas hebdomadas convaluit æger, ſanus degens & laboribus ſeſe applicans.

Fig. 1.

a. Locus oſſis begmatis, in quo trepanatio facta, & ubi fruſtum cranii fuit ſeparatum.
b. Sutura ſagittalis.
c. Sutura coronalis,
d. Sutura lamdoidea,
e. Sutura ſquamoſa temporum ſiniſtra.
f. Sutura ſquamoſa dextra.

Fig. 2.

a. Foramen trepano factum.
b. Prominentiæ poſt trepanationem relictæ,
c. Fiſſura cranii inæqualis ſanguine tincta & perfuſa.
d. Superioris lamellæ pars, ſimul ſeparata.

Fig.

Fig. 3.

a. Idem frustum cranii inversum, quo fissura sanguinolenta exactè conspici possit.

b. Puncta sanguinolenta, quæ sanguinem extravasatum, ostendunt.

c. Pars superioris lamellæ cranii, cum trepano simul separata. (*Vide Tab. XII.*)

OBSERVATIO CCIX.

DN. D. GOTTLIEB EPHRAIM BERNRRI.

Ureteres utrique à calculis obturati, & arctissimè clausi, cum renum ingenti malo, in puero sex annorum.

IN puero sex annorum, cum aliquandiu anorexia, nausea, febre, & mictu cruento laborasset; mihi qui postliminio curæ advocabar, cum obiisset, sequentia apparebant circa intestina, renes & ureteres. Aperto abdomine, intestina liquori loturæ carnium simili innatabant. Remotis verò intestinis, quo ad renum situm perveniremus: primò magnitudinem ingentem utrorumque renum observavimus, in naturali tamen situ locatorum: ferè ad bovinam renum magnitudinem accedentium, renum substantia glandulosa, & globulorum forma, uti Figura prima ostendit, apparente. Ubi renem per medium, per gibbosam ejus substantiam dissecaveramus, & ad pelvim sectione perveneramus, papillas renum satis auctas animadvertebamus, sed quarum tubuli excretorii obsessi & obturati erant, & veluti ambiebantur à concretione calculosa, uti fig. 2da ostendit. In pelvi, qui satis dilatatus erat, calculi & sabulosa materia, ut & in tubulis renum excretoriis observabatur; ulterius inquirentes, progrediebamur ad ureteres, quos à pelvi ad vesicam usque discindebamus & reclinabamus, obstructos & obturatos inveniebamus lapillis longitudinalibus, dactyli formam obtinentibus, uti Fig. 1. ostendit,

dit, flaccidis ureteribus ut & vesica, quæ vacua erat ab urina. Lapilli, qui ureteres obsederant, friabiles erant, siquidem remotis iisdem ex situ suo, conterebantur. Hepar præternaturale, ferè hominis adulti. Cum igitur tubuli renum excretorii, serum urinosum excernere, & in pelvim renalem deponere non poterant, ob calculosam materiam, ipsas obsidentem & ambientem, ex regurgitante sero urinoso, renes in tantam molem distendebantur; imò planè rumpebantur circa extrema arteriarum; unde serum hoc, loturæ carnium simile, in abdomen stillaverat & penetraverat. Calculi verò dactyliformes in pelvi generati, tandem ureterum ductus subierunt, eosque tam arctè clauserunt, ut ne gutta quidem seri urinosi ad latera calculorum, penetrare potuerit; unde vesica vacua urina, magna tamen satis inveniebatur. Hepar præternaturalis magnitudinis, indicat secretiones ibidem labefactatas fuisse ob crassum sanguinem, qua de causa ad cachecticum habitum, viscidum, salino-acidum & terrestrem dispositus puer, calculos prædictos generaverat.

Fig. 1.

a. a. Renes in præternaturalem magnitudinem distenti.
b. Arteria magna.
c. Vena Cava.
d. d. Arteriæ emulgentes.
e. e. Venæ emulgentes.
f. f. Venæ spermaticæ.
g. g. Ureteres utrique juxta longitudinem dissecti & reclinati.
h. h. Lapilli ureteres obturantes.
i. Vesica Urinaria.

Fig. 2.

a. Ren dissectus.
b. b. Tubuli excretorii renum, qui urinam ad pelvim deferunt.

d. d. d. d. d.

d.d.d.d.d. Papillæ, concretione calculorum tomentoſa obſeſſæ & circumcirca obductæ.
e. Peluis Renalis.
f.f.f. Lapilli in pelvi reperti.
g. Principium Ureteris.

Fig. 3.

a. a, Lapillorum forma, qui Ureteres utrinque obturabant.
b. Lapilli irregulares, in pelvi reperti.

(Vide Tabul. XII.)

(Duisburgo Auguſt. Vind. d. 26. Apr. An. 1725. miſſæ.)

OBSERVATIO CCX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHT.

De Veſpertilione Vivo.

CUm Berolini in ædibus Bingertianis veſpertilio temerè oberrans circa meridiem circumvagaretur, ſcopis & aliis quæ ad manus habebant inſtrumentis defatigabatur à domeſticis tam diu, usque dum laſſus in terram dejiceretur. Hic mihi offerebatur, quem absque cibo & potu in muſcipulo incarceratum per biduum detinui & die 22. Januarii 1724. præſente Dn. Johannne Matthia Bingerto Familiæ Regiæ Chirurgo Operationibus ſuis in ditionibus Brandenburgicis ſat celebri vivum & viribus nondum penitus exhauſtum filo diſtentum claviculis tabulæ anatomicæ infixis alligavi manibus, ut ita dicam, pedibusque, interea vocem edebat non latratui aut gannitui canum, ut Autores quidam de eo ſcribunt, ſed ſibilo murium ſimilem. Diu hoc modo extenſus in vivis manebat, donec tandem læſis cultro Anatomico vitalibus extremitates alarum verſus latera corporis ſui contraheret & ita vivere deſineret.

Digitized by Google

Brevitatis gratia hic loci referre omitto ea, quæ tam exterioribus quam interioribus priori ſubjecto mortuo conformia fuerunt.

Primò omnium in hoc noſtro conſiderabimus aures cum earum circumpoſitis in inſignem altitudinem aſſurgentibus ſuperadditamentis, de quibus ſingulare hoc annotandum, ea non tantum per diem illum quo laqueo collo circumducto ſpiritum vitalem amplius ducere ipſi interdictum fuit, ſed & per aliquot hunc ſequentes adhuc erecta remanſiſſe.

De Aurium numero in veſpertilionibus ſcribit Petrus Bellonius Cenomanenſis qui in Inſula Creta & in Ægypto peregrinatus multas veſpertiliones lactantes cultro ſubjecit Anatomico in Hiſtoria ſua de avium natura libro 2. Dari ex Veſpertilionibus quoſdam qui quatuor haberent aures, cui conſentit Aldrovandus, Geſnerus & Jonſtonus, licet figura Geſneri non niſi duas oculis noſtris repræſentet; in figuris Jonſtoni autem quatuor exprimuntur etiam in lactante cum tamen à quibuſdam dubitetur an ulla ex fœmellis quatuor poſſideat. Verum enim vero ſignum diagnoſticum fœmellarum eſſe duabus tantummodo gaudere auribus conatur infringere Aldrovandus in Ornithologia ſua Bononiæ 1646. in fol. edita, ubi pag. 575. expreſſe aſſerit: *Obſervati mihi ſunt alii veſpertiliones fœmina & Mas vulgaris formæ, quibus bina tantum auriculæ neque ita longæ erant ut ſuperioribus, eaque nigræ.*

Ego non niſi duas in ſubjecto hoc meo Maſculino inveni aures, & hoc quidem ſingulari caſu, licet primo intuitu cum aliis quatuor earum adfuiſſe certo certius judicaſſem. Inquirendo enim in majoribus vulgò ſed falſo dictis auribus longitudinem totius corporis, capite caudaque exceptis, referentibus, ubi in eis inveniretur introitus in meatum auditorium, ne quidem ullum in ipſis patuit foramen, id quod mecum pariter obſervavit adſtans Chirurgus Regius modo nominatus, qui vano etiam labore eundem introitum perquirebat. Quærant & alii nobis curioſiores an majora illa à tergo minorum

rum

Digitized by Google

rum aſſurgentia aurium aſininarum ſimulacra proprium obtineant meatum auditorium.

Cur vero adſtent auribus magna illa eas à parte præſertim poſteriore includentia tantæ altitudinis ſuperadditamenta non immeritò quæritur? Reſpondetur à quibusdam: Ea eſſe loco tegminis ut aures in medio eorum poſitas ab injuriis aëris defendant. Sunt etiam qui dicunt, ipſos inter volandum præcipuè partes has ſuper aures aſcendentes aliquando demittere quodammodo ut vocem alterius veſpertilionis eò accuratius percipiant, eodem ferè modo, ut quidam ex hominibus manu cava auri admota deficienti auditui ſuccurrere tentant. Dn. de Muralto credit ad aërem benè reverberandum partes has aures transſcendentes adeſſe.

Dum vero Anatomici hujus in diſſectione Veſpertilionis & explicatione ejusdem oſſiculorum & muſculorum Curioſi Nomen occurrit fateri cogor me rationem ignorare, cur vox *Anthelicis* communi Anatomicorum ſignificationi contrario uſu in ejus obſervatione 48. Ephemerid. noſtr. Ann. 1. Decur. ſecunda inveniatur. Ita enim ibidem verba ejus ſonant de veſpertilione fœmella: *Aures amplæ, quarum anthelix oblongus ad aërem benè reverberandum.* Oblongitatem Helicis hic loci intelligendam eſſe Julius Caſſerius Placentinus in Hiſtor. Anatomic. libr. 3. de Auditus organ. tabul. prim. docet ubi expreſſe ſcribit: *Alæ ſeu pinnæ, auris circumferentia, vel etiam totius auriculæ circumductio* ἕλιξ *vocatur, inferior autem concham ambiens* ἀνθέλιξ. Eodem modo mentem ſuam explicat Anatomicus Ultrajectinus Isbrandus de Diemerbroeck. Anatom. libr. 3. c. 18. & protuberantiam exteriorem ambitum conſtituentem à tortuoſitate *Helicem* & alteram ei oppoſitam *Anthelicem* appellat.

Godofredus Bidloo Anatomicus Belga celebris in Tabul. Anatomic. XII. *Helicem* vocat auris marginem extimum & Johannes Gorræus Medicus Gallus in definitionibus Medic. Lutetiæ Pariſ. in fol. 1622. edit. pag. 16. in voce ἀνθέλιξ & in

voce ἕλιξ rem totam ex Ruffo magis dilucidat pag. 159. *Helicem* aſſerente illud eſſe quod complet circumferentiam aurium & *Anthelicem* oppoſitam Helici partem, quæ in medio eſſet, concham vocari.

Cæterum in Veſpertilionis noſtri ſuperadditamentis illis aurium prolongatis & ſubtili cartilaginoſo ambitu circumdatis obſervanda quoque veniebant vaſa ſanguifera longitudinem membranoſæ ejus ſubſtantiæ perreptantia in qua fibræ ab infima ad mediam usque partem ſemicirculares, à media usque ad ſupremam transverſæ apparebant.

Pilos illos paucos longiores barbæ felinæ non abſimiles in hoc ſubjecto non obſervavi, mentum vero & utraque maxilla inferior ad tempora usque cinereis pilis circumdata erant, ſimili ferè modo uti ex Iudæis quidam barbam ſuam alere ſolent.

Narium foramina ut in vitulo oblonga, de quibus Jonſtonus meminit, aderant, ſuper naſum etiam locus depreſſus & ſub naſo extremitate ferè maxillæ ſuperioris duo monticuli. Integra facies una cum reliqua corporis anterioris parte fuſca.

Muſculi pectorales longi & carnoſiores. In Diaphragmate etiam nihil membranoſi, ſed totum erat carnoſum. Hepar magnum in medio abdominis ſitum tegebat inteſtina loco omenti, quod mihi liquidò non apparebat. Ciſtam ſuam magnitudine grani hordei non viridiuſculo, ſed incarnato quodam colore fel diluebat. Ventriculus vacuus vix amplior vicinis inteſtinis in hoc ſubjecto, quod per biduum inediam ſuſtinuerat, in conſpectum veniebat. Inteſtina quatuor ferè vicibus longiora reliquo corpore à clavicula ad oſſa pubis usque menſurata, lien valdè parvus, teſticuli ſatis magni, penis vero non ita rigidus ut in antecedente obſervatione annotatum fuit.

Digitized by Google

Ex iis quæ reſtant deſcribenda in ave non ave noſtra, quædam ſunt talia, quibus genuinum nomen imponere me multo diligentiores in naturali hiſtoria jam dubii hæſerunt. Quatuor enim videtur habere pedes, quibus tamen non incedit, hinc inter quadrupedes non refertur, pennis deſtituitur & tamen poſſidet alas, cauda gaudet qua volare creditur. Has modò enumeratas corporis partes, exceptis earum extremitatibus omnes & ſingulas membrana firmiter connectit quæ volando expanditur, & duplicaturas ſacciformes continet, quas tam ſub alis, quàm ſub cauda fœmellæ cujusdam exſiccatæ memoratis illis aurium ſuperadditamentis longioribus carentis clariori lumini diurno expoſitæ in domicilio Curioſi noſtri Friſchii Membri Societatis Regiæ Berolinenſis laborioſiſſimi quodammodo obſervare potuimus. Multiplex illud condendo furto aptatum receptaculum alius quidam amicus lardo impletum ſe obſervaſſe mihi retulit. Hinc beſtia hæc cujus lardi furacitas famoſa, à Germanis quibusdam non ineptè nominatur *Speckmaus i. e. lardi Mus.* Modum autem replendi ſacculos illos membranaceos Dn. Friſchius credebat eſſe talem: Res furtivas in ore eos primò abſcondere, poſtea mediantibus pedum digitis partim in ſacculum ſub barba illa Judaica latentem pedetentim promovere, partim cum ore ſuo in ſaccos reliquos majores, quorum orificia fures illi providi unguiculis ſuis, ſatis aperta tenere, tantaque prudentia ſeponere ſcirent, ne in uno latere pondus inæquale remaneret, quo volatus ipſis redderetur incommodus.

Extremitates, extra membranam ſuperius indigitatam, conſiſtentes numeravi quinque, anteriores duas, unam in unoquoque latere, unico ungue unco conſtantem acutiſſimo, quo parietibus ſeſe inuncare valent, poſteriores totidem, aliam vero figuram habentes, pedum ſcilicet, quorum unusquisque quinque digitis accuratè à ſe invicem diſtinctis, & ungue uncinato armatis ſeſe oſtendebat, quo extremitas quinta, cauda nimirum, inſtructa quoque erat, in

Digitized by Google

priore subjecto non inuncato curvamine sed cuspidatim desinens.

(Berolino Augustam Vindel. d. 16. April. A. 1725. missæ.)

OBSERVATIO CCXI.

D. JOHANNIS LEONHARDI FRISCHII.

De Vespertilionum latibulis majoribus in montium speluncis.

OMnibus constat Latibula Vespertilionum, tam æstiva quam hiberna, omnis generis foramina esse, majora, minora, quæ vel veteres muri, vel riparum præcipitia vel annosæ arbores habent. Item rimas quaslibet in templis, cellis, rupibus, aliisque locis solitariis vel inaccessis, ubicunque etiam asseres murum tegentes vel picturæ in atriis suspensæ spatium dant. Causæ etiam in promptu sunt. Nam latibula amant, quia mures sunt. Obscuriora loca quærunt, quia in luce cœcutiunt. Sic ut quadrupedes mures sive currentes quadrupedem catum etiam noctu hostem habent, ita hi volantes volantem, i. e. noctuam sive ululam (quæ propterea à Gallis vocatur chat huant, catus ululans, & à Germanis genus quoddam earum Kautz, Käutzlein) propter quam receptacula talia quærere coguntur. Sed diverticula spatiosiora Vespertilionum in amplioribus speluncis montium vulgo minus nota sunt, quia in paucis regionibus ejusmodi cavernæ sunt, & ubi sunt pauci eas perrepunt, & qui perrepunt vespertilionum recessus non obvios habent, nec eos propter contemptum & tædium studiose quærunt. Ex iis ipsis qui in scriptis suis magnarum cavernarum quas viderunt, mentionem faciunt, de Vespertilionum tamen habitaculis aut nihil aut pauca addunt. Ut Tournefort in Acad. Scient. Paris. ad ann. 1702. egregiis obser-

Digitized by Google

obſervatis in Labyrintho Cretenſi ſive magno Inſulæ Candiæ antro, tantum adjicit, quod ſit (une retraite des chauve-ſouris) diverticulum veſpertilionum. Nolui in horum numero eſſe, ſed hac occaſione obſervationes meas qualescunque doctioribus communicare. In Palatinatu ſuperiori inter Sultzbach, ſedem Comit. Palatin. & oppidum Altdorf, Reip. Noribergenſis Academiam, ſpecus eſt admirandæ vaſtitatis propter multitudinem cavernarum & angulorum, ut tempore belli ſæpe aliquot pagi vicini cum omni ſuppellectili, cum armentis & annona in eo refugium invenerint. Vocant illum vulgo Windloch, hoc eſt Ventoſum foramen, quia ſæpe ventus impetuoſior in orificio ejus oritur. Introitus per quem deſcendendum, eſt in planitie campi elevatioris, tam anguſtus ut vix uni homini commode pateat, in cujus ſiniſtro latere hiatus eſt exiguæ quidem latitudinis in ſuperiori parte, qua introitum ſpeluncæ attingit, ut hominis corpus vix delabi poſſit, horrendæ tamen profunditatis, id quod e lapſu injectorum lapidum in aquam, quæ in fundo ejus eſt, & e ſaltibus eorum in ſubjacentes rupes frequentioribus, facile conjici poteſt. Idem hiatus primaria etiam cauſa eſt venti, qui in orificio ejus interdum oritur. Saxorum immenſa ſeries, quæ hanc ſpeluncam facit & ſuſtinet, non horizontaliter, ſed fere ubique oblique & inclinata jacet. Hodegus meus accenſis facibus omnia mihi oſtendit, quæ in hujusmodi antris eſſe ſolent, & tandem etiam Latibulum Veſpertilionum, orificio latiori, ut irrepere potuerim. In hoc (1) pendebat horum animalculorum magnus numerus, ad minimum aliquot centuriæ, ea (2) fere diſtantia quam uniuscujusque expanſæ alæ faciunt, ut ſcilicet quodlibet ſine vicinorum incommodo abire & redire potuerit. Hærebant (3) acuta ungue unici digiti, quem in cubito utriusque alæ habent. Superior pars hujus latibuli (4) concava erat, ſed inæqualiter, & tam aſpero ſaxo camerata, ut in ſuperficie ejus ala utraque ſive alatus pes anterior μονώνυχος facile ubique invenerit quo figi poterat. Altitudo

titudo (5) hujus refugii ea erat, quæ illud ab utroque hoste tutum reddidit, à vulpe scilicet, & à noctuis. Vulpes enim (6) Vespertiliones in hoc antro persequitur, & singulos, si qui in parietibus extra hæc castra quiescentes hærent, saltu attingere & rapere tentat. Monstravit mihi Venator, qui hodegus meus erat, vestigia multa unguium vulpeculæ, quæ eo ipso die Vespertilionem in pariete adhuc pendentem saltibus compluribus frustra petiit. In castris vero eorum non potest eos videre, & si odoratum sequitur (quem propter excrementa, quæ infra in hoc loco in magna copia jacent, facile habere potest) & eo usque penetrat, omnes tamen saltus ejus ibi debiliores sunt, quia tantum in linea perpendiculari fieri possunt, iidemque propter tenebras incerti, & non tam Vespertilionibus quam naso & capiti vulpis metuendi. Noctuæ, cujuscunque sint magnitudinis, quæ in hac spelunca conveniunt, mures hos sic pendentes in laqueari domus suæ, non possunt attingere, si quæ propter varios hujus antri anfractus eo penetrare possunt: Nam volando non possunt introire, & si pedibus ingrediuntur, neque avolantes & alia latibula angustiora quærentes Vespertiliones possunt persequi, neque manentes in alto & suspensos abripere, quia tum corpus noctuæ volando elevandum esset, quod spatium angustius ibi perhibet & in volatu invertendum, ut unguibus aut rostro eos apprehendere posset, ad quem motum neque ossiculorum in alis juncturæ, neque nervorum in eis tractùs, neque ipse pennarum situs commodus est. Videmus quidem ardeam in venatione a falcone volatu superatam interdum dorsum ad terram vertere, ut hostem rostro excipiat vel stercore oculos ejus incrustet, sed corpore sic inverso statim in alto aëre delabi incipit, corpus enim in hoc situ nulla avis in eodem loco tenere, nedum altius levare potest. Rostra præterea noctuarum adunca non tam ad capiendam quam ad dilaniandam prædam idonea sunt. Propter adventum meum & propter lucem, facisque fumum (7) major numerus ve-

sper-

Digitized by Google

ſpertilionum fremitum illum ediderunt quem alias e ſingulis audimus, qui veſpertino tempore in æſtate circumvolant, eumque continuarunt quamdiu face mea turbabantur. Nullus eorum aufugit, nullum etiam vi dejeci præter paucos quos abſtraxi, ut eos extra ſpeluncam accuratius conſiderare poſſem.

Hæ obſervationes explicarunt mihi verſus Homeri difficiliores, qui ſub initium Odyſſeæ ultimæ leguntur:

> Ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο
> τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσῃσιν
> ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης ἄνα τ' ἀλλήλῃσιν ἔχονται.

Difficiliores voco eos, quia plerique commentatores idem fateri coguntur, quod Jacob. Duport in Prælect. ad Theophraſti Characteres Morum cap. VI. ſcribit: Ego certe fateor hunc " morem atque ordinem τῶν νυκτερίδων, adeoque locum hunc " Homeri de Veſpertilionibus mihi plane veſpertinum, hoc eſt, " obſcurum videri, nunquam enim vidi Veſpertiliones hoc " modo catervatim ſedentes. Deinde quia hic locus varia " quorundam interpretatione confuſus eſt, ego hos Poetæ verſus ſic vertendos eſſe puto:

> Sicut quando veſpertiliones in ſpatia antri vaſti
> Stridentes volant, & quando quis eo delatus fuerit,
> Serie quodam ſuperius e ſaxo hærentes, alius juxta alium, pendent.

Hoc eſt, ut de applicatione hujus ſimilitudinis nil dicam, quando Veſpertiliones ſoli ſunt, & nec homo, nec hoſtis quidam eorum adeſt, circumvolant cum ſtridore in antri ſpatio majori, quamprimum vero aliquis eorum intrat, quem metuunt, receſſus ſuos & latibula petunt, in quo ſine ſtridore ſuſpenſi ſerie quadam in ſaxoſo laqueari arcis ſuæ hæreant.

(Berolino Auguſt. Vind. d. 16. April.
An. 1725. miſſæ.)

Digitized by Google

OBSERVATIO CCXII.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De sanguine seroque lacteo.

SAnguificationem, proprie loquendo, esse chyli albicantis in sanguinem rubicundum transmutationem, a principio vitali potissimum factam, cooperante motu sanguinis tam intestino, quam progressivo, viscerumque chylum sanguini exactius commiscentium, aut utrumque depurantium & exaltantium, fibrarumque motricium apparatu organico, olim in sciagraphia institutionum medicarum docuimus. Eandem autem variis lædi modis in statu præternaturali habitæ observationes loquuntur, quibus sequentem memorabilem subjungere lubet. Nempe enim aliquoties in cachectico-scorbuticis personis sanguini vena secta effuso in superficie mucaginem lactei prorsus coloris inhæsisse, sed & serum, facta separatione circumfluum, simili colore albicante conspicuum fuisse; præcipue autem me ad contemplationem atque indagationem curiosam allicuit bis terve sanguis in Illustri quodam Viro & crusta lactea tectus, & sero circumfluo lacteo inundatus, idque tunc potissimum evenit, ex quo inordinatæ vivendi rationi indulserat, multiplici ciborum varietate ventriculum oneraverat, plenoque se proluerat auro; hinc enim non poterant non sub dispositione cachectico-scorbutica jam dum præsente, mucido-serosæ chyli lymphæque particulæ in sanguine copiosius confluere, hujusque confermentationem assimilatoriam præpedire, ac propter inductam simul spissitudinem ejusdem peridromum per viscera & vasa colatoria remorari, necessario hinc simul eveniente recrementorum turbata separatione, motusque tonici in visceribus & vasis deficiente energia, ut adeo recensita sanguinis crusta albicans, serique lacteus color præternaturalis, deficientis sanguificationis ac depra-

depravatæ luculentum ſignum merito cenſeri debeat, ſicuti Joh. Jeſſenius à Jeſſen in judicio de ſanguine vena ſecta dimiſſo erudite quoque aſſeruit, ſi ſanguis pallorem quendam & albicantem colorem præ ſe tulerit, indigeſtionis ſuſpicionem movere, eoque cruditatis majoris, quo ad lactis propius acceſſerit colorem; & D. D. Bruno in notis p. 174. idem effatum confirmavit exemplo præcipue feminarum ad cachexiam diſpoſitarum, quin imo jam olim Sennertus de ſcorbuto cap III. theſ. 7. in ſcorbuticis ſanguinem quaſi glutine albo obductum deprehendit & Med. Practic. L. VI. P. V. C. III. p. 244. in Juris Doctore ſcorbutico ſerum inſtar lactis candidum annotavit. Ceteroquin equidem bene conſcius ſum, in nonnullis, qui ventriculum laudabili nutrimento repleverunt, & finita digeſtione venam ſibi ſecari juſſerunt, ſerum vel potius chylum lacteum effluxiſſe, non abſimili modo ac Beatus meus Parens in cive quopiam Altorfino bibulo cereviſiam hordeaceam, quam ante ingurgitaverat, cum ſanguine emanaſſe viderat. Hinc etiam recordor ab Illuſtri ſummeque merito Dn. PRÆSIDE noſtro in Miſcell. Nat. Curioſ. Dec. II. An. IX. Obſerv. 231. ſanguinem album ob chyli admixti copiam & ſanguinis tardiorem motum, annotatum; ſimiliter a Carolo Raygero p. m. in Miſcell. Natur. Curioſ. Dec. I. Ann. VI. & VII. ex copioſiori alimento chylo ſuperfluo ſanguini non aſſimilato hunc lacteum colorem obſervatum fuiſſe.

)o(

OBSERVATIO CCXIII.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De pulmonum hydrope.

PErIllustris quidam Dominus, annos LXV. natus, dispositionem cachectico-scorbuticam diu in sinu quasi foverat, atque inter alia huic malo familiaria symptomata, utriusque cruris tumorem œdematosum sibi imprimis molestum accusabat. Hic autem post epotum diaphoretico-diureticum decoctum ex ingredientibus lympham mucido-viscosam resolventibus & acrimoniam salinam attemperantibus concinnatum, pilulas purgantes ex hydropicis Bontii formatas, atque cum mercurio dulci, resinaque jalappæ paratas, & extracto trochisc. Alhandal stimulatas assumtas, tum tincturam antihydropicam cum tinctura millepedum juniperina & spiritu cochleariæ permixtam, remedia alia anticachectica usu probata, & pulverem pepticum ex aromaticis, salinis, acribus & martialibus, ordinatim exhibita melius se habere cœpit, simulque ab usu pediluvii cum foliis rorismarini, salviæ, betonicæ, chamæpityos, herba ruta, serpillo, floribus chamæmeli, sambuci, cum tantillo sulphuris ac nitri in aqua chalybeata decoctis confecti, tumor œdematosus notabiliter imminutus deprehensus est, sicque in statu tolerabili aliquot menses exegit PerIllustris Dn. Patiens. Appropinquante autem autumno de respirandi difficultate conqueri cœpit, atque eapropter juxta suum desiderium ipsi præscripseram vinum medicatum ex radicibus enulæ, acori, cichorei, vincetoxici, trifolii fibrini, herba Gentiana cruciata, fumaria, scordio, centaureo minori, comis absinthii, foliis sennæ, agarico crudo, fibris ellebori nigri non præparatis, seminibus fœniculi, apii, cochleariæ, baccis juniperi, cortice Winterano, caryophyllis aromaticis, macere, cardamomo minore, limatura Martis purissima & tartaro

Digitized by Google

taro ſolubili compoſitam. Poſt hujus uſum tumor pedum œdematoſus nocturno tempore quidem ſubſidebat, diurno autem rurſus ſeſe attollebat, lympha viſcoſa, ſub perpendiculari inter ſtandum vel ambulandum corporis ſitu, non adeo promte per vaſcula ſua refluente. Per-Illuſtrem autem Dn. Patientem anxie affligebat dyſpnœa mox poſt ingreſſum in lectum, & primum ſomnum maxime ingraveſcens, poſt noctis vero meridiem ſenſim ſenſimque remittens, quod pathema cum paulo attentius expendiſſem, mox in memoriam mihi redibat, quod apud Riverium in Praxeos Medicæ L. VII. C. V. me legiſſe memineram, eſſe hoc pathognomonicum, & quo ſolo hydrops pectoris a cæteris difficultatis reſpirandi ſpeciebus diſtinguatur, ſignum; quando nimirum ſpirandi difficultas primo quoque ſomni tempore invadit, eumque intercipit, ac per noctem magis urget, procedente vero die lenteſcit, ſicuti jam dudum Carolus Piſo de morbis thoracis internis a colluvie ſeroſa enatis idem exemplo confirmavit nobilis viri, qui, cum primus ſomnus eum de more teneret, tum ſubito ſuffocatio ſomno interrupto eundem excitabat, ut invitus e lecto ſurgere, & ſubito ad feneſtras cubiculi confugere, liberioris aeris, naribus apertis, captandi gratia cogeretur, nec minus hodie ex recentioribus Carolus Muſitanus in trutina medicinæ L. IV. C. III. frequentem & imminentem ſuffocationem, quæ primo ſomni tempore aggreditur, & de nocte magis urget, adventante die pedetentim lenteſcit, pathognomonicum eſſe ſignum, quo ſolo pulmonis hydrops ab empyemate & aſthmate diſcriminatur, confirmat. Eo magis ideo alia quoque ſigna, nunc recenſenda, penſitanda eſſe autumavi, quoniam memorem mihi vellicaverat aurem Sylvius L. I. Prax. cap. 50. §. 26. hydropem pectoris cognitu admodum difficilem eſſe ſcribens, & Riverius l. c. affectum hunc plerumque non agnoſci, & ex hiſtoriis a Schenckio collectis patere docuerat eundem non niſi poſt diſſecta cadavera hoc morbo defunctorum innotuiſſe. Recenſebo igitur ſigna, quæ partim in ſenſus ſe

Digitized by Google

ingeſſerunt, partim conjecturæ artificiali ſe ſubjecerunt. Et primum quidem pulſus intermittens non erat, ſed inæqualis, validior ſemper in dextro, imbecillior in ſiniſtro carpo, ſæpius vermicularis, digitum heic intente, illic remiſſe vibrans, nonnunquam undoſus, cujus ictus ſub primo digito majoris erat impetus, quam ſub ſecundo; palpitatio cordis tunc præcipue advertebatur, quando iræ furore brevi Dn. Patiens exagitabatur, aut indignationem in adſtantes convertebat (quod utrumque ſæpe ſæpius obtingebat) tuncque ſimul reſpiratio turbabatur, certiſſimo indicio moliminum ſpaſticorum ſimul concurrentium, nam ceteroquin de die, animo & corpore ad quietem compoſito, reſpirationis negotium æquabile quoque ſuccedebat, niſi citatior ingreſſus idem intenderet, aut vice verſa thoracis verſus genua inflexio interciperet, a qua aliquoties maximum repentinæ ſuffocationis periculum eveniſſe recordor. Tuſſis ἄπτυςος plerumque ſicca audiebatur & ſi quid mediante illa explodebatur, inſtar glutinis tenax viſcidumque, coloris ſubobſcuro-cinerei conſpiciebatur. Appetitus integer vigebat, ideoque vires etiam aliquandiu conſtabant, bis terve tamen ex improviſo lipothymia Dominus Patiens deficiebat; aliquando appropinquante veſpertino tempore apoplexiæ non levia ſuperveniebant ſigna, eo magis metuenda, quia hujus affectus leviorem invaſionem æger jam dudum ſenſerat, & viginti quinque abhinc annis torturam oris lateris dextri cum paralyſi ſiniſtri perpeſſus erat, integritati tamen per DEI Gratiam ope medicamentorum tunc a me reſtitutus, ſubſidiariam demum operam contribuente Thermarum Carolinarum uſu. Urina plerumque lixivioſa conſpiciebatur, ſpiculis tartareis fæculentis non ſolum fœta, ſed & arenulis ſabuloſis ad fundum matracii ſubſidentibus, & in globum quaſi coëuntibus onuſta. Haſce namque per longum tempus cum urina excernebat, & quandoque propter easdem in renum pelvi tubuliſque excretoriis collectas, nephriticis paſſionibus quoque obnoxius fuerat. Tumor crurum

rum œdematoſus ulterius verſus femur protendebatur, inſimulque ſcrotum in amplitudinem inſignem protuberabat cum membri virilis retractione & abbreviatione, nec minus etiam ilia cum hypogaſtrio protuberabant; brachia contra atrophia flacceſcebant, manusque areſcebant. Nec vero tunc malorum finis erat; quin alvus etiam officium, niſi per interna purgantia laceſſitus, negligebat. Clyſterum enim injectionem & æger faſtidiebat & natura quaſi abhorrebat. Vigilatæ per aliquot ſeptimanas noctes & nutrimentum abſumebant, & vires attenuabant. Accedebat ulterius febris lenta, nocturno calore ſitim pariens, membraque plus æquo depaſcens, & quod dolendum maxime erat, anxietates præcordiales Per-Illuſtrem Dn. Patientem tantum non perpetuo excruciabant. Interea cum per totius morbi decurſum Idem Dominus ſub anhelitus difficultate ſolum de ponderis anguſtia preſſoria & gravitatis ſenſu, a jugulo per mediam thoracem deorſum exporrecto querelas habuerit, neutiquam autem inclinato corpore fluctuationem aquæ intus perſenſerit, nec juxta Hippocratem L. II. de morbis, aure ad latera admota ebullitio intrinſeca, veluti aceti ebullientis, percipi potuerit, opinio mea de pulmonum hydrope concepta ab adſtantibus & advenientibus in dubium vocari cœpit; quibus autem repoſui, ejusmodi fluctuationem & ſonum tunc quidem perceptibilem eſſe, ſi colluvies ſeroſa vel lymphatica in thoracis cavitate fluctuaverit, aliter autem rem ſeſe habere, ſi juxta obſervationem celeberrimi quandam Archiatri Romani Pontificii Lucæ Tozzi hydrops pulmonum obtigerit citra lymphæ ex ſuis ductibus effuſionem, nam tunc alium excogitandam modum eſſe, quo pulmo ſeſe ex his ærumnis expedire conetur, idque ſibi aliquando obtigiſſe experiri in quodam hoc genere morbi interemto, cui pulmo inerat tam ſero glutinoſo diſtentus tumidusque, ut univerſam thoracis capacitatem occuparet. Adeoque omnino in ea perſtiti animi ſententia, dyſcraſiam cachectico-ſcorbuticam, ſerum lymphaticum ſalino-

lino-mucidum ac viscosum tenaxque, prædicto per ductus lymphaticos reciproco commeatu, intra pulmonales vesiculas tubulosque bronchiales sensim sensimque collectum & coagulatum, præcipuam affectus propositi caussam fuisse; num autem præterea forte etiam hydatides aut tubercula pulmonum superficiem compresserint, aut concretiones polyposæ intra cordis thalamos simul sanguinis peridromum interceperint, aut intra mediastini cellulosum interstitium glutinosa colluvies simul collecta fuerit, in sectione cadaveris indagare libuisset, si licuisset. Atque ita hucusque morbi sat gravis ortum & progressum calamo, sermonis interprete, designavi; ne autem inanis saltem spectator adfuisse, aut operam nullam præstitisse videri possim, edisseram quæ primo ego solus præscripserim, dein in consilii partes advocati Medici duo Excellentissimi ad reparandam sanitatis jacturam peragenda esse reputaverint. Scopus singulis præfixus erat respirationi suam libertatem reddere, symptomatumque remotionem aut mitigationem moliri per causarum jamdum designatarum remotionem & correctionem. Et respirationi difficili relevandæ quidem præ cæteris opem ferebat mixtura ex gummi Ammoniaco in vino soluto, cum aquis hyssopi, veronicæ vinosa, oxymelite scyllitico, essentia croci & spiritu cochleariæ confecta ante decubitum nocturnum propinata, circa mediam noctem repetita, cui deinde alia incidentia & resolventia subornabantur, e. g. Elixir antasthmaticum Fürstii, spiritus bezoardicus Bussii, extractum incidens Stahlii, sal volatile oleosum pectorale singulare, liquor cornu cervi succinatus. Porro ad imitationem Willisii pilulæ ex millepedibus, floribus sulphuris & benjoini, itemque sale volatili succini cum terebinthina Veneta formatæ offerebantur, quibus pulvis Pompeji Sacci diureticus ab Excellentissimis Medicis Vratislaviensibus in eruditissimis suis observationibus de hydrope pectoris p. 52. propositus surrogabatur. Silentio prætereo martialia aliaque anticachectica usu probata singulari studio ordinata; nec immorabor

rabor pectoralibus congruis adhibitis recenſendis, ne pretium temporis inutiliter deperdam. Sufficiat memoraſſe, nec pediluvia, nec fomenta humida tumori pedum œdematoſo diſcutiendo paria fuiſſe, ſuffitus ſiccos cum gummi Anime tacamahaca maſtiche, gummi Juniperi, ſuccino citrino, ut & ſparadrapum ad exemplum Hartmanni ex ceræ ℥iiij. ſevi hircini ℥ij. olei roſacei ℥j. confectum, palliativam medelam præſtitiſſe. Tumoris ſcroti incrementum prohibuit cataplaſma ex cochleis cum teſtis ſuis contuſis, herba agrimonia, naſturtio aquatico, floribus chamæmeli, ſemine aniſi & farina fabarum cum aqua calcis vivæ compoſitum, cui poſtmodum ſubſtitutum eſt fermentum cum teſtis ſaltim cochlearum contuſis, ſcordio, naſturtio aquatico, alchimilla, floribus chamæmeli, meliloti, anethi, roſarum, maſtiche, myrrha, olibano, alumine crudo & farina fabarum in aqua calcis vivæ cum aqua ſambuci parata confectum, affuſo ſub applicatione ſpiritu vini camphorato. Alvi ſegnities tollebatur electuario purgante, cujus electuarium lenitivum Florenzolæ, palpa caſſiæ recenter extracta & paſſularum minorum in aqua fumariæ decoctarum, cum ſtimulo radicis Jalappæ & dacrydii roſati ingredientia erant. Purgatio & catharſis per alvum, quoties neceſſitas eam poſtulabat, nunquam ex uſu pilularum ſuccedebat, ſed tormina cum abdominis inflatione inde eveniebant; potiuncula ſaltem ex reſina Jalappæ cum vitello ovi recluſa, & in aqua veronicæ ac meliſſæ diluta noſtram ægrique ſpem adæquabat. Vigilias nec pulveres cinnabarini & nitroſi abſorbentibus maritati, nec pulvis anodynus Ludovici, nec theriacæ cœleſtis, nec de cynogloſſa pilulæ, nec laudanum opiatum, nec externa hypnotica ſedare valebant. Anxietatibus nocturnis demulcendis, viribusque dejectis reſtaurandis pulveres cordiales & ſolares, analeptici, antiſpaſmodici, gelatina cornu cervi citrata, confectio Alkermes, confectio diatunicæ, cum aquis ſpirituoſis, conſimilibusque eſſentiis ſalutares ſuppetias ferre haud poterant. Aeſtum febrilem nonnihil

Digitized by Google

attemperabant emulsiones ex seminibus frigidis cum pulveribus antifebrilibus, absorbentibus & salinis propinatæ. Sitim optime levabat decoctum ex radice sarsæparillæ, chinæ, graminis, cornu cervi raspati, santalo citrino atque corticibus extimis malorum citriorum in aqua decoctis parata. Atque ita aliquot transactæ sunt septimanæ, donec fatalis immineret catastrophe, quæ obtingebat die XXVII. Aprilis, siquidem hora nona antemeridiana, in puncto plenilunii, horrore febrili totum corpus concutiebatur, sensuumque tum internorum, tum externorum paulatim deficiebat usus, sole circa vesperam recedente sphacelosa putredo circa malleolos utriusque pedis sese manifestabant cum ichoris fœtidi profluvio; insequente vero die circa meridiem post varios hosce morbosos casus totque rerum discrimina Per-Illustris Dominus, Patronus per plures annos meus Gratiosus corporis exuvias terræ, animam autem Salvatori suo quam seriis precibus semper commendaverat, reddebat.

OBSERVATIO CCXIV.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De variolarum in facie deformitate præcavenda.

PLura equidem ab autoribus recensentur topica ad variolarum cicatrices delendas, ac foveolarum vestigia opplenda, profutura; ego duo saltem non adeo vulgata recensebo. Primum est variolarum inauratura die X. XI. XII. quando arescere incipiunt, instituenda, facie prius oleo amygdalarum dulcium moderate illita, auri purissimi foliis vel lamellis impositis, atque donec sensim decidant, intactis relictis, sic namque aëris ambientis contactu immediato præpedito rubor cum areolis sive foveolis complanatis mox disparebit. Alterum est Linimentum, quod ex lithargyrii candefacti, dein

post

post refrigerationem in pulverem contriti ac in olla cum aceti rosacei justa quantitate cocti uncia una & dimidia conficitur, & cum oleo rosaceo admixto ad desideratam consistentiam redigitur, cum pluma perdicis aut gallinæ aut columbæ dein tenuiter inungendum. Heic vero non possum non ingenue fateri, spem Medici utrumque hoc remedium aliquando eludere, in illis personis, ubi acrior salina vel acida dyscrasia fluidorum catholicorum obstat aut cutis textura tenuior obvenit, ut ob hanc causam cum tres Principes virgines variolis decumbentes simul curandas habuerim, duas a deformitate variolarum prorsus immunes, tertiam autem foveolarum impressiones aliquandiu retenturam prædixerim, quales tamen haud profunde excavatæ pulchritudinem non adeo sensibiliter læserunt.

OBSERVATIO CCXV.

DN. D. MICHAELIS ALBERTI.

Transformatio Febrium una serie facta.

Morborum Metaschematismus in Praxi Medica haud infrequens est, dum modo acuti in peracutos, modo acuti in chronicos & hi in illos interdum convertuntur, adeo ut a priscis temporibus seduli observatores hanc transfigurationem attento annotaverint studio, quæ ipsa varietas solertiori animi applicatione omnino excipienda est, quo magis inconstantes tales affectus sua indole perquam sunt intricati, insuperque providam promerentur curationem: haud enim difficile, neque perinde probatis observationum sectatoribus ignotum est, quod & quomodo ulla, quandoque etiam levi ἀθεραπεύσει hæc immutatio morborum contingere queat: interim etiam aliquoties evenit, ut ob diversas causas talis palindrome sua procedat sponte, e qua diversa causarum serie illam hac occasione eminentem qualitatem exemplo aut specimine

cimine quodam Practico illustrare & confirmare placuit, quia insuetudo ægrotandi ad mira & singularia ut plurimum morborum specimina ansam præbet, adeo ut modo indicata qualitas sub peculiarem scrutinii laborem vocanda sit, quo sufficienter innotescat, quam diversæ mutationes in Oeconomia, vitam & sanitatem humanam concernente, exinde oboriantur: hanc præviam meditationem clariorem reddet sequens Casus. Vir honestus quadragenarius Phlegmatico-Sanguineus à teneris ferme annis bona valetudine præditus, nunc etiam firmiori corpore instructus, ab aliquo tempore variis curis & turbis animi afflictus, insuperque diætæ non æquè ordinatæ ob diversas rerum œconomicarum vicissitudines & sollicitudines addictus, corripiebatur præterito anno 1724. media circiter æstate potentiori insultu febrili cum eximio animi angore & incidente corporis simultaneo languore, ita ut magnus æstus, capitis dolor & angustia Hypochondriorum inter reliqua febrilia signa & symptomata primatum tenuerint: erat vero hoc febris specimen tota sua indole acuti typi, adeo ut rationis aberrationes per primum decursum continuaverint: duravit vero talis febris per septem completos dies sine ulla excretione, acutis febribus competente, siquidem Urina flammea, sed limpida per hunc terminum evacuata spem coctionis, imo restitutionis elusit: interim accidit, ut septimo die mediocris sudor comparuerit, quo facto simul calor febrilis, qui huc usque nunquam cessavit, nunc deferbuit & intermisit, ita ut per duodecim horas à febre velut liberatus comparuerit patiens, proinde vero contigit, ut hic affectus in intermittentem quotidianam mutatus fuerit, quæ sub repetito spontanei, sed anxii vomitus, & difficilioris sudoris successu duas perduravit hebdomadas; abhinc affectus in exquisitam transiit Tertianam, quæ cum iteratis evomitionibus & sudationibus ante dictarum qualitatum per tres perseveraverat septimanas, deinceps in intermittentem Quartanam, denique etiam in intermittentem Octanam præsens immutatus

fuit

fuit affectus, ſub quo confuſo proceſſu circumactus fuit terminus octo circiter hebdomadarum: præterea vero conſequebatur moleſta Purpura Urticata, quam vulgo vocant die Neſſel-Sucht, quæ iterum per bigam hebdomadum afflictum tenuit patientem, tandem per tres ſeptimanas conſecuta erat mitior Febris Lenta cum liberali & ſatis largo ſudore, donec peracto hoc temporis tractu per DEI bonitatem hic patiens integræ ſanitati reſtitutus fuit, adeo ut in omnibus functionibus, vitæ humanæ quadrantibus, nihil alieni expertus fuerit, neque ullis ominoſis morborum reliquiis laboraverit: illud interim ſub prædicti morbi exitu contigit, ut, (prout alias diuturnis & cum diſtincto gradu affligentibus, nec non vires valde deſtruentibus morbis familiare eſt,) pedes admodum intumeſcere & in ſuperficie latiores atque ominoſas ſanguinis ſtagnationes & vibices tanquam ingruentis ſphaceli prodromi ſubire ceperint, qualis tamen ſtatus poſt brevem temporis moram iterum ſine ullo damno evanuit. E reliquo neceſſe habeo, quo ſignificem quanta circumſpectione intricatus hic affectus debuerit tractari, quemadmodum pro ſingulari ſenſibilitate & debilitate ægrotantis leniſſima medicamina adhibita fuêre, unde ipſe eventus luculento probavit teſtimonio, quod omnino ſub Divina benedictione funditus confuſus hic morbus fuerit extirpatus, ſicut peritis arbitris abunde cognitum eſt, quam exquiſito moderamine illi in morbis tractari debeant, in quibus conſpicua adeſt inſuetudo ægrotandi.

Digitized by Google

OBSERVATIO CCXVI.

DN. D. MICHAELIS ALBERTI.

Scirrhus Uteri sanguineus stupendâ & fœtidâ Uteri Hæmorrhagiâ solutus.

TUmorum morbosorum multitudo perquam notoria est, quos inter alios *Arantius*, *Fallopius* & *Ingrassias* ita exposuerunt, ut simul indolem illorum tumorum illustrare laudabili industria fuerint annisi: inter alios ejusmodi tumores illi etiam admodum sunt ominosi, qui ex sanguine generantur, sive in epigenesi, cum multo sanguinis affluxu stipata, sive in eximia & evidenti sanguinis stagnatione, sive in plenaria extravasatione sanguinis consistant: quare etiam nonnulli horum sanguineorum tumorum illa præditi sunt qualitate, ut tamdiu sine vitæ dispendio continuent, quamdiu occlusi manent, quales vero minus perita manu aperti acceleratam inferunt mortem: vicissim vero quidam talium tumorum sponte perrumpentes & detentum cruorem eructantes afflictum ægrotum pristinæ restituunt sanitati. Hæc practica consideratio sequenti observatione Medica clarior evadet. Fœmina triginta quatuor annorum, in fœcundo matrimonio vivens nono puerperio ob varias animi ærumnas præmaturam Lochiorum cessationem experta erat, à quo tempore insolitum, magis magisque vero increbescentem dolorem in Hypogastrica regione & quidem inter umbilicum & inguen dextri lateris ita sensit, ut intrinsecus hærentem affectum denotare potuerit: accessit etiam ut in affecta regione in abdomine latitans quidem tumor cum molliori renitentia, ad contactum vero dolorosus, percipi potuerit, qui cum tempore & majori mole & graviori dolore accrevit: interea vero, posteaquam infans per annuum spatium lactatus, nunc ablactatus fuit, menstruus fluxus jam subsistebat, prædicta vero afflictio majoribus increbescebat gradibus, ita ut molesti sangui-

nis

Digitized by Google

nis orgaſmi, appetitus & virium proſtrationes, contabeſcentia corporis, intumeſcentia pedum, impalleſcentia corporis, Hecticodea diſpoſitio, Hypochondriaca anguſtatio & ſuſpecta ponderoſitas in Hypogaſtrio conſequerentur: eructaverant vero poſt peractam aliquam commotionem corporis Hæmorrhoides profluvio ſanguinis ſatis conſpicuo, unde prædictus tumor cum reliquis indicatis ſymptomatibus minuebatur, qui tamen brevi poſt in priſtinum & ſemper majorem degeneraverat ſtatum, licet per dimidium annum Menſtruus Hæmorrhoidum fluxus recurrerit: contigit tandem ut nominata fœmina ob gravem iracundiam, ſimultaneam & enormem ſanguinis eructationem ex utero fuerit experta, quæ adeo ſtupenda fuit, ut in ſpatio octo dierum fermè viginti modii ſanguinis & extremè fœtidæ aduſti coloris materiæ evacuati fuerint: hoc ipſo enormi profluvio ad extremum ferme patiens fœmina fuit exhauſta, cum ſumma virium proſtratione, corporis contabeſcentia, emortuali quaſi frigore & rigore, pulſu debili, perturbato & intermittente, nec non Hippocratica facie: interea dum obitus hujus perſonæ ad extremum afflictæ expectabatur, præter omnium ſpem ex peculiari alma Divina providentia & bonitate ſub uſu Mixturarum & Decoctorum roborantium, mitius travmaticorum, reſolventium, uterinorum & balſamicorum ſucceſſivè in meliorem tranſiit ſtatum, ut de ſanitate impetranda major ſpes denuo concipi potuerit: & hæc bona valetudo ita etiam poſt paucarum ſeptimanarum ſpatium impetrata fuit, ut ſingulis negotiis ſuis domeſticis operam dare valuerit: abhinc etiam priſtinus ſuſpectus tumor & dolor in abdomine evanuit, & Menſes iterum ita effluere cœperunt, ut una ordinaria Menſtrua periodo ipſi quidem ſucceſſerint, altera vero Hæmorrhoides ſatis promtè ſatisque largiter emanaverint: imo contigit, ut hæc fœmina brevi poſt impr[æ]gnata fuerit, quamvis tribus prioribus factæ ingravidationis Menſibus Hæmorrhoides erumpere & fluere continuaverint, nihilominus hæc fœmina ſub multis odioſis animi tur-

turbis & variis domesticis adversis & perversis vicissitudinibus legitimo partu vivum & vegetum enixa est infantem, qui cum sua Matre naturali adhuc fruitur vita, adeo ut ex congrua hactenus commemoratarum circumstantiarum collatione, facile inclarescat, prædictum intricatum affectum non modo nominatæ indolis, sed etiam per bonitatem DEI & naturæ robur funditus eradicatum fuisse.

OBSERVATIO CCXVII.

DN. D. MICHAELIS ALBERTI.

Hæmorrhoides Menstruæ in puero decenni.

EAdem fœmina', cujus in antecedente observatione mentio facta fuit, inter plures liberos adhuc vivos, etiam puerum indulgentius educatum & multo victu saginatum, sanum & integrum asservat, qui tamen paulo quietioris est indolis; hic jam ferme à duobus annis sua quidem sponte verno & æstivo maximè tempore Menstrua plane periodo, prævio Colico dolore conspicuum Hæmorrhoidalem fluxum, per triduum durantem, expertus erat, quo peracto nihil inde adversi senserat, sed adhuc bona valetudine gaudet: interea in hoc puerulo notandum est, quod ipse à teneris multo oppletus fuerit victu & adhuc voraci distinctus sit appetitu, deinde quod mediocri afflictione verminosa laboraverit, quæ tamen parum molestiæ ipsi unquam facessit; ita ut ex Vermibus Menstruum hunc sanguinis fluxum deducere velle, non quidem rationi & veritati quadrare mihi videatur; porro hic puer quoad externum conspectum paulo pallidior & turgidior comparet, interim ipsius Parens integra gaudet sanitate, neque ulla eminet qualitate, ex qua per hæreditatem Hæmorrhoidales motus ex Patre in hunc natum propagari potuerint, neque Mater illo tempore, quo hic puer genitus fuerat, Hæmorrhoidales senserat conatus: at enim vero hujus Matris Parens

Parens & Mater, adeoque hujus pueri Avus Maternus & Avia Materna Hæmorrhoidali laboraverant profluvio, ut nihilo minus hujus incongrui fluxus in hoc puero ratio in hæreditaria diſpoſitione ſatis conſpicue hæreat, quamvis longe adultior ætas Hæmorrhoidali quadret negotio, id quod fuſius præeunte Hippocrate & Stahlio in meo tractatu de Hæmorrhoidibus, conſentientibus *Frommanno* tract. de Hæmorrhoid. *& Franckenau diſſert. de Hæmorrhoid.* demonſtravi: & quamvis in hiſce *Ephemerid. A. N. C. dec. I. ann. 8. obſ. 22. & dec. II. an. 9. obſ. 124.* ejusmodi exempla de pueris Hæmorrhoidariis proſtent, tamen etiam hanc obſervationem addere placuit: illud interim hoc loco adhuc reticere nolui, quod præmonente *Hollerio* & teſtante ipſa experientia Hæmorrhoides, in tenellula ætate perrumpentes, haud provectiorem promittant ætatem, ſiquidem mihi adhuc biga exemplorum conſtat, ubi puella, quæ unà Rachitide laboravit, perpuſilla & quinque annorum nata, deinde etiam puerulus ex hoc præmaturo Hæmorrhoidum fluxu in Atrophiam, miſerandam contracturam & Hecticam inciderant, quo arduo & morboſo ſchemate etiam brevi occubuerunt: quales Hiſtoriæ Medicæ luculento confirmant teſtimonio, quod docente *Hippocrate* & illuſtrante *Stahlio* Hæmorrhoidalis fluxus certa ætate contingere debeat.

OBSERVATIO CCXVIII.

DN. D. MICHAEL ALBERTI.

De Hippolitho.

LApidum geneſis in diverſis partibus animalium vivorum multis jam comprobata proſtat Eruditorum ſuffragiis atque Exemplis, adeo ut præſenti obſervatione tantum veritatem lapidis in equo nati teſtari voluerim, ſicut ſatis diſerte & erudite de Hippolitho *in Miſcell. A. N. C. dec. I. ann. 5. obſ. 167.*

actum est; & quamvis præterito anno honestus quidam Mercator hujus urbis, qui postea Hydropico obiit affectu plures calculos punicei coloris magnitudine differentes, quorum maximus minoris fabæ molem æquavit, per secessum evacuaverit, qui quadantenus colore & duritie imo facultate tingendi cum lapide Bezoardico convenerant, quales lapides equidem non in fellea vesicula sed in ventriculo genitos fuisse ob tres hasce præcipuas affirmo rationes: 1.) quia calculi à nudâ bile nati ut plurimum colore viridescentes & consistentia friabiles atque tophacei existunt: 2.) quia tantæ magnitudinis calculi per Cysticum & Choledochum ductum, ni disruptionem ipsis inferant, haud transire possunt, præcipue cum motus, quo mediante tales calculi per hosce ductus transvehi & in intestinorum canalem promoveri deberent, neque in hisce ductibus proportionatus, neque alibi sufficiens, occurrat: 3.) quia nulla argumenta contrariantur, quin à priori & posteriori, ex ratione & observatione, sufficienter demonstrari possit, quod & quomodo calculi in ventriculo etiam generentur; tamen hoc loco nonnullas observationes à Dn. D. Neumanno, auditore quondam meo perassiduo, nunc Medicinæ Practico Freybergensi Clarissimo ad me transmissas communicare volui, ita enim ipse suam recenset Historiam. Ante aliquot annos hic loci in ventriculo equi octo annorum, adustioris coloris, sub incessu facilè sudantis, & quamprimum in stabulum deductus fuerat, mox decumbentis, tres calculi reperti fuerant, quorum maximus quinque libras cum quadrante ponderaverat & formam minoris capitis infantilis æquaverat, qui etiam in superficie plurimum lævis, in illo vero latere, quo ventriculi tunicæ adhæserat, paululum asperior fuerat: colore eminebant hi lapides puniceo: reliqui duo plurimum rotundam monstrabant figuram, sicut icon picturâ exceptus & hac vice transmissus clarius demonstrat: duo minores haud ponderati fuerant, quoniam unus illorum deliberato studio diffractus est, quo illorum genesis

Digitized by Google

nesis quadantenus compareat: inde etiam repertum fuit, quod una crusta sive lamella alteri adnata & circumducta fuerit, tandem in Meditullio delituit nucleus, ad avellanæ nucis magnitudinem veniens: reliqua in Germanica addit lingua, quæ etiam huic observationi inserere volui. Der 3te und kleineste von diesen Steinen ist damahls weggeschencket worden: der gröste aber wird annoch bey mir asserviret, worzu sich, weil er extrem groß ist, verschiedene Liebhaber gefunden, sintemahl, soviel uns wissend ist, dergleichen in keiner hohen Kunst-Kammer befindlich. Wie denn Valentini in seiner Natur- und Materialien-Kammer Libr. III. cap. 9. p. 437. zweyer Steine, so in der Straßburgischen Kunst-Kammer asserviret werden, Meldung thut, davon der gröste 90. Loth wiegen soll. Vermuthlich mag sich dieser Stein in Pferden generiren, wenn sie von steinigten Wassern trincken, die eine Ochram bey sich führen, so die Digestion und resolution der Speisen verhindern, und dieselben per calorem præternaturalem, welches das stete Schwitzen des Pferdes anzeiget, impastiren, coaguliren, und zu einer solchen dicken Massa machen, so nach und nach lamellatim sich übereinander leget, und endlich lapidesciret, dergleichen Massa mir zu Handen gekommen, so ebenfalls aus einem Pferde-Magen genommen worden, sie siehet aus wie Bimsstein, ist gantz leichte und porös, man kan auch drinnen noch etwas von dem verdauten Futter observiren.

Es ist mir auch ein Stein von einer andern Art zugeschicket worden, als ich nun selbigen exploriret, so habe ich die äussere crustam als eine harte rauhe Haut eines Messerrücken dicke befunden, die sich schneiden ließ, und den Stein in sich schloß, den man hingegen nicht schneiden konte.

Anno 1723. wurde mir auch ein anderer Hippolithus eingehändiget, welcher Mense Novembr. bey einem schwartzen Pferde in intestino Colo gefunden worden. Es ist dieses Pferd einem Pacht-Mann, auf einem der Stadt nahe gelegenen sogenannten Hornischen Vor-Werck, zuständig gewesen. Er hat dieses Pferd von

von einem Officier erkauffet, welcher solches mit aus der Polnischen Campagne gebracht. Es hat dieses Pferd starck geschwitzet, und weil es obstructionem alvi pertinacissimam letzlich bekommen, ist es auch davon crepiret. Es ist dieser Hippolithus gantz rund, so groß wie eine Schieb-Kugel, sehr spongiös und hat viel Gruben äusserlich, in welchen noch Futter zu sehen ist. An der Couleur ist er Leber-Farbe und nicht völlig lapidesciret; denn man kan noch als in einen Schwamm, wie an Bäumen wächst, hinein schneiden. Nun weiß ich nicht, ob er innwendig zum würcklichen Stein generiret ist, weil, wie bekannt, à nucleo dergleichen exsicciret und zum Stein worden. Er wieget 4. Pf. und 12. Loth.

Es wurde mir auch neulich ein Stein überbracht, welcher in der vesica urinaria einer Kuhe gelegen, wieget 6. Loth und ein Quintlein, an der Couleur gantz weiß, in der Form zwey Finger breit und sieben Finger lang, ist sehr porös und mürbe, bröckelt sich abe, wie ein calculus vesicæ bey einem Menschen.

Aus einem Schwein ist mir auch neulich ein Stein übersendet worden, welcher eine Oval-Figur, in der Grösse eines Tauben-Eyes, zwey quer Finger lang und Finger breit dicke, an der Couleur bräunlich, wieget 2. Quintlein und 6. Gran, hat in der vesica Urinaria gelegen.

OBSERVATIO CCXIX.

DN. D. JOH. FRIDER. BAUERI.

Regeneratio rosarum rubrarum spontanea in aceto rosarum.

ADeo abscondita sunt naturæ penetralia, ut sæpius vera existentia, ob summam eadem inveniendi difficultatem in dubium vocentur & a sagacissimis Naturæ scrutatoribus pro non

non entibus habeantur. Simile fatum ſenſit miraculoſum illud myſterium, quo ſolertiſſimorum quorundam Phyſicorum indefeſſo labore eo res devenit, ut plantas ex ſuis cineribus iterum educere, vel ex cujuscunque plantæ ſemine ἐγχειρήσει quadam ipſam plantam reſtituere potuerint. Quam plantarum reſtaurationem non unus celeberrimorum Phyſicorum ob eam cauſam dubiam reddere auſus eſt, quod hoc labore permultum tempus conſumſerit & nihilominus oleum & operam perdiderit. Sic Nicolaus Eglinger Diſput. Baſil. Theſ. Phyſic. aperte fatetur, omnia hujus generis argumenta ſpecioſa fallibilia eſſe & quod ſi intentioni reſpondeant, caſu ſaltim hoc fieri. Alii, inter quos Riolanus, Rolfinc. Chim. L. VI. C. III. Billichius in Theſſalo in Chymicis redivivo, Freytagius Noct. Med. C. 64. & plures ſunt referendi, fabulis hanc de Palingeneſia relationem & nonentibus chymicis annumerandam eſſe, unanimi faſſi ſunt ore. Sed ipſa natura & tot Celeberrimorum Autorum autoritas pro re loquitur, dum ſæpius citra omnem noſtram ſpem & intentionem, absque omnimodo manuali labore, ſedula Natura ejusmodi egregium ſpectaculum oculis noſtris ſubjicit, prout de hac re citra jactantiam gloriari poſſum. Nec minus multi fide digni Autores Palingeneſiæ veram exiſtentiam teſtimoniis corroborarunt. Sic Horſtius Phyſic. Hippocrat. Diſſ. VI. Ath. Kircherus Mund. ſubterran. L. XII. Sect. IV. C. 5. Thom. Bartholin. de Nivis uſu, Thom. Browne de Religione Medici Sect. 47. Petr. Borellus Obſervat. Med. C. II. Obſerv. 21. & alii in eo conſentiunt, quod plantarum reſuſcitatio non vana ſit ſpeculatio. Imo, non ſolum artificialis regeneratio de plantis approbatur, ſed etiam de hominibus & animalibus ſimile quid refertur, quemadmodum citatus Borellus Cent. IV. Obſ. 62. juſto fere liberalior ita ſentit. „ Sed quod omnem admira-„ tionem ſuperare debet, id de hominibus fieri poterit, & „ in phialis licita necromantia, patrem, avum, atavum, to-„ tamque proſapiam, imò antiquos Romanos, Hæbreos &

„ quemcunque volueris absque Pythonissa ad libitum accer-
„ seris cum propriis figuris, modo eorum cineres & ossa ser-
„ vaveris, aliaque majora quæ non adhuc revelanda esse exi-
„ stimo.

Hæc porro confirmat Nicolaus Franchimontius Proto-Medicus Pragensis quodam experimento prodigioso, qui in destillando oleo vitrioli & spiritu vini tartarisato, in recipiente fumum observavit oberrantem, qui postea figuram colubri viventis repræsentavit, & per duas horas in vitro permansit, usque dum in spiritum urentissimum resolutus est. Kircherus l. s. c. causam hujus prodigiosi phænomeni nec in oleo vitrioli nec in spiritu vini, sed unice in semine serpentino vel huic vel illi ingredienti admixto quærendam esse perhibet, ita ut ovulum colubrinum ignis calore excitari cujusdam virtutis plasticæ beneficio posteaque in serpentis formam redigi potuerit. Hinc ulterius prædictus Autor argumentatur, quod si qui hujus rei experimentum juxta enchiresin præscriptam rursus tentaret, frustra laboraret, cum non omni tempore tale seminium inveniretur ingredientibus insitum. Sed redeamus iterum ad Palingenesiam plantarum. Ita refert citatus Kircherus T. II. p. m. 435. se tandem invenisse modum, quo plantam in vitro hermetice sigillato ex suis cineribus excitaverit, & ad decennium spectandam exhibuerit, donec hyberno tempore vis vehementioris frigoris, phiala rupta finem spectaculi fecerit. Nec minorem meretur attentionem relatio Quercetani Hermet. discip. defens. contr. Anonym. Tr. I. C. 23. de Medico Cracoviensi, qui ex omnibus herbis spagirice cineres præparare potuit & solo vasi admoto calore plantam, tam colore quam figura, viridi flori similem resuscitavit. Equidem Freytagius l. a. hanc Quercetani observationem omni fide censet indignam & fabulis ac præstigiis annumerandam esse putat, sed experientia, utpote omnium relationum optimus interpres, Quercetanum ab hac acerba inculpatione optime liberat. Quærat aliquis quomodo plantarum regeneratio

Digitized by Google

neratio ſit fundata? Paracelſus, qui hoc artificium magnum appellat naturæ myſterium, in L. VI. de rerum natura, ad tria ſua principia, nimirum Sal, Sulphur & Mercurium provocat. Quod ſi itaque ligni carbones cum liquore & reſina hujus arboris, adhibito leni calore in mucilaginoſam maſſam redigantur, putat tria hæc principia, videlicet Sal in carbonibus, Sulphur in reſina & Mercurium in liquore, quaſi concentrata maſſam efformare, qua nova arbor iterum prodire poſſit. Hanc Paracelſiſticam procedendi methodum deſcriptam invenies apud Tackium Myſter. reſurrect. rerum p. m. 49. Juxta aſſertum plurimorum Palingeneſiæ defenſorum ſufficit ad unum ſaltim principium provocare, nimirum ad Sal omnibus vegetabilibus inſitum. In ſale, arte non omnibus nota, ex planta extracto, virtutem plaſticam latere, quæ leni calore excitari & formam plantæ, ex qua ſal fuit extractum, iterum reſtituere valeat, ſæpius citatus Kircherus pluribus demonſtravit. Hoc Sal plantæ eſſentiale Beguinus in Tyrocinio Chymico p. m. 18. ſeqq. vitam & eſſentiam plantarum nuncupat, &, ut hujus verba hic apponam, cit. loc. ita pergit. „Sales herbarum, præſertim calidarum, ſi certo „quodam modo & nobis cognito ſeminentur, alias produ-„cunt ſuæ ſpeciei herbas.„ Huic adſtipulatur Unzerus in Oper. Chymic. Tr. de Sale p. m. 131. qui demonſtrat calcinationem & uſtionem plantæ eſſentiam non deſtruere ſed Sal, utpote vim & potentiam remanere, qua nova ſimilis planta produci queat. Quod ſi itaque his Chymiæ Magiſtris fidem attribuere non dubites, Sal cujuſcunque plantæ & fruticis fundamentum eſt, quo ex rudi chao plantam naturali ſimilem iterum reſtaurare valemus. Verum enim vero, licet ad oculos demonſtrare poſſimus, Sal cujuſcunque artificialis plantæ eſſe matrem, multum tamen abeſt, ut voto noſtro reſpondeat Sal ſpagirice præparatum, ut potius multo plura requirantur adminicula, ante quam finem laborum noſtrorum acquiramus. Modum procedendi cum ſale plantæ eſſen-

tiali,

Digitized by Google

tiali, multifarium Autores recensent quemadmodum Harsdörffer in recreat. Mathemat. T. II. P. IX. ita procedere jubet, ut sal cum spiritu & phlegmate alicujus plantæ solvatur & iterum coaguletur, postea massæ roris majalis certa infundatur quantitas & vase probe clauso asservetur, quo facto, admoto lenissimo calore, planta juxta omnes suas qualitates in conspectum prodiret. Alium modum Tackius in Tr. Tumul. paupertat. describit, scilicet ut ros majalis ex B. M. destilletur ad siccitatem, aqua destillata in phiala cum duodecim generis seminibus mixta, per duos menses radiis lunæ exponatur, postea mixtura cucurbitæ immittatur & apposito diaphano recipiente, radiis solis exponatur, quo peracto, fore, ut varii generis flores resurgant. Digby in Tr. de plantarum vegetatione simplicissimum enarrat modum, quo nimirum certam urticarum quantitatem ussit & ex hujus cineribus affusa aqua lixivium præparavit, quod, frigori hyberno tempore expositum & congelatum, figuram urticarum, excepto colore exhibuit. Plura experimenta Palingenesiæ artificialis collecta invenies in Georg Franci de Franckenau Tr. de Palingenesia. Sed ne in campum alienum divagari videar, dum rem crassis tenebris involutam perspicuam reddere studeo, aliam plane palingenesiæ speciem, ante oculos ponam, quam nec ars nec industria humana sed sola natura sua sponte produxit.

Paravi ante aliquot annos acetum rosarum rubrarum & post præparationem in nonnullis vitris asservavi, quorum unum, cum in locum obscurum fuerit positum, à me plane fuit neglectum, donec præterlapso anno præter spem ac opinionem in manus iterum incidebat. Vitrum cum a me adspiceretur, en! in fundo duæ vel tres rosæ rubræ in conspectum veniebant, quæ tam forma quam colore naturalibus rosis respondebant. Quod mirum, nec in eo sedula natura quicquam omisit, dum rosarum species, nimirum simplices & plenas, quæ tunc temporis aceti præparationi inservierant,

Digitized by Google

viebant, quoad omnia ſua folia efformavit, eo ſaltim excepto, quod calycem cum petiolo, imò etiam ſtamina formare ex merito intermiſerit, cum ſola roſarum folia acetum fuerint ingreſſa, ſtamina vero una cum calyce & petiolo fuerint ſepoſita. Egregium hoc naturæ phænomenon omni attentione aſſervavi, eoque iterum per ſemeſtre ſpatium in ſcrinio ſervato præter jam recenſitas roſas iterum duæ novæ conſpiciebantur, quæ ſuperioribus in omnibus reſpondebant. Inſuper obſervavi cuticulam circa vitri orificium acetum contentum occludentem, ſed hujus non alia fuit facies, quam vulgarium illarum pellicularum, quæ haud raro in doliis vinum involvere ſolent. Minus conſultum mihi videbatur, hanc pellem, quæ parum ornamenti vitro conciliabat, e ſede ſua removere, cum verendum eſſet, ne roſæ vel turbarentur vel plane auferentur. Soli naturæ commiſi & intra duos menſes, id quod inutile velum mihi videbatur, ſponte locum ſuum mutavit & duas iterum roſas regeneravit, ita ut jam acetum diaphanum non ſine admiratione à me conſpiceretur. Sic octo roſæ tam ſimplices, quam plenæ intra duos annos in hoc aceto roſarum comparuerunt, quarum priores tres non ſolum figura ſed etiam colore cum floridis roſis conveniebant, poſteriores vero in eo ſaltim ab iis differre videntur, quod tanta rubedine non ſint exornatæ ſed pallidæ magis conſpiciantur. Quod ſi in rationem hujus myſterii inquiramus, jactator futurus eſſem, ſi hanc roſarum reſtaurationem meo labori adſcribere vellem, nec enim quicquam me contribuiſſe lubens fateor, præterquam, quod ab initio acetum foliis roſarum infuſum, radiis ſolis, diebus canicularibus expoſuerim, poſtea vero in loco temperato i. e. neque calido neque frigido vitrum aſſervaverim, ſedulo cavens ne ab importuna manu vel quocunque modo moveatur vel turbetur. Cum autem de hiſce regeneratis roſis vix aliquis exactam ideam ſibi formare nec etiam ab aceti roſarum præparatione ſimile quid ſperare queat, operæ pretium erit, ut in eo ad minimum curioſo Lectori ſatis-

Digitized by Google

faciam & vitrum has roſas continens, in æs inciſum ante oculos ponam. Vitri utrumque latus pictor oblique delineavit, ut omnia eo melius in conſpectum veniant.

(Vid. Tab. XII. fig 4. 5.)

OBSERVATIO CCXX.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Polypus ἀιτους œdematis & exulcerationis cum copioſo ſucci lymphatici effluvio cauſa.

Circa initium anni cIↃ IↃCC XVIII. Halæ Magdeburgicæ in noſodochio orphanotrophei Glauchenſis decumbebat adoleſcens vigeſimum annum, quantum memini, nondum emenſus, cui præter reliqua incommoda pedes & nates valde intumuerant, & in ſuperficie puſtulas magnas limpida gelatinoſa aqua repletas, contraxerant. Hæ quum indies augerentur a chirurgo tandem apertæ fuerunt, ut humiditas efflueret: medico, viro experientiſſimo mihique a multis annis amiciſſimo *D. D. Joanne Junckero* omnia artis præſidia ad hominem reſtituendum interea diligenter adferente, ſed nihil proficiente. Continuo enim manebat tumor, tantamque humiditatis copiam per loca a cuticula jam deſtituta effundebat, ut plurima lintea quotidie imbueret. Adeo autem nihil purulenti aut graveolentis habebat emanans humor, ut a puriſſima lympha nihil illum differre, quum vivum inviſerem, agnoverim: ipſe etiam chirurgus, qui puſtulas illas aperuerat, pro certo affirmabat, nihil præter limpidam puramque lympham a ſe umquam fuiſſe exterſum. Quum igitur morte auferretur miſer homo, ante laudatus medicus me benevole invitabat ut cultro viam ad indagandas morbi cauſas patefacerem. Diſſecui itaque, præſente etiam *D. D. Cramero*, nunc

practi-

Digitized by Google

practico Swinfurtenſi & multis medicinæ chirurgiæque ſtudioſis ſpectantibus, exanime corpus, in quo præter abſceſſum, multa uniformi cocta, ſed, quod mirabar, non fœtente, alba materia repletum, ad poſtremam pulmonum regionem ubi vertebris adhærent, latitantem, ſinuoſos cuniculos inter membranam thoracis interna ſuccingentem, cum qua dexter lobus firmiter coaluerat, extendentem, nihil omnino quod notabilem labem viſcerum teſtaretur, deprehendebamus, donec cor ipſum attingebatur.

Hoc vero nimis flaccidum externa facie, auriculas, dextram præcipue, valde turgentes oſtendebat. Mirabamur ubi interiora cordis patefacta erant, ſtupendos polypos radices ſuas circa cordis atque auricularum lacertulos agentes, indeque per omnia tam arterioſa quam venoſa vaſa cordi implantata ramos emittentes. Ut integrum extraheremus unum venæ ab inferioribus ſanguinem cordi advehenti innatum & præ ceteris inſignem, totum ejus canalem per longam inciſionem aperuimus, finemque tandem deprehendimus vix duorum digitorum intervallo ab eo loco ubi in ramos iliacos finditur. Nolo multis commemorare eundem polypum ramificationes ſuas dimiſiſſe per omnia illa majora vaſa, quæ ſanguinem ſuum ex jecinore collectum venæ huic cavæ infundunt: ſed feſtino potius ad exponendum monſtrum, quod ſe circa ipſam diviſionem venæ hujus offerebat. Nimirum hærebat hic concretum aliquod polypoſis per omnia ſimile, niſi quod ἄπους erat, admodum craſſum, &, ubi maximum erat, diametro cavæ fere reſpondens, ita ut cavitatem hujus canalis tantum non penitus expleret. Figura accedebat ad oſſiculum illud capitis carpionum, quod vulgo lapidem carpionum vocitamus, ſed magis, quam illud oſſiculum rotundum & plenum erat, cordiſque ut pingi ſolet ſimilitudinem aliquo etiam modo referebat. Nam ubi angulo iſti, in quo iliacæ venæ coeunt, inſidebat, levem quandam inciſionem, tamquam crenam, habebat. Lateribus venæ cavæ a parte poſteriore,

Digitized by Google

qua nempe dorſum reſpicit, ſeſe applicabat, ſine tamen coalitu, eoque loco habebat maximam tam latitudinem quam profunditatem ſuam: anterius non attingebat omnino canalis hujus latera, ita ut ſanguis adſcenſurus exiguo & vix quartam partem totius venæ capacitatis æquante ſpacio ſurſum evadendi locum hic haberet.

SCHOLION.

Quid bonum adoleſcentem in tam miſerum & immedicabilem ſtatum præcipitem dederit, equidem me non habere ſatis compertum fateor. Tantum accepi ipſum pueritiam & ineuntem adoleſcentiam non ſolum alacriter tranſegiſſe, ſed moribus etiam nimis ſolutis, ut ab omni cultura abhorreret. Ad meliorem mentem rediens abjecta priſtina feritate non ſolum compoſitiſſimis moribus fuit, ſed ad litterarum ſtudia ut ſero, ſic ſerio impetu delatus ſedentariæ vitæ totum ſe ſimul ac ſemel mancipavit. Relatum mihi eſt ipſum, quum ante annum iter aliquot dierum Halam faceret, idque valde frigida jam tempeſtate ſuſcepiſſet, offenſum dicacitate & improbitate eorum, quos itineris ſocios ſortitus fuerat, vix auſum fuiſſe e rheda, qua vehebatur, meritoria deſcendere & diverſorium ſubire: ut autem frigoris vehementiæ reſiſteret vinum aduſtum, copioſius forte quam par erat, bibiſſe. Utrum vero hoc diætæ vitio, utpote frigore ſanguinem ad interiora majoraque vaſa compellente & in iis cohibente, vini autem ſpiritu inſpiſſante & coagulante, mali ſui fundamenta jecerit; an aliæ cauſæ ſimul fuerint, id eſt in quo mihi nondum ſatisfacio. Illud certum eſt hominem ab eo tempore valetudinariam duxiſſe vitam, inque ſingulos fere dies omnia pejora facta eſſe.

Hoc autem extra omne dubium poſitum eſſe exiſtimo illum tumorem, qui nates primo deinde etiam pedes obſedit, tandemque magnas puſtulas aqua limpida plenas in ſuperficie

Digitized by Google

cie attulit; ex quibus apertis longo poſt tempore puriſſima lympha continuo emanavit; nullam aliam cauſam agnoviſſe præter hoc ipſum concretum polypoſum, quod viam ſanguini ab inferioribus adſcenſuro intercluſit. Scilicet jam diu notum eſt experimentum in tumorem œdematoſum attolli partem ſanguine per arteriam libere influente, per venam autem aliquamdiu conſtrictam aut arctius compreſſam reditum non inveniente: cui ſimilia præſtabat impedimentum in ipſa vena hoc loco obſervatum, quod quidem non penitus obſtruebat iter, ſed ita arctum reddebat ut quarta tantum pars totius canalis libera exiſteret.

Putavi autem hanc obſervationem non indignam quæ publice exſtaret, non ſolum quia œdematis pertinacis, ſubſequutæque exulcerationis cauſam haud certe vulgarem exhibet, verum etiam quia mihi inter tot obſervationes de polypoſis concretionibus paſſim inventis nullam videret licuit, qui polypum tam craſſum, eumque ἀποδὰ, a quopiam in vaſe quodam viſum commemoraret. Peculiariter autem me eo perduxit, quod vidi multos doctiſſimos viros dubitare utrum polypi in mortuorum cadaveribus inventi, in vivis & decumbentibus jam fuerint, cauſaque morbi mortisque inſequutæ exſtiterint: an vero iidem demum in anxiæ mortis articulo, ſubſiſtente jam & feriante ſanguine, enati fuerint & coierint. In hoc enim homine puto manifeſtiſſime elucere nexum illum inter venoſi ſanguinis impeditum progreſſum, ſubſequutumque ejusdem in extremis ſtagnationem lymphæque receſſum: quæ quidem quamdiu adfuit (adfuit autem ante mortem menſibus aliquot) eandem adfuiſſe cauſam arguit.

Tandem quoque Viro experientiſſimo data fides me admonuit ut promiſſum ſervarem, tandemque cum ipſo communicarem quam publice pollicitus ſum * notabilem hiſtoriam

Qqq 3 ex

* *Bibliothec. noviſſima obſerv. & recenſ. pag. 204.*

ex pedibus ſtillicidii, quo ſuccus nutritius, laudabilis ad ſatis longum tempus e pedibus prorupit, donec morte auferretur ægrotus ille, in cujus cadavere licuit cauſam admodum mechanicam hujus ſtillicidii cultro anatomico detegere manuque contrectare, quantum memini à nemine umquam obſervatam aut litterarum monumentis traditam.

OBSERVATIO CCXVI.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De Spiritu vini tartariſato tincturam antimonii non extrahente.

QUum magnam commendationem ſulphuris antimonii aurati, tam illius quod primum cadit quam alterius, quod ſecundæ præcipitationis dicitur, legiſſem; idque ultimum, quum experiendi occaſio eſſet, in officina noſtra pharmaceutica, alias inſtructiſſima, deſideraretur: auctor fui pharmacopœo, diligentiſſimo ſuarumque rerum peritiſſimo viro, ut illius præparationem ſuſciperet, cui labori ipſe etiam, dum materia debito modo fundebatur & ad extrahendum ſpiritui vini immergebatur, per otium adſtiti. Quum materia per integram noctem convenienti calore in arenæ balneo commiſſa fuiſſet, nihil tamen coloris contraxit infuſus ſpiritus, ſed perinde albus, ac adfuſus fuerat, permanſit. Mane igitur ſequentis diei ad me mittebatur portio illius, quæ guſtui explorata ſatis & plus etiam acris erat quam quæ in officinis exſtat, tinctura. Quumque guttulam unam vel alteram ſuper planum effunderem, promte aufugiente & per auram diſſipato ſpiritu, remanebant cryſtalli micantes ſalini, aperteque teſtabantur tam ſaturatum ſpiritum eſſe ſalibus quam poteſt eſſe ſaturatiſſima, quæ dicitur, tinctura. Ipſemet pharmacopœus quum toties tincturam feciſſet, mirabatur effe-

Digitized by Google

effectum, cauſam vero ſcite admotum conjiciebat in ſpiritum vini ſuper ſal tartari rectificatum, quem ſuperfuderat, quum forte alter per ſe rectificatus tunc non eſſet ad manus: me vero plane ſibi conſentientem habebat, quippe jam pridem perſuaſum colorem iſtum rubicundum, quem ſpiritus vini extrahit antimonio cum ſalibus calcinato affuſus non deberi ſulphuri cuidam metallico, ſed potius oleoſis ſpiritus vini partibus cum ſale combinatis. Plura non addo quum videam Exc. Dom. Lic. *Carl* id ſolide docere Ephemerid. noſtrarum *Cent. II. obſerv. CXC.* ad cujus confirmationem noſtram hanc experientiam nude ſubjungere viſum fuit.

Videant autem alii quam juſte prudenterque hodie quibusdam locis pro tinctura myrrhæ vel ſuccini extrahenda, jubentibus paſſim & efflagitantibus medicis, adhibeatur idem ſpiritus vini tartariſatus: aut ſaltem myrrha ante extractionem aliquoties liquore nitri fixi aut oleo tartari p. d. irroretur, tumque demum extrahatur. Eſſentia, ſeu tinctura, quantum ego experiendo didici, neutiquam ſaturatior hoc pacto impetratur: bene vero & omnino talis, quæ uſui externo balſamico in ulceribus tractandis omnino inepta ſit & noxia. Fateor rubicundiorem conſpici tincturam myrrhæ cum alcaliſato ſpiritu factam; unde aliqui eam ſaturatiorem eſſe ſibi aliisque perſuadent: ſed ſi quis alteri per puriſſimum ſpiritum factæ pauculas guttas tinctura antimonii aut metallorum inſtillet, quaſi momento exaltatur color & ex flavedine in rubedinem tendit, quum interim myrrhæ particulis nihilo ſaturatior facta ſit.

OB-

OBSERVATIO CCXXII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De efficacia æthiopis mineralis in glandularum colli, maxillarum parotidumque tumore inveterato & fistula pone aurem sananda.

ANno cIↄ Iↄcc XV. ad finem labente Hala mihi proficiscendum erat in patriam, ubi per plusculos dies fruebar hospitio viri admodum Reverendi, quem ut alterum parentem semper colui, nunc ut socerum dilectissimum veneror. Ejus filia natu minima tunc duodecimum annum agens, variis catarrhalibus molestiis a multis annis divexata tunc & lucem solis & hominum conspectum effugiebat, alteram sibi intolerabilem, alterum ne molestiam crearet ingrato odore saniei flavæ, quæ ex ejus dextra aure continuo emanabat, non solum per meatum auditorium, sed & per foramen pone aurem, ex quo in meatum poterat stilus intrudi. Glandulæ colli, maxillæ inferioris & parotides utrinque enormi tumore erant distentæ videbanturque omnino obduruisse. Nihil omissum erat, ut in filia senibus parentibus dilectissima, quod vel a medicis vel chirurgis proficisci posse crederent: sed exiguum consequi licuerat operæ pretium.

Hoc rerum statu in memoriam mihi veniebat æthiops mineralis, cujus multas laudes ab amico quodam in ædibus Hoffmannianis tunc familiari convictore, medicinæ candidato acceperam, nondum ipse tamen experientia cognoveram. Ratus igitur idoneum huic inveterato malo fore istud remedium, missurum me medicinam pollicebar, sed non ante sumendam, quam pluvia tunc & inconstans tempestas cum sereniore & constantiore permutaretur. Halam redux circa novi anni initium transmisi æthiopem ita præscriptum. ℞. *Æthiop.*

min.

min. ℥ß. *pulveris cinnam. acut. Sacch. Canar.* ā ℥j. *Ol. Cinnamom. gt. IV. M. div. in 16. p. æq.*

Conditiones ſumendæ medicinæ has porro præſcribebam. Sumeret puella, ante uſum æthiopis laxantes pillulas omnino leniſſimas ad normam Beccherianarum factas. Sequentis diei mane adſumat doſin pulveris prædicti, idemque duobus ſequentibus diebus faciat. Poſt tres doſes ſucceſſive ſic ſumtas easdem pillulas ſumat, ſequenti autem die prorſus nihil medicinæ capiat. Tum ad uſum pulveris per triduum redeat, iterum laxet, unum diem quieſcat, ſicque deinceps pergat donec medicina ſit conſumta. Interea adjuvetur mercurialis medicinæ operatio regimine diapnoico & ſufficienti humectatione, in quem finem adjeci ſpecies pro potu convenienté ex ſarſaparilla, r. chinæ, bardanæ, ſcrophulariæ, polypodii, glycyrrhizæ, cort. aurant. culilabani, ſemine aniſi, cet. quem mane inſtar infuſi theiformis bibit, deinde, ulterius decoctis ſpeciebus, potum non ingratum adepta eſt pro ordinario ſumendum.

Tres menſes tranſigebantur inter ſpem ac metum: tandem vero ſignificabant læti parentes exoptatiſſimum medicinæ effectum, nec poterant ſatis demirari, qui potuerit medicinæ quantitas ad plenariam mali exſtinctionem adeo exacte determinari: brevi enim animadverſum eſſe, quantum glandularum tumor minueretur: ſed quum ad finem tenderet curatio etiam aurium fluxum omnino diſparuiſſe & fiſtulam pone aures coiiſſe. Nihil moleſti paſſam eſſe virginem, omninoque degiſſe, tamquam ſine uſu medicinæ fuiſſet, niſi ſenſibilis emendatio valetudinis vires remedii prodidiſſet.

SCHOLION.

Plures de efficacia æthiopis mineralis obſervationes ab illo tempore collegi. Sed quod eas nuper Candidato medicinæ permiſi, diſſertationi inaugurali *de Æthiope minerali*, medio

medio Octobris 1725. habitæ, inserendas, merito abstinemus a tædiosa repetitione.

OBSERVATIO CCXXIII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De auris constitutione interna in ove surda.

QUum lanio Halensis ovem, quæ sæpe a grege aberraverat, quoniam vocem pastoris non audiebat, mactasset, mihique tunc crebro pro sectionibus in collegio anatomico partes animalium ab ipso ementi obtulisset caput cultro rimandum, in eo sequentia observavi. Meatus aurium repletus erat materia ceruminosa valde diluta, eodemque modo, quem in hominibus aures manantes habentibus observamus, fœtente. Hanc cum eluissem, quantum poteram, integrumque auditus organon, una cum tuba Eustachiana, a reliquis capitis partibus separassem, ad interiorum progressus sum scrutinium. Vidi itaque, quod me in maximam admirationem abripuit, membranam tympani utraque sui superficie, illa scilicet qua ad meatum auditorium spectat, & altera, qua cavitatem tympani obducit, obsessam quasi verrucis capitula acicularum minimarum æquantibus, manifeste vasorum quorundam implicationes & conglomerationes præ se ferentibus. Similes quasi verrucosæ conglomerationes totum ambitum tympani cavitatis, quæ in ovibus satis magna est, investiebant & per integram tubam Eustachianam usque ad ejus orificium sese offerebant. Interior hæc cavitas eandem sordidam fœtentemque materiam, quæ in meatu fuerat, continebat, totaque ab ea repleta erat.

SCHOLION.

Verrucas primo intuitu mentientia hæc corpora veras fuisse vasorum productiones & conglomerationes præternaturales

rales maniſeſtum erat accuratius intuenti, ſed manifeſtius reddebatur, quia facili labore diduci poterant & explicari. Puto ejusdem indolis fuiſſe corpuſcula illa, quæ in membranis hydropicorum corporum, ut peritonæo, pericardio & pleura a quibusdam viſa & pro glandulis deſcripta ſunt. Equidem non valde repugnavero ſi quis conglomerationes hujusmodi vaſorum glandularum præter naturam factarum nomine & loco cenſendas putet, quum ſaltem effectum glandularum, nempe ſecretionem materiæ cujusdam, præſtiterint in hoc ſubjecto ovillo. Nullum enim mihi dubium eſt proventum materiæ illius ab his quaſi verrucoſis conglomerationibus dependiſſe, quum ſi omnino vellem eam a glandulis ceruminoſis dictis derivare, obſtet inſignis ejus copia in cavitate interna a me reperta. Ipſe quidem primo conſpecta illa ſuſpicabar forte tympani membranam fuiſſe perruptam, ut per foramen quoddam influere illa potuiſſet: ſed accuratiori examine omnino vidi illam non ſolum integram, ſed vel quadruplo naturali craſſiorem eſſe, nec aquam meatui infuſam & in eo ad multas horas relictam vel minimum penetrare posſe: unde nihil reliquum fuit unde ſcaturigo illius deduci posſet, quam ex his ipſis vaſorum conglomeratis ductibus & extremitatibus.

Nullus dubito quin etiam in hominibus enatæ ejusmodi vaſorum extremorum prolongationes & conglomerationes cauſa ſurditatis vel obtuſioris auditus exiſtant. Intime novi virum quendam cui admodum puero accidit, ut pila ex nive duriore ad ſiniſtram aurem fortiter illiſa, tunc quidem ſanguis copioſe effluerct & deinde profluvium materiæ fœtidæ aliquandiu duraret. Illi ab eo tempore usque ad viceſimum ætatis annum læſa auris ab auctumni fine usque ad veris jam adultioris tempora manavit ichore fœtido colore vitellum ovi referente, ſed conſiſtentia dilutiore, totoque illo tempore vel nihil, vel admodum obtuſe, illa aure audire potuit. Neque raro ipſi accidit ut moleſtum in ſummis faucibus guſtu

Digitized by Google

odoratuque sensum perciperet, cum pruritu & titillatione, eoque tempore mucum & salivam notabiliter flavescentem projiceret, sine dubio ex interiori aure per tubam Eustachii exoneratam.

Quid me nuper in hac sententia confirmaverit, brevibus referam. Puer erat decem annorum qui quoniam audire non poterat, nec loquendi usum habebat. Adhibitus in consilium, aures explorare adgredior, idque ut sine dolore & læsione facerem chartam mollem, in formam specilli convolutam, adhibebam. Hanc cum extraherem non solum colore sed & odore simillimam, paulo tamen tenaciorem superius descriptis materiam ipsi adhærere sensi: quare sollicitis parentibus spem feci fieri posse ut huic ægroto convenientium remediorum continuato usu succurratur. Dedi ipsi in hunc finem mercurialem medicinam blandissimam aperitivo-diapnoicam, per plures dies cum infuso quodam continuo assumendam, cum prognosi illa, sæpius, post intervalla quædam, repetendam esse eandem curationem. Effectus primi tentaminis, DEO annuente, is fuit ut intensiores sonos & clamores nunc audiat, jamque voces quasdam & sonos imitetur: speroque fore ut divini numinis auxilio plene convalescat, quod si ex voto successerit integram curationem suo tempore exponam.

OBSERVATIO CCXXIV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De ductu thoracico nova facilique encheiresi inveniendo.

QUum superiore æstate in theatro nostro dissecarem & demonstrarem cadaver viri decollati, apertoque abdomine vasa lactea per mesenterium pulcre conspiceremus, *lu-*

bido

bido inceſſit ductum etiam thoracicum in eodem ſubjecto demonſtrandi. Sed quoniam tunc quidem prandii tempus avocabat, laborem hunc aliquantiſper differre cogebar. Reverſus chyli quidem vaſa fruſtra inquirebam, omnia enim diſparuerant, ſicque ſimul omnis ſpes ablata erat ſecundum D. D. Henningeri deſcriptionem inveniendi, quod quærebamus. Sed nec D. D. Salzmanni conſilium, quo jubet vas lymphaticum magnum per venam emulgentem ſiniſtram decurrens inquirere, nunc exſequi licebat: non enim apparebat nobis illud vas quantumvis accurate quærentibus. Rem igitur alia via aggreſſus ſum. Inteſtina tenuia pleraque a nexu meſenterii liberata extra abdomen protraxi, & hoc facto cœpi meſenterium, qua parte colon in dextro latere adhæret, levi prius inciſione facta, digitis deinde caute ſeparare ſurſumque protrahere: ſic ſubito & cum aliquali impetu proſiliit qui antea ab arteria magna & vena cava ſuppreſſus delituerat ductus lympha albente mediocriter adhuc repletus, etſi triceſima a morte hora jam effluxerat. Conſpiciendum autem ſe præbebat inter aortam & venam cavam, accurate in illo loco, cui e regione vena emulgens ſiniſtra cavæ trunco jungitur. Cera deinde rubra repletum per thoracem ulterius eundem proſequi facillimum fuit.

Videtur ſane hæc enchireſis longe facillima, & non parum certior illis, quæ jam ſunt cognitæ & propoſitæ: neque deſpero fore ut ſæpius experiendo certiſſima reddi poſſit.

Digitized by Google

OBSERVATIO CCXXV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De pinguedine bubonocelen mentiente.

IN eodem cadavere quum peritonæi proceſſus accuratius, & annuli ſimul rationes, ad doctrinam herniarum intelligendam, explicare conarer, tanta ſe offerebat in dextro latere craſſities & tumor proceſſus, molle corpus digitis premendum præbens, ut mecum omnes adſtantens crederent nos inteſtinum vel omentum intus deprehenſuros eſſe. Sed cum aperirem illico apparuit quantitas magna pinguedinis vaſibus ſpermaticis arcte intertexta & internata, ut non ſine magno labore ſeparari inde poſſet: peritonæi interiori lamina prorſus naturaliter conſtituta, nihilque relaxata. Hoc a dextris viſo etiam ſiniſtri lateris proceſſum aperui, ibique pariter pinguedinem, ſed longe pauciorem, vaſibus intertextam reperi. De cetero vir hic adeo non erat pinguis ut potius ſtrigoſis macilentisque mereretur accenſeri: quo magis illam pinguedinis in hoc loco collectionem adnotandam putavi, quum fieri poſſit ut illa non attentiſſimo imponat, herniamque ſuſpicari, ubi nulla eſt, inducat.

OBSERVATIO CCXXVI.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Obſervatio anatomica exhibens ſectionem puellæ cum hernia umbilicali natæ & ſtatim poſt partum mortuæ.

MEnſe Januario cIↄ Iↄcc XXIII. in vicino pago naſcebatur puella, quæ magnum tumorem in abdomine habebat tunica tenui diaphana veſtitum. Quum ad ſepulturam huc defer-

deferretur, a parentibus venia impetrata est corpusculum illud dissecandi, quod præsente Exc. D.D. Bajero, Collega & fautore honoratissimo, multisque spectantibus philiatris feci.

Exterius tumorem magnitudinem pugni mediocris æquantem & circa basin suam aliquantulum angustiorem deprehendimus, circa cujus basin cutis & cuticula, ut reliquum universum corpus hasce partes habebat, deprehendebatur. Sed ubi se attollebat hic tumor incipiebat membrana diaphana, non valde crassa, firma tamen, quam peritonæum fuisse deinde, ubi tumor dissectus & cutis separata fuit, manifeste cognoscebatur. Ad infimam oram hujus tumoris, qua regionem pubis spectabat, adnatus erat funiculus umbilicalis. Quum decussatim inciderem membranam, quæ tumorem cingebat, effluebat aquæ flavescentis & subsalsæ, quantum quatuor uncias æquabat. Jam ubi lacinias discissæ membranæ diducere volebam, plerisque locis omentum ipsi adnatum videbam, in quo duo maxime notavi, quæ delectarent. Primum erat vasorum sanguineorum subtilissimorum copia & ornatus, alterum, quod prius spectaculum adjuvabat, aqua inter omenti duas lamellas inclusa, quæque efficiebat ut vasa sanguinea majora apparerent, meliusque cognoscerentur: simulque Ruyschii adsertionem, qua is contendit omento humano nulla foraminula inesse, egregie confirmabat. Præter omenti maximam partem, supra hepar præter naturam revolutam, integrum hepar tumori huic inerat, sed a figura sua naturali multum recesserat globosumque factum erat, pro ratione loci quem hic præter naturæ ordinem occupaverat. De reliquo nihil erat quod animadverterem in quo à statu sano recesserat, nisi hoc quod folliculum fellis omnino vacuum & contractum inveni. Exigua etiam portio intestini jejuni in tumorem hunc illapsa erat. In ventriculo & liene, præter id quod ex situ aliquantum retracti erant, nihil singulare inveni: nec etiam in intestinis, nisi hoc unum quod intestinum ileon illo loco qui quatuor latos pollices distabat a cæco, appendi-

pendicem præternaturalem habebat digiti auricularis extremum articulum longitudine sua æquantem, in basi sua intestinuli ipsius latitudinem bis superantem, sed continuo in acutum abeuntem, cujus apicem glandulosa papilla quædam quasi coronabat.

Hepatis situs præternaturalis diaphragma mirum in modum detraxerat, ut sub eo retracto renes tamquam thecæ inclusi, toto fere corpore suo delitescerent. De reliquo nihil præter naturam renum infantilium aderat: sed ureterum amplitudinem, quæ omnino æquabat ordinariam in adultis, admirabar, & quod ren dexter binos ureteres, alterum ex parte superiori, alterum ex medio sui corporis, dimittebat, sibi invicem proxime junctos, & ad vesicam coalescentes, simplicique foramine lotium immittentes. Thoracem ob festinationem necessariam, quia sepulturæ hora aderat, non nisi perfunctorie licebat lustrare. Cavitas ejus multam continebat aquam, quæ pericardium etiam valde extendebat. Cor, pulmones & thymus nihil, quod præter ordinem esset, offerebant.

SCHOLION.

Erat puella hæc ordinariam magnitudinem in utero consequuta, partuque non difficili exclusa. Obstetrix & pater, præsentes sectioni, affirmabant vivam fuisse in lucem editam, sed momento statim exspirasse. Vero mihi simillimum videtur ideo eam communi aere non potuisse uti, quia diaphragma tantopere retractum ad respirationem peragendam non valuit officio suo defungi.

Ceterum veniam me facile consequuturum spero, qui prolapsum hunc omenti & hepatis cum intestino herniæ umbilicalis nomine designavi, quum satis diversa sit herniarum, quæ adultis hoc loco accidunt, conditio; quam quidem hic indicare aut repetere non est necessarium. Retinui autem notum nomen, quia aliud non occurrebat commodius.

An

Digitized by Google

An forte, si puella vixisset, illa appendicula intestini ilei evasura erat diverticulum ejusmodi, quale *Ruyschius thesaur. anat. VII. tab. I. fig. II. & III.* ex hominum corporibus exhibet, & cujus simile mihi ante paucos dies demonstratum est, quod lanio quidam ex sue mactata extraxerat, indeque, ut intestina replere moris est, botulum effecerat, quem viro honoratissimo tamquam singulare & præcipuo viro dignum donum obtulerat. Adserebat autem lanio hic id quidem in suibus rarum, sed a se sæpius visum esse, artisque termino vernaculo vocari ein Dreyzack, scilicet a tribus extremitatibus quas farcimen inde confectum habet.

OBSERVATIO CCXXVII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De femina stillicidio urinæ perpetuo laborante.

RUstica mulier triginta duorum annorum ante biennium primum partum cum maxima difficultate in lucem ediderat, ex quo tempore urinam continere nequit. Ad me hac æstate venit, quoniam audiverat ex alia rustica, quæ eodem malo laboraverat, illam meo consilio, (dederam autem bufonem crematum ex collo gestandum) feliciter convaluisse. Dedi ipsi idem remedium, sed post duos menses rediit, idque sibi nihil profuisse retulit. Miratus ego effectum imparem, suasi ut se inspiciendam præberet, præsertim quum alium nævum indicaret, qui id efflagitabat. Exploraturus igitur meatum urinarium vidi ipsum penitus coaluisse, ut nec minimum specillum intrudi posset. Cœpi igitur ulterius explorare vaginam, quum oculis meis viderem urinam inde effluere. Digito igitur intruso cum os pubis superassem deprehendi foramen tantum, cui anterior indicis articulus facile poterat immitti: cumque in illud foramen catheterem inducerem, paucisque momentis relinquerem, urina guttatim per illum ef-

fluxit, nullum ut dubium superesset de læsione continui quæ vesicæ in superiori colli ejus parte acciderat.

SCHOLION.

Multis auctoribus, recentioribus tamen magis quam vetustis, innotuit vesicæ post partum difficilem in vaginam perforatio. Primus eorum, qui mihi ad manus sunt, est *Felix Platerus observ. libr. III p. m. 787.* Post hunc *Henricus ab Heer. Obs. I, 14.* notabilem historiam & notatu digniorem curationem exhibuit. Vidit eundem affectum *Timæus a Güldenklee* & *Mauriceau*. Copiosius de hoc argumento disseruit *Christophorus Vælterus*, in libro vernaculo quem *scholam obstetricum* inscripsit, *parte III. c. 8.* Exc. D. D. *Hilscherus* peculiarem Jenæ edidit dissertationem *de urinæ incontinentia ex partu globulis ligneis curanda*, inque ea casum feminæ rusticæ retulit, quæ cum hoc malo, & insuper intestini recti in vaginam perforatione decem jam annis vixerat, quum opem ejus imploraret. Sed nullam videre adhuc mihi licuit observationem, ubi simul occlusio meatus urinarii fuit, ut in mea ægrota, quam dimisi cum consilio ut sibi pateretur aperiri meatum, quoniam hoc prius non facto nullus aliis remediis superesset locus: quod quidem se facturam promisit si prius mariti & amicorum consilia audivisset.

Equidem illa abhinc non potuit adduci ut sineret aliquid tentari pro orificio meatus urinarii recludendo. Pro certo tamen accepi illam hac æstate uterum gestasse & prolem feliciter esse enixam.

Hoc ipso anno 1725. alia mihi femina obtigit eodem morbo laborans in qua manifestum fuit exploranti vaginam in vesicam patere, sed foramen illud altius, quam in præcedenti femina, inveni: meatum autem urinarium bene patulum. Huic globuli Hilscheriani, quos ante duos menses gestare cœpit, in tantum quidem prosunt, ut per vaginam nihil effluat. Sed oportet sphincterem vesicæ enormem in modum fuisse læsum,

quo-

quoniam ex meatu urinario continuo effluit lotium. Futuro vere, ſi DEUS vitam dederit, experiar quid in hac præſtiturus ſit bufo.

OBSERVATIO CCXXVIII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De Cavitatibus ſive ſinibus oſſium capitis.

QUum ſuperiori anno medicinæ quidam candidatus ad me deferret cranium neſcio unde allatum, magnitudinis conſpicuæ, illudque accuratius conſideraturus ſerra diviſiſſem, id in admirationem me abripuit inſignis magnitudo cavitatum ſ. ſinuum oſſis frontis, ſimulque invitavit ut mihi ad ceterarum, quæ in capitis oſſibus reperiuntur, cavitatum contemplationem viam pararem. Paucis interjectis diebus commode accidit ut Per-Illuſtris S. R. J. liberæ Reip. Norimbergenſis Sapientiſſimi Senatus inſigni beneficio impetrarem cadaver virile in academiæ theatro anatomico publice diſſecandum: qua occaſione uſus omnia, quæ ad dictas cavitates pertinent, ſtudioſe tam in hoc recenti, quam in pluribus quæ ipſe ad manum habebam, & quæ *Excell. D. D. Trevv*, Phyſicus Norimbergenſis, benevole mecum communicavit perquiſivi. Quid tunc invenerim brevi poſt diſſectionem publicæ luci expoſuit D. D. *Sebaſtianus Reininger*, in diſſertatione ſua inaugurali *de cavitatibus oſſium capitis*, *earum vera conſtitutione*, *uſu & morbis*, edita 1722. menſe Junio. Ex qua jam quæ anatomen illuſtrare poſſunt excerpta dabo. Non inutilem hanc operam exiſtimo, quoniam ſatis certo ſcio pleroſque paulo vetuſtiores anatomicos illas ita deſcripſiſſe ut in craniis e terra erutis aut coctione præparatis invenerunt, unde non pauca vel falſa vel obſcura de iis tradiderunt.

Ipse ad præparationem omnium, quæ huc pertinent, sequenti ratione me accinxi. Exempto cerebro & dura matre omnes deinceps partes externas capitis ossa cingentes, quantum fieri poterat, removi. Ad cavitates aperiendas commodissime inservivit instrumentum quo utuntur Chalcographi ad litteras in ænea tabula scribendas, cælum, ni fallor, Latini vocant: quo etiam utor ad auris interiora, præsertim canales semicirculares & cochleam, in duro osse petroso detegenda. Ad foramina seu exitus singularum cavitatum seta suffecit. Postquam omnia in recenti præparato satis consideraveram, ferventibus solis radiis exposui, quorum ope cito exsiccatum fuit, unde postea pleraque foramina melius clariusque apparuerunt, ipsumque præparatum ad hunc diem bene durat, quantum conjicere licet diutius duraturum.

Os frontis, qua parte ad oculorum orbitam formandam interius reflectitur, atque nasi radicibus sese accommodat, in plerique hominibus cavitates binas format, septo tenui osseo in medio distinctas, quæ, ubi mediocres sunt, vix ulterius versus tempora, quam medium oculi spacium, ubi orbitæ summus locus est, excurrunt. Altitudinem ab eo loco, ubi nasi ossa apponuntur, metitus, pollicem æquare illam intelliges. In illo orbitæ angulo, qui ad nares est, cavitatis fundus est, & hoc loco fere ossium laminæ a se invicem maxime distant: hincque angustior facta in canalem osseum desinit, qui, ad medium ossis spongiosi superioris delatus, ibidem foramine, quod inter reliquas cavitates adhuc enarrandas amplissimum est, in narium meatum, non rotundo, sed oblongo & rictum quendam referente, finitur.

Ea est conditio hujus cavitatis, ubi mediocris illa est. Dari autem longe majores in hoc osse, docuit me alius cranii inspectio. Nam in illo a dextris quidem non excedit medium orbitæ spatium, sed in sinistro latere tam longe excurrit, ut supra orbitæ angulum externum demum terminetur, quod cavum duorum pollicum latitudinem plane æquat. Amplitu-

do

Digitized by Google

do tanta est, ut medii digiti articulum extremum facile capiat. Altitudo, inde a radice narium computando, a sinistris quidem in summo excedit duos pollices, a dextris paulo minor est, sic ut sinisterior omni intuitu angustior sit dexteriori. Quo loco liceat notare, quod diligentissimus anatomicus *Raymundus Vieussens Neurograph. universal. lib. I. cap. 16. p. 103.* confidenter asserit, sinum frontalem dextrum sinistro *semper* ampliorem esse; id mirifice falsum deprehendi. Ex decem enim craniis, quæ hæc scribentes ad manum habuimus, duo tantum fuerunt quæ hujus viri adserto convenerunt.

Sed non sola hæc aderat in hoc cranio tam insignis cavitas, verum alia pone istam, amplissima sane, occurrebat, quam diligenter conabor adscribere. A sinistris terminatam fuisse prius descriptam cavitatem supra angulum orbitæ externum, modo indicavi. Ex hoc loco excurrens paries osseus medium cristæ galli petebat, sicque a cavitate anteriori hanc posteriorem disjungebat. Ad tempora tam longe protenditur, ut attingat illum locum quo os frontis sincipitis ossa & sphenoidei processus, inter frontis & temporum ossa ascendentis, summum concurrunt. Decurrit autem supra totum orbitæ superius tabulatum, ut omnia hic, usque ad cribriformium ossiculorum finem interius conspiciendum, cava sint. A dextris hoc longior, quo brevior est in hoc latere prius descripta cavitas, apparet, & ad medium usque imperfecto pariete osseo divisa. Ex utroque latere finitur in canalem magis magisque angustum, qui pone foramen prioris sese exonerat in meatum narium, ita ut proxime adjacentis exiguæ cavitatis ethmoidea exitus eodem foramine observetur. Duplicem talem ossis frontis cavitatem se vidisse etiam testatur Exc. *D. D. Morgagnus Adversar. anatom. I. p. 38.* Sed & hic ludit naturæ varietas. Ex craniis, quæ præsto fuere, unum a sinistris illam exhibet, in anteriorem instar duarum mamillarum osseo

ſuo pariete prominentem: alterum a dextris, pariete tamen non integro ab interiore diviſum.

Parietem intermedium, qui cavitates frontales in dextram ſiniſtramque dirimit, raro invenies medium tam accurate tenere, quin in aliquam partem valde inclinatus ſit, raro etiam ſine notabilibus curvaturis conſpicies. Cranium in quo tantum unica cavitas, ſine intermedio ſepto, fuerit, nullum equidem vidi. Sed ſeptum illud in medio perforatum, foramine quod piſum transmitteret, vidi in cranio ab *Exc. D. D. Trevv* mecum communicato. Id vero an patulo in vivo corpore, an membranoſo pariete, quod omnino ſuſpicor, clauſum fuerit, determinare nolim. Sunt etiam qui prodiderunt in unico tantum latere fuiſſe in altero nullam cavitatem: quod numquam videre mihi licuit. Equidem nolo fidem aliorum auctorum adſertis derogare: magnopere tamen vereor ut ſatis accurate omnes in hanc rem inquiſiverint. Dum enim cranii ſuperior pars, ut diſſectores ſolent, ſerra diſcinditur, ſæpe fit ut alterutra tantum cavitas in oculos incurrat, altero profundius latitante, quam ulteriori cura adhibita demum in conſpectum producere licet. Etiam illud non præter rem moneri poſſe exiſtimo, cum *Gabriele Fallopia* quosdam aſſeruiſſe nullas inveniri cavitates ubicunque in adulto homine ſe offert frons diviſa per ſuturam ſagittalem ad nares excurrentem. Hunc quidem laudatiſſimum virum hic errare jam monuit *Jo. Riolanus*: in cujus admonitionis confirmationem addere liceat in uno ex noſtris craniis, quod de feminæ provecta in ætate exſtinctæ cadavere eſt, illam ſuturam pulcre exſtare usque ad narium radicem conſpicuam, tamque laxam ut nullo negotio diſtrahi poſſit: ſed & cavitates frontales ſatis ibi eſſe magnas.

Unicum nobis videre & poſſidere contigit cranium, in quo frontalium æque ac ſphenoidearum cavitatum nec vola eſt nec veſtigium. In hoc oſſa dictorum cavorum ſedes præbentia & craſſiora ſolito & magis cavernoſa ſunt. Et in oſſe qui-

quidem frontis id quod diploen vocamus inter utramque cranii tabulam fere unice heic apparet : in reliquo cranii ambitu parum conſpicitur. Locus ſphenoidearum cavitatum tenuiſſima lamella oſſea tectus eſt, qua deraſa omnia apparent intus cavernoſa: & in has tamen cavernulas eodem loco, quo in legitimas cavitates ſolet, foramen manifeſtum ingreditur, ſtilum tamen non profunde admittens.

Progredior ad cavitates ethmoidei oſſis, quæ profecto omnium maxime variant, ut vix duo capita reperturus ſis ſibi exacte hic ſimilia. Quo minus mirari oportet, ſi quosdam auctores, præſertim vetuſtiores, nihil de illis commemorare, ceteros illas, ut opinor, calvarias, quas examinarunt, ſequutos nihil vel reliquis, vel autopſiæ, perpetuo reſpondens tradidiſſe videas. Hanc naturæ inconſtantiam optime jam notavit celeberrimus ille Patavinorum Doctor *Jo. Bapt. Morgagnus adverſ. anatom. I. pag. 38.* qui, ut pluribus locis, Vieuſſenium tacite corrigit quod earum numerum ad ſex, tres ſcilicet in utroque latere cavitates, adſtrinxit.

Sed difficultatis non ultima res eſt in ſingulis quæ obveniunt craniis certo determinare ad quodnam os cavitates hujus regionis juſtiſſime referri debeant. Nam etſi illud ſatis firmum eſt in oſteologia frontale os totam ſupremam orbitæ regionem conſtituere: hique termini ſutura, ſatis in quibusdam conſpicua, indicentur: ejusque faciem internam, cui anterior cerebri portio incumbit, demta parte exigua, criſta nempe galli & cribro, usque in occurſum ſphenoidei oſſis protendi : haud tamen raro obveniunt crania, in quibus ita cavitates cavitatibus intermixtas & conjunctas videas, ut dubites omnino cui oſſi hanc vel illam potiori jure tribuas. Nos in deſcribendis illis ſequemur crania quæ clariſſimam earum faciem præ ſe ferunt.

Illud igitur caput, quod in publica anatome oſtendi, ethmoideas ſequentem in modum ſiſtit. Ablata oſſis frontis interna tabula, loco qui inter cribrum & os ſphenoides medius

dius

Digitized by Google

dius eſt, a ſiniſtris erat cavitas inſignis duplex, nimirum oſſeo ſepimento per medium decurrente diviſa. Harum anterioris, quæ figuram irregularem, ſed ad triangularem, ratione baſeos latæ & fundi anguſtioris accedentem, habebat, parietem ſuperiorem adſcribo oſſi frontis: lateralem ſiniſtrum partim oſſibus papyraceis orbitæ, partim aliis minoribus cavitatibus ſ. cavernis anterius ſitis: lateralem dextrum ſepti narium ſuperiori parti. Exitus patebat ſatis amplus & oblongus circa oſſis turbinati ſuperioris medium illa facie quæ ad ſeptum narium ſpectat, adeoque foramini oſſis (quod in facie oſſis turbinati orbitæ oculi oppoſita hiat) correſpondenti ſpacio, nec multum impari rictu. Sed poſterioris figura pariter irregularis, ad quadratum vero magis accedens erat. Poſtremus paries huic erat oſſeum ſepimentum, quo a cavitate ſphenoidea ſeparabatur, eique oppoſitus alter, quo a ſocia cavitate, modo deſcripta, ſejungitur: ad orbitæ extremum finem quaſi ſaccum quendam dimittit, qui tam profunde deſcendit, ut a cavitate maxillæ ſuperioris non niſi tenui oſſeo ſepimento disjungatur. Hujus cavitatis foramen ad finem oſſis turbinati ſuperioris in meatum narium, ad fauces progredientem, rotundo ore hiat, quod facillime in oculos incurrit.

Hiſce duabus cavitatibus in eodem ſpatio a dextris tres reſpondent, quarum poſtrema ſiniſtræ per omnia ſimilis, ambæ anteriores diſſimiles ſunt. Media enim exigua peculiari foramine hiat in oſſis turbinati ſuperioris facie orbitæ obverſa. Altera rictu ſimili, quem in ſiniſtra cavitate huic reſpondenti deſcripſi, ſimilique loco ſe aperit.

Deſcripſi, ut potui, has cavitates, in quarum conſideratione forte mecum conſentiet B. L. dubium videri ad quodnam os majori jure pertineant. Mihi non injuſtum viſum fuit has ethmoideis relinquere, attamen vel admonitione hac ſeparare ab illis, quæ nomen hoc ſine dubio merentur. Sed inter has & cavitatem oſſis frontis ſupereſt in eodem capite alia non adeo magna, cujus foramen recta deſcendit, eademque, quo

major

Digitized by Google

major frontalis, in ossis turbinati superioris media facie orbitæ obversa, exitum invenit: quam sine hæsitatione fronti adjudico, quoniam ipsissima est illa cavitas quam supra tamquam ossis frontis posteriorem ex cranio, in quo amplissima & longissima erat, descripsi.

Pergo nunc ad exponendas ceteras inter orbitam oculi & septum narium obvias cavitates, aut si mavis cavernas, quas ossi ethmoidi sine hæsitatione adscribo, quoniam ossibus orbitæ tenuissimis, quæ partibus a fronte & maxilla superiori ad oculi hanc sedem formandam concurrentibus interiacent, unice insculptæ sunt. In capite publice a me demonstrato undecim erant a sinistro latere, dextrum enim latus alius demonstrationis causa non examinabatur. Ex his quinque una serie, instar loculamentorum, quæ reponendis mellibus apes struunt, nisi quod quadrangulares erant, locatæ visebantur: subque his sextum aliquanto longius sed figuræ quasi semiovalis erat. Hæ omnes singulæque foramina sibi propria habebant, nec unicam cum altera communicantem observare licuit. Patent autem parum a se invicem remota in ossis turbinati superioris parte ad fauces mox finitura, facie vomeri obversa, duæ posteriores & omnium infima solitaria: tertia, quarta & quinta (ab orbitæ imo ad faciem progrediendo) hiant in summo recessu ossis turbinati superioris, qua parte illud orbitam spectat. Ceterarum quinque cavernarum recensebo etiam foramina. Supra modo enarratas tres una satis magna est membranæ interventu penitus dvisa, sic ut separata hæc caverna foramine suo directe incumbat foramini alterius: has sextam & septimam computo. Juxta hanc, magis anterius ad oculi internum angulum, octava erat, quæ granum tritici oblongo suo cavo includere posset. Nona & decima satis magnæ non nisi exiguo sepimento osseo & obducta membranula divisæ sunt, & immediate subjacent ipsi loco, quem caruncula lacrimalis post se habet. His demum undecimam annumeramus, quæ non conspicitur nisi in fundo cavitatis ossis

frontis, narium summo septo adhærens. Harum singula foramina hiant vel in canalem, quo frontales sinus ad ossis turbinati superioris circiter medium, ut sæpe monuimus, ad orbitam obversa, se aperiunt, vel proxime ad latera ejus rictus.

Nimis longum foret, forte etiam nimis tædiosum, si omnium, quæ ad manus sunt capitum recessus pari cura exhibere & describere vellemus: quare unius, præ ceteris nobis commodi, quoniam nulla vel coctione vel in terra corruptione vel minimum corruptum est (qualia fere crania ob rationes infra dicendas huic examini inepta sunt) sed simplici exsiccatione prævia ad durationem præparatum est. Id quum ceteras cavitates, præter maxillares, minimas, & has satis parvas exhibeat, etiam ethmoidearum nostrarum unicum vestigium exhibet, idque cum maxillari apertè conjunctum. *Verheyenus Tractat. IV. cap. XVI. p. 259.* numerum nullum determinat: quod vero scribit: omnes istas cavitates habere communicationem inter se, & cum cavitate ossis basilaris seu cuneiformis, id omnino falsum est si intelligatur de cavitatum unius cum altera, per foramina quædam, conjunctione: id vero de communicatione cum cavitate sphenoidea nullo modo excusari potest. *Vieussenium* in eo peccasse, quod ethmoideas cavitates certo numero inclusit, superius monitum est: nunc aliud ipsius adsertum *Neurograph. universal. lib. I. cap. 16.* veritatis causa examinare jubet. Nimirum perhibet anteriorem utriusque lateris cavitatem quamvis bina foramina, seu ut ipse loquitur, canales, habere, quorum uno cum maxillari cavitate, altero interiori cum superna narium parte communicet. At vero nos singularum undecim foramina rimati invenimus, in nulla duplex vidimus. Communicationem maxillarium cavitatum cum ethmoïdeis anterioribus proinde tamen non negamus: nam locus, ubi frontalibus cavitatis exitus est, verticaliter imminet illi, quo se maxillaris in cava narium aperit: de quo mox dicendi locus justior erit. Forte

Vieus-

Vieuſſenius examinavit calvarias in quibus membrana narium omniumq; cavitatum interna obducens ablata fuit, ubi foramina multa in ſuperſtitibus oſſibus apparent, quæ antea membranis occluſa fuerunt.

His ſubjungimus cavitatum oſſis ſphenoidei deſcriptionem. Oſſis frontis tabulam interiorem eo excurrere, donec ſphenoideo, prope illum locum, quo nervi optici perforant, per ſuturam dentatam conjungitur, autopſia docet. Ille itaque locus, qui inter ſellæ ſic dictæ turcicæ proceſſum poſteriorem & hanc ſuturam eſt, plerumque cavus reperitur. Id quo ſe modo in capite nuper publice diſſecto habuerit, primo exponam, deinde quid in aliis obſervaverim, ſubjungam. Ablata tabula oſſis ſphenoidei inde a ſutura ad usque proceſſum, qui ephippium finit, ampla & profunda cavitas in oculos incurrebat, cujus longitudo ab ultimo receſſu verſus occiput, ad foramen usque in nares hians, unum pollicem geometricum duasque lineas perfecte æquat: profunditas erat octo linearum. Latitudo non eadem ubique. Namque in poſteriori parte, plus quam ad dimidium indicatæ longitudinis, unica tantum eſt cavitas, pollicem accurate æquans. A ſiniſtro autem latere protuberat cavitas alia, quæ oſſeo ſuo pariete ſphenoidei oſſis tabulam ſupremam non penitus attingit. Hæc ſi abeſſet tota cavitas quarta parte auctior foret. Indicata jam cavitas nihil aliud videtur eſſe quam quædam ethmoidea, quæ nimis longe ad poſteriora extenditur. Nam, ut dictum eſt, non tota adſurgit ad os ſupremum ephippii, ſed parvo quidem, ac notabili interſtitio hinc diſtat. Quod vero maxime admirationem meretur nullum omnino habet excretorium ductum. Nam cum aquam infudiſſemus, illaque per multas horas ſtetiſſet, ne guttula quidem unica effluxit. Membrana tamen pituitaria, velut aliæ cavitates, obducitur, inque membrana iſta notabilis arteriæ truncus, cera rubra repletus, cum ſuis ramificationibus cernitur: qui aperte communicat cum arteria quæ tunicam narium pituitariam

in summo faucium intrat. At vero hæc unica cavitas præternaturaliter formata fuisse omnino videbatur.

Re igitur vera tantum unica est in hoc capite sphenoidea cavitas: quod sæpius observavit *Excell. D. D. Heisterus*, nostræ olim, nunc Juliæ Academiæ Doctor celeberrimus, quoniam de hac cavitate sic scribit *Compend. anat. pag. 18.* quandoque duplex est. Idem suo testimonio confirmat laudatissimus *D. D Morgagnus Adversar. anat. I. p. 38.* Habet autem hæc cavitas foramen suum in dextrum narium meatum, ejusque summum locum hians. Esse nobis cranium, in quo nulla adest cavitas, quum tamen foramina conspici possint, data occasione supra diximus. Aliud ad manus fuit, quod sub sella prorsus nullas, sub loco, quo nervi optici penetrant, admodum exiguas habebat, vix pisi capaces, quarum foramen a dextris aderat ordinario loco, nullum a sinistris. In multis aliis quæ adhibuimus, nullam videre licuit in duas partes accurate divisam. Dextra fere in omnibus major sinistra deprehenditur. *Verheyenus* videtur credere minores esse cavitates sphenoideas ubi frontales fuere magnæ: sed in illo cranio, ex quo frontales maximas descripsimus, has sphenoideas satis magnas vidimus.

Verheyenus Tractat. IV. Cap. XVI. p. 259. adnotat se vidisse dextram cavitatem sphenoideam subdivisam per aliquod parvum septum transversum, e lamella ossis inferiori emergens, at superiorem non attingens: cui simile in nostro quodam cranio reperimus: sed hoc forte curiosius est, quod in aliquo deprehendimus septum tenuissimum osseum, e lateralis exterioris lamellæ medio exsurgens & totam cavitatem dextram, si exiguam aperturam excipimus, horizontaliter secans atque dividens. Addendæ nunc supersunt cavitates maxillæ superioris, quæ a nonnullis auctoribus *antra Highmori* vocantur, non quod *Nathanael Highmorus* illa primus observavit, aut quod antrorum nomine illa primus insignivit: utrumque enim

Digitized by Google

enim a magno *Veſalio de fabrica H. C. p. 49.* jam factum eſt: ſed forte quod aliquanto majori induſtria, quam priores, deſcripta pictaque *Corp. hum. diſquiſ. anat. p. 226.* illa dediſſe viſus fuit: etſi ſatis imperfecta eſt illa deſcriptio, quippe ne quidem meminit foraminis, quo in narium meatum hiat: ſolumque levitatis oſſium cauſa antra hæc facta fuiſſe arbitratur.

Maxillam ſuperiorem ex XIII. oſſibus componi res eſt ſatis nota: hoc tantum loco notamus, quoniam anatomici in numerandis illis non admodum conveniunt, nos illud par, in quo ſunt hæ cavitates, quartum vocare cum *Excell. D. D. Heiſtero Comp. anat. p. 20. §. 85.* Duo ſcilicet ſunt oſſa illa, quæ totam maxillam ſuperiorem conſtituunt, dentibusque omnibus ſuperioribus ſedes, quibus infixæ ſunt, præbent. Cavitatis parietes faciunt tabula oſſis hujus externa, quæ partibus mollibus variis buccam conſtituentibus locum, cui affigantur, fixum præbent. Quumque os hoc verſus tempora pari tertio, Zygomatico, jungatur, cavitas etiam usque ad locum conjunctionis hujus extenditur. Alterum parietem ſuperiorem dat oſſis hujus ad orbitæ inferiorem locum conſtituendum concurrens lamina, quæ cum oſſa ejusdem orbitæ, papyracea dicta; in quibus ſunt ethmoideæ cavitates, attingat, facile eſt ad intelligendum, quod ſupra monuimus, maxillarem & ethmoideas exiguis tantum ſeptis a ſe invicem ſeparari. Parietem tertium habent cava hæc laminam illam oſſeam, quæ meatum narium facit, cuique os turbinatum inferius adhæret. Hanc laminam non totam eſſe oſſeam, ſed parte haud modica, quæ ad oſſis ethmoidis confinia ſpectat, membrana tantum tegi, docet autopſia. Fundum cavitatis dat ſatis tenera lamella oſſea, dentium, quorum radices illam attingunt, præſepiola quaſi finiens. Haud modicam, ſed ſatis conſiderabilem hanc eſſe cavitatem ex indicatis terminis quilibet intelligit: pollicis extremum articulum facile abdi in illa poſſe certum eſt. Id tantum addimus, locum, quo illa incipit,

esse supra dentem caninum secundum, indeque eam usque ad maxillæ superioris finem postremum late pandi.

Foramen hujus cavitatis, cujus beneficio cum meatu narium communicat, est in summa ejus regione, ubi os turbinatum inferius uni maxillaris ossis parieti, quem antea tertium diximus, adnascitur & ad radices ossis turbinati superioris, medio spacio longitudinis, quam hæc ossa habent, exit. Ipsius figura ovalis, capacitas tanta est, ut pennam anserinam, qua ad scribendum utimur, mediocrem, si illa ovaliter compressa sit, transmittere posset. Id foramen illam consideratu dignam circumstantiam offert, quod nimirum sub se habet ossis turbinati oblique ab anterioribus descendentem quendam processulum, qui immediate ad finem ovalis ostioli desinit. Hæc loci conditio facit, ut stilus vel seta a frontalibus sinibus demissa facile immittatur maxillaribus: & vicissim e maxillaribus sursum protrusa seta facile subeat foramen directe superpositum frontale. Quumque, ut studiose supra notavimus, ethmoidearum quædam cavitates anteriores foramine suo vel in ipsum frontalium canalem, vel prope ipsius exitum, pateant, visum illud mihi fuit occasionem errandi *Vieussenio*, cetera laudatissimo scriptori, dedisse, ut perhiberet, anteriorem ethmoideam duplici foramine, altero in nares summas, altero in maxillares sinus patente, præditas esse.

Qui capita ex terra eruta, vel coctione & membranarum separatione præparata, examinant, non possunt hujus foraminis vel verum exitum vel justam magnitudinem, observare: quoniam parietis, qui meatum narium ab his cavitatibus sejungit, pars magna membranacea est, quæ tunc secessisse debuit, ut magnum hic & inæquale foramen inter utrumque os spongiosum seu turbinatum, in medio parietis, adsit: quod tamen in illis, ubi omnia integra relicta sunt, supremam totius cavitatis regionem occupat. Hæc est descriptio cavitatis maxillaris, qualem capitis in theatro nostræ Academiæ publice præfecti & demonstrati consideratio suppeditavit. Non adeo mul-

multum, quod annotari opus sit, aliorum craniorum consideratio suggessit. Celeberrimus *D. D. Morgagnus Adversar. anat. I. p. 38. VI. p. 116.* testatur, se in muliere quadam nullos omnino sinus maxillares deprehendisse, quod rarius accidere ipse agnoscit.

OBSERVATIO CCXXIX.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De anevrysmate verminoso in arteria mesocolica equæ.

QUum ineunte anno 1725. equam ad labores ob senectutem jam ineptam levi pretio comparare liceret, rogantibus philiatris nostris in theatrum anatomicum adductam sclopeti ictu enecavimus, plusculosque dies accuratiori ejus dissectioni dedimus. Cujus quidem laboris ne pœniteret inter alia effecit illud aneurysma, de quo titulus loquitur. Nam quum ex crassis intestinis amplissimam & crassissimam ejus partem, quæ intestino colo humano respondere videtur, ad examen accuratius revocaremus, secundum ejus longitudinem excurrentem arteriam satis crassam animadvertere licebat: quam quum curiosius spectarem, in oculos incurrit aliqua notabilis ipsius dilatatio nucem juglandem cum viridi ipsius tegmine æquans, figuræ ovalis potius quam rotundæ. Hæc tactu explorata satis erat dura: quumque mirum videretur phænomenon arteriam intervallo trium digitorum supra & infra illam dilatationem abscidi, totumque hoc frustum exemi. Flatus immissus per unum foramen cum sibilo per alterum exibat: stilum transadigere sine magno obstaculo licebat, ita tamen ut mihi viderer quasi per glomum capillorum vel lanæ illum ducere.

Ut

Ut itaque viderem quid rei esset, secundum arteriæ tractum & illud aneurysma & ipsam arteriam aperui, vidique tunicam arteriæ in illo loco, ubi maxime erat dilatata, crassitiem sanæ partis ad minimum triplo excedere. Ubi omnino culter usque ad cavitatem penetraverat, oculis conspiciendi sese præbebant innumerabiles vermiculi quasi capillares, aut pilo caudæ equinæ non crassiores, mire inter se convoluti, digiti indicis articuli anterioris longitudinem æquantes, vitam motu reptatuque suo satis indicantes. Color ipsis erat rubens, microscopioque visi toti pellucebant, in altera extremitate aliqua nigredo conspicua videbatur: hacque parte caput fuisse existimabam. Curiosum erat spectaculam, quum considerarem mutuum tot animalculorum implexum: qua delectatione ut liberius fruerer, volebam integrum glomum eximere: quod ut facere aggrediebar novam admirandi materiam nanciscebar, quum singulos quidem extrahere facile esset, universos loco movere non liceret. Causum hanc inveni subesse, quod illius dilatatæ portionis interior superficies, non secus quam cordis ventriculi, lacertulis quibusdam erat instructa, quos vermiculi hi subierant, ipsisque sic inhærebant, ut lateribus proximi, dum his quasi fulcris sustinebantur implexique erant, reliquis omnibus firmamento essent, ne possent ab impetu irruentis arteriosi sanguinis loco moveri.

In ejusdem equæ ventriculo antea observatum ferat tuberculum aliquod, quod tantillum mobile sub tunica rugosa interiori jacebat, quumque aperiretur ejusdem generis vermiculis, pariter convolutis, repletum inveniebatur, prorsus intercedente nulla diversitate, nisi hac una, quod non æque, ut illi ex arteria, rubebant. Ex hoc tuberculo, quod nucis moschatæ ambitum æquabat, foraminula duo vel tria in ventriculum hiantia videre mihi visus sum.

Hæc intuitus evolvere cœpi auctores hippiatros, quotquot ad manus erant: sed in nullum incidi, qui se simile quid obser-

observasse testaretur. Tandem incidi in celeberrimi viri *Frid. Ruyschii* observationes anatomico-chirurgicas, qui *Obs. LXIV.* vermium in arteriis equorum viventium paucissimis verbis meminit, eosdemque ad *pag. 61.* adjecta tabula delineat nostris omnino similes, nisi quod sculptor in crassitie denotanda aliquantulum excessisse videtur. Forte etiam Ruyschius nostris crassiores observavit. Valde male me nunc habet, quod non ante separationem anevrysmatis curiosius inquisivi num qua darentur foraminula, ex quibus hi vermes in intestina exspatiari, æque ut ex illo ventriculi tuberculo, possent: quod fere suspicor, quoniam bis vel ter in canibus etiam observare licuit ad ventriculum ejusdem generis tubercula, quæ vermis singularis, in canibus quidem longior & crassior, inhabitabat, foramine in ventriculum mira arte perforato, sic ut admodum obliquo itinere posset in ventriculum irrepere. Dabimus autem operam, ut sumtis pluribus experimentis de hac re certiores reddamur.

OBSERVATIO CCXXX.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Equisetum, abortuum in integro grege crebrorum causa.

QUum ante non multos annos in quadam non ignobili Marchiæ urbe districtus notabilis ad Havelam, virgultis fere tantum sponte subnatis consitus in pratorum legitimam formam redigeretur, lætissimus proventus equiseti primo anno insequuto succrevit, paucis graminibus aliis intermixtis. Fœnum inde confectum horreis invehitur, inveniturque per hiemem pecori gratissimum pabulum. Enimvero grave damnum mox insequutum est, quum ex gravidis, tam vaccis quam ovibus, paucissimæ evaderent, quæ non abortum paterentur. Ex

reliquo pecore nullum fuit, in quo animadverti ulla noxa, ab hoc pabulo illata, potuisset.

Verosimile hinc fit equiseto isti copiosius sumto illum effectum tribuendum esse. Illi saltem, quibus hæc experientia magno constitit, hinc didicerunt gravidos greges alio fœno pascere: hoc autem, equiseto permixtum, illis tantum suppeditare animalibus, quæ nulla fœtura imprægnata sunt.

Posset aliquis hunc abortum pro epidemio habere, ejusque caussas aliunde arcessere: & sane, fateor, idem ipse putabam, cum mihi illa res primo exponeretur: sed postquam multorum affirmatione intellexi nec aliis gregibus in illo tractu id accidisse malum, nec aliarum domuum pecoribus, quam quibus id fœnum, equiseto multo abundans, pro pabulo fuerat: in equisetum non rejicere hunc effectum non possum.

OBSERVATIO CCXXXI.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Scabiei retropulsæ effectus, cultro anatomico detecti.

PRidie Kal. Augusti M DCC XVII. juvenis XXII. annorum, Studiosi quondam Theologiæ, præsentibus medicinæ aliquot Doctoribus & studiosis, dissecui cadaver, in quo notatu digna sese obtulerunt sequentia.

Incisis cum cute musculis, ut abdominis pateret cavitas, statim membranaceum quid, fœdis atro-cœruleis & lividis striis totum repletum, offendebam, teterrimum odorem de se spargens, eratque quasi flatu distenta essent membranarum interstitia. Peritonæum senseram me discindere satis crassum: mirabar itaque quid rei novæ esset. Inquirendo vidi hoc esse omentum, peritonæo totum ex utroque latere agglutinatum, nec nisi vi inde abstrahendum: ceteroquin vero penitus putridum.

Altius

Altius progreſſus inteſtina flatibus multisque liquidis diſtenſa deprehendebam. Ipſa vero nihil admodum ſanum oſtendebant, ſed crebris quaſi exanthematibus cæruleo-lividis per totum tractum ſuum erant in ſuperficie diſtincta.

Diſtincte ſingula viſurus obſtupui, ventriculum, hepar, lienem, inteſtinum colon & duodenum cernens adeo coaluiſſe & in una quaſi maſſa hærere, ut nullam eorum partem potuerim ſine cultro aut dilaceratione invicem diſtrahere vel ſeparare. Lien magna craſſitie & duritie erat, folliculus felleus craſſo & viſcido liquore repletus, inſtar ſolutionis gummi guttæ ſaturatioris: pancreas ſaniſſimum & quaſi unicum in toto corpore illibatum apparebat: renes flaccidi multoque ſero perfuſi.

Fœdiſſimus odor, utpote die fervidiſſimo & ex cadaveroſo corpore, impediebat plura ſcrutari diligentius, quare ad pectus feſtinabamus. Pulmones erant admodum inflati, externaque ſuperficies nihil mali jubebat de eis ominari. Liberi etiam jacebant, niſi quod dexter lobus pleuræ, per medium aliquod ligamentum membranaceum, laxe cohærebat. In cordis dextra auricula, ejusdemque ventriculo dextro, polypos tres non admodum craſſos inveniebam. Auricula vero ſiniſtra tam erat corrugata tamque exigua, ut juraſſes eam numquam, aut a longo ſaltem tempore non fuiſſe expanſam ut officium faceret. Videbatur quaſi appendicem habere exiguo canali tamquam iſthmo patentem ſuoque corpori annexam.

Hinc ad pulmones redibatur, quoniam inſignis acervus magnorum tuberum, circa bronchiorum principia, tactu ſentiebatur. Hæc penitius viſuri tracheam, quam altiſſime fieri poterat, præſcidimus, & totum viſcus exemimus. Erant autem illa tubera diverſæ magnitudinis, & tunicis membranaceis incluſa, quibus leviter remotis in quibusdam majoribus obviam prorumpebat materia copioſa alba, uniformis, inſtar gypſi aqua humectati, quæ in omnibus, quotquot aperuimus,

mus, ferme dimidiam partem constituebat: reliqui corporis substantia erat glanduliformis, quippe vasa in iis conspicua perreptabant aliqua. Aliqua horum tuberum continebant materiam magis crassam, non effluentem, instar gypsi magis jam consistentis. Magnitudo diversa erat, & quum maximum eorum juglandem æquaret, longitudine etiam excederet; reliqua sensim minora cernebantur, donec ad avellanæ aut fabæ magnitudinem accederent. In pulmonum illa parte, quæ superficiem constituit, talia nulla vidimus; sed qua parte ad spinam incumbit bene multa aderant.

His visis caput quoque lustrandum supererat, quod admodum volebam, nisi mecum omnes ob intolerabilem fœtorem, rei hujus pertæsi fuissemus.

Hic homo vitam sedentariam a multis annis egerat, scabie etiam humida diu & graviter vexatus fuerat. Hac simul ac semel externi remedii, proprio consilio adhibiti, usu liberatus circa veris ingressum, brevi post deprehensus est male sibi constantia verba proferens, ex quibus de mentis vacillatione indicium capiebant. Julio mense, cum mensæ adsideret aliquid scripturus, subito percepit sensum quasi igneum ex manus dextræ digitis ad caput excurrentem, toti brachio stupore inducto. Eundem sensum, a pollice pedis dextri ad caput evagantem, brevi post expertus est, ex quo linguæ ac mentis usum amisit, medicinarum usu subinde restitutum quidem, paroxysmis tamen hemiplectodeis crebro recurrentibus, quum scabies nullo studio revocari ad externas partes posset; tandem convulsivi accesserunt motus & sopor, per dies aliquot continuos durans. Appetitus inter hæc viguit, crebri tamen vomitus ac diarrhϾ fuerunt. Finem vitæ imposuerunt vehementissimæ convulsiones in spasmum cynicum abeuntes.

OB-

OBSERVATIO CCXXXII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Obſervata in cadavere trimuli, variis incommodis tota fere vita ſua vexati.

A. d. VII. Septembris MDCCXVII. præſentibus medicinæ & chirurgiæ aliquot cultoribus, diſſecui ſalinatoris cujusdam filium, qui, vix ſemeſtri vitæ ſuæ ſpatio incolumi transacto, per duos & quod excurrebat, annos, continuo morbo decubuerat, tam variis ſymptomatibus ſtipato, ut qui ad medicinam ipſi faciendam adhibebantur, empirici & e plebe hominum medicaſtri, morbum alii faſcino tribuerent, alii dislocationem vertebrarum interpretarentur. Abdomen ſemper viſum fuit præter modum turgidum & tenſum, nates acutæ pendulæ, artus flaccidi & macie conſumti. Voracitas in eo notabilis ſemper erat, ſitis etiam perpetua, diarrhoeæ frequentiſſimæ, nec rari vomitus. Fæces, quæ rejiciebantur, intolerabili foetore, multoque muco permixtæ ſecedebant, flatus nulli ſponte erumpere obſervati. Tuſſis continua infeſtabat, ſed quæ nihil fere ejecit; ſomno præter naturam, ſæpe per integrum diem, deditus fuerat. Ante obitum epilepticæ convulſiones diu graviterque miſellum agitabant. Plura de morbo ex parentibus percipere non poteram, nec de medicinis adhibitis certum reſcire, niſi quod chirurgus, neſcio quis, vertebrarum dislocationi mederi magno molimine conatus fuerit, inductus, ni fallor, ad hanc ſuſpicandum, quoniam abdominis immodica inflatio anterius incurvatum pauliſper infantem reddiderat.

Ad ſectionem vocabar, quia parentes certiores reddi cupiebant, utrum vere a vertebris luxatis morbus exſtiterit, quod omnino præter rem creditum fuiſſe conſpiciebatur.

 Juva-

Digitized by Google

Juvabit tamen recensere, quæ singularia in hoc cadavere nobis obtigerunt. Externus abdominis color lividus apparebat, & ad cœruleum vergens, quem a transparentibus per cutem, valde extenuatam, abdominis musculis fuisse, sectione ipsa & cutis separatione clare adparebat. Sic dissectis cum tendinibus musculorum abdominis integumentis, magna vi erumpebant intestina flatu turgida. Omentum requirentes exigua reperiebamus vestigia ejus, nempe convolutam tunicam exsanguem, supra colon reflexam. Mirabamur intestinorum distensionem, quippe colon, ubi manu flatus represseram, & ad digitos meos metiebar, latus superabat tres latos digitos. Jejuni etiam portionem, quæ maxime videbatur extensa, similiter dimetiens, latitudinem duorum digitorum, indicis nempe & medii, æquare deprehendi. Erant vero ab hac extensione juga interna hujus intestini adeo extensa, & in cavum intestini spacium alte exstantia, ut valvularum, contentorum progressum morantium, ideam facile animo valerent sistere. In mesenterio mirabar non adesse valde induratas aut mole auctas glandulas. In pelvi abdominis erat colluvies quædam serosa, consistentiam fere purulentam adspectui præbens, sed spongiam promte subibat. Hepar satis sanum, sed mole videbatur naturali majus, in parte ima suffusum nigrescente colore. Lien induratus crassiusque videbatur. Colon facie sua posteriore cum duodeno ad notabile spacium coaluerat. Folliculus fellis, renes & vesica urinaria nihil incommodi offerebant.

Ad thoracem progressi offendimus pulmonem dextro lateri firmiter adhærere, & in angulo illo, ubi ad latus dextrum diaphragma pleuræ connectitur, medio illius spatii effluebat materia purulenta, sed quo loco, nisi inter illas membranas concurrentes & fuerit contenta, nullo examine deprehendi poterat. Illud singulare hunc totum lobum obtectum fuisse vera pinguedine, ad crassitudinem ferme calami scriptorii anserini; quibus autem locis pleuræ adhærebat lobus, erat hoc me-

dium

Digitized by Google

dium cohæſionis. Siniſter lobus liber erat, circumfuſus multa aqua, qua ſpongiam mediocrem quater ſaturare poteram. Æſtimari facile poterat unciarum decem vel duodecim fuiſſe. Illi humori innatabat, & partim pleuram, partim pulmonum ſuperficiem hinc & inde tegebat, pellicula craſſior viſa, ſed quæ inter digitos diffluebat, ut ſuſpicari liceret, eſſe prorſus idem pinguedinoſum concretum, quod in dextro lobo offendebatur. Pericardium aqua turbida erat expanſum. Cor exemptum auriculam dextram offerebat coagulato craſſo ſanguine plenam, intermixto polypoſo concreto, quod in ipſam cavitatem dextram ſeſe inſinuabat. In ſiniſtro ventriculo, ad columnam illam, quæ in pariete intermedio valvularum funiculos alligatos tenet, arcte adhærebat polypi ſatis craſſi corpus, cujus rami inter rugas & ſulcos cordis mire implexi erant. Pulmonum ſiniſter lobus in bronchiorum ramis materiam craſſam albam continebat, quæ hinc usque in arteriæ aſperæ truncum adſcenderat. Glandulæ bronchiales in ſatis magnum tumorem elatæ videbantur. In thymo tres particulas globoſas inſtar ovi columbini reperi, quarum una ſuprema materiam quaſi ſebaceam continebat, reliquæ a ſtatu hujus viſceris naturali minus videbantur receſſiſſe.

Hæc ſunt, quæ ex illa ſectione obſervavi, ex quibus ad morbi ipſius indolem detegendam nihil laborabo, cum ex defuncti pueruli parentibus, ad hiſtoriam morbi pertinentia plura ſciſcitatus nihil compererim, forte quod illa eſt vitæ illorum generis ratio, ut parum temporis domi ſint, ut plurimum in officinis ſalinatoriis occupati. Sed de illa tunica pinguedinoſa, quæ pulmones veſtiebat, quoniam pluribus ſectionibus & exemplis nobis obtigit illam videre & examinare, alio tempore plenius dicemus.

OB-

OBSERVATIO CCXXXIII.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Scotophorus pro phosphoro inventus: seu experimentum curiosum de effectu radiorum solarium.

SÆpe casu discimus, quod consilio & destinata opera vix invenissemus. Idem mihi accidit aliud quærenti & molienti, ut invenirem quod non sperassem. Operæ pretium facturusne sim, si cum curiosis rem omnem communicavero, ipsorumque ulteriori disquisitioni eam permisero, benevolus lector ipsemet per se judicabit. Tituli vero insolentiam condonabunt æqui judices. Non enim aliam ob rationem scotophorum experimentum hoc vocavi, quam ut effectum obscurationis, quem in hoc vidi, innuerem. Quum lapis Bononiensis a solis radiis lucem accipiat: nostra hæc mixtura a sole obscuratur & fuscum colorem adipiscitur. Puto autem non minus indagatu dignam esse philosopho naturali hujus obscurationis veram caussam, quam illius a quovis phosphororum genere sparsæ lucis.

Biennium fere excurrit quum mihi de phosphoris varia perlegenti animum subiit examinare processum Balduini. Erat tunc forte ad manus aquæ fortis portio, admodum mediocri quantitate particularum argenti imbuta, scilicet quantulo opus est ad præparandam illam, ut separationi auri ab argento fiat idonea. Talem aquam fortem adhibui, ut, quod in experimento Balduiniano requiritur, cretam illa imbuerem. Suscepi hunc laborem ad fenestram patentem, sole tunc lucidissimos radios immittente. Admirabar coloris in superficie mutationem in obscure rubentem ad violaceum inclinantem. Magis autem mirabar, quum viderem illam patellæ partem, quam solares radii non contingebant, illum colorem minime exhibere.

Hoc

Digitized by Google

Hoc viſo & ulteriori examine digno habito deſtiti a phosphoro Balduiniano, & huic quaſi ſcotophoro experimento inhærebam, ut mutati coloris cauſſas explicarem. Dubius vero & anceps conſilii ſaturatam illam cretæ portionem in duas partes diviſi, quarum alteram vitro rotundo & oblongo, qualibus vulgo utimur in medicinis liquidis diſtribuendis, indidi. Utque commodius ſpiſſum illud magma intruderetur, cœpi plus de aqua forti affundere. Cum autem nimiam illa ederet ebullitionem, & diſſolvere cretam inciperet: ad reprimendum hunc impetum aquæ portionem ſuperfudi. Illico de manibus vitrum illud repono, in talem locum, ubi radiis ſolaribus pateret. Vix aliquot minuta effluxerant, quum viderem illud vitrum, qua parte ſolem exceperat, colorem exhibere ſimilem, nempe atro-rubentem & in cœruleum vergentem. Reliquam in patella portionem radiis & luci expoſitam donec ſicceſceret, reliqui, & in ea obſervare potui ſuperficiem coloratam, per aliquot dies permanentem, donec ulterioribus experimentis conſumeretur.

Rem novam amicis ad me venientibus propoſui, ut eorum judicia cognoſcerem, quorum aliqui videbantur effectum hunc obfuſcati coloris calori tribuere. Ut igitur certo cognoſcerem, utrum a calore effectus hic provenerit, varia experiri ſumus aggreſſi. Primo itaque idem vitrum ad lucentem foci ignem tam prope collocavimus, ut incaleſceret plus ſatis. Ita autem poſitum ərat, ut illa pars, quam radii ſolares antea non attigerant, adeoque nihil coloris illius habebat, ad ignem ſpectaret. Nihil mutabatur inde color, etſi calorem tantum ad hunc ignem conceperat vitrum, ut vix manus illum tolerare poſſet.

Satis ex hoc apparet calori nihil hic eſſe tribuendum; quare reliqua in hunc finem tentata prætermitto. Ut vero clarius viderem, & aliis demonſtrarem non calorem, ſed lucem ſolis obſcurum hunc colorem inducere: contentum in vitro ſedimentum cretaceum & humorem ſupernatantem agitando

Digitized by Google

permiſcui, ut omne diſcrimen coloris tolleretur. Ita diviſo liquore (liceat mihi mixturam hanc ita vocare) alterum vitrum eo repletum in locum obſcurum, nullisque ſolaribus radiis patentem reponendum ſtatui, alterum novis experimentis capiendis deſtinavi. Repoſui itaque ad ſolem, tenui filo perpendiculariter inde ab orificio ad fundum ducto, quod illam partem, quam ſol adſpiciebat, quaſi mediam dividebat. Jam per aliquot horas ad calidiſſimum ſolem relinquebatur vitrum a nemine turbandum vel contingendum. Ubi ad conſiderationem ejus rediimus, notabili illud colore deprehendimus imbutum. Quum admodum tenue filum removeretur, jucundo ſpectaculo cognovimus hanc partem, quam filum tetigerat, eundem præferre colorem, quam dorſum vitri, quo radius ſolaris nullus pervenerat. Idem poſtea pilo equino, capillo humano, filoque argenteo ſubtiliſſimo experti ſumus eodem ſucceſſu; nullum ut dubium pendere hanc coloris mutationem unice a luce ſolari, nec quicquam calorem, etiam ſolarem, effeciſſe.

Jam ulterius experimenta in contrarium modum inſtitui, nempe ut, quoties novum tentare animus erat, commiſcendo & confundendo liquorem, unius coloris illum redderem, & vitrum pro maxima ſui parte opacis corporibus obtegerem; relicta exigua portione, quæ liberum luci acceſſum permitteret. Sic non raro nomina vel integras ſententias chartæ inſcripſi & atramento notatas partes ſcalpello acuto caute exſcidi, & ſic chartam hoc modo perforatam vitro, mediante cera, affixi. Nec longa mora fuit, quum radii ſolares, qua parte per apertam chartam vitrum tetigerant, illa verba illaſve ſententias ſedimento cretaceo tam accurate & diſtincte inſcriberent, ut multis curioſis, experimenti autem neſciis, ad neſcio quod artificium rem hanc referendi occaſionem ſubinde dederim.

Dixi ſuperius cretæ ſaturatæ portionem exſiccatam me aſſervaſſe. Hanc etiam, quotiescunque ad liberum ſolem ponere-

neretur, promte colorem mutare expertus ſum, & ita quidem, ut nihil calori tribui poſſet, omnis vero mutatio apertæ luci unice tribuenda eſſet. Dixi etiam me vitrum aliud eadem materia repletum in locum umbroſum repoſuiſſe. Illud, quoties reviſi, eumdem colorem albentem retinuit, nec ulla ſui parti vel veſtigium aliquod cujusquam mutationis oſtendit. Sicut etiam, quod ſæpe expertus ſum, ſolutio argenti cum aqua forti facta in loco penitus umbroſo nihil obſcuratur: ſimul vero ac ſoli exponitur, colorem atro-rubentem, in cœruleum deinde vergentem, inducit.

Supereſſe videbam ut ſcrutarer cauſſas enarratorum effectuum. Eram autem in illa perſuaſione ab aqua forti & creta invicem commixtis hæc omnia pendere, & neſcio quid philoſophabar de effectu lucis in hæc corpora operantis: nam penitus exciderat aquam illam fortem, quam adhibueram, fuiſſe argenti quantumvis pauculis particulis alteratam, ſeu, ut loqui ſolemus præcipitatam (gefället.) Accidit igitur bono fato, ut in mentem veniret eadem experimenta repetere de integro. Erat tunc ad manus ſpiritus nitri penetrantiſſimus fumans, qualis ope olei vitrioli paratur. Hunc, ne cretam prorſus ſolveret, affuſa aqua multa temperavi, & ſic imbibere cretam cœpi. Etſi vero ad ſolis clariſſimam lucem negotium ſuſciperem: illam tamen notabilem coloris mutationem minime licuit obſervare. Rem itaque tento cum aqua forti, qualis in officinis pharmacevticis venditur. Idem ſucceſſus erat, qualem a nitri ſpiritu obſervaveram, non qualem exſpectaveram. Quare animum ſubiit recordari illam, quam primo adhibueram aquam fortem, ratione particularum argenti hæc phænomena edidiſſe.

Jam igitur rem propius aſſequutus argenti portionem aqua forti diſſolvo, diſſolutum aqua tempero, & cretam, ſicut antea, imbuo. Eadem nunc emergunt phænomena, ſed color ille longe nunc manifeſtius ſe prodebat, quum particularum argenti major copia liquori ad imbibendum adhibito in-

nataret. Immo memini, cum iterum experimentum inſtituerem cum aqua forti tanta argenti copia imbuto quantum ſolvere valet, factum eſſe, ut vitri etiam illa loca, ad quæ ſolis radii directi non pervenerant, non obſcuram nigredinem a radiis reflexis promte induerent. Expoſui eandem ſolutionem, ſed aqua dilutam, nullaque creta permixtam in vitro aperto radiis ſolaribus, & deprehendi pariter illum colorem nigricantem liquori innaſci.

Quo vero certior redderer ſolis lucem edere illum effectum, quem dixi, vitrum iſta miſtura plenum ita collocavi ut ſolis radii ex ſpeculo plano in illud reflecterentur: & brevi expertus ſum omnia æque recte ſuccedere hac ratione, quam ſi ad liberum ſolem immediate ſuſcipiendum poſuiſſem. Simul etiam didici opus eſſe, ſi quis experimentum caute inſtituere velit, ita collocare mixturam vitro contentam, ne a tergo ſit corpus, quod radios ſolares reflectat. Memini me per noctem vitrum ad feneſtram poſuiſſe, quæ ſolem non niſi poſt meridiem immittebat. Erat autem e regione oppoſita domus tectorio calcis recenti admodum albente incruſtata, ex quo lumen matutinum vivide refringebatur in meum cubiculum. Adſpiciebam mane vitrum & colorem ſolitum deprehendebam. Poſt hæc ſæpius idem ſic collocavi, ut ſolem in parietem albentem clare lucentem adſpiceret, nulla autem ſui parte a radio quodam immediate tangeretur. Ita inveni, etſi tardius quam a ſpeculo, colorem illud exhibere conſuetum.

Cretæ pulverem ut adhiberem, id caſu factum eſt, quoniam ut dixi, animus erat parare phoſphorum Balduinianum. Puto autem parum intereſſe ſi quis malit cretæ loco ſubſtituere aliud corpus album e. gr. cornu cervi uſtum, magneſiam albam & id genus alia. Ipſe ceruſſam loco cretæ iisdem experimentis adhibui eodem fere ſucceſſu. Sed incommodum hoc videbatur, quod ceruſſa & lateribus vitri firmius adhæreſcit, & fundum gravitate ſua nimis petit, & poſt longiorem quietem

diffi-

Digitized by Google

difficilius cum humido commiſcetur, quod tamen fieri debet, ut color, quo ſemel imbutus eſt, removeatur, novoque experimento locus fiat.

Si quis momentaneum effectum videre geſtit, radios ſolares per vitrum convexum uſtorium colligat, ut in vitrum mixtura illa repletum incidant: obſervata tantum cautela, ne focum vitri accurate quærat, ſed aliquantulum deficiat. Sic videbit vel momento inſigniter obſcurari colorem contentæ in vitro mixturæ.

Hæc eſt ſumma experimenti ſæpius inſtituti. Ætiologiam effectus hujus adderem, ſi ipſe mihi in eo ſatisfacerem. Puto autem illud ſaltem inde clarum fieri effectum lucis & caloris ſolaris alium eſſe, quam qui exſpectari ab igne culinari idem poſſit. Deinde exiſtimavi uſum etiam hunc habere experimentum noſtrum, ut minerarum aut metallorum examini ſervire poſſit, ſiquis ſcire cupit, utrum argenti quippiam in ſe recondant, nondum enim ab alio metallo aut minerali, ſimili ratione tractato, hæc phænomena obſervare licuit. Nec deſpero alias utilitates experimentum hoc curioſis naturæ ſcrutatoribus oſtendere poſſe: quare minime dubitavi illud ulteriori doctiorum examini publice exponere.

OBSERVATIO CCXXXIV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

De morbo rariſſimo exanthematico, chronico, una cum curationis ſucceſſu ac methodo.

VIrgo annorum circiter XXIII. corporis tenerioris, temperamenti ſanguineo-cholerici, ad iracundiam pronior, parentibus etiam tenerioris habitus prognata, variolarum & morbillorum jam perfuncta morbis, cum cetera rectiſſime valeret, nulloque ab aliquot annis premeretur valetudinis incommodo, domi etiam haberet, quæ ab otio & inertia ſatis

prohibebant, ad inviſendos neceſſarios amicos in Miſniam iter anno MDCCXV. adultiori jam vere cum parentibus ſuſcepit. Inveniunt eos ex purpuræ morbo, qui totas ibi familias pervagatus erat, vix dum ſibi reſtitutos: & virgo neceſſe habuit in iisdem cubiculis requiem aliquot noctibus capere, ubi purpura laborantes ægroti decubuerant. Domum redux cum aliqua familiarium leviter rixata & ad iracundiam, diſſimulandam tamen, incitata, ſuperbibit, ſicque ſomnum cepit. Illa nocte in externa cuti aliqualem cum pruritu calorem ſenſit. Expergefacta rubentes & aliquantulum turgidulas in ſuperficie corporis, ejusque ſuperioribus præcipue partibus, maculas & moleculas ſenſit, iis non diſſimiles, quæ excitari ſolent, quando urtica corpus tactum fuerit, quod genus mali vernaculo termino appellare ſolent, die Neſſel-Sucht. Nihil de reliquo mali eam corripuit, niſi quod permanentes illæ maculæ cogebant remedia circumſpicere. Adhibebantur euporiſta; maxime autem ab vicina quadam commendabantur helenii radices decoquendæ & potandæ.

Paruit ægrota conſilio, & per plures dies multum ejus decocti non ſine moleſtia ingurgitavit, maculis inde magis magisque erumpentibus & augeſcentibus, ut variolarum ſpeciem induerent. Habuerunt illam excretionem pro ſalutari, quare non intermittitur decocti abuſus. Incepit hæc rerum facies ipſis pentecoſtes feriis: & privatis auſibus in tertiam hebdomadem ſic tractata eſt. Tandem inconſultum videbatur diutius absque medici conſilio agere, quum ſuſpecti tam extraordinariæ excretionis progreſſus viderentur, quoniam in ſingulos dies & plura emicabant, & augebantur mole exanthemata. Permittitur itaque curatio medico, viro multa praxi exercitato, qui malum mora jam contumax factum evacuantibus, alterantibus & aliis, quæ neceſſaria ipſi viſa erant, aggreſſus eſt, hoc ſucceſſu, ut aliorſum revocata illa materia, quæ ad externum habitum incitata erat, incrementa excretiones cutaneæ nulla amplius caperent. At vero manebant illa

in

in cute exanthemata, & faciem obiter inſpicienti oſtendebant variolarum jam ſuppuratione facta ad deſiccationem properantium ſpeciem: intus vero non humidum ſerum videbatur, ſed tota cutis, quantum in exanthemata abierat, verrucis obſita videbatur, exterius contectis albente furfuracea cuticula, fiſſuris paſſim hiantibus, & ſingula exanthemata terminantibus. Nullum autem plane ſenſum doloris inferebant, etiam quando rudiori tactu tentabantur. Maxime vero hoc malum faciem totam, naſum præcipue, frontem, aures, & ſincipur occuparat: in collo autem, pectore, brachiis & manibus plurima quidem emicuerant, ſed pleraque ſtatim ab initio receſſerant, tota vi excretionis ad caput maxime vergente.

Is erat rerum ſtatus menſe Auguſto exeunte, cum ad opem imploratus ferendam accederet vir Ampliſſimus, medicus hujus ævi celeberrimus Fridericus Hoffmannus, qui me ſecum ad hanc ægrotam viſendam benevolus adduxit, & voluit ut illius curationem, ſe moderante & conſiliis juvante, adgrederer. Exhorrui, fateor, ad primum ægrotantis adſpectum, & parum ſane ſpei ad recuperandam valetudinem ſupereſſe videbatur. Erat jam crebris evacuationibus aliquantulum fracta, & glandularum pone aures tumor ab aliquot diebus acceſſerat, cum lacrymarum ad oculos promtē confluentium facili profuſione, quoties aliquid accuratius intueretur. Capilli in anteriori capitis parte, quam efflorescentiæ obſidebant, defluere videbantur. Originem & ſtatum morbi percunctatus celeberrimus vir, nullum, quod ſiniſtram ſuſpicionem faceret, ſignum animadvertebat, &, quantum privatis illis curationum auſibus aberratum eſſet, demonſtravit: de reliquo regimen ante omnia præſcripſit, & in victu obſervandas leges. Poſt aliquot dierum, ad recuperandas vires permiſſarum, otium rem ex præſcripto & conſilio Excell. Viri aggreſſus ſum decocto ex radicibus Sarſæparillæ, chinæ, ſcrophulariæ, liquiritiæ, herbis agrimoniæ, hepaticæ, betonicæ aliis præſcripto quo per totum curationis decurſum perpetuo

uſa

uſa eſt, ita ut mane aliquot cyathos levius decocti calidos hauriret, frigidum autem ex ſecundaria ſed vehementiori decoctione, loco ordinarii potus adſumeret. Suadebatur autem ut frequentius, etiam non urgente ſiti, potum hauriret, quoniam erat conſilium attenuare humores viſcidos & per omnia excretoria eliminare. Pilulæ quoque dabantur ex mercurii dulcis & extracti panch. Crol. æquali pondere, quarum doſin ſingulis hebdomadibus ſumebat. Reliquis diebus tinctura antimonii acris ad guttas LX. ter quotidie præbebatur, quam primis hujus curationis diebus modico camphoræ miſcebam, ut glandularum tumori cito obviam iretur, cum alias viderim certam opem ab hoc remedio tempeſtive adhibito profectam: quæ me ſpes nec in hac ægrota decepit.

Hac methodo usque ad Septembris medium tractata virgo animadvertit nonnulla exanthematum verrucoſorum ſenſim decedere, & in pleriſque apertum erat circa radices ſuas illa magis magisque ſiccari & contrahi. Quo intellecto cœpi efflagitare ab celeberrimo Hoffmanno aliquam mercurii ſui diaphoretici portionem, quem aliis in vitiis externi habitus & quibuscumque impuritatibus ſingularia præſtitiſſe expertus eram, ut cedens jam malum eo citius profligaretur. Impetravi quantum quatuor doſibus ſufficeret, & pilulis balſamicis commixtum exhibui, quas poſt tertium quemque diem ægrota adſumebat. Obſervabam, quod etiam in aliis vidi, primam exhibitionem ſubſequi ventris aliqua tormina, cum aliquot dejectionibus, tamquam mercurium dulcem laxantem propinaſſem.

Sed brevi ſe exſerebat effectus diaphoreticus, tam manifeſtus, ut, quæ alias vix calidiſſimis diaphoreticis aſſumtis ſudaret, nunc facile, etiam ſecundo & tertio die ab aſſumta medicina, ſudaret, ſi modo leviter decumberet, aut quietem caperet. Jam non obſcurum erat brevi fore ut priſtinam ſanitatem recuperaret ægrota, nec lento enim gradu amplius ad ſe redibat, ſed fœdæ deformitates certatim defluere propera-

perabant. Quia vero circa centrum firmius cuti impactæ hærebant radices, quam ut promte & ſine dolore diſcederent: venit in animum mucilagine ſeminis cydoniorum ſuperficiem illarum partium, quæ maxime erant obſeſſæ, totam illinere, idque ſæpius repetere, ut exſiccata & in anguſtius ſpacium contracta mucilago continuo tractu velleret illas, quibus hærebant, fibras. Ex quo factum eſt ut quæ totum naſum contexerant exanthematum cruſtæ ſimul ac ſemel deciderent.

Nihil externarum medicinarum in uſum fuit vocatum, præter unguentum magnis encomiis commendatum, cujus compoſitionem, quia aliunde huc miſſum erat, indicare nequeo. Illius experimentum in uno exiguo ſpacio circa tempora fieri permittebatur: ſed eventus docuit illam partem, quæ inuncta erat, tardius eſſe liberatam. Ceterum omnia illa exanthemata tam feliciter ſunt remota, ut vix veſtigium aut cicatricula nunc ſuperſit.

Quum jam omnibus mihi viderer defunctus tam difficilis curationis partibus, cœpit oculorum alter rubore & affluxu ſeri acris gravius vexari, quod copioſe, quoties legere aliquid aut accuratius intueri vellet, multis lacrymis profluebat. Ut huic tandem malo ſuccurrerem & colophonem operi imponerem, laxantibus medicinis ad inferiora deducere affluxum continuum ſtudui, &, cum imminutum illum jam cernerem, modice adſtringente remedio, ex vitriolo albo & butyro non ſalito, quod Binningerus in obſervatione ultima tantopere commendat, impetravi unica inunctione ut oculus rectiſſime valeret. Videbatur autem defluxio locum mutaſſe tantum, quum poſt paucos dies in eodem latere dens carioſus vehementes turbas excitaret: verum poſt repetitum laxantium pilularum uſum penitus ceſſit ille dolor. Et ſic, juvante DEO, perfecte reſtituta eſt & ſatis commode valet, de cujus ſalute tantum non omnes deſperaverant.

Quod jam ad pathologicam hujus morbi tam ſingularis conſiderationem attinet, brevibus liceat aperire quid ſentiam. Non negligenda mihi videtur illa circumſtantia, quod in lectulis illis aliquot noctibus requievit, quibus purpura affecti decubuerant. Notum eſt quam facili contagio ille morbus propagetur: notum etiam quam arctum ſit inter efflorescentias illas urticatas & purpureas affinitatis vinculum. Febris nulla adeſſe ſymptomata obſervabantur: ſed excandeſcentia illa ab iracundia humorum commotionem febri analogam induxit, & excretionem promovit.

Non poſſum quin hac occaſione referam quid mihi acciderit ante hos fere decem annos febri tertiana correpto. Incidebat febris minus legitimo typo, ſed mox ab ſui initio usque ad finem ſex horis anticipabat cujusvis paroxyſmi ordinarium tempus. Perſuaſum primis diebus habebam morbum meum non eſſe febrim tertianam, ſed me diætæ vitia, maxime vero lucubrationibus, debilitaſſe ventriculum: quare huic mederi cupiens proprio conſilio vinum abſynthio & agrimonia medicatum in uſum voco & quotidie aliquot cyathos haurio. Altero ſtatim die per totum corpus emicabant efflorentiæ urticatæ, miro & intolerabili pruritu moleſtæ, quibus cito abolendis feliciter adhibebatur ſcarificatio: & febris decurſus, legitime ex hoc tempore tractatæ, de reliquo ſatis tolerabilis & absque hac moleſtia fuit.

In noſtra ægrota malo conſilio accidit ut leve hoc ſymptoma, cui ab initio facile fuiſſet mederi, empiricis curationibus in pejorem ſtatum deduceretur. Illud enim decoctum radicum helenii cum cereviſia paratum & nimis diligenter potatum humorum maſſam magis commovit & ad excretionem cutaneam ſtimulo fuit. Notum certe eſt medicis, & jam a longe tempore obſervatum, quantum incommodi decocta calidiorum ſimplicium, præſertim reſinoſorum, poſſint inducere, ſi incongrue dentur & diutius continuentur. Audiamus practicum ſolertem Henricum ab Heer Obſ. medic.

XXII.

XXII. p. m. 201. Sæpe, inquit, obſervavi melancholicos, quibus hepar æſtuabat, nimio guajaci uſu elephanticos factos, alios, qui calidiori eſſent hepate, niſi dilutiſſimum potum ſumerent, eumque ex ligno longe a cortice remoto concinnatum, icterum, aliaque mala ſæviſſima ſibi peperiſſe. De helenio autem notum eſt, eſſe radicem ejus, ſi qua alia, reſinoſam: quare facile animadvertitur quantum ad exagitandos humores, jam ad excretionem in ſuperficie corporis vergentes, decoctum largius potum valuerit, uſu præſertim ejus in tertiam hebdomadem continuato, & natura ad viſciditatem lymphæ in cute deponendam inclinata.

Quare hunc affectum pro maximo exemplo habeo, quantopere morbi benigni in moleſtiſſimos & ſatis contumaces mutari poſſint, ſi incongruis remediis illi tractentur.

OBSERVATIO CCXXXV.

DN. D. JOH. HENRICI SCHULZE.

Pædarthrocace pro luxatione falſo habita & fruſtra curata.

MEnſe Julio MDCCXX. anni ineunte ſecui puerulum, qui nuper annum quartum ingreſſus erat, & febre continua deceſſerat. Erat autem viri honorati filius; qui mihi aperiendum illius corpuſculum permittebat, quoniam ille ſuperiori æſtate ſubito claudicare cœperat, &, quod maximum eſt, nullo ſenſibili dolore vel lapſu vel violentia, quod quisquam meminiſſet, prægreſſis. Nam quum antea, quantum ferebat illa ætas, greſſus ſatis firmos & promtos faceret, imo deambulare continuo vellet: numquam animadverſum eſt vel minimum pedis vitium. Aliquo die ad inviſendos amicos in proxime ad hanc urbem ſitum & vix mille paſſibus diſtantem pagum una cum domeſticis aliis dimittitur: ubi

lætus & alacris degit, obambulat & in conſpectu amicorum ludens diſcurrit. Veſperi ſimul domum redeunt, & ancilla, quæ humeris portare illum volebat, impetrare ab eo non poterat, ut ſe geſtandum ipſi permitteret. Adeoque maximam viæ partem pedibus ſuis perfecit: per illud tantum ſpatium, quo per ſuburbana & urbis loca, usque ad parentis ædes, eundum erat, geſtatus fuit.

Quum domum attigiſſent, & ancilla ipſum ad portam depoſuiſſet, usque ad fores cubiculi, ubi avia ipſius erat ipſumque excipere volebat, progreſſus eſt. Cum autem fores ingreſſuro per unum gradum lapide ſtratum adſcendendum ſit: isque puerulus alias, nemine adjuvante vel ſuſtentante, facile illuc adſcendiſſet; nunc ſe excuſabat his verbis: mea avia ſcandere non poſſum. Nemo ſiniſtri quicquam ſuſpicabatur, ſed omnes interpretabantur laſſitudinem motione corporis diuturniore prægreſſa contractam: neque puer de ullo dolore conquerebatur. Sequenti die animadvertitur claudicatio, pesque ſiniſter dextro apparebat aliquanto longior, absque tamen diſtorſione aut in alterutrum latus propendentia notabili. Inquiritur accurato ſtudio, omnesque, quibuſcum altero die fuerat, examinantur, ſi quid forte reſcire poſſet, quod puerulo accidiſſet: ſed nihil de aliqua vel minima violenta causſa explorari potuit.

Committitur pueri curatio chirurgo cuidam, qui luxationem nullam ullibi potuit deprehendere. Ipſe, quoniam in iisdem eram ædibus, ſæpius adfui & accurate tunc conſideravi locum, ubi luxatum pedem ſuſpicabantur aliqui: ſed luxationis certum ſignum nullum cognovi. Dolorem autem ſentiebat puer quoties digitis fortius explorabamus locum, quo os femoris oſſi iſchii inarticulatum eſt: illumque ſenſum ejulatu ſignificabat. Nihil autem tumoris, nulla rubedo partis, nulla exſtantia ſentiebatur, & poterat os femoris ad omnem motum ipſi naturalem æque bene & facile flecti, quam in altero pede ſano.

Quo-

Quoniam igitur nulla deprehendebatur luxatio ; pes tamen ille tam ſubito longior ſocio pede factus erat : nihil ſuſpicari aliud poteramus , quam decubuiſſe ad hanc articulationem aliquam materiam , quæ caput oſſis femoris in ſuo receptaculo , quod acetabulum dicunt, commode abdi & contineri non ſineret. Hoc fine adhibebantur externe , quæ diſcutere illud , quod ibi decumberet , poſſent : ſed parum proficiebatur pesque ille notabiliter macilentior evadebat. Puer deambulare inter hæc , ut claudicantes poſſunt , valebat : imo per ſcalas etiam in alteram domus contignationem ſæpe ſolus adſcendebat , ut dolorem a motu deambulatorio excitari nemo cognoſceret : de reliquo etiam ſatis bene & naturaliter omnia ſe habebant, edebat, concoquebat, dormiebat, & , quæ peculiaris in illo erat gratia, libentiſſime & feſtive confabulabatur : ſic ut nullum morbum, ſi pedis vitium demas, in illo cognoſcere liceret.

Hic erat rerum pueruli hujus ſtatus usque ad auctumnum ſuperioris anni , quo pes adfectus magis magisque elongari cœpit , & inceſſus difficilior videbatur , ut puer ipſe ſegnior ad deambulandum fieret , geſtarique mallet. Erat vero homo in arte medicina plane empiricus , qui aſſeverabat luxationem factam , & caput oſſis femoris ex ſede ſua remotum eſſe, ſeque puerulum brevi reſtiturum pollicebatur. Curationi igitur illius traditur , qui emplaſtris, inunctionibus , tractione & quæ alia ſunt, miſerum puerum neſcio an magis excruciaverit, an curaſſe illum dicere debeam. Effectus is fere fuit primus , ut puer, qui antea ſine dolore claudicabat, nunc vix pedem , niſi adhortationibus & omnis generis perſuaſionibus compulſus, movere vellet, nec facile ad greſſum tentandum ſine lacrimis veniret.

Juſſerat enim ille vir pedem ſæpe movere & greſſum tentare , idque puero ad reſtitutionem ſaluti fore prædixerat. Totam autem rem brevi confectum iri pollicebatur, eo potiſſimum argumento ductus , quod nunc femoris articulatio reſtituta

ſtituta videbatur, poſtquam pes, qui antea longior revera erat, eandem longitudinem cum ſocio pede habere cœpit. Quominus autem promte ambularet puer, in cauſa eſſe putabat pedis debilitatem atque macilentiam, quam ceſſuram remediis & tempori ſpes erat. Et ſane etiam ceſſit, nam ante ultimum morbum parum inter ſanum pedem intercedat diſcriminis, ſi filo menſuram ambitus inſtitueremus, & diſſecantes ſatis magnam pinguedinis copiam offendimus.

Interea feſtivus antea puer nun plane triſtis & taciturnus evadebat, nihilque magis extimeſcebat quam illud tempus, quo ad ſuum Podalirium mittendus erat. Quumque inter hæc hyems ac ver transactum eſſet, ſupervenit illa febris continua ſatis acuta, quæ ipſum miſeriis ſuis ereptum vitæ meliori tradidit, mihique occaſionem dedit cultro viam ad ſcrutinium accuratius male affecti femoris pandendi. Socium ſe mihi in hoc labore præſtitit D.D. BASS, Medicinæ Profeſſor Extraordinarius, quem propterea advocabam, quod ipſum chirurgicis atque anatomicis rebus præcipue occupari noveram, atque a multis annis mihi ſe amicum ac ſocium ſæpe in hujusmodi exercitationibus tribuerat. Primo autem manifeſtum erat pedem ſiniſtrum, qui male affectus & ſocio longior antea fuerat, nunc ad digiti fere latitudinem dextro eſſe breviorem. Quum removiſſemus integumenta femoris communia & muſculos etiam diſſecuiſſemus, ut jam via promta eſſet ad ipſam oſſis femoris articulationem conſiderandam, invenimus ligamenta illa, quibus caput oſſis femoris coxendicis oſſis acetabulo conjungitur, integra & illæſa, tactu autem ſentiebamus materiam mollem, ferme ad juglandis magnitudinem ibi ſubtus deliteſcere. Cultro igitur quam cautiſſime ſeparamus in loco ſuperiori illa ligamenta, ubi ſtatim prorumpebat materia cerumini aurium conſiſtentia & colore ſimillima, fibris quibusdam intermixta; præter quam etiam effluebat humiditas fuſci coloris, cujus quantitatem duarum fere unciarum æſtimabam. Proxime itaque conſiderabamus reliqua,

ut

ut originem ac fontem hujus extravaſati humoris invenire-mus.

Hac intentione os femoris ab illis ligamentis totum reſecamus, quo facto ſponte ſua ex acetabulo exibat, nobisque copiam faciebat tum ſe, tum vero etiam illam cavitatem penitus conſiderandi. Et quidem in oſſis femoris capitulo nihil ſupererat cartilaginis ejus, qua naturaliter contegitur, & ad facilem motum aptatur. Totum autem erat aſperum & inæquale, rotunditateque ſua ad notabilem partem privatum. Nullum veſtigium teretis illius ligamenti, quo oſſi coxendicis implantatur, ſupererat. Eadem erat facies ipſius illius loci, cui caput illud inſeritur: neque enim ibi veſtigium ligamenti teretis neque cartilaginem obſervare licebat, niſi in ſuperiori ejus parte admodum pauxillum. Reliquam omnem corruptio illa abſtulerat, totamque ſuperficiem inæqualem reddiderat. Dum extergenda ſanie occupamur, obſervabamus aliquem e loco ſuperiori affluxum, atque inveniebamus ſinum ſupra os coxendicis ab acetabulo excurrentem, unde porro deſcendentem illum ad pelvim proſequuti ſumus, ejusque cavitatem tantam deprehendimus, cui digitus poſſet inſeri.

Ut vero hanc etiam cavitatem ulterius exploraremus abdomen aperuimus; peritonæum vero nondum pereſum, ſed ſub illo cavitatem hanc prorepſiſſe, intusque tam latam vidimus, quanta fere eſt duorum pollicum latitudo. Reliqua abdominis viſcera fugitivo oculo luſtrantes nihil læſum aut ſingulariter corruptum invenimus; nihilque porro obſervavimus, quod ad illam, quam indagabamus, corruptionem intelligendam facere poſſet.

Ex hac ſectione clare cognoſcebam puerum hunc laboraſſe illo affectu, quem M. Aur. Severinus ſub nomine pædarthrocaces peculiari libello deſcripſit, qui pars eſt operis de recondit. abſceſſ. natura. Alii ſpinam ventoſam dicunt, etſi ipſe

Digitized by Google

ipſe Severinus aliquam diſtinctionem hic ſtatuit ; & pro diverſis affectibus habet. Vere hic accidit, quod laudatiſſimus Autor Cap. XVI. ſcribit: articulis infeſtum eſt vitium, adeo, ut ignaris hominibus oſſis luxati ſpeciem præbeat; qua propter ad repoſitum capituli contrectata pars exaſperatur. Quare pes affectus initio prominuerit, ſeu longior altero fuerit, cauſam eſſe puto ipſum capituli oſſis femoris tumorem, qui mali principium fuit: brevior autem redditus fuit illius hominis induſtria, qui, quum os luxatum ſe reponere velle profiteretur atque conaretur, atterendo ad vicinas partes effecit, ut, quæ carioſa valde erant comminuerentur.

Acceſſit illa ad deambulandum crebrior compulſio, ex qua factum eſt, ut partes aſperæ exulcerati capitis oſſis hujus fricando etiam male afficerent ipſa oſſa, quæ ad acetabulum ſic dictum concurrunt. Sanies, quæ effluxit ex illo oſſe primario læſo, etiam porro ſua acrimonia egit in partes vicinas ſibique illum ſinum, de quo dictum eſt, efformavit, oſſaque, quæ contigit, carioſa reddidit. Quod vero ille ſinus ſub perioſteo adſcendit, & dorſo oſſis coxendicis ſuperato, cavitatem ſibi ſub ipſam pelvim penetrantem formavit, id ſine dubia factum eſt dum puer ſupinus noctu & per plures dies, quibus febri affligebatur, decubuit.

Illud in hoc caſu ſingulare eſt & admirandum videtur, quod in puerulo antea ſaniſſimo illa ægritudo pedis ſimul ac ſemel cœpit, & cum elongatione ejus notabili conjuncta fuit. Multum diſputat laudatus Severinus utrum hoc mali genus per influxum, an vero per congeſtionem fiat, id eſt, an ſubito & cum aliquo impetuoſo affluxu, an vero ſucceſſive, tarde ac citra impetum generetur: tandemque concludit per congeſtionem magis fieri hos abſceſſus, quam per influxum. At vero hic caſus credere nos jubet, poſſe etiam ſubito oriri hoc vitium. Cauſas ejus explicare non audeo. Severinus obſervat quod pædarthrocace poſt recurrentes (retropul-

tropulſas vel retrocedentes) variolarum, morbillorum, ceriorum & achorum, lactuminis, ut dicunt, ac tineæ negatas imperfectasque repurgationes ſuccedere ſolita ſit. De his cauſis ſollicite inquiſivi, nec ullam earum prægreſſam eſſe comperi. Quum de variolis & morbillis quærerem, illud ſingulare mihi pro certo affirmatum eſt, hujus pueri neque matrem, neque matris ſororem, utramque jam adulta ætate defunctam, neque aviam, neque aviæ plures ſorores, quæ viridi ſenectute adhuc vigent, his morbis umquam correptas, hancque familiam jam ex longo tempore habitam eſſe ab hoc tantum non omnibus extimeſcendo in noſtris regionibus morbo immunem. Aliquid ad provocandum malum feciſſe diuturniorem & longius continuatum motum vero videtur ſimile: qua vero ratione ſolus ſuffecerit, quum alias hic morbus revera ſit in noſtris terris rariſſimus, & multi tamen pueri in motu excedant, id me non conſequi fateor. Forte recurrendum eſt ad teneritudinem oſſium in hac ætate, & ſuſpicandum tam crebram agitationem capitis oſſis hujus effeciſſe, ut copioſior hic eſſet humorum affluxus: hunc autem affluxum fuiſſe ſubito ſedatum, quum ancilla illum humeris ſuis imponeret, ibique quieſcentem per ſuburbana & urbis partem ad parentis ædes, ſera jam veſpera & frigidiori reddita aura, reportaret. Sed ut initium ſubitum fuit: proinde tamen non nego per congeſtionem deinceps incrementa ſumſiſſe malum illud, tumoremque adauctum fuiſſe: quod clare licuit cognoſcere quoniam auctumni initio ſiniſtri pedis elongatio multo magis conſpicua fuit, quam initio fuerat.

Digitized by Google

OBSERVATIO CCXXXVI.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De aſcitica puella ex improviſo ſanata.

MErcatoris cujusdam Lipſienſis filia, ſex annorum hydrope aſcite per 3. & ultra annos laboravit, nec unquam ab ullo remedio levamen, multo minus curationem obtinere potuit, quare malum per annum fere pro deplorato habitum eſt, & nulla amplius remedia exhibita ſunt, contigit autem, quod ſub ſomno tandem ex improviſo, ſine ulla cauſa apparente, magna aquæ vel ſeri extravaſati in cavo abdominis copia excreta, puella mane perfecte ſanata ſine ullo remedio exhibito ſurrexit, & per 6. jam annos pancratice vixit.

OBSERVATIO CCXXXVII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De felici melancholiæ hypochondriacæ ſine ullo remedio ſolutione.

FOEmina quædam 64. annorum melancholico-cholerici temperamenti per 18. annos melancholia hypochondriaca obſeſſa, per quod annorum ſpatium multis, variorumque Medicorum, auxiliis uſa, ſine exoptato tamen ſucceſſu, quare per 5. annos ab omnibus, deſperata quaſi ſalute, remediis penitus abſtinuit, quod pertinaciſſimum ac moleſtiſſimum malum ſponte ſua hanc bonam fœminam deſeruit, nam de nocte aliquando contra conſuetudinem adeo diuturnam bene quieſcens & dormiens per ſomnum quaſi circa præcordia levamen ſenſit, ex quo mane integra, ſana, contenta, ac hilaris e lecto ſurrexit, & per 3. jam annos integerrime per

DEI

DEI gratiam vixit; atque nullam evidentem cauſam hujus felicis ſucceſſus ac improviſi neque ea, neque ii, qui curam ejus geſſerunt indicare poſſunt.

OBSERVATIO CCXXXVIII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De ſingulari melancholiæ hypochondriacæ ſolutione.

IN alia fœmina 50. circiter annorum, & ſanguineo-phlegmatici temperamenti, alia hujus mali ſolutio, minus tamen felix, obſervata eſt; nimirum hæc per multos annos melancholica, hypochondriaca, moleſtiſſimam & anxiam vitam egit, omniaque auxilia tentavit, ſed licet cum levamine quodam, quandoque, ſine tamen plenaria in integrum reſtitutione. Poſteaquam aliquoties ira, quamvis leviter ſaltem commota eſſet, de nocte derepente ſineque evidenti cauſa paralyſi manum pedumque correpta, ex quo a priſtino malo, hypochondriaco nempe, libera penitus per duos jam annos manſit, manibus pedibusque tamen adhuc capta.

OBSERVATIO CCXXXIX.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Calculo, in urethra nato, & in veſicam recurvato.

VEtula 76. circiter annorum per plures annos obſtructione urinæ laborans, quæ ſubinde debitis remediis ceſſavit, ſed ultima vice per 7. dies duravit, & nullis remediis ſolvi potuit, & ſic mortua eſt. In cujus cadavere aperto calculus oblongus in urethra natus firmiterque ipſi accretus & veſicam usque recurvatus inveniebatur.

OBSERVATIO CCXL.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Paralyſi palpebrarum.

VAriæ particulares paralyſes in foro medico notæ ſunt, quæ hanc & illam corporis partem & nervos, qui ad eos pertingunt, occupant. Inter quas non ubique obvia eſt ea, quæ palpebras afficit, quæ in ruſtica annoſa, in pago, ad quem duarum horarum itinere Lipſia itur, videre eſt. Multum enim laxatæ propendunt palpebræ, & adlevari nequeunt, & oculi rubent, continuoque illacrymantur. Paſſa eſt hanc paralyſin ante 4. annos ira præter modum concitata. Qua occaſione reor, ſicuti variæ dantur paralyſes quæ externas & oculis ipſis patentes partes lædunt, ita & dari poſſe varias internas partes, has & illas ſic corrumpentes.

OBSERVATIO CCXLI.

DN. D. CHRISTIANIS MICHAELI ADOLPHI.

De mira cerebri in anguſtum compreſſione.

PArturiens 39. annorum ſucci plena, ſanguineo-cholerica, paſſionibus hyſtericis ſubinde præſertim tempore ingravidationis obnoxia inter partus labores, ex niſu fortiori & intempeſtivo apoplexiam lethalem ſibi conciliavit. Aperta poſt mortem calvaria conſpectoque cerebro plexus choroideus ruptus, extravaſatus ſanguis cerebrumque in anguſtum notabile ſpatium compreſſum conſpiciebantur.

OB-

OBSERVATIO CCXLII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

Vermes ordinario luem veneream comitantur.

QUotquot lue venerea affectos hinc inde vidi simul eos vermibus in Ventriculo & Intestinis lumbricis scatere deprehendi, sine dubio ex illo quod sanguinis circulus lentior sit & balsamo omni is destituatur illorum, & adeo corrumpatur, ut in vappam quasi abeat, unde & lympha & bilis fiunt viscidiores & totus habitus cachecticus mox eam comitatur, unde etiam in aliis cachexiæ speciebus putredines non raræ & verminosa propago familiaris. Imo secundum alias bene multos luem veneream totam quantam vermibus scatere habetur.

OBSERVATIO CCXLIII.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

Salia Volatilia Oleosa in hæmorrhagiis compescendis admodum proficua.

COntra vulgarem Practicorum opinionem occasione casus cujusdam & discursus quondam super eundem cum alio Medico habiti hic etiam omni asseveratione affirmo salia volatilia oleosa, qualia optime ex Tinctura Tartari, Spir. Salis Ammoniaci & similibus Ol. macis, menthæ, melissæ, anisi, de cedro &c. parantur in cohibendo sanguinis impetu & subortis hæmorrhagiis symptomaticis sistendis fida & tuta satis esse & optima remedia, quoniam ea egregia donata sunt virtute tonica & spasmos sedante, obstructionesque internas simul solvente; hi enim, causæ præcipuæ sunt circulationis turbatæ, & inæqualis, atque sanguinis congestionum ac tandem

eruptionum. Ast circumspectus quoque sit eorum usus. Etenim hic modus circa eorum exhibitionem est tenendus ut parciori dosi, sed crebriori propinentur, & dempta prius plethora, & febris forte magnæ orgasmo composito. Hoc modo exhibita minime existimandum est ea sanguinem nimis commovere, ipsique orgasmum & turgescentiam verendam inducere, quod non est universale, sed tantum, ut modo est indicatum de plethoricis valet, & ubi in magna quantitate ingeruntur vel febris magna corpus occupat.

OBSERVATIO CCXLIV.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Inflatione tympanitica pertinaci V. Sect. in pede curata.

FOEmina, Vidua 56. annorum, sanguineo-phlegmatici temperamenti, vitam sedentariam agens & laute sat vivens, a cessante per ætatem mensium fluxu subinde angustias præcordiorum, phlogoses & hæmorrhoidum molimina experta, atque præsertim inflatione abdominis tympanitica molesta cum ructibus frequentibus & alvi segnitie vexata, per 8. decursum annorum, a variis Medicis, etiam multis empiricis & mulierculis præscripta resolventia, carminativa multa in copia hausit, sæpius purgationes easque sat fortes sæpiusque clysteres pro alvi segnitie admisit, quæ vero omnia molestam hanc abdominis inflationem auferre minime potuerunt, saltem reliqua symptomata ad tempus lenire valuerunt. Tandem circumstantiis & præsertim diætæ regimine rite pensitatis largam satis in pede venæsect. instituendam curavi, ex quo inflatio hæc abdominis penitus sine aliis remediis internis carminativis sic dictis, penitus cessavit, ac per 4. annos usque ad vitæ finem libera ab ea mansit. Unde concludendum nec omnem semper

Digitized by Google

ſemper ejusmodi inflationem, uti vulgo fertur a flatibus eſſe, nec omnem per carminativa curari.

OBSERVATIO CCXLV.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Venæſectionis utilitate in ſuppreſſione urinæ.

EAndem utilitatem, quam Venæ-ſectio præſtat in urinæ ſuppreſſione vidi in Viro Juvene 24. annorum euſarco, ſucci pleno & ſanguineo-cholerico, qui quandoque urinæ ſuppreſſionem expertus & aliquando præſertim ægerrime hac detentus ſe habens, adeo ut ad 7. usque diem urinæ ſuppreſſione periculoſiſſime decumberet ac ab omnibus remediis internis pariter ac externis nullam ſolutionem aut evacuationem urinæ conſequi potuerit. Tandem meo ſuaſu Venæſectionem die nimirum ſeptimo in pede adhibuit, ex quo elapſis duabus horis copioſiſſime profluxit.

OBSERVATIO CCXLVI.

DN. D. CHRISTIANI MICHAELIS ADOLPHI.

De Guſtu abolito ex caſu ab alto & exinde ſyncipite læſo.

FAber lignarius 36. annorum robuſtus ſatis ac vegetus trabes in ædificio quodam configens ex alto in ſynciput cecidit atque in eo periculoſam læſionem paſſus, quæ feliciter curata eſt, adeo ut per 4. annos integra fruatur ſanitate, ſed guſtus ex caſu (læſis ſine dubio ſingulariter nervis) plane abolitus eſt. Mirum hinc videtur, quod guſtus organon in lingua, & in ea papillæ nerveæ conſtitutæ ſunt.

OBSER-

OBSERVATIO CCXLVII.

DN. D. LUCÆ SCHROECKII.

Urina chylosa.

VIr stemmate meritisque in patria nobilissimus, temperamento sanguineo-phlegmatico cæterum corpore robusto præditus, in juventute abstemius, aquæ potu contentus, largiori autem ciborum esui indulgens, progressu temporis vinorum generosorum quandoque liberaliori potui adsuefactus, satis prospera tamen valetudine aliquandiu gaudebat; sensim dein obesior factus, sedentariam vitam amabat; & variis morbosis, interque eos nephriticis ac hypochondriacis insultibus ansam suppeditabat, urina alba & chylosa semper adparente. Quibus licet conveniens medela, non sine exoptato, ast inconstanti successu, fieret, tandem accedente anorexia, vomitu, & omnimoda virium prostratione, placide, anno ætatis quadragesimo tertio, animam Creatori suo reddidit. Cadaver cultro anatomico apertum, pingue admodum, ast exsangue comparuit; ventriculus laxus, sine plicis, & intus lividus erat; qualis etiam facies in intestinis occurrebat; ren sinister itidem flaccidus; cujus ureterem prope ejus ingressum in vesicam, occupabat calculus amygdaliformis, pondere grana LIV. æquans, albicans, tam arcte ureteri infixus, ut ope cultri exscindi debuerit; ren dexter erat maximus, fere totus membranosus, tubuli ejus ampli & valde crassi; in quibus, ut & in pelvi, præter albicantem viscosam materiam, & sabulum, calculi ejusdem coloris, ultra quadraginta, viginti sex &c. granorum pondere, & unus magnus, quasi rotundus, pilæ lusoriæ magnitudine, cum appendice scyphiformi, pondere unciam unam, drachmas quinque, cum granis quindecim latebant, omnes albidi, tophacei, asperi, angulares, partim plani; vesica itidem humore simili, qualis cum urina excerni consueverat, scate-

ſcatebat. Hepar mediocri magnitudine gaudens, externe rubrum & ſano ſimile, intus autem in ſuperiori parte nonnihil ſcirrhoſum, reliqua vero ſubſtantia flacceſcebat, atque ad diſſolutionem pronum erat, veſicula fellea humore viſcido & amurcam referente repleta; ſplen magnus, quadratæ figuræ, externe quidem bene conſtitutus, interne ad diſſolutionem itidem diſpoſitus videbatur. Pulmones nonnihil lividi, in dextro latere coſtis arcte adnati, in parte inferiori ſuccum craſſum puriformem plorabant, cor reſpectu corporis reliqui, utpote proceri & toroſi, parvum ac flacidum adparebat. Veriſimile eſt, ob largum ciborum, inprimis non adeo ſemper ſalubrium, eſum, & ventriculi inſecutam debilitatem, crudiorem chylum fuiſſe generatum, qui cum ſanguine ad renes itidem debiliores delatus, ibidem partim cum ſero urinario prodierit, partim in renibus ſubſiſtens in calculoſum concrementum abierit.

OBSERVATIO CCXLVIII.

DN. D. JOHANNIS KANOLDI.

Biographiæ medicæ ſpecimen.

Biographiam eſſe Sermonem de vitæ alicujus geſtis atque eventibus, notum eſt cuilibet. Hanc, quæ moralibus alias clauditur terminis, medico hac vice vindico foro, ideo quod ea complectatur vitæ deſcriptionem juxta motuum morboſorum eventus atque ſucceſſus, a vitæ primordiis, in ſenectutem & finem vitæ usque, adeoque medicæ omnino conſiderationis exiſtat. Utilitatem ſtudii hujus res ipſa profitetur; ſiquidem qui Naturam ægri exquiſite noſſe præſumit, (dicunt, er kennet ſeine Natur von Grund aus,) non aliunde revera, quam hiſce ex fontibus, neutiquam ex urinæ ſorditie, (ut vulgus fallitur,) nec ex ſolis medicamentorum effectibus, de-

promere tenetur rei cognitionem & ſcientiam, ex motuum nempe morboſorum longinquis æquè atque multiplicibus, ſed ſub maxima ſæpius varietate tandem ſimplicibus, ſucceſſibus. Neceſſaria ſane ea eſt, ſi ulla alia, fientium in medicina rerum cognitio, tum formandi veri pathologico-ætiologici conceptus, tum ſane practicæ operationis ſcopo: morborum enim plurimorum, ſponte ſuborientium, ſucceſſus, internam ſequuntur diſpoſitionem, neutiquam tumultuarios, fortuitos & extraneos inſultus, & qui ſæpius, ex diverſis etiam morborum ſchematibus, ægrotant, non vagam certè & peregrinam, ſed dependentem ut plurimum atque conſobrinam patiuntur afflictionem, quæ præcedaneum alium magis vel minus remotum jure ſucceſſionis agnoſcit atque reſpicit laborem. Uno eloquar verbo: morbi plurimi ſuccedunt ex diſpoſitione aliqua morboſâ, domeſtica, cujus fundamentum eſt toleratus olim morbi, & ſpecialiter Excretionis, alicujus eventus, ex quo poſthac in ſeros usque annos deſcendunt atque conſpirant ſchemata reliqua, quorum medicationem non niſi habito ad antiquos fontes reſpectu efficaciter agites atque peragas.

Exemplar hac vice ſiſtere placet in viro, pluribus & multiplicibus per ætatem afflictionibus tum eructatoriis, cruſtæ lacteæ, achoribus, Fluxionibus aurium, oculorum, Scabiei, Febribus, urinariis, &c. tum eluctatoriis, congeſtoriis & reſtagnatoriis, motoriis, Anaſarcæ, Cephalalgiæ, Eryſipelati, vertigini, anguſtationibus præcordiorum, Flatulentiis, &c. expoſito; quas ſi tumultuario conſpectes oculo, inconditum & infide cohærentem nanciſcaris conceptum theoreticum; ſi verò retro ad diſponentes invicem deſcendas naturæ motus, aliam ſanè, veram, connexam, acquiras & cognoſcendi & agendi certitudinem atque ſcientiam, qua varios quidem ægrum affectus, ſed unam intentionis Naturæ normam & ſcopum, Affectum generatim unum atque ſimplicem toleraſſe atque exhibuiſſe palam fit.

Vir

Vir scil. 49. 50. ann. (ex quo quorsum posthac evaserit, ignotum,) natione Alsatus, opificii sutorii, temperamenti cholerico-sanguinei, habitus satis pleni, vitæ ab infantia activissimæ, agilissimæ,

I. In *Infantia*, ad *pueritiæ* annum 14. cum crusta lactea & Achoribus graveolentibus fere perpetim conflictatur; Hæmorrhagias vero nunquam, nec ea ætate cephalalgias, vertiginem, nec quicquam morbidi passus. Cessantem experitur an. 15. achoraceam seri excretionem.

Abhinc II. per *Adolescentiam & in juvenili ætate* graviter vertiginosus evadit, ita ut alta scandere, citra præsentaneum lapsus metum non valeat: in patria etiam aliquando urinæ incontinentia, cum scissionibus corripitur, cum sensu in lumbis fluctuatorio, als wenn etwas mit Wasser angefüllet darinnen schwuckerte, wobey er das Wasser gar nicht halten konte, sine tamen calculi excretione, sed cum sabulo ita dicto rubro, in vitro adhærescente, quod posthac extra patriam copiose secessit. Accedente hinc, dum opificii ergo Alsatia vinosa relicta, Germaniam cerevisiariam viseret, spissiore potu & crassiore cibo, ex cibis maximè dyspeptis, præc. Francofurti, (besonders von dem vielen harten geräucherten Rind-Fleisch, Salate, u. d. gl.) usu, perpetuo fere abhinc valetudine adversa premitur, emaciatur, debilitatur, appetitus cadit, affligitur fere indies angustia & pressionibus mox colli, mox præcordiorum, mox & præcipuè ventriculi, maximè post sumtos cibos; incedunt leves interdum æstus & horripilationes, cum tussiculatione, ejectione muci non pauci, ita ut Phthisicum se esse persuadeatur. Francofurti simul, ut & in Ducatu Wirtenbergico, & præcipue. Lipsiæ pluries scabiem gravissimam patitur; item flatulentias, aliquando gravissimam obstructionem alvi, item dorsi dolores, angustias & anxietates præcordiorum. Febribus in Germania multis & multiplicibus tentatur, aliquando Quartana per dimidium fere annum, nec minus Anasarca, Cephalalgiis simul

Digitized by Google

ſimul frequentiſſimuis: poſt prandium nihil quicquam potulentorum aut juſculentorum, citra languorem, marceſcentiam, & incaleſcentias manuum, preſſiones ventriculi, & Flatulentias, niſi demum alta veſpera aſſumere valet.

III. In *juvenili præcipuè ætate* circa ann. 26. menſæ aliquando aſſidens, dolore aurium corripitur, ſuccedit tinnitus, privatur uſu auris, ſurdeſcit: videbatur quaſi lamella auribus apposita, als wäre ein Blätlein vor den Ohren; vagatur affectus mox in hanc, mox in alteram aurem; tandem ſuccedit fluxio ex aure materiæ copioſæ, primo prunæ quaſi ſanioſæ, tandem albeſcentis, fœtentis bis ſæpe per diem effluxit copia, extergenda linteaminibus: Ante effluxus hujus eventum laborabat ſemper Cephalalgia gravativa, oppletiva, dolorifica; poſt effluxum verò factum levabatur caput, auris verò pruriebat, imo dolebat, & ſcalpta ichorem fundebat; audiebat tamen. Quamdiu fluxio hæc ſibi conſtabat, bene habebat; quandocunque verò morbo aliquo detinebatur, nihil fluebat, aut fortè rectius, quando fluxio ſupprimebatur, morbo aliquo laborabat. Invaluit verò hæc fluxio præcedens ex eſu inconvenientium, maximè ſuillæ, non verò bovinæ, unde pruritus auris, ſcalptio, fluxio. Poſt duos circiter abhinc annos hæmorrhoidum turgeſcentiam incurrit; gravis nempe adeſt ardor in inteſtino recto, ita ut ſedere vix potuerit, frequens alvi excretio, exturgeſcunt hæmorrhoides, ſie hängen ihm weit heraus, daß er ſie gar hat wollen wegreiſſen; mitigantur tandem unguento quodam luteo applicato. Interim continuat aurium affectus poſthac per 13. 14. annos.

IV. *In virili ætate*, annorum forte 38. 39. cum deſineret iſta aurium fluxio, corripitur, & hucusque ſæpiſſimè detinetur, Cephalalgia gravativa, preſſoria, oppletiva, ut apoplexiam metuat. Auditus abhinc hebetatur; imo ſæpius, oculis inflammatio, ardor, rubor, dolor, effluxio aquei humoris obtingunt. Incedit etiam aliquando in dextro

tro capitis latere erysipelas, cum sensu ardoris, sed levioris. Imo Febres frequentiores abhinc incurrit, curatus interdum larga Venæsectione, more Gallorum. Nec Venæsectiones solum frequentiores, sed etiam purgationes adhibuit; quibus ultimis aliquantisper alleviatus fuit. Intermisit vero posthac evacuationes istas. Ad sudationes copiosas olentes, simul urinæ sordidæ ejectiones proclivis: interdum Diarrhæis obnoxius; nec minus tussibus mucidis. Circa annum ætatis 43. 44. susurrus capitis incedit; diffunditur hic sensus in capite molestus deorsum, & nucha rhevmatico sensu detinetur, qui magis ad humeros tendit; durat hæc molestia, sub languescentia virium ad annum ætat. 46. quo succedit Rheumatismus Axillæ & Colli. Levato hoc post dimidium anni, incedit vertigo, vesperi semper affligens, post sumtos 2. 3. potus; affligit in lecto decumbentem, somno tamen obrepente evanescit: succedunt posthac Quartanam Febrem; & sopita vel supressa ea, quotidianam, post esum raphani cum butyro. Accepto purgante graviter ἄνω καὶ κάτω evacuatur, unde Febris cessat, raphani esu tamen abstinere cogitur. Annorum circiter 47. 48. circa Nativitatis Festum incedit ipsum vehemens pruritus scroti, qui ultra 2. annos (ad ann. ætat. 50.) continuat, & aliquando fere intolerabilis, daß er kratzen muß, bis das wilde Blut weggehet: tandem post 2. annos, mense Febr. remittit hic pruritus, exorta in Femore pustula grandi, ein grosser Blut-Schwer, daß er fast dafür nicht gehen kan. Devorato halece, gravi corripitur tussi sicca cum asperitate faucium. Antehac, anno abhinc citius, iterum ardor in hæmorrhoidibus molestissimus, qui tamen à supra illo citato tempore non redierat hactenus; evanescit tamen ex usu pulverum nitroso-cinnabarinorum. Succedit iterum strepitus in aure sinistra, quasi sonitus pst, pst, pst; & cum hyeme refrigeraretur dolore dorsi versus hypochondrium sinistrum affligitur, ita ut respirare liberè non valeat; mox dolor humero,

meros, mox coxendicem occupat: jungitur tuſſis; urina mox virideſcens, mox nigreſcens, mox lutoſa, plerumque ſordidiſſima: vertigo interrcurrit: dolor interdum cor apprehendere videtur: copioſo ſudore levatur. Allegato anno circiter ætatis 47. 48. autumno Febre tertiana tentatur, cum largiſſimo ſudore, fœtidiſſimo, & urinæ frequenti conatu, paucis tamen ſemper ſecedentibus guttis, rubicundiſſimis; leviter miteſcente Febre, ſequitur poſt ſternutationem frequentem Tuſſis, ejecto multo muco tetri coloris; exulcerantur labia: ad lene laxans vehementer evacuatur, ad tertium usque diem; evaneſcit tandem Febris bene evacuato corpore & Venæſectione ultimo admiſſa. Poſthac cum iſto viro quid rerum geſtum ſit, non experiri licuit, curam ingratiſſimo effugiente, unde biographiam noſtram ulterius, & forte ad finem vitæ, ſi mihi ipſi illum attingere contigerit, producere non vacat. Satis tamen illius eſſe autumo, pro ſchemate, quo motuum ſeroſorum multiplices valde & proteiformes ſucceſſus alternationesque à prima infantia in quinquageſimum ætatis annum usque ſatis pateſcere confido.

Rumpe, quæſo, nexum, neglige initia, agita ſolitarium hunc vel illum inſultum; quid tunc niſi incerti, vagi, precarii mox de ſcorbuto, mox de acrimonia, mox de tumultibus ſpirituum ſylveſtrium, mox de abſtruſioribus qualibuscunque aliis cauſis conceptus ſuppetant atque cogitationes? Cum qui attentiore univerſas motuum iſtorum, à prima ad ultimam, ſcenas, juxta ſeriem ſucceſſuum, contemplatur oculo, exquiſitiſſimam omnino, certam, & ſpeculationibus fatuis vacuam elicere ætiologiam, & methodum medendi veram, conſtantem, & efficacem condere atque ſequi ſufficientiſſime valeat. Nempe, ut rem conceptui in compendio offeram: Vir hic ſanguine ſubtili, florido, mobili præditus, excretionem copioſiſſimam humorum mucido-ulceroſorum in capite, diuturnamque ejusdem aſſuefactionem expertus fuerat in prima infantia. Hac excretione ſuccedente

&

& continuante, ſanitate de reliquo illibata fruitur. Hac verò eadem ceſſante, non ſolum vertiginoſus ſtatim evadit, ſed & accedente aeris craſſioris, potus ſpiſſioris, & ciborum maximè dyſpeptorum uſu, ſcabiem incurrit, excretionem nimirum primævæ illi achoraceæ parem. Imo hac etiam ſublata, nihilominus ſub continuato aeris & diætæ uſu incongruo, & vicariis evacuationibus ſeroſis non adeo ſuſceptis, valetudinarius evaſit atque manſit, variis poſthac ſeri translatoriis, congeſtoriis, reſtagnatoriis, reſolutoriis, excretoriis, & ſuccedaneis commotionibus agitatus, natura ſimul ſub humorum ſeroſorum, excerni conſuetorum & poſtulantium, per diætæ verò depravationem partim magis muceſcentium, partim indies accreſcentium, ſtatu atque conditione, quaſi averſabunda, tædioſa, hincque ipſorum vel accumulationi contranitente, vel excretioni & moliminibus eo tendentibus invigilante. Donec tandem iisdem nimis onerata, antiquas quodammodo vias repetens ea, eosdem per aures evacuare ſuſceperit, poſt varias prægreſſas capitis oppletiones & cephalalgias gravativas, quæ ceſſant ſub actuali excretione, revertuntur ſub excretionis ceſſatione. Unde ingraveſcente ætate eadem excretio tentatur tum per languidiores translationes ad oculos, aures, per eryſipelas, ad pectus, ad anum & loca hæmorrhoidalia vicinaque, ad pedes; per reſolutiones febriles, tum longinque per affectus rheumaticos, ſpaſticos. Interim nullam ſinceram excretionem ſanguinis Natura inſtituit, partim per temperamenti conditionem, partim per humorum conſtitutionem (quia non ſtrictè ſanguis peccat, ſed ſeroſa colluvies,) partim per motuum excretoriorum aſſuefactionem, non ſanguinis, ſed ſeri peccantis exoneratio hic inſtituenda atque neceſſaria exiſtit.

Ultimo adhuc notari meretur, quod Patiens hic inſanorum & valetudinariorum, imo minus vivacium liberorum parens fuerit; ſiquidem tres jam infantes mortui; ex reliquis duobus alter tunc quinquennis à prima ætate hucusque per

totum

totum corpus excretione pustulosa laborat, er schlägt jederzeit aus; alter verò bimulus, à prima ætate catarrhali, asthmatica pectoris labe hucusque detinetur. Imo tertius infans, nuper natus, puella, consimilem catarrhalem oppletionem à nativitate sustinet, sie hat den Fluß mit auf die Welt gebracht; imo etiam post 2. 3. septimanas à nativitate corripitur aphthis & copiosa salivatione acerrima, nihil quidem gingivas & os, at verò collum extus valde arrodente; sub qua tamen excretione de reliquo sanus est infans.

OBSERVATIO CCXLIX.

D. FRANCISCI BUTTNERI.

Variolarum malignarum Francofurti ad Mœnam An. 1723. cum magna infantium strage grassantium descriptio, earumque tractandi & curandi observata Methodus.

PAssim per Germaniam, inprimis verò Francofurti ad Mœnum An. 1723. variolæ infantibus æque ac adultis admodum fatales fuere, quippe epidemicè grassantes febrem malignam ut plerumque tunc fieri solet, conjunctam habuere.

Necessarium hinc ut singulari cura judicio ac circumspectione hisce afflicti tractentur; ubi indefessum omnino & non satis laudandam operam cum multorum salute præstitit frater meus dilectissimus, Medicus apud Francofurtenses celeberrimus; cujus ideo in sævissimum hunc morbum epicrisin observationes & medendi modum cum ipsius venia Lectori Medico communicari non ingratum fore existimo. Sunt autem excerpta ex ejus ad me in vernacula datis litteris, sequentia.

Variolas hujus loci quod concernit, initium sumsere cum

Digitized by Google

cum primordio anni, & per hunc totum fere indeſinenter cum maxima infantium internecione ſævivere. Ut plurimum ſunt malignæ notæ, vel depreſſæ cum foveis, vel acuminatæ & ardentes; quarum iſtæ uti ſolent, decurſum ſuum tardius, hæ vero celerius proſecutæ, utræque autem plerumque confluentes factæ ſunt. Sæpius petechiæ, imò magnæ ecchymoſes concurrunt, ac ſi iisdem laborantes læſi & violenter vellicati fuiſſent.

Quod ſi acrimonia humorum ingens, variolæ raro ad ſuppurationem perveniunt, ſed decidunt, vel mox in veſiculas ſanguine aut humore acerrimo ſeu corroſivo repletas abeunt, vel ab infantibus ſtatim ab eruptione ita perfricantur & comminuuntur, ut facile in inflammationem lethalem dein abeant ac convertantur. Ubi ſalivatio inprimis in depreſſis mox ab initio ſe oſtendit & manet, ibi ut plurimum morbus bene procedit; ſi vero a morbi ſtatu recedit, tunc ſuffocatio vel diarrhœa inſequitur communiter lethalis, & tunc omnis intumeſcentia ſubito evaneſcit. In ſubjectis debilioribus & ubi humores viſcidi adſunt, vomitoria mox in initio cum ſingulari euphoria dantur, & quamvis purgantia κάτω non tute præſcribi poſſint, natura tamen quandoque etiam ſponte per diarrhœam ſibi ſuccurrit: qua namque interveniente variolæ ſatis bene procedunt, & plerumque benignæ indolis ſine petechiis tum eſſe ſolent. Si motus nimis enormis, primo quidem die apud infantes hirudines optimo cum ſucceſſu applicantur, & apud adultos Venæſectio inſtituitur, atque ſic eruptio variolarum valde promovetur; verum cum jam variolæ malignæ vel etiam petechiæ ſe exſerunt, tunc inprimis ea propter ab iſtarum applicatione & Venæſectione deſiſtendum, quia ob metuendam ſanguinis acrimoniam ejus effluvium per nulla prorſus remedia tunc cohiberi poteſt, & ſæpius usque ad mortem ægrotos infeſtat. In ejusmodi variolis petechialibus hæmorrhagias varias funeſtas ex oculis, auribus, naribus, ore, ano, vaſis urinariis, imò aliis etiam partibus, obſervavi, e. gr. ad glandulam parotidem, ubi è tuberculi cujusdam lividi, avellanæ nucis magnitudinis,

alio tempore odiosum dictu, spontanea ruptura sanguis tam copiosè effluxit, ut nullo plane remedio sisti potuerit; ejusmodi hæmorrhagiæ etiam post mortem demum fiunt.

Hisce nunc circumstantiis & indicationibus omnia volatiliora in cura exulare debent, fixioribus autem temperantibus, motum sanguinis nimium refrænantibus, rupturam vasorum minimorum sphacelosam impedientibus inhærendum, ubi absorbentia & nitrosa, in subjectis autem cachecticis cum his amicabili unione Cinnabarina maximam utilitatem præstant. A spirituum mineralium & ex iisdem paratis remediis usu præsertim in hoc morbo abhorreo, quicquid etiam alii de iis jactitent. Si hæmorrhagia suspecta exoritur, electuarium diascordii Fracastorii cum conf. A kermes & pulvere bezoard. anglic. vel in mixturis aquam theriacalem è succis Mindereri præscribo; in nimia autem acrimonia oleum amygdalarum dulc. frig. expr. cum sirupo violarum, & in torminibus ventris gravissimis vel tenesmo, quo ferè omnes laborant, (& quandoque cum remissione torminum hæmorrhoides fluentes succedunt,) enema demulcens ex cremore hordei cum sevo cervino paratum, ordino. Hic neutiquam reticendum mucilaginosis & oleosis, v. gr. decocto C.C. & oleo amygd. d. &c. quod interdum ad aliquot guttulas in infuso Theé, vel ptisana vel jusculo quodam præbui, ac hirudinibus in infantibus, in adultis vero Venæsectione Deo benedicente me plus effecisse, quam omnibus alexipharmacis. Liquor myrrhæ per deliquium paratus in variolis corrosivis, quibus vel in gula vel in intestinis evidens damnum provenit, quod ex singultu, vomitu &c. (& in ipsa aspera arteria ex raucedine & abolita penè omni voce) apparuit, magno fuit auxilio & ab interitu apparenter multos liberavit.

Ratione diætæ non facilè suaderem jusculа carnium ut alii solent, verum vegetabilia glutinantia & refrigerantia, cremorem hordei, spinachiam &c. cum butyro non salito cocta, & ad summum vitellum ovi. Vinum ac cerevisiam rejicenda existimo è contra aquam hordei, vel infusum Theé, vel etiam aquam simplicem pani similagineo calido infusam addito pauxillo saccharo

vel

Digitized by Google

vel ext. cort. citr. pro potu ordinario commendo. Quodſi verò motus non adeò vehemens, concedo interdum aliquid panis biſcocti vino rubro imbuti. Veruntamen licet omnis diligentia hoc modo in curatione fuerit adhibita, nihilominus variolæ ejusmodi ſæpiſſimè in internis viſceribus, faucibus, œſophago &c. foramina relinquunt, quæ naturæ committenda, & ut plurimum morte finiuntur, poſt aliquod demum tempus. Denique ad prognoſin hujus morbi notandum, quod ſuſpiria ſignum latentium petechiarum, & ſi poſt applicationem hirudinum aut Venæſectionem fluxus ſanguinis ſiſti non potuerit, vel etiam ſpontaneæ hæmorrhagiæ exortæ fuerint, ſignum lethale ſemper extiterint; cum contra diarrhœa in principio morbi ut plurimum ſalutaris evaſerit.

OBSERVATIO CCL.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De Ecſtaſi Diſquiſitio.

Singularis obſervatio eſt de Ecſtaſi *Hanſii Engelbrechti*, civis Brunſuicenſis in *Plurimum Reverendi Dn. Rethmeyeri Antiquit. Eccleſiaſt. Tom. IV. pag. 421.* recenſita, & ſtupenda ſunt, quod homo hic per 12. horas inſtar mortui jacuerit, ac interea varias viſiones habuerit, quæ dein ſibi reſtitutus propalavit. Et certe ſi rem ejusmodi cum vulgo ſuperficietenus quispiam conſideret, facilè ad ſupernaturales cauſas declinaverit, quas ipſas tamen Medicus rationalibus inſiſtens principiis hoc in exemplo non admiſerit, cum phænomena omnia ad naturales cauſas referri, ab iisque omnino deduci queant.

II. Ac primo omnimoda ſenſus & motus ad tempus ablatio, à ſpirituum animalium interceptione cauſata, inque *Engelbrechto* Ecſtaſin producens, conſtitutionem ejusdem hypochondriacam ac convulſivam recte arguit. In hypochondriacis enim pleraque ſymptomata ſpaſmodica exiſtere, jam in *Selectis meis practicis Sect. IV.* pluribus aſſerui, & à nullo Medicorum praxin attente exercente in dubium vocabitur. Quo pacto autem hypo-

chondriacus ejusmodi ad tot horas, imo dies instar mortui decumbere queat, exemplis catalepticorum ac mulierum hystericarum illustratur. Cataleptici ad 19. horas ita persistentis exemplum recenset *Paullinius Cent. IV. observ. 38.* per integrum diem *Tulpius l. 1. obs. 22.* in alterum atque tertium diem *Heerius obs. 3. p. 62.* Hystericæ vero elapso demum triduo quasi ex alto somno se colligentis, oculosque aperientis meminit *Hagedornius cent. 2. obs. 89.* Aliam ad novem dies sine sensu, motu, ac alimento omni superstitem adducit *Lanzonus, Ephemer. Nat. Curios. Dec. 2. An. 9. Obs. 51.* adeo ut pro mortuis habitæ feretro includantur, qualis exempli meminit *Piso l. de Morb. à colluv. serosa. obs. 26. p. 107.* ac aperturæ corporis subjiciantur, quod insigni Anatomico *Vesalio* non absq; honoris jactura contigit apud *Paræum l. 23. c. 46.*

III. Scilicet uti catalepsis ac ecstasis tantum invadendi modo differunt, qui in catalepsi subitaneus est, ita quoque ecstasis ab affecto communi sensorio oritur, ut spiritus animales quasi concentrati ad partes suas determinatas pro sensu & motu irradiare nequeant. Sensorium illud commune non equidem cum *Cartesianis* glandulam pinealem statuerim, ob plures rationes à me in *Selectis meis physiologicis Sect. II. n. 49.* adductus; sed meditullium cerebri, aut si mavis principium exortumque nervorum, quod ipsum commune sensorium à lympha quapiam austera in vicinia stagnante, spasmodice affici, pororumque cerebri conniventiam quandam causare, phænomena circa ecstasin omnia probant. Certe rusticum illum Batavum, qui ante non multos annos Stolvici per sex menses dormiverat, cujusque historia plenior in *Actis Erud. Lips. an. 1707. p. 278.* recensetur, ab affectu convulsivo in somnum ejusmodi præternaturalem incidisse, post mortem deprehensum, ceu in quo teste *Excell. Heistero in Ephem. Nat. Curios. Cent. 2. obs. 98.* abdomen ita introrsum tractum fuit, ut aortæ pulsus prope Umbilicum deprehensus sit, quale quid etiam in pueris Epilepticis interdum contingere *Pechlinus Obs. p. 286.* testis est.

IV. Non autem ut quidam juxta cum *Engelbrechto* ipso voluere, veritati conforme est, animas in ecstasi ejusmodi extra corpus

Digitized by Google

pus alio ac etiam ad cœlum secedere, ac dein ad corpus reverti, & meminisse quæ vidit. Uti anno 1638. quidam *Johannes Werner* infimæ sortis homo descriptionem visionum suarum in lucem edidit in qua *p. 40.* refert, se an. 1637. Torgaviæ degentem ecstasi correptum, ac Viennam usque abductum, in ipso Imperiali conclavi secretissimis negotiis interfuisse. Sed secundum naturam hæc siquidem phantastica non fuerint, non fiunt, talemque ecstasin divinam pariter ac diabolicam agnoscit *summe Rever. Buddeus, Instit. Theol. Dogmat. l. 1. p. 86.* Anima enim nostra, utpote spirituum animalium parte subtilissima, auraque illa divina, primo homini in creatione inspirata constans, ut jam pluribus in *Ephemer. Nat. Curios. Cent. IV. Obs. 87.* asserui, nulla naturali ratione, à vivo corpore ceu organo suo citra destructionem ejusdem separari, aut ab eodem separata ad idem remeare potest. Quod enim *Bodinus* ejusmodi quippiam exemplis magorum præcipue probare nititur, qui per hebdomadas aliquot aut menses ecstasin patiantur, in eo recte à *Merico Casaubono l. de enthusiasmo cap. 3. p. 74.* refutatur, ex ea ratione, quod Diabolo facile sit, illorum phantasiæ res ejusmodi repræsentare, ac persuadere, quod hæc vel ista, hoc illove loco reapse viderint aut egerint. Nec bis mortuorum exempla in Sacris Literis occurentia illis favent, cum miraculosa, adeoque nobis imperscrutabilia existant, ut recte *Suelingius* argumentatur *Dissert. de Bismortuis.* Quin quod anima humana ne quidem extra corpus & in distans operari queat, ut nullo firmo exemplo probabitur, multo minus igitur eandem extra corpus alio secessuram, quispiam concedere poterit.

V. Et seccessum animæ à corpore refutant exempla eorum, qui forti sua phantasia ecstasin in semet ipsis voluntariam produxerunt, quotiescunque voluerunt. Ita apud *Augustinum l. 14. de Civit. Dei. c. 23.* quidam ita se auferebat a sensibus, & jacebat simillimus mortuo, ut non solum vellicantes atque pungentes minime sentiret, sed aliquando etiam igne ureretur admoto sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere. Similia exempla quorundam sponte, quoties vellent, ecstasi correptorum re-

Digitized by Google

censet *Casaubonus c. 3. p. 68.* qui etiam non consueverunt ad se redire, nisi vis quædam eos revocandi aut suscitandi adhiberetur. Novit etiam viditque mulierem *P. Zacchias*, ut testatur *l. 3. Quæst. Med. Leg. Tit. 2. quæst. 6.* quæ se, ubi frequens hominum cœtus in templis sacrisque locis convenisset, raptam in ecstasin confingebat, & admiratione non parum dignum erat, quam apte simularet. Meminit idem quoque hypocritarum quorundam ad homines decipiendos & sanctitatis nomen sibi conciliandum ecstasin simulantium, quos vulgus fraudum nescius, tanquam rem supernaturalem & miraculosam admiraretur & veneraretur.

VI. Nec etiam quæ ecstatici ad se redeuntes de translationibus ac visionibus suis, locutionibus cum angelis ipsoque Deo, ac nescio quibus aliis mysteriis narrant statim evincunt, animam extra corpus raptam inque iisdem locis exstitisse, de quibus illi recensent. Notum enim est, quali phantasia polleant hypochondriaci adeo ut npnnunquam ea præstent, quæ rationi vitæ generis inerudíti nunquam ab ipsis exspectari possent, & alias eruditionem & artem præsupponunt. Ita eruditi cujusdam Silesiii meminit *Paullinius Cent. 1. Obs. 96.* qui post mediam noctem in somno surgens aliquando concionem vel nuper lectam vel auditam sine multa hæsitatione repetebat, & demum in lectum iterum se conjiciebat. Imo versus fundebat ab Autore dicto adductos. Recenset etiam *Hannemannus in Ephemer. Nat. Curios. Dec. 3. Ann. 3. Obs. 61. de Zanardo*, quod in componendis carminibus non multum peritus fuerit, nec quoque in Græca Hebræaque lingua, & tamen in somno currente discursu carmina pulcherrima Latina & Germanica formaverit, & terminos antedictarum linguarum cognoverit, conciones quoque magis ordinatas & elegantiores in somno confecerit, quam in vigilia. Quæque vigil cum multo labore non penetraverit, in somno in promptu habuerit, & hæc pluries ipsi accidisse. Quam gravem concionatorem pœnitentialem se præstiterit agricola & adolescens *Johann Müller* Lindhorstii pago Ducatus Magdeburgici ante quindecim annos, pagellæ typis impressæ referunt. Qui casus quamvis ab Editore Pastore Rurali ad tentationes Dæmoniacas referretur

non

non tamen nisi paroxysmus hypochondriacus convulsivus fuit, demum cum morte ex jactura spirituum naturaliter superveniente. Famuli cujusdam mercatorii in paroxysmo Epileptico accurate & per integram horam concionantis exemplum suppeditat *Rommelius in Ephemer. Nat. Curios. Dec. 2. Ann. 6. Obs. 229.* Eique parallela *Illustris Lentilius Ibid. obs. 201.* & *Heintkius Dec. 2. Ann. 7. obs. 144.* Stupenda sunt quæ de Virgine Hysterico Epileptica recensent *Excell. Schoberus Ephemer. Nat. Cur. Cent. 1. obs. 23.* & *Anhornius Cent. 9. obs. 24. Gohlius in Act. Medic. Berolin. Dec. 1. Vol. 2 p. 62.* Qualia etiam non proferunt Energumeni vulgo sic dicti de Dæmonibus ipsis visis, sermocinantibus, atque vim inferentibus, cum tamen omnia non nisi falsa & mendaces depravati animi ideas exstitisse, ac ab affectibus convulsivis dependisse, eventus postea docuit. Lectu omnino digna est, & ad ecstasin applicata eandem egregie illustrans est observatio *Excell. Anhornii in Ephemer. Nat. Cur. Cent. 9. Obs. 23.* Ubi energumenus, qualis à plerisque habitus fuit, inter alia mane questus est, quod Dæmon illum prægressa nocte arreptis capillis e lecto extraxerit, ac verberibus gravissimis exceperit, cum tamen excubitores ipsi in faciem constituti, hæc omnia negarent, ac tantum somnum ejus interruptum, capitisque in varium situm jactitationem, anxia suspiria cum motibus quibusdam convulsivis observassent.

VII. Nec obstat secessumque animæ in Ecstasi probat *Divi Pauli Apostoli* raptus in tertium cœlum, quem ipse de se testatur *II. Corinth. XII. 2. 3. 4.* & plenarie describitur in *Act. Apostol. c. IX.* Hæc enim Ecstasis erat à Deo modo extraordinario ac captum humanum superante procurata, unde quoque nulla ratione ad *Engelbrechti* ecstasin applicari potest. Neque enim ad constituendam religionem Christianam uti *Pauli Apostoli* ac gentium Doctoris, ita quoque *Engelbrechti* visionibus opus erat, cum *Johannes Evangelista in Apocalypsi sua c. XXII. 18. 19.* omnibus ejusmodi finem imposuerit, idque cum contestatione, si quis apposuerit quæpiam ad ista, DEum quoque super illum plagas in libro scriptas cumulaturum. Et *Paulus* ipse *1. Cor. XIII. 8.* prophetiarum cessationem asserit, ceu quoque aliter se habere nequit. Persisten-

ſtentibus enim ejusmodi ecſtaticis viſionibus, ex neceſſitate ſequitur, *Chriſtum ac Apoſtolos* Eccleſiæ ſuæ doctrinam imperfectam, ac ad ſalutem æternam conſequendam inſufficientem tradidisſe, quod aſſertu impium.

VIII. Nec quicquam autem hic *Doctiſſimus Schoberus Ephem. Nat. Cur. cent. 1. obſ. 23.* animam rationalem ab omni corporis commercio vi conſtrictionum convulſivarum excluſam, in ſe reductam, tumque operationes ſuas divinis analogas manifeſtius exſerentem aſſerit. Hoc enim ſi ita eſſet, quotidie exemplis ejusmodi abundaremus, & in infantibus plenius operationes ejusmodi ſe manifeſtarent, cum illi convulſionibus ſæpius laborent.

IX. Concludo igitur *Engelbrechti* ecſtaſin morbum fuiſſe & quidem ſyncopem convulſivam, nec quicquam ſupernaturale ſimul adfuiſſe. Viſiones autem ejusdem nonniſi ſomnia exſtitisſe. Quamvis enim ecſtatici ob commune ſenſorium ſpaſmodice affectum immobiles decumbant inſtar mortuorum, phantaſia tamen in iisdem non ceſſat, ut *Stolterfothus in Idea errante c. 1. p. 14.* recte probat, idque propter ſanguinis circulum in cerebri interiori ſeu medullari ſubſtantia adhuc continuatum, ſpirituumque in viciniis exiſtentium motum undulatorium foventem. Haut ſecus in Citharædo quieſcente ac aliud quippiam meditante digiti nihilominus ejus modulaminis numeros dudum edocti, fides miro diſcrimine & agilitate exacte pulſant, quod elegans *Williſii* ſimile eſt *l. de Anim. brut. part. 1. c. 16.* inſomnia egregie illuſtrans. Unde quoque non absque inſomniis ſunt ecſtatici, quæ hic eo magis res divinas cœleſtesque repræſentant, quo magis homines ejusmodi attentiori & frequentiori Sacrorum Bibliorum lectione, ac concionum in templis auditarum diſcurſuumque piorum ſubinde ruminatione ſe exercuerunt, ac quod ejusmodi hominum ſorti familiare eſſe ſolet, ſcripta prophetica & Apocalyptica in ſuccum quaſi & ſanguinem verterunt; Plerumque etiam philautia quadam ſimul laborant, quaſi præ aliis pietate ſua ac juſtitiæ amore apud DEUM in gratia eſſent.

AP-

Digitized by Google

Digitized by Google

Fig. V. p. 27

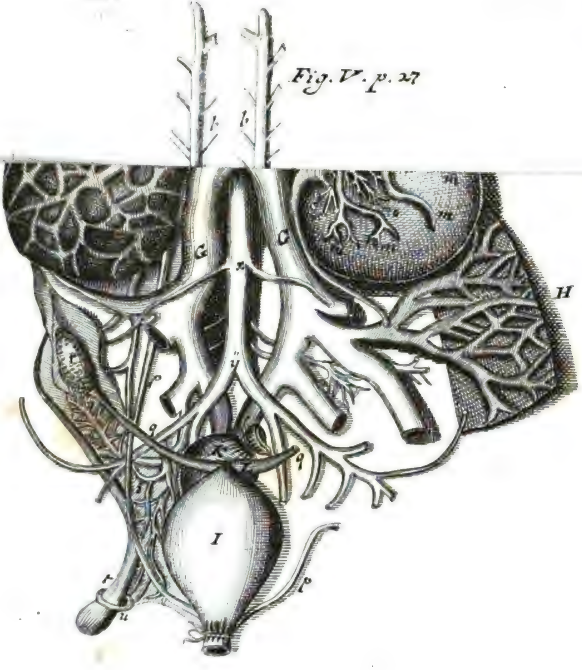

I.C.Dehn

Digitized by Google

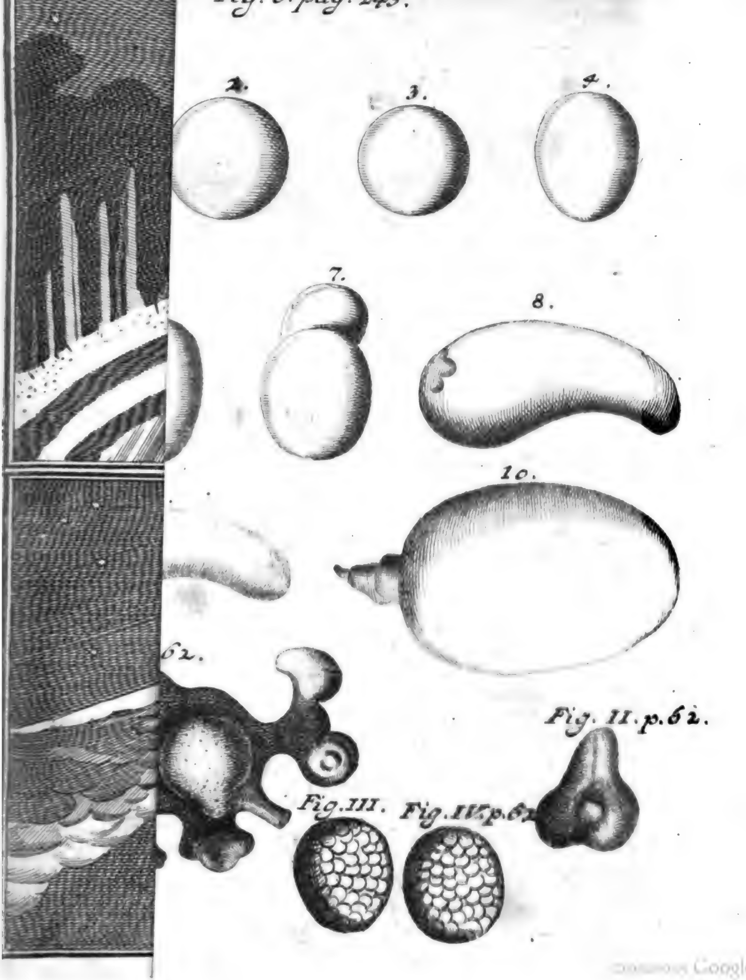

Google

Digitized by Google

Fig. 5 p. 157.

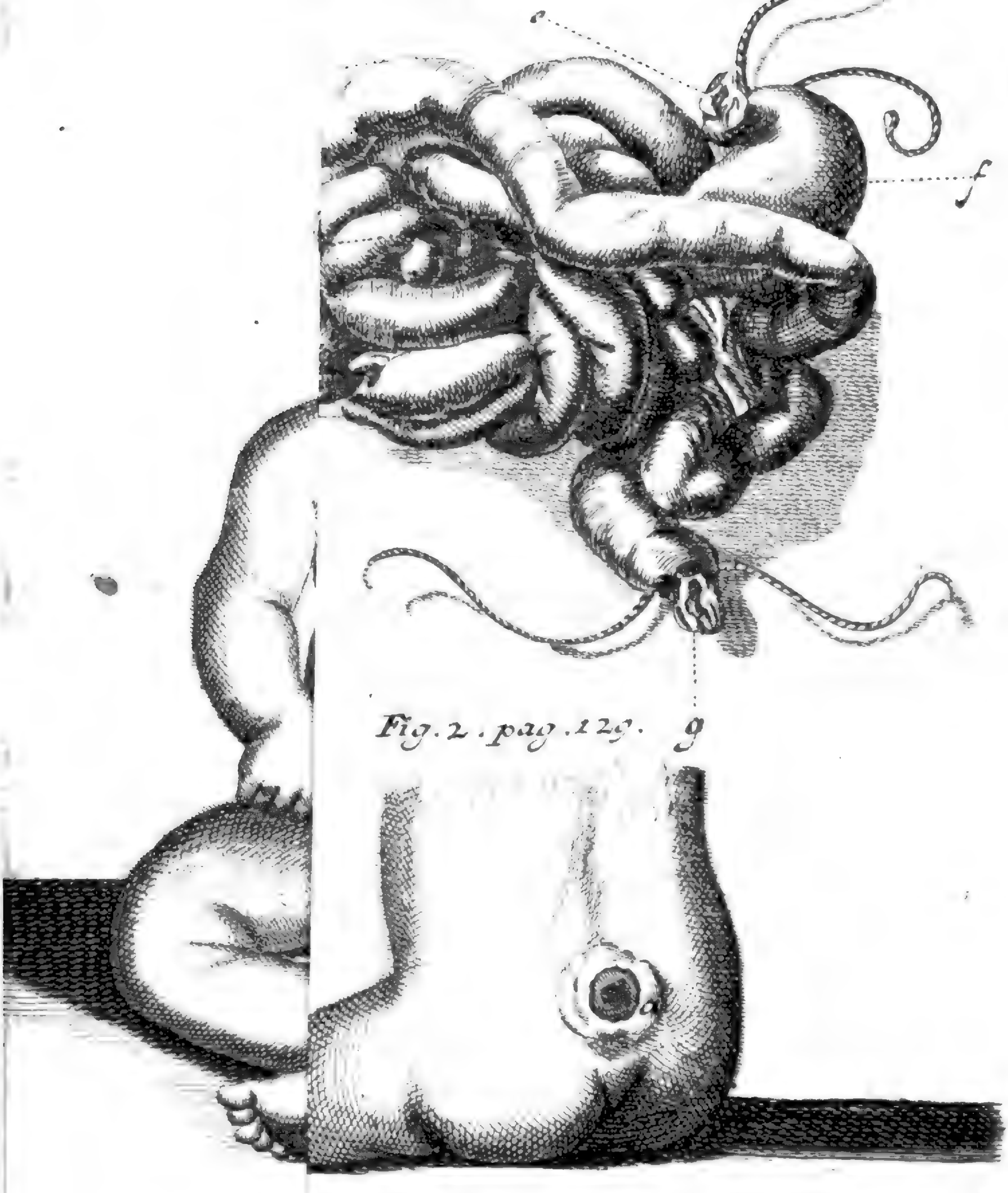

Fig. 2. pag. 129.

TAB. V.

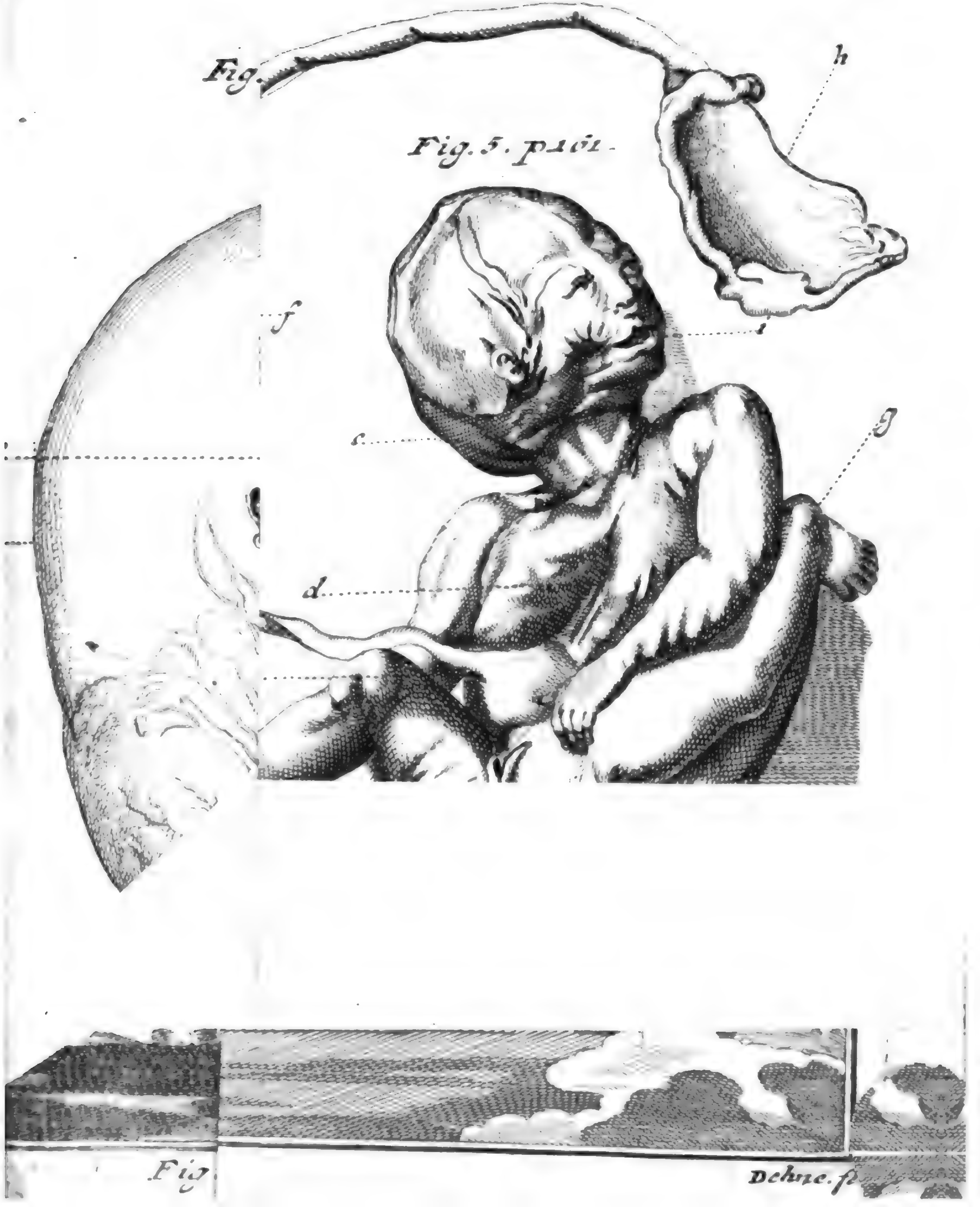

Digitized by Google

Fig. I

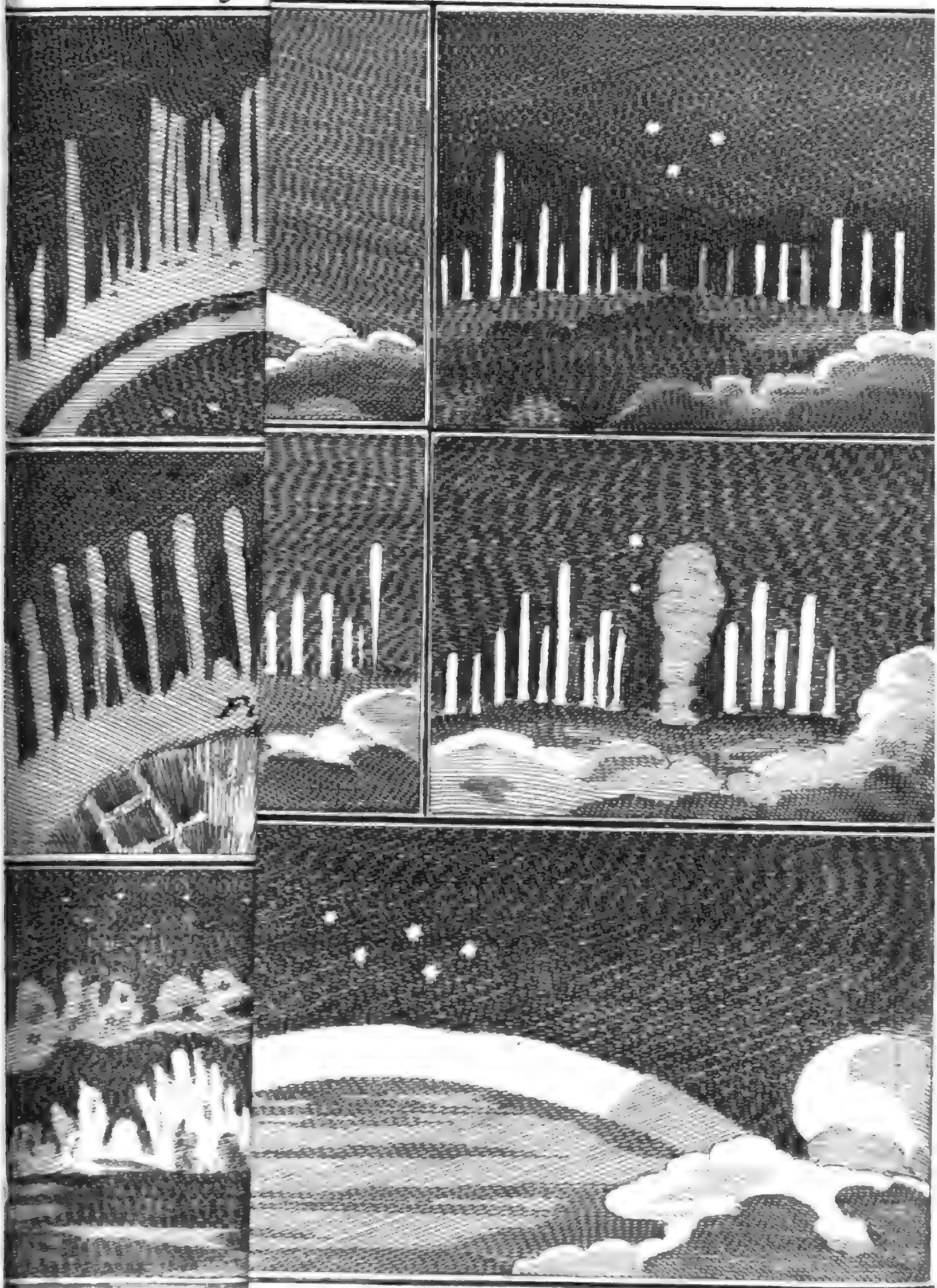

Fig

Dehne f.

Digitized by Google

TAB. VIII.

No. 4

I. C. Dehné fe.

Digitized by Google

Digitized by Google

Fig. 3 p. 246.

Fig. 2. p. 79.

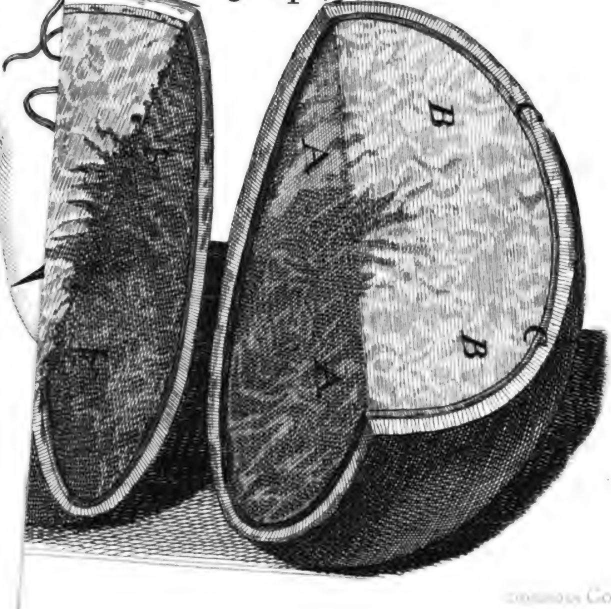

Digitized by Google

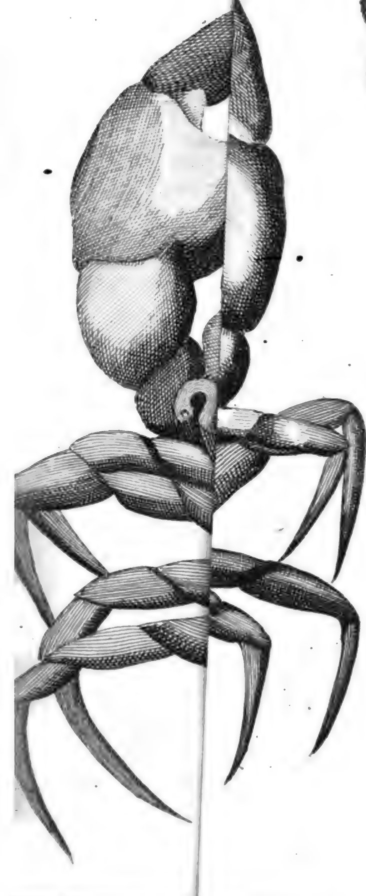

Fig. 4. p. 217.

E.

Fig. 2. p. 316.

C.

Fig. 3 p. 316.

D.

Digitized by Google

vel ext. cort. citr. pro potu ordinario commendo. Quodsi verò motus non adeò vehemens, concedo interdum aliquid panis biscocti vino rubro imbuti. Veruntamen licet omnis diligentia hoc modo in curatione fuerit adhibita, nihilominus variolæ ejusmodi sæpissimè in internis visceribus, faucibus, œsophago &c. foramina relinquunt, quæ naturæ committenda, & ut plurimum morte finiuntur, post aliquod demum tempus. Denique ad prognosin hujus morbi notandum, quod suspiria signum latentium petechiarum, & si post applicationem hirudinum aut Venæsectionem fluxus sanguinis sisti non potuerit, vel etiam spontaneæ hæmorrhagiæ exortæ fuerint, signum lethale semper extiterint; cum contra diarrhœa in principio morbi ut plurimum salutaris evaserit.

OBSERVATIO CCL.

DN. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De Ecstasi Disquisitio.

Singularis observatio est de Ecstasi *Hansii Engelbrechti*, civis Brunsuicensis in *Plurimum Reverendi Dn. Rethmeyeri Antiquit. Ecclesiast. Tom. IV. pag. 421.* recensita, & stupenda sunt, quod homo hic per 12. horas instar mortui jacuerit, ac interea varias visiones habuerit, quæ dein sibi restitutus propalavit. Et certe si rem ejusmodi cum vulgo superficietenus quispiam consideret, facilè ad supernaturales causas declinaverit, quas ipsas tamen Medicus rationalibus insistens principiis hoc in exemplo non admiserit, cum phænomena omnia ad naturales causas referri, ab iisque omnino deduci queant.

II. Ac primo omnimoda sensus & motus ad tempus ablatio, à spirituum animalium interceptione causata, inque *Engelbrechto* Ecstasin producens, constitutionem ejusdem hypochondriacam ac convulsivam rectè arguit. In hypochondriacis enim pleraque symptomata spasmodica existere, jam in *Selectis meis practicis Sect. IV.* pluribus asserui, & à nullo Medicorum praxin attente exercente in dubium vocabitur. Quo pacto autem hypo-

Digitized by Google

TAB. XIII.

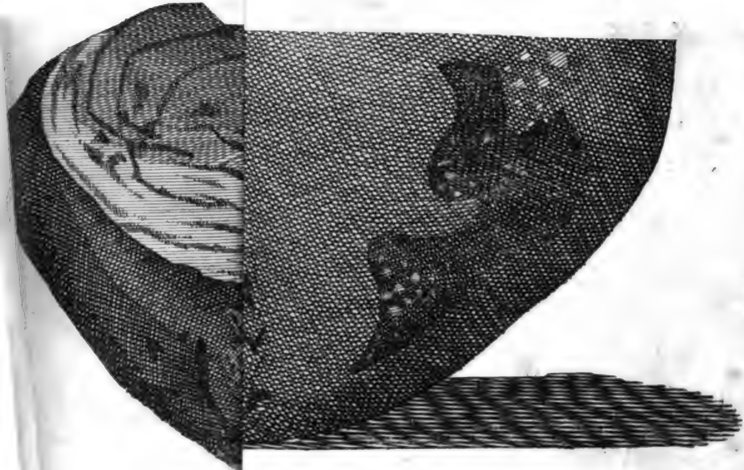

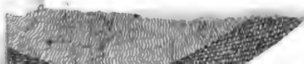

Digitized by Google

non tamen nisi paroxysmus hypochondriacus convulsivus fuit, demum cum morte ex jactura spirituum naturaliter superveniente. Famuli cujusdam mercatorii in paroxysmo Epileptico accurate & per integram horam concionantis exemplum suppeditat *Rommelius in Ephemer. Nat. Curios. Dec. 2. Ann. 6. Obs. 229.* Eique parallela *Illustris Lentilius Ibid. obs. 201.* & *Heintkius Dec. 2. Ann. 7. obs. 144.* Stupenda sunt quæ de Virgine Hysterico Epileptica recensent *Excell. Schoberus Ephemer. Nat. Cur. Cent. 1. obs. 23.* & *Anhornius Cent. 9. obs. 24. Gohlius in Act. Medic. Berolin. Dec. 1. Vol. 2 p. 62.* Qualia etiam non proferunt Energumeni vulgo sic dicti de Dæmonibus ipsis visis, sermocinantibus, atque vim inferentibus, cum tamen omnia non nisi falsa & mendaces depravati animi ideas exstitisse, ac ab affectibus convulsivis dependisse, eventus postea docuit. Lectu omnino digna est, & ad ecstasin applicata eandem egregie illustrans est observatio *Excell. Anhornii in Ephemer. Nat. Cur. Cent. 9. Obs. 23.* Ubi energumenus, qualis à plerisque habitus fuit, inter alia mane questus est, quod Dæmon illum prægressa nocte arreptis capillis e lecto extraxerit, ac verberibus gravissimis exceperit, cum tamen excubitores ipsi in faciem constituti, hæc omnia negarent, ac tantum somnum ejus interruptum, capitisque in varium situm jactitationem, anxia suspiria cum motibus quibusdam convulsivis observassent.

VII. Nec obstat secessumque animæ in Ecstasi probat *Divi Pauli Apostoli* raptus in tertium cœlum, quem ipse de se testatur *II. Corinth. XII. 2. 3. 4.* & plenarie describitur in *Act. Apostol. c. IX.* Hæc enim Ecstasis erat à Deo modo extraordinario ac captum humanum superante procurata, unde quoque nulla ratione ad *Engelbrechti* ecstasin applicari potest. Neque enim ad constituendam religionem Christianam uti *Pauli Apostoli* ac gentium Doctoris, ita quoque *Engelbrechti* visionibus opus erat, cum *Johannes Evangelista in Apocalypsi sua c. XXII. 18. 19.* omnibus ejusmodi finem imposuerit, idque cum contestatione, si quis apposuerit quæpiam ad ista, DEum quoque super illum plagas in libro scriptas cumulaturum. Et *Paulus* ipse *1. Cor. XIII. 8.* prophetiarum cessationem asserit, ceu quoque aliter se habere nequit. Persisten-

Digitized by Google

Fig. 2. pag.

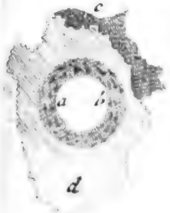

pag. 489.

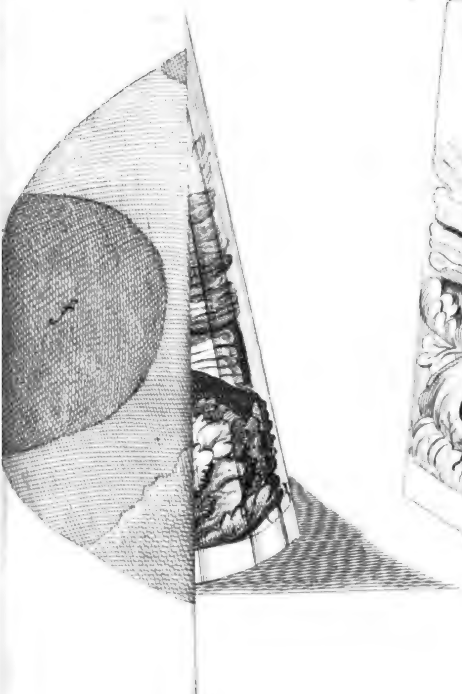

Fig. 5.

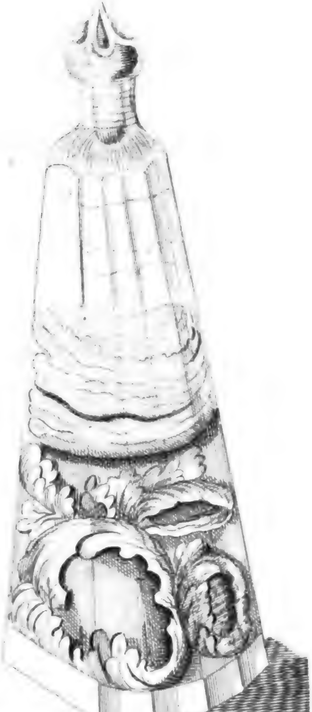

Google

Fig. 2. pag.

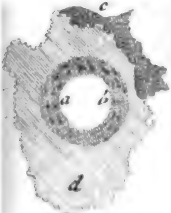

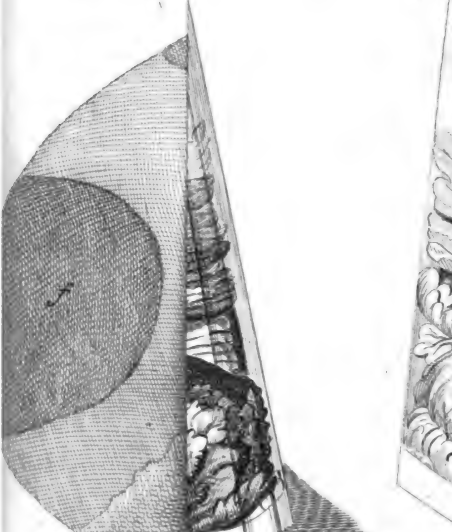

pag. 489.

Fig. 5.

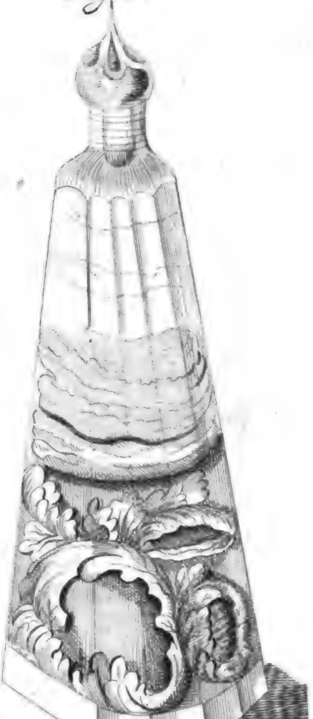

Dehne:

Google

Digitized by Google

IX

'SICO-
DEMIAE
IO-CARO-
)SORUM

IUM.

Digitized by Google

Digitized by Google

APPENDIX
AD
ACTORUM PHYSICO-MEDICORUM ACADEMIAE CAESAREAE LEOPOLDINO-CAROLINAE NATURAE CURIOSORUM IN GERMANIA.
VOLUMEN PRIMUM.

Digitized by Google

CANELLAE

ſive

CINNAMOMI

cujuscunque generis,

ARBORUMQUE

hoc cortice obductarum

HISTORIA,

variam illius nomenclaturam, locos natales, ac propagandi rationem complectens:

curate ſcripta, apertiusque, quam antehac a nemine unquam explanata,

a

PROCURATORE id genus mercium primario operisque ad hujus Aromatis ſelectionem conductis PRAEFECTO;

Ex Germanico ſermone Latine reddita.

A. O. R. cIↃ IↃ CCXXV.

Digitized by Google

A. & Ω.

PRimi præſtantiſſimique CANELLA generis, quæ plurima in Ceilan naſcitur, atque huic Inſulæ peculiaris eſt, ab indigenis *Raſſe Coronde*, quaſi dicas, acre, ſuave ac dulce CINNAMOMUM, cognominatur. Id vero ipſum ſelectiſſimum genus eſt, quod Nobiliſſ. Societas Orientalis Indiæ quotannis exportari curat, inſimulque, ne quis aliud quodcunque huic vero legitimoque intermiſcere auſit, ſub gravis pœnæ comminatione prohibet. Exemplum laudatiſſimi hujus corticis foliorumque hic Num. 1. oculis cernere datur.

Alterum genus ibidem appellant *Cahatte Coronde*, ſive amarum & adſtringens Cinnamomum; idem nempe vox *Cahatte* ſonat, *Coronde* vero apud Ceilanenſes vulgatum Cinnamomi nomen eſt. Hujus arboris truncus cortice nullo negotio denudatur, isque recens jucunde olet, ſed ſaporis eſt amari. Non adeo copioſe heic locorum naſcitur, quod pergratum nobis accidit, alioquin enim facillime quis poſſet decipi. Et ſane in diſcernendis id genus arboribus apprime exercitatus ſit oportet, qui non iſtas ſubinde ſeligat pro veris ac legitimis delibrandas. Radix Caphuram largitur ſatis præſtantem. Corticis atque foliorum exemplum Num. 2. exhibetur.

Tertio generi Ceilanenſes nomen imponunt *Capperoe Coronde*, quod Caphuratum Cinnamomum notat; quia Caphuræ ſaporem odoremque potentiſſimum reddit. Et provenit quidem ſufficienter, at non in partibus inſulæ orientem ſpectantibus, eodem tamen loci haud exigua quantitate clam & occulte transmittitur, Anglisque & Danis ad oras Indiæ, Coromandel vulgo dictas, mercaturam facientibus divenditur: adaperto quippe portu quadam Ceilanenſi foribusque

ſic

ſic recluſis tuta fallaces & fucoſas iſtiusmodi merces navibus alio devehendi via longe lateque patet: accedit, quod in continenti Goæ quoddam Canellæ genus iſti propemodum ſimile, cui tamen nihil omnino veri Cinnamomi intermixtum eſt, reperitur. Atque hujus in Goa naſcentis Canellæ quædam ſunt ſimilitudines cum Malabarica illa, Sylveſtris dicta; ſed, virtute ac ſuavitate multum utraque differt ab illa primi generis, quam Ceilan inſula progignit, tametſi quoad formam arboris, corticis & foliorum parum diſcriminis obſervetur extrinſecus. Corticem & folia hujus arboris Num. 3. conſpicere licet.

Quartum genus ab incolis laudatæ inſulæ vocatur *Welle Coronde*, ſive Cinnamomum arenoſum, quia in eo demorſo & manſo veluti quædam arenulæ percipiuntur, etiamſi revera harum penitus ſit expers. Cortex quidem eſt facilis detractu, non æque tamen, ut in aliis Cinnamomi generibus contingit, in tubulos firmos convolvitur, ſed iterum evolutus ad planum redit, prout in exemplo heri adjecto comparet. Guſtu acris eſt & ſubamarus; radix vero parum Caphuræ præbet. Folia vid. N. 4.

Quintum genus nuncupant *Sevvel Coronde; Sevvel* autem Chingalarum ſive Ceilanica lingua idem valet ac ſi diceres *mucilaginoſum*, vel *glutinoſum Cinnamomum*, quod quidem ſicceſcendo duritiem induit, ſatis, dum dentibus in ore dividitur & molitur, ſenſibilem. Infirmi ſaporis eſt odorisque inſuavis, pulchro tamen colore arridens: atque annis ante paucis primum egomet deprehendi, Nigros (ut eſt omne Chingalarum & Ceilanenſium hominum genus) in magnam vim optimi primique generis Cinnamomi multum iſtius glutinoſi admiſcuiſſe, quia id colore omnino reſpondet illi bonæ notæ, niſi quod in extimo laudatiſſimi generis cortice maculæ quædam ſubfuſcæ conſpiciantur. Folia & corticem ſiſtit N. 5.

Sexto generi Ceilanenſes indunt nomen *Nieke Coronde*, quia hæc arbor illi, quam Nieke gas, fructusque, quos ea fert, Nieke vocant, eſt aſſimilis; ideo ob hanc ſimilitudinem iſtud quoque Cinnamomi genus Nieke Coronde cognominarunt. Decerptus autem iſte cortex omni odore æque ac ſapore caret, adeoque

apud incolas eſt tantum in uſu medico. Si flammis torretur, exſtillat aquam & oleum, quibus cutem inungunt, ſicque omnis generis halitus noxios aërisque contagia arceri putant. Foliis quoque exprimunt ſuccum; eumque capiti illitum refrigerare ajunt cerebrum inſimulque roborare. Cortex & folia Num. 6. oculis ſubiciuntur.

Septimi generis cognomen eſt *Davvel Coronde*, ſive Tympani Cinnanomum, Belgice Trommel-*Caneel*; lignum enim hujus arboris juſtam ſoliditatem adeptum leve eſt atque tenax, cumque ab incolis ad vaſa & tympana, quæ *Davvel* vocant, conficienda adhibeatur, hinc iſtud quoque Cinnamomum Dawel Coronde appellant. Arboris truncus, dum adhuc adoleſcit, ſpoliatur cortice, qui pallidus eſt, generique ſexto loco recenſito ſimilem proximumque uſum habet. Corticem & folia Num. 7. oſtendit.

Octavum genus inſignitur nomine *Catte Coronde*; *Catte* vero Ceilanenſibus idem ſignificat quod *Spina* Latinis: & quia truncus hujus arboris multis ſpinis horret, ultro patet, cur ſpinoſum denominaverint iſtud Cinnamomum. Equidem Cortex refert Cinnamomi ſimilitudinem, folia non item; tum vero neque Cinnamomum olet, neque ſapit; radix autem æque ac cortex & folia in uſum medicum incolis cedunt, qui tumores ex ſpiſſitudine & impuritate ſanguinis oriundos id genus remedio in forma Cataplaſmatis calide impoſito brevi tempore tolli atque ſanari perhibent. Folia & cortex Num. 8. reperiuntur.

Nonum genus dicitur *Mael Coronde*, ſive Floridum Cinnamomum, quia iſthæc arbor perpetua florum amœnitate ridet, & hi quidem proximi accedunt illis primi optimique generis, Raſſe Coronde dicti; ſed nulli inde fructus proveniunt, contra atque in laudato primo genere fieri ſolet. Materies iſtius ligni nunquam ita ponderoſa ſolidaque redditur, ut in reliquis generibus ſupra enumeratis, octo, novem vel decem quandoque pedes in ambitu continentibus. Ex hac arbore perpetuo florente, ſi inciſione vel terebratione vulneratur, aqua limpida, uti ex betulis in Europa naſcentibus, ſtillat, at neglecta & nullius uſus, quemadmodum & cortex ac folia quæ N. 9. comparent.

Qu'

Digitized by Google

Qui Ceilan inſulam incolunt, aliud adhuc Ginnamomi genus dari ajunt, *Toupat Coronde*, ſive Trifolium Cinnamomum ipſis dictum; quod quidem non in eo tractu, quem Nob. Societas poſſidet, ſed in regionibus ſuperioribus verſus Candia ſitis naſcitur. Quandoquidem vero id genus Canellæ nunquam meis oculis vidi, hinc autopſia deſtitutus ex aliorum tantummodo relatu de ea quicquam, in veritatis præjudicium, pronuntiare non auſim.

Atque ſic Tibi, V. N. brevi hac Cinnamomiferarum, quas appellant, arborum cujuscunque generis deſcriptione ſatisfactum iri confido, pro certo affirmans, Te omnium primum eſſe, cui tam enodate illam obtinere contigit; ſiquidem annos prope quindecim continuos heic locorum primarius Inſpector atque Diſpenſator operis ad Cinnamomum delibrandum conſtitutis præfui, diligenterque in hanc rem inquirendo omnia ac ſingula ignobilia atque improba genera, optimo ſæpius antehac admiſta detexi, eorumque cortices, radices & folia ſummis Gubernatoribus exhibui, qui cum affecti admiratione, quod pertinaci ſtudio ac diuturna obſervatione jam tandem explorata hæc res ſit atque proviſa; tumvero eam ſcitu neceſſariam judicantes annuum hujus adminiſtrationis ſalarium inſigni additamento locupletarunt.

Reſtat ut ſciamus, quot curſibus annorum definiatur tempus, quo eſt maturitas arbores Cinnamomum præbentes decorticandi. Atque hic quidem de primo præcipuoque ſolum genere, quod pro Nobil. Societate in ſingulos annos delibratur, exponam, cunctas quæſtiones de reliquis quoque generibus eadem opera ſatis perſolutas exiſtimaturus.

Nempe enim primo æque ac ceteris arborum, in quibus Canella naſcitur, generibus ſua certa annorum ſeries, ſuum cuique tempus eſt, intra quod idoneæ fiunt ad corticis detractionem, hac tamen cum differentia, (de primo genere nunc loquor,) quod ejusmodi arborum alia aliam duobus vel tribus annis maturitate antecedit: etenim illa quæ in valle ſabulo exalbido, puro minutoque bene conſtrata, (vallium autem hujus generis magna eſt frequentia in Ceilan,) naſcuntur, intra quinquennium ita adoleſcunt,

lescunt, ut satis aptæ sint decorticationi: cum ex adverso in uliginoso limosoque solo provenientes septimo aut octavo demum anno plenam maturitatem assequantur. Quin & illæ tardius maturescunt ad delibrandum, quibus proceritas aliarum arborum frondosarum umbras inducit earum radicibus solem arcentes. Inde quoque est, quod ejusmodi cortex non eandem gustus suavitatem habere deprehenditur, quam iste arboribus, quæ loco, uti supra dictum, arenoso, albido, humidulo atque solibus exposito prognascuntur, detractus, sed subamarus est, cum nonnulla adstrictione, Caphuramque sapit.

Enimvero, radiorum solis viribus Caphura summe tenuis volatilisque efficitur, ita ut in succos arboris penetret, cum quibus fermentescere quadantenus incipit; porroque inter materiem ligni teneramque interiorem corticis membranam sursum tendens in ramos foliaque adeo diffunditur, ut ne Caphuræ vestigium quidem ullum sit reliquum. Tum vero interior illa mollis adhuc glutinosaque inter lignum & corticem hærens membranula imbibit & sugit quasi puras suavesque istius succi particulas, relictis crassioribus portionibus, quæ sursum versus serpentes aut propulsæ in folia, flores & fructus absumuntur.

Quæ hic scribo, ex observatione mea propria depromsi, factoque eorum certissimo experimento, curiosis quibusdam harum rerum investigatoribus plus simplici vice in re ipsa comprobata dedi. Si nimirum corticis arbori recens detracti humor vel succus in ligno etiam tum residuus gustu exploratur, subamarus est, Caryophyllosque aromaticos sapit: quodsi contra ejusdem recentissime decerpti corticis interior membranula, quæ trunci ligno adhæsit, gustatur, dulcedinem omnium maxime gratissimam suavissimamque offert percipiendam; exterior autem corticis pars degustata sapore ab illo vulgarium arborum nihil prorsus differt, ex quo palam est, omnem illam suavitatis vim soli teneræ membranæ inhærere. Quando autem cortex radiis solaribus ad siccescendum expositus in se convolvitur, hæc oleosa suavisq; membranulæ dulcedo in ejus tegmen sive tutamen, crassum videlicet

Digitized by Google

delicet corticem (cui truncum vestienti primum suum virideque velamen jam tum ademtum est) sese insinuat, qui ea tam large imbuitur, ut ob odoris fragrantiam saporisque suavitatem per universum terrarum orbem, uti Te ipsum, V. N. id minime lalet, sit desideratissimus.

De reliquo juvabit hic nosse, ad quot annos usque vigeat duretque illa maturitas ætatis, ita quidem, ut arbores, quæ Cinnamomum ferunt, idoneæ sint ad delibrandum, integra nempe atque salva adhuc corticis virtute ac suavitate.

Satis autem constat, id genus arbores, si annos quatuor, quinque vel sex supra decem adoleverunt, adhuc a trunco denudari posse, pro soli, uti jam diximus, qualitate; verum auctiores annis & crassitie, amittunt suum saporem, peritque grata illa dulcedo, gustuque cortex caphuram refert: quin & iste justo crassior redditus calore solis non amplius convolvitur, sed planam formæ figuram retinet.

Hic vero non sine caussa quis cogitaverit, aut quæsiverit etiam, quomodo fieri potuerit, ut cum annorum vix bis centum spatio a Lusitanis non modo, sed ab indigenis quoque, tum vero Europæis Ceilan insulam (annis ante aliquot centenis jam detectam cognitamque) incolentibus tam immensam Canellæ copiam hoc intervallo delibratam atque in varias orbis terrarum partes exportatam esse haud incompertum habeatur, tantus tamen vegetarum arborum annuis decorticationibus sufficientium numerus provenerit, & adhuc provenire queat? Et in enodatione quidem hujus quæstionis nonnulli auctores, Ceilan insulam describentes, ex ignorantia se non parum turpiter dederunt, dum tradunt, aromatico libro detracto quatuor vel quinque annis arborem decorticationi denuo idoneam fieri, id quod tamen naturæ omnino adversatur; quia nusquam gentium arborem reperias, quæ cortice truncum obducente penitus denudata vivere ultra ac perennare queat, imo vero eam paullatim exarescendo interire necesse est, ex parte puta trunci involucro suo spoliati; ast ipsa radix viva vegetaque permanet, atque id ipsum rationem ostendit, qua tanta arborum ad delibrandum idonearum copia

ſingulis annis ſuppetere poſſit: etiamſi enim arbor, cui cortex Cinnamomi ademtus eſt, ad imam ſtirpem usque, uti in Europa quercus, betulæ, alni, ſalices &c cædatur, tamen ab ejus radice pullulant tenella germina, brevique tempore, quatuor nempe, quinque, ſex, ſeptem vel octo annorum ſpatio, citius alia, alia tardius, matureſcunt aptaque fiunt decorticationi, ita ut ex vetula radice pariter uti ex fructibus decidentibus arbore, ſemper virgulta proveniant. Præterea, ut hæc ipſa copioſiſſime heic locorum naſcantur, facit quoddam genus columbarum ſilveſtrium, quas ideo quod Cinnamomi fructibus aluntur, Cinnamomivoras appellant; ab iſtis etenim, quando eſcas pro pullis ſuis quærunt, huc & illuc volitando raptorum fructuum, qui decidendo ipſis elabuntur, magnus numerus varie per agros diſpergitur, unde quotannis etiam multa millia arbuſcularum ſurgunt, (cujus generis arbuſcularum annum unum cum dimidio habentium quatuor exempla heic adjuncta Num. 10. notantur,) ita ut paſſim earum veluti denſæ ſilvulæ aut fruticeta vias omnes ſepientia occurrant: usque adeo copioſe & abundanter id præſtantiſſimarum genus arborum provenit; præſtantiſſimas eas appello, quoniam non novi præſtantius ullum usquam gentium plantarum ſtirpiumve genus reperiri. (Summum tamen Numen cuncta mirabilem in modum, in ſuo quodque genere, conſtruxiſſe, res ipſa loquitur.)

At vero, ſi quidquam, certe probum legitimumque Cinnamomum omnibus in univerſum populis gratum atque acceptum eſt. Ejus oleum vi ignis elicitum medicina cardiaca omnium præſtantiſſima habetur; Caphura quoque ex ejus radice mire prodeſt in quamplurimis affectibus, quemadmodum & pretioſum illud oleum Caphuræ, itemque folia & ex iis arte chymica diſtillatum oleum, nec non fructus & oleum inde expreſſum. Ut ſummatim dicam, quidquid ex arbore Cinnamomum largiente provenit, ſuam habet vim medicaminis, uſumque ſingularem; ut de inſigni oppidoque lucrativo quæſtu ac emolumento quod ad Dominos & Conſortes Nob. Soc. redundat, hic taceam. Hiſce igitur finem faciens Te &c.

Hucus-

Hucusque historia Canellæ omnis generis, quam una cum singulorum exemplis Procurator ejusmodi mercis in Ceilan, operisque ad eam seligendam conductis Præfectus ex Orientali India novissime Amstelodamum ad *Dn. Albertum Seba*, Pharmacopœum heic loci peritissimum, omnisque rei herbariæ exoticæ pariter ac indigenæ studiosissimum, misit. Istam ipsam vero atque eidem adjuncta quædam Cinnamomi cujuscunque generis, aliainsuper plura curiosa rerum exoticarum exempla modo laudatus *Dn. Seba*, pro singulari ejus humanitate, non solum benignissime nobiscum communicavit, sed ut ea quoque paullo magis explanarentur, non gravatus est memoratæ historiæ porro ea, quæ hic sequuntur, amica mente ac manu subnectere.

Explicita hucusque Cinnamomi cujuscunque generis descriptione, non erit alienum instituti meis, si hic paucis referam, me proximis superioribus annis heic Amstelodami a Nob. Orient. Ind. Societate pacto pretio mercatum esse, quæ arcis vastis tunc inclusa convasataque erant Cinnamomi sive Malabathri folia, interque ea reperisse flores Cinnamomi, magnitudine Fabæ Italicæ floribus pares, coloris subcærulei; tum etiam fructus, (quorum exemplum hic Num. 11. signatur); at nihil ejusmodi quidpiam occurrebat in aliis arcis, ex quibus deprompta exempla hic adjunguntur. Annis 1722. & 1723. a laudata Soc. emtione facta comparavi oleum fructibus arboris Cinnamomi expressum, pariterque excoctum, quod durum satis atque candidum est, sicut adjectum exemplum Num. 12. ostendit; idque apud Or. Ind. Societatem appellatur Cera Cinnamomi, ideo quod rex in Candia candelas cereosque suos ex ea parari curat, atque ob odoris suavitatem istorum usum sibi tantum aulæque suæ reservat. Patitur tamen & concedit hujus regionis incolis, ut ex alio haud absimili fructibus Cinnamomi genere succum exprimant, sicut oleum ex olivis, pinguem fluidumque, ad apparandas lampades adhibendum luminique instillandum.

Apud Indos hujus Ceræ Cinnamomi est usus quoque in medicina, eamque intro sumendam illis, qui membris luxatis, casu ab alto, contusionibus & percussionibus sunt afflicti, ideo propi-

Digitized by Google

nant, ut intestinæ partes vim perpessæ & corruptæ ejus medicinali balsamique æmula virtute in integrum restituantur; itemque datur hæc cera in dysenteriis a ℈j. ad ℈iß, foris adhibita cutem longe nitidiorem molliorem que reddit, quam pomatorum, quæ appellant, unguentorum omne genus.

Suppetit insuper Oleum ex foliis arboris Cinnam., gustu subamaro oleum Caryophyllor. ver. cui aliquantulum olei Cinnamomi additum est, referens, & Oleum Malabathri vocatur. Hoc oleum aromaticum ad capitis stomachique dolores, itemque ad plures alios casus efficax & præsentaneum remedium celebratur.

Oleum ex radice Cinnamomi proprie est oleum Caphuræ ex istis radicibus, cujus plenum aliquod vitrum mediocre Num. 13. hic mitto, annis ante duobus proximis a sæpe laudata Societ. meo pretio emtum. Erant vero hæc vitra arcæ inclusa, cui majusculis litteris lingua Belgica inscriptum legebatur: *Dese Olitei-ten syn tot een Geschenck uyt Candia geschickt*, i. e. hæc olea muneri mittuntur ex Candia; adeoque vera nec adulterata sunt, magnique æstimantur. Si istud oleum supposito igne coactum in vitrea vasa distillat, una cum eo transcendit Caphura Baros ab Indis nuncupata, quæ tenues lucidasque crystallos format instar flosculorum aut glaciecularum frigore mediocri concretarum parietibus vasis adhærentes. Hæc Caphura in medicina longe multumque præstat & pro rege in Candia tantummodo conquiritur & asservatur, qui eam nobilis singularisque medicamenti cardiaci loco habet. Neque vero Caphura Baros solum, sed oleum quoque Caphuræ ex radic. Cinnamomi in corpus assumtum remedii vires reficientis numeros implet; cumprimis stomachum corroborat, corporis flatus discutit, contra arthritidem podagramque insigniter opitulatur, insuper ad urinas ciendas pollet; sumitur autem a guttis x. ad xij. saccharo albo exceptum, aut idoneo liquori instillatum. Foris adhibetur in omnibus articulorum doloribus, a frigore aut obstructione ortis, atque illitum calida manu affectis partibus probe infricatur, sicque malum brevi paullatimque extenuatum evanescit. Anni jam sunt sex supra triginta, cum hic Amstelodami Dn. Nicolaus Dumbstdorfius in Offi-

Digitized by Google

cina sua pharmacevtica me habuit in servitiis, tuncque temporis id contigit, ut iste ipse bonus vir arthritidis vagæ cruciatibus diu noctuque continuis infestaretur, adeo ut quandoque clamorem edere coactus fuerit. Quamvis autem ad medicorum uno plurium opem confugeret æger, multisque remediis uteretur, medicinam tamen non sentiebat, usque dum ipsi afferretur consilium, quo jubebatur curare, ut oleo ex radic. Cinnamomi, cujus ipsi copia tunc suppetebat, illineretur; tum vero hæc eum illinendi cura mihi demandabatur, quam libenti quoque animo suscepi. Initium igitur hujus curæ faciens illinebam istud oleum artubus singulis dolore oppressis, inque hypocausto manu calida infricabam, & quidem bis de die ac qualibet vice ad horam unam. Etsi vero ex spasmo & intolerabilium dolorum atrocitate tanta aderat nervorum contractio, ut membra externa, manus puta & pedes, omnino incurvata nodosaque deprehenderentur, spatio tamen dierum quatuordecim adeo immutata cernebatur mali facies, ut noctu æger neque dolores neque spasmos sentiret amplius, sed somno placido frueretur. Atque hic illius adeo prospere succedebat, ut intra sex hebdomadas hypocaustum pedibus obire valeret, cum antea manuum pedumque usu omni esset privatus. Itaque tribus mensibus continuata fuit hæc illinendi opera, sicque demum æger ad sanitatem rediens ab omni ejusmodi invaletudinis accessu liber deinceps, annosque insuper quindecim salvus incolumisque vixit. Re autem vera non hoc tantum ita evenisse testari possum sed illud etiam, quod iterum & sæpius aliis idem dederim consilium, pari ubique successu. Porro, quam salutarem præstet operam vulgaris quoque Caphura, ex libris scriptisque passim editis abunde constat; in ea ipsa tamen latent adhuc non pauca quæ magno nobis sint usui. Qua occasione non possum quin eorum in gratiam & usum, qui forte hoc opus habuerint, heic subjungam, me contra ardores partium igne vel alia materia ambustarum, sive manus sive pedes sive alia fuerint humani corporis membra, nullum adhuc remedium magis proficiens & præsentaneum expertum esse, quam istud quod sequitur. Nimirum recipiantur ℞. Lumbric. terr. c. Vi re-

Digitized by Google

ctificat. ℥xij. Camphor. ʒij. Misc. Ut primum madefacta hac mistura linteola parti læsæ & ab ambustione graviter dolenti imponuntur, lenimen sentitur, inflammatio se remittit magisque extrahitur, ita ut latius atque altius serpere nequeat. Horum vero linteolorum madefactorum applicatio continuetur necesse est, usque dum dolor penitus cesset, & absque ullius mali superventu ulcus siccescat. Quodsi ambustio altius penetraverit, ut adapertum sit vulnus, tunc ad vulgaris unguenti Cerussæ libram unam recipiuntur unciæ duæ Camphoræ hyperici oleo solvendæ, linteolaque eo illita ulceri imponuntur; sic enim absque ullo alio additamento ulcus brevi sanabitur, id quod frequentibus experimentis deprehendi comprobatum.

N. 14. *Caryophylli Plinii* sive *Americani;* sunt fructus quos arbor fert in Americæ insula S. Thomæ nascens: videntur autem genus esse Piperis Jamaici, nisi quod illi parvulam coronam habeant atque oblongiores sint, tum gustu suaviores & acriores: eorum folia (N. 15.) degustata saporem quoque habent suavi acrimonia Cinnamomo Caryophyllisque æmulam. Ex hisce foliis æque ac e fructibus paratur egregium aromatici saporis oleum, quod in remediis roborantibus pollet.

N. 16. Radices *Salab;* in Perside Sinarumque confiniis nascuntur, speciemque Satyrii præsentant; ex iis vero majores pellucidæ flore sunt candido, minores fuscæ fl. purpureo: humi repunt, adulto autumno evellendæ. Sinensibus pariter atque Persis id genus radices sunt maximo pretio, qui plerumque, cumprimis vero longum iter agentes, eas secum portant, atque in medicinæ ad roborandam naturam ipsis usitatæ omnium præstantissimæ numero & loco habent. Speciatim contra phthisin, arthritidem, epilepsiam &c. tam infantibus quam provecta ætate hominibus exhibent radices Salab in pulverem tritas, itemque eas aqua decoquunt, cui decoctioni spissiori quodammodo & mucilaginosæ saccharum album addunt saporis gratia. Hujus liquoris cochlear unum morbo fractis & debilitatis iterum iterumque propinant, quo remedii genere vires languentes admodum reficiuntur, calorque intus depascens reprimitur, cujus rei

ego-

egomet ipse experimentum feci plus simplice vice. Præterea opulentiores Persæ, quando cum amicorum suorum primis præcipuisque saliarem in modum epulari instituunt, istam quoque radicem (prius tamen per noctem in aqua calida maceratam) in opsoniis suis miscellaneis confusaneisque (olla putrida vulgo dictis) apponi curant, hoc ipso ostensuri, epulis suis ad lautitiam viriumque recreationem nihil omnino deesse.

N. 17. Est cortex, *Costus Peruvian. ver.* vel *Cortex Jubabæ* dictus: defertur ex Brasilia, gratoque sapore & roborandi virtute mirificum usum præstat in phthisi pariterque in omni spirandi difficultate; odore refert siliquas illas aromaticas quæ Vaniglies nuncupantur: Spiritu vini tinctura ex hoc cortice extrahitur, rum & in pulverem redactus usurpatur, & Chocoladæ additur. Is etiam affusa aqua calida, sicut Thea, extractus sorbillatur; viribus autem radici Salab prope accedit.

N. 18. Sunt Trochisci sive Placentæ, quas *Catagamber* appellant; advehuntur ex Japonia, constantque e purissimo magisterio ex terra Catechu parato. Id vero contra Anginas aliasque faucium inflammationes efficacissime pollet, ac statim largeque humorem subministrat, pulmonis canaliculos aperit, ægrumque anhelitum levat. Utuntur eo instar Theæ de Boy, vel viridis Theæ, dum ejus frustulum aliquod una cum Thea infusum extractumque pitissando hauriunt; ita namque insidens in venis & medullis fervor temperatur fitisque depellitur.

N. 19. Sunt *flores Theæ de Boy* e Sinarum regno; extrahuntur aqua, hocque infusum ab opulentioribus sicut Thea ex more calide bibitur. Isti vero flores magis efficaciter leniterque urinas cient quam ipsa Thea; corroborandi quoque viribus eminent, suntque magno usui in pectoris affectibus.

N. 20. *Areca*, sive fructus *Pynang* vel *Faufel.* Nascuntur in arbore procera, quæ nucis juglandis arbori haud absimilis est, passimque descripta habetur. *Arecæ* vel *Pynang* sunt interiores nuces sive nuclei magnitudine nucis moschatæ, extrinsecus fæves, & *Faufel* nuncupantur; interiori Areca sive nucleo, qui durus & lignosus est, utuntur in dysenteriis & diarrhœis a ϶j, ad ℥ß, ex idoneo

neo liquore ſumendo. Iſtorum fructuum *Pynang* una cum fructibus *Betre* (ſive *Betle*, *Betele*, *Betel*) calce viva ex aqua ſubacta in unam maſſam redactorum atque in vitro parvo uniusmodi ab orificio ad fundum usque capacitatis (Zuckergläßl.) aſſervatorum plurimus eſt uſus apud Indos & Sinenſes, tum & Europæos, maximam vero partem apud feminas ſeſe mutuo inviſentes; ad eundem namque modum quo herba Nicotiana viris, iſti fructus feminis apponuntur, & quidem in arcula affabre facta, una cum vaſculis murrhinis ſive porcellanis (Quispedors vocant) proritatæ in ore lymphæ ejectioni deſtinatis, quorum numerum cum perſonis congregatis æquant. De dictis fructibus quidam integri, de nonnullis vero aliquot tantum fruſtula arculæ indita præſto ſunt cum cultello forficulaque in hunc uſum peculiarem fabrefactis, quibus iſtos fructus vel eorum fruſtula in minores majoreſve partes feminæ, ad ſuum quæque arbitrium, ſecando dividunt, tum vero de ſingulis illis ſpeciebus tantum quantum cuique libet, capiunt, orique injectum mandunt, usque dum materia humeſcat, humorque in ore proritatus incipiat pulcherrimo rubro proximoque ardenti purpuræ (vulgo Carmin dicto) colore infici, ad quem laticem dein per dentium interſtitia tanquam per ſyringam aut fiſtulam in ollulas ſalivarias (Quispedors) ſcite commodeque ejaculandum iſtæ feminæ perquam agiles ſunt atque exercitatæ, quin & ex iis illa quæ in hoc laticem pulcherrimo colore infectum copioſe ejaculandi ſive ludo ſive artificio maxime valet, conventus magiſtra tunc ac princeps habetur. Coloris autem pulcherrimi extrahendi ratio hæc eſt, ut quævis harum feminarum exacte ſciat habeatque compertum, quantum cujusque ſpeciei in ore ſimul mandendum ſit.

Atque ſic de rebus vanis & otioſis inter ſe colloquentes plurimum pretioſi temporis abſumunt maleque perdunt. Fructus, quem hæc præbet, utilitatis in eo conſiſtit, quod ora recenti ſalivæ rore vegeta ac refecta, dentes vero a putredine ac doloribus immunes (hujusmodi certe cruciatibus nunquam afficiuntur) eosque etiam urgente ac adventante ſenectute integros conſervant.

N. 21. Eſt fructus *Betel*, itidem in arbore naſcens, quæ magnitudine pariter ac foliorum ſtructura vaſtæ arbori canelliferæ æmula eſt. Fructus ſunt, uti Fabæ Turcicæ, oblongi & anguſti, inque longitudinem ulnæ quadrantis excreſcunt: ubi primum maturuere, tum incipiunt hiſcere mediique crepantes reconditi ſeminis minuti magnum numerum ſiſtunt.

HI-

Digitized by Google

HISTORIA
EPIDEMICA
HUNGARIÆ,

in qua

plane ſingularia cum de aliis, tum de morbis acutis, in
primis vero de febre petechiali, morbillis, variolis,
dyſenteria &c. recenſentur,

conſcripta

ab

ANDREA LOEW,
Nobil. Sempron. Hung.
Phil. & Med. D. Phyſ. Sempr. Ord. Acad. Cæſ.
Leopold. Natur. Curioſ. Collega.

nunc vero

fideliſſime communicata

a Filio

CAROLO FRIDERICO LOEW,
Regiæ Legationis Suecicæ Medico
Ordinario.

Digitized by Google

Illustrissimæ Societatis Natur. Curiosf. ad provehenda artis salutaris, & naturalis scientiæ incrementa

Cæsareis auspiciis in Germania conditæ

Præsidi

Perillustri, atque Excellentissimo

LUCÆ SCHROECKIO,

Phil. & Med. D. Acad. Leopold. Imper. N. C. Præsidi, S. C. Maj. Archiatro, Comit. Palat. S. R. I. Nobili, Reip. Patr. Phys. primario,

Atque

Ceteris Amplissimi Ordinis Sociis, Munerum splendore, meritorumque in rempublicam & literariam amplitudine Eminentissimis, Dominis, ac Patronis summopere observandis; obsequii, honoris & gratæ mentis declarandæ causa

Hanc Historiam Epidemicam Hungariæ
D. D. D.

C. F. L.

Digitized by Google

Expendenti mihi illum, in quo collocati estis, dignitatis gradum, qui literarum, & artis præcipue salutaris decori, ornamentoque datus est, subit animum vereri, ne intempestiva interpellatione, pro favore Vestro, quem ambio, offensionem concitem. Quid enim magis metuendum homini, suæ sibi tenuitatis conscio, & illis Viris obstrepenti, in quibus tantum gravitatis, altissimæque in omni divini, humanique cognitione decoris, scientiæ, quantum prudentiæ, omnium casibus temporum paratissimæ lumen elucet? Hæc autem tanta, tamque exquisitæ scientiæ, prudentiæque laus, quam insigni accessione cumulat singularis comitas, illud efficit, ut in ea, in qua pro commodis publicis excubatis specula, tot meritorum, humano generi utilissimorum, luce collustrati, & explendescentes, cunctorum recte sentientium animos in Vos convertatis, ut observent Vos eruditi, & revereantur. Horum quidem ego cunctis quanquam ingenio, & scientia facile, nemini tamen unquam nec cessi, nec cedam ulla in Vos observantia, quam Vobis non minus debeo, quam profiteor, quippe Amplissimi Ordinis Vestri judicio perbenigne ornatus, & dignus æstimatus, quem in numerum sociorum Acad. Nat. Cur. cooptaretis. Longum esset, atque ab hoc alienum loco, cetera referre benevolentiæ genera, quibus a Te, Excellentissime Præses, aliisque Amplissimi Ordinis Vestri membris sum ornatus: talibus certe, ac tantis, ut nullum gratiæ pro iis referendæ dignum locum

Digitized by Google

cum reperire possim. Invitat etiam me, &, nisi me tanto honore indignum præbere velim, ad sui venerationem festinare cogit prolixa humanitas, qua me estis prosecuti, sive Vos coram, præstita clientis obsequentia, salutarem, sive absens colerem epistolis, meisque subdiffisus rebus, consilio uterer Vestro, aut opem simul peterem, & sine recusatione impetrarem. Igitur tantis meritis adductus dudum intellexi ad me pertinere, solicite contendere, & eniti, ut aliquod grati animi pignus, non sine debita submissione Vobis consecratum aliquando extaret. Diu cogitanti de digna tantis Viris probanda gratæ mentis significatione, beati parentis scrinia excutienti oblata videbatur materia, luce publica non indigna. Huic vero ut sese magis probaret, non alia ratione felicius me consecuturum existimavi, quam si Vestris Amplissimis Nominibus inscriptum opusculum prodiret. Sed tamen vicissim subvereri veniebat in mentem, ne eminentis cujusdam insimuler audaciæ, qui Vestris Nominibus, in tam alto, splendidoque positis loco, opusculum tam humile, tam nullo expolitum cultu, insignire coner. Nam cum Vos ii sitis, qui acerrimo judicio singula pensitant, & non nisi exquisita arte elaborata suo aspectu dignantur, metuebam, ne apud Vos longe, quam optaverim, minus gratiæ hoc ineam tempore, quo mihi totus ipse displiceo: quid agendum fuerit, serius cognosco: quid actum sit, video, ac, perturbato decoris ordine, post rem affero consilium: tantum abest, ut exspectationem Vestram ulla ratione sustinere possim. Jam demum agnosco, habendam fuisse rationem mentis, cum compositæ, cujus est, secum consistere, ac morari: tum circumspectæ, pro qua non decet efferri præcipitis impetu consilii, sed rationem, instruendæ actionis ducem sequi; denique & verecundæ, ut, quorum revereare dignitatem, horum præstantiæ quid conveniat, existimes, horum oculis, quæ sint indigna, solicite devites: cum omne judicii, gravitatisque pondus, omniaque ingenii ornamenta postulare sibi videatur ea res, quæ tantis, tamque intel-

intelligentibus rerum arbitris, existimatoribusque probari vellet. Sed vicit tandem omnem dubitationem, quæ ab hoc officii cursu me revocare poterat, par fastigio Vestro humanitas, & comitas, qua bonas mentes permulcetis, & erigitis. Igitur sicut viribus diffido meis, ita religionis conscientia me sustento, hacque confisus, a Vestra benignitate consilii mei veniam demisse, observanterque peto, sine ulla etiam dubitatione expecto, & quantæ venerationis, cantæ fiduciæ plenus Vobis, Viri Amplissimi &c. &c. præsens opusculum sic offero, ut omnem obsequii cultum Vobis in perpetuum simul obstringam, & plura propriæ diligentiæ documenta, in ceterorum annorum constitutionibus, tanto solicitius observandis promittam, quo citius, & clarius intellexero, non displicere Vobis institutum meum. Reliquum est, ut Vobis spes, fortunasque meas commendem, Vos artis salutaris cultorum præsidio, rebus familiæ Vestræ constanter florentibus salvos semper, & incolumes servari discupiam, idque a DEO immortali omni votorum pietate precandum Vobis ducam, & continenter exorandum,

Vestrorum

Perillustris, Excellentissimique, Amplissimorum, Nobilissimorumque Nominum

obsequentissimus, observantissimusque

C. F. L.

Con-

Digitized by Google

Constitutio Epidemica Posoniensis Anno 1688.

ANni tempora, prout variant, suos habere morbos certos jam pridem *libr. 3. Aphor. 21.* recte annotasse *Hippocratem* præsente anno abunde confirmavit experientia. Scilicet *mense Julii & Augusti* cum cœlum quasi flammasset caloribus, & pluviarum ferme toto illo tempore expers fuisset, quibus alias intemperies aëris sicca temperanda & corrigenda, *Febres* solito magis in hac urbe grassari ceperunt. Quorum principia cum horrore, vomitu, nausea ægrum occuparunt, subsequentibus statim caloribus, siti, dolore capitis, virium prostratione summa, cardialgia, ut plurimum dies noctesque durantibus, ast biduo post, adhibitis sudoriferis, in *intermittentes* ut plurimum febres, modo *tertianas*, modo *quotidianas*, imo *quartanas*, per intervalla secundum suum typum repetentes, terminantibus. Tantam autem hæ febres benignitatem in se fovebant, ut raro administratis legitimo modo remediis, h. e. *V. S. Anti-febrilibus ex ⊖ card. ben. absinth. centaur. min. lap. cancr. chinchin. arcan. dupl. flor. nitr.* aliisque, ultra octiduum sese extenderint, quin penitus remiserint. Non senserunt has febres tantum provectioris ætatis homines, verum etiam infantes lactentes & ablactati, sine ullo ætatis discrimine. In nonnullis deprehendebantur *continua*, dies noctesque ægrotos affligentes, & *V. S. sudoriferis ordinariis, nempe spec. de hyacinth. antim. diaph. spec. de gemm. frig. mixtura mea ordinaria &c. cum confortantibus* junctis, tractatæ, omnes terminum suum elapso 15. dierum spatio benignissime absolventes. Hisce continuis annumeranda quoque fuit *Pemphinx*, vulgo Nessel-Kranckheit dicta, tunc temporis grassata, quæ ægrotos, (qui quasi urticæ urentis vim essent experti,) excruciavit pruritu, tumore permagno variæ magnitudinis in toto corpore, modo imperialis, modo floreni, modo grossi, modo totius cubiti, superficiem cutis occupante, eamque in vesicas non adeo rubras, sed magis albas attollente, mox recedente, mox redeunte, aliisque symptomatibus febres continuas malignas alias concomitantibus. Quæ febris licet aliis temporibus *benignissima* adhibito sudorifero intra biduum remittere soleat; nunc tamen admodum *maligna* more continuarum sua decurrit tempo-

Digitized by Google

tempora, propinatis autem *medicamentis diaphoreticis, expellentibus temperatis &c.* DEO benedicente apud omnes feliciſſime XV. die ſuperata. Obſervavimus etiam, quod notatu dignum & perrarum, tunc temporis certam febrium ſpeciem, quæ fuit *complicata ex febre quotidiana continua & tertiana*, una die binas habens exacerbationes, altera unicam, quam *Hemitritæum* appellare placuit. Fuit abſque horrore, cum continuo calore, ingenti præcordiorum compreſſione, ut de continuis conſtrictionibus pectoris conqueſti fuerint, ſiti inexplebili, intenſioribus tamen hiſce tempore exacerbationis, cum vigiliis, deliriis, diarrhœis, in primis virium proſtratione ſumma, ut ſemper animi deliquia metuenda fuerint. Febris hæc admodum periculoſa continua ingentem reconditam habuit malignitatem; quapropter more aliarum febrium malignarum, v. gr. *V. S. ſudoriferis, expellentibus, confortantibus mixtis, ordinariis*, ratione tamen habita ſymptomatum urgentium, tractata feliciſſime intra XXI. dies fuit ſubacta atque ejecta, ſuperſtite quidem adhuc aliquali pectoris compreſſione, *Laxativo* tamen medicamento ſub finem exhibito, penitus ſublata.

Conſtitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1697.

NOn quivis annus quosvis fovet morbos, multo minus una eademque ſymptomata. Prouti enim variant tempora, aëriſque tempeſtates, ſic quoque morbi, qui nunc benigniores, nunc pejores, multorumque funerum nonnunquam cauſæ exiſtunt. Hoc jam dudum obſervavit, ac *toto libro III. Aphoriſmorum* nobis demonſtravit maximus Græciæ Doctor, *Hippocrates*. Et quis non videt, diverſum aëris ſtatum humores modificare morbificos, eosque diſponere, pro diverſitate locorum aliarumque circumſtantiarum, ad producenda ſymptomata, quandoque graviora, aliquando mitiora. Id videre licuit *anno 1697.* quo *hyemem rigidiſſimam* experti ſumus. Produxit intenſiſſimum illud frigus non ſolum *varios pectoris morbos, catarrhos, coryzas, gravedines, tuſſesque vehementiores*, ſed & tranſpiratione impedita, lympham diſpoſuit in coagulum pronam; adventante *vere*, liquatiſque macrocoſmi humoribus, lympha hactenus torpida apud plurimos varias ſubiit mutationes; inde in quibusdam *febres tertianæ* ſubortæ; in pleriſque *febres continuæ, pleuritides ſpuriæ, malignitatis expertes*; in plurimis, inprimis *ſub finem Aprilis, Maji, Junii, Julii*, quo tempore magis efferationes bilioſæ ob exceſſivum calorem ambientem notabantur, *febres petechiales Epidemicæ.* Referam ex morbis, quos hoc anno perluſtrav., ıı lum præcipuos. Inceperunt *petechiales* more ſolito cum rigore,

Digitized by Google

rigore, caloribus p. n. ſiti, anxietate præcordiorum, quandoque vomitu, doloribus capitis, inſueto artuum languore, ſine cauſa manifeſta, cum inſigni extremorum laſſitudine, ut plurimum quarta, aliquando ſeptima demum die maculæ effloruerunt petechiales, in quibusdam copioſiores majoresque, in quibusdam minores ac parciores. Deliria ſexto jam, ſeptimo, octavo morbi die ſupervenientia, boni fuere ominis. In illis enim decima quarta vehemens notabatur obſurdeſcentia, & decima quinta caloris, adeoque morbi ſolutio. Si ſerius, v. gr. 10. 11. 12. contigerunt deliria, atrociora ſymptomata, nec non malignitatem prænuntiarunt ſummam, nullusque expectandus fuit motus criticus, ſed paulatina ſolutio. Obſervavi hoc in quamplurimis, in primis in Cive hujus loci primario, ex itinere ſexta morbi die reduce. Septima, adhibito uno vel altero *medicamento expellente, bezoardico*, vidi corpus petechiis copioſiſſimis rubris conſperſum; eodem die notavi ſummam in ſomnum propenſionem, vix non diſpoſitionem lethargicam. Veſicatoria quippe aliquot applicata ægrum a ſomno abſtrahere non valuerunt, & excitatus licet quandoque comederit, medicamenta *expellentia, ſudorifera, epileptica, confortantia* ſedulo aſſumſerit, ſubito nihilominus in ſomnum recidit, ſalva manente reſpiratione; acceſſerunt 10. die deliria: excitatus enim ex ſuo profundo ſomno, & interrogatus minus appoſite, minus ordinate reſpondit, deſubito in ſomnum relabens. Die undecima & ſequentibus ſupervenerunt motus convulſivi, diarrhœæ, involuntarius urinæ fluxus, ſummatim, ſymptomata exitioſa. Decima quinta calores p. n. obſervavi longe remiſſiores, pulſum naturali ſimilem, ſomnum autem adhuc profundum. Si exſuſcitatus fuit patiens, neminem agnovit, torvis oculis vidit, ad interrogata muſſitando, minus intelligenter reſpondit, floccos frequenter legere continuavit. Morbum igitur hunc in peſſimis ſignis conſtitutum ex *Hippocr. Coac.* nec non 2. *Aphor.* 27. difficillimum ac periculi pleniſſimum pronunciavi. Decima ſeptima demum die, ſuborta obauditione, ad ſe rediit, ſtupidus quidem & oblivioſus, præteritorum immemor, vires tamen brevi reſumſit. Vidi in alio ſubjecto, eundem morbum in optimis ſignis conſtitutum, duodecima, rarioribus tunc temporis exiſtentibus jam maculis petechialibus, produxiſſe *puſtulas miliares, parvas, albas, acuminatas*, innumeras, exceſſivam ſanguinis ebullitionem, nec non malignitatem latentem prodentes, & 15. die, prægreſſis vix momentaneis convulſionibus, funeſtas. Obſervavi, malum hoc fuiſſe *epidemium*, nullumque ætatis habuiſſe diſcrimen, juvenes vero puerosque frequentius invaſiſſe, ac contagium in domo delituiſſe, aut ſubſtitiſſe, donec in reliquos fere omnes ſæviit. Qui valetudinis ſalutis-

que suæ solliciti fuerunt, ac in tempore, spretis præposteris medicationibus, meam postularunt curam, ad unum omnes convaluerunt. Incepi, prævio unico *sudorifero*, pro ætatis diversitate, prima & secunda jam die *a V. S. in brachio*, quam sequenti die pro rei exigentia *in pede*, *ante exanthematum eruptionem*, repetii. *Alexipharmaca*, (malignitatis enim hic summa est habenda ratio,) *sudorifera ex spec. de hyacinth. Liberant.* ☿ *diaphor. C. C philos. præpar. lap. bez. orient. mithridat. &c.* mutatis mutandis, singulo octihorio exhibui cum sudoris imperio. Quamprimum mentem adverti vacillantem, imminentis delirii prodromum, *Vesicatoria* nuchæ pedibusque imponi jussi, addidique *pulveribus sudoriferis confortantia*, nec non *epileptica*, *v. gr. pulv. epilept. March. unicorn. mar. specif. cephal. Mich. mag. ungul. alc. perl. &c.* Nimiis vigiliis ac deliriis summis *mistura mea ex mithridatio cum conf. alkerm. pulv. epilept. de gemm. frig. aut analept. &c. Sir. papav. in aqu. solut.* ut plurimum vesperi, & quidem cum fructu obviam veni. *Alvi fluxum stypticis* quandoque singulo trihorio aut quatrihorio exhibitis compescui: obstructionem *enematibus* sustuli. Cum calores p. n. decrescere inceperunt, quod sæpissime sub initium decimi quinti diei contigit, contentus fui solis *pulveribus præcipitantibus*, *v. gr. spec. de gemm. frig.* ♃ *analept. C. C. philos. fl. nitr.* quotidie semel aut bis in usum vocatis. Vinum ac cerevisiam prohibui, concessique solum *aquam ex ras. C. C. ebor. sem fænicul. rad. scorzon. coctam.* Reliquis symptomatibus ex suis fontibus prospexi. Sub initium quartæ septimanæ, appetitu jam redeunte, ne in priorem morbum reciderent, dedi *Laxativum.* Et hac methodo, DEO sint laudes, omnes petechiis etiam pessime decumbentes, excepta unica persona, servati sunt. *Morbilli* mense *Junio*, *Julio*, omnes fere pervaserunt domos, & observavi illos *epidemialiter* grassatos, primis quatuor diebus utplurimum gravissimos, apparente efflorescentia, quæ elapso quatriduo evanuit, levissimos. Quibus legitima adhibita fuere remedia, *expellentia* nempe, *sudorifera*, *v. gr. pulv. alexit. lap. bez. C. C. philos. unicorn. mar.* omnes stando quasi ac deambulando morbum evaserunt. Qui in cura sunt neglecti, aut male tractati, etiamsi convaluerunt, elapsis aliquot septimanis, aut in *febrem* inciderunt *exanthematicam*, (quam *Rossaliam* nominare solemus, & consistit in maculis rubris, latissimis, in toto corpore densissimis, erysipelas quasi universale referentibus, post quartum diem evanescentibus, & squammularum instar decidentibus, cum ægri alleviatione,) cum caloribus continuis, siti magna, aliquando deliriis, nemini exitiosam; aut reportarunt *tumorem flatulen-*

Digitized by Google

tulentum totius corporis, permultis funestum. Notavi simul, quando unus aut duo in domo morbillos superarunt, decimo demum quarto aut quinto alios ejusdem domus in ægrotantium locum successisse, adeoque morbillosum contagium serpiens a 14. in 14. delituisse ac substitisse. *Mense Junio, Julio*, frequens fuit *Icterus*, cum aliquali alteratione, appetitu dejecto, nausea, siti, oris amaritudine, deturpato cutis, inprimis oculorum, colore, pruritu, urinis croceis, cerevisiæ brunaceæ similibus, turbidis, excrementis quandoque flavis, copiosis, sæpissime albis, cinericiis. Obstructionem ductus choledochi reseravi, bilemque in massam sanguineam, ac in habitum corporis jam derivatam reduxi, ejusque acrimoniam salino-sulphuream excessivam correxi *aperientibus salibus ex pulv. hepat. Tartar. Vitriolato, sale cichor. acetosell.* additis *granis aliquot diagrydii.* Instar omnium fuerunt *acidulæ Croaticæ*, quibus bilem sufficienter dilui, atque felicissime spatio 2. aut 3. hebdomadarum ictericos restitui. Præter *hydropes*, *calculos*, *podagram*, *arthritides &c. tempore autumnali* more solito, *Quartana* prodiit *contumacissima*, quam, si *Venæsectione*, *purgatione*, diebus paroxysmorum instituta, nec non *medicamentis Antifebrilibus chinatis* ter aut quater exhibitis infringere nequivi, reliqui intactam, optime gnarus, multitudine atq; frequentia medicamentorum facile ad *Cachexiam ac hydropem* disponi, adeoque magis destrui. *Naturæ* igitur opus hoc commisi, atque expectavi *æquinoctium vernale*, quo tempore natura, uno vel altero medicamento adjuta, quandoque per se febrem hanc felicissime subigere solet.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1699.

DE Japonibus scribit *Wilhelmus ten Rhyne, Dissert. de Arthrit. in suis notis, p. m. 92.* quod quidem *pestem* ignorent, *variolas* tamen timeant, cum ipsis maxime sint contagiosæ, atque sæva & multiplici hominum strage illorum terras depopulentur, ut major etiam mortalium pars his in Japonia aliquando succumbat, quam peste alibi, atque idcirco præ labis istius metu, parentes liberos, mariti uxores, & quæcunque dulcia sunt vel sanguinis vel thori pignora, relinquant. Unde Japones & Sinæ liberis dotati, ubi interrogantur, quot soboles alant? regerunt, totidem, quot variolis jam laborarunt; reliquorum enim vitam in ancipiti locant, adeoque inter permanentes proles non numerant. Idem responsum fere a nobis hoc *anno nonagesimo nono* tulissent Curiosi, si ex uno alterove quæsivissent, quot filios aut filias habeat? Tot nempe, quot jam *variolarum* virulentiam superarunt. Etsi enim apud nos *Variolæ*

non adeo aliquando obſervantur funeſtæ, hac tamen *hyeme auſtrali, tepidiori ac humidiori* plus minus exiſtente, illæ, peſtis inſtar, in infantes & adultiores furere cœperunt, eosque pro diverſitate tempeſtatum, magisve vel minus maligni ætheris, nec non humorum in corpore exiſtentium, varie affecerunt. Inceperunt modico cum horrore, quem excepit calor intenſus, pulſus fortis, oculi turbidi, ſitis intenſa, aliquando jactatio inquieta, ſternutatio frequens; nonnunquam jam primo aut ſecundo ebullitionis die apparuit una vel altera puſtula in facie, dorſo, utplurimum vero ſub finem tertii aut initium quarti diei eruperunt *variolæ*, primum rubræ, exiles, rotundæ, figura nempe, colore & magnitudine regulari, cum febris ſymptomatumque, etiamſi hactenus fuerint graviſſima, atque nervoſo generi periculoſiſſima, remiſſione, aut notabili diminutione. Hæ turgidæ maturuerunt brevi, juſtoque tempore exaruerunt jam incruſtatæ. In quibusdam ſubjectis puſtulæ fuerunt admodum raræ, ſolito tamen majores, hinc inde ſparſæ, valde diſcretæ, ita quidem, ut iisdem affecti in lecto vix contineri potuerint, quin deambulare voluerint, ſi ipſis conceſſum fuiſſet, quæ variolæ mitiſſimæ ac benigniſſimæ fuerunt. *Diarrhœa* nec non *hæmorrhagia narium*, diebus ebullitionis ſuborta, omnibus ſaluti fuit, detracta nempe nimium quantum ebullientis ac æſtuantis ſanguinis, nec non ſeminii varioloſi parte, quod reliquum fuit varioloſum fermentum facilius, inprimis jam laxatis venarum ſpatiis, evolvi, digeri, expellique potuit; & in his *variolas* obſervavimus diſcretas, raras, *benigniſſimas*, ſaltim hinc inde ſparſas. Qualis enim ſtatus humorum ebullientium in corpore, in primis in centro, talis quoque ſe exſeruit & effloruit in extremis, habitu corporis: unde quo pejor materia ebulliens, eo periculoſiores & deteriores variolæ. Sic ſpiritus quandoque a miaſmate varioloſo irritatos magis, quam oppreſſos obſervavimus, qui magno ſæpe conamine quisquilias ſuas ad cutem amandarunt, ſerumque virulentum repurgarunt felici eventu, tuberculis tam magnitudine, quam colore & figura regularibus enatis. Notavimus è contra ſpiritus a miaſmate hoc varioloſo diebus jam ebullitionis obrutos ac fere oppreſſos, ut amplius ſeſe ſufficienter expandere nequiverint, multo minus inquinamenta varioloſa excutere potuerint. Remanſit ergo miaſma virulentum in maſſa ſanguinea, quam ad coagulum diſpoſuit. Tingebatur quidem cuticula rubedine quaſi eryſipelacea, ac tumore afficiebatur, nulla tamen aut fere perpauca apparuere variolarum veſtigia, potius loco harum tertia jam die maculæ in facie, dorſo, natibus, pedibus, manibus, effloruerunt purpureæ, quæ exacte morſus pulicum aliquo modo obſoleros repræſentarunt, co-

piosæ,

piosæ, aut diebus ebullitionis, quarta nempe, antequam ulla adhuc comparuit pustula, aut ante plenam & sufficientem variolarum eruptionem, quæ semper manserunt parvæ, sessiles, depressæ, confluentes, duræ, septima die lethales. Observabatur in his pulsus debilis, catarrhus suffocativus, ob nervos affectos, insultus epileptici, subsultus tendinum, deliria, maculæ purpureæ, latissimæ, ad nigredinem spatio aliquot horarum tendentes, ante, aut post mortem largissimum sanguinis per alvum profluvium. Certissima sane summæ inflammationis in massa sanguinea latentis, nec non instantis sphaceli, adeoque indubiæ mortis indicia. Unam habui virginem octennem, in qua maculæ hæ purpureæ jam disparuerunt, ut aliquelem reconvalescentiæ spem nobis fecerint, ast tempore maturationis variolæ confluentes, inprimis in facie, manserunt sessiles, depressæ, duræ, cartilaginosæ quasi, cutis ipsa erysipelate fuit affecta, & intensa rubedine tincta, tumida, symptomata novis accessionibus febrilibus fuerunt exacerbata, quæ tandem XV. die funesto terminarunt eventu. Unicum habui puerulum 7. annorum, ejusmodi maculis purpureis una cum variolis correptum, qui hæmorrhagia narium copiosa IVta die suborta a periculosissimo atque exitiali hoc malo liberatus fuit. Reliqui omnes his *petechiis purpureis* laborantes, etiamsi ex methodo medendi ordinaria & optima, *expellentibus* nempe, *sudoriferis*, *alexipharmacis*, *bezoardicis*, *confortantibus*, *nervinis*, *antepilepticis*, *v.gr. spec. liberant. de hyacinth. pulv. pannon. lap. bez. orient. pulv. epilept. C. C. philos. unicorn. mar. diascord. Frac. mithridat. conf. alkerm. &c.* tractati fuerint, mortui sunt. Sine dubio a veneno varioloso pestifero sanguinis compages nimis fuit soluta & jam in fluorem conversa, in primis serum acre, virulentum redditum, atque dispositum non solum visceribus, sed & partibus externis, mediante efflorescentia, necrosin induxit funestam. Neque *gravidæ*, licet alias naturæ consilio a morbis epidemiis immuniores sint, quam alii, ab hoc variolarum contagio fuere immunes, imo decuberunt pessime; hæ semper sexta aut septimana die *abortum* passæ sunt cum *magna Uteri hæmorrhagia*. *Variolæ malignæ* utplurimum inceperunt cum *lumborum & abdominis doloribus*, qui si cum erupturientibus jam pustularum notis remiserunt, *boni*, sin minus, *mali* fuerunt ominis; utplurimum enim in his variolæ aut non sufficienter eruperunt, aut, si prodierunt, confluxerunt, & tempore maturationis depressæ manserunt, sæpe refugerunt & in fauces gulamque copiosæ incubuerunt, *catarrhumque lethalem*, inprimis circa morbi statum, induxerunt. In permultis salivationem in eruptione, & post eruptionem, observavimus copiosam, qualis a mercurio assumpto oriri solet. *Diarrhæa* diebus

 matu-

Digitized by Google

maturationis oborta, *pessima* fuit, natura enim jam debilitata, & in negotio maturationis impedita, deducendo aliorsum materiam variolosam succumbere debuit, variolis nempe non bene maturatis, quin potius collapsis, aut *catarrhus*, aut *convulsiones* supervenerunt funestæ. Respiratio anxia, interrupta, vel sublimis, inprimis in morbi statu semper fuit convulsiva, & indubitatum signum malignitatis, quæ nullis medicamentis expelli potuit, quin potius humores in suo motu impedivit, atque sic lethalitatem intulit. Observavi in filiolo trium annorum, tempore eruptionis, die tertia & quarta morbi, summam extremorum, pedum nempe, manuum ad carpum usque, nasi refrigerationem, sine ullo sudore, cum pulsu debili, calorem vero in reliquo corpore sufficientem ac præternaturalem. Metui sanguinis recursum, caloris languorem, & necrosin imminentem, adeoque frigus hoc brevi fore morticinum, in primis materia variolosa in centro retenta minusque expulsa, exhibitis tandem *expellentibus* variis, *bezoardicis*, nec non *linteis calide applicatis*, spatio bidui rediit ad extrema calor, variolæque prodierunt copiosissimæ cum summa symptomatum alleviatione, & maturatis tandem variolis, vitæ conservatione. *Mense Aprili*, *Majo* notabantur *morbilli*, qui, si ex methodo tractati fuerunt, sudorque successit ex voto, in omnibus *benigni*, neque efflorescentia inflammatoria diutius mansit, quam per quatriduum; quo tempore una cum maculis squammarum ad instar deciduis, calor cessavit penitus. Observavi autem in quibusdam morbillosam hanc inflammationem efflorüisse in dorso & facie ad instar herpetis, cum pustulis splendentibus, mox in rubedinem morbillosam ordinariam variæ figuræ abeuntibus. Fuerunt exanthemata hæc morbillosa mali moris, adeoque in cura probe attendenda, & *expellentibus*, *sudoriferis*, *alexipharmacis* sedulo tractanda. *Mense Aprili*, *Majo*, *Junio* frequentes fuerunt *febres petechiales malignæ*, quæ invaserunt cum horrore levi, nec manifesta sanguinis æstuatione, sed calore mitiori, quem aëris injuriis adscripserunt ægroti, neque crediderunt se ægrotare, donec calor, hactenus effectum suum occulens, ingravescere viresque vacillare cœperint, ut jam ægroti decumbere coacti fuerint, magno cum damno suo tamdiu contranitentes. Accessit anxietas præcordiorum, sitis immanis, capitis dolor, vigiliæ, linguæ scabrities, deliria aliaque symptomata. Qui ab initio *Venæsectiones* admiserunt, medentumque opem implorarunt, atque dicto præscriptore audientes fuerunt, evaserunt omnes; qui vero neglexerunt curam, eamque demum die VI. aut VII. inchoare voluerunt, ii plerumque die XIII. XIV. XV. XVIII. XIX. mortui sunt. Quicunque a *Purgantibus*, credentes, vitium hærere in Ventriculo, curam inceperunt, ad unum

omnes

Digitized by Google

omnes decesserunt, & in illis maculæ observatæ sunt longe majores ac latiores. Qui sudare ad varie assumta *alexipharmaca*, *diaphoretica*, *expellentia* in incremento & progressu morbi non potuerunt, etiamsi bene ac perite alias tractati fuerint, mortui sunt, mortem vero uno vel altero die præcesserunt *sudores spontanei*, copiosissimi, resolutivi. *Subsultus tendinum* in tangendo pulsu in statu morbi notatus semper *exitialis* fuit. *Convulsiones epilepticæ*, in primis distorsiones in ore & fronte variæ, *funestissimæ*. *Sensus hebetior*, si nempe ægroti se non laborare, sed optime valere dixerunt, *manus tremulæ*, *respiratio difficilis ac frequens*, *difficillima citra faucium tumorem deglutitio*, *inevitabilem prænuntiarunt mortem*. *Maculæ quo tardiores in efflorescentia*, *eo pejores*, unde apud quos die demum septima, aut nona, prodierunt, ut plurimum observabantur funestæ, secus, si jam quarta eruperunt. Eædem *ex rubro colore* tendentes in *lividum*, *nigrum*, extremam sanguinis corruptionem indicarunt. Circa *Solstitium*, *mense Junio*, morbus hic fuit *pessimus multisque exitialis*. Causa hujus febris petechialis malignæ, cum calor sæpe, in primis in initio, non adeo sævus fuerit in prava & maligna indole quærenda fuit, quæ citra insignem calorem vi sua corrodente partes corporis fluidas & solidas corrupit, dissolvit, destruxit, ac violentia sæpe materiam expulit, modo *per alvum*, crisi imperfecta ac funesta, modo *per insensilem transpirationem*, ubi ægroti, in primis sub finem, sudoribus fere diffluxerunt, qui fuerunt resolutivi, pessimi. Sanguinem igitur ac serum in hoc morbo coagulari ac incrassari, sæpissime ex sale corrodente maligno summam contrahere acrimoniam, ex symptomatibus abunde claret.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1700.

HOc anno insueta fere fuit aëris intemperies. *Mense Januario*, *Februario* temperatum frigus extitit, *mense Martio*, nec non *Aprili* fere toto tempestas nivibus & gelu sævit, quo tempore grassari cœperunt *febres continuæ exanthematicæ*, solis *confortantibus*, *blandissimis diaphoreticis remixtis*, tractandæ. Etenim, qui more solito assumserunt & continuarunt *sudorifera*, *ex spec. de hyacinth. Liberant.* ♃. *diaph.* ⊖ *volat. C.C. mithridat.* illi omnes, viribus exinde exhaustis, & convulsionibus subortis migrarunt ad superos; qui vero in principio tractati sunt *Venæsectione*, deinde *blandioribus diaphoreticis*, utplurimum tamen *confortantibus & epilepticis*, *v. gr. pulv. epilept. M. specif. cephal. pulv. analept. mag. gran. kerm. perlar. C.C. unicorn. mar.*

con-

convaluere omnes. Calores non adeo intensi fuerunt, debilitates vero summæ cum vigiliis, sudoribus spontaneis, pulsu celeri, frequenti, tremoribus nec non motibus convulsivis. *Mense Junio, Julio* plures pluviosæ notabantur dies, quam serenæ; *mensis Augustus* & *medius September* fuere serenissimi, calidissimi. *Reliquo medio Septembri* & *toto mense Octobri* tanta pluviarum fuit frequentia, ut post hominum memoriam his mensibus visæ non fuerint crebriores. Si enim de die non pluit, certe de nocte pluit, imo post 14. dies pluviosos vix duo sereni apparuerunt, quos statim pluviæ exceperunt continuæ. Per has igitur insuetas anni constitutiones sævierunt *Tusses, rheumatismi, febres*, in primis *quartanæ*, quæ in vicinis nostris locis fuerunt *epidemicæ, apoplexiæ ipsæ;* apud infantes frequentes fuerunt *variolæ erraticæ.* Senes experti sunt *debilitates summas* instar *febrium continuarum*, sed *benignarum, recurrentes*, quæ *solis confortantibus medicatis* cesserunt.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1701.

ANnus ineuntis hujus seculi incepit eadem inconstantia, qua ultimus annus seculum finivit. *Januario* quippe & *Februario* frigora uno vel altero die notabantur intensa, tertio vel quarto valde remissa, unde ex insuetis his anni mutationibus ortæ sunt *defluxiones biliosæ in brachiis, osse ischii, pedibus*, summe dolorificæ, utrique sexui infestæ. *Rheumatismi hi biliosi sudoriferis* neutiquam tractari debuerunt, utpote quorum usu dolores semper exacerbati sunt, meliori vero successu *digestivis ex salibus, v. gr. pulv. hepat. rubr.* ⊖ *cichor. acetosell.* ♀ *vitriolat. diagryd. sulphurat.* quotidie adhibitis obtemperarunt, & intra XXIV. dies evanuerunt. *Martius* fuit valde benignus, *Aprilis* vero & *medius mensis Maji* ob frigora infantibus funestus, hi nempe valde infestabantur *Vomitibus, catarrho suffocativo, colicis convulsivis, epilepticis.* In *Junio* nil occurrebat notatu dignum, nisi quod mane hoc & præterito mense rorem in foliis arborum, in primis prunorum, instar mellis, nostrates vocant Hönigthau, eumque fructiferum indicare annum credunt, copiosum observaverimus. *Julius* totus exæstuavit, nil tamen mali, quod mirum, produxit, nisi *febres tertianas*, (quæ sexto paroxysmo abierunt,) & in senibus, adultis ac infantibus *pustulas*, sive *exanthemata miliaria*, quæ occuparunt totum corpus cum molestissimo pruritu. Causa sine dubio quærenda in efferationibus biliosis, in primis lympha ab externo calore valde intenso evocata, sed facile *refrigerationibus, v. gr. spec. de gemm. frig. fl. nitr. lap. cancr. &c. & balneis hordeaceis*

ceu repressa ac contemperata. Toto mense *Augusto* calores fuere intensissimi, pluviæ paucissimæ, fere nullæ, noctes simul calidæ. Jam valde grassari cœperunt *febres* cum frigore duarum, aliquando trium horarum, insecutus est statim calor ultra 40. horas durans cum capitis dolore, siti, virium prostratione, linguæ ac faucium ariditate, vigiliis, quandoque deliriis, ut jurasses *febrem* imminere *continuam*, sed post adhibita *sudorifera*, *Venæsectionem*, remisit calor, atque in *intermittentem febrem*, ita tamen, ut vix aliquot horæ inter paroxysmum & apyrexiam interjectæ fuerint; & sic una febris excepit alteram, affixitque diu infirmos; rarissime enim ante nonum paroxysmum terminavit. Si *Venæsectione*, *diaphoreticis & præcipitantibus*, cum malignitate non caruerit, rite tractabatur, nulli fuit funesta. Febres hæ maxime sævierunt *mense Septembri*, quem observavimus calidissimum, siccissimum, sine ullis pluviis. *Mensis Octobris* incepit cum pluviis, quæ per aliquot durarunt dies, insequentibus mox caloribus insuetis, ac vix post hominum memoriam notatis. Continuaverunt æstuosissimi dies per *Novembrem* fere totum, ita, ut nullus senum tantæ æstatis & autumni calidi & constantis recordari potuerit, unde optimum & generosissimum crevit vinum, quod tamen successu temporis minus generosum evasit. *Morbi* fuere *pauci*, iique utplurimum *ordinarii*. *Sub finem Decembris* exasperatum fuit cœlum, & terra frigore obriguit.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anno 1702.

HAc hyeme permutata quasi videbantur tempora. Frigora intensa solum durarunt ad sextum *Januarii* diem, septimo supervenerunt pluviæ, subsequentibus diebus nebulæ, cœlum turbidum, mox serena, calida tempora. Toto *Februario*, exceptis vehementissimis ventis, eadem fuit cœli facies, nullum frigus, nullæ nives, utplurimum siccitas, serenitas, ut credidisses, imminere æstatem; nocturno quidem & matutino tempore quandoque aura observabatur frigidiuscula, sole tamen oriente statim fuit temperata, unde jam *medio Februarii* habuimus flores violarum, nec non flores cerasorum acidorum. *Morbi* his mensibus, præter *catarrhos frequentes* vix notabantur alii. *Martius*, qui insecutus est, fuit siccus, quandoque ventosus, pluviæ, quæ oboriebantur, fuerunt temperatæ, fertiles. Hujus initium *phthisicis*, *hecticis*, *hydropicis* valde fuit funestum. Circa *æquinoctium vernale* inceperunt copiosæ inter pueros grassari *febres continuæ*, utplurimum *malignæ*, *petechiales*, Invaserunt illos levissimo rigore, lassitudine spontanea, succe-

e dente

Digitized by Google

dente calore non adeo magno, ſubinde remittente, ſed tertio aut quarto die vehementius recurrente, quo utplurimum in conſpectum venerunt exanthemata, deliria brevi poſt comparuerunt, in quibusdam vehementia, & quidem cum vigiliis, in quibusdam breviora, maculæ erant parvæ inſtar morſus pulicum. *Febres hæ epidemicæ diaphoreticis, præcipitantibus & confortantibus temperatis*, non *ſudoriferis fortioribus*, tractatæ, nulli fuerunt funeſtæ, ſed valde *contagioſæ*. In *adultioribus*, utpote viris, *maculas* utplurimum obſervavimus *latas*, ſucceſſerunt ſtatim deliria, convulſiones, epilepſiæ, & his fere omnibus decima tertia dies fuit exitialis. Duravit epidemica hæc lues in *Junium* usque, quæ ſine dubio magnis ſiccitatibus cum Hippocr. 3. Aphor. 7. adſcribenda. *Aprilis* plerumque fuit ſerenus, calidus, ſubinde ventoſus, frigidus. Hunc excepit *Majus* frigore quidem moderato, ſæpe tamen, præſertim Borea interſpirante, rigidiuſculo: fuit variabilis, nunc calidus, nunc turbidus, pluvioſus, mox frigidus, ventoſus, unde vitis juſto tardius & inæqualiter gemmas ſuas protruſit. Frequentes hoc menſe fuerunt *arthritides vagæ*, quæ ſolo reiterato *Laxantium*, minus *ſudoriferorum*, uſu tractari voluerunt. *Julius* fuit valde temperatus, calidus, ut & *Auguſtus*, ſi exceperis imbres & tonitrua horrendo fragore & fulguribus, in primis noctu, *menſe Auguſto* frequentia, & grandinibus inſolitis, quæ aliquoties, præſertim die 12. 13. 18. promontoria noſtra fere omnia, & quidem optima, valde deſtruxerunt, remixta. Fructus omnes horæi valde fuere inſipidi, humidi, & ad putredinem proclives. Unde frequentes habuimus *febres*, primo intuitu *continuas mentientes*, adhibita tamen *Venæſectione* & *ſudoriferis*, tertio & quarto die in *intermittentes tertianas* degenerantes, tandem *præcipitantibus & Laxativo* brevi conſopitas. *September* comparuit uno alterove die ſerenus & amœnus, tertius & quartus ſerenum diei cœlum noctu tempeſtuoſo tonitru & fulguribus terribilibus fœdarunt. Sequentes dies mox ſereni, mox turbidi, pluvioſi, aliquando frigidi, in primis noctu, & notavimus circa feſtum Matthæi bis pruinas, ſed plane innocuas. Hoc menſe habuimus *Diarrhœas*, *dyſenterias*, quibus, adhibitis *rhabarbaro toſto cum myrobalanis*, & dein *adſtringentibus ex corall. fl. ferr. cum mithridat.* cito medebamur. *Octobris* quatuor dies initiales fuerunt ſereni, amœni, calidi, his quatriduum ſucceſſit frigidum, ventoſum, imbridum, nivoſum, autumni præludium, octava mane gelu & pruina nocentiſſima folia ac uvas nondum maturas in omnibus fere promontoriis decoxerunt, & millena damna fecerunt. Jam remittere cœpit frigus, & cœlum ad aliquot dies inclaruit. Circa *medium menſis* fere octo turbidi, nebuloſi, ſolis expertes, notabantur

Digitized by Google

bantur dies. Tandem circa 20. exortis ventis, nebulisque discussis cœli facies mutari cœpit, æstasque in autumno constans comparuit. Fuit enim ab hoc tempore usque ad sextum *Novembrem* serenitas, cum frigida tamen aura matutina. Septima tota die pluit, octava nix cecidit ingens; successit horridum gelu octiduum fere durans, quod & botros in copia adhuc in promotoriis existentes vix non in lapides convertit. *Medio Novembris* amœnior aura comparuit, caloreque fortiori nives uvasque glacie adstrictas solvit. Hoc tempore frequentes fuerunt *febres*, quæ nullum servarunt typum, quin potius *febres malignas* mentitæ sunt. Invaserunt cum horrore, caloribus primis diebus fere continuis, summo virium languore, capitis dolore, siti, oris amarore, siccitate linguæ. Adhibitis *Venæsectione & sudoriferis blandis*, tertia vel quarta jam die terminarunt in *intermittentes*, quarum paroxysmos *arcano duplicato, sale Card. Ben. cort. chin. de chin.* ac tandem *levi laxativo* suppressimus. In his notatu dignum fuit, quod, etiamsi valde post febres comederunt, vires tamen per longum temporis spatium recuperare nequiverint. His mensibus copiose grassari cœperunt inter pueros & puellas *variolæ*, quæ observabantur modo *benignæ*, modo *malignæ*, confluentes, depressæ, adhibitis *blandis diaphoreticis*, sanguinem contemperantibus, v. gr. *pulv. alexit. C.C. philos. pulv. epilept. spec. de hyacinth. unicorn. mar.* aliquando, si exire noluerunt, addito *sale volat. C.C.* nec non *lap. bezoar*, nulli funestæ. Accuratam insuper symptomatum rationem habere debuimus. Sic accidit, ut puerulus V. annorum ex variolis malignis convalescens in *gingivis superioribus* reportaverit *ulcuscula*, quæ primo intuitu ab adstantibus pro *aphthis*, Mundfäule, judicata & tractata sunt, elapso 24. horarum spatio corrosivitate sua magnam jam maxillæ superioris & inferioris occuparunt partem cum summo fœtore & nigredine, maximoque imminentis *sphaceli* periculo. Adhibuimus frequentiores *injectiones ex decoct. rad. aristoloch. iridis flor. mastiche, thure, mundificantia, balsamica, v. gr. elix. Propr. sine acido, bals. peruv.* quibus tandem corrosivitas, fœtor, nigredo recessit, & puerulus pristinæ sanitati restitutus est. Taceo *catarrhos, rheumatismos mense Novembri & Decembri* frequentes. Sine dubio morbi hi utplurimum ex lympha a varia aëris anomalia, nec non erroribus diætæ, v. gr. fructibus horæis hoc anno valde putridis, ad viscedinem & spissitatem disposita, quæ in sanguine concervata eundem in tumultuarios motus concitavit, deducendi.

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1703.

ANni hujus principium aura temperatiori, nivibus ſtipata illuxit, paulo poſt ſucceſſit frigus intenſum, quod brevi remiſit, & in pluvias abiit. *Februario* gelu ſæviit ingens, nivesque ceciderunt ſæpiſſime, mox tamen accedente aura calidiuſcula in liquorem ſolutæ. *Martius* comparuit caloribus amœniſſimus, ſicciſſimus, quandoque tamen interveniente Euro, rigidus. *Aprilis* ſimul præter morem ſiccus fuit. Habuimus his menſibus ventos vehementes, nives copioſas, quæ terram liquore balſamico ſufficienter irrigare potuerunt. *Majus* & *Junius* fuere æſtuoſiſſimi cum pauciſſimis pluviis; unde uvæ circa feſtum Viti jam fere defloruerunt omnes. Hoc ſemeſtri notavimus *febres continuas*, non adeo frequentes, nec malignas, ſine dubio, ob vinum nimis leve ac tartareum, quod præterito crevit anno, diureticum, minus ſanguinem accendens. *Variolas* habuimus in copia, modo *benignas*, plerumque *malignas*, ſeſſiles, depreſſas, quæ tamen ſi rite *bezoardicis temperatis, expellentibus, confortantibus, v. gr. pulv. alexit. ſpec. de hyacinth. antimon. diaph. C. C. philoſ. præp. pulv. epilept. lap. bez. orient. unicorn. mar. mithridat. &c.* tractatæ ſunt, pauciſſimis, imo fere nullis funeſtæ. Et licet plurima tunc temporis conſpicerentur puerilia funera, cauſa tamen mortis magis adſtantium incuriæ & negligentiæ, aut medicaſtrorum præpoſteræ ac perverſæ curæ & imperitiæ, quam malignitati adſcribenda. Notatu dignum fuit, me his temporibus inter alios habuiſſe Comitiſſam valde ſanguineam, corpulentam, jam fere quadragenariam, variolis correptam. Huic ſub prima morbi invaſione, quæ erat cum rigore, caloribus, cordis compreſſione, virium languore &c. curavi aperiri *medianam*, præſcripſi *bezoardicos expellentes pulveres* more ſolito, *pulv. alexit. C. C. philoſ. lap. bez. orient. unicorn. mar. &c.* & ecce præter omnium expectationem tertia & quarta die erupere per totum corpus *variolæ* copioſiſſimæ, ſexta acceſſit *immodicus menſium fluxus* ad inſtar puerperæ, retrocceſſerunt ilico variolæ, quæ abſque hoc fuere depreſſæ, ſeſſiles, confluentes, verbo, peſſimi moris. Mutavi medicamenta, dedi frequenter *ſpec. de hyacinth. corall. rubr. terr. ſigill. mithridat. mag. ſmaragd. pulv. epilept. M.* non omiſſis *confortantibus.* Fluxus hic immoderatus continuavit octiduum, nec *ſtypticis* ſiſti potuit: durante fluxu variolæ non creverunt, nec ad maturitatem tendere voluerunt, ſed confluxerunt, majoraque conciliarunt ſymptomata, etiamſi *expellentia, bezoardica, antepileptica ſtypticis* ſemper conſideratiſ-

ſime

Digitized by Google

ſime miſcuerimus; octiduo elapſo fluxuque cohibito tandem parvulæ hæ variolæ, non faſtigiatæ, maturitatem receperunt, ſymptomata remiſerunt, & Illuſtriſſima Comitiſſa a varioloſo hoc affectu, periculi pleno, præter omnium opinionem ac ſpem, liberata eſt. Variolæ hæ permultorum oculis valde fuerunt infeſtæ, & modo *inflammationem* reliquerunt pertinacem, modo *humorem depoſuerunt contumacem*, ac coagulationi vel condenſationi aptum. Priori feliciter medebamur *aquis ophthalmicis ex aqu. plantag. roſar. chelid. tut. præp. ſach. ſaturn.* poſteriori inflatione *pulveris ſubtiliſſimi ex ſach. canarienſ. antim. crud. lap. ſciſſil. præp. perl. præp.* & ſi opus fuit, *Veſicatoriis.* His menſibus varios atque diverſos notavimus *hæmoptoicos*, tam ſenes, quam juvenes; in quibusdam enim ſanguis ἀϑρόως καὶ βιαίως ad aliquot libras *ſine ulla prægreſſa tuſſi* excretus eſt, & in his fere nulla adfuit irritatio, ſed ſanguis floridus lubricavit ſibi ipſi viam, & unica irruptione extravaſatus per os affectavit exitum; in quibusdam *quaſi extuſſiendo* ſanguis pedetentim rejectus eſt, in his ſine dubio vaſa pulmonum fuerunt eroſa, & ſalinæ particulæ maſſæ ſanguineæ inexiſtentes teneras pulmonum veſiculas ſtimularunt, inde irritatione facta tuſſis producta fuit cruenta. His feliciter ſubvenimus *Venæſectione* & *medicamentis adſtringentibus ex compoſ. ſperniol. Cr. lap. hæmatit. ocul. cancr. trochiſc. de ſpod. de carabe*, addito *laudano de tribus* in refracta doſi. Si ſanguis fuit ſedatus, ordinavi *pectoralia travmatica cum reſolventibus mixta, v. g. elix. pectorale cum eſſ. travmatica*, nec non *decocta pectoralia ex fl. & fruct. pectoral. uſitat.* item *gelatinam pectoralem ex raſur. C. C. ebor. cum herbis pectoralibus* factam, it. *decocta ex herb. alchymill. ſcabioſ. pyrol. ſanicul. millefol. tuſſilag. pulmonar. heder. terreſtr. rad. tormentill. ſem. aniſ. fœnic. rad. chin. &c.* Menſe *Junio* ex caloribus inſolitis, nec non ingurgitatione aquæ frequentiori adultiores æque ac juvenes reportarunt *febres tertianas* frequentes, ſed ſumtis *ſalibus abſinth. centaur. min. card. ben. cort. peruv.* ac tandem *purgante* brevi curatas. *Julius* non tam amœnus & ſerenus fuit, quam pluvioſus, nocte dieque frigidus, ventis ſumme moleſtus, qui in primis a die quarto ad octavum valde ſævierunt, & frumento, quod violentia ſua excuſſerunt, quam maximum intulerunt damnum; circa 24. ad finem usque calidiſſimi notabantur dies. *Auguſtus* incepit cum frigore, pluviis, quæ hoc menſe fuerunt copioſæ, flante tamen auſtro ſuos alternavit dies, fuitque variabilis & inconſtans. *September* extitit ſereniſſimus, amœniſſimus cum inſolito aëris fervore, quandoque pluviis intemperiem ſolis contemperantibus atque terram irrigantibus. *Octobris* primi octo dies fuerunt pluvioſi, frigidi ſimul, hoc tamen non obſtante, tertia & ſexta

die obſervavimus tonitrua & fulgura, elapſo octiduo ceſſarunt pluviæ, & ſubſolanus ſuperveniens radiis ſolaribus non ſolum terram madidam ſiccavit, ſed & botros a nimiis pluviis jam putrefactos valde exſiccavit, illosque in pulveres fere redegit. Toto *Novembris*, nec non *Decembris* menſe cœli temperies notabatur placidiſſima, ut credidiſſes vernum adeſſe tempus. Circa natalitia intenſum frigus ingruit, terraque congelavit. Frequentes hoc ſemeſtre *bilioſas* notavimus *febres*, quæ cum rigore, mox caloribus, vomitibus, præcordiorum anguſtiis pueros æque ac adultos invaſerunt, primoque intuitu *continuas* mentitæ ſunt. Duravit calor utplurimum 40. horas cum dolore capitis, ſiti vehementi, ariditate linguæ ac faucium, adhibitis vero *Venæſectione*, *diaphoreticis*, remiſit, & in *ordinariam tertianam* cum apyrexia degeneravit, atque *antifebrilibus ſalibus*, nec non *chinatis* rite tractata ſexto paroxyſmo ceſſavit. Memini, me plurimos habuiſſe, qui octavum ſuſtinuerunt paroxyſmum, & hi ex febre reportarunt *icterum*. Color hic non adeo flavus, ſed ſaturatior & fuſcus fuit, ſine dubio a particulis acribus, bilioſis, ſulphureis, quæ copioſius in ſanguine collectæ tandem in habitum corporis ſeſe diffuderunt, cutemque deturpato imbuerunt colore. Alvus in his omnibus ſufficienter ſuo fungebatur officio, indicio, porum choledochum in duodemi & jejuni confinio non fuiſſe obſtructum. His feliciter, & quidem intra paucos dies medebamur *pulveribus ex ſale cichor. arcan. dupl.* aut *tartar. Vitriolat. ſpir. ſalis coagulat. pulv. hepat.* additis nonnunquam *aliquot granis diagryd. ſulphurati.* Veriſſimum itaque eſt *Dioclis* monitum, notante *Celſo*, prodeſſe nempe *icterum*, ſi poſt *febrem* oritur. His temporibus aliquos notavi *cachecticos*, nec non *hydropicos*, qui in *icterum flavum* inciderunt, quorum ſuperiora corporis marceſcebant, & mirum in modum flaveſcebant, tumentibus interim inferioribus & abdomine. Veſiculæ in horum pedibus obortæ ſtillabant liquorem ſumme croceum. Cauſa ſine dubio ſalibus lixivioſis ſulphur ſanguinis ita modificantibus adſcribenda. Cura ad tenaciſſimas obſtructiones tartareas, & dyſcraſiam viſcerum dirigi debuit, & profuerunt in ſpecie *martialia, pulvis cachecticus*, *Tinctura mart. aperit. Mynſ. ſpir. aperit. Penot. Purgantia* ſingulo octiduo ſemel exhiberi debuerunt, v. gr. *Recipe pulv. rhabarb.* ℈j. *gialap.* ℈ß. ⊖ *abſinth. gr. vij. g. g. grij. ol. mac. gttj. M.* Quodſi venter a *laxantibus* obſervabatur detumeſcere, bis cum ſucceſſu ſingula hebdomada pro exigentia ſymptomatum & ratione virium propinari potuerunt; ſin tumor poſt purgantium uſum in eodem ſtatu manſit, aut infirmus naturæ ductu frequentes dejectiones ſine alleviatione habuit, abſtinendum fuit a purgantibus. *Diuretica* in his caſibus

bus alias omnem absolvere videntur paginam; hic tamen cum summo judicio & discrimine adhiberi debuerunt, & si unquam, certe hic, urinæ status probe considerandus fuit. *Urina* enim *cruda*, *alba*, *tenuis* testabatur de sanguinis textura valde laxa; & hæc pro medela requirebat *salia lixiviosa*, utpote *sal stipit. fabar. ononid. junip. ebul. absinth. tart. vitriolat. spir. sal. coagul. &c.* *Urina rubra* docuit sanguinis texturam esse valde strictam, atque abundare salibus lixiviosis, unde præscribi debuerunt *salia volatilia*, v. gr. *succin.* ⊖ *volat. tartar. bufon. lumbric. terrestr.* in primis *amara*, *decoctum ex herbis*, *absinth. mij. eupator. marrub.* ā ℥ß. *bacc. junip. mj. rhapont. ver.* ℥ß. *m. pro infuso &c.* *Scroto tumenti* maxime profuit *decoctum ex fol. rut. absinth. menth. mil. cumin. cum vino* factum, & cum spongia calide applicatum. *Febres petechiales*, quæ observabantur, fuerunt valde *benigna.* Alias, præter morbos ordinarios, *catarrhos* nempe, *tusses*, *raucedines &c.* nil memoratu dignum occurrit.

Constitutio Epidemica Sempronienfis Anni 1704.

JAnuarius ineuntis hujus anni totus fuit valde frigidus, nivosus; *Februarius* e diverso præter morem temperatus, utplurimum serenus, aliquando pluviosus, aliquando ventosus, quandoque nivosus. *Martius* incepit cum intenso frigore, solis tamen splendore atque serenitate temperato, quinta nix cecidit copiosa, quæ sexta jam in liquorem abiit, septima supervenit tempestas tumultuaria, valde nivosa, octava dies fugatis nubibus purgatoque aëre mira illuxit serenitate, quæ tempestas pulcherrima, ventis mitioribus remixta, sicca, non solum ad *æquinoctium vernale* duravit, sed & uno quasi tenore in *Aprilem* usque continuavit. Imo *Aprilis* sua natura alias variabilis, hoc anno fuit amœnissimus, serenus, siccus, absque pluviis fere, cum caloribus ad finem usque prope æstivis: die 27. tonitrua & fulgura ingentia cum pluviis habuimus, sol tamen nubila mox serenavit, unde arbores justo citius folia & flores emiserunt suos. Tertia *mensis Maji* dies incepit cum pluviis, quas secuta sunt frigora, & quinta pruina matutina, quæ vineis nostris maximum damnum intulit, alias totus mensis fuit serenus, calidus, siccus, ventosus. Successit *Junius* serenissimus, siccissimus, pluviarum expers, ventis tamen mixtus. His mensibus, inprimis superioribus, Morbona æque ac Bellona apud nos valde sæviit. Hungari quippe a Nostris deditionem civitatis sollicitantes, sed repulsam reportantes rabie velut accensi hinc inde discurrerunt, nobisque excidium minati sunt. Civitatem d. 18. Febr. e longinquo obsidione cinxerunt

xerunt, eam tamen ſupervenientibus adverſis cœli tempeſtatibus, nivibus nempe & ventis inſolitis, intra biduum ſolvere coacti ſunt, interim IX. ſeptimanis nos undique tenuerunt concluſos, ut nullus exire auſus fuerit. Milites Cæſarei frigoribus & militaribus laboribus, inprimis triſti eſuritione & aquæ potu valde hactenus debilitati, huc tandem in defenſionem civitatis diſpoſiti ad novi deſuetique cibi ac vini copiam, quæ miſeris noſtri large obtulerunt, gravati in periculoſos inciderunt *morbos*, *caſtrenſibus non abſimiles*. Conqueſti ſunt de *languore totius corporis*, *nauſea*, *ſtomachi gravedine*, *caloribus*, *ſiti*, *dolore capitis*, *vigiliis*, acceſſerunt *deliria*, aliquando *alvi fluxus*, nonnunquam *petechiæ*. *Venæſectio* prima aut altera die inſtituta, nec non *ſudorifera ex ſpec. de hyacinth. C.C. philoſ. lap. cancr. antim. diaph. &c.* ſæpe in herba ſuppreſſerunt malum, unde ægri intra quatriduum convaluerunt. *Purgantia* & *Vomitoria*, etiam in principio adhibita, non conduxerunt, morbum potius exaſperarunt, & malignitatem latentem evocarunt, quam tandem *expellentia*, inprimis *mithridatium cum confect. alkerm.* & *confortantia* diu continuata ſuſtulerunt. Qui methodo ordinaria fuerunt tractati, evaſerunt omnes periculum; qui autem citius juſto noſocomiis valedixerunt, etiamſi fere nullos in diæta errores commiſerunt, utplurimum in priorem morbum reciderunt. Inter hos unus *febre maligna* laborans ex delirio furibundus proſiliit e lecto, & per feneſtram ſecundæ contignationis ſat altæ in fluentum præcipitem ſeſe dedit, in aqua hinc inde diſcurrit, defatigatus tandem, & exanimis fere in lectum deportatus, adhibitis *alexipharmacis*, *ſudoriferis*, *confortantibus* convaluit. *Morbus* hic *epidemius* a victu profectus primo menſe militibus gregariis inhæſit, brevi poſt cives, qui curis, laboribus, frigoribus, excubiis diurnis & nocturnis inſuetis defatigati vino horno, generoſiſſimo, dulci, etiam nocturno tempore præter morem indulſerunt, invaſit, atque in *febres malignas petechiales* degeneravit. Sanguis quippe una cum reliquis humoribus ex erratis vitioſam diatheſin nactus facillime malignitatem concipere potuit. Inceperunt *menſe Februario* cum languore ſummo, calore moderato, qui in dies crevit, vigiliis, ſiti intenſa, aliiſque febrium comitibus ſymptomatibus. In his ſi exanthemata prodierunt die quarta, evaſerunt omnes rite tractati periculum die XV. ſecus ſi maculæ in conſpectum venerunt die ſeptima: infirmi enim periculoſiſſime tunc temporis debuerunt, & 21. demum die mortis periculo liberati ſunt. *Menſe Februario* valde *benignæ* fuerunt *petechiæ*, *Martio* pejores, *Aprili* peſſimæ. Obſervavi in quodam juvene ſat robuſto petechiis laborante, *puſtulas* XIV. morbi die exeuntes *pellucidas*, ceu *cryſtallinas*, partim *milii ſeminis*,

partim

Digitized by Google

partim *lentis*, imo multas *pisi* magnitudine hinc inde per totum corpus disseminatas, in dorso vero numerosissimas, *aqua plenas*, summe *malignas;* intendebatur enim febris cum anxietatibus, cordis compressionibus, convulsionibus; albescere tandem hæ vesiculæ & suppurare ceperunt, hinc exiccatæ jam exaruerunt, & squamatim circa 21. diem deciderunt, quo tempore pauperculus morti jam vicinus, præter omnem spem feliciter enavigavit periculosissimam hanc charybdim. In *fæminis* semper notavi *mensium fluxum*, aliquando *diarrhœam* simul, quæ omnibus fuit *funesta. Deliria præmatura* fuerunt *exitiosa.* Sic robustus quidam Vir 45. annorum, quinta morbi die incepit delirare, sexta est mortuus; & fœmina triginta annorum similiter robusta tertia die delirans, quarta est mortua. Horum sanguis prima & secunda morbi die *Venæsectione* extractus exhibuit in superficie pituitam densissimam instar crustæ vix separabilem, & croco quasi tinctam; brevi ante mortem bilis utrinque sese diffudit in totum corporis habitum; singula mortis prænuntia. In *febribus* hisce *malignis* frequens fuit *attritio* aut *excoriatio in natibus*, non solum a longiori decubitu, quin potius a sanguine suo modo malignitate corrupto deducenda, qui qua data porta, sarcinam suam deponendam & excernendam quæsivit. Latuit autem utplurimum *gangræna* & *sphacelus*, caroque tandem adhibitis adhibendis, v. gr. *unguent. ægyptiac.* ad os usque excidit cum ægrorum levamine. *Mense Februario morbilli* epidemice grassari cœperunt, qui tamen ex methodo tractati *benigni* fuerunt, *instante æquinoctio verno* indies magis invaluerunt, & invaserunt infantes æque ac adultos, & puerperas, cum horrore, caloribus summis, stillicidio lachrymarum copioso, mordaci, oculorum rubore ac tumore, cum tussi ferina, gravitate & compressione pectoris, maculæ effloruerunt utplurimum secunda morbi die, aliquando quarta, quandoque septima. & perstiterunt quatuor aut quinque dies. Observavi hoc tempore *morbillorum tres species*, *maculas* nempe *latas*, *rubras*, sine pustulis, adeoque *non elevatas*, *neque superficiem cutis superantes;* altera species *cutim solum transparuit*, & hæ duæ species inadvertenter evanuerunt, quas vulgus retrocessisse putabat; tertia prodiit cum *maculis parvis*, *rubris*, quæ in dies auctæ, & *supra cutis superficiem modicum elevatæ* racematim coaluerunt, quarumque protuberantia, digito leviter admoto, tactu percipi potuit; post quinque dies, morbo jam remittente, maculæ per totum corpus latissimæ & maxime rubentes evanuerunt, atque squamularum forma deciderunt, cute farina quasi conspersa relicta. *Morbilli* quo citius prodierunt, eo benigniores, quo tardius, eo pejores fuerunt. Incessit sæpe hic morbus sub vario schemate, vario stipatus satellitio. Sic

f *mense*

menſe Aprili ad puerperam vocatus deprehendi ***morbillos*** copioſiſſimos, protuberantes, quibus interſperſæ fuerunt ***maculæ petechiales***, deliravit valde, imo tubarum in vicinia inflatarum cantus & pulſati tympani ſonos, inter difficultates ſomni per phantaſiam oblatos articulate imitata fuit, frequenter riſit, convulſa & aphona tandem jacuit, neminem novit, 15. tamen morbi die, adhibitis *expellentibus* ***alexipharmacis temperatis***, *cordialibus*, ad ſe rediit, atque debellatis ſymptomatibus graviſſimis convaluit. Eodem tempore gratioſam habui puellam 6. annorum, ***variolis*** veris laborantem, ſupervenerunt nona morbi die, variolis necdum in ſtatu conſtitutis, ***morbilli*** copioſi, graviſſime inde decubuit, ſed ex duplici hoc morbo feliciter emerſit. Veriſſimum igitur eſt Axioma medicum: Qualis humor effervescit in corpore, talis effloreſcit in cute. *Morbilli* hi, ſi perite *expellentibus*, ***v. gr. pulv. alexit. de hyacinth. lap. bez. orient. pulv. epilept. C. C.*** *philoſ.* ***antim. diaph. unicorn. mar.*** cum *pectoralibus & confortantibus* mixtis, nec non ſervato ſimul idoneo diætæ caloriſque temperamento, tractati ſunt, omni vacarunt periculo, neminique fuerunt funeſti; neglecta autem, aut præpoſtera vel perverſa morbillorum cura, aut præmatura, ſuperatis jam morbillis, aëris mutatio, vel inordinata rerum non naturalium diæta, præcipitavit quam plurimos in *tuſſim ferinam*, ***febrem continuam***, ***reſpirationem difficilem***, *pectoris compreſſionem*, ***catarrhum*** ita dictum *ſuffocativum*, *lethalem*. Menſe *Majo* & ***Junio*** continuarunt adhuc ***morbilli***, ***febres continuæ***, ***tertianæ*** *intermittentes*, ***variolæ***, quæ *ſporadice* hinc inde vagatæ ſunt, ſed fuerunt ſine malignitate, adeoque convenienter tractatæ, facile curabiles. *Julius* fuit amœniſſimus, ſed cum ſummis caloribus, quarta coorta eſt graviſſima tempeſtas cum frequentiſſimis tonitrubus, flammarumque fulgoribus, nec non grandinibus inſolitis, quæ in civitate utplurimum magnitudine juglandis, imo ovi gallinacei, prægreſſo imbre, ceciderunt, ad vineas tamen ſparſim venerunt, adeoque illis exiguum intulerunt damnum. Sub initium *Auguſti* remiſerunt calores, ſed ſexta audiebantur tonitrua terribilia, grandines cadebant inſolitæ, copioſiſſimæ, quæ in optimis noſtris promontoriis & vites & uvas prorſus deſtruxerunt. Jam ſucceſſerunt æſtuoſiſſima tempora, quæ vix ſuſtinere potuimus, neque ſpirarunt etefiæ, nullæ fuerunt pluviæ, quæ fervorem ſolis contemperaſſent, imo eadem aëris conſtitutio erat in *Septembri*, *Octobri* nec non *Novembri*, ut crediſſes, autumnum in æſtatem fuiſſe converſum; habuimus quoque d. 25. *Septembris* veſperi tonitrua & fulgura ſufficientia, unde in reſiduis promontoriis, quæ a grandine intacta manſerunt, generoſum crevit vinum,

imo

Digitized by Google

imo generosius crevisset, si nobis ob metum tumultuantium Hungarorum serius vindemiare licuisset. Finitis enim jam vindemiis æstuosa & sicca adhuc continuarunt tempora, sine ullis fere pluviis. Sub finem *Novembris* & initium *Decembris* nives deciderunt paucæ, & moderata subsecuta sunt frigora. Mensibus æstivis, *Julio* nempe & *Augusto*, existente cœlo maxime æstuoso, *diarrhœa* & *dysenteria* satis fuerunt frequentes, & magis pueros adultiores, senes, minus infantes sporadice afflixerunt. Præcessit diarrhœa cum ciborum fastidio, languore totius corporis, siti, dejectionibus copiosissimis, serosis, utplurimum biliosis, viscosis nec non pituitosis, valde fœtidis, mox insecuta est dysenteria cum dejectionibus cruentis & purulentis, numerosis ad 70. 80. intra diem & noctem, aliquando velut momentaneis, ut miseri vix sellam foricariam deserere potuerint, & circa noctem cum majori exacerbatione, utplurimum caloribus, quamvis non adeo urentibus, pulsu celeri, siti, inquietudine, acuto intestinorum & ani dolore, inani, licet frequenti, desidendi cupiditate, præcordiorum anxietate, vigiliis; in progressu morbi blanda accesserunt deliria, non sine malignitatis nota. Quamdiu sanguis cum materia biliosa, mucosa, purulenta & saniosa, aliquando cum strigmentis & ramentis exivit, tamdiu de vehementibus torminibus & doloribus conquesti sunt. *Dejectiones nigræ, fœtidæ* in morbi statu, majoris corruptionis denotarunt gradum, indicio manifesto, imminere jam *gangrænam* & brevi *sphacelum*, unde in illis dysenteria antea cruenta & torminosa jam observabatur fere indolens, pulsus quasi nullus, extrema frigidissima, sudore copiosissimo resolutivo frigido perfusa. Refrigerationem hanc infirmi non percipiebant, quin potius de calore interno & siti conquesti sunt, imo manibus glaciei instar frigidissimis res aut loca frigida capessere desiderarunt; & hi omnes, salvis tamen sensibus motuque membrorum illæso, elapsis utplurimum 48. horis, mortui sunt. Causa hujus affectus adscribenda fuit partim copiosis fructibus horæis, acido - aqueo acri fermentifico fœtis, partim caloribus ferventissimis, bile inde acriori lymphaque acidiori & quasi corrosiva reddita. Succi nempe eminenter acres, mordaces nectendo in intestinis diutius, quam par est, moram, primo absterserunt intestinorum mucum, deinde illorum crustam villosam, sive velamentum bombycinum simul abraserunt, & altius penetrando ipsas glandulas eroserunt, atque ulcus, vel quasi tale, instar vesicantium, induxerunt; inde membranis intestinorum sensim sensimque a sale corrosivo erosis vasorumque osculis reseratis, non solum sanguis frequenter stillavit, sed & tristissimus doloris sensus accessit, imo spasmo-

dica vellicatio, qua intestina spasmo quodam irritata motu quasi vermicu-lari dolorifice sese torserunt, unde non mirum, successisse tandem *inflammationem*, *gangranam* ipsam, nec non *lethalem sphacelum.* Quo enim major acrimonia, eo major spasmodica fibrarum nervearum irritatio, major fermentifica humorum fusio, glandularum, ductuum & vasorum intestinalium eliquatio, nec non cruoris simul cum plexibus glandulosis ac reliquis intestinorum contentis excretio. Profuerunt sub initium morbi, non obstantibus torminibus & supervacaneis excretionibus, humores acres *diluentia*, & *leviter Evacuantia*, utpote *aqua Laxativa cum aqua cinamomi*, in primis *rhabarbarum tostum*, quod blande laxando simul ob partes terreas admixtas adstringere, & leniter roborare solet, cum *myrobalanis & elæosacch. cinnamomi* propinata, nec non *clysteres abstersivi ex spec. emoll. hord. vitello ovi, conf. rosar. lacte*, aliquoties adhibiti. His præmissis statim deveniendum fuit ad *incrassantia*, *demulcentia*, *adstringentia cum anodynis* mixta, unde singulis quatuor aut quinque horis exhibui pulverem sequentem: *Rec. corall. rubr. præp.* ℈ß. *lap. hæmatit. terr. japon.* ā *gr. viij. theriac. cæl. gr. iij. laud. de trib. gr*ß. *M.* mutatis tamen mutandis, addidi sæpe *terr. sigillat. fl. ferr. bol. armen. pulv. stypt. Cr. smaragd. præpar. crystall. mont. pulv. dysenter. Crat. ex tragacanth. gumm. arab. & corall.* constantem, *nuc. mosch. &c.* inprimis, ubi calores fuerunt ingentes, *compos. sperniol. Cr. spec. de gemm. frig. unicorn. mar. spec. de hyacinth. &c.* imo moderanda fuerunt medicamenta ad ipsius excretionis, malignitatis & virium modulum. Sæpe videbatur jam alvus adstricta, morbusque sublatus, brevi tamen malum recruduit, & exivit iterum aliquando cum, aliquando sine cruore materia mucosa in minima quantitate cum summis torminibus alvum ad excretionem stimulans; adhibitis autem frequentioribus *clysteriis ex decoct. hord. cum capit. vervecin.* nec non continuatis *pulveribus adstringentibus*, ex toto cessavit. Tandem, ne propter derasos plexus ilei glandulosos fluxus alvi cœliaco non absimilis remaneat, ordinavi summo cum effectu *balsamica*, *stomachica*, *bals. peruv. opobals. Tinct. corall. elix. Vitriol. M. pulv stomach. elect. diacinam. Reg. nuc. in Ind. condit.* Et sic dysenterici intra tres septimanas ex integro restituti sunt, quousque etiam a vino abstinere debuerunt, contenti *aqua cocta ex rad. tormentill. ras. C. C. ebor. mastich. &c.* Quos invasit cum *vomitu*, hi pessime decubuerunt, & vix servati sunt, optime autem ipsis profuit *balsamum peruvian.* nec non *opobalsamum cum corall. rubr.* exhibitum. *Ad-*

strin-

Digitized by Google

ſtringentia, ſine præviis *blandis Laxantibus*, in initio & progreſſu morbi adhibita protraxerunt morbum, tormina exacerbarunt, & poſt ſe utplurimum *febres*, *arthritides*, *pedum tumores*, *lienterias* reliquerunt. *Opiata* hic fere omnem abſolverunt paginam, imo fateri debeo, me fere nullum dyſentericum ſine frequentiori exhibitione *laud. de trib.* commode reſtituere potuiſſe; exhiberi autem debuit, antequam dyſenteria fuit conſummata & plane ulceroſa, aut vaſa majuſcula exeſa, aut ſenſus doloris jam periit. *Menſe Auguſto* frequentes habuimus *rheumatiſmos ad brachia*, *ſcapulas*, *femora*, *lumbos*, *coxas* productos, ſine ulla rubedine, multo minus tumore, non tam articulis, quam muſculorum interſtitiis firmiſſime & diutiſſime inhærentes, cum motus impotentia, doloribus lancinantibus, profundis, fixis, qui noctu exacerbati ſomnum impediverunt: infirmi enim loco moveri nequiverunt, & quo ſtatu fere primo jacuerunt ac decubuerunt, in eodem manere debuerunt, & ſine cruciatu ac vehementi dolore vix moveri aut attingi potuerunt; adfuit ſimul tenſio & caloris acriuſculi ſenſatio cum pulſu frequenti. Vulgus hunc affectum nominare ſolet *delapſum catarrhorum a capite*, es iſt ein Fluß im Arm oder Fuß gefallen. Statuendum potius rhevmatiſmum provenire a ſero aut lympha acriori, flatulenta, retrogrado motu impedito, in ſpecialem aliquam membranoſam, tendinoſam, nerveam & muſculoſam partem delabente, ibique ſtaſin patiente, & partes fibroſas, nerveas tendente, easque triſti ſenſu vellicante. *Arthritis Vaga* hoc anno frequens fuit. Invaſit homines prævio horrore inſtar febris, membranoſas ac muſculoſas articulorum partes dolore, rubore, tumore & movendi impotentia corripuit, vagabunda fuit & ambulatoria, modo hanc, modo illam invaſit partem, nulla tamen loco ultra 48. horas fixa manſit, remiſſionem ſæpe, relicto ſolum tumore, ſimulavit, at opinione citius, imo vehementius rediit, & priorem locum occupavit, imo memoratu digna in plerisque fuit paroxyſmorum invaſio dolorumque motus, dum quo tempore humerum, carpum aut digitos dextræ manus, eodem tempore & genua ſiniſtri pedis; & quo tempore ſiniſtri brachii, eodem dextri pedis partes ſingulari alternatione & ſaltu dolorifico infeſtavit. Similiter hic peccavit ſerum, ſive lympha acido acris, ſed ſale volatili intimius fœta, quæ ad perioſteum, ſive ſenſibiliſſimas articulorum mobilium membranas detruſa, eas diſtendit, vellicavit, ibique ſicuti ſpina infixa ſæviit. Cura *arthritidis Vagæ* & *rhevmatiſmi* una eademque fuit. *Venæſectio*, niſi adfuit magna febrilis alteratio, intenſior arteriarum pulſus, nec non præcordiorum com-

pressio, nil profuit, vires potius abstulit. *Purgationes*, utpote turbationes & colliquationes liquorum naturalium exasperarunt magis malum; reiteratus autem *enematum*, in primis *laxantium*, usus, v. gr. *Rec. pulv. hepat.* ℈ß. *sal. cichor. acetosell.* ā. *gr. v. diagryd. sulphurat. gr. vj. fecul. ari gr. iv. M.* aut *decoctum ex fol. sen. S. S.* ℥iß. *rhabarb.* ℥j. *crem. tartar. in aqu. cichor. infus.* addita *manna & aqua cinnam.* summopere profuit, in primis si vespertino tempore *pulvis confortans* sequens exhibitus fuit: *Recip. pulv. analept.* ℈ß. *epilept. gr. viij. lap. cancr. præp. gr. vij. laud. de trib. gr.* ß. *M. opiatorum* enim vires hic summe deprædicandæ sunt, morbi quidem causam non tollunt, somnum tamen conciliant & dolores mitigant: non autem necessum fuit singulis diebus *opiatis* & *laxantibus* uti, dirigi & moderari potius pro re nata morbique indole debuit cura. Ab usu *sudoriferorum* nunquam felicem vidi successum. Post inunctionem *spirituosorum*, v. gr. *spir. vin. camph. formic. sal. armoniac. junip. lumbric. &c.* semper notavi dolores osteocopos, adeoque abstinendum fuit a *spirituosis*, nec non *unguinosis*, *emplasticis*. Optime autem, in primis sub finem morbi, profuerunt *Thermæ Badenses*, aut *balnea acidularum*, imo in ipso morbo *balnea ex aqua dulci cum hordeo* parata. Atque hac methodo tractati felicissime intra 20. aut ad summum, si copia peccavit materia, 40. dies restituti sunt. *Febres* his temporibus habuimus frequentes, quæ utut prima die tragœdiam a pandiculatione, oscitatione, languore, frigore, mox calore satis intenso auspicatæ sunt, cum subsequente secunda die apyrexia, speciem *intermittentis* simulante; supervenientes tamen paroxysmi, qui fuerunt cum languore, pulsu magno, exacerbatione caloris aliorumque symptomatum, confirmarunt intermissionem illam fuisse dolosam, & latuisse sub hoc cinere ignem *continuarum febrium*, nec non *malignitatem* ipsam. Expost enim videbantur quandoque, inprimis mane, remittere calores, nunquam autem intermiserunt. Crescente morbo, creverunt symptomata, imo convulsiones in statu morbi notavi frequentes. *Deliria serotina*, v. gr. die 11. 12. supervenientia semper fuerunt *exitiosa*. Febres hæ more continuarum *Venæsectione* in principio, *diaphoreticis*, *bezoardicis*, *confortantibus* tractari debuerunt. Ultimis tribus mensibus, præter *febres tertianas*, *quartanas*, *catarrhos*, vix alii notabiles occurrerunt morbi.

Con-

Digitized by Google

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1705.

QUo clementior anno præterito fuit aëris constitutio, eo rigidior sub ingressum anni 1705. comparuit cœli temperies. *Januarius* quippe incepit gelu congelare aquas, imo continuavit frigus toto hoc mense sine remissione, nives ceciderunt paucæ, & spirans Euronotus induxit siccitatem. Nec mitior fuit *Februarius*, quin frigore & gelu longe rigidior, sine ullis nivibus. *Martius* illuxit gratiosa serenitate, & exoptato calore, sed quinta nives ceciderunt magnæ, sexta frigus, quod ad 12. usque duravit diem; circa *æquinoctium vernale*, spirante aëre meridionali, frequentiores habuimus pluvias, fructiferas, quas serena, calida mox insecuta sunt tempora, adeoque Martius utplurimum siccus extitit. *Aprilis* varias sustinuit ventorum mutationes, & frequentiores, vix non quotidianas, in primis circa finem, pluvias, oblectamenta vernalia inhibentes; imo & *Majus* fuit valde inamœnus, frigidus totus, excepto uno aut altero die, pluviosus. Continuavit pluviosa & frigida hæc aëris constitutio ultra *medium Junii*: unde non mirum, uvas circa festum Viti necdum florere incepisse. Circa *solstitium æstivum* temperatior aura & calores desiderati demum redierunt. Morbi, qui in hoc semestre inciderunt, erant varii. In *Januario* & *Februario* continuarunt *febres quartanæ*, quæ tamen, uno vel altero *Laxativo* adhibito, nec non *chinatis medicamentis cum arcano duplicato*, præter morem utplurimum superari potuerunt, neque ullam labem post se reliquerunt. Frequentes erant *rheumatismi in pedibus, manibus, scapulis, lumbis*, cum dolore acerbo, sine inflammatione, sine tumore; hi *diaphoretica* sustinere non potuerunt, sed solis *temperatioribus cholagogis*, v. gr. *infusis ex manna, fol. senn. tartaro, cum aqu. cichor. &c. clysteribus, præcipitantibus*, nec non *balneis hordeaceis*; & pro re nata, in summa dolorum exacerbatione, *grano dimidio laudani de tribus*, tractari voluerunt. *Catarrhos* habuimus copiosos, qui in *febres* degenerarunt *continuas*, non adeo funestas. Servati enim omnes sunt, qui statim ab initio adhibuerunt *Alexipharmaca*, eaque continuarunt. Mense *Februario* jam inceperunt *febres petechiales*, quæ *pleuritides* ab initio mentitæ sunt, inceperunt cum horrore levi; febre lenta, tussi sicca, dolore in pectoris regione, ad scapulas, claviculas adscendente, cum molestia ægri, si in partem sanam decumbere voluit; assumtis autem *sudoriferis* evanuerunt

runt dolores, & quarta, imo in plerisque septima demum eruperunt maculæ. In aliis simularunt *febres intermittentes*. Sic in Virgine quadam XVI. annorum, sanguineo-phlegmatica, tunc temporis ordinario mensium fluxu laborante, notavi tres paroxysmos, more *febris quotidianæ intermittentis*, mane cum horripilatione, subsequo calore, circa vesperum intermittente, dolore capitis gravativo, siti, lassitudine &c. quotidie recurrentes, quarto *calores continuos*, prioribus longe intensiores, nec non eruptionem macularum, septima hæmorrhagiam narium sat largam, decima deliria blanda, manuum tremores, linguæ ac faucium ariditatem molestam, 12. 13. novam copiosorum exanthematum, prioribus jam evanescentibus, eruptionem; & ecce 16. morbi die, non obstante hæmorrhagia, quæ ex alleviatione morbi judicabatur critica, septimâ oborta, obiit. Maximam *malignitatem* exanthematica hæc febris in recessu gessit mense *Martio*, *Aprili*. Incepit cum horripilatione, calor in sanguineo-phlegmaticis, quorum sanguis sero viscido abundat, mitis, sed subdolus; in sanguineis intensior, adfuit languor totius corporis, mox subita virium prostratio, membris quasi lassitudine fractis, aut contusis, sitis non adeo magna, nausea, vomitus, pulsus naturali fere similis, unde magis de languore, quam calore, conquesti sunt; sexta aut septima æstus invaluit, atque malignitatem suam sequentibus diebus prodidit, supervenientibus gravioribus symptomatibus, utpote exanthematum eruptione, cardialgia, pulsu celeri, frequenti, vigiliis, vehementissimis capitis doloribus, deliriis, motibus convulsivis, linguæ ariditate & fissuris &c. *Venæsectiones* prima aut altera die institutæ, nec non repetitæ, valde profuerunt, serotinæ omnes nocuerunt. *Laxativa*, etiam sub initium morbi exhibita, rejicienda fuerunt, & memini in his *exanthemata longe latiora* prodiisse, quam in aliis, eosque gravissimis symptomatibus, *tremoribus* nempe *totius corporis*, *deliriis furiosis*, tandem *aphonia*, *convulsionibus epilepticis*, tentatos fuisse, omnesque fatis occubuisse: *clysteriis ex humectantibus & emollientibus* confectis, nec non *suppositoriis* alvum adstrictam commodissime reserare potuimus. Cura methodica maxime dirigi debuit ad vires, quæ conservari, ad humorum fervorem, qui contemperari, ad malignitatem, quæ corrigi debuerunt. Præstitimus hoc *blandis diaphoreticis*, *bezoardicis*, *cordialibus*, *v. gr. pulv. alexit. spec. de hyacinth. C. C. philos. pulv. analept. epilept. lap. bezoard. orient. antimon. diaphor. unicorn. mar. conf. alkerm. mag. perlar. orient. &c.* exhibito singulo octihorio

Digitized by Google

horio pulvere uno, aut potiuncula. Sic corpus mansit perspirabile, sanguini sua constitit systasis & crasis, atque malignitas exuperata fuit. A *medicamentis spirituosis*, *volatilibus*, *bezoardicis fortioribus*, *calidis*, quæ in hoc casu magis obfuisse, quam profuisse, jam a longo tempore in his calidis oris expertus sum, studio abstinui. Vinum omnibus interdixi, *aquam solam ex rad. scorz. ras. C. C. ebor. sem. anis. &c.* concedens. Acutissimos capitis dolores *Vesicatoria* nuchæ apposita sustulerunt. Sæviit vehementer hic morbus æque in adultos, atque gravidas. Sic binas habui, harum una, tertia morbi die, gemellos vivos, nondum maturos, octimestres, qui intra aliquot dies mortui sunt, peperit; altera sexta morbi die filium æque octimestrem, qui sex diebus vixit, enixa est. Fortior hic sine dubio sanguinis motio & rarefactio, qua apertæ & laxatæ sunt viæ, partus hos acceleravit, inde puerperæ valde debilitatæ, sed solis *confortantibus*, *analepticis*, *bezoardicis blandissimis*, aliisque pro morbi & symptomatum exigentia remixtis, tractatæ, binæ die XV. evaserunt ex morbo hoc gravissimo. Legitima enim & matura medicamentorum applicatio omnibus salutaris fuit, secus, qui a principio neglexerunt remedia. Sic inter alios novi mercatorem, Silesitam, eadem febre detentum, qui fere omnia respuit medicamenta, tandem delirio phrenetico correptus in lecto vix detineri potuit, die 12. demum prodierunt exanthemata, indubia mortis die 14. morbi subsecutæ indicia. In alio pauperculo *petechiali febre* extreme laborante notavi in dorso, brachiis, pedibus, natibus quamplurima *ulcuscula*, elevata, dura, cum intenso dolore, inflammatione, ad instar furunculorum, ichore plena, sed tubercula illa ulcerosa valde fuerunt maligna, naturam *anthracum* æmulantia; caro enim in circuitu inflammata, tandem sphacelata & corrosa, ubique tota excidit, adhibitis tamen *expellentibus*, *Alexipharmacis & mundificantibus externis* præter omnium spem sanitati pristinæ restitutus est. Ceterum multiplici experientia edoctus ingenue fateor, etiamsi omnia signa fefellerunt, me tamen sequentia in prognosi nunquam decepisse: deprehendens nempe in tangendo pulsu *contractionem aut subsultum tendinum*, pro certo mortem prædicere potui. Sic ex *linguæ ariditate*, *fissuris*, *asperitate*, *scabritie*, *siccitate*, quasi lignum attingeres, *nigredine*, in primis, si retorrido calore cum vicinis faucibus aruit, aut *crusta quadam nigra obducta*, quæ *licet sæpius os fricando & colluendo detersa*, *statim tamen nova repullavit*, infallibile summæ interiorum partium inflammationis & sideratio-

 nis,

nis, nec non mortis augurium habuimus. Lingua enim etiam in minima inflammationis suspicione statim resiccare incipit, & crescente inflammatione crescit pariter & siccitas linguæ. Hoc morbi stadium sæpe ultra XV. morbi diem fuit protensum, aliquando felici, aliquando funesto eventu. Sic memini quosdam 16. alios 18. imo 22. demum morbi die fuisse extinctos, alios jam integre restitutos ex levissima causa & errore diætæ *recidivam* reportasse, quæ tandem, inflammatis glandulis, in pectore, inprimis pulmonibus sitis & exulceratis, in *hecticos* degeneravit *calores*, longo tamen *medicamentorum pectoralium* usu superabiles. Mense *Majo febres petechiales* desævierunt, & evaserunt ex his omnes, qui ex methodo tractati sunt. Eodem tempore *Icterus* frequens fuit, qui flavo suo colore deturpavit totum corporis habitum, speciatim vero oculorum politum ebur, nec non tempora. Conquesti sunt de pruritu in cute, maxime dorso, de caloribus transitoriis, lassitudine ulcerosa, doloribus capitis, somniis turbulentis, intensissima siti, inappetentia, oris amaritudine. Alvus plus solito adstrictior, &, quæ exierunt excrementa, penitus albescentia, pauca, viscida, urina crassa, turbida, subnigra, in superficie oleaginosa, crocea fuerunt. Utique hic fuit obstructio tubulorum biliferorum, a viscida lympha hepatis & acinorum glandulosorum, nec non saburra tartarea proveniens: inde bilis ab acido fixiori plus minus austero, torpidior & spissior reddita, in motu suo impedita, neque per destinatos canales, tum ad vesiculam, tum per ductum cysticum in ductum choledochum ad intestina delapsa, potius restitans, in venæ cavæ propagines, tanquam fontes suos recessisse, ibique serum cum sanguine, & exinde productos humores, nutritioni & excretioni dicatos, citrino suo colore infecisse necessum fuit. *Martialia*, *rhabarbarina*, *aperientia* non solum ductus illos obstructos feliciter reserarunt, sed & bilem peccantem, atque jam ad habitum corporis delatam eduxerunt per epicrasin, v. gr. *pulv. hepat. cachect. croc. mart. aperit. cum salibus*, *rhabarb. Alex. spir. sal. coagul. sal acetosell. absinth. cichor. tartar. vitriolat. arcan. dupl. rad. curcum. &c.* additis pro re nata, & quidem optimo cum successu, aliquando *granis aliquot diagrydii*. Mense *Junio* continuarunt adhuc *febres continuæ*, sed fuerunt valde *benignæ*. Jam inceperunt *tertianæ*, *quartanæ*, curatu tamen faciles. *Julius* incepit cum caloribus, subinde tamen nubibus exasperatum cœlum, inprimis die 19. & sequentibus aliquot diebus, flante Borea, frigidam effudit pluviam. Cum Sirii ortu etiam exorti sunt calores, qui cum insolito

solito & vix tolerabili aëris fervore usque post ejus occasum, imo toto mense *Augusto*, sine ulla alternatione, continuarunt, excepto XIX. Augusti, quo cum imbribus, tonitrubus & fulgure grandines per mediam horam deciderunt copiosissimi, quæ promontoria nostra fere omnia destruxerunt. Totus *September* aut ventosus, aut frigidus, aut pluviosus fuit, adeo, ut vix quatuor dies sereni toto mense numerari potuissent. *October* extitit amœnus, calidus, siccus, & quampluri- mum contulit ad maturitatem uvarum, quæ alioquin immaturæ mansissent. Hinc vinum nec quantitate, nec qualitate laudabile crevit. *Novembris* initium ventosum, utcunque siccum fuit, progressus ad finem usque pulcherrimus, serenus, calidus. Sub initium *Decembris* apparuerunt hyemis indicia, nubibus & nebulis aër turbidus, frigidus, mox insecuta est amœna, serena sine nivibus tempestas, ad finem mensis durans, nobis quidem grata, sed ob hostium furorem valde infausta, ferrea & ignea. Tumultuantes enim Hungari die 24. Decembris civitatem nostram arctiori obsidione cinxerunt, eamque circa prandium ex monte Leonhardi globis ignitis continuo ex machinis bellicis majoribus explosis invaserunt. Primam stragem sustinuerunt suburbia, (non exclusis V. domibus in civitate interiori existentibus,) quibus flamma hæc procella, aut diversa incendia sacram Christo nascenti noctem in funestam circum diem verterunt. Die NATIVITATIS CHRISTI ignitis suis globis nova incendia facere, atque residuum in cineres redigere, sed frustra, tentarunt; pilis autem suis majoribus igniariis, Bomben, ingens damnum ædificiis intulerunt; tandem biduo post, re infecta, discesserunt. His temporibus, mense nempe *Julio*, *Augusto*, *Septembri*, *Decembri*, adhuc continuarunt *febres continuæ*, *petechiales*, & notavi inter alia honestas duas fœminas, sorores; quarum una mense *Augusto febre exanthematica* laborans, die X. morbi acquisivit frequentem *diarrhœam* cum torminibus & doloribus inflammatoriis, vigiliis continuis, caloribus intensissimis, die XII. extrema, sudore resolutivo perfusa, etiamsi de æstu gravissimo, potius anxietatibus, conquesta fuit, frixerunt, 13. mortua. Latuit hic sine dubio *intestinorum sphacelus*. Altera soror mense *Septembri* eadem *febre petechiali* correpta, sumsit sub initium morbi, nil mali suspicans, ante macularum eruptionem, nescio cujus suasu, *Laxativum*, die 10. incepit delirare, adhibitis tamen adhibendis, die 17. calores remiserunt, & mens rediit, imo jam periculum evasisse ab omnibus judicata fuit; die 19. morbi in *femore pedis sinistri* ex insperato prorupit *macula nigerrima*, *crusta-*

Digitized by Google

cea, *inſtar anthracis*, magnitudine duplicis groſſi, quæ igneo ſuo fervore latius ſeſe diffudit, carnem ſubditam exuſſit, atque die 21. pauperculam e medio viventium ſuſtulit. Menſe *Decembri* in alia fœmina 46. annorum obſervavi eaſdem *maculas petechiales* tertia jam die prodeuntes, valde *latas*, non obſtante *Venæſectione* ſecunda morbi die adminiſtrata, tertia incepit delirare, quarta obiit. In his caſibus utique peculiaris ſanguinis corruptio, & ſingularis malignitas ſupponi debuit. Menſe *Auguſto* ex flagrantiſſimo ſole aërisque ſiccitate ortæ ſunt *diarrhœa*, *dyſenteria* cum teneſmo, vomitibus, ſiti, doloribus abdominis; utplurimum conjuncti fuerunt *calores*, inde methodo ordinaria tractari non potuerunt, quin potius *alexipharmacis*, *v. gr. terr. ſigillat. Japon. bol. arm. theriac. cœl. ſpec. de gemm. frig.* curam aggredi debuimus. Ubi nullus adfuit calor, ibi optime profuerunt *blande educentia*, in primis *rhabarb. toſtum cum myrobalan. citr.* aut *aqua laxativa* ipſa cum *aqua cinnam.* ſub initium exhibita, aut *clyſteres abſtergentes ex hord. cap. vervec. lacte &c.* frequenter applicati. Materiam adhuc reſtitantem acrem, auſteram, acidam, urentem feliciter deinceps *abſorbentibus*, *adſtringentibus*, *ac incraſſantibus*, *v. gr. corall. rubr. alabaſtr. terr. jap. ſigillat. cryſtall. mont. &c.* correximus. Sic multum præſtitit *opobalſamum*, nec non *oleum nuciſtæ* interne exhibitum; non minorem utilitatem attulit *Cataplaſma* toti abdomini applicatum: *Recip. pulv. centinod. burſ. paſtor. ā. mſs. fol. roſar. rubr balauſt. ana ℥iij. diacydoniat. cum ſpec. ℥ß. nuc. moſch. n. ij. maſtich ʒj. caryoph. ℈j. F. Cataplaſma*, adde *ol. myrtin. cydon. maſtich. ā. ʒj. M.* Hoc menſe *eryſipelata* frequentiſſima fuerunt, ſed uno vel altero *ſudorifero* exhibito extincta. Nec his menſibus conticuerunt *febres quotidianæ*, *tertianæ*, *quartanæ*, quæ circa finem menſis *Octobris* valde *contumaces* extiterunt, ſenibusque funeſtæ. Præter alios affectus, *rheumatiſmos* nempe, *catarrhos*, *podagricos dolores*, *odontalgias &c.* ſequentem notavi caſum. Honeſta matrona, annorum 45. multarum prolium mater, circa finem menſis *Novembris*, prægerſſis jam a longo tempore ſpaſmis digitorum manus ſiniſtræ, agonizantem puellam in vicinia viſitans, eamque morientem conſpiciens, valde perterrita concidit *epileptica*, deportata domum, & in lectum illata tandem ad ſe rediit præteritorum fere inſcia. Ad ipſam vocatus nil intentatum reliqui, aperui *venam in brachio dextro*, ordinavi clyſteres, dedi *antepileptica*, *v g. pulv. epilept. ſpec. cephal. M. caſtoreum*, *unicorn. mar. ungul. alc. cran. human. aqu. hirund. c.*

caſtor.

Digitized by Google

castor. epilept. L. &c. affectum tamen curatius perpendens deprehendi spasmum, vel potius pulsum & subsultum magnum in medio, annulari & auriculari digito sinistræ manus, ubi frequenter & fere indesinenter illorum extremitates ad volam manus retractæ sunt; bihorio elapso, majorem persensit in prædictis digitis subsultum, mox paroxysmum epilepticum; adeoque celer motus tendinum veluti subsultorius, instar pulsus ordinarii, indubitatum instantis paroxysmi fuit præsagium. Sensit autem insecutas exacerbationes omnes manifestam originem traxisse ex extremitatibus trium digitorum sinistræ manus, indeque in momento, quasi volando, auram quandam adscendisse per brachium ad caput, affectoque cerebro, pars corporis sinistri variis motibus valde agitata & concussa fuit, pes tremuit, oculos contorsit, spumeum quiddam circa os apparuit, reflexo capite versus dorsum, adfuit simul omnium sensuum perturbatio. Dira hæc symptomata, si remiserunt, durarunt autem quandoque uno horæ quadrante, quandoque brevius, ægra tandem sopore quasi oppressa jacuit, mox gravi suspirio ad se rediit horum omnium inscia, atque solum de gravitate capitis ac lassitudine membrorum conquesta est, utplurimum, finito paroxysmo, modicum sanguinis ex nimio motu convulsivo in pulmonibus extravasati, ore rejecit. Sæpe velut ab utero suffocata rubebat insigniter, cum lassitudine quadam ac sensim oborientis febriculæ rudimento. Non quidem continenter horrendo hoc symptomate, sed interpolatis vicibus, modo serius, modo ocius, aliquando quotidie, aliquando tota septimana semel, commiseratione digna exagitata fuit, prout venenata hæc materia vel citius, vel tardius, auram suam subtilem, vel spiritus suos volatiles emiserit, qui in cerebrum delati irritando sensiles ac nerveas fibrillas celerem illam, inordinatam & in voluntariam concussionem membrorum, cum conspicua mentis labe, ac terribili nervorum contractione illius potissimum corporis partis, ex qua malignus vapor speciatim in cerebrum fuit amandatus, conciliarunt, miseram nostram, si extra lectum fuit, cadere fecerunt. Malum hoc necdum radicatum quo ex toto tolleretur, nihil non tentatum fuit, cum per *cathartica. v. g. pil. coch. de succin. Cr. extr. castor. cum sir. de cichor. c. rhab. &c.* tum per *Vesicatorium*, ad eliciendam materiam peccantem, regioni carpi impositum. Carpum deinde arctiori vinculo circumligari curavimus. Interne quotidie mane sumsit *pulveres epilepticos* ex *pulv. epilept. M. gr. viij. mag. cran. hum. gr. v. ungul. alc. præp. gr. vij unicorn. mar. gr. jv. pulv. castor. gr. v.* vesperi vero mixturæ sequentis guttas 30, *Rec. Elix. uterin. Cr. ess. succin,*

  cin,

cin, *sal. volat. oleos.* ʒ. ℥j. *M.* his continuatis remiserunt symptomata, non tamen ex toto cessarunt. Unde sanguinem *cruciatim* ex brachio nempe dextro, & pede sinistro simul & semel detrahi curavi, tandemque *mistur. simpl. cum elix. uterin. Cr. & ess. anod.* exhibui, quorum beneficio malum hoc potissimum, una cum motu tendinum subsultorio in digitis intra tres menses devictum fuit. Pro roboratione membrorum & nervosarum partium, nec non avertendo recidivæ metu, ablegavi ipsam mense *Majo* sequentis anni ad *Thermas Badavino-Austriacas*, & quidem optimo successu. Pristinam enim recuperavit sanitatem. Thermas autem quotannis visitare debebit, quod licet deinceps non observaverit, nullum tamen similis morbi indicium per multos annos amplius in conspectum prodiit. Et hæc dicta sunt de morbis, qui hoc anno apud nos observati sunt.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1706.

CRedidisses præteriti anni exitu & ferocientium hostium abitu, nos jam calamitatibus, molestiis, periculis vacuos, furoremque hostium erga nos in lenitatem esse conversum. Sed ecce illorum furor mox abiit in rabiem. Cogitantes enim de nostro interitu & civitatis exitio, d. 2. *Januarii* ad pristinam stationem redierunt majoribus machinis, mortariis pluribus & requisitis bellicis probe instructi; 3. die Januar. summo mane, continuis tormentorum & pilarum jactibus tam ardenter ædificia pulsarunt, ut fulmina & fulgura de cœlo descendisse putasses, imo sparso missilium flammarum imbre nova incendia excitarunt, & quamplurima civium ædificia immani grandine quassata destruxerunt. Sed cum hostes vidissent, se continuo machinarum bellicarum boatu & fragore inconcussam civium fidem & constantiam neutiquam evertere posse, sexto Januarii, summo mane, trino agmine & magno impetu mœnia invaserunt, admotisque quamplurimis scalis, nec non globulis quamplurimis manu injectis, mœnium fastigia, quæ jam attigerunt, transcendissent, nisi nostrorum Civium & inhabitatorum pectora pro muro fuissent, atque continuis scloporum explosionibus, nec non clavis præferratis permultos de muro in subjectas fossas præcipitassent, hostesque pedem, relictis centenis & ultra mortuis, in pristinam suam stationem referre coëgissent. Hostis itaque invictam civium constantiam jam expertus, adversis tempestatibus cœli quotidie magis magisque invalescentibus, die 10. Januarii obsidionem solvit, recessit, sed a longinquo nos cinxit. Cives interea insue-

Digitized by Google

insuetas in excubiis sub Jove frigido & humido per aliquot menses constanter continuarunt suas stationes, atque intrepide defenderunt sua mœnia. Alias hic *mensis* valde horridus fuit, frigore tamen quandoque remittente, placidior. Mollior aër sub initium *Februarii* observabatur, in progressu remissum aliquod frigus, sub finem nives, subsequo frigore congelatæ. *Martii* ingressus rigidissimus subito cum sereniori ac blandiori aëre commutabatur, circa *æquinoctium* frequentes fuerunt pluviæ, mox nives, mox varii ventorum tumultus, adeoque *Martius* non siccus, sed humidus extitit. *Aprilis* comparuit nivosus, mox tamen serenior & amœnior factus calore suo veris delitias produxit, languentes animos excitavit, & ad finem usque siccus ac calidus permansit; die 30. ingens tempestas cum fulguribus & tonitrubus oborta est, quam præcessit magna papilionum cohors occidentem versus volitans. *Majus* fere totus mane subfrigidus fuit, siccus, circa meridiem calidus, cum paucissimis pluviis. Toto *Junio* grata & exoptata habuimus tempora, calores intensos sæpe venti, quandoque pluviæ nocturnæ contemperarunt amœnissimæ. Medardi dies fuit serenissimus, & die S. Viti uvas in omnibus promontoriis jam defloruisse notavimus, inde nostrates præcocem vindemiam augurari solent. Toto *Januario* morbi, præter *catarrhos*, hyemali tempore non infrequentes, nec non *quartanas*, nostris desideratas dederunt inducias. Sub initium *Februarii febres* notavimus *continuas*, malignitatis tamen expertes, *rhevmatismos frequentes biliosos*, *defluxiones seroso-biliosas in capite*, maxime *pone aures*, aliquando cum, aliquando sine tumore, cum modica febrili alteratione, summe dolorificas, *suffumigiis ex olibano & cataplasmatibus emollientibus* curatas. Continuarunt illæ in primis mense *Martio*, & invaserunt articulos maximo cum dolore, inflammatione, tumore, senibus, in primis podagricis, exitiosæ: in his rediit *podagra*, sed sine doloribus, quæ retrocedens materiam peccantem ad pectus transtulit, ibique *catarrhos lethales* excitavit. Sed miratu dignum fuit, quod præter hujus mensis indolem nullæ *febres continuæ*, exceptis paucis *catarrhalibus*, quæ senibus fuerunt funestæ, obortæ sint, cum tamen fœminæ cum prolibus suis, superioribus mensibus, maximum metum & terrorem ex turbis bellicis conceperint, & pro majori securitate diu noctuque squalida cellaria inhabitare debuerint, cives autem & incolæ omnes in excubiis quam maximos excessus sub Jove frigido & humido in vino commiserint, adeoque humores ad morbos generandos, aut suscipiendos disposuerint, in primis, cum absque hoc *Martius* sit humorum genitor, motorque dolorum. Beneficium hoc adscripsimus vino

novo,

Digitized by Google

novo, quod præterito crevit anno, levissimo, claro, acido, tartaro crudo abundanti, diuretico: hoc potenter viscidam bilem diluit, solvit eamque per alvum & urinam eduxit, adeoque sanitati nostræ valde proficuum fuit. Aliis annis vina hujus loci nova, ubi calore solis & cœli benignitate ad summam maturitatem pervenerunt, generosa ac potentia tartaro subtili scatent, oleosa sunt, & necdum defœcata, largius hausta bilem a naturali sua crasi dejiciunt, alcalicis suis particulis quam maxime sanguinem accendunt, visciditate autem sua hujus circulum retardant, toti corpori torporem inducunt, caput gravant, constipant, imo particulis suis hamosis salino volatiles maxime activas reprimunt, actiones animales simul lædunt, & varios morbos, in primis *febres continuas*, *malignas*, *petechiales* conciliare solent. Mense *Aprili*, *Majo*, *Junio*, repullularunt *febres continuæ*, *petechiales*, quandoque cum, quandoque sine malignitate, methodo tamen ordinaria feliciter eradicatæ. Inter alia notavi gratiosam filiolam, quinquennem, *febre continua* correptam, cum maximis abdominis doloribus, torminibus, vix non convulsivis, & imminentis *epilepsiæ* metu; loqui nil potuit, dolorem autem ejulatu expressit, continuarunt calores sine ulla intermissione ad 21. diem. In horrendo illo ejulatu ob metum gravioris mali 11. & 12. morbi die dedi *laudan. de trib. grß.* cum *pulv. epilept. M. castor. unicorn. mar. ▽ hirund. c. castor. &c* laudabili cum successu & subsecuta quiete. Durante morbo, & 6. septimanis post morbum, ne verbum eloqui potuit, licet omnia bene intellexerit, & linguam quaquaversum movere ac volutare, bibere, comedere, deglutire potuerit. Topica præscripsi varia, v. gr. *unguentum ex conf. anacardin. ℨij. alkerm. ℨj. extr. castor. gr. viij. ol. succin. gutt. iij.* pro illinitione, & frictione faucium, linguæ & palati. Fomenta ex *infus. majoran. salv. chamomill. hyssop.* collo, in primis laryngi frequenter applicuimus, donec interior laryngis rima a siccitate coarctata ac constricta, aliquantum iterum humectata officio suo fungi potuit, atque sensim & sensim, licet sub initium difficulter, verba articulata expressit. Humores biliosos ex abdomine ad musculos laryngis, inque nervos vocales, metastasi facta, delatos, præter calorem febrilem, interiorem laryngis rimam arefacientem, eosdem affecisse, conjiciendum ex prægressis vehementissimis, vix non convulsivis, abdominis doloribus, in tempore consopitis. Iisdem temporibus observavi in filiolo sexenni *calores continuos* sine ulla intermissione, vix remissione, ad 30. diem & ultra, non obstante legitima medicamentorum administratione, extensos, adeoque non sine malignitate, tandem tamen feliciter superatos. His mensibus *rheumatismos & arthritides vagas* notavimus frequentes,

tes, methodo autem nostra superius tradita mox profligatas. Mensis *Julius* fuit æstuosissimus, noctes præter morem calidæ, sine ullis fere pluviis: die 16. cœlum opacis & atris nubibus desubito exasperatum effudit imbrem largissimum cum tonitrubus, in vicinia cum grandinibus insolitis, maximo *Rustensium vinearum* damno. Sub ingressum solis in leonem, nisi quandoque grævi spirassent etesiæ, calores vix fuissent tolerabiles; tandem ultima hujus, prægressis noctu crebris tonitrubus nec non fulguribus, gratiosa ac tepida superveniens pluvia cum amœnissimis & subfrigidis ventis ingentissimum auræ calorem contemperavit, terram refocillavit, & omnia recreavit. In *Augusto* terra per totum mensis cursum fervido solis calore fovebatur, subinde tamen nocturno tempore tepidis pluviis animabatur, inde jam sub initium hujus mensis maturas habuimus uvas. *Ægidii dies* mira & exoptata illuxit serenitate, & serenavit totum mensem, exceptis 17. 18. diebus, qui fuerunt frigidi, ventosi, pluviosi. Per *Octobrem* totum eadem gratiosa serenitas, siccitas & æstus amœnus duravit, cum nebulis matutinis, solis splendore discussis, exceptis 6. 7. & 8. diebus, qui sparserunt pluvias. Hinc vinum crevit generosissimum. Secunda *Novembris* primam demum notavimus pruinam, & continuarunt amœnissima, calida illa tempora, præter ætatis anni morem, toto mense, nisi quod 14. 15. intervenerint pluviæ, & 24. nives ceciderint ingentes, sequenti tamen die liquefactæ. Eadem cœli tempestas continua, serena nempe, calida, aliquando nebulosa fuit usque ad 17. diem *Decembris*, 18. vero, 19. pluviosa, nec non nivosa; die 20. ingruit gelu, quod post biduum remisit, reliquis diebus pluviæ, nebulæ, venti ac calores alternarunt, quæ tempestas, prædominante calore circa Natalitia, *pyrorum flores & turiones sambucinos* elicuit. Mensibus æstivis omnis generis *febres* grassatæ sunt, frequenter autem hinc inde in civitate comparuerunt *febres*, quæ *continuas* mentitæ sunt, nobisque ab initio imposuerunt. Invaserunt hæ cum horripilatione vix sensibili, insequente calore, ultra 30. horas durante, cum vehementi siti, capitis dolore, vigiliis, vomitibus, præcordiorum angustia, anxietatibus, virium prostratione, linguæ ac faucium squalore, ita ut *febrem continuam* fore metuerim; adhibita tamen *Venæsectione* in brachio, & repetita in pede, exhibitoque uno vel altero *sudorifero*, remisit calor, & tertio aut quarto die utplurimum in *intermittentem tertianam duplicem* terminavit; ast inter apyrexiam & paroxysmum brevissimum fuit intervallum, imo, saltem aliquot interjectis horis, nova *febris*, sine ullo frigore, accessio, quæ observabatur una die intensior, & quasi composita ex *tertiana & quotidiana*, altera autem *levior* typum *quotidianæ* referens. Ante

h paro-

Digitized by Google

paroxyſmum dedi *antifebrilia ex ſalibus*, *arcan. dupl. cort. chin. lap. cancr. &c.* in caloribus vero diuturnis, ob metum latentis malignitatis, nec non ingentem debilitatem, *blanda diaphoretica*, *utpote lap. bez. orient. pulv. analept. M.C.C. philoſ. magiſt. perlar. conf. alkerm. &c.* aliquando, in primis ubi *capitis dolores* fuerunt intenſi, loco *antifebrilium* præſcripſi *ſpirit. ſudorif.* ℈j. *cum ſpirit. anod.* ℈ß. & quidem laudabili ſucceſſu: non enim tantum dolores remiſerunt, ſed & paroxyſmi febriles brevi ceſſarunt, & utplurimum ſoluti ſunt ſpatio 15. aut 21. dierum. Febres *tertianæ* circa hæc tempora fuerunt frequentes, ſed adeo mites, ut poſt quintum aut ſextum paroxyſmum, adhibito *Laxativo*, nec non *antifebrilibus ſalibus* receſſerint. Febribus *continuis* corripiebantur permulti, ſed ſine gravioribus ſymptomatibus, & abſolverunt jam die 15. ſuum curſum feliciter; hinc omnes ſervati, qui non incuria neglecti, ſed methodo ordinaria tractati fuerunt. Menſe *Julio*, *Auguſto*, *Septembri*, *diarrhææ*, *dyſenteria* ex radiorum ſolarium æſtu invaſerunt quamplurimos, ſine ætatis diſcrimine, cum maximis torminibus, teneſmo, dejectionibus copioſiſſimis, purulentis, cruentis. Principium curæ ſumſimus a *rhabarb. toſt. myrobal. citrin.* aliquando ab *aqua laxativa*, in primis ſi ventriculus cruditatibus labefactatus aut gravatus fuit; acrimoniam humorum temperavimus *abſorbentibus*, *v. gr. corallis rubris*, *terr. ſigill. fl. ferr. cryſtall. mont. &c.* continuas dejectiones & dolores correximus *clyſteris ex decoct. hord. aut oryz. capit. vervec. vitell.* ſæpe injectis, nec non *adſtringentibus*, *incraſſantibus*, *demulcentibus* ſæpius exhibitis, v. gr. *pulv. dyſent. Cr. terr. catechu &c. mithridat. theriac. cœl. laudan. de trib.* imo fateri debeo, etiamſi ſingulis 5. aut 6. horis medicamenta *adſtringentia* exhibuerim, me tamen ſine *opiatis* nihil profeciſſe, adeoque *Laudanum de trib.* in acciſa (refracta) doſi aliis additum & ſæpe repetitum hic optimam tuliſſe opem. In quibusdam obſervavi neque hæc quicquam profuiſſe, quin potius infirmos aliquando evomuiſſe bilioſa, indicio, ventriculum una cum primis viis, cruditatibus acribus, bilioſis, adeoque cauſa morbifica adhuc eſſe repletum, iis bis dedi *rad. Ipecacuanh.* & quidem pro doſi ℈ij. inde frequentiores habuerunt vomitus, pauciores dejectiones, quo facto, reliquum curæ *adſtringentibus*, *incraſſantibus*, *anodynis*, v. gr. ſequenti *pulvere* aliquoties exhibito, & ſingulis 6. horis repetito, Recipe *cryſtall. mont. corall. rubr. præp. terr. japon. ana gr. viij. theriac. cœl. gr. iij. ſv. laudan. de trib. gr.* ß. *aliquando gr. j. M.* feliciter peractum fuit.

Tres

Digitized by Google

Tres perſonas notavi, quæ, abſumptis jam roſcidis & balſamicis lymphæ particulis, ſpiculis autem acribus, adeoque doloribus, auctis, tandem, ſupervenientibus dejectionibus atris, cadaveroſum odorem ſpirantibus, indolentibus, artuum refrigerationibus, mente ac ſenſu privatæ *gangræna & ſphacelo inteſtinorum* obierunt. In alia matrona 5. diebus ante mortem præceſſit *ſingultus*, omnem *caſtorinorum & opiatorum* efficaciam eludens, inflammationum & convulſionum internarum, nec non mortis imminentis prænuntius. Menſe *Octobri* in ſcenam prodierunt morbi vitio *renum & veſicæ* orti. Sic in Perilluſtri quodam Domino, ſeptuagenario, alias robuſto, notavi *Iſchuriam*, ſive totalem urinæ ſuppreſſionem, ex *calculo renum* tubulos obſtruente, natam. Adfuerunt maximi dolores circa lumbos, vomitus frequentes, anguſtiæ & anxietates præcordiorum, obſtinata alvi obſtructio, nullus veſicæ tumor, nullus in pube dolor, nulla perinæi gravitas, nulli calores, imo pulſus naturali fere ſimilis. Cathetere flexili ſæpe immiſſo ne gutta urinæ extrahi, aut *calculus* in veſica latens deprehendi potuit. Adhibuimus ſæpiſſime *clyſteres emollientes*, *balnea aquæ dulcis una cum herb petroſel. malv. parietar. chamomill. melilot. verbaſc. ſtram. aven. &c.* unguenta pro inunctione lumborum, ex *unguent. roſac. ol. ſcorp. Matth. ſucc. citr. nitr. præp. &c.* Interne fere quotidie dedi *decoctum ex ſpec. dialth. Fern. & aperitiv. For. cum fol. ſenn. mechoacann.* quibus magnam ſeroſorum humorum, alias ad renes tendentium, copiam per alvum eduximus, ne guttam vero urinæ elicere potuimus. Potus ordinarius conſtabat ex *ſpec. dialth. Fern. & aperit. For. cum raſ. C. C. ſem. aniſ.* Ex *diureticis*, *lithontripticis*, *pellentibus*, ſumſit *tinct. ſal. tartar. ſpir. ſalis dulc. balſ. ſulphuris terebinth. ſuccinat. ſal geniſt. ononid. fabar. ſpir. ſalis coagul. tartar. Vitriolat.* aliaque; imo pro exigentia ſymptomatum, utpote vigiliarum, dolorum, etiam *laudan. de trib.* in refracta doſi, alvoque libera exiſtente; pro corroboratione virium *confortantia*. Sic tandem ſeptima morbi die robore naturæ moti ſunt *calculi* ex renibus in ureteres, cum vehementi, lancinante, pungente dolore; ex his brevi delapſi in veſicam urinariam: patente jam exitu parum urinæ, non quidem ſine dolore, emiſit, mox una cum tribus lapillis, magnitudine fabarum, urinam ſubcruentam ſine dubio ex laceratis vaſculis a calculorum aſperitate, excrevit, & poſt ſubnigram, tandem, & quidem abunde, pallidam, copioſa materia viſcida, ſabuloſa refertam. Dolores ſtatim poſt excretionem urinæ evanuerunt omnes, remanente ſolum laſſitudine ulceroſa ſenſuumque torpore, donec vires ſuas deperdi-

h 2

perditas recollegit, atque ex integro convaluit. In aliis eodem tempore observavi summum *urinæ ardorem*, ubi quidem fere nullus urinæ fuit defectus, maximus tamen dolor, & in urethra ignea quasi rosio. In aliis *Stranguriam* animadverti, ubi continuus fuit ad mingendum stimulus, nihil tamen, nisi una vel altera gutta effluxit. His omnibus feliciter medebamur *decocto aperit. For. dialth. Fern. cum fol. senn. clysteriis*, nec non *topicis*, *balneis*, aliisque superius allegatis. Inter morbos illius temporis etiam occurrit *Passio Iliaca*. Hac corripiebatur quidam Vir-Juvenis, *hernia scrotali* jam ab aliquo tempore laborans, alvi nempe contumacissima obstructione, vomitibus frequentissimis, doloribus circa umbilicum summis, instituta autem repositione, nec non adhibitis crebrioribus *enematibus*, *aquis laxativis*, *cataplasmatibus ex decoctis emollientibus*, alvus stimulata sui officii memor copiose excrementa reddidit, evanuerunt dolores, nec non Vomitus, imo jam periculum evasisse ab omnibus judicatus fuit. Sed ecce, diebus aliquot elapsis, nescio quo errore commisso, in eundem morbum recidens, accedente febre, vomitibus stercoreis, obstinata alvi constipatione, sudore frigido in extremis, doloribus atrocissimis, delirio, singultu, virium languore, & ultima die dejectionibus spontaneis, septima recidivæ die, remediis prioribus nunc nihil proficientibus, extinctus est. Jam addam, quæ de *immodico hæmorrhoidum fluxu* notavi. Fuit Vir quinquagenarius, artis pharmaceuticæ peritissimus, ex familia, cujus indigenis masculis hic affectus quasi proprius, ortus. Is jam in ætate sua juvenili fluxum hunc sanguineum expertus est, qui si statis & definitis temporibus, singulis nempe mensibus, moderate rediit, sanitati quam maxime profuit; si vero ex voto non successit, statim toti corpori languorem induxit, intestinis tormina, gravitatem circa os sacrum, calores febriles quasi continuos, biliosas capitis defluxiones, oculorum inflammationes &c. conciliavit. In ætate virili sanguis non amplius moderate ad uncias, sicuti ante, & menstruatim, nescio qua sanguinis acrimonia aut viarum laxitate, non periodice, sed singulis fere septimanis, ad libras manavit cum notabili virium dejectione, faciei colore ad viriditatem inclinante, gravitate in coxis, in cruribus magna debilitate, ut vix incedere potuerit. Sisti cito hic fluxus non debuit; sanguis enim statim regurgitavit ad pectus, & *anxietates præcordiorum*, *respirationem difficilem*, *palpitationes cordis* induxit. Cum vero immodicus hic fluxus latentem hactenus *cacochymiam*, nec non acredinem & salsedinem sanguinis insignem prodiderit, imo aut *hydrops*, aut *phthisis*, aut *apoplexia* exinde metuenda, & vires jam laban-

labantes medelam urserint, suasi omnino in brachio *Venæsectionem*, *roborantia & temperantia*, *acidula*, bilem acrem, lentam, rosivam corrigentia, & per epicrasin educentia, v. gr. *Tinct. rosar. corall. mart. aperit. c. succ oxalid. M. Tinct. seri lact. caprin. cum tamarind & rhabarb. fact. pulv. hepat sal. cichor. grana granatorum acidorum succulenta*, quæ masticavit, ejusque succum deglutivit, *pulv. cachect. Qu. lap. cancr. crud. smaragd. præp. corall. mag. perlar.* emulsiones *ex sem. frig. cum decoct. hord. & julep. rosac. fact. nitrosa* ipsa, *compos. Sperniol. Cr.* quibus ebullitionem in sanguine nimiam compescuimus; fluxum vero immodicum *blandis adstringentibus* cohibuimus, v. gr. *Tinct. mart. adstring. lap. hæmatit. ess. travmat. sir. de ros. siccis, myrtill. trochisc. de spod. carab. croc. mart. adstring. dent. eq. mar. s. hippopotam. succo urticæ express. & depur. infuso millefol. sanguisorbæ, vino rubro ex infus. carn. cotoneorum*, aliisque in primis topicis, v. gr. *unguento Comitissæ*, quo inungi debuerunt hæmorrhoides, & dorsum, aut aliis fomentis, linimentis & fotibus ex *succ. plantag. burs. pastor. verbasc. sangu. dracon. thur. terr. sigill. rad. bistort. tormentill. &c. it. vernice*, in qua intinctus fuit pannus lineus & *cum ol. rosat.* admotus. *Polygonum*, utpote singulare & decantatum euporiston, sub axillis frequenter gestavit. Observari autem diligenter debuit, ne alvus plus solito adstricta fuerit. Hac igitur methodo symptomaticas excretiones temperavimus, atque Pharmacopœum nostrum ad multos annos conservavimus, donec tandem mœrore animi confectus, & viribus jam exhaustus placidissime obiit. Mense *Decembri* luctuosa *epilepsiæ* notavi phænomena. Puer octennis noctu hora XII. in aream mictum exiens spectrum ibi perspicit, horrore ac terrore plenus summo cum angore & clamore in hypocaustum & lectum veluti furiatus rediit. Vix sese ad quietem componens tentabatur horrore, sudore frigido, affectibus convulsivis. Mane accersitus deprehendi inordinatam ac involuntariam membrorum concussionem, modo cessantem, modo redeuntem. Affectus hic indies invaluit, & secutæ sunt brevi gravissimæ convulsiones nervosi generis, genarum labrorumque terribiles spasmi, adfuit continuus digitorum, velut aliquid comprehendentium, lusus, contumacissima alvi adstrictio, nulla spuma circa os, oculi manserunt aperti & irretorti, respiratio libera, oris autem distorsio enormis, largo risu mox superveniente; dentes valide coierunt, ut pro infundendis cibis liquidis & medicamentis, instrumento aperiri debuerint, articulata vox periit, & nil, nisi clamor remansit, mentis operatio defecit,

Digitized by Google

nec ſenſus nec memoria alicujus rei extitit, ſedere, ſtare, ambulare nequivit, & quando mater ipſum elevare voluit, mox inſtar globi ſeſe incurvavit, mox in alios incredibiles flexus inſtar arcus ſeſe præcipitavit; nec paroxyſmus inducias conceſſit, ſed duos menſes indeſinenter fere diu noctuque continuavit. Terrorem morbum hunc convulſivum produxiſſe, extra omne dubium eſt, licet non excluderem *vermes*, quorum aliquot ante & in morbo excrevit. In hoc tumultu morbique vehementia pro demulcendis partibus convulſis, vellicatis ac diſtortis, *antepileptica ſpecifica* ſæpiſſime exhibita, v. gr. *pulv. epilept. M. ſpec. cephal. Mich. mag. cran. hum. ungul. alc. præp. unicorn. mar. cinnab. nat. caſtor. aqua epilept. Lang. hirund. c. caſtor. &c.* nullum præſtiterunt emolumentum. Vomitoria cum Laxantibus mixta, v. gr. Recipe: *Aqua laxat.* ℥ij. *ſir. Emet. A. S.* ℥ß. *M.* pro una vice, quæ pro educendis humoribus bilioſis, cum acido confermentatis, fixis, binis vicibus exhibui, obſervavi hic feliciſſime profuiſſe. Jam optimo cum ſucceſſu reiteravi ſpecifica, v. gr. Recip. *Specif. cephal. M. gr. vij. pulv. epilept.* ℈ß. *caſtor. gr. vij. ungul. alc. præp. aut unicorn. mar. gr. v. M.* eaque quotidie bis aut in forma pulveris, aut potionis, additis aquis appropriatis & ſirupis, præſcripſi, quibus aliquando granum ß. aut ad ſummum gr. j. *laudan. de tribus* addidi. *Enemata* multum profuerunt. Atque ſic poſt duorum menſium tædia expugnatus fuit morbus, ut jam puer ſui compos ſtare, ambulare, ſedere, cibum ac potum capeſſere, articulate loqui potuerit. Subſecuto menſe *Majo*, ne in poſterum recidivaret, miſi illum ad *Thermas Badavino-Auſtriacas*, ex quibus redux immunis jam ab hoc execrando morbo vivit, & quod mirandum, ſine ulla mentis aut memoriæ labe. Hoc menſe duos notavi *apoplecticos*. Unus octogenarius ex ordine ſenatorio, prævia vertigine, laſſitudine membrorum, deſubito *apoplexia* correptus cum ſenſus ac motus abolitione, pulſu magno, in debilem tandem & frequentem mutato, omnibus in caſſum adhibitis, ſecunda morbi die placidiſſime obiit. Alter fuit Reverendiſſimus hujus loci Plebanus, 56. annorum, atque habitus corporis obeſioris. Hic, dum nocte Natalitii Domini hora ſecunda matutina ſacris peragendis intentus, præ verecundia, juſto diutius retinuiſſet urinam, ab altari reverſus de torpore, vertigine, anxietatibus conqueſtus eſt, mox domum vectus & in lectum delatus ex regurgitatione ſeri urinoſi ad ſuperiora, *Apoplexia* fortiſſima cum ſtertore, ſpuma ante os, tactus, ſpatio ſemiquadrantis, adeoque eadem hora, qua ſanus fuit, repente interiit.

Con-

Constitutio Epidemica Sempronienſis Anni 1707.

JAnus bifrons eadem ſerena fronte, qua veterem annum denis ſereniſſimis diebus clauſit, auſpicatus eſt novum totidem ſerenis, calidis, ſiccis diebus, unde ſtatim X. die ingruerunt frigora, mox ſubſecutæ ſunt nives copioſæ, quæ congelatæ ad feſtum purificationis usque jacuerunt durabiles. Secundus *Februarii* dies totus fuit turbidus, & regula ruſticorum hoc anno veriſſima: Sole nempe micante, die purificante, nix aut frigus erit majus, quam ante. Eo ipſo enim die remiſit frigus, nives liquatæ omnes, ingruerunt pluviæ, nebulæ, quæ ultra ſeptimanam inſtiterunt, denſiſſimæ, fœtidæ, corporibus noſtris valde infeſtæ; die 17. 18 rigidos habuimus ventos, boræos, qui ſiccarunt terram. Jam ad aliquot dies frigoris vis ſoluta, ſed die 24. Feſto Matthæi intenſior facta in medium *Martii* continuavit; adeoque *Februarius* fere totus ſiccus fuit; Bacchanalia amœniſſima, ſerena, calida, dies Cinerum valde frigidus, ventoſus; medio *Martii* ceciderunt nives, mox ſecutæ ſunt pluviæ. Æquinoctiale tempus notabatur valde turbidum, pluvioſum, nivoſum, lutoſum, imo ad finem menſis usque tumultuaria tempeſtas, mox ventis, mox nivibus, aut pluviis, moleſta, raro ſerena; adeoque *Martius* valde humidus atque ingratus. *Aprilis* incepit cum nivibus, pluviis, mox inſecuta ſunt frigora, quæ tempeſtas tumultuaria X. continuavit diebus, imo totus menſis magis fuit frigidus, ventoſus, quam calidus. Ipſo quoque *Majo* cœlum, ſi paucos amœnos dies exceperis, utplurimum atris inhorruit nubibus, & dies turbido äere frigidisque ac frequentibus pluvius reddidit minus vernales, minus majales, rigidi præter morem extiterunt. Menſe *Junio* longe amœnior ac placidior aura comparuit. Medardi dies valde ſerenus ſine ullis pluviis, & rediit nunc calor intenſiſſimus, imo, quod ex tot aëris viciſſitudinibus & cœli inclementia, ſuperioribus menſibus prægreſſa, nullus præſumſiſſet, multo minus crediſſet, jam ante diem Viti copioſe uvas in flore deprehendimus: die XVI. ſupervenerunt pluviæ gratioſiſſimæ, fructiferæ, mox æſtus increvit, & fere tribus ſeptimanis indeſinenter, nulla intercedente pluvia, continuavit, cujus ardore terra valde exiccata dehiſcere, homines autem ob largiores ſudorum effuſiones defatigari debuerunt. Febres *continuæ* modo cum, modo ſine exanthematibus, modo benignæ, modo malignæ, prouti apud nos

quo-

quotannis obſervantur epidemicæ, ita & hoc ſemeſtri fuerunt frequentes, in quam plurimis malignitatis expertes, & methodo ordinaria, ſuperioribus annis jam tradita, tractatæ, plerumque die XV. in alio nono, in uno ſeptimo, prægreſſa eodem die hæmorrhagia critica, ex voto ſolutæ. Alios invaſit cum maxima malignitate. Sic honeſta quædam fœmina, quadragenaria, ex eadem *febre* die morbi demum XI. incepit delirare, quod alias pro peſſimo & fatali ſigno habeo, XV. receſſerunt calores, ſed quinque diebus & noctibus inſomnibus continuis transactis, valde delira ab aſſumpto *pulvere epilept. M. mag. marg. perlar. pulv. analept. caſtor.* nec non grano uno *laudani de tribus*, ſomno quidem jucundiſſimo quievit, ſed expergefacta in graviſſimas incidit convulſiones, cum continuo tendinum inſultu variiſque labiorum ſpaſmis: tandem XVIII. die, adhibitis frequentioribus *antepilepticis, confortantibus*, nec non *enematibus*, alleviata præter omnium ſpem convaluit. Et ſicuti ſerotina delitia latentem produnt malignitatem, ſi non exitium ipſum, ita præmatura funeſtum ſemper præſagiunt exitum. Obſervavi hoc iiſdem menſibus in filiolo ſex, in juvene XVII. in Viro L. annorum, qui omnes ex *febre maligna* tertia die inciderunt in continua deliria, ſexta convulſi mortui ſunt. Alia fœmina melancholica, & ſimul gravida, cujus maritus cum quatuor prolibus ſimul & ſemel menſe *Martio* in uno cubiculo, epidemiali hoc morbo decubuerunt, (qui tamen convaluerunt omnes,) eadem *febre maligna* detenta cum *uvulæ ac tonſillarum inflammatione* ſumma, octava recentem enixa eſt puerum, inde valde debilitata nona delirare incepit, & ex caloribus, viribus exhauſtis, emaciato corpore, vigiliis continuis, credebatur certo certius peritura. Sed ea fuit fortitudine, ut *ſudoriferis*, *confortantibus*, *epilepticis*, rite tractata calores illos intenſos ultra XXX. dies ſuſtinuerit, & periculum evaſerit, remanente aliquali mentis labe. Menſe *Jannario* ſingularis contigit caſus. Puella XV. annorum ob leves errores commiſſos matris caſtigationem verita ſibi ipſi mortem conſciſcere voluit, ſumptiſque aliquot granis *mercurii ſublimati* incidit de ſubito in continuos *vomitus*, *alvi fluxus* cum graviſſimis inteſtinorum torminibus, ſiti magna, linguæ ac faucium ariditate; ſed cauſa horum ſymptomatum mox patefacta, accerſitus exhibui *theriacalia*, in primis *cryſtall. mont.* ʒß. *cum ol. amygd. dulc. it. juſcula pinguia*, & loco potus ordinarii *lac bubulum* ſuaſi; his acidum venenoſum abſorptum, acrimonia obtuſa, & puella ab interitu vindicata fuit. Venena enim mineralia ſola corroſivitate agunt, ex

Digitized by Google

ex qua, ſi non ſtatim ab initio idoneis medicamentis ſuccurratur, *necroſis*, & ex hac ſanguinis & ſeri deſtructio. Hoc videre licuit in fœmina mediæ ætatis, nutrice, cui ab alia *arſenicum citrinum* malitioſe in juſculo propinatum fuit, intra paucas horas extincta. Hæc cardialgia, lipothymiis, intenſiſſimis torminibus, vomitibus, alvi dejectionibus cum irritatione acerrima valde agitata, poſt mortem exhibuit ſtomachum & inteſtina partim *gangrænata*, partim *ſphacelata*, eroſa, ſanguinem nigerrimum. Eodem tempore Vir quinquagenario major, ſanguineus, diu noctuque per triduum ſomno profundo, *lethargo* vix abſimili, quaſi ſepultus jacuit, ſine ulla alteratione febrili, aut pulſus mutatione, quarta, *Potione Laxativa mannata* ſumpta, expergefactus, ſibi optime præſens, atque ad interrogata apposite reſpondens, de *proſtratione virium*, & ſequenti die in brachio dextro de *tumore*, aliquali *rubore*, ſed *dolore* ſummo valde conqueſtus, ſexta obortis *caloribus* & ſupervenientibus *deliriis*, atque omnibus incasſum adhibitis, *ſuffocatus* obiit. Hac hyeme *articulorum dolores* ſine inflammatione, ſine tumoribus, valde graſſati ſunt, ubi *laxativa, aperientia, præcipitantia, decoct.* nempe *aperitivum cum fol ſenn. S. S. rhabarb. mann. tartar. lap. cancr. præp. ſal acetoſell. cichor. diagryd. ſulphurat. pulv. hepat. flor. nitr. tartar. Vitriolat. &c.* ſæpius adhibita omne abſolverunt punctum, & intra quadrageſimam medicam morbi vehementiam infregerunt. In honeſta quadam fœmina iisdem *doloribus* detenta, ſed *alvi fluxu* ſimul laborante, ſeptima die morbum notavi jam ſolutum. Præſtat igitur in his affectibus *alvum* habere magis *laxam*, quam adſtrictam. Menſe *Februario* in ablactatis & lactentibus copioſas obſervavi *febres catarrhales*, quæ invaſerunt tenellos cum tuſſi vehementi, caloribus continuis, ariditate faucium, facie floridiori & rubente, ſiti, ſternutationibus, reſpiratione frequentiori, in aliquibus inter reſpirandum cum ſtertore & ſonitu, utplurimum cum *dentitione*. Profuerunt hic *enemata* ſæpe adhibita, *expellentia temperatiora*, aciditatem lymphæ corrigentia, cum *pectoralibus* mixta, v. gr. *pulv. alexit. epilept. ſpec. diair. antihect. Pot. lap. cancr. C. C. philoſ. ſir. pectorales*, inunctiones ex *ungu. pectoral. rubr. potab. cum ol. irin. aniſ. deſt. &c.* ratione ſimul habita virium. Atque hac methodo omnes ante nonum diem feliciter ad ſanitatem perducti ſunt; *convulſionibus* autem *epilepticis* ſimul tentati perierunt fere omnes. Vernale tempus *phthiſicis* & *hecticis* valde grave, quam plurimis funeſtum fuit. Sic inter alios officialis, necdum trice-

narius, ex castris sub finem *Novembris* præteriti anni redux, & jam ab aliquo tempore *hectica pulmonari* laborans de tussi vehemente, gravitate pectoris, copiosa materiæ purulentæ expuitione valde conquestus est. Affectum hunc curatius examinans ex rorida partium nutriendarum substantia jam fere consumpta, ex calore non amplius latente, sed jam manifesto, ex pulsu frequentiori & celeri, in primis post pastum, ex urina oleaginosa, ex difficili respiratione ad motum quemvis atque aëris alterationes, ex frequentiori tussi, quandoque sicca, quandoque cum sputo purulento, quam sæpiurimum, sumptis cibis, secuta est vomitio, *secundum hectica febris gradum* jam imminere, atque humorem nutritium in gelatinosam magis substantiam conversum quasi deliquari, sive pulpas carnium hinc inde in corpore manifeste quasi depasci, quæ *species febris Marasmodes* dicitur, judicare debui. Externe pariter & interne adhiberi curavi remedia, quæ alias huic affectui habentur appropriata, *expectorantia*, *abstersiva*, *analeptica*, *refrigerantia*, *travmatica*, *obtundentia*, v. gr. *pulver. anonym. spec. diair. lac sulphur. pulv. Haly*, *lap. cancr. spec. de gemm. frig. pulv. analept. antihect. Pot. spec. pro decoct. flor. & fruct. spec. pectoral.* (quibus quandoque beneficio alvi non succedente, addidi *mannam electam*,) *Sir. de jujub. flor. papav. loch. san. & expert. de pulmon. vulp. conserv. rosar. bellid. tussilag.* emulsiones ex *seminibus cum decocto hordei*, *julepo rosaceo & nitro perlato* paratas, *gelatinas ex herbis pectoralibus &c. lac caprillum cum sachari* mane potum, aliaque; externe *unguent. rubr. potab. pectoral. cum ol. irin.* nec non *emplastra pectoralia* usitata & *cataplasmata*. Cura hæc hyemalis videbatur succedere ex voto, rediit appetitus, redierunt vires, remiserunt calores, non nisi post pastum revertentes. At induciæ solum ad breve tempus fuerunt, nulla pax. Insinuavit enim se malum, nobis id minus opinantibus, increverunt calores, sæpe velut paroxysmos febrium æmulantes, supervenerunt sudores nocturni, vel matutini colliquativi, virium prostrationes, respiratio anhelosa, indicio manifesto, miasmata pulmonum ulcerativa in massam sanguineam copiose delata ibique confermentata, ignem peregrinum internum non solum hactenus fovisse, imo erosione ad glottidem producta, vocem raucam conciliasse, verum etiam alimentarium ac roridum lymphæ nectar acrimonia sua volatili, aut fermento suo putrido penitus inquinasse & destruxisse, ut jam corpus marasmo incurabili consumptum, pedes vero tumidi, & cutis vix ossibus hærens, tanquam funeri suo prope-

modum

Digitized by Google

modum superfuerit, donec tandem lenta morte tabescens mense *Majo* placidissime obiisset. *Hecticam ex scorbuto calido* natam observavi in juvene XVII. annorum. Is alias melancholicus, vitæ sedentariæ amans, sæpe sensit tumorem in sinistro hypochondrio, aliquando febriles alterationes, brevi transeuntes, palpitationes cordis, frequentes phlegmatis moleste salsi e tonsillis aliisque oris glandulis rejecti, in primis matutino tempore, exscreationes. Facies fuit lurida, pallens, subtumida, maculis copiosis, lividis, granulatis referta, quasi pulvere pyrio afflata, indicio certissimo, liquores vitales a salibus acido-biliosis, acribus, valde jam esse deturpatos, unde particulis sulphureis rarefactis facillime *febris lenta*, *hectica*, sese insinuare potuit. Calor fuit primo occursu mitis, paulo post acer & mordax, qui semper circa vesperum sub schemate *febrilis paroxysmi* rediit, sed in inflammatorios calores terminavit; observabatur jam urina oleoginosa, respiratio difficilis, sitis magna, appetitus prostratus, emaciatus corporis habitus, continua pulmonum oppressio, virium languor, decubitus in dextrum latus valde molestus, tussis cum sputo purulento, spisso, fœtido; corpus sudore tota nocte quasi diffluxit cum pulsu frequenti & marasmo, atque contabescens torpidus fuit, morosus, profundis cogitationibus defixus vix ad interrogata respondit, neque claram, sed non nisi submissam & raucam vocem edere potuit, quod vitio pulmonum sanie repletorum, qui aëris copiam, quo vox formatur, imminuunt, natum. Hoc tamen notandum, quoties alvus fuit concitatior, & ad *diarrhœam* proclivior, toties alleviationem symptomatum sensit patiens. Accessit tandem facies Hippocratica, nares scilicet acutæ, oculi concavi, tempora collapsa, genæ exesæ, malæ protuberantes, scapulæ, claviculæ, costæ prominentes, artus cum reliquis musculosis partibus excarnes, verbo: ossa tegit macies, nec juvat ora cibus, & fuit sceleto similis. Adhibuimus ex speciosissimo medicaminum *thoracicorum & scorbuticorum* apparatu satis mature remedia, v. gr. *pulveres pectorales* superius notatos, *cum pulv. hepat. rad. ari, tartar. vitriolat. &c.* remixtos, linctus, gelatinas, emulsiones, electuaria, infusa, decocta ex *spec. pro decoct. pectoral. flor. & fruct.* nec non *herb. fumar. beccabung. trifol. fibrim. cichor. acetos. hepat. nob. flor. bellid.* aliisque cum *sero lactis*, aliquando cum *aqua* ad formam potus Theæ parata, imo mense *Majo*, cum animadvertissem, hecticos calores aliquantum deferbuisse, *lac caprillum recens* cum modico *sachari*, a quo tamen ob acidum vel salsum ventriculi fermentum, anxieta-

i 2 tes

tes præcordiorum, hypochondriorum tensiones, adauctam inde febrim, mox abstinere debuit. Nil vero magis profuit in *sudoribus nocturnis*, quam *unguent. resumtiv. infrigid. Gal. cum sacchare saturni* paratum. Ast vehementia & diuturnitas morbi elusit opem & operam omnem, donec tandem medicamentorum pertæsus, accedente extrema virium prostratione, fati necessitatem longiori vita dignus, magno cum parentum luctu persolvisset. Eodem tempore Franciscanus XXX. annorum laboravit *phthisi vera*, sive consumptione partium corporis musculosarum a colliquatione & pulmonum vitio orta, quæ fuit cum compressione pectoris, difficili respirio, sed fere sine febre; huic præmissis *pectoralibus* in primis *antihectico Pot.* aliquando cum *pilulis de cynoglossa* remixtis, exhibitisque subinde *laxantibus mannatis*, decoctis quoque aut jusculis ex *herbis pectoralibus*, *resolventibus*, *expectorantibus &c. lactis caprilli* usus optime cessit. Acrimonia enim humorum salina inde fuit temperata, serum dilutum, corpus humectatum, & ad nutritionem dispositum. In aliquibus observavi *febrem hecticam ex Quartana*, utplurimum autem ex *febribus continuis* male judicatis subortam. Harum enim fermentatio & calor p. n. continuatus alimentarium lymphæ rorem absumsit, inde virium habitusque corporis concidentia; acredo vero, quæ alias per vices accessit, & tumultus edidit fermentatione continuata, aucta & quasi domestica facta *febrem hecticam Marasmoden* in uno & altero induxit lethalem. In pueris & puellis III. IV. V. VI. annorum, notavi eodem tempore apud nos alias valde frequentem *Tabis speciem*, quæ fuit cum *abdominis tensione* & intumescentia, calore intrinsecus aucto, pulsu circa vesperum celeriore, inquietudine nocturna, carne flaccida, totius corporis extenuatione, etiam in iis, qui avidissime comederunt, ita quidem, ut carne jam absumpta, ossa omnia prominuerint, sola cute contecta. Faciei color fuit pallidus, subniger & lividus, nulla fere adfuit tussis, nullum sputum, respiratio libera, indicio evidentissimo, hos sine pulmónum corruptione, marcore confectos, causam autem fuisse quærendam in *mesenterii*, ductuum nempe lacteorum, *glandularum* obstructione, nec non humorum corruptorum in abdomine abundantia; utut non negem, *lumbricos* tunc simul in intestinis nasci potuisse, qui quandoque in conspectum venerunt. Unde non mirum, cum universi sanguinis systema sale acri-acido jam scaturierit, corpora debito alimento privata, in tantam incidisse maciem. Huic malo quamplurima opposuimus remedia, in primis *aperientia*, *mar-*

tialia,

Digitized by Google

tialia, v. gr. *croc. mart. aperit. cum salibus*, *arcan. dupl. nitrosa*, *pulv. hepat. sal. C. B. tartar. vitriolat antihect. Pot. lap. cancr. rad. ari &c.* aliquando *anthelmintica*, *v. gr. aquam contra verm. cum sir. flor. persic.* aliaque *Topica*, *unguent. contra verm. deoppilat. martiat. ol. cappar. tamarisc. colocynth. spirit. sal. ammon. &c.* sed irrito conatu omnia, donec tandem lenta tabe consumti supremum diem clausissent. *Octimestres* aliquot *partus* his mensibus habuimus, quos tamen omnes spatio V. VI. vel VII. dierum mortuos observavimus. *Julius* incepit cum caloribus, quos tamen quandoque contemperarunt pluviæ lenioresque venti, has die X. habuimus copiosas, quas sequentibus XIV. diebus calores exceperunt intensissimi, die XXI. XXII. XXIII. tonitrua horrenda cum fulguribus, quandoque cum, quandoque sine imbribus; a die XXV. ad finem usque variæ aëris vicissitudines, mox diversi ventorum tumultus, mox frigora, mox pluviæ, rarissime solis splendor. Integer *Augustus*, si sex aut septem dies amœnos per intervalla calidos, exceperis, pluviis & ventis præter ætatis anni indolem, valde rigidus fuit. Pluviæ continuarunt ipso *Ægydii die*, sequenti autem, discussis jam nubibus nebulosis, cœlum serenatum gratiora nobis promisit tempora, & secuti sunt XIV. fere dies calidi, sereni, noctes tepidæ, viniculturæ exoptatæ. Medio *Septembris* rursus varias subiit mutationes tempestas, maximæ exortæ nebulæ, solis demum meridiani splendore dissipatæ, sed brevi in pluvias fere continuas, aut de die, aut de nocte, in primis *æquinoctiali die* abeuntes, quæ cœli inclementia ventosa ac pluviosa in *Octobrem* usque duravit, unde botri nec dum bene maturi aut digesti justo citius ob excessivum humidum computruerunt, & deciderunt copiose in terram. Quinta *Octobris* spem fecit haud exiguam serenorum temporum, sed octava valde pluit, a qua ad ultimam lunæ quadram, i. e. XVIII. grato solis splendore corpora nostra incaluerunt, quo ipso ingruerunt pluviæ, XIX. gelu, XX. nives, quorum casus die XXII. cum procellosis aëris agitationibus ac frigore ingens fuit, earum tamen præceps solutio. Jam imminuerunt *vindemiæ*, & vinum, quod collectum fuit ante pluvias aut nives, in *Julium* usque, salibus heterogeneis a mucilagine terrestri & sulphurea quasi ligatis, & in fermentationis negotio sufficienti impeditis, permansit turbidum, mucilaginosum, sed sine fœtore; post pluvias autem contraxit fœtorem putridum, quem retinuit usque ad depurationem, quæ tandem post annum subsecuta est cum grato colore & sapore. Circa finem *Octobris* autumnalia

mnalis amœnitas nobis iterum affulsit, quæ toto fere *Novembri*, qui siccus extitit, continuavit. *December* varius & inconstans fuit, mox frigidus, mox nebulosus, mox pluviosus, unde nives, quæ die Sancti Andreæ ceciderunt, brevi tabuerunt. Hoc semestri frequentes habuimus *febres Tertianas*, quæ utplurimum sine prævio horrore, potius cum corporis gravitate, præcordiorum angustia, vomitibus, siti, capitis dolore, vigiliis, in primis caloribus intensis inceperunt, & primis IV. diebus magis *continuarum*, quam *intermittentium* genium redoluerunt, donec tandem ad perfectam apyrexiam devenerunt. Initium curæ a *Venæsectione* sumsi, atque præscripsi *præcipitantia*, *antifebrilia ex lap. cancr. sal. absinth. C. B. centaur. min. arcan. dupl. antimon. diaphor.* tandem die intermissionis *Laxativum*; quibus feliciter sexto, aut ad summum septimo paroxysmo sublatæ fuerunt. Nec defuerunt *quotidianæ*, *quartanæ*, facili tamen negotio levatæ. Eodem tempore viguerunt *febres continuæ*, acutæ, quæ sub initium videbantur benignæ, tertio tamen & quarto die latentem suam prodiderunt malignitatem; calores enim hactenus vix considerandi, jam intensiores facti, immanes produxerunt cephalalgias, vehementissimas virium prostrationes, deliria, vigilias, sitim, linguam scabram, fissam, tendinum contractiones, motus convulsivos varios ac inordinatos, quos una cum tremore labiorum in chirurgi hujatis facie observavi frequentes, non tamen, quod mirandum, lethales. R. P. Franciscanis lues hæc fuit popularis, eosque fere omnes hic existentes invasit. Illi enim mustum mendicatum & collectum emissi vino novo turbido ac musto se obruerunt, ac corpus prava victus ratione ad *cacochymiam* disposuerunt. Jam reduces cibis luridis esurialibus, pro more & exigentia temporis, stomachum onerarunt, indeque has *febres continuas* sibi conciliarunt. *Venæsectiones* sub initium administratæ optime profuerunt, *diaphoretica expellentia*, v. gr. *antim. diaphor. mithridat. diascord. Fras. spec. de hyacinth. C. C.* cum *confortantibus & antepilepticis* mixtæ omne tulerunt punctum, morbumque hunc præcipitem, qui ex symptomatibus gravissimis judicabatur pernicialis, ubique septima die, nulla interveniente notabili crisi, represserunt, atque omnes, (fuerunt illorum undecim,) ex hoc morbo convaluerunt. Fœminas notavi aliquas ætatis provectioris, non gravidas, *fluxu mensium immodico* laborantes, qui utplurimum, in primis in plethoricis, ad XIV. dies duravit, & intra octiduum rediit cum languore, lassitudine totius corporis, facie pallida, quasi exsangui, inap-

inappetentia, siti, caloribus, dolore capitis, lumborum, hypochondriorum inflationibus, lipothymiis. Causa immodici hujus fluxus eadem omnino, quæ mensium ordinate fluentium; & sicuti in hoc sanguis turgescens venulas interiorem vaginæ superficiem adeuntes divellit, ac per harum extremitates ruptas nomine menstruorum nigricans lente promanat, donec subsideat aliquantum ac imminuatur ejus turgescentia, de quo legi meretur *Bohnius œconom. animal. progymnas. 16. pag. 154.* ita in immodico fluxu eadem vasorum vaginalium oscula rupta, necdum occlusa, sed magis hiantia continuo quasi fundunt sanguinem, modo grumosum, modo serosum, pro habitudine sanguinis & seri hic aut in quantitate, aut qualitate, & motu peccantis atque exitum affectantis. Laxior enim & mollior vaginæ compages admittendis & emittendis sanguinis menstrui ordinarii æque, ac extraordinarii, copiis magis accommodatur, quam solidior ac durior uteri substantia. Cum vero affectus hic, si negligitur, utplurimum *cachexiam*, *hydropem*, *atrophiam* minari soleat, maturavi curam, atque in plethoricis quantitatem sanguinis, indeque natam ferocientem turgescentiam deplevi *Venæsectione in brachio* feliciter instituta, excedentem ebullitionem & fermentationem ab humoribus biliosis, acribus, salinis volatilibus, sanguini inductam *uterinis leniter incrassantibus*, & *adstringentibus*, v. gr. *corall. rubr. lap. hæmatit. trochisc. de carab. de spod. pulv. Heurn. croc. mart. adstring. terr. sigill.* imo *terreis* omnis generis; *Tinct. antiphthis. Gr. corall. succ. urticæ &c.* in malo contumaciori & refractario cum his *adstringentibus figentia*, i. e. *laudanum de tribus* accisa dosi maritavi. In *hypochondriacis*, *scorbuticis*, ubi sanguinis impetus ex obstructione viscerum, in primis mesenterii, non spontaneus fuit, sed, qua data porta, ruens coactus, ab *Adstringentium* usu *præcordiorum anxietates*, *capitis dolores*, aliaque symptomata hysterica notavi. Hic omnino locum invenerunt *Laxantia*, sed lenissima, extra paroxysmum propinata, v. gr. *decoct. fol. senn. tamarind.* & quod specificum fuit, *rhabarb.* ipsum in substantia deglutitum. Profuerunt quoque, licet per Accidens, cum *confortantibus* mixta, v. gr. *Tinct. tartar. corall. compos. sperniol. Cr.* aliaque *martialia temperata*, acorem simul absorbentia. Pro meliori tandem viscerum & vasorum firmitudine, nec non fibrarum ac pororum coarctatione, optimo cum successu ablegavi illas ad thermas *Badavino-Austriacas*, ex quibus reduces ordinarium, & naturæ convenientem menstruum fluxum ex-

pertæ

pertæ sunt. In Perillustri quadam matrona notavi ***Tumorem exiguum in pudendis***, qui tamen non extra pudoris sinum propendebat, sed, mensibus non fluentibus, quotide crescebat & intumescebat valde, mensibus autem fluentibus, qui sæpe intempestivo, aliquando immoderato & continuato ad aliquot septimanas fluxu urgebant, detumescebat. Adnatus fuit *uteri orificio*, cujus substantia cum vagina & pudendis absque hoc spongiosa, rugosa & glandulosa est, in qua varii generis humores stagnare & subsistere possunt, inde tumoris incrementum & decrementum. Tentavimus *injectiones cum aqua calcis viva, decocta lignorum* aliaque, irrito tamen conatu; suasi tandem *incisionem*, quam reformidarunt *Chirurgi Viennenses*, atque potius naturæ hoc opus committi, quam crudele & anceps sectionis remedium experiri decreverunt. Ejusmodi tumorem utero extrinsecus adnatum, tres libras ponderantem, in virgine XXIV. annorum, felicissime secuit *Chirurgus Halberstadiensis*, cujus mentionem facit *Frider. Hoffmannus in annotat. super Poterii opera, cent. III. cap. 47. pag. m. 332.* & ipse *Poterius eodem loco*, nec non *Blancardus in Collect. Medic. centur. 3. observ. 51. pag. 421.* Sarcoma autem totam uteri vaginam occupans, forasque propendens, atque interno ejus orificio adnatum observavit *Kerkringius Spicileg. Anatom. Observ. 53. pag. 114.* ex uteri orificio interiori varias excrescentias membranaceo-carnosas propendentes *Ruyschius, Centur. Observ. Anatom. chirurg. 6. pag. 12.* nec non *Bartholinus Centur. I. histor. 94. pag. 139. Centur. II. histor. 6. pag. 161. Centur. II. histor. 58. pag. 248. Segerus in M. A. C. decen. I. ann. 2. pag. 199.* aliique. Laboravit simul *fluore albo*, effluxitque fere indesinenter e pudendis materia purulenta, fœtida, sed sine dolore, indicio certissimo, serum seu lympham hic sola peccare copia, deponique in glandulis per uterum illiusque vaginam disseminatis, quæ nimium laxantur, ductus autem excretorii inde valde dilatantur, & sphincteruli, quibus hi ductus claudi recludique solent, a peccantium humorum, qui in vasis sunt fluxiles, jam extra vasa lentescentes & ichorescentes, mucosi, copia magis vel minus resolvuntur. Pro depletione seri excrementitii & viscosi, cum sit plethorica, ordinavi *Venæsectionem in brachio, fonticulos, laxantia ex manna, rhabarb. fol. senn. diuretica, terebinthinata* nempe & *succinata, mag. lap. cancr. decoctum dauci, aperitivum For. &c.* non omissis quandoque *martialibus & tartareis.* Serum corrigere, ejusque qualitatem cum sanguine contemperare,

xare, nec non uterum glandulasque flaccidas roborare voluimus *infuso ror. mar. cum vino*, *pulv. absorbente Wedel. pulv. ex ebor. unicorn. fossil. oss. sep. corall. osteocoll. test. ovorum calcinatis*, *perlis*, *alum. plum. sacchar. saturn tinctur. corall. essent. lign.* in primis *elix. Propriet. rhabarbarino* mane ad 40. guttas, vesperi vero sequenti pulvere: Recipe *magist. osteocoll. carniol.* āā. ℈ijß. *corall. rubr. præpar. margar. præpar. mastich. gumm. arab. oss. sep. unicorn. foss. ebor.* āā *gr. XV. ol. lign. sassafr. gttij. M.* & dividatur in V. dos. it. Recipe *rad. chin. sarsaparill.* ā. ℥j. *passul. min.* ℥ißꝫ *mastich.* ʒij. *alum. plumos.* ℥j. *semin. anis.* ʒj. *concis. D. ad nodul. Spec.* Säckel zum Wasser sieden, pro potu ordinario; nec omisimus *Topica*, inunctiones, suffitus ex *salvia*, *mastiche*, *succino*, *thure*, imo nil intentatum reliquimus, eradicare tamen penitus affectum hunc contumacem non potuimus. Cum autem ex longa praxi constet, *fluorem* hunc *album* quandoque, in primis valde obesis, prout nostra fuit, & jam a lunari tributo fere absoluta, nec adeo enervata, in quibus humores turgent, si non est immodicus, proficuum esse, & pro *fonticulo* microcosmi habendum, qui impedit, ne corpus in majorem excrescat molem, abstinendum jam a medicamentorum usu, & curam ad *thermas majales* differendam duxi. *Hypochondriaci* variis & gravibus symptomatibus his temporibus tentati sunt; in quibusdam *ventris inferioris viscera*, in aliis *præcordia*, in aliis *cerebri confinia* maxime affici videbantur. Ex multis unicum saltem *hypochondriaci* enarrabo exemplum, in quo syndrome gravissimorum symptomatum apparuit. Vir, ætatis mediæ, temperamenti cholerici, habitus corporis tenerioris, ipso *æquinoctii autumnalis die* incidit in *ventriculi dolorem*, quem presso pede secuti sunt æstus vagi, atrocissimi capitis dolores, cordis palpitationes, anxietates præcordiales, dolor & constrictio in pectore, sive gulæ strangulatio, quæ *suffocationem* minabatur, præcordiis enim constrictis, non solum respiratio difficilis, & ad motum quemvis laboriosa fuit, sed & non raro supervenerunt animi deliquia, ex quibus laboribus & angustiis sudor erupit frigidus; in partibus extremis notabantur spasmi & stupores cum formicationis sensu & tremore undulante, in somno pavores, terrificis insomniis interturbati, continua intestinorum murmura, in ore sapor biliosus, alvus utplurimum obstructa. Observavi autem ex symptomatum horum confluxu suffocationes has hypochondriacas plerumque fuisse *spasmos* & contractiones partium nervosarum, ortasque a ventosa & humorosa hypochondriorum sentina. Sæpe ex mœstitia nimia, atque diutius continuata, nec non

 excessi-

excessiva lætitia, in has incidit ægritudines. In paroxysmo, præmissis *clysteribus*, eximie profuerunt, & omnibus palmam præripuerunt *castorina* cum *anodynis* mixta, v. gr. *pulv. castor. gr. viij. epilept. M.* ℈ß. *specif. cephal. g. v. laudan. de trib. g. j. M.* it. *mist. simpl. cum ess. castor. anodynæ* maritata. Extra paroxysmum in eam maxime incubuimus curam, ut humores viscidos, acidos, obstructionum autores, attenuaremus. Multi in hoc passu multa laudant, atque pro specificis venditant. Nos in tanto medicamentorum apparatu in *martialibus & blandis laxativis*, v. gr. Rec. *Vitriol. mart. g. j. diagryd. sulphurat. g. iij. pulv. hepat. g. vij. ol. carminat. M. gutt. j.* M. pro j. vice, indubitatam semper medelam invenimus, imo hoc pulvere exhibito imminentem sæpe paroxysmum declinavimus; levi enim eguit purgante, quantum vel infans vj. septimanarum, vel minor adhuc ferre posset, sed singulo mense bis eundem *pulverem* in usum vocare debuit, inde alvus octies soluta, & molestissimus affectus sublatus fuit. Non minori voto successerunt *acidulæ Roitschenses*, quarum usu maximam alleviationem sensit. Jam addam, quæ in Viro ecclesiastica dignitate conspicuo de *Anaudia* notavi. Is LIV. annorum, plethoricus, atque alias *hypochondriaco affectui* obnoxius, jam mense *Julio balbutie linguæ* laborare cœpit; non enim tantum in concionibus, sed etiam prælectionibus precum publicarum, quin & in communi conversatione quasdam syllabas & voces inter pronunciandum absorpsit, vel quasi suppressit, ut vix intelligi potuerit, & sumsit hic affectus sensim atque sensim sua incrementa, donec sub finem *Septembris* mane derepente incidit in *Anaudiam*, sive *impedimentum sermonis*, ut articulate nec duo verba proferre quiverit, cum *stupore digitorum manus dextræ*, memoria factorum & gestorum, imo reminiscentia reflexiva læsa; neque enim scribendo mentem suam exprimere potuit. Linguam quaquaversum movit, volutavit, exporrexit, sapidissime comedit. Graviora metuens *Venæsectionem in brachio* ordinavi sine mora, nec non medicamenta *nervina, cephalica*, v. gr. *spec. diamosch. dulc. diambr. contr. apoplex. spec. cephal. M. extr. castor. sal. volat. succin. C. C. spir. sal. ammon.* cum *aqua lil. conv. ess. ambr. lign. aloës, sal. volatile oleosum*, aliaque. Linguam, in primis frenulum, inungi jussi linimento ex *conf. anacardina, alkerm. compl. ol. rut. lavend. cinam. extr. castor.* His frequenter adhibitis adhuc eodem die sese recollegit, atque intelligibilius loqui cœpit, redeunte simul memoria. Sensus motusque linguæ usus semper perstitit integer, loquelam nunquam amisit, quin potius sermonem exteriorem per motum linguæ exprimere, ob aërem tamen minus sufficienter

intee

inter fluctuantes gutturis ſinus impulſum & reflexum, non ſatis intelligibiliter proferre potuit; natum hoc utique vitio *laryngis*, nervorumque ſexti paris, qui ſunt vocales. Sermo enim impeditus fuit a reſolutis aut relaxatis nimium muſculorum anguſtæ laryngis rimæ conſtringendæ aut anguſtandæ dicatorum, ligamentis, quorum fibræ ſine dubio a ſero nimis copioſe, vel per arterias, vel per vaſa lymphatica ex toto corpore plethorico affluente, flaccidæ redditæ rimulam haud ſufficienter pro alliſione & extruſione violenta aëris anguſtare ac diſponere valuerunt. Acceſſit & aliud malum valde ſuſpectum, *faucium conſtrictio*, ſuffocationem, ſive ſtrangulationem mentiens. Hæc aliquoties, ſed derepente venit, ipſiusque fauces quaſi laqueo conſtrinxit, liberamque reſpirationem inhibuit, brevi tamen remiſit. Putabant vitium hærere in *pulmonibus*, aut *abſceſſum* inibi latitare, ſed falſo; potius a particulis acidis & auſteris hypochondriacis, mediantibus nervis recurrentibus, muſculos faucium in ſpaſmos cogendo, viam idcirco aëri præcludentibus, ne a muſculis reſpirationi inſervientibus præ anguſtia loci facta ex- & impelli queat, deducendum. Cum vero vidiſſet, ſe quidem voces & verba, nondum tamen expedite, neque ſemper integro ſenſu & phraſi proferre poſſe, urſit ulteriorem curam, quam ob anni ætatem, *autumno præcipiti*, ipſi denegavi, eamque ad incrementa dierum differre volui. Moræ igitur pertæſus incidit in aliquem, qui perfectam mali curam etiam hoc tempore promiſit, deditque inter alia *Vomitorium*, ipſo ſolſtitio hyberno imminente, quo id aſſecutus eſt, ut quidem magnam humorum ſaburram, fictitium nempe, aut potius *imaginarium pectoris apoſtema* Vomitu rejecerit, inde alleviationem ad biduum ſenſerit, paulo poſt tamen in majorem debilitatem, mentis vacillationem ac torporem, propenſionem in ſomnum, loquelam difficiliorem inciderit. Nec his acquieſcere voluit, ſed ordinavit *fumiſuctionem nicotianæ*, ipſi alias inſuetam, nervis infeſtam imo *nervinis morbis exitioſam*; experientia enim conſtat, *Apoplexiam* inter *nicotianæ* uſum ſæpe invaſiſſe, teſte *Deckero exercit. Pract. p. m. 89.* & *Richardo Carr, epiſt. Med. 2. p. 21.* Inde valde obliviosus factus, & ſub *initium Februarii* ſequentis anni graviſſima *apoplexia* tactus, ſubito interiit.

Constitutio Epidemica Semproniensis Anni 1708.

CRedidisses hac *hyeme* denuo permutata fuisse tempora, atque adesse æstatem etiam in frigidissimis alias mensibus. *Januarius* quippe nullum fovit gelu, nullas nives, fuit utplurimum pluviosus, nebulosus, humidus, nubilus, calidus. *Februarius* quasi totus calidus, amœnus, utplurimum serenus, quandoque pluviosus, ventosus, & circa finem cum modico frigore & nive, quæ tamen altera die evanuit, unde jam medio mense observavimus diversos flores. Huic ad *æquinoctium* fere usque plane similis *Martius*, amœnus nempe, calidus, qui in copia flores elicuit. Circa *æquinoctium* die XVIII. XIX. XX suborti sunt venti valde frigidi, rigidi, qui congelarunt terram, sed sub finem mensis aura iterum comparuit turbida, pluviosa. *Aprilis* præter morem illuxit serenus, calidus, plane æstivus, raro pluviosus, siccior magis. *Majus* variabilis, ad medium usque frigidus, pluviosus, a medio ad finem calidus, amœnus: II. autem, III. & IV fuerunt pruinæ, quæ hinc in vineis damna fecerunt. Totus *Junius* pluviosus, *Medardus* quoque & *Joh. Baptista* effuderunt pluvias, imo nulla dies hujus mensis fuit sine pluviis. Toto *Januario* præter *otalgiam* in Viro, *mictum cruentum* in filiolo quodam post partum, *pleuritidem cum diarrhœa*, nullos fere vidi morbos. *Variolis* tamen laborantes habui, quorum unus erat VI. annorum, qui eruptis prius tertia morbi die una cum *variolis petechiis purpureis*, quarta die antea correptus *hæmorrhagia narium* mortuus est. Mense *Februario* observavi *Apoplexias fortissimas*, uti quoque *febres continuas* VII. die solutas. Hoc mense fœmina quædam enixa est *fœtum mortuum*, *secundinæ* remanserunt, altera die mortua. *Martio* filiolum quendam Rustensem *clausura ani* laborantem habui sub cura, de quo *Sculteti Armamentarium* videri potest: succurri etiam fœminæ *otalgia* laboranti *mist. simpl.* mixta cum *ess. castor.* De *doloribus capitis*, *Vertigine*, *diarrhœis* cum maximis caloribus, *febribus tertianis*, *continuis*, *variolis* tunc temporis grassantibus nil adducam. *Aprili*, *Majo*, *Junio* continuarunt *variolæ*, quas tamen modo in filiolo quodam prægressa est *epilepsia*, modo in puella die III. IV. V secuta est *hæmorrhagia narium*, jam in alia die XII. *herpes miliaris*. Quædam *variolæ* confluebant, quibusdam jungebatur sub initium *diarrhœa*, quibusdam *epilepsia*. *Febres continuæ catarrhales*, *diarrhœæ* quoque his temporibus in conspectum prodibant.

Mense

ſtringentia, ſine prævii*s blandis Laxantibus*, in initio & progreſſu morbi adhibita protraxerunt morbum, tormina exacerbarunt, & poſt ſe utplurimum *febres*, *arthritides*, *pedum tumores*, *lienterias* reliquerunt. *Opiata* hic fere omnem abſolverunt paginam, imo fateri debeo, me fere nullum dyſentericum ſine frequentiori exhibitione *laud. de trib.* commode reſtituere potuiſſe; exhiberi autem debuit, antequam dyſenteria fuit conſummata & plane ulceroſa, aut vaſa majuſcula exeſa, aut ſenſus doloris jam periit. *Menſe Auguſto* frequentes habuimus *rheumatiſmos ad brachia*, *ſcapulas*, *femora*, *lumbos*, *coxas* productos, ſine ulla rubedine, multo minus tumore, non tam articulis, quam muſculorum interſtitiis firmiſſime & diutiſſime inhærentes, cum motus impotentia, doloribus lancinantibus, profundis, fixis, qui noctu exacerbati ſomnum impediverunt: infirmi enim loco moveri nequiverunt, & quo ſtatu fere primo jacuerunt ac decubuerunt, in eodem manere debuerunt, & ſine cruciatu ac vehementi dolore vix moveri aut attingi potuerunt; adfuit ſimul tenſio & caloris acriuſculi ſenſatio cum pulſu frequenti. Vulgus hunc affectum nominare ſolet *delapſum catarrhorum a capite*, es iſt ein Fluß im Arm oder Fuß gefallen. Statuendum potius rhevmatiſmum provenire a ſero aut lympha acriori, flatulenta, retrogrado motu impedito, in ſpecialem aliquam membranoſam, tendinoſam, nerveam & muſculoſam partem delabente, ibique ſtaſin patiente, & partes fibroſas, nerveas tendente, easque triſti ſenſu vellicante. *Arthritis Vaga* hoc anno frequens fuit. Invaſit homines prævio horrore inſtar febris, membranoſas ac muſculoſas articulorum partes dolore, rubore, tumore & movendi impotentia corripuit, vagabunda fuit & ambulatoria, modo hanc, modo illam invaſit partem, nulla tamen loco ultra 48. horas fixa manſit, remiſſionem ſæpe, relicto ſolum tumore, ſimulavit, at opinione citius, imo vehementius rediit, & priorem locum occupavit, imo memoratu digna in pleriſque fuit paroxyſmorum invaſio dolorumque motus, dum quo tempore humerum, carpum aut digitos dextræ manus, eodem tempore & genua ſiniſtri pedis; & quo tempore ſiniſtri brachii, eodem dextri pedis partes ſingulari alternatione & ſaltu dolorifico infeſtavit. Similiter hic peccavit ſerum, ſive lympha acido acris, ſed ſale volatili intimius fœta, quæ ad perioſteum, ſive ſenſibiliſſimas articulorum mobilium membranas detruſa, eas diſtendit, vellicavit, ibique ſicuti ſpina infixa ſæviit. Cura *arthritidis Vagæ* & *rhevmatiſmi* una eademque fuit. *Venæſectio*, niſi adfuit magna febrilis alteratio, intenſior arteriarum pulſus, nec non præcordiorum com-

nives, dies festivus, nempe XXVIII. valde serenus; sed frigidus borealis, XXX. nec non XXXI. iterum ninxit, sed tertia nix absumpsit priores, ut jam sine damno vindemias nostras uberiores, præter expectationem, colligere potuerimus, neque nocuerunt nives, potius conservarunt botros a frigore, vinum autem, quod crevit in abundantia, fuit generosissimum, suavissimum dulce. In *Novembri* aëris temperies longe benignior, & quidem calidior affulsit. *Decembri* aëre mutato ceciderunt d. VII. VIII. X. nives copiosæ, profundæ, mox secuta frigora, & circa finem denuo nives. Mense *Julio* continuarunt *Variola maligna*, neminem tamen, qui X. annum excessit, hoc tempore invaserunt. Accedebant semper cum *somno*, ita ut nocte dieque dormiverint III. aut IV. diebus. *Augusto* nulli fere morbi visebantur præter *diarrhœas* & *dysenterias*. Circa finem ob continuas aëris siccitates, calores præfervidos, Sirio insigniter urente, inceperunt *febres erratica*, quæ nullum typum servarunt, invaserunt cum aliquali *frigore*, insequente *calore*, aliquando ultra XX. aliquando ultra 40. horas durante, post apyrexiam aliquot saltim interjectis horis novus paroxysmus accessit, cum *capitis dolore*, *siti*, *lingua & faucium squalore*, *virium debilitate*, ita ut *febrem continuam* fore judicasses, donec tandem transactis aliquot paroxysmis in *tertianam ordinariam* degeneravit, quod utplurimum circa septimum diem contigit. Adhibui *V. S. diaphoretica*, *præcipitantia*, quamprimum vero notavi *tertianas*, aut *tertianas duplices*, exhibui statim *chinnata cum arcan. dupl.* optimo cum successu. *Septembri* continuarunt *febres tertiana*, sexto paroxysmo solutæ, ubi optime profuerunt *chinnata &c.* De his febribus erraticis vid. M. N. C. *Dec. III. ann. VI. p. m. 177. app. nec non H. M. V. p. 300.* Inter alia notavi, *animi affectus* quid possint. Officialis quidam incidit in ejusmodi *febres*, præcessit horror, secuti sunt calores, qui in IV. durarunt diem continui cum anxietatibus præcordiorum, aut pectoris compressione, ut sæpe in lecto erectus sedere debuerit. cum capitis dolore, siti, deliriis &c. Adhibita *Venasectione in brachio & pede* quinta die remisit calor, qui tandem undecima intermisit, ut jam extra periculum judicatus fuerit. Quid fit, accepto tristi & ingrato nuncio derepente incidit in *somnum profundum*, & quasi in ecstasin, ut exinde expergefieri non potuerit, tandem applicatis *clysteriis*, nec non *Vesicatoriis* intra XV. horas ad se rediit, omnium rerum inscius, vix loqui valens præ nimiis debilitatibus, ast eodem die relabitur in priorem *somnum profundum*, sicque elapsis vix XII. horis, accedentibus *convulsionibus*, *sine febre comatosus* fatis cessit. Pari ratione nobilis matrona, quinquagenaria, temperamenti seroso-biliosi, habitus carno-

Alma Musarum sedes Altorfina, ad ipsas Palatinorum montium radices, non minus pia quam prouida Perillustris liberae Reipublicae Norimbergensis munificentia, ante hos centum et quinquaginta admodum annos posita, Augustissimorumque Imperatorum gratia inde ab incunabulis suis amplissime & identidem exornata, inque maius fastigium euecta, illud diuinitus habuit beneficium, vt numquam ipsi deessent doctores in suo quisque genere ac disciplina ita exculti, vt non solum sufficerent bonis artibus ac doctrinis auditorum mentibus feliciter instillandis, verum etiam famae per omnem terrarum orbem ebuccinandam Academiae gloriam tradere possent. Nulli autem concessit medicorum in illa ordo, vt maiorem sibi aut praecipuam illius gloriae partem vindicare posset: sed plane, ni fallor, effecit, vt ad auctoritatem illam, quam pridem haec Academia consequuta est, et cum dignitate tuetur, vel vltra ratam portionem contulisse videatur. Inter illos vero Hygeae sacerdotes, qui Asclepieum Altorfinum ornauerunt, gloriamque insignem immortalibus meritis consequuti sunt, tres HOFFMANNOS, CASPARVM, MAVRITIVM, huiusque filium IOANNEM MAVRITIVM, iure optimo maximo tantum elucere dicamus, quantum in lucido

filiam, quæ *lac sugere ex papilla non potuit*, sed id per nares summa cum molestia & anxietate reddere debuit. Examinatis faucibus, *columella & tonsillæ cum postica parte palati* abfuerunt, unde lac, quod deglutire non potuit, per nares resultavit. Non diu superstes fuit, tertio enim a nativitate die, accedentibus *motib. convulsivis* fatis cessit. In causas inquisituri, quare natura in formando corpore a recta formatione & scopo deflexit, harumque partium deficientium oblita fuit, sciant, *Illustrissimam matrem libenter & quidem attente ac considerate sæpe in distractos canum & felium rictus ludendo inspexisse*, adeoque horum structuram fortiter sibi impressisse. Interim *Wedelianum porisma*, uvulam nempe ad deglutitionem eximie facere, manet verissimum. Parallela aliquo modo hisce exempla, si cui volupe fuerit legere, adeat *Observationes Wedelii recensitas in M. A. N. C.* legat *Dec. II. Observ. 5. ann. 5. M. A. N. C. p. 12.* nec non *Salmuth. observ. med. 6. cent. 3. pag. 115.* ubi similes reperiuntur casus. *Febres erraticæ* adhucdum *Octobri* continuarunt, calores autem non adeo fuere intensi, interim observavi *hemitritæos*, ubi *febris una die bis venit, & altera semel.* ViceColonellus quidam ex *febre colica biliosa* cum *vomitu* correptus incidit in *deliria*, ex his in *convulsiones epilepticas*, qui tamen evasit. Sic alius quidam Vir laboravit *febre continua* cum *maximis debilitatibus*, *capitis dolore*, corrosione & *torminibus ventis*, sexta supervenit *fluxus alvi*, septima *icterus*; qui occupavit totum habitum corporis, cum *dejectionibus albis*, *urina saturatiori*, *nigricante*, *oleaginosa*, *proclivitate in somnum*, & solvit calores. Ab initio dedi *diaphoretica* cum *confortantibus* mixta, caloribus vero jam abactis *spec. diacurcum. cum pulv. rhabarb. tartar. vitriolat. sal. cichor. trochisc. de eupator &c.* *Novembri* inceperunt grassari *morbilli* utplurimum *benigni*. *Tusses ferinæ* atque *catarrhi* fuerunt frequentissimi. Mense *Decembri* continuarunt adhuc *morbilli*, qui tamen sub finem anni maximam induerunt *malignitatem*, fuerunt valde *parvi cum maximis catarrhis*, *fuerint &c.* Quidam correptus ex *febre maligna cum diarrhœa*, *vomitibus*, *singultu continuo*, tandem adhibitis *V. S. stypticis*, *castorinis*, nec non *opiatis*, quæ pro dosi *ad gr. iß.* præscripsi, nona die convaluit præter omnium expectationem.

Con-

horio pulvere uno, aut potiuncula. Sic corpus mansit perspirabile, sanguini sua constitit systasis & crasis, atque malignitas exuperata fuit. A *medicamentis spirituosis*, *volatilibus*, *bezoardicis fortioribus*, *calidis*, quæ in hoc casu magis obfuisse, quam profuisse, jam a longo tempore in his calidis oris expertus sum, studio abstinui. Vinum omnibus interdixi, *aquam solam ex rad. scorz. ras. C. C. ebor. sem. anis. &c.* concedens. Acutissimos capitis dolores *Vesicatoria* nuchæ apposita sustulerunt. Sæviit vehementer hic morbus æque in adultos, atque gravidas. Sic binas habui, harum una, tertia morbi die, gemellos vivos, nondum maturos, octimestres, qui intra aliquot dies mortui sunt, peperit; altera sexta morbi die filium æque octimestrem, qui sex diebus vixit, enixa est. Fortior hic sine dubio sanguinis motio & rarefactio, qua apertæ & laxatæ sunt viæ, partus hos acceleravit, inde puerperæ valde debilitatæ, sed solis *confortantibus*, *analepticis*, *bezoardicis blandissimis*, aliisque pro morbi & symptomatum exigentia remixtis, tractatæ, binæ die XV. evaserunt ex morbo hoc gravissimo. Legitima enim & matura medicamentorum applicatio omnibus salutaris fuit, secus, qui a principio neglexerunt remedia. Sic inter alios novi mercatorem, Silesitam, eadem febre detentum, qui fere omnia respuit medicamenta, tandem delirio phrenetico correptus in lecto vix detineri potuit, die 12. demum prodierunt exanthemata, indubia mortis die 14. morbi subsecutæ indicia. In alio pauperculo *petechiali febre* extreme laborante notavi in dorso, brachiis, pedibus, natibus quamplurima *ulcuscula*, elevata, dura, cum intenso dolore, inflammatione, ad instar furunculorum, ichore plena, sed tubercula illa ulcerosa valde fuerunt maligna, naturam *anthracum* æmulantia; caro enim in circuitu inflammata, tandem sphacelata & corrosa, ubique tota excidit, adhibitis tamen *expellentibus*, *Alexipharmacis & mundificantibus externis* præter omnium spem sanitati pristinæ restitutus est. Ceterum multiplici experientia edoctus ingenue fateor, etiamsi omnia signa fefellerunt, me tamen sequentia in prognosi nunquam decepisse: deprehendens nempe in tangendo pulsu *contractionem aut subsultum tendinum*, pro certo mortem prædicere potui. Sic ex *lingua ariditate*, *fissuris*, *asperitate*, *scabritie*, *siccitate*, quasi lignum attingeres, *nigredine*, in primis, si retorrido calore cum vicinis faucibus aruit, aut *crusta quadam nigra obducta*, quæ *licet sæpius os fricando & colluendo detersa*, *statim tamen nova repullavit*, infallibile summæ interiorum partium inflammationis & sideratio-

 nis,

magis parte cruciarunt, atque modo sursum, modo deorsum iverunt, in primis vero *regionem umbilici usque ad scrobiculum cordis* occuparunt, tanta sævitie, ut existimaverit se veru ignito perfodi, urserunt *vomitus*, *anxietates summæ*, adfuit *omnimoda excrementorum & flatuum retentio*; ordinavimus frequentes *enematum injectiones*, nec non *aquam laxativam*, quam prima vice rejecit, altera vero retinuit, irrito tamen conatu omnia. Secunda enim die fluxerunt *menses coloris nigerrimi*, accessit paulo post *singultus*, mox *totalis fere* tum *pulsus*, tum *caloris extinctio*, salvis sensibus motuque membrorum illæso, quam refrigerationem non percepit, quin potius de intensissimis caloribus internis, quasi candenti ferro intus adusta fuisset, conquesta, manibus glaciei instar rigidissimis subinde loca petiit frigidiora, eademque die, i. e. secunda *Martii* vesperi mentis tamen compos, velociter, sed feliciter humanis rebus erepta est. Succi hic intestinales, in primis biliosi, acres inter plexus nerveos mesentericos, nec non fibras intestinales hærentes, atque in illarum anfractibus conclusi, acrimonia sua tormina & cruciatus excitarunt terribiles, atque in fundum Ventriculi penetrantes Ventriculum ad vomitus & singultum stimularunt, arsenicalem autem naturam mox induentes intestina instar mineralis veneni assumti corroserunt, dilacerarunt, atque in ea more perforantis terebellæ, aut spinæ infixæ, se infixerunt, inflammationem conciliarunt, & stagnante in capillaribus sanguine, acrimonia sua corrosiva in momento fere intestina sphacelarunt, quasi in ferventissimam aquam immersa fuissent. Similes casus vid. apud *Joh. Sophron. Kozack de sale, cap. 6. sect. 15. pag. 260. Dominic. Panarolum Observ. Med. 50. Pentecost. 4. p. m. 139. Segerum observ. 82. dec. I. ann. III. M. A. N. C.* Mense *Junio* morbos nullos observavi, exceptis *febribus tertianis*, nec non casu infelici cujusdam Domini, *febre continua* laborantis, quam die IX. exceperunt *terribiles convulsiones epilepticæ*, inde secuta *deliria &c.* *Calores* intermiserunt, *deliria* vera remanserunt. Sub initium quartæ septimanæ observavi novos *calores* ex *scorbuto* ortos, cum *maculis scorbuticis purpureis*, *vigiliis continuis*, *deliriis*, nec non *copiosa sanguinis per inferiora* partim grumosi, partim floridi ad tres medias *ejectione*, inde summa virium prostratio, & cum fine quintæ septimanæ mors. *Julius* hujus anni fuit valde ventosus, quandoque præter morem austerus, frigidus, sine pluviis fere. Totus *Augustus* erat valde calidus, exceptis sub finem aliquot diebus, qui fuerunt ventosi, frigidi. Frigus quoque observabatur per totum *Septembrem*,

qui

batur, vt ad illius potiſſimum latus in coemiterio requieſcere, eiuſque ſolius nomen ſepulcrali marmori inſcribi voluerit. Si vero credimus auctoribus illis, qui non parum referre contendunt, vtrum ex valentibus & pleno ætatis vigore gaudentibus natus ſis, an parentes iam laboribus & ſenio fractos ac quaſi carioſos habueris: non male forte illud inſigne corporis robur, quod tot itineribus faciendis, laboribusque ferendis, per ſeptuaginta annos, & qui excurrunt, par fuit, illumque ſollertiſſimi ingenii impetum, per omnia feliciter verſatum & numquam deficientem, ex eo deriuauerimus, quod ambo parentes optimæ & florentiſſimæ ætatis vires æqualiter contulerunt, e caſtique tori luculentis flammis in fomitem durabilem & perennaturum ſcintillas viuidas propagauerunt.

Quum a. d. VII. Octobris Chriſto Seruatori recens natus offerretur per lauacrum myſticum regenerandus, ſponſorem fidei habuit IO. CAROLVM FRAVENBVRGERVM, tunc I. V. Candidatum, poſtea Illuſtriſſimorum Raugrafiorum Palatinorum Conſiliarium, B. IO. GERHARDI FRAVENBVRGERI, I. V. D. & Prof. P. filium, & fratrem MARIAE MAGDALENAE, quæ Noſtri defunctæ matri in toro Hoffmanniano, ad breue quidem tempus, quippe altero ſtatim anno morte eidem erepta, ſucceſſit.

Teneram deinceps ætatem, quam primum animi vires explicari cœperunt, parentes optimi pia ſedulitate ad homine & chriſtiano dignos mores, verumque de Deo ſenſum, formauerunt, adſcitis etiam, quum vſus id poſtularet, honeſtis præceptoribus, qui inſpicientibus ipſis operam darent, ne animi agellus, quod nimis promte fieri aſſolet vbi diſciplina adductior deficit, & inſtitutio nimium differtur, vitiis obſeſſus ad ſemina virtutum meliorumque ſcientiarum ſuſcipienda & producenda ineptior redderetur. Accidit autem noſtro, nouem admodum

cea, *instar anthracis*, magnitudine duplicis grossi, quæ igneo suo fervore latius sese diffudit, carnem subditam exussit, atque die 21. pauperculam e medio viventium sustulit. Mense *Decembri* in alia fœmina 46. annorum observavi easdem *maculas petechiales* tertia jam die prodeuntes, valde *latas*, non obstante *Venasectione* secunda morbi die administrata, tertia incepit delirare, quarta obiit. In his casibus utique peculiaris sanguinis corruptio, & singularis malignitas supponi debuit. Mense *Augusto* ex flagrantissimo sole aërisque siccitate ortæ sunt *diarrhææ*, *dysenteria* cum tenesmo, vomitibus, siti, doloribus abdominis; utplurimum conjuncti fuerunt *calores*, inde methodo ordinaria tractari non potuerunt, quin potius *alexipharmacis*, *v. gr. terr. sigillat. Japon. bol. arm. theriac. cœl. spec. de gemm. frig.* curam aggredi debuimus. Ubi nullus adfuit calor, ibi optime profuerunt *blande educentia*, in primis *rhabarb. tostum cum myrobalan. citr.* aut *aqua laxativa* ipsa cum *aqua cinnam.* sub initium exhibita, aut *clysteres abstergentes ex hord. cap. vervec. lacte &c.* frequenter applicati. Materiam adhuc restitantem acrem, austeram, acidam, urentem feliciter deinceps *absorbentibus*, *adstringentibus*, *ac incrassantibus*, *v. gr. corall. rubr. alabastr. terr. jap. sigillat. cryst all. mont. &c.* correximus. Sic multum præstitit *opobalsamum*, nec non *oleum nucista* interne exhibitum; non minorem utilitatem attulit *Cataplasma* toti abdomini applicatum: *Recip. pulv. centinod. burs. pastor.* ā. *mß. fol. rosar. rubr balaust. ana ℥iij. diacydoniat. cum spec.* ℥ß. *nuc. mosch. n. ij. mastich* ℨj. *caryoph.* ℈j. *F. Cataplasma*, adde *ol. myrtin. cydon. mastich.* ā. ℥j. *M.* Hoc mense *erysipelata* frequentissima fuerunt, sed uno vel altero *sudorifero* exhibito extincta. Nec his mensibus conticuerunt *febres quotidiana*, *tertiana*, *quartana*, quæ circa finem mensis *Octobris* valde *contumaces* extiterunt, senibusque funestæ. Præter alios affectus, *rheumatismos* nempe, *catarrhos*, *podagricos dolores*, *odontalgias &c.* sequentem notavi casum. Honesta matrona, annorum 45. multarum prolium mater, circa finem mensis *Novembris*, prægressis jam a longo tempore spasmis digitorum manus sinistræ, agonizantem puellam in vicinia visitans, eamque morientem conspiciens, valde perterrita concidit *epileptica*, deportata domum, & in lectum illata tandem ad se rediit præteritorum fere inscia. Ad ipsam vocatus nil intentatum reliqui, aperui *venam in brachio dextro*, ordinavi clysteres, dedi *antepileptica*, *v g. pulv. epilept. spec. cephal. M. castoreum*, *unicorn. mar. ungul. alc. cran. human. aqu. hirund. c.*

castor.

Digitized by Google

castor. epilept. L. &c. affectum tamen curatius perpendens deprehendi spasmum, vel potius pulsum & subsultum magnum in medio, annulari & auriculari digito sinistræ manus, ubi frequenter & fere indesinenter illorum extremitates ad volam manus retractæ sunt; bihorio elapso, majorem persensit in prædictis digitis subsultum, mox paroxysmum epilepticum; adeoque celer motus tendinum veluti subsultorius, instar pulsus ordinarii, indubitatum instantis paroxysmi fuit præsagium. Sensit autem insecutas exacerbationes omnes manifestam originem traxisse ex extremitatibus trium digitorum sinistræ manus, indeque in momento, quasi volando, auram quandam adscendisse per brachium ad caput, affectoque cerebro, pars corporis sinistri variis motibus valde agitata & concussa fuit, pes tremuit, oculos contorsit, spumeum quiddam circa os apparuit, reflexo capite versus dorsum, adfuit simul omnium sensuum perturbatio. Dira hæc symptomata, si remiserunt, durarunt autem quandoque uno horæ quadrante, quandoque brevius, ægra tandem sopore quasi oppressa jacuit, mox gravi suspirio ad se rediit horum omnium inscia, atque solum de gravitate capitis ac lassitudine membrorum conquesta est, utplurimum, finito paroxysmo, modicum sanguinis ex nimio motu convulsivo in pulmonibus extravasati, ore rejecit. Sæpe velut ab utero suffocata rubebat insigniter, cum lassitudine quadam ac sensim oborientis febriculæ rudimento. Non quidem continenter horrendo hoc symptomate, sed interpolatis vicibus, modo serius, modo ocius, aliquando quotidie, aliquando tota septimana semel, commiseratione digna exagitata fuit, prout venenata hæc materia vel citius, vel tardius, auram suam subtilem, vel spiritus suos volatiles emiserit, qui in cerebrum delati irritando sensiles ac nerveas fibrillas celerem illam, inordinatam & in voluntariam concussionem membrorum, cum conspicua mentis labe, ac terribili nervorum contractione illius potissimum corporis partis, ex qua malignus vapor speciatim in cerebrum fuit amandatus, conciliarunt, miseram nostram, si extra lectum fuit, cadere fecerunt. Malum hoc necdum radicatum quo ex toto tolleretur, nihil non tentatum fuit, cum per *cathartica. v. g. pil. coch. de succin. Cr. extr. castor. cum sir. de cichor. c. rhab. &c.* tum per *Vesicatorium*, ad eliciendam materiam peccantem, regioni carpi impositum. Carpum deinde arctiori vinculo circumligari curavimus. Interne quotidie mane sumsit *pulveres epilepticos ex pulv. epilept. M. gr. viij. mag. cran. hum. gr. v. ungul. alc. præp. gr. vij unicorn. mar. gr. jv. pulv. castor. gr. v.* vesperi vero mixturæ sequentis guttas 30, *Rec. Elix. uterin. Cr. ess. succin.*

g 3

Perillustris atq; Magnifice Domine Præses, Magnifici atq; Excellentissimi Domini, Domini Adjuncti & Collegæ!

EX quo benevolo Magnif. atque Excellentiss. D. D. A. N. C. Adjuncti & Collegarum, qui sunt Vratislaviæ, juxta certum numerum speciali Cæsarea gratia beatorum, consensu inopitus Collegio Perillustri adscitus, & solenni Perillustris Dn. Præsidis Diplomate confirmatus fui, nil antiquius habui, quam hunc, quem me hactenus neutiquam satis promeruisse credidi, Honorem qualibuscunque meis conaminibus, ut mereri videar, studere. Licet enim distrahar non parum Collectionis Eventuum Physico-medicorum (Sammlung von Natur- und Kunst-Geschichten, quorum jam octavus sub prelo sudat Tomus,) à me cœptæ, & hucusque continuatæ, continuandæque cum Deo, & si Fata alia non impediant, Labore: Tamen hunc, si modo fragilis mea valetudo patiatur, non satis fore profiteor, qui symbolum Perillustri Collegio, Cæsarea gratia foto, Principum clementia beato, toto orbe celebratissimo, utilitate incomparabili, spe perennitatis desideratissimo, deditissime conferendum impediat. Primitias autem dum offero, VIRI PERILLUSTRIS, MAGNIFICI, EXCELLENTISSIMI, has non alias, quam, quia non tantum cujusvis, sed præc. Medici interesse puto, quid sit proprie & genericè illud, circa quod quotidie versatur, de homine, ejusque destinatione esse, simulque vobis, limatissimi Judicii viris, ut *quam bene* vel male arduum hoc, sed necessarium tractaverim negotium, judicetis, adscribere sustinui. Cujus, si est, protervize me ex affectus, quo in vos, PATRONI & FAUTORES æstumatissimi, teneor, calcare excusatum haberi, facile ex Vestra, in disquirendis rebus Medico-Physicis quibuscunque Studiosissimorum, Benignitate & Intentione præsumo. Si quid est, quo lapsu me gravi fuisse observetis, monere, aut si quid est, quod a perversis perverti notetis, tueri me ut gratiose velitis, obnixissime contendo. Interim non minus gratulabundum me de vestra celebratissima societate, quam ad officiorum genera qualiacunque, quorum potis sum, paratissimum credatis, utpote qui pro honore mihi duco insigni, quod dignus habear, qualitercunque Vestrum

Perillustris atq; Magnifice Domine Præses,
Magnifici atq; Excellentissimi Domini
Domini Adjuncti & Collegæ

Dab. Vratislaviæ d. 17.
Apr. 1720.

Cultor devotissimus

Joh. Kanold. Dr.

Disquisitio I.

Cur Homo sit?

i. e.

De Fine s. Destinatione Hominis in genere.

§. 1.

QUot sint in omni hac Rerum Universitate Creatorum summa genera, non difficile hactenus visum fuit determinare, siquidem præter *Spiritus* & *Corpora*, nihil esse, quod tertii generis classem commodè constituat, Philosophorum semper solennissima fuit sententia.

§. 2.

Non vacat, vel in Distinctionis hujus, vel in Distinctorum prolixius inquirere, *Veritatem* & *Naturam*. Licet, quæ afficere quodammodo possint communem opinionem, non planè desint, si non crudæ negationis, tamen modesti Examinis Argumenta.

§. 3.

Id solum in meam rem, præfationis loco, edisserere concessum erit, Hominem Creatorum mundanorum nobilissimum, si ullibi, hic sane *Macrocosmi* sistere Imaginem & simulacrum; cum adesse in eo *Spiritum*, h. e. Principium per se Agens s. Movens; & adesse *Corpus*, h. e. Subjectum simplicissimè patiens; adesse verò etiam aliud quiddam *Medium*, quod nec est Principium movens primum, nec est subjectum crudè patiens, sed tamen natura Activum, utrique, Spiritui & Corpori, perfecte par, *Motum* scilicet, nemo facile negaverit.

§. 4.

Homini visibili inesse *Aliquid*, quod non est Corpus, & quod etiam a corpore abesse potest, sed dum abest, efficiat, ut corpus, quod antea fuit, posthac esse funditus desinat; vice versa dum in corpore est, huic id præstet, quod nec habet per se, nec vi propria efficere potest, Corpus; i. e. quod in corpore & per illud, *ex se*, *libere* secundum normam quandam mentalem, in ordine, gradu, Duratione *convenienter*, juxta organorum aptitudinem *proportionatè*, ad certum finem, longissime sæpe absentem, *efficaciter*, citra etiam Causæ materialis cogentem impulsum physicum, vel ullum vel sufficientem, undique *rationaliter*, si non absolutè, tamen *humano labili more*, *agat*, Corpusque juxta ipsius dispositionem organicam actuet, simulque, ut existere possit, *conservet*, in propatulo est.

§. 5. Ad-

novo, quod præterito crevit anno, leviſſimo, claro, acido, tartaro crudo abundanti, diuretico: hoc potenter viſcidam bilem diluit, ſolvit eamque per alvum & urinam eduxit, adeoque ſanitati noſtræ valde proficuum fuit. Aliis annis vina hujus loci nova, ubi calore ſolis & cœli benignitate ad ſummam maturitatem pervenerunt, generoſa ac potentia tartaro ſubtili ſcatent, oleoſa ſunt, & necdum defœcata, largius hauſta bilem a naturali ſua craſi dejiciunt, alcalicis ſuis particulis quam maxime ſanguinem accendunt, viſciditate autem ſua hujus circulum retardant, toti corpori torporem inducunt, caput gravant, conſtipant, imo particulis ſuis hamoſis ſalino volatiles maxime activas reprimunt, actiones animales ſimul lædunt, & varios morbos, in primis *febres continuas, malignas, petechiales* conciliare ſolent. Menſe *Aprili, Majo, Junio*, repullularunt *febres continuæ, petechiales*, quandoque cum, quandoque ſine malignitate, methodo tamen ordinaria feliciter eradicatæ. Inter alia notavi gratioſam filiolam, quinquennem, *febre continua* correptam, cum maximis abdominis doloribus, torminibus, vix non convulſivis, & imminentis *epilepſiæ* metu; loqui nil potuit, dolorem autem ejulatu expreſſit, continuarunt calores ſine ulla intermiſſione ad 21. diem. In horrendo illo ejulatu ob metum gravioris mali 11. & 12. morbi die dedi *laudan. de trib. grß.* cum *pulv. epilept. M. caſtor. unicorn. mar.* ▽ *hirund. c. caſtor. &c* laudabili cum ſucceſſu & ſubſecuta quiete. Durante morbo, & 6. ſeptimanis poſt morbum, ne verbum eloqui potuit, licet omnia bene intellexerit, & linguam quaquaverſum movere ac volutare, bibere, comedere, deglutire potuerit. Topica præſcripſi varia, v. gr. *unguentum ex conf. anacardin.* ℥ij. *alkerm.* ʒj. *extr. caſtor. gr. viij. ol. ſuccin. gutt. iij.* pro illinitione, & frictione faucium, linguæ & palati. Fomenta ex *infuſ. majoran. ſalv. chamomill. hyſſop.* collo, in primis laryngi frequenter applicuimus, donec interior laryngis rima a ſiccitate coarctata ac conſtricta, aliquantum iterum humectata officio ſuo fungi potuit, atque ſenſim & ſenſim, licet ſub initium difficulter, verba articulata expreſſit. Humores bilioſos ex abdomine ad muſculos laryngis, inque nervos vocales, metaſtaſi facta, delatos, præter calorem febrilem, interiorem laryngis rimam arefacientem, eoſdem affeciſſe, conjiciendum ex prægreſſis vehementiſſimis, vix non convulſivis, abdominis doloribus, in tempore conſopitis. Iiſdem temporibus obſervavi in filiolo ſexenni *calores continuos* ſine ulla intermiſſione, vix remiſſione, ad 30. diem & ultra, non obſtante legitima medicamentorum adminiſtratione, extenſos, adeoque non ſine malignitate, tandem tamen feliciter ſuperatos. His menſibus *rheumatiſmos & arthritides vagas* notavimus frequentes,

Digitized by Google

erat, qui non Alpes transiisset. Atque hunc quidem morem paulo superioribus temporibus omnibus fere Germanis communem, & ex parte necessarium, quum apud nos Academiæ pauciores essent, deinceps tamen diutius obseruasse Norimbergenses hanc potissimum ob causam videntur, quod Italia commerciorum causa huic emporio longe magis coniuncta & commoda est, quam vel Gallia vel Belgium, omninoque facile est Patauii degentibus per mercatores Venetiis aliisque in locis habitantes a suis necessaria tempestiue seu rescire seu consequi. Neque vero Hoffmannum nostrum hæ solum rationes hæcque exempla ad Italos inuitabant, sed potissimum valebat, quod Patauinum gymnasium, prouida Serenissimæ Reip. Venetæ cura, optimis & celeberrimis viris abundabat, a quibus in medicinæ studiis operæ pretium facturi insignes scientiæ accessiones sperare sibique promittere possent. Neque spem Hoffmanni nostri frustrabatur euentus: sed ita plane singula sibi ad votum comparata inueniebat, vt toto biennio minime exsatiari posset. Atque huius temporis maximam partem Patauii consumsit, audiendo Illustrissimos Comites, HIERONYMVM FRIGIMELICAM, nationis Germanicæ Protectorem, & ALEXANDRVM BORROMAEVM: tum & alios medicinæ Professores inclytos, RAYMVNDVM IOANNEM FORTEM, ANTONIVM MOLINETVM, DOMINICVM & ANTONIVM DE MARCHETTIS. Sed in primis se adiungebat Medico & Polyhistori eximio, CAROLO OFFREDO, cuius contubernio & conuictu fruebatur. Anatomiis sollennibus anniuersariis, ductu MOLINETTI habitis, neque minus botanicis demonstrationibus, quas in horto Academico GEORGIVS A TVRRE habebat, assiduus aderat. Fovebat etiam & adiuuabat industriam eius in anatomico studio ANTONIVS DE MARCHETTIS, qui priuatæ exercitationi aliquot hominum cadauera suppeditabat, ipsique methodum

Digitized by Google

§. 8.

Hic (si specialius balbutire liceat,) non minimum rationis dandæ pondus recidere videtur *in ipsum Corpus.* Cum si DEus, propter se ipsum, Entia Intelligentia quæcunque creasse statuendus sit, ibi sive spiritus extramundani soli, sive simul Animæ mundanæ, etiam sine Corpore (uti post mortem,) sufficere Ipsi facile potuisse videntur, etiam citra corporis necessarium accessum; eo quidem modo, quo satis fuerit DEO pro se, etiam si plane nihil creare susceperit, nihil præter se esse. Dum ergo, præter spiritus supra mundanos, ipsi placuerit Corpus addere certæ spirituum classi, non absona plane videtur Conjectura, Hominem ita, uti jam est, *in respectu ad Corpus* conditum & combinatum fuisse. Et quidni hoc conjicere par sit, cum aliquod Assertioni huic Argumentum ipse suppeditare videatur Creationis ordo; dum *primo loco* humanum fuisse efformatum Corpus, cui perfecto, secundo loco, inspiratum fuit Principium activum, vivificando corpori perfectissime par, in sacris asseritur. Cui accedit, quod, vi communis opinandi moris, *Fœtui primis fiendi mensibus mortuo*, neque per Jus scriptum, neque per Theologiam Humanitas perfecta aut Resurrectio tribui & adscribi hactenus solita fuerit, licet anima essentia ipsi talis insit, qualis ea etiam post centesimum vitæ annum exit e corpore.

§. 9.

Hoc ipso tamen, uti fortasse videri possit, *evincendum haud est*, Animam, ut ipsa queat existere, *absolute & unice indiguisse* Corpore, quo sine existere non potuerit, eadem sui perfectione, *qua exstitit*, simulac infusa ea fuit Corpori perfecte formato. Si enim hoc statuatur, frustra esset sperare Existentiam Animæ perfectam *post mortem corporis.* At vero Animæ in se eadem jure credenda est perfectio essentialis post Corpus, qualis fuit ea in Corpore. Siquidem Corporis usus Animæ nullam *essentialem* largiri palam est Conditionem, nisi saltem *moralem* & *Theologicam*, i. e. nude respectivam aut imputativam. Quodsi vero præter Humanitatis corporeæ illam connexionem & Respectum in genere, alia *specialior præcedanea*, ante Animam, *Corporis efformationis* primævæ quærenda sit ratio, eam forte (si amplius conjecturare liceat,) in Exhibitione *Normæ atque regulæ*, à Deo præcedenter datæ, quærere & invenire pronum sit, juxta quam nempe, Animæ Activitatem suam spiritualem, & non aliter, exercere, licitum esse debeat. Anima enim, tanquam Spiritus divinus, ex propria hac sui indole *plus certè agendi compos*, quam in corpore agit, cum in mundum corporeum dari debuit opus habuisse videtur, ut, *præter* inditam sibi ipsi *mentalem*, divinæ destinationis, *legem*,

Tres personas notavi, quæ, absumptis jam roscidis & balsamicis lymphæ particulis, spiculis autem acribus, adeoque doloribus, auctis, tandem, supervenientibus dejectionibus atris, cadaverosum odorem spirantibus, indolentibus, artuum refrigerationibus, mente ac sensu privatæ *gangrana & sphacelo intestinorum* obierunt. In alia matrona 5. diebus ante mortem præcessit *singultus*, omnem *castorinorum & opiatorum* efficaciam eludens, inflammationum & convulsionum internarum, nec non mortis imminentis prænuntius. Mense *Octobri* in scenam prodierunt morbi vitio *renum & vesicæ* orti. Sic in Perillustri quodam Domino, septuagenario, alias robusto, notavi *Ischuriam*, sive totalem urinæ suppressionem, ex *calculo renum* tubulos obstruente, natam. Adfuerunt maximi dolores circa lumbos, vomitus frequentes, angustiæ & anxietates præcordiorum, obstinata alvi obstructio, nullus vesicæ tumor, nullus in pube dolor, nulla perinæi gravitas, nulli calores, imo pulsus naturali fere similis. Cathetere flexili sæpe immisso ne gutta urinæ extrahi, aut *calculus* in vesica latens deprehendi potuit. Adhibuimus sæpissime *clysteres emollientes*, *balnea aquæ dulcis una cum herb petrosel. malv. parietar. chamomill. melilot. verbasc. stram. aven. &c.* unguenta pro inunctione lumborum, ex *unguent. rosac. ol. scorp. Matth. succ. citr. nitr. prap. &c.* Interne fere quotidie dedi *decoctum ex spec. dialth. Fern. & aperitiv. For. cum fol. senn. mechoacann.* quibus magnam serosorum humorum, alias ad renes tendentium, copiam per alvum eduximus, ne guttam vero urinæ elicere potuimus. Potus ordinarius constabat ex *spec. dialth. Fern. & aperit. For. cum rasf. C. C. sem. anis.* Ex *diureticis*, *lithontripticis*, *pellentibus*, sumsit *tinct. sal. tartar. spir. salis dulc. balf. sulphuris terebinth. succinat. sal genist. ononid. fabar. spir. salis coagul. tartar. Vitriolat.* aliaque; imo pro exigentia symptomatum, utpote vigiliarum, dolorum, etiam *laudan. de trib.* in refracta dosi, alvoque libera existente; pro corroboratione virium *confortantia*. Sic tandem septima morbi die robore naturæ moti sunt *calculi* ex renibus in ureteres, cum vehementi, lancinante, pungente dolore; ex his brevi delapsi in vesicam urinariam: patente jam exitu parum urinæ, non quidem sine dolore, emisit, mox una cum tribus lapillis, magnitudine fabarum, urinam subcruentam. sine dubio ex laceratis vasculis a calculorum asperitate, excrevit, & post subnigram, tandem, & quidem abunde, pallidam, copiosa materia viscida, sabulosa refertam. Dolores statim post excretionem urinæ evanuerunt omnes, remanente solum lassitudine ulcerosa sensuumque torpore, donec vires suas de-

h 2 perdi-

rem esse *in se Essentiam*, quam spirituum creatorum aliorum, corporis expertium vel impotentium, conjiciam: siquidem nec Corpus ipsum, nec quodcunque, vi corporis, in animam redundare potest, ejusdem aliquid infert Essentiæ vel detrahit; adeoque *extra voluntatis Destinationisque Divinæ* normam atque ordinem, vix dari posse puto causam, quæ in utroque spiritu magnam Essentiæ diversitatem sufficienter demonstret. Sed hæc obiter.

§. 11.

Dixi paulò ante, *causam hominis*, ita, uti est, creati, respicere non minima sui parte *Corpus ipsum*: non quasi hinc Corpus primaria & nobilissima hominis pars haberi mereatur, qua dignitate omnino, præ Corpore gaudet Anima, jure tum *operationis essentialis*, tum *æstimationis & promissionis divinæ*, nobilitatem Corporis longissime post se relinquens. Sed dum Anima per se, etiam sine corpore, existere, Deique amore, summaque sui felicitate perfecte frui posse, Christiana fide rectè credatur; simul verò eadem in hoc mundo, ad certum aliquem Finem, corpori alligata statuenda sit; proinde hujus suæ combinationis necessitatem & causam, *non ex se*, dum per se subsistere potest, sed sane *ex ipso Corpore*, quod adesse sane conveniens erat, ubi Homo creari debebat, habere probabile existit. Et ut clarius eloquar, quod sentio, nil frivole ad quæstionem illam respondisse me persuadeor, si dixero, *factum ita esse Hominem, quia creatus fuit universus hic mundus corporeus.* Quid ita, dicis? sic habe:

§. 12.

Mundi hujus quaquaversum visibilis s. sensibilis, ementissima videtur esse conditio, *mutare & mutari*, h. e. per innumerabilia indesinenter Fientia, & per varias, sed concinnas, fientium rerum vicissitudines, adeoque *Temporis* successus longissimos, DEI actuantis principalissimi exhibere Actiones & Directiones, Potentiam & Amorem. Quatenus enim de DEI Creatoris, in mundi intelligibilis cujuscunque productione, *scopo* (citra profanæ opinionis crimen,) præsumere liberum est, fuisse illum *Bonitate & Amore* præcipuè *innotescere*, verisimillimum apparet. Is itaque, DEUS, ante rerum initia, cum esset non nisi solus, Ens unum & unicum, *cognosci*, a nemine poterat. Cum ergo liberè vellet ut cognoscatur, necesse erat, ut *crearet*, quibus innotescere possit. Cognosci verò non nisi ab *Intelligentibus* poterat; unde creare suscepit. Dum porro innotescere *Bonitatis & Amoris Effluxu* voluit DEUS, cognoscendum se exhibere sine dubio voluit, tum *quatenus in se est* bonus & amans, semper idem; tum *quatenus perenniter agit bene*, per

per Facta innumera diversimode, sed *successivè* cumulanda. Creavit ergo *Entia Intelligentia*, *duplicis*, ut apparet, *ordinis* & *status*, *Alia*, quæ *intuitivè*, DEum, ut in se est; *Alia*, quæ *contemplativè* & *comparativè*, eundem per Acta, perenniter & successive fientia, bonum & amabundum cognoscerent. *Illorum*, cum tempore nullo egeat, cognitio est *simultanea*, perfecta, qualis fere est, proximè Intuentis rem perspectiva cognitio: *Horum* vero cum collectiva, comparativa, conclusiva, adeoque successiva debeat esse, *Tempore* opus habuit, Cognitio, qualis fere est Quærentis ambulando de loco in locum, de parte ad partem, de re ad rem. *Tempus* porro cum est mensura successus & durationis *Motus* de Termino ad terminum, s. potius de puncto ad punctum; Motus autem inevitabiliter præsupponat *res fientes*, i. e. *successive notas & mobiles*; quod ipsum de nulla alia re, quam de *materia* & *corpore* prædicari potest; siquidem Motus, esse sine Recipiente, aut corpore, concipi vel credi non potest: sequitur hinc in Cogniturо requiri Essentiæ & consistentiæ suæ talem *Aptitudinem*, quæ *affici* possit *Materiis*, successive s. in tempore motis, i. e. ut habeat pariter *Corpus*. Aptitudinis hujus corporeæ, in respectu & connexione ad subsequam cognitionem, prima debet esse conditio, *apprehendere materiæ motæ indolem*, quod fit *sensu*: Sensus requirit *Dijudicationem*, quæ fit *Ratione & Ratiocinatione*; quibus ipsis tandem absolvitur *Intellectus animalis*. Hunc ultimato sequitur *Affectus*, *Voluntas*, & *Motus animales*: ita dicti voluntarii: quibus ipsis tandem Homo s. Anima ex corpore rationalis & intelligens, post corporearum conditionum, undiquaque concinnissimarum, & *Dei Bonitatem* & *amorem* undique loquentium, temporariam & successivam considerationem & usum, redire potest eo, quo exiit, nempe ad *Amorem DEI Creatoris reciprocum*.

§. 13.

Hac quidem ratione palam esse puto, hominem naturaliter consideratum, ut possit esse & conversari inter res corporeas, succedentes & concinnè mutabiles, post partem sui rationalem s. spiritualem, i. e. *Animam*, opus habuisse Constitutione & Aptitudine congenere, *corporea*; i. e. ut spiritus, vi divinæ Voluntatis, mundo huic corporeo dicati, habeant *Corpora propria*, quæ affici possint Conditionibus rerum corporeis. Adeo ut manifestum hac connexione evadat, in hos fines *soli spiritui animali concessum esse, esse & agere in corpore*. De *aliis autem spiritibus* vix evidenter satis probabile existit, eos tali propria & libera virtute, cum corporibus congredi, esse præditos; cum solum hæc

domestica sit spiritus humani, eique *soli*, vi divini ordinis & voluntatis absoluta, propria *Energia*, ab aliis spiritibus omnibus aliena.

Disquisitio II.

Cur Homo sit?

sive

De Fine & Destinatione Corporis, in specie.

§. 1.

CORpus ergo, ut præcedente Disquisitione declarare allaboravi, cum habere debuit Humanus spiritus s. Anima, citra quod mundanis corporeis Rebus inesse efficaciter vix potuerit; prono hinc subit pede Quæstio: *In quonam in specie consistat isthac Aptitudo Corporis, Mundo huic sensibili subordinata, & quanam sint & quot Aptitudinum harum Corporearum eminentissimæ Classes & species, juxta quarum* ευσχημως *Anima rebus corporeis externis uti convenienter possit?*

§. 2.

Ad formandum in hac re distinctum Conceptum, disquirendum ante omnia venit, *quot & quibusnam præcipue activitatum corporalium speciebus Anima in hac vita actu polleat & pollere debeat?* Ubi *tres* horum actuum summariæ constituendæ sunt Classes, 1.) Activitas *circa Externa* qualiacunque, per actus rationales & voluntarios: 2.) Activitas *circa proprium corpus*, per motus vitales: 3.) Activitas *circa speciem conservandam*, per Actum generationis. Et ecce! fundantur hæ ipsæ in explicita Divina Destinatione, tanquam Lege, sub ipsa Creatione, etiam in statu Paradisiaco Humanitati promulgata. Ita enim cum creasset DEUS Hominem, *Primò* omnium apparet non solum *intendisse*, Genes. 1. v. 26. Sed *actu indixisse Corporis actuationem* ad & juxta res externas qualescunque, tum per *Sensus*, *rationem* & *ratiocinationem*, tum per *Loquelam*, tum per *Actiones Membrorum voluntarias* quascunque, Genes. 1. v. 28. 29. 30. c. 2. v. 15, 19. 20. 2.) *Curam* & *Conservationem Corporis proprii*, Genes. 1. v. 29. c. 2. v. 16. 3.) *Propagationem speciei*, Genes. 2. v. 15. Et his iisdem singulis Destinationibus, DEum etiam *maledixisse* post Lapsum, pariter ex sacris manifestum est, & 1.) quidem *Rationalibus voluntariisque actibus*, Genes. 3. v. 17. 19. 2.) *Vitalibus*, Genes. 3. v. 18. 19. 3.) *Propagativis*, Genes. 3. v. 16. His itaque summis Activitatis humanæ generibus

bus universa Humanitatis, ut in hoc mundo, & erga hunc Mundum est, absolvitur & absolvi debet Constitutio.

§. 3.

Pro hisce vero explendis Activitatis humanæ Intentionibus quid, quæso, involvitur aliud, quam requiri & præditum esse *Aptitudinibus corporeis*, quæ perficiendis istis actibus adæquate sufficiant. At vero requiruntur indispensabiliter *in priores scopos* partim *sensoria*, partim *membra*; simul vero etiam, pro *Conservatione* ipsius corporis Organa specialia, mechanicæ præc. structuræ & dispositionis, i. e. *viscera*: Pro *generandi* tandem potentia, cum quodlibet Corpus progenerandum pariter habere corpus, habere Animam debeat, opus est pollere Progenerantes, *suppeditandi Animam* æque ac *materiam pro Corpore*, ab Anima formando per organa certa, *Virtute propria*.

§. 4.

In PRIMA *Activitatis corporeæ classe*, cum Reactionem quandam perpetuam inter res corporeas externas, & inter corpus humanum intercedere opus sit, quæ necessario fieri debet mediante *Motu*, ibi primo loco inquirere non supervacaneum foret: *quot motuum modis externæ res s. corpora incurrere soleant in Corpus animale humanum? & an hoc etiam appropriatum sit hisce Incursibus singulis?* Ad *prius* non ita difficile est respondere, id fieri præc. per summa illa universalium, qui in mundo corporeo quaquaversum vigent, Motuum genera, *Motum* scil. *Caloris*, *Elateris*, *Ponderis*, *& Luminis*; quibus ipsis reliquæ omnes motuum subdivisorum species recte subordinandæ sunt. Sed cum non placeat, hos ipsos Motus specialius prosequi, siquidem Physicas specialiter isti spectent Considerationes; solum hoc in rem nostram, & ad ultimum quæstionis momentum addere conveniens erit, *congenerem illis & proportionatam* esse debere Dispositionem Corporis humani, ad illos sufficienter apprehendendos & tractandos. Sed ecce! quam concinne efformata & disposita sunt *Sensoria*, comprehendendis Corporum motibus singulis exquisite sufficientia, pro *Luminosis*, *Visus*; pro *calidis*, *frigidis*, *mollibus*, *gravibus*, *levibus*, *densis*, *glabris*, *&c.* *Tactus ille crassior*; cui reliquæ sensuum species, tanquam tactibilium corporearum. Qualitatum per minima Perceptiones, *Olfactus*, *Gustus* & *Auditus* convenientissime, & sufficienter subordinatæ, ea fini, *tum* ut minutissimorum Corpusculorum Actus, quæ singulatim crassa luminosa & tactibili qualitate non pollent, præcipue propter efficaciam eorum ad corpus humanum, observari possint; *tum* ut congredientium s. collisorum solidorum, aut aliorum, fluidorum etiam, vehementer commotorum, Cor-

porum

quotannis observantur epidemicæ, ita & hoc semestri fuerunt frequentes, in quam plurimis malignitatis expertes, & methodo ordinaria, superioribus annis jam tradita, tractatæ, plerumque die XV. in alio nono, in uno septimo, prægressa eodem die hæmorrhagia critica, ex voto solutæ. Alios invasit cum maxima malignitate. Sic honesta quædam fœmina, quadragenaria, ex eadem *febre* die morbi demum XI. incepit delirare, quod alias pro pessimo & fatali signo habeo, XV. recesserunt calores, sed quinque diebus & noctibus insomnibus continuis transactis, valde delira ab assumpto *pulvere epilept. M. mag. marg. perlar. pulv. analept. castor*, nec non grano uno *laudani de tribus*, somno quidem jucundissimo quievit, sed expergefacta in gravissimas incidit convulsiones, cum continuo tendinum insultu variisque labiorum spasmis: tandem XVIII. die, adhibitis frequentioribus *antepilepticis, confortantibus*. nec non *enematibus*, alleviata præter omnium spem convaluit. Et sicuti serotina delitia latentem produnt malignitatem, si non exitium ipsum, ita præmatura funestum semper præsagiunt exitum. Observavi hoc iisdem mensibus in filiolo sex, in juvene XVII. in Viro L. annorum, qui omnes ex *febre maligna* tertia die inciderunt in continua deliria, sexta convulsi mortui sunt. Alia fœmina melancholica, & simul gravida, cujus maritus cum quatuor prolibus simul & semel mense *Martio* in uno cubiculo, epidemiali hoc morbo decubuerunt, (qui tamen convaluerunt omnes,) eadem *febre maligna* detenta cum *uvulæ ac tonsillarum inflammatione* summa, octava recentem enixa est puerum, inde valde debilitata nona delirare incepit, & ex caloribus, viribus exhaustis, emaciato corpore, vigiliis continuis, credebatur certo certius peritura. Sed ea fuit fortitudine, ut *sudoriferis*, *confortantibus*, *epilepticis*, rite tractata calores illos intensos ultra XXX. dies sustinuerit, & periculum evaserit, remanente aliquali mentis labe. Mense *Januario* singularis contigit casus. Puella XV. annorum ob leves errores commissos matris castigationem verita sibi ipsi mortem consciscere voluit, sumptisque aliquot granis *mercurii sublimati* incidit de subito in continuos *vomitus*, *alvi fluxus* cum gravissimis intestinorum torminibus, siti magna, linguæ ac faucium ariditate; sed causa horum symptomatum mox patefacta, accersitus exhibui *theriacalia*, in primis *cryſtall. mont.* ℥ß. *cum ol. amygd. dulc. it. juscula pinguia*, & loco potus ordinarii *lac bubulum* jussi; his acidum venenosum absorptum, acrimonia obtusa, & puella ab interitu vindicata fuit. Venena enim mineralia sola corrosivitate agunt, ex

motus, *quaquaversum perpetuus*, non solum in maximis, *integralibus* dictis, partibus, sed in minutissimis etiam atomis, *integrantibus*, per singulas individualiter, ita quidem, ut singula hæc Corpuscula, si vel libere vagentur, vel laxius alicubi cohæreant, motu vario facillime *afficiantur*, nexuque leviore *dejiciantur*; hoc ipsum tanto facilius procedet, non solum ubi *minus firma* est æqualiter in grandi aliquo humido-molli corpore *Cohæsio & coadunatio* harum particularum, sed ubi *intrinseca mobilissima particulæ*, tanquam diffundendæ reliquæ dissolutionis efficacissimum Instrumentum, jamdum undique in magna copia *interjectæ* præsto sunt. Est vero Massa talis, infide cohærens, quam maxime illa, cujus *mixtioni terreo-mucido-pinguedinosæ*, *multa aquositas* interseritur, cujus interactione perpetua, si nihil aliud, illa velocissime & funditus dissolvitur, i. e. in *putredinem abit*. *Tali* cum undiquaque *Corpus humanum* præditum sit, & esse debeat *mixtione*; vi hujus *pro se & ex sua materiali dispositione* illud præcipiti expositum est *exitio*. At vero dum *hoc* pro Animæ actuantis usibus per longos temporis successus *integrum* & *incolume* existere, i. e. vivere & sanum esse *debeat*, dum *per se & ex se* hoc præstare neutiquam valet, *aliunde* exspectet necesse est *sui Conservationem*. Cui vero, amabo, secundum omnem judicandi & dijudicandi ἀκρίβειαν, hæc eadem melius, verius, & proximius tribuenda est, quam *Agenti illi*, cujus solius gratia Corpus *existit*, & cui soli, & unice etiam illud *inservit*; quodque reciproce quin conservatrice scientia & potentia perfectissime, aut minus quam corporis & quarumcunque corporis partium multipliciter actuatrice polleat, nullo unquam Rationis aut Experientiæ argumento evinci poterit.

§. 7.

Conservet ergo Anima vi propria suum corpus, tanquam Instrumentum suum in hoc mundo indispensabile. Sed *quomodo conservet*? an ignoto & incomprehensibili aliquo *Spirituali*, aut *balsamico* modo, ὡς Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς? nequaquam, sed apertissima, planissima, simplicissima tamen recta, constanti, ordinata & successiva *materiali methodo*, per machinas nempe corporeas, aptissime in *organicam directionem*, & ad obtinendum scopum præfixum dispositas, & appropriatas licet *per se* plane segnes & organice-immobiles, simul vero motibus universalibus quibuscunque, ratione specialis directionis contranitentes, sine ullo intercurrente alio medio nisi solum & unice *motû*, Animæ, tanquam Agenti, & Corpori tanquam Recipienti, *Essentia & Indole* perfectissime pari.

§. 8.

Cum ergo Conservatio hæc mechanico-organica generice perficienda sit

da ſit *motu*, *mobiles* ſint & hic partes inſtrumentales quæcunque neceſſe eſt. Cum Motus hic conſervatorius vigere debeat in Corpore *humido-molli*, *Mechaniſmi* certè Indoles recidet quammaximè ad *Motum Fluidorum*, *æqualiter Corpus humectatorium*. Quo ipſo ſimul cum ex univerſa illa Corporis maſſa aliqua ſemper ex mixtione *ſecedant*, imo ſecedere debeant, quæ partim ſpecialibus *uſibus* debentur, partim *contagii inſtar* labem aliquam, præc. diſſolutoriam nocivam, repente in corpore protrahant & diffundant, tum *ſeparanda*, tum *colligenda*, tum *educenda* hæc miaſmata erunt.

§. 9.

Opus ergo eſt I. *Motu Fluidorum*, *ordinatè & convenienter progreſſivo*. Pro hoc perficiendo 1.) opus eſt *organo* quodam ſ. machina, motum hunc Fluidorum mechanica quadam proportione primo & efficaciter *impellente*; quale eſt *Cor*: 2.) Sed *Motus ipſe* qualis quæſo accommodatior in hos fines excogitari poſſet alius, quam *ejaculatorius*; qualis fit *actu cordis pulſorio*: 3.) Ejaculatio Fluidorum, ex uno aliquo puncto, per medium denſum, in diſſitas partes, ſingulis injectionibus æqualiter nunquam peragi poteſt, niſi per *intermedios tubulos*, quaquaverſum diſtributos, hinc adſunt *Arteriæ*, ex una in plures, de majoribus in minores ſenſim terminantes: 4.) Ejaculatos ita ex Corde in arterias humores, *effundi* neceſſe eſt in ipſas partes, quæ hinc ubique *poroſa* eſſe debent, ut undique ſunt in corpore: 5.) Sed abhinc unde *redeant* in cor? *reprimantur*; quod fit *Motu Tonico*: 6.) Aſt quomodo? per alia conſimilia *Vaſa* & *Tubulos*; quod fit in *venis*, per quas Humores, poſt officium humectationis, ſeparationisque exſolutum, ordinate & ſenſim revehuntur ad primum illum ſui motorem, Cor. Sic proſtat, ſic viget indeſinenter in corpore vivo *Motus humorum progreſſivus ſ. circulatorius*.

§. 10.

Cum porro neceſſarium ſit, ut partim ex iſta Humorum, imo interdum ipſius corporis, maſſa, quædam *active* ſeparari & eligi debeant, partim quædam indeſinenter *paſſivè* ſecedant, & elabantur, opus certè eſt II. *Separatione*, *Aſſervatione*, *Ejectione*. Dum ergo primario ſeparatio requiritur, 1.) quæ, quæſo, aptior in corpore molliter texto excogitari poſſit ſeparationis *methodus*, quam *cribratoria*, *colatoria*, *filtratoria*, qua ipſa ſubtiliores, nexu ſuo jam ſolutæ, & hinc inde noxiæ portiones, à craſſioribus, utilibus, aut ſegnibus ſecernantur, transcolentur & ſecludantur: ſed 2.) adſunt *Secernicula*, *Filtra*, *Colatoria*? adſunt certe, *viſcera ſecretoria*: 3.) Cumque diverſi ſint & eſſe debeant in corpore humores, *diverſa* etiam ſint neceſſe eſt hæc Colatoria; quod apparet

paret ex *Hepate*, *Renibus*, *Intestinis*, *glandulis* aliis, &c. quam maximè etiam *Cute*. 4.) Segregata ita indigent, vel *Immediata perpetua Excretione*, vel sui *ad Tempus Asservatione* & collectione, posthac *simultanea Evacuatione*, ita quidem ut quam maximè nocivæ portiones indesinenter, segniores verò collective excludantur; aliquando vero opus etiam est *nudâ asservatione humorum separatorum utilium*, promptuarii instar, quale quid præc. fit in *Lympha* œconomia; pro quibus singulis scopis, singula adsunt organa necesse est; & adsunt certè, *Cutis, Intestina, Vesica, Folliculus Fellis*, *Vasa Lymphatica*, *Testiculi*, &c.

§. 11.

Humores ita movendi, *natura spissiusculi*, magna hoc modo humiditatis portione privati, spissiores redditi, & ad transpressorium & colatorium illum ulterius motum posthac ineptiores facti, antequam Fluidi restitutione voluntaria beentur, & antequam, novo impulsui progressivo applicentur, pro mobilitatis suæ necessaria promotione III. *Intermedia*, *subsidiali Conquassatione*, *Concussione*, *Disgregatione* egent; quale quid fit in *Pulmonibus*; ex parte etiam in *Liene*, qui tamen simul facillimam in abdomine remoram subeunti sanguini copiosissimo, receptaculum & diverticulum, quidni etiam Fomentum Ventriculo? præstare videtur.

§. 12.

At vero cum partim in Corporis perficiendum Incrementum plus, quam pro corporis præsenti mensura necessum sit, humorum, partim motu illo progressivo-secretorio magna indesinenter detrahatur corpori, & præc. humoribus pars, ne plane hi ista detritione sensim consumantur, IV. *Restitutione amissi* identidem opus habent; quæ fit *Actu Nutritionis*, & succenturiantibus, subsidialibus. Pro hac autem perficienda opus est, 1.) *Sensu Amissi*, qui adest in *Fame* & *Siti*: 2.) Cui statim & inevitabiliter complicatur *Concupiscentia*, quæ est *Appetitus*: 3.) Opus est *Assumptione*, quæ est *Cibatio* & *Potatio*; 4.) Opus est diversissimorum nutribilium s. nutrimentorum *Examine*, quod peragitur *sensibus*, præc. *Gustu*: 5.) Opus est prævia crassiore *præparatione discerptoria s. comminutione densorum*, & *subactione fermentatoria*, quæ fit sub *masticatione* & *immixtione salivæ*: 6.) Opus est *Immissione* crassæ hujus massæ in resolutionis chylolæ *officinam*, quæ peragitur *Deglutitione*: 7.) Opus est sensu & Judicio *sufficientiæ* in cibando, quæ est *Satietas*: 8.) Opus est *resolutione fermentatoria* in chylum, quæ fit in *Ventriculo* præcipue: 9.) Opus est *separatione chylosæ* utilis materiæ à Fecibus, quæ fit in *Intestinis* mediante motu *peristaltico*, pro- & expressorio: 10.) Opus est *Receptione* & *Distribution* chylosæ massæ in ipsum sanguinem, quæ perficitur

vasis chyliferis: 11.) Opus porro est *Sanguificatione*, quæ præcipuè dependet à *sanginis motu circulatorio*, & connexa quasi confermentatione: 12.) Opus tandem est *scientia struendi corpus* in solidum, *notitia loci indigentis*, *cognitione eligendi materias congruas*, opus est *voluntate*, actum hunc nutritorium exercendi & perficiendi, opus est *sensu sufficientia*, ex quo cessare debet Agens.

§. 13.

Omnia hæc, dum sub multiplicibus illis diversissimorum actuum respectibus *alternatim* & *subordinate* succedere debeant, hac ipsa vero via varias subinde & *multiplices mutationes ac noxas* sustinere & possint & soleant, opus est 1.) *Observatione & Excubiis*, quas præstant *sensus*: Opus est 2.) *Læsionum vel factarum, vel imminentium Evitatione* & *Excussione*, quæ peraguntur partim *Affectibus*, partim *Motibus ita dictis morbosis*, nihil aliud, quam motuum vitalium ordinariorum Augmenta & speciales horum ad eundem progressus, Secretionis, Excretionis, & Nutritionis finem Directiones, juxta Læsionum æstimationem, pro Fundamento habentibus, per organa vitalia, his usibus & Intentionibus conformia, & ut plurimum per se, ni impediantur, sufficientia.

§. 14.

De *TERTIA illa activitatis corporeo-animalis classe*, *Progeneratione* nempe, non est, ut multa hic adjiciam, cum de ea nil nisi *nudum factum* intelligere nobis datum sit, quod scil. DEUS, qua Creator hominis, *sui etiam Imaginem* existere voluerit in eo, ut homo hominem legitimè efficeret, simulque in Operante utroque, *indispensabiliter* in hunc finem simul *necessario*, Mare & Fœmina, præter *animalem* quandam *absconditam efficaciam*, Actum hunc *organicæ corporali aptitudini* & dispositioni alligaverit. Quis enim, qui (citra naturalem illam *Propensionem*,) tale quid nunquam viderit aut audiverit, tum ex illa activissima *Anima* maris, cum Anima Fœminæ *unione* & *mutua reactione*, tum ex *organicis* utriusque quantumcunque accurate perspectis, *aptitudinibus*, potuisset *vel à priori præsumere*, quod, si effici debeat homo, tali opus sit methodo, talibusque organis, & non aliter; *vel à posteriori concludere*, si adsunt talia Instrumenta, indispensabiliter per ea effici debeat homo, & non aliud. Proinde cum parum exquisitius circa hanc rem nobis nosse datum sit, supervacaneum esse duco verbis inhærere: sufficiens esse credo, Activitatem hanc humanam, inter reliquas, allegasse, cujus saltem veritatem & destinationem divinam, simul ac organicam physicam constitutionem & structuram scire unicè nobis licitum existit.

§. 15.

§. 15.

Datur ita jam *Corpus s. Structum, affabre, tum ex sensoriis & Artubus, pro Rerum externarum apprehensibilium omnium, cunctiplici subeundo incursu & tractatione; tum ex visceribus, pro sui ipsius conservatione perficienda; tum ex certis organicis aptitudinibus, pro specie propaganda, super fundamenta firma, & terreo-mucoso-pinguedinosis materiis, cum multa aqueo-humida, laxa, mollitie & flexilitate tenaci, in spem tamen longa durationis, & Conservationis, non ex propria sui effectrice aptitudine, sed aliunde juxta hanc exspectanda, conformatum, ordinatumque, Anima actuantis usui unicè dicatum appropriatumque.*

§. 16.

Hoc modo (ut vela tandem contraham) quid apertius quæso, conficitur, quam *in genere* quidem, Existentiam & Durationem *Hominis* esse, *propter DEI Amorem*, comparatione, per Tempus instituta, cognoscendum & conciliandum: Existentiam verò & Durationem *Corporis* in hoc mundo unicè esse *propter res mundanas corporeas quascunque: In specie* vero *Corporis* specialiter *structi* usum & usurpationem esse *propter Activitatem alterius cujusdam* in hoc orbe *Agentis*, mundanas corporeas res, congeneri mundano corporeo actu cognituri & tractaturi, adeoque per se, tanquam spiritus, divina destinatione speciali, motus in corpore ciendi & rationis, capacis; quod est *Anima:* Quippe quæ 1.) *per corpus hoc*, & non aliter, simulque *sola*, *rebus mundanis corporeis*, activè interesse, illud actuare, ex ipso sentire, in ipso ratiocinari, & per illud ipsum rationaliter & voluntariè agere potest, in Amoris Divini acquisitionem: 2.) quæ hoc, sibi ita necessarium Corpus, sed *fragile*, *in sui domesticos usus*, *perenniter conservet*, juxta intrinsecam corporis ipsius structi & ordinati *aptitudinem*, à reliquis Corporis, ad usus externos structi, & ordinati, Destinationibus neutiquam alienam aut iis contrariam, sed concinnè subordinatam & correspondentem: 3.) quæ in & ex corpore *sui simile*, i.e. *Animam corpori organico impositam*, producat. Verbo: Corpus humanum tali, quali conspicuum est structura, & *existit* unicè in *Animæ Agentis necessitates*, ob rerum mundanarum corporearum usum; & *inservit* etiam *sibi ipsi* in integritatis, animæ necessariæ, *conservationem*, ab illa ipsa exspectandam, quæ est *vita;* & inservit *universæ humanæ speciei*, quam hoc modo esse & conservari, quousque mundus & tempus duraverit, Creatoris statuit ineffabilis AMOR.

monalis amœnitas nobis iterum affulsit, quæ toto fere *Novembri*, qui siccus extitit, continuavit. *December* varius & inconstans fuit, mox frigidus, mox nebulosus, mox pluviosus, unde nives, quæ die Sancti Andreæ ceciderunt, brevi tabuerunt. Hoc semestri frequentes habuimus *febres Tertianas*, quæ utplurimum sine prævio horrore, potius cum corporis gravitate, præcordiorum angustia, vomitibus, siti, capitis dolore, vigiliis, in primis caloribus intensis inceperunt, & primis IV. diebus magis *continuarum*, quam *intermittentium* genium redoluerunt, donec tandem ad perfectam apyrexiam devenerunt. Initium curæ a *Venæsectione* sumsi, atque præscripsi *præcipitantia*, *antifebrilia ex lap. cancr. sal. absinth. C. B. centaur. min. arcan. dupl. antimon. diaphor.* tandem die intermissionis *Laxativum*; quibus feliciter sexto, aut ad summum septimo paroxysmo sublatæ fuerunt. Nec defuerunt *quotidianæ*, *quartanæ*, facili tamen negotio levatæ. Eodem tempore viguerunt *febres continuæ*, acutæ, quæ sub initium videbantur benignæ, tertio tamen & quarto die latentem suam prodiderunt malignitatem; calores enim hactenus vix considerandi, jam intensiores facti, immanes produxerunt cephalalgias, vehementissimas virium prostrationes, deliria, vigilias, sitim, linguam scabram, fissam, tendinum contractiones, motus convulsivos varios ac inordinatos, quos una cum tremore labiorum in chirurgi hujatis facie observavi frequentes, non tamen, quod mirandum, lethales. R. P. Franciscanis lues hæc fuit popularis, eosque fere omnes hic existentes invasit. Illi enim mustum mendicatum & collectum emissi vino novo turbido ac musto se obruerunt, ac corpus prava victus ratione ad *cacochymiam* disposuerunt. Jam reduces cibis luridis esurialibus, pro more & exigentia temporis, stomachum onerarunt, indeque has *febres continuas* sibi conciliarunt. *Venæsectiones* sub initium administratæ optime profuerunt, *diaphoretica expellentia*, v. gr. *antim. diaphor. mithridat. diascord. Fras. spec. de hyacinth. C. C.* cum *confortantibus & antepilepticis* mixtæ omne tulerunt punctum, morbumque hunc præcipitem, qui ex symptomatibus gravissimis judicabatur pernicialis, ubique septima die, nulla interveniente notabili crisi, represserunt, atque omnes, (fuerunt illorum undecim,) ex hoc morbo convaluerunt. Fœminas notavi aliquas ætatis provectioris, non gravidas, *fluxu mensium immodica* laborantes, qui utplurimum, in primis in plethoricis, ad XIV. dies duravit, & intra octiduum rediit cum languore, lassitudine totius corporis, facie pallida, quasi exsangui, inap-

Digitized by Google

tis, largissima profecto penu, locupletatus fuit. Certe eousque eximium hocce Institutum Magno Imperatori, Gloriosissimo literarum Nutritori, gratum acceptumque fuisse constat, ut nec medias inter orbis bello commoti turbas & sub gravissimo pro Imperii regnorumque incolumitate occupationum pondere Vestræ Academiæ curam deposuerit, quandoquidem opulentissimum illud, quod rarioribus naturæ & artis monumentis superbit, Cimeliophylacium Vindobonense Vobis recludi jussit, imo ipsam quoque Societatem privilegiis & immunitatibus vere Augustis liberaliter instructam sua tutela quam clementissime dignari voluit. Quid? quod sequentium etiam Imperatorum, Invictissimi JOSEPHI pariter ac Augustissimi nostri CAROLI VI. gratia vestro non defuit ordini, quam etiamnum longe indulgentissimam experiri Illustri licet Collegio, quod pro gratiosissima propensione Summo Monarchæ cunctam felicitatem, Victoriarum agmina, lætosque triumphos, Barbaris contremiscentibus religiose apprecatur. Accedit quod Sacratissimum ELECTORUM Collegium, cæterorumque Principum Purpura non exigua sane attulerint adjumenta, quorum quippe in tuendo exornandoque Vestro ordine studium semper fuit amplissimum. Sub tantorum igitur Nominum auspiciis cœtus vestri famam eo usque crevisse quid mirum, ut nulla jam recensendis laudibus, vestrisque meritis pro dignitate excolendis par queat invenir Oratio. Et si vel ex invido posterorum, quod tamen suspicari non facile licet, livore vestra taceantur merita perstabunt tamen ea, & ab oblivione hominum graviter vindicabuntur per æterna illa Ephemeridum, a Vobis editarum, Volumina, in quibus quicquid vel Natura suo in sinu servavit reconditum vel superiorum seculorum incuria densissimis immersum jacuit tenebris, vel quicquid etiam longissimi temporis experientia a Vobis fuit observatum, stupenda prorsus solertia coëgistis in unum & publico mundi Theatro solenniter exhibuistis. Cum primis animo meo obversantur Illustres, & Excellentissimi Academiæ Vestræ Præsides, Viri profecto jam dudum immortalitati consecrati & sempiterna meritorum amplitudine conspicui, *Bauschius, Fehrius, Volckamerus*, qui arti salutari ad vitam mortalium, quantum licet, conservandam auspicatissimo cum successu operati sunt, & per successores adhuc operantur, qui supra Vulgus, quod nihil esse judicat tam proletarium, quam medicandi facultatem, sapientes, omnem eo dirigunt vim ingenii, ut conjecturarum ac relationum mire sæpe numero detortarum fallaciis remotis veritati, tanquam exploratæ fidei Matri litetur. Quod dum faciunt, solicite cavent, ne fiat in re omnium maxime seria lusus, neve vaga luxuriantis ingenii commenta pro principiis habeantur rerum agendarum, sed ut rationi maxime insistatur, lucidæ omnino ac perspicaci, quæ si experientiæ, optimæ illius Magistræ,

gistræ, dictatis est stabilita, non facile poterit errare, aut parum cautos in præcipitia abducere. Tantæ scilicet molis est excellere in artium nobilissima, ut mirum debeat haberi neutiquam, quod rari inveniantur, quibus ea obtigit felicitas, ut ex immensis, quibus illa jacet immersa, difficultatibus eluctati in plano consistant, & optime de omnibus meriti officioso studio rem agant humano generi maxime proficuam, & præ cæteris summo jure expetendam. Fuit ista felicitas Vestris Præsidibus semper propria, & vel ad malevolorum invidiam cœlesti munere liberaliter concessa. Vt enim ad *Bauschium Vestrum* recurram, qui cum Auctor & Præses primus Splendissimi Vestri Collegii atque Fundator A. R. S. MDCLI. cognomine Jason salutatus fuerit, quid aliud egit, quam ut posthabitis ac superatis quibuscunque laboribus eo tantum pedem promoveret, quo consilio ac industria sua in restituenda hominum sanitate, & eruenda totius Naturæ cognitione, perennem gloriam, aureum quasi vellus, peracto itineris sui cursu, reportaret? Quid dicam de *Febrio Vestro*, Vero Argonauta, ab Augustissimo Christiani orbis Navarcha LEOPOLDO torque aureo condecorato? quem remis velisque eo dedisse operam constet, ut Argo in cursu suo magis magisque proveheretur in dies, & tota, cui summa cum laude præ erat, Expeditio, ad optatum aliquando portum perveniret. Antecessorum suorum Gloriam si non superavit, tamen adæquavit magnum illud Noricorum sidus & flos inter Eruditos jucundissimus, *Joh. Georgius Volckamerus*, cognomine Helianthus, sub cujus tutamine eo usque surrexit illustris Societas, ut per Augustam clementiam novis non solum insignibus exornata, sed præter ea Præsides ejus & Directores cum eorum successoribus in ordinem S. R. I. Nobilium quoad omnes honorum accessiones, haud omissa Comitis Palatini dignitate ipsoque Cæsareæque Majestatis Archiatri & Personæ ejus Sacratissimæ Medici titulo, recepti & solenniter fuerint cooptati. Qui modo tuetur summum Præsidis locum Per-Illustris *Lucas Schroeckius* alter profecto est seculi nostri Celsus, Archiater apud Augustanos sancta sua canitie Venerabilis, Mæcenas Artium & Scientiarum propensissimus, cui Deus arbiter temporum & rerum humanarum diuturnam largiatur vitam & sanitatem, quam vovent incluta Societatis Membra, quæ radios famæ & gloriæ per literas quæsitæ ultra Tagum longe ipsumque Borysthenem, dudum projecerunt. Profecto enim Academia Vestra tam arctis non potuit limitibus constringi, & uno quasi loco semper includi, sed quo splendor ejus novis subinde luminibus auctus magis magisque effulgeret, non in Germania solum, sed in exteris etiam regnis Celeberrimos ac præstantissimos quosvis in omni artis salutaris & naturalis scientiæ genere Viros undique conquisivit, qui sua ope ac laboribus mutuo collatis in

subsi-

subsidium venirent, & partam Academiæ famam sartam tectamque conservarent. Hinc in nostros etiam Sudetes excurrere vobis placuit, indeque *Joh. Christianum Mackium*, Consulem & Physicum Schneebergensem, *Johannem Christianum Schumannum*, Consulem & Physicum Annæmontanum, *Joh. Fr. Henckelium*, Physicum apud Freibergenses in Hermunduris arcessere, ordinique Vestro associare. Quin etiam Vester, qui summus semper fuit, favor, & benevolentia prorsus singularis solicitavit olim B. Parentem meum, *Christianum Fridericum Garmannum*, Physicum Chemnicensem, cujus ego memoriam atque cineres pius colo, suavique semper gaudio obruor, quoties ejus sub Pollucis, astri benigni & bona fata pollicentis, nomine in Actis vestris oculis meis subjiciuntur meditationes. Jam vero, cum eximium illum favorem in me quoque renasci & conservari per litteras ad me datas significastis, totus ego rubore perfusus trepido, quando Vestra in arte Salutari & Scientia Naturali consummatissima eruditio in mentem mihi venit, cujus fastigium ad has paupertimi ingenii mei vires vix ac ne vix quidem se inclinare credideram. Absltersa tamen verecundia accedo ad Vos, Illustria Nomina, Mæcenates optimi, gratiasque maximas pro singulari novoque Vestræ benevolentiæ documento, quo me immerentem in Amplissimum Academiæ Naturæ Curiosorum Ordinem sub Pollucis II. cognomine recipere dignati fuistis, decerno, simulque tacitum illum cultum, quo Vos Vestraque merita nunquam non prosecutus sum, hanc occasionem causamque idoneam nactus publice expono. Non possum quidem non dolere vehementer, quod Fasti æque Consulares, ac itinera & alia non adeo levia negotia, quibus post horrida infausti incendii Schneebergensis rudera indies premor & fere opprimor, omne propemodum otium mihi surripiant & totum quasi me sibi habeant mancipatum. Interim ne ad Insignium Vestri ordinis ductum unquam otiosus inveniar, quantulum in me virium erit, prætermittam nihil, quod ad amplificandum exornandumque Gravissimum Ordinem Vestrum pertinere arbitrabor, Symbolasque meas, si Deus vitam & Sanitatem largietur, qualescunque transmittam, quas non ex earum pretio, sed pro cujuscunque modulo & affectu jam dudum didicistis æstimare. Quod restat, devota precum formula concludo, Deum ter optimum terque maximum enixe flagitans, ut floreat ad posteritatis memoriam & seculorum ordinem Illustris Naturæ Curiosorum Societas, cujus conatus non turbet tonitru ex Septentrione eminus prosiliens, quod Deus sua potentia ac per æquas pacis conditiones exultante ipsa Religione & Sanctuario, discutere, divinoque suo robore dissipare velit! Valete & agite feliciter! Dabam Schneebergæ Sudetum, Mense Majo A.R.S. MDCCXXV.

exceſſiva lætitia, in has incidit ægritudines. In paroxyſmo, præmiſſis *clyſteribus*, eximie profuerunt, & omnibus palmam præripuerunt *caſtorina* cum *anodynis* mixta, v. gr. *pulv. caſtor. gr. viij. epilept. M.* ℈ß. *ſpecif. cephal. g. v. laudan. de trib. g. j. M.* it. *miſt. ſimpl. cum eſſ. caſtor. anodyna* maritata. Extra paroxyſmum in eam maxime incubuimus curam, ut humores viſcidos, acidos, obſtructionum autores, attenuaremus. Multi in hoc paſſu multa laudant, atque pro ſpecificis venditant. Nos in tanto medicamentorum apparatu in *martialibus & blandis laxativis*, v. gr. Rec. *Vitriol. mart. g. j. diagryd. ſulphurat. g. iij. pulv. hepat. g. vij. ol. carminat. M. gutt. j.* M. pro j. vice, indubitatam ſemper medelam invenimus, imo hoc pulvere exhibito imminentem ſæpe paroxyſmum declinavimus; levi enim eguit purgante, quantum vel infans vj. ſeptimanarum, vel minor adhuc ferre poſſet, ſed ſingulo menſe bis eundem *pulverem* in uſum vocare debuit, inde alvus octies ſoluta, & moleſtiſſimus affectus ſublatus fuit. Non minori voto ſucceſſerunt *acidulæ Roitſchenſes*, quarum uſu maximam alleviationem ſenſit. Jam addam, quæ in Viro eccleſiaſtica dignitate conſpicuo de *Anaudia* notavi. Is LIV. annorum, plethoricus, atque alias *hypochondriaco affectui* obnoxius, jam menſe *Julio balbutie lingua* laborare cœpit; non enim tantum in concionibus, ſed etiam prælectionibus precum publicarum, quin & in communi converſatione quaſdam ſyllabas & voces inter pronunciandum abſorpſit, vel quaſi ſuppreſſit, ut vix intelligi potuerit, & ſumſit hic affectus ſenſim atque ſenſim ſua incrementa, donec ſub finem *Septembris* mane derepente incidit in *Anaudiam*, ſive *impedimentum ſermonis*, ut articulate nec duo verba proferre quiverit, cum *ſtupore digitorum manus dextra*, memoria factorum & geſtorum, imo reminiſcentia reflexiva læſa; neque enim ſcribendo mentem ſuam exprimere potuit. Linguam quaquaverſum movit, volutavit, exporrexit, ſapidiſſime comedit. Graviora metuens *Venæſectionem in brachio* ordinavi ſine mora, nec non medicamenta *nervina, cephalica*, v. gr. *ſpec. diamoſch. dulc. diambr. contr. apoplex. ſpec. cephal. M. extr. caſtor. ſal. volat. ſuccin. C. C. ſpir. ſal. ammon.* cum *aqua lil. conv. eſſ. ambr. lign. aloës, ſal. volatile oleoſum*, aliaque. Linguam, in primis frenulum, inungi juſſi linimento ex *conf. anacardina, alkerm. compl. ol. rut. lavend. cinam. extr. caſtor.* His frequenter adhibitis adhuc eodem die ſeſe recollegit, atque intelligibilius loqui cœpit, redeunte ſimul memoria. Senſus motusque linguæ uſus ſemper perſtitit integer, loquelam nunquam amiſit, quin potius ſermonem exteriorem per motum linguæ exprimere, ob aërem tamen minus ſufficienter

inter

Digitized by Google

inter fluctuantes gutturis sinus impulsum & reflexum, non satis intelligibiliter proferre potuit; natum hoc utique vitio *laryngis*, nervorumque sexti paris, qui sunt vocales. Sermo enim impeditus fuit a resolutis aut relaxatis nimium musculorum angustæ laryngis rimæ constringendæ aut angustandæ dicatorum, ligamentis, quorum fibræ sine dubio a sero nimis copiose, vel per arterias, vel per vasa lymphatica ex toto corpore plethorico affluente, flaccidæ redditæ rimulam haud sufficienter pro allisione & extrusione violenta aëris angustare ac disponere valuerunt. Accessit & aliud malum valde suspectum, *faucium constrictio*, suffocationem, sive strangulationem mentiens. Hæc aliquoties, sed derepente venit, ipsiusque fauces quasi laqueo constrinxit, liberamque respirationem inhibuit, brevi tamen remisit. Putabant vitium hærere in *pulmonibus*, aut *abscessum* inibi latitare, sed falso; potius a particulis acidis & austeris hypochondriacis, mediantibus nervis recurrentibus, musculos faucium in spasmos cogendo, viam idcirco aëri præcludentibus, ne a musculis respirationi inservientibus præ angustia loci facta ex- & impelli queat, deducendum. Cum vero vidisset, se quidem voces & verba, nondum tamen expedite, neque semper integro sensu & phrasi proferre posse, ursit ulteriorem curam, quam ob anni ætatem, *autumno præcipiti*, ipsi denegavi, eamque ad incrementa dierum differre volui. Moræ igitur pertæsus incidit in aliquem, qui perfectam mali curam etiam hoc tempore promisit, deditque inter alia *Vomitorium*, ipso solstitio hyberno imminente, quo id assecutus est, ut quidem magnam humorum saburram, fictitium nempe, aut potius *imaginarium pectoris apostema* Vomitu rejecerit, inde alleviationem ad biduum senserit, paulo post tamen in majorem debilitatem, mentis vacillationem ac torporem, propensionem in somnum, loquelam difficiliorem inciderit. Nec his acquiescere voluit, sed ordinavit *fumisuctionem nicotianæ*, ipsi alias insuetam, nervis infestam imo *nervinis morbis exitiosam*; experientia enim constat, *Apoplexiam* inter *nicotianæ* usum sæpe invasisse, teste *Deckero exercit. Pract. p. m. 19.* & *Richardo Carr, epist. Med. 2, p. 21.* Inde valde obliviosus factus, & sub *initium Februarii* sequentis anni gravissima *apoplexia* tactus, subito interiit.

pſum quo poſitu ab eo, qui vocavit, deprehenſus ſit. §. 21. §. 22. Illos ecenſet libros, ex quibus pathologia diſci debeat. Therapiæ ad umbraionem ſiſtit §. 24. & in quot partes illa divellatur. De eo copioſius, verbis potiſſimum Auctoris, liceat exponere. Quartus inſtitutionum liber ſex capitibus abſolvitur, quibus docetur, univerſam curandi artem octo claſſibus contineri, ſecundum totidem morborum familias. Adeoque prima claſſe contineri illos, qui morbos infantum tollere callent: Secunda qui morſus & ictus venenatorum animalium ſanare norunt: Tertia, qui dæmonas fugare & mentis morbos poſſunt avertere: Quarta, qui ſuccurrunt in venerem tardis vel ad coitum ineptis: Quinta qui morbos ceteros corpori ingruentes propellere ſatagunt; cui claſſi plurimus defertur honos: Sexta, qui manuum opera ſuccurrunt ægrotis: Septima, qui ſenium retardare, & canitiem avertere poſſunt: Octava demum, qua ratione omnes capiti & oculis accidentes morbi debellari debeant, probe callentes continentur. Oportet autem, ſi quis excellere in medicina velit, octo has medendi tanquam claſſes æque eſſe pervagatum, aut potius in ſingulis exercitatum, ut perfecte ſingula eo pertinentia calleat. Quum vero non omnibus liceat ad tantum adſpirare gradum: hinc ſunt apud eos, qui ſe uni tantum claſſi vel duabus pluribusve ſeorſim mancipant, neglectis tantiſper reliquis, ut in his, quæ excolenda ſibi ſumſerunt, eo magis excellant. Unicuique harum claſſium præſidet numen aliquod, tamquam patronus & tutelaris DEUS, quem medici illi venerantur, & medicinas ejus nomine exhibent. Sic infantum morbis præeſt ventus; aqua morbis ex venenatis ictibus favet: aër *profligandis* dæmonibus fert opem: ad venerem impotentibus ventus igneus opitulatur. Chirurgis luna ſubvenit & terra canitiem arcet: quintæ claſſis medicorum conatus ſol adjuvat & oculorum capitisque morbis, tamquam Deus averruncus, anima hominis ſuccurrit. Hæc ex §. 24.

Supereſt, ut ceterorum ſummas brevius referam. §. 25. Accurate præcipiunt de ſelectu medicinarum ratione locorum natalium, collectionis & aſſervandi temporis, quomodo ſingula præparari, præparataque aſſervari debeant, etiam de ſuccedaneis præſcribunt, §. 26. morbos primitivos & inde exortos, calculo adjecto, enumerat. Ex uno ſæpe videas CCCIII. CCCLX. CCCLXXXIII. deductos. Mentis morbi traduntur eſſe DCCLXXXXII. tota omnium morborum ſumma conficit MMD CCCXXXXVII. Chemiæ etiam rationem §. 27. habent. Hæc à Deo Tſchiw en libris IV. tradita eſt. Agunt de mercurio, ſulfure, aliisque mineralibus, de ſalibus, antimonio, vitriolo, alumine, corallis, gemmis, metallis: deque inſtrumentis pyrotechniæ, & operationum enchireſibus.

reſibus. De pulſibus, §. 28. accurate præcipiunt. Excrementa, præcipue vero urinam, conſiderant: pilulas polychreſtas ſeu univerſales præparant, vehicula appropriata eligunt, diætam obſervant. Hactenus ex ſciagraphia Bramanis.

Venæſectionem §. 30. neſciunt: ſcarificationes, ſed raro & rudi minerva exercent: fonticulos & clyſteres vix norunt. Sed qui inter Europæos habitant, ſenſim & V. S. & alia noſtra inventa arripiunt. Anatomes §. 31. fere ignari ſunt, adeo ut ne viſcerum quidem ſitum ſciant. Sed ocularii medici de hac parte ſatis accurate loqui ſciunt. Officinas §. 32. pharmacevticas, quales apud nos ſunt, ignorant: quisquis Medicus eſt, ipſe præparat & diſpenſat medicinas. Species vero uſuales, ſeu, ut loqui ſolemus, officinales reverendus Vir collegit & transmittere Halam parat, ut muſeo exoticorum & rariorum, quod orphanotropheum inſtituit, inſerantur. Herbarium quoque vivum colligit, eodem fine. Hæc ex præfatione. Sequitur nunc ipſe liber duabus partibus abſolutus: quarum prior de principiis theoreticis agit: poſterior autem de modo curandi morbos & de remediis.

Ex priori aliqua delibabo. Capite primo refertur, quod ſtatuant tres morbos principales unicuique congenitos. Primos vocatur Wáldum, i. e. venti in corpore ſeu flatus; Alter Bíttum, ſeu vertigo vel ſtoliditas. Tertius Tſchéſtum, hoc eſt, impuritates humorum. Et hi quidem ex variis cauſis emergentes ceteris præponderant; ſecundum individuorum conditionem, aliosque vel excitant vel ſupprimunt. Cap. II. de pulſibus inſcribitur. Statuitur autem pulſus in univerſum triplex, pro triplici morborum claſſe. Mira ſunt, quæ de pulſuum philoſophia commemorantur. Sub umbilico, ad intervallum quatuor digitorum latorum, eſſe radicem pulſuum, ab qua bis & ſeptuageſies mille arteriæ oriri dicuntur, quæ inde per corpus univerſum diſpergantur. Ajunt autem hanc radicem eſſe latam, quantum quatuor digiti ſunt, & altitudinem habere, quanta eſt longitudo duorum digitorum. Non abſimilem eſſe formam coralliis: eſſeque ipſum illum locum, quo homo concipitur. In feminis præcipiunt pulſum lævæ manus explorare: in viris autem dextræ. Eſſe autem pulſum ejus magnitudinis, quæ eſt in grano hordei. Tribus digitis illum explorant: utque acutius ſentiatur pulſus, opus eſſe digitos trahere, ut fragorem edant. Modos pulſuum deſignare ſolent ſimilibus phraſibus: pulſus graditur: inſtar ranæ ſubſultat; inſtar lumbrici reptat, ſerpentis more repit, repit ut cæcilia; incedit ut pavo, ut gallina, ut paſſer, ut palumbes, ut cornicula, currit ut glires. Cap. VII. de febribus agitur. Sunt febres ardentes inter morbos, quod eſt in regno ſuo rex. Sitis eas

O 3 comi-

nives, dies festivus, nempe XXVIII. valde serenus, sed frigidus borealis, XXX. nec non XXXI. iterum ninxit, sed tertia nix absumpsit priores, ut jam sine damno vindemias nostras uberiores, præter expectationem, colligere potuerimus, neque nocuerunt nives, potius conservarunt botros a frigore, vinum autem, quod crevit in abundantia, fuit generosissimum, suavissimum dulce. In *Novembri* aëris temperies longe benignior, & quidem calidior affulsit. *Decembri* aëre mutato ceciderunt d. VII. VIII. X. nives copiosæ, profundæ, mox secuta frigora, & circa finem denuo nives. Mense *Julio* continuarunt *Variolæ malignæ*, neminem tamen, qui X. annum excessit, hoc tempore invaserunt. Accedebant semper cum *somno*, ita ut nocte dieque dormiverint III. aut IV. diebus. *Augusto* nulli fere morbi visebantur præter *diarrhœas* & *dysenterias*. Circa finem ob continuas aëris siccitates, calores præfervidos, Sirio insigniter urente, inceperunt *febres erraticæ*, quæ nullum typum servarunt, invaserunt cum aliquali *frigore*, insequente *calore*, aliquando ultra XX. aliquando ultra 40. horas durante, post apyrexiam aliquot saltim interjectis horis novus paroxysmus accessit, cum *capitis dolore*, *siti*, *linguæ & faucium squalore*, *virium debilitate*, ita ut *febrem continuam* fore judicasses, donec tandem transactis aliquot paroxysmis in *tertianam ordinariam* degeneravit, quod utplurimum circa septimum diem contigit. Adhibui *V. S. diaphoretica*, *præcipitantia*, quamprimum vero notavi *tertianas*, aut *tertianas duplices*, exhibui statim *chinnata cum arcan. dupl.* optimo cum successu. *Septembri* continuarunt *febres tertianæ*, sexto paroxysmo solutæ, ubi optime profuerunt *chinnata &c.* De his febribus erraticis vid. M. N. C. *Dec. III. ann. VI. p. m. 177. app. nec non H. M. V. p. 300.* Inter alia notavi, *animi affectus* quid possint. Officialis quidam incidit in ejusmodi *febres*, præcessit horror, secuti sunt calores, qui in IV. durarunt diem continui cum anxietatibus præcordiorum, aut pectoris compressione, ut sæpe in lecto erectus sedere debuerit, cum capitis dolore, siti, deliriis &c. Adhibita *Venasectione in brachio & pede* quinta die remisit calor, qui tandem undecima intermisit, ut jam extra periculum judicatus fuerit. Quid fit, accepto tristi & ingrato nuncio derepente incidit in *somnum profundum*, & quasi in ecstasin, ut exinde expergefieri non potuerit, tandem applicatis *clysteriis*, nec non *Vesicatoriis* intra XV. horas ad se rediit, omnium rerum inscius, vix loqui valens præ nimiis debilitatibus, ast eodem die relabitur in priorem *somnum profundum*, sicque elapsis vix XII. horis, accedentibus *convulsionibus*, *sine febre comatosus* fatis cessit. Pari ratione nobilis matrona, quinquagenaria, temperamenti seroso-biliosi, habitus

carno-

Digitized by Google

ægroti, hoc quaſi indice ad medicinæ exhibendæ commentarios ablegantur. Sed hæc ulterius exſequi non eſt noſtri inſtituti, quibus libelli elegantis & curioſi faciem lectori benevolo ſiſtere in animum fuit, cui fini ſatis nos feciſſe exiſtimamus.

De quibusdam rarioribus Indiæ utriusque Exoticis, ac præcipue, de Terra Sinica Bezoardica Tanzuè dicta:

Ad Excellentiſſimum

LUCAM SCHROECKIUM,

Cæſareæ Leopoldino-Carolinæ Naturæ Curioſorum Academiæ digniſſimum Præſidem,

EPISTOLÆ DUÆ.

Doctoris Michaelis Schendo R. C. Eq. Van der Beck, Militarium Noſocomiorum, nunc Ruſſici Imperii Exercituum Medici, Academ. Nat. Curioſ. Collegæ dicti *Critodemi.*

Epiſtola Prima.

QUo primo tempore, Præſes Ampliſſime, in Illuſtrem Cæſareæ Leopoldino-Carolinæ Academiæ Ordinem cooptati, ſortiti provinciam hanc ſumus ut abdita naturæ juxta Inſtitutum ſcrutari partitis inter nos ſtudiis juberemur, eo nervos omnes dirigendos duximus, omnique diligentia ac induſtria enitendum ne homini prorſus inutili hic honos habitus eſſe videretur. Quo nomine non Tibi otioſas obſervationum compilationes ex multiplici praxi mea in variis disparatisque climatibus hauſtas, aut ex vaga quadam experientia depromptas deberi cognoveram, ſed à tali quem aſſidua peregrinatione naturæ codicem pervolventem noſti quid ulterius optari, quod locupletiſſimum naturæ gazophylacium perſcrutantibus minime indignum cenſeri poſſit. Hinc cum plerique Syſtematici omnia cum principiis Carteſii figurarum fato metientes revocata ex orco Democritea Philoſophia, jam nata parturiant & refoſſa ex veterum ſcriptorum quisquiliis recudendo phantaſmata crambem ab aliis coctam ſæpius recoquentes in epulas literarias protrudant; inter tot neotericarum opinionum & ſcripturientium divortia de ulteriori remediorum indagatione potius ſollliciti,

filiam, quæ *lac sugere ex papilla non potuit*, sed id per nares summa cum molestia & anxietate reddere debuit. Examinatis faucibus, *columella & tonsillæ cum postica parte palati* abfuerunt, unde lac, quod deglutire non potuit, per nares resultavit. Non diu superstes fuit, tertio enim a nativitate die, accedentibus *motib. convulsivis* fatis cessit. In causas inquisituri, quare natura in formando corpore a recta formatione & scopo deflexit, harumque partium deficientium oblita fuit, sciant, *Illustrissimam matrem libenter & quidem attente ac considerate sæpe in distractos canum & felium rictus ludendo inspexisse*, adeoque horum structuram fortiter sibi impressisse. Interim *Wedelianum porisma*, uvulam nempe ad deglutitionem eximie facere, manet verissimum. Parallela aliquo modo hisce exempla, si cui volupe fuerit legere, adeat *Observationes Wedelii recensitas in M. A. N. C.* legat *Dec. II. Observ. 5. ann. 5. M. A. N. C. p. 12.* nec non *Salmuth. observ. med. 6. cent. 3. pag. 115.* ubi similes reperiuntur casus. *Febres erraticæ* adhucdum *Octobri* continuarunt; calores autem non adeo fuere intensi, interim observavi *hemitritæos*, ubi *febris una die bis venit, & altera semel.* ViceColonellus quidam ex *febre colica biliosa* cum *vomitu* correptus incidit in *delirai*, ex his in *convulsiones epilepticas*, qui tamen evasit. Sic alius quidam Vir laboravit *febre continua* cum *maximis debilitatibus*, *capitis dolore*, corrosione & *torminibus ventris*, sexta supervenit *fluxus alvi*, septima *icterus*; qui occupavit totum habitum corporis, cum *dejectionibus albis*, *urina saturatiori*, *nigricante*, *oleaginosa*, *proclivitate in somnum*, & solvit calores. Ab initio dedi *diaphoretica* cum *confortantibus* mixta, caloribus vero jam abactis *spec. diacurcum. cum pulv. rhabarb. tartar. vitriolat. sal. cichor. trochisc. de eupator &c.* *Novembri* inceperunt grassari *morbilli* utplurimum *benigni*. *Tusses ferinæ* atque *catarrhi* fuerunt frequentissimi. Mense *Decembri* continuarunt adhuc *morbilli*, qui tamen sub finem anni maximam induerunt *malignitatem*, fuerunt valde *parvi cum maximis catarrhis*, *fuerint &c.* Quidam correptus ex *febre maligna cum diarrhœa, vomitibus*, *singultu continuo*, tandem adhibitis *V. S. stypticis*, *castorinis*, nec non *opiatis*, quæ pro dosi *ad gr. iß.* præscripsi, nona die convaluit præter omnium expectationem.

Con-

ſed quandam potius Hypecaquanæ ſpeciem referre videatur. Ipſum enim Chinæ Chinæ Corticem, Gentianæ Indicæ pariter nomine, circa ann. 1649. è regione Quitenſi in Heſperiam translatum Febrifugum, primùm innotuiſſe quem latet? Tantæ verò & tam penetrantis, aromaticæ, tamen neutiquam ingratæ amaritudinis deprehenditur, ut Europæa Gentiana, Centaurium aut Colocynthis, aliaque amariſſima cum hac collata ſimplicia inſipida & inertia vocari mereantur. Itaque adverſus omnium Febrium malè moratarum indolem, quibus & hodie Cœmeteria ſaginari compertum eſt, Tertianas & Quartanas præcipue ex Bile, Pancreatico ſucco, Inteſtinali Lympha aliisque Gaſtricis Liquidis, peregrinis ſalium in inteſtinis hoſpitantium ſaporibus, inquinatis ſua incrementa capeſſentes vix tutius certiusque hac radice Anti-Pyreticum in univerſa rerum natura reperiri pronuntiare non hæſitamus. Siquidem vel unicus hujuſce radicis ſcrupulus ad febrilia fermenta è viſceribus excutienda plus efficit, quam repetitæ didrachmales nauſeoſæ Chinæ Chinæ Doſes pro febrium radice tollenda unquam præſtiterint. Quinimo plurimos ex ſola iſtius novæ Gentianæ Indicæ maſticatione & ſalivæ tantummodo deglutitione tamquam incantamento reſtitutos vidimus, ut hanc radicem in Chronicis omnibus, qui Medici patientiam fatigant, maximis laudatam effectuum exemplis, Exoticis omnibus ex Vegetabilium familia, noſtro calculo præferendam duxerimus. Quamobrem etiam ſpecificas hujuſce vires in inſigni quodam Amaro Balſamico & ſubtiliſſimo Alkalico conſtitutas in Elixir concentratas, datis illico ad Clariſſimum Noſtrum Koleſerium Virum Polymatheſtaton conſummatæque eruditionis Medicum literis ſignificavimus, rati medicamentum quod re vera ſuperaret & longo ſtadio poſt ſe omnia alia amara relinqueret, in reatu jecinoris, Spleneticis, Nephriticis, Hyſtericis, Arthriticis, Scorbuticis, Literatis, ſaluberrimi dubio procul uſus futurum. Quanti enim, ex quo ſacris iſtis interſum, ſemper Amara fecerim, probatum eſt omnibus qui Medica noſtra conſuetudine aliquando uſi, Amarorum Patronum me vocare non ſunt veriti.

Sanè in Chronicis, quorum contumacia vulgarium auxiliarum vim ſuperbe ſatis eludit, infimi præcipue ventris morbis, Amara cæteris omnibus palmam reddere dubiam indubium eſt. Hinc vel ab ipſis Medicinæ Incunabulis quæ paucarum herbarum Scientia nuncupabatur, Antidotus *Hiera Picra*, *Sacra Amara* & *Aſylum Languentium* vocata, quo ſemper apud Medentes pretio Amara extiterint, continuata experimentorum ſerie abbunde teſtari poſſet. Qui morbos ex primis viis tamquam ex Pandoræ pyxide in totam œconomiam animalem diſſeminari credunt Sinenſes, Daykium æque ac Hippocrates ab Europæis æſtimatur, ſequen-

P

magis parte cruciarunt, atque modo sursum, modo deorsum iverunt, in primis vero *regionem umbilici usque ad scrobiculum cordis* occuparunt, tanta sævitie, ut existimaverit se veru ignito perfodi, urserunt *vomitus*, *anxietates summa*, adfuit *omnimoda excrementorum & flatuum retentio*; ordinavimus frequentes *enematum injectiones*, nec non *aquam laxativam*, quam prima vice rejecit, altera vero retinuit, irrito tamen conatu omnia. Secunda enim die fluxerunt *menses coloris nigerrimi*, accessit paulo post *singultus*, mox *totalis fere* tum *pulsus*, tum *caloris extinctio*, salvis sensibus motuque membrorum illæso, quam refrigerationem non percepit, quin potius de intensissimis caloribus internis, quasi candenti ferro intus adusta fuisset, conquesta, manibus glaciei instar rigidissimis subinde loca petiit frigidiora, eademque die, i. e. secunda *Martii* vesperi mentis tamen compos, velociter, sed feliciter humanis rebus erepta est. Succi hic intestinales, in primis biliosi, acres inter plexus nerveos mesentericos, nec non fibras intestinales hærentes, atque in illarum anfractibus conclusi, acrimonia sua tormina & cruciatus excitarunt terribiles, atque in fundum Ventriculi penetrantes Ventriculum ad vomitus & singultum stimularunt, arsenicalem autem naturam mox induentes intestina instar mineralis veneni assumti corroserunt, dilacerarunt, atque in ea more perforantis terebellæ, aut spinæ infixæ, se infixerunt, inflammationem conciliarunt, & stagnante in capillaribus sanguine, acrimonia sua corrosiva in momento fere intestina sphacelarunt, quasi in ferventissimam aquam immersa fuissent. Similes casus vid. apud *Joh. Sophron. Kozack de sale*, *cap. 6. sect. 15. pag. 260. Dominic. Panarolum Observ. Med. 50. Pentecost. 4. p. m. 139. Segerum observ. 82. dec. I. ann. III. M. A. N. C.* Mense *Junio* morbos nullos observavi, exceptis *febribus tertianis*, nec non casu infelici cujusdam Domini, *febre continua* laborantis, quam die IX. exceperunt *terribiles convulsiones epilepticæ*, inde secuta *deliria &c.* *Calores* intermiserunt, *deliria* vera remanserunt. Sub initium quartæ septimanæ observavi novos *calores* ex *scorbuto* ortos, cum *maculis scorbuticis purpureis*, *vigiliis continuis*, *deliriis*, nec non *copiosa sanguinis per inferiora* partim grumosi, partim floridi ad tres medias *ejectione*, inde summa virium prostratio, & cum fine quintæ septimanæ mors. *Julius* hujus anni fuit valde ventosus, quandoque præter morem austerus, frigidus, sine pluviis fere. Totus *Augustus* erat valde calidus, exceptis sub finem aliquot diebus, qui fuerunt ventosi, frigidi. Frigus quoque observabatur per totum *Septembrem*, qui

ſibi ea vindicet & adſcribat: tantumque aberat, vt aliorum inuenta ſibi arrogaret, vt potius iam valde ſenex ingenue fateretur, ſi quid etiam a iunioribus accepiſſet. Superiores ingenuo & liberali obſequio ita colebat, vt nec adulando, vel intempeſtiue obtemperando, aut tacendo, ſalutem ipſorum peſſumdaret. Si res poſtularet, ad omnes itinerum vigiliarumque moleſtias promte accedebat, easdemque conſtanter tolerabat. Nihil ſanctius & attentius obſeruauit tempore, cuius tam erat auarus diſpenſator, vt vel horulam ſibi elabi, quam non optime collocare liceret, impenſe doleret. Prælectiones ſumma fide & alacritate, ſtatis horis, inſtituebat: ſique inuito ſurreptæ fuiſſent aliquæ, alias commode ſurrogando damnum reſarcire ſolebat. Abſentibus amicis, per litteras ſecum colloquentibus, facilem ſeſe præbebat, omninoque gaudebat commercio hoc litterario cum viris eruditionis laude conſpicuis: quorum aliquos ſuperius indicandi occaſionem habui, quibus nunc aliorum, qui inter multos frequentius occurrunt, nomina, vt ſe forte oculis per litteras excurrentibus ingerunt, ſubnectam. Offerunt autem ſe ADOLPHVS VISCHERVS, ELIAS RVDOLPHVS CAMERARIVS, IOHANNES BOHNIVS, IO. IAC. VVEPFERVS, EBERHARDVS GOCKELIVS, LVCAS TOZZIVS, IO. CONRADVS BRVNNERVS, ROSINVS LENTILIVS, FRIDERICVS HOFFMANNVS, IO. GEORGIVS VOLCKAMMERVS, IO. ADOLPHVS VVEDELIVS, W. ZAPFIVS: quos ex magno numero paucos indicaſſe ſufficiat. Atque hi omnes de grauiſſimis rebus vel quærunt, vel quæſiti reſpondent. Si numerare vellem principes Perſonas, quarum aliquæ ad Regium faſtigium euectæ ſunt, quæ per litteras cum beato Viro egerunt, aut Illuſtriſſimorum Comitum & Comitiſſarum epiſtolas recenſere, quæ magno numero adſunt, vereor vt oſtentationi magis quam veræ vtili-

hanc jugulavit. Rimatus causas procatarcticas epidemialis hujus febris, aëris anomaliæ & intemperiei, nec non largiori potui propter calorem externum vix tolerandum eam adscribendam duxi. *Augustus* enim, qui fuit calidissimus, poris nimium apertis corpora sudore copioso manare fecit, inde serum absumptum, aut subtractis partibus tenuioribus biliosæ particulæ auctæ, atque hoc modo acrimonia biliosa, fermentifica, irritativa enata, quæ licet a largiori potu dilui, & serum refundi videretur. Ventriculi tamen & intestinorum tonum labefactavit, & ad excernendum ἄνω καὶ κάτω plus justo contenta citavit. Ututnon negandum, *febres has epidemicas* ex miasmate, aëris sobole, simul aliquid participasse. Non fuerunt *contagiosa*, imo si rite tractabantur, nulli funestæ, ex incuria tamen & negligentia, aut medicastrorum præpostera & perversa cura ac imperitia accedente *cachexia & hydrope*, multis exitiosæ. Et hæc ratio est, quod in aliquibus locis Hungariæ ex defectu medicorum & medicamentorum, aut perversa, aut neglecta cura hæ febres *malignitatem pestiferam* assumserint, in primis si ex miasmate, aëris sobole, aliquid participarunt. *Febres petechiales*, quæ tamen autumno præcipiti quotannis sunt frequentissimæ, hoc anno vix observavi, & si vidi, fuerunt *benignæ*. *Diarrhœa atque dysenteria* eodem tempore frequentes quoque fuerunt. Infantes, quos corripiebant, si superarunt *nonum diem*, evaserunt.

Biga

guſtui ſe offerat. Hinc amaras aquas quæ in Codice Sacro Prævaricatoribus cauſa mortis extiterant, efficaciſſima nobis ſalutis media ſuppeditaſſe non reticebimus, ut exinde in amaris ſacram ſalutis anchoram ſtatueremus experti.

Proxime ſequuntur Placentæ quædam Japonicæ ***Catacambra*** vocatæ, magnitudine & craſſitie unius *Joachimici*, barbaris characteribus inſignitæ. coloris ex cinereo flaveſcentis, ſapore ***catechù*** ſeu Terram Japonicam perperam officinis dictam æmulantes, attamen valde gratiori, utpote non adeo auſtero-vitriolicam & adſtrictiori nauſeoſa dulcedine guſtus organa afficiente; imo me Indice ad dulciuſculum decantatæ Anti-Phthyſicæ *Garmanni* Tincturæ, in via ſicca ex Saturni ſaccharo & Martis Vitriolo per calcinationem & reverberium paratæ ſaporem aliquatenus accedentes, & ſane præparatione illa ex Terra ***Catechù*** & Glycirrhizæ ſucco inſtar Muſcerdæ ſub ***Cacciù*** nomine apud ſeplaſiarios proſtante longe ad palatum præſtantiores. Sunt qui eam pro quodam ſubtiliori ***Catechù*** cremore ſeu melius Magiſterio venditant. Frequentibus vero diverſorum menſtruorum ſolutionibus edoctus aſſerere nequaquam vereor, aliqua equidem ſimplicia compoſitum illud ***catechù*** conſtituentia in harum quoque placentularum compoſitione neutiquam deſiderari, exulante veruntamen Terra illa Vitriolico-Martialis proſapiæ quæ ***Catechù*** baſis audit, quæque arenoſa ſub ipſo maſticationis actu ſtridens in omnibus ferme Menſtruis aquoſis, ſpirituoſis, oleoſis, quibus alias ***Catechù*** potiori ex parte parari ſolet, inſolubilis ſubſidet. Neque enim quis amplius in Exoticorum hiſtoria vel leviter tinctus, dubitare audet, ***Catechù*** mixturam compoſitam eſſe ex Terra quadam Japonica ***Arecka*** (qua Indi perdite delectantur,) ſucco inebriata, cum pulverum Vegetabilium miſcella, præcipue vero decantati ſeminis ***Banghe***, cujus intuitu non ſolum Anodynam vim obtinet ſed & Venerem ſtimulantibus accenſetur. Quantæ vero extiterit efficaciæ hæc Japonica Fæcula, nomine ***Catacambra*** pharmacevticis Gazophylaciis nuper accedens, in Tuſſibus inveteratis, aliiſque acrioribus ex vitio Lymphæ defluxionibus Tracheam & pulmonales Veſiculas vellicando irritantibus, nunquam ſatis enunciare valeo. Quinimo ad cruentum ſputum, aliasque ex impetuoſa ſanguinis expanſione hæmorrhagicas regurgitationes compeſcendas non ſolum eandem cum fructu præſcripſi, aſt & inſuper aſſeverare poſſum, quod Hæmoptoicis pluribus Scrupulo uno ***Catacambra*** per vices exibito, efficacius quam cum Nitri Vncia ſubvenerim, ut orgaſmo ſanguinis coërcito non modo citiſſime ſed etiam conſtantiſſime eruptio atque fluxus intermiſerit.

Digitized by Google

Neque prorſus indigna videtur curioſorum indagine Radix Indica *Saja*, quæ in pollinem redacta, fervidaque aqua in pultem commixta, atque unguibus, digitis, faciei, capillis applicata, colore elegantiſſimo ex puniceo-flaveſcente eosdem conſtanter inficit nullo dein Lixivio diluendos. Hac radice Americanæ Fœminæ apud quas majus exiſtimationis pretium flavedo quam albedo apud Europæas venuſtulas obtinet, loco fuci abutuntur, ad faciem & capillos barbarice mangonizandos; haud aliter ac Perſicæ & Byzantinæ Neo-Nuptæ ad conciliandam (phantaſiæ vitio,) manibus elegantiam, ungues pulvere *Alkanna* ſeu *Kna* tingere more gentis conſueverunt. Cum vero *Curcuma* radix tam intenſa flavedine nequaquam ſuperbientis, tamen ad icterum a gravioribus practicis haud inutiliter commendetur; Radicem *Saja* ſaporis alias inſipidi, potiori jure ictericæ mulieri exhibere non dubitavi, a cujus repertis doſibus, non ſolum urinas inſtar croci tinctas, ſed & easdem potentius quam a Rhabarbaro provocatas cum plena ægrotantis reſtitutione vidiſſe contigit.

Accedunt Cortices *Jubaba* ſubtiliſſima, tutiſſima tamen virtute Narcotica commendabiles, & quorum vel ſimplex ſuffumigium inebriare compertum habeo; unde & præcipuum apud Indos audiunt Paregoricum; iisdemque felicius quam *Chaquirilla* in praxi me uſum obſervationum farragine probare valerem. Cum enim optima quæque ſiniſtra utendi ratione pernicioſa ſæpius evadant, adeo infamis Opiatorum fama, ut plurimis vel audito ſaltem pharmaci Opiati nomine quaſi perterrefactis, ad alia divertere quibus patienti immorigero mos geratur, conditio ſeculi exigat.

Nota ſunt Radicis *Hypocaquana* fata, utpote remediis paulo activioribus & manifeſtius operantibus, ſive ut vulgo loquuntur generoſioribus communia, ut cum ad nocendum æque ac ad juvandum apta ſint, a quibusdam Hyperbolicis efferantur laudibus, ab aliis vero ex artis Medicæ finibus ſupercilio cenſorio penitus proſcribantur. Speciem veruntamen ejusdem Radicis *Cipo de Cameras* Hiſpanis dictæ, ſiſtimus, *Sanguinea* a colore quo inter reliquas ſpecies diſtinguitur rubro vocatæ; majoris equidem apud Indos pretii ac vulgaris Cinerea, pro cujus libris circiter duabus, ſanguineæ binas uncias vix facile obtinueris. Hujus pro doſi ſcrupulus mitioris atque leviſſimi effectus Emetici, ventriculum ſarcina impura gravatum lenius exonerat, ut vel omnibus correctioribus Emeticis præparationibus quæ caſtra Chymica certatim ſuppeditare ambiunt, tuto carere poſſimus.

De *Pareira Brava* verba facere ſuperſedebo, quæ licet in Braſilia remedium Vniverſale audiat, & in morbis omnibus qui Diuretico-Diaphoreticis exonerationibus obſequuntur promiſcue uſurpetur, eaque propter

17. De Neruis, Resp. *Io. Pauero*, Vratislauiense. 1692.
18. De Aëre morbifico, R. *Christoph. Erasmo Gockelio*, Vlmense, 1694.
19. De Omento, Resp. *Io. Vierzigmanno*, 1695.
20. De fluidorum catholicorum foetus motu, Resp. *Carolo Rayger*, Poson. Hung. 1695.
21. De Diluuio Microcosmi peculiari, siue Hydrocephalo, Resp. *Melchiore Cunrado Cramer*, Onold. Franc. 1695.
22. De Secretione animali, R. *Erhardo Huber*, Dissenhof. Helu. 1695.
23. De Pancreate, Resp. *Io. Sam. Römbild*, Coburg. Fr. 1706.
24. De Ptarmographia, R. *Ioseph. Iac. Hämpel*, Pilsna-Bohemo, 1711.
25. Sciagraphia methodi medendi, primis designata lineis, Resp. *Christoph. Iac. Trevv*, Lauffa-Norico, d. 2. Dec. 1713.

* *

Quamplurimas elegantissimas obseruationes, argumenti anatomici, chemici vel practici, Academiæ Nostræ Ephemeridibus insertas, hic ordine recensere supersedeo, vt tempori chartæque parcam. Vltimum etiam ante hunc illarum Ephemeridum tomum, qui *Actorum physico-medicorum Acad. Cæs. N. C. volumen primum* inscribitur, a Nostro, tamquam Directore, procuratum fuisse iam supra monuimus.

* *

Nondum edita, elaborata tamen scripta, beatus Autor reliquit sequentia:

Annotationes breues, cum selectiorum remediorum apparatu, ad *monita medica* IO. IAC. VVALDSCHMIDII.

Sciagraphiam Institutionum Medicarum, per quæstiones ac responsiones designatam.

PAVLI BARBETTE *Chirurgiam*, notis & remediis dilucidatam.

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICVS RERVM NOTATV DIGNIORVM,

vbi aſteriſcus numero adiectus ad appendicem remittit.

Abortus ex alui obſtructione neglecta 374
Abortum præcauens 436
Abſceſſus meſenterii lienteriæ cauſa 242
— ſaccatus in pleura 46
Abſorbentium abuſus 316
Aciculæ deglutitæ, 13. per veſicam redduntur 14
Acidularum Deinacenſium abuſus 372
— vſus in ſpaſmis noxius 132
Aëris iniuriæ ad ſpaſticos motus diſpoſitis conſpicue nocent 192
Alaudarum eſus an innoxius 278
Aloe Americana ſemine propagata 408
Alui fluxus colliquatiuus 40
— — paroxyſmum febrilem orditur 313
— ſegnities 436
— ſolutio in variolis 418
Aluus neglecta abortus cauſa 374
Amauroſis V. Snem nimiam ſubſequitur 108
— ſubitanea poſt vomitum cruentum 122
Ambuſtio a puluere pyrio 436
Anatome anaſarca olim correpti 38
— apoplectici ſenis 243
— arſenico necati 361
— αὐτόχειρος 170
— cephalæa laborantis αὐτόχειρος 84
— exomphalo demortui 415
— fœtus monſtroſi 283
— fracturam ſpinæ paſſi 120
— hominis pinguis 19
— — ſclopeti lardo & cannabi infarcti ictu enecati 424
— hydropici 48. 89
— hydropicæ ex ouario 187
— hydropicæ 462
— orthopnoici 47
— partus monſtroſi 43
— pueri atrophici 164
Androgynos 397
Angina ſtipata 173
Anginæ remedium 437
Anima rhabarbari 440
Anthelmintici externi effectus. 6
Annulus innoxie deglutitus 373
Aortæ oſſeſcentia 243

Apho-

Aphonia a catarrho 168
— a vermibus 145
Aphoniæ remedium 437
Apoplexiæ præseruatiuum 438
Apostema panis melliti esu curatum 431
Aqua calcis viuæ 16
— fontis Schönholzersvveilensis *64
— vulneraria 255
Arsenici noxæ 361. seorsim capillis inspersi 23
Artemisia ambustis confert 436
Arteriola sponte resoluitur 349
Arthritis fixa ex vnguento mercuriali 100
— maxillæ inferioris 367
Arthritidi vagæ superuenientia exanthemata 185
Astaci chela tribus apicibus prædita 285
Astaco fluuiatili quomodo somnus inducatur 192
Asthma spasticum periodicum 189
Astroitæ quid? 83
Auis Indica tribus pedibus 200
Aurora borealis *51
Balsamus vitæ Augustanor. 132
Belladonnæ radix 274
Bregmatis os exesum 225
Cachexia cum carie 240
— icteritia a martialibus 103
Cæcitas a capitis contusione 172
Cæcitas ex calculo 196
— a drastico vomitorio 109
Calcis viuæ vapor sternutare facit 195
Calculi fellei 376
— remedium 438
— vesicæ dignotio difficilis 138
Calculus renal. cæcitatis causa 196
— per anum reiectus 286
— absque nephritide præuia *51
Callus in pene 402
Calor nimius purpuram retropellit 87
Cancer ex tumore pendulo male tractato 98
Cani clauus per caput transadigitur 257
Canis variolosus ex contagio 426
Capitis tumor a carne fungosa 225
Caput obstipum cum carie 219
221
Cardialgia V. Sne curata 368
Cardialgiæ euporiston 439
Caries cranii carnem fungosam emittit. 225. sterni, claui- culæ, brachii, manus, genu 240
Caries ossis in Ischiadico 208
— — occipitis 219
— vertebrarum colli 219
Carnifex medicaster strages edit 98. 102. 105. 107. 109
Carnium sapor stercoreus 426

tum habeo, quam ipſam teneriorem *Banilliarum* ſiliquarum medullam ſaccharo in tripla, quadrupla, & ſi mavis decupla, pro minorum gentium Diis, portione comixtam, tritam diutius, accurateque levigatam, ad Cocolatæ fragrantiam in ipſo hauſtu extemporanee exaltandam, excogitatam; atque adeo ſpeciem quamdam elæoſacchari *Banilliæ* haud inelegantem exiſtere; ut ſi quis Aquæ Cinamomi melioris notæ hauſtulum, amicorum alicui porrecturus, ad majores palati delicias, Cinamomi inſuper elæo-Saccharum protinus immiſceret. Facile vero exinde argui poterit quam pretioſus exiſtere debeat *Vacaka* pulvis, cum ad parvam ejusdem elaborandam portionem multa requiratur *Banillarum* copia, ex quibus dein emedullaris, ſubſtantia nempe illa molliori nigreſcente inſtar ſeminum Ficuum in ipſis melioris notæ ac maturitatis ſiliquis, parce tamen reperibili, detracta, ſiliquarum vero Cannabino - filamentoſis corticibus, qui ex majori parte ſiliquam ipſam conſtituunt, tamquam effœtis evanidisque prorſus abjectis, materia ſaccharo imprægnando ſufficiens ſuppeditetur. Hic vero callidus Hiberus opus itidem ſuum compendioſe expediebat, Cortices hoſce Mexicanos in pollinem ſubtiliſſimum redactos, cumque ſufficiente ſacchari Virginei pinguioris, necdumque uti ajunt *refinati* portione probe ſubactos in conſuetos Magnatum uſus reſervando.

Se quoque haud parum commendant *Cortices Coſti Aromatici*, colore Cinamomi ſaturiore, facie vero externa & craſſitie inſtar *Corticum Culilaban* aut *Coſti Albi*, iisdem attamen longe pretioſiores, quod reliquorum omnium Aromatum in ſe fragrantiam concentratam contineant, unde et Tincturam ſive Eſſentiam per Alkalica ſpirituoſa adortus ſum, quæ ſe adeo grato aromatico guſtu & odore diſtinguit, & ex ſimultanea cæterorum aromatum miſcella juxta elegantiores Diſpenſatoriorum formulas, aromaticæ variæ exinde reſultantes Tincturæ, eidem æquiparari nullatenus mereantur.

Non hic veruntamen ſerpentarium attingam horrendi nominis lapidem *Pedra de Cobras de Cabello* Luſitanis dictum, cujus miracula patronis ipſis obmuteſcentibus, Patribus ſcilicet Societatis, elapſo ſeculo pro maximo certoque adverſus Venena Antidoto, agyrtico præconio fruſtra venditare conantibus, eoque intuitu a Kirchero Pliniana fide mercante, *Venenorum Magnes* in ſuo Regno Naturæ Magnetico vocati, nunquam ſatis laudandus *Redius* Florentini Ducis experimentis celeberrimus ſæpius exploſit, inque ipſis ut ajunt cunis ſufflaminavit. Cum eundem quid Artificiale exiſtere plurimi nuper detexerint, haud improbabiliter ſcilicet ſtatuentes conſtare ex partibus ſpongioſioribus cervinorum aut Vitulinorum ſemiuſtorum Oſſium, ac data ad fallendos incautos opera ita ſubdole

ſemi-

Dentes in sexagenaria renati 21
Diabeticum quid a martialibus 104
Diarrhœa a sudore suppresso 430
— cruenta a vermibus 145
Diemerbrœcki de dentibus opinio refutata 262
Docimasia aquarum Badensium *42
Dorrhöse 352
Drastica ad conuulsiones disponunt 105

Ebrietas a clystere vinoso 178
Embryo 6. septimanarum integris artubus 326
Emmenagogum noxium 28
Emplastrorum incaute adhibitorum noxæ 107
Empyema 242
Empyus abscessu sponte orto sanatus 45
Enteroscheocele fortuito casu sanata 62
Entrochi quid? 83
Epiglottis indurata deglutitionis difficilis causa 194
Epilepsia visa epileptica 302
Epilepsiæ remedium 442
Euporistorum sylloge 435. seqq.
Exanthemata arthritidi vagæ superuenientia 185
Excoriationis euporiston 443
Exostosis cranii 222
Extractio vera Solis 404
Extractum Scyllæ 135

Fabariæ radix 447
Fames canina post hydrophobiam 458
Febris cacatoria 314
— continuæ euporistum 443
— tertiana annuatim recurrens 386
— — clystere vinoso sedata 178
Femina 46. annorum, diu non menstruata, parit 52
Femoris ossis luxatio 292. eius capituli plenarius defectus ibid. 232
Flatulentia prolapsum vteri inducit 152
Flatulentiæ remedia 154
— euporiston 447
Fœtus, an per os nutriatur 211. sqq.
— bicorporeus 217
— & secundinarum in cauitatem abdominis exclusio 112
Fracturæ spinæ dorsi effectus morbosi 117
Frigus nasi virium defectum prænuncians 261
Fulmen Mellingense *60
Funiculus vmbilicalis prope abdomen impune abruptus 115

rem esse *in se Essentiam*, quam spirituum creatorum aliorum, corporis expertium vel impotentium, conjiciam: siquidem nec Corpus ipsum, nec quodcunque, vi corporis, in animam redundare potest, ejusdem aliquid infert Essentiæ vel detrahit; adeoque *extra voluntatis Destinationisque Divinæ* normam atque ordinem, vix dari posse puto causam, quæ in utroque spiritu magnam Essentiæ diversitatem sufficienter demonstret. Sed hæc obiter.

§. 11.

Dixi paulo ante, *causam hominis*, ita, uti est, creati, respicere non minima sui parte *Corpus ipsum:* non quasi hinc Corpus primaria & nobilissima hominis pars haberi mereatur, qua dignitate omnino, præ Corpore gaudet Anima, jure tum *operationis essentialis*, tum *æstimationis & promissionis divinæ*, nobilitatem Corporis longissime post se relinquens. Sed dum Anima per se, etiam sine corpore, existere, Deique amore, summaque sui felicitate perfecte frui posse, Christiana fide recte credatur; simul verò eadem in hoc mundo, ad certum aliquem Finem, corpori alligata statuenda sit; proinde hujus suæ combinationis necessitatem & causam, *non ex se*, dum per se subsistere potest, sed sane *ex ipso Corpore*, quod adesse sane conveniens erat, ubi Homo creari debebat, habere probabile existit. Et ut clarius eloquar, quod sentio, nil frivole ad quæstionem illam respondisse me persuadeor, si dixero, *factum ita esse Hominem, quia creatus fuit universus hic mundus corporeus.* Quid ita, dicis? sic habe:

§. 12.

Mundi hujus quaquaversum visibilis s. sensibilis, ementissima videtur esse conditio, *mutare & mutari*, h. e. per innumerabilia indesinenter Fientia, & per varias, sed concinnas, fientium rerum vicissitudines, adeoque *Temporis* successus longissimos, DEI actuantis principalissimi exhibere Actiones & Directiones, Potentiam & Amorem. Quatenus enim de DEI Creatoris, in mundi intelligibilis cujuscunque productione, *scopo* (citra profanæ opinionis crimen,) præsumere liberum est, fuisse illum *Bonitate* & *Amore* præcipuè *innotescere*, verisimillimum apparet. Is itaque, DEUS, ante rerum initia, cum esset non nisi solus, Ens unum & unicum, *cognosci*, a nemine poterat. Cum ergo liberè vellet ut cognoscatur, necesse erat, ut *crearet*, quibus innotescere possit. Cognosci verò non nisi ab *Intelligentibus* poterat; unde creare suscepit. Dum porro innotescere *Bonitatis & Amoris Effluxu* voluit DEUS, cognoscendum se exhibere sine dubio voluit, tum *quatenus in se est* bonus & amans, semper idem; tum *quatenus perenniter agit bene*, per

Digitized by Google

micas vel primoribus guſtarit labiis inficias iverit; ea Sinenſes neutiquam carere cenſendum. Artem enim Chymicam ab Ægyptiis per Arabes, Perſas atque Parthos occaſione commerciorum ad *Seres* antiquorum, moderna appellatione Chinenſes devolutam, qui paulo plus de antiquitatis Chymico-Metallicæ traditionibus narrat, facile evincent. Ego ſane Chinenſes Philochimicos, & Pyrotechniæ amantiſſimos probaturus illud omnino præmittendum duxi; quod conſtanti plurimorum qui in China extiterunt relatione, cum quibus crebros ſermones miſcere contigit, Transmutationis Metallorum viliorum in perfectiſſima per intimam originalis ſuæ labis depurationem ſtudioſiſſimi perhibentur, & vitam per heroicum aliquod remedium ſeu pharmaciæ ſublimioris ſubſidium ultra vulgatum terminum plurimi prorogaturi, ne videantur naturæ gazas negligere, in Chymico triplicis regni examine perquam ſedulo verſari.

Præter vero Metallicam Sophorum Tincturam perfectionem imperfectis conſtanter impertientem, cujus deſiderio tot capiuntur Jaſones, antiquiſſima Metallorum è gremio terræ Sinenſis orbis terrarum ditiſſimæ erutorum cultura, non ſolum in Metalloſcopia & Mineralium Docimaſtica nequaquam rudes, ſed & in Chymicis laboribus, absque quibus hæc ſacra nonniſi ſuperficialiter & mechanice tantum tractari poſſunt, ſatis expertos Sinenſes & Japones teſtatur, quos Chryſopluſio tantum inſiſtere ex itinerantium fide falſo olim acceperamus. Vſus equidem Medicus Talci apud curioſiores Europæ Chymicos nuper introductus & à Sinenſibus ad nos dimanans omnem ſuſpicandi anſam eripiet, ſi Talci pollinem & ſpecularis Lapidis, *Glacies Mariæ* ſive quædam aluminis plumoſi ſpecies, nuncupati, cum aut ſine nitro calcinatum in præcipitantes, abſorbentes & diaphoreticas directiones, per plures annorum centurias, à Sinenſibus uſitatum perpendamus. Ex *Badian* ſeu Aniſo Stellato *Zinghi* ab ipſis vocato, multique apud eos habito, tum ut illo ſemper Thée condiant, cum ut Radici *Nin-zing* anatica portione commixto ad roborandas vires utantur, Oleum per deſtillationem parare, vulgare eſt apud Sinenſes Pharmacopoeos. Ex quo dein, aut pro debilioribus, è ſeminibus tantum expreſſo, cum Sulphure è Nativa Cinnabari per forte lixivium vel per Mercurii deſtillationem ſegregato, aut Virgineo in Aureis Antimonii Mineris facile reperibili ſulphure Balſamum ſuum Polychreſtum jamdudum parare norunt, quo adverſus quoscumque pectoris morbos ſeptentrionali Sinarum regioni prorſus Endemios utuntur; quibus non tantum propter enormem hybernam aëris rigidioris inclementiam (licet non tamdiu ac in reliquis Borealibus Europæ partibus perdurabilem) ac Hypocauſtorum abuſum infeſtantur; ſed & ob molliorem ſoli cretacei conditionem, ſupinamque viarum publi-

Digitized by Google

Nebula morbifera 303
Nephritis purpuræ retrocedenti superueniens 87
Nidus vesparum 285
Nigellæ semen euporiston 448

Oculi ruptura 28. a drastico vomitorio 109
Oculorum vitium in infantem ex matre illatum 196
Odontalgia magica 454
Oleum formicarum æthereum 304
Ophthalmia visum hebetiorem emendat 109
Opii mirabilis efficacia 202
Opium adsuetis non adimendum 203
Orthopnoici anatome 47
Oryctographiæ Noricæ D. D. Baieri supplementa *91. seqq.
Os concretum in recens nato 210
Ouarii hydrops 186

Palpitationis cordis causa 17
Panaritii remedium 449
Pancreas corruptum in homine pingui 19
— scirrhosum 41
Pannus oculi curatus 180
Paralysis ab exarescentia medullæ spinalis 234
— a fractura spinæ dorsi 117
Paralysis linguæ a vermibus 369
Pareira braua in podagra vtilis 133
Parotides exulceratæ cum vomicis pulmonum & mesenterii 241
Partum facilitans 450
Penis callus 402
Pericardium cartilagineum & cordi coalitum 48
— sanguine extrauasato plenum 242
Phimosis noua methodo curata 110
Phthiriasis insolita 396
Pili & insectum peculiare cerasi 270
Pinguis vir, corruptis præcipuis visceribus 20
Plantæ rariores Vogtlandiæ 390
Podagra retrocedens 133
Podagram soluens scabies 370
Polyposæ sanguinis concretiones 123
Polypus cordis 170
— magnus mortis causa 198
Prolapsus vteri a flatulentia 152
Ptyalismus grauidarum 457
Pueri insolita magnitudo 90
Pulmo crasso velamento tectus 20
Purgantium drasticorum noxæ 101. 102
— superadditio noxia 197
Purpura puerperarum 328. seqq.
Purpuræ malignæ ac variolarum complicatio 338

Purpu-

Digitized by Google

Purpuræ non rite decurrentis variæ ſucceſſiones 86
— ſuperueniunt parotides 87
Purpuram retrocedentem ſubſequens hæmorrhagia 87
Puſtula genæ variolarum vicaria 433

Quartana polyporum cordis mater 171

Rabies a pelle canis rabioſi 303
Raucedinis euporiſton 439
Renis ruptura lethalis 49
Rhachitis endemia 355
Rubigo ſanitati noxia 130

Sabina an emmenagoga 271
Sal ſympatheticus 256
Salacitas inſignis 425
Salia media ſine viſibili acido 318
Saliuatio inexſpectata & funeſta 167
Saliuationis effectus in ſcorbutico 34. 50
Saliuatione tollitur ſterilitas 314
Sambuci auerſatio 456
Sanguinis egreſſus inſoliti 348
Satyriaſis epileptica infantis 402
Scabies ſcorbutica, mercuriali vnguento tractata, in arthritidem abit 101
— podagram ſoluens 370
— vino Hungarico curata 406
Scarabæi albi eiecti 324
Schoben-Gifft 364
Scirrhus inteſtinorum 164
Sclopeti lardo & cannabi infarcti ictus lethalis 423
Scorbutica vlcera ſinuoſa 239
Scorbuticus iuuenis draſticis occiſus 96
Scorbutus endemius 356
Scyllæ extractum 135
Singultus remedium 450
Solani furioſi radix 274
Solis vera extractio 404
Spaſmus lumborum biennalis 131
Species pro tabaco ad raucedinem 439
Sphacelus vteri 328. ſeq.
Spirituoſorum potuum deſiderium exſtinguens 450
Sterilitas a male curata tertiana 321
— ab ulcere antiquo pedis ſaliuatione curata 314 ibid.
Sternum carioſum 50. 240
Sternutatio inſolens a vapore calcis viuæ 195
— crebrior ab ingluuie 432
Stranguriæ grauidarum pathologia 283
Strumarum euporiſton 450
Sudor colliquatiuus 40. inſolitus 194
— ſingularis variolis ſuperueniens 77
Suffocatio a mytulis 52

loris deflagratam pro pastillorum basi usurpare. Dum ab hoc Sinensis præparationis pulvere notum *Sale* Chryso-Bezoar nequaquam abludere cogitabam, qui loco Mercurii, Aurum & Martem in Aqua Regis solvendo, cum Oleo Tartari præcipitando, edulcorando, & cum sulphure ad deflagrationem tractando, pulverem obscurè rubentem in perplurimis morbis abigendis minime contemnendum obtineret: statui *Tanzùc* ad aram Vulcani Chymicam vocare, & difficulter alias destructibilem Auri Mercuriique præsentiam Metallicam iterum expiscari. Sed Nativam Cinnabarim Mineris Auri ditioribus admodum familiarem esse comitem, sicut etiam Antimonium raro omni Auro carere, quamdiu nempe in Minera existit, bene conscius, verebar antequam experimentum capesserem, Aurum si fortè aliquod in Catino Probatorio deprehenderem, Cinnabari an præsuppositæ Auri calcinati existentiæ tribuendum? Omnem verumtamen dubitationis nubem brevi Cineritium discutiebat, cum ultra spem post validioris ignis torturas ex unica *Tanzùc* uncia, unam Auri fulgurantis drachmam ante amicorum oculos sisteret. Itaque Chymicorum manus oculatas esse, ac credere quod vident cum Plauto edoctus, reperto Auro ad Mercurii separationem ulterius procedendum censui. Eapropter rectificationem Mercurii tentaturus, *Tanzùc* in pulverem redacti uncias duas fortissimo lixivio decoxi, & post tardam ejusdem dissolutionem, Mercurii ad vasis fundum secedentis tres ægrè drachmas obtinui; Sulphur in lixivio natans, ob acidi quod ad manus non erat inopiam copiosa aquæ Simplicis affusione præcipitavi, quod exsiccatum & catino dein Docimastico subjectum, Aurum itidem purissimum ad Scrupulos *circiter* quatuor relinquebat. Pauca Mercurii currentis portio, quæ per hoc experimentum redundabat, votis nostris minus satisfaciebat. Igitur superiori tentamini neutiquam acquiescens, Tres *Tanzùc* uncias cum Limatura Martis tractare decrevi, qua faciliori observata Methodo, Mercurii drachmas quinque completas faciliori marte elicere contigit. Quamobrem Mercurium Aurumque ex *Tanzùc* per ignem segregatum non esse Cinnabaris Nativæ sobolem evidenter edoctus; *Tanzùc* inter heroica remedia sollicitæ experientiæ ubique respondentia & expectationi satisfacientia, quæ scilicet Panacearum nomine veniunt Polychresta, suffragante constanti Orientalium Medicorum sententia præcipuum quoddam veluti esse Sinensium Chymicorum *Azoth* didici, cum & illud quoque ex Mercurio & Auro, licet curiosis magis quam solidioribus operationum ambagibus apud Europæos Chymiatros paretur. Nativam verò Cinnabarim in Sinensium *Tanzùc* existentem, tantopere à Paracelso commendatam sub nomine Electri Mineralis immaturi, ex quo *Lili Tincturam* extrahit,

quam

Digitized by Google

quam dein in Vinum Vitæ redactam Membrorum vocat Eſſentiam ac Ens Horizontis; ab Helmontio cæteriſque qui cum ipſo easdem tibias inflant multi æſtimatam, cum in ea particulæ Mercuriales à Sulphureis temperentur, quis ſpernet? Enim verò Diaphoretica notabiliter exaltare Cinnabarim, Ludovici, Hoffmanni, Poterii ſuffragio evinci poſſet, qui Mercurialibus, aut Diaphoreticis Antimonialibus Nativæ Cinnabaris additamentum unanimiter laudantes præſentiorem omnibus laborioſioribus Chymicorum Electris pulverem nanciſci poſſe ſpoponderunt. Hinc famoſæ ſuperiori ſeculi *Wildeganſii* Pilulæ ſub Panaceæ Solaris nomine, Auro Fulminante, Diaphoretico Stibio, & Bezoardico Minerali cum Nativa Cinnabari commixtis conſtabant.

Quod reliqua ſpectat *Tanzùc* conſtituentia Simplicia, Euphorbium & Gummi Guttæ in valde licet refracta Doſi, paſtillis hiſce immiſceri neutiquam reticendum. Tanti ſcilicet Sinenſes & Japones Medici ſternutationem faciunt, ut promiſcuus Ptarmicorum apud eosdem uſus verè abuſus dici mereatur. Quem in finem Magnatibus ex *Tanzùc* collo appenſo aliquid ex tempore abradere haud inſuetum, quod inſtar Nicotiani Pulveris, officioſitatis gratia mutuò ſibi ad excitandos ſpiritus obferre valeant. Neque inficias iverim *Tanzùc* inter Ptarmica potentiſſimum eſſe Sternutatorium, Euphorbium ipſumque planè Helleborum Album exſuperans; quæ quidem vis haud partibus Mercurialibus ſalino-reſinoſas exaltantibus, ut quidam amicorum alias haud ineruditus opinabatur, tribuenda, ſed Gelatinæ cuidam Sinicæ qua paſtilli firmiter coagmentantur, quæque ſuo glutine efficit, ut pulvis narium membranis pertinacius adhæreſcat, & diutius vellicando, ſalubrem ab ipſis reputatam ſternutationem ſæpius provocet. Licet etiam effectus hic Ptarmicus Lapidi Bezoardico Bovino prorſus non denegandus qui in fellea Bovis Cyſtide, apud Sinenſes remediorum amarorum haud poſtremos æſtimatores, raro reperibilis, *Tanzùc* compoſitionem ingreditur.

Agmen denique claudunt rariſſimus aromaticus *Cortex Tanzùc* cognominatus, à quo & agnomen paſtilli mutuaſſe videntur; & decantatiſſima radix *Gin-ſeng* Sinenſibus, Japonenſibus *Niſi* pro cujus uncia una ſex argenti pendere familiare apud Sinas eſt. Præcipuum Sinenſium Cordiale audit in debilibus & languidis ex diutino aut acuto morbo convaleſcentibus, ad priſtinum corporis florem recuperandum; cujus potum ceu potentiſſimum morborum ſtatorem ac vindicem non tam ſenibus in illa frigiditatis atque cruditatum neceſſitate quæ ultimæ ætati adveniunt, promiſcuè commendant, quàm Literatis ob continuas meditationes & ſpirituum animalium conſumptionem exhauſtis & effœtis ad vires longioribus vigiliis diſ-

r ſipatas

da sit *motu*, *mobiles* sint & hic partes instrumentales quæcunque necesse est. Cum Motus hic conservatorius vigere debeat in Corpore *humido-molli*, *Mechanismi* certè Indoles recidet quammaximè ad *Motum Fluidorum*, *æqualiter Corpus humectatorium*. Quo ipso simul cum ex universa illa Corporis massa aliqua semper ex mixtione *secedant*, imo secedere debeant, quæ partim specialibus *usibus* debentur, partim *contagii instar* labem aliquam, præc. dissolutoriam nocivam, repente in corpore protrahant & diffundant, tum *separanda*, tum *colligenda*, tum *educenda* hæc miasmata erunt.

§. 9.

Opus ergo est I. *Motu Fluidorum*, *ordinatè & convenienter progressivo*. Pro hoc perficiendo 1.) opus est *organo* quodam s. machina, motum hunc Fluidorum mechanica quadam proportione primo & efficaciter *impellente*; quale est *Cor*: 2.) Sed *Motus ipse* qualis quæso accommodatior in hos fines excogitari posset alius, quam *ejaculatorius*; qualis fit *actu cordis pulsorio*: 3.) Ejaculatio Fluidorum, ex uno aliquo puncto, per medium densum, in dissitas partes, singulis injectionibus æqualiter nunquam peragi potest, nisi per *intermedios tubulos*, quaquaversum distributos, hinc adsunt *Arteriæ*, ex una in plures, de majoribus in minores sensim terminantes: 4.) Ejaculatos ita ex Corde in arterias humores, *effundi* necesse est in ipsas partes, quæ hinc ubique *porosa* esse debent, ut undique sunt in corpore: 5.) Sed abhinc unde *redeant* in cor? *reprimantur*; quod fit *Motu Tonico*: 6.) Ast quomodo? per alia consimilia *Vasa* & *Tubulos*; quod fit in *venis*, per quas Humores, post officium humectationis, separationisque exsolutum, ordinate & sensim revehuntur ad primum illum sui motorem, Cor. Sic prostat, sic viget indesinenter in corpore vivo *Motus humorum progressivus s. circulatorius*.

§. 10.

Cum porro necessarium sit, ut partim ex ista Humorum, imo interdum ipsius corporis, massa, quædam *activè* separari & eligi debeant, partim quædam indesinenter *passivè* secedant, & elabantur, opus certè est II. *Separatione*, *Asservatione*, *Ejectione*. Dum ergo primario separatio requiritur, 1.) quæ, quæso, aptior in corpore molliter texto excogitari possit separationis *methodus*, quam *cribratoria*, *colatoria*, *filtratoria*, qua ipsa subtiliores, nexu suo jam solutæ, & hinc inde noxiæ portiones, à crassioribus, utilibus, aut segnibus secernantur, transcolentur & secludantur: sed 2.) adsunt *Secernicula*, *Filtra*, *Colatoria*? adsunt certe, *viscera secretoria*: 3.) Cumque diversi sint & esse debeant in corpore humores, *diversa* etiam sint necesse est hæc Colatoria; quod apparet

Digitized by Google

vasis chyliferis: 11.) Opus porro est *Sanguificatione*, quæ præcipuè dependet à *sanginis motu circulatorio*, & connexa quasi confermentatione: 12.) Opus tandem est *scientia struendi corpus* in solidum, *notitia loci indigentis*, *cognitione eligendi materias congruas*, opus est *voluntate*, actum hunc nutritorium exercendi & perficiendi, opus est *sensu sufficientia*, ex quo cessare debet Agens.

§. 13.

Omnia hæc, dum sub multiplicibus illis diversissimorum actuum respectibus *alternatim* & *subordinate* succedere debeant, hac ipsa vero via varias subinde & *multiplices mutationes ac noxas* sustinere & possint & soleant, opus est 1.) *Observatione & Excubiis*, quas præstant *sensus:* Opus est 2.) *Læsionum vel factarum, vel imminentium Evitatione* & *Excussione*, quæ peraguntur partim *Affectibus*, partim *Motibus ita dictis morbosis*, nihil aliud, quam motuum vitalium ordinariorum Augmenta & speciales horum ad eundem progressus, Secretionis, Excretionis, & Nutritionis finem Directiones, juxta Læsionum æstimationem, pro Fundamento habentibus, per organa vitalia, his usibus & Intentionibus conformia, & ut plurimum per se, ni impediantur, sufficientia.

§. 14.

De *TERTIA illa activitatis corporeo-animalis classe*, *Progeneratione* nempe, non est, ut multa hic adjiciam, cum de ea nil nisi *nudum factum* intelligere nobis datum sit, quod scil. DEUS, qua Creator hominis, *sui etiam Imaginem* existere voluerit in eo, ut homo hominem legitimè efficeret, simulque in Operante utroque, *indispensabiliter* in hunc finem simul *necessario*, Mare & Fœmina, præter *animalem* quandam *absconditam efficaciam*, Actum hunc *organicæ corporali aptitudini* & dispositioni alligaverit. Quis enim, qui (citra naturalem illam *Propensionem*,) tale quid nunquam viderit aut audiverit, tum ex illa activissima *Anima* maris, cum Anima Fœminæ *unione* & *mutua reactione*, tum ex *organicis* utriusque quantumcunque accurate perspectis, *aptitudinibus*, potuisset *vel à priori præsumere*, quod, si effici debeat homo, tali opus sit methodo, talibusque organis, & non aliter; *vel à posteriori concludere*, si adsunt talia Instrumenta, indispensabiliter per ea effici debeat homo, & non aliud. Proinde cum parum exquisitius circa hanc rem nobis nosse datum sit, supervacaneum esse duco verbis inhærere: sufficiens esse credo, Activitatem hanc humanam, inter reliquas, allegasse, cujus saltem veritatem & destinationem divinam, simul ac organicam physicam constitutionem & structuram scire unicè nobis licitum existit.

§. 15.

Digitized by Google

§. 15.

Datur ita jam *Corpus f. Structum*, *affabre*, *tum ex sensoriis & Artubus*, *pro Rerum externarum apprehensibilium omnium*, *cunctiplici subeundo incursu & tractatione; tum ex visceribus, pro sui ipsius conservatione perficienda; tum ex certis organicis aptitudinibus*, *pro specie propaganda*, *super fundamenta firma; & terreo-mucoso-pinguedinosis materiis*, *cum multa aqueo-humida*, *laxa*, *mollitie & flexilitate tenaci*, *in spem tamen longa durationis*, *& Conservationis, non ex propria sui effectrice aptitudine*, *sed aliunde juxta hanc exspectanda*, *conformatum*, *ordinatumque*, *Anima actuantis usui unicè dicatum appropriatumque.*

§. 16.

Hoc modo (ut vela tandem contraham) quid apertius quæso, conficitur, quam *in genere* quidem, Existentiam & Durationem *Hominis* esse, *propter DEI Amorem*, comparatione, per Tempus instituta, cognoscendum & conciliandum: Existentiam verò & Durationem *Corporis* in hoc mundo unicè esse *propter res mundanas corporeas quascunque: In specie* vero *Corporis* specialiter *structi* usum & usurpationem esse *propter Activitatem alterius cujusdam* in hoc orbe *Agentis*, mundanas corporeas res, congeneri mundano corporeo actu cogniturì & tractaturi, adeoque per se, tanquam spiritus, divina destinatione speciali, motus in corpore ciendi & rationis, capacis; quod est *Anima:* Quippe quæ 1.) *per corpus hoc*, & non aliter, simulque *sola*, *rebus mundanis corporeis*, activè interesse, illud actuare, ex ipso sentire, in ipso ratiocinari, & per illud ipsum rationaliter & voluntariè agere potest, in Amoris Divini acquisitionem: 2.) quæ hoc, sibi ita necessarium Corpus, sed *fragile*, *in sui domesticos usus*, *perenniter conservet*, juxta intrinsecam corporis ipsius structi & ordinati *aptitudinem*, à reliquis Corporis, ad usus externos structi, & ordinati, Destinationibus neutiquam alienam aut iis contrariam, sed concinnè subordinatam & correspondentem: 3.) quæ in & ex corpore *sui simile*, i. e. *Animam corpori organico impositam*, producat. Verbo: Corpus humanum tali. quali conspicuum est structura, & *existit* unicè in *Animæ Agentis necessitates*, ob rerum mundanarum corporearum usum; & *inservit* etiam *sibi ipsi* in integritatis, animæ necessariæ, *conservationem*, ab illa ipsa exspectandam, quæ est *vita;* & inservit *universa humana speciei*, quam hoc modo esse & conservari, quousque mundus & tempus duraverit, Creatoris statuit ineffabilis AMOR.

Ad

Academiæ Cæsareæ Leopoldino - Carolinæ
Naturæ Curiosorum
Per Illustrem Dominum Præsidem, Magnificum Dominum Directorem, Cæteraque incluta Societatis Membra,

προσφώνησις

L. Immanuelis Heinrici Garmanni,
Consulis & Medici Schneebergensis.

SI fides istis habenda sermonibus esset, qui per traducem incertis passim divulgati Auctoribus avitæ fabulam inscitiæ, non sine ingenti gentis nostræ dedecore, jactitarunt; certe Germania nostra tantis ignorantiæ tenebris immersa jacuisset, ut vix inde eluctari, istasque, summo - quantumvis studio, discutere & propulsare licuerit. Sed facile quidem nos Germani patimur, homines, sub alio cœlo natos, ita nostris de rebus existimasse, prout sua quemque animi voluptas aut potius libido traxisse videtur. Nolumus jam priora illa post Christum natum secula in probandi castra arcessere, ubi Majores nostri, armis alias assueti, non minus in literarum elegantiorum studio ingenii nervos explicuerant, licet non sine magna Reipublicæ literariæ jactura multa generis istius monumenta, uti in rebus humanis solet contingere, temporum iniquitate sint intercepta. Ex quo enim profligata subinde barbarie, quæ in Monachorum *claustris latitabat*, elegantioribus literis antiquus suus honos iterum cœpit constare, & Augustissimorum Imperatorum singularis in litteras propensio & munificentia largis stipendiis omnium artium Magistros alere hinc inde consuevit, Germanorum etiam indefessum in amplificandis scientiis artibusque studium fructus sane præclaros non absque Gentium exterarum stupore & invidia ostendit, cujus solertiæ complures eosque eximios futura tempora seris nepotibus pollicentur. Prodeant modo in Scenam tot Eruditorum Illustres Societates, quas non in Academiis solum, in centro quasi collectas, sed etiam per dissitas longe provincias adhuc florere, & suos undiquaque radios spargere videmus. Inprimis autem præclarissime de Sodalitate quæ a literis nomen habet, meretur inclutus Vester Naturæ Curiosorum cœtus, qui sub auspiciis Divi Imperatoris LEOPOLDI, semper Augusti, obstetricantibus magnis Viris, suasque operas certatim veluti ad promovendum laudabile institutum conferentibus, feliciter coactus, Deique præpotentis singulari cura ad hunc usque diem conservatus, novisque semper incremen-

tis

Digitized by Google

image
not
available

que igneum & indefessum ingenium non intra unius doctrinæ angustias se continens, atque adeo insigne Græciæ Nostræ ornamentum. Denique sagacissimum virum Baronem da Schaphiroff præclarissimo ingenio, multiplici eruditione & exquisita facundia illustrem, perplexis negotiis explanandis natum, collegio huic laudabiliter præsidere scias, cui (postquam assertum fuit & patrio Cœlo redonatum nobile illud pignus ac depositum, quod fata Russiæ commodarant, Magno videlicet Imperatore *Petro* ad Divorum consortia revocato,) conscribendæ quoque tanti herois historiæ provinciam concedere *Augustissima* gratiosissime dignabatur. Veruntamen inter præcipua Russiæ hodiernæ ornamenta locum sibi supremum vindicat sacra synodus, cui Orthodoxæ Orientalis Ecclesiæ regimen & rerum spiritualium moderamen incumbit. Nihil hoc sacro Senatu integrius Areopagum habuisse credideris, ut si viros illustres, virtutum & ingenii fama conspicuos, edecumatæ eruditionis, ornandisque literis natos, Tibi nosse contingeret, vivæ Minervæ exempla ac omnigenæ doctrinæ Penuarium jure meritoque diceres. Videlicet qui venerabilem hunc consessum exornant omni laude dignissimi Præsules, priscam Ecclesia disciplinam restituentes glaciem fregere, ac ut religionis non fucatæ sinceritas effulgeret, multa incondita & superstitiosa expunxere.

Eminet inter ipsos non dignitate tantum, verum multiplicis literaturæ gloria Theophanes Procopoviz olim Plescowiensis, modo Novogoradiensis Archi-Præsul, vir vasti ingenii, mactus omni laude, Ecclesiæ Ruthenæ decus, cui plenis suffragiis fasces suos submittit omnis in Russia Eruditorum chorus; multis equidem nominibus de hac Republica Literaria *præ*clare meritus, qui Romam Epitomem olim orbis, ac nobilissimum hodie scientiarum omnium Emporium, causa studiorum adiit, & opima scientiarum spolia reportans, plurimis Ecclesiastico-Politicis ingenii partubus editis, ac doctrinæ fama sæpius innotuit, ut per omnes honorum gradus ad hunc dignitatis apicem perveniret. Licet enim in nullo disciplinarum orbe sit hospes, in elegantiori tamen literatura adeo pollentem scias, ut ab Eruditorum subselliis Ruthenorum Demosthenes salutetur. Literarum ac Literatorum Patronum & Evergetam indulgentissimum tot eximiæ spei adolescentes quotidie experiuntur, qui ejusdem ære aluntur, educantur, ac omni pietatis artiumque liberalium studio instruuntur. Unde cum magis aliis quam sibi natus esse videatur, id unum omnes boni vovent, ut quod præclarissime impositum onus hactenus sustinuit, diu incolumis & magno Russiæ totius emolumento ferre pergat; cujus favor & patrocinium cum præcipuus sit fundus Literariæ nostræ felicitatis, Maxima ejusdem

Sit laus laudari non potuisse satis.

Proxi-

subsidium venirent, & partam Academiæ famam sartam tectamque conservarent. Hinc in nostros etiam Sudetes excurrere vobis placuit, indeque *Joh. Christianum Mackium*, Consulem & Physicum Schneebergensem, *Johannem Christianum Schumannum*, Consulem & Physicum Annæmontanum, *Joh. Fr. Henckelium*, Physicum apud Freibergenses in Hermunduris arcessere, ordinique Vestro associare. Quin etiam Vester, qui summus semper fuit, favor, & benevolentia prorsus singularis solicitavit olim B Parentem meum, *Christianum Fridericum Garmannum*, Physicum Chemnicensem, cujus ego memoriam atque cineres pius colo, suavique semper gaudio obruor, quoties ejus sub Pollucis, astri benigni & bona fata pollicentis, nomine in Actis vestris oculis meis subjiciuntur meditationes. Jam vero, cum eximium illum favorem in me quoque renasci & conservari per litteras ad me datas significastis, totus ego rubore perfusus trepido, quando Vestra in arte Salutari & Scientia Naturali consummatissima eruditio in mentem mihi venit, cujus fastigium ad has pauperrimi ingenii mei vires vix ac ne vix quidem se inclinare credideram. Absterſa tamen verecundia accedo ad Vos, Illustria Nomina, Mæcenates optimi, gratiasque maximas pro singulari novoque Vestræ benevolentiæ documento, quo me immerentem in Amplissimum Academiæ Naturæ Curiosorum Ordinem sub Pollucis II. cognomine recipere dignati fuistis, decerno, simulque tacitum illum cultum, quo Vos Vestraque merita nunquam non prosecutus sum, hanc occasionem causamque idoneam nactus publice expono. Non possum quidem non dolere vehementer, quod Fasti æque Consulares, ac itinera & alia non adeo levia negotia, quibus post horrida infausti incendii Schneebergensis rudera indies premor & fere opprimor, omne propemodum otium mihi surripiant & totum quasi me sibi habeant mancipatum. Interim ne ad Insignium Vestri ordinis ductum unquam otiosus inveniar, quantulum in me virium erit, prætermittam nihil, quod ad amplificandum exornandumque Gravissimum Ordinem Vestrum pertinere arbitrabor, Symbolasque meas, si Deus vitam & Sanitatem largietur, qualescunque transmittam, quas non ex earum pretio, sed pro cujuscunque modulo & affectu jam dudum didicistis æstimare. Quod restat, devota precum formula concludo, Deum ter optimum terque maximum enixe flagitans, ut floreat ad posteritatis memoriam & seculorum ordinem Illustris Naturæ Curiosorum Societas, cujus conatus non turbet tonitru ex Septentrione eminus prosiliens, quod Deus sua potentia ac per æquas pacis conditiones exultante ipsa Religione & Sanctuario, discutere, divinoque suo robore dissipare velit! Valete & agite feliciter! Dabam Schneebergæ Sudetum, Mense Majo A.R.S. MDCCXXV.

o M JOH.

M. JOH. ERNESTI GRUNDLERI,

Medicus Malabaricus, seu brevis relatio de statu artis Medicæ inter gentes Malabaricas: ex ejusdem manuscripto in compendiolum redacta.

Quum vir plurimum reverendus, & meus olim in Pædagogio Regio collega Anno MDCCIIX. ad missionem inter gentes Malabaricas proficisceretur, erant qui ipsum rogarent, ut medicinæ, (cujus partes anatomicam & materiam medicam probe callebat, ceterarumque non prorsus expers erat, ut testari de ipso possum,) conditionem inter has gentes expiscaretur, &c, si per otium liceret, de eo Europæos redderet certiores. Hujus desiderii memor noster Auctor, quum Malabaricæ linguæ addiscendæ caussa multos evolvere libros deberet, maluit ex tanta illorum multitudine illos potius legere, ex quibus medicinæ statum addisceret, quam quoscunque alios. Quum jam se probe in hoc scriptorum genere exercuisset, accessit Anno MDCCXII. ad scribendum hoc opusculum, quod Germanica Lingua exaratum, in Europam misit, hoc titulo præfixo: Medicus Malabaricus, qui brevibus edocet, quibus in Medicina principiis hæ gentes innitantur, & qua ratione quibusve medicamentis morborum curationes adgrediantur. In Europæorum medicorum gratiam, & ut suo examini hæc subjicerent, ex medicis Malabarum libris congessit, & ex parte transtulit *Jo. Ern. Gründler*, qui præfationi inseruit totius medicinæ aliquam sciagraphiam secum à Brahmanno quodam communicatam, ex qua apparet, quo ordine tota ars in scholis harum gentium medicis tradatur. Perlegi hanc totam commentationem non sine jucunditate: & putavi me rem non ingratam curiosis medicis facturum esse, si summam aliquam ipsis præmonstrem, donec integer liber, quod fore speramus, lucem adspiciat publicam.

Præmittitur tabula præfigurationem templi medicinalis habens, cui explicatio quædam subjungitur. Sequitur præfatio occasionem scribendi libri enarrans, & exponens, quam difficile fuerit theoriam medicam consequi. Ex tot enim libris poëtice scriptis, vix unum tandem invenit, qui partem theoreticam tradiderit: reliquas formulas tantum remediorum exhibuisse. Sed in hoc etiam ordinem desideravit, & non raro illum ab aliis dissentire deprehendit. §. 6. Asseritur, ex omnibus inter has gentes excultis disciplinis medicinam plurimum boni continere, quum theologia eorum sit vana & impia, philosophia admodum mediocris, jurisprudentia nulla. §. 8. Missionarii abeuntes ex officina pharmaceutica orphanotrophei Glauchensis

image not available

psum quo positu ab eo, qui vocavit, deprehensus sit. §. 21. §. 22. Illos ecenset libros, ex quibus pathologia disci debeat. Therapiæ ad umbraionem sistit §. 24. & in quot partes illa divellatur. De eo copiosius, verbis potissimum Auctoris, liceat exponere. Quartus institutionum liber sex capitibus absolvitur, quibus docetur, universam curandi artem octo classibus contineri, secundum totidem morborum familias. Adeoque prima classe contineri illos, qui morbos infantum tollere callent: Secunda qui morsus & ictus venenatorum animalium sanare norunt: Tertia, qui dæmonas fugare & mentis morbos possunt avertere: Quarta, qui succurrunt in venerem tardis vel ad coitum ineptis: Quinta qui morbos ceteros corpori ingruentes propellere satagunt; cui classi plurimus defertur honos: Sexta, qui manuum opera succurrunt ægrotis: Septima, qui senium retardare, & canitiem avertere possunt: Octava demum, qua ratione omnes capiti & oculis accidentes morbi debellari debeant, probe callentes continentur. Oportet autem, si quis excellere in medicina velit, octo has medendi tanquam classes æque esse pervagatum, aut potius in singulis exercitatum, ut perfecte singula eo pertinentia calleat. Quum vero non omnibus liceat ad tantum adspirare gradum: hinc sunt apud eos, qui se uni tantum classi vel duabus pluribusve seorsim mancipant, neglectis tantisper reliquis, ut in his, quæ excolenda sibi sumserunt, eo magis excellant. Unicuique harum classium præsidet numen aliquod, tamquam patronus & tutelaris DEUS, quem medici illi venerantur, & medicinas ejus nomine exhibent. Sic infantum morbis præest ventus; aqua morbis ex venenatis ictibus favet: aër *profligandis* dæmonibus fert opem: ad venerem impotentibus ventus igneus opitulatur. Chirurgis luna subvenit & terra canitiem arcet: quintæ classis medicorum conatus sol adjuvat & oculorum capitisque morbis, tamquam Deus averruncus, anima hominis succurrit. Hæc ex §. 24.

Superest, ut ceterorum summas brevius referam. §. 25. Accurate præcipiunt de selectu medicinarum ratione locorum natalium, collectionis & asservandi temporis, quomodo singula præparari, præparataque asservari debeant, etiam de succedaneis præscribunt, §. 26. morbos primitivos & inde exortos, calculo adjecto, enumerat. Ex uno sæpe videas CCCIII. CCCLX. CCCLXXXIII. deductos. Mentis morbi traduntur esse DCCLXXXXII. tota omnium morborum summa conficit MMD CCCXXXXVII. Chemiæ etiam rationem §. 27. habent. Hæc à Deo Tschiwen libris IV. tradita est. Agunt de mercurio, sulfure, aliisque mineralibus, de salibus, antimonio, vitriolo, alumine, corallis, gemmis, metallis; deque instrumentis pyrotechniæ, & operationum enchiresibus.

image
not
available

Cæſareas facies, Divos rubigine ſacra
Horrendos - - -

Numiſmata illuſtrium monumenta virorum ſi referre vacaret, qui antiquitates ex ſeculorum canitie eruunt ſatis haberent, quo æruginoſum calamum occuparent. Cum & ex ipſa Siberia pretioſiſſimæ quotidie ſuppetant Græci ac Romani nominis umbræ, quas vetuſtatis religione exuvias ex majorum ſuorum tumulis ſæpius effodiunt. Quæ enim à Rurico (anno videlicet C. 808.) ad hæc usque tempora, Ruthenorum Numiſmata aliaque circa rem monetariam hujusce gentis curioſa documenta colligi potuerunt, Eruditiſſimus Petrus Miller nuper digeſſit accuratéque deſcripſit. Tot tantisque diſponendis ac digerendis Theſauris indefeſſa Noſtri Bibliothecarii dexteritas atque ſolertia applicatur; de cujus eximio talento haud parum miraberis, ſi præter diverſa hæc onera, quibus apte ferendis pauci eſſent, Neo-inſtitutæ Academiæ à ſecretis digne inſuper munus implere perceperis. Ne autem præter indefeſſos magiſtri Pauſener labores in Ruthena Grammatica ac Lexico juxta omnes ejusdem linguæ Dialectos conſcribendis, ignores quibus & qualibus naſcentis Academiæ cura ac Muſarum caſtra fuere concredita, Academicorum Profeſſorum nomina lubens communicabo, ac ſi Jacobum Hermannum præprimis nominavero, cujus vel ſolum nomen plenum Elogium continet, in Mathematicis diſciplinis Patavii Profeſſorem olim meum Honorandiſſimum, calculo differentiali ſeu Analytica infinite parvorum methodo celebrem, jam ſatis Tibi factum eſſe putaverim. Ut nil referam ambos *fratres Bernoullios*, qui intimiores Matheſeos receſſus penetrantes, nominis famam Latiſſime diffuderunt; Danielem videlicet Phyſiologiæ Profeſſorem hic deſignatum, qui principia Matheſeos ad theoriam medicam neceſſaria docebit, & Nicolaum Matheſin applicatam pertractaturum, Georgium Bernhardum Buffingerum, qui de origine mali moralis commentatus, ſpecimen nuper doctrinæ Veterum Sinarum edidit Phyſicæ Experimentalis & Theoreticæ Profeſſorem, ac in experimentis celebrandis Graveſandium in Inſtitutionibus Philoſophiæ Newtonianæ ad uſus Academicos imitaturum. Neque enim hic per qualitates, ignotas illas Ariſtotelis Beſtias, tradenda Phyſica locum habebit, quæ futilibus auctoritatibus mentes docendorum irretiat; ſed cum in rerum naturalium ſpeculatione haud minus quam in deciſione forenſium opus ſit teſtibus oculatis, Philoſophiæ Experimentalis medullam, quam ſolam Medicinæ parentem ac altricem agnoſcimus, per aſſidua ſenſibus ſubjicienda tentamina enucleare mens erit. Eloquentiæ Profeſſorem Joh. Petrum Kohl Kilonienſem, Chriſtianum Martini

Vra-

Digitized by Google

ægroti, hoc quasi indice ad medicinæ exhibendæ commentarios ablegantur. Sed hæc ulterius exsequi non est nostri instituti, quibus libelli elegantis & curiosi faciem lectori benevolo sistere in animum fuit, cui fini satis nos fecisse existimamus.

De quibusdam rarioribus Indiæ utriusque Exoticis, ac præcipue, de Terra Sinica Bezoardica Tanzuè dicta:

Ad Excellentissimum

LUCAM SCHROECKIUM,

Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ Naturæ Curiosorum Academiæ dignissimum Præsidem,

EPISTOLÆ DUÆ.

Doctoris Michaelis Schendo R. C. Eq. Van der Beck, Militarium Nosocomiorum, nunc Russici Imperii Exercituum Medici, Academ. Nat. Curios. Collegæ dicti *Critodemi*.

Epistola Prima.

QUo primo tempore, Præses Amplissime, in Illustrem Cæsareæ Leopoldino-Carolinæ Academiæ Ordinem cooptati, sortiti provinciam hanc sumus ut abdita naturæ juxta Institutum scrutari partitis inter nos studiis juberemur, eo nervos omnes dirigendos duximus, omnique diligentia ac industria enitendum ne homini prorsus inutili hic honos habitus esse videretur. Quo nomine non Tibi otiosas observationum compilationes ex multiplici praxi mea in variis disparatisque climatibus haustas, aut ex vaga quadam experientia depromptas deberi cognoveram, sed à tali quem assidua peregrinatione naturæ codicem pervolventem nosti quid ulterius optari, quod locupletissimum naturæ gazophylacium perscrutantibus minime indignum censeri possit. Hinc cum plerique Systematici omnia cum principiis Cartesii figurarum fato metientes revocata ex orco Democritea Philosophia, jam nata parturiant & refossa ex veterum scriptorum quisquiliis recudendo phantasmata cramben ab aliis coctam sæpius recoquentes in epulas literarias protrudant; inter tot neotericarum opinionum & scripturientium divortia de ulteriori remediorum indagatione potius sol-

licitè,

image
not
available

image
not
available

image
not
available

image
not
available

ad vina condenda profundiorum defectum, mense præsertim Julio & Augusto vix poculum vini non acidi aut acescentis potabile reperiri, sed passim amara tunc in delitiis haberi, videlicet Absinthiaca ipsis *Pelino*, & *Pelinko*, copiæ cujus intuitu Ovidius in Pontum relegatus, non sine ratione scripsit

„ Terraque de fructu quam sit amara docet.

Sal Armoniacum omnia salia activitate sua superans insigni reliqua amarore præcellit. Sal Amarum Catharticum Epsomiense, Mirabile Glauberianum, adeo omnibus Catharticis præferenda, ut optandum ægrotantibus foret si resinosis purgantibus Medicorum S. C. abrogatis, Amara Salina posthac subrogarentur. Vel simplicem Auri solutionem, aut Aurum Fulminans egregii in pluribus morbis effectus, austero-amari saporis esse, qui vel primoribus labiis Chymiam delibarunt nequaquam ignorant; & quemadmodum incipientem quorumcumque liquorum putrefactionem intermixta quælibet Muriatica quæ saporis amari sunt, cohibere constat; sic & putredinem Ovulorum Obstetricem, quam Lumbricorum Patriam vocavit Helmontius arcere. Unde ut ab Insectorum & vermium generatione immunia Artifices vernice oblita reddant Opificia, Nautæque navigiis ab Insecto quodam Aquatico instar Teredinis rostro carinam terebrante imminentem corruptionem avertant, adnotante sagacissimo Naturæ scrutatore Valisnerio, Aloen, Colocyntidem pici immiscere consueverunt bene conscii Amara quæcumque Insectis exitiosa esse, neque Ovula sua (natura magistra) deponere ubi vel minimam amaritiem olfecerint. Qua ratione etiam Sulphur utpote saporis amari liquores quoscumque fermentationi obnoxios, & Vina per Sulphurationem perenni duratione ad longum tempus incorrupta præservare censendum esset, illorum forsan vermiculorum generationem impediendo, qui armato oculo inspicientibus, innumero numero in aceto se produnt. Quin imo si vera essent Novatorum Gallorum, qui cum veritatem occupare non possint ad commenta recurrunt, verminosa Systemata, ex Kircherianorum somniorum orco in scholas nuper revocata, ipsam videlicet Pestem virulento quorumdam vermium aut Insectorum sanguinem instar casei depascentium seminio tribuentia, omnia insigniter Amara utpote verminio perniciosa in Peste prodesse posse quis dubitaret? Ego equidem qui Medicorum odi vulgus Mysteriarchas & Secretarios, illud silentio nequaquam præteribo, quod licet hujusmodi vermium conjectura neutiquam ductus, adversus tamen triplicem grassantem pestem nullo alio præservationis medio fuerim usus, quàm præparatione quadam Minerali penetrantissimam ac peculiarem amaritiem habente, ac plane talem qualis in nullo alio ferme simplici

gustui

gustui se offerat. Hinc amaras aquas quæ in Codice Sacro Prævaricatoribus causa mortis extiterant, efficacissima nobis salutis media suppeditasse non reticebimus, ut exinde in amaris sacram salutis anchoram statueremus experti.

Proxime sequuntur Placentæ quædam Japonicæ *Catacambra* vocatæ, magnitudine & crassitie unius *Joachimici*, barbaris characteribus insignitæ. coloris ex cinereo flavescentis, sapore *catechù* seu Terram Japonicam perperam officinis dictam æmulantes, attamen valde gratiori, utpote non adeo austero-vitriolicam & adstrictiori nauseosa dulcedine gustus organa afficiente; imo me Indice ad dulciusculum decantatæ Anti-Phthysicæ *Garmanni* Tincturæ, in via sicca ex Saturni saccharo & Martis Vitriolo per calcinationem & reverberium paratæ saporem aliquatenus accedentes, & sane præparatione illa ex Terra *Catechù* & Glycirrhizæ succo instar Muscerdæ sub *Cacciù* nomine apud seplasiarios prostante longe ad palatum præstantiores. Sunt qui eam pro quodam subtiliori *Catechù* cremore seu melius Magisterio venditant. Frequentibus vero diversorum menstruorum solutionibus edoctus asserere nequaquam vereor, aliqua equidem simplicia compositum illud *catechù* constituentia in harum quoque placentularum compositione neutiquam desiderari, exulante veruntamen Terra illa Vitriolico-Martialis prosapiæ quæ *Catechù* basis audit, quæque arenosa sub ipso masticationis actu stridens in omnibus ferme Menstruis aquosis, spirituosis, oleosis, quibus alias *Catechù* potiori ex parte parari solet, insolubilis subsidet. Neque enim quis amplius in Exoticorum historia vel leviter tinctus, dubitare audet, *Catechù* mixturam compositam esse ex Terra quadam Japonica *Arecka* (qua Indi perdite delectantur,) succo inebriata, cum pulverum Vegetabilium miscella, præcipue vero decantati seminis *Banghe*, cujus intuitu non solum Anodynam vim obtinet sed & Venerem stimulantibus accensetur. Quantæ vero extiterit efficaciæ hæc Japonica Fæcula, nomine *Catacambra* pharmacevticis Gazophylaciis nuper accedens, in Tussibus inveteratis, aliisque acrioribus ex vitio Lymphæ defluxionibus Tracheam & pulmonales Vesiculas vellicando irritantibus, nunquam satis enunciare valeo. Quinimo ad cruentum sputum, aliasque ex impetuosa sanguinis expansione hæmorrhagicas regurgitationes compescendas non solum eandem cum fructu præscripsi, ast & insuper asseverare possum, quod Hæmoptoicis pluribus Scrupulo uno *Catacambra* per vices exibito, efficacius quam cum Nitri Vncia subvenerim, ut orgasmo sanguinis coërcito non modo citissime sed etiam constantissime eruptio atque fluxus intermiserit.

Diſſertatiuncula Medica, De MUMIA PERSICA: i. e. Remedio in Aſiâ celeberrimo, ad Illuſtre Cæſareum Collegium Naturæ Curioſorum in Germania Transmiſſa,

a
Dn. Doct. Gottlob Schobero, Archiatro Ruſſico, Nat. Curioſ. Ariſtophane.

Ex Urbe Moſcua Ann. 1725. M. Septembri.

C. D. B!

PRÆFATIO.

M*ulta indies in omnibus mundi plagis nova inveniuntur remedia, & ad noſtras deportantur Regiones, quæ pro arcanis, univerſalibus, polychreſtis, ſpecificis & infallibilibus habentur, ſummisq́ laudibus ad cælum usq́ extolluntur & deprædicantur. Verum enim verò ſi natura illorum, viresq́ examinantur accuratius, deprehendimus non rarò plura hæc continere verba pollicita, quam in morborum curatione effectus. Hoc non obſtante, eorum cognitio atq́ exploratio Medico Curioſiori eſt neceſſaria, quo easdem datâ occaſione in ægrotorum ſalutem aut approbare aut improbare poſſit. Quapropter, dum Aſtracaniæ verſarer, ibidemq́ per totam ferè Aſiam famoſiſſimum, ſub nomine Mumiæ Perſicæ remedium ſummis cum laudibus mihi communicatum eſſet, in ejusdem naturam, proprietates & uſus inquirere, hinc meam ſententiam* Illuſtri noſtræ Academiæ *judicio ſubmittere non indignum fore judicavi. Hoc ſaltem,* Lector candide, *quàm obnixe peto, ſi in hac tractatione quædam deprehendantur humana, eadem dextre interpretari, benevoleque ignoſcere velis. Vale & fave!*

CAP.

image
not
available

tum, non aliter ac cadaver balsamo conditum: Hinc non Mum, sed Mumiæ denominationem mereri crediderunt.

§. 5.

Est autem pissasphaltos seu pissasphaltum genus bituminis, partim colore nigro, uti asphaltum, partim ex luteo album, odore mixto: Si adhuc sit fluidum pro Malthâ usurpant. Probatur bonitas pissasphalti si aquis injiciatur & non submergatur, sed iisdem subnatet. Plinius non pro nativo concreto, sed pro mixtura bituminis & picis habet. v. Hist. Nat. l. 24. c. 7. Hinc mercatores bitumen miscent cum pice & pro Mumiâ venditant, teste Schrœdero l. a. Sed Dioscorides nativum quoddam asserit nasci in Apollonia Epirotarum, item ex Cerauniis moxtibus devolvi, & impetu fluminis rapi, rursusque æstu maris in litus expui, ibique concrescere docet in Lib. I. c. 100. His nostris temporibus in locis subterraneis Europæ hinc & inde reperitur, & interdum ejus fluida substantia è terræ gremio exstillat & scaturit, ut peregrinatorum pedes ab hujus tenacitate quasi agglutinentur & figantur, uti optimè annotavit Hübner in Lex. Nat. Art. & Rei Metall. p. 138.

§. 6.

Nostra itaque Mumia Persica revera species quædam pissasphalti nativi est, quæ consistit in substantia bituminosa sicca, sub colore nigro, cum odore grato, & ex parte balsamico, sapore verò parùm dulci, aut ferè insipido.

§. 7.

Dependet verò hujus Mumiæ genesis ab oleo petræ, quod in Persia è lapidum molliorum substantia exsudat, & per fissuras montium destillat ad basin lapideam, in qua à vehementi radiorum solarium æstu ita digeritur, aut potius coquitur, ut pars hujus olei volatilior, quam Naphtham voçant, evaporetur, reliqua verò substantia fixior in consistentiam solidiorum redigatur & inspissetur. Hanc meam hypothesin probabilem reddit odor petrolei, modò portiò quædam Mumiæ dictæ sub vola manus calida detineatur, aut carbonibus ignitis inspergatur, tunc odorem balsamicum satis manifestè de se spargit ex parte oleo petræ analogum.

§. 8.

Similem ferè pissasphalti speciem in Moschorum Asiatica Provincia ad Mare Caspium sita, quæ Turcovia vocatur, annotavi, ubi ex monticuli superficie concava petroleum ex lapidibus exstillare solet, hinc duo quasi lacus dicto oleo scaturientes formantur, qui interdiu à continuo Solis æstu evaporatur, ut consistentiam spissiorem, colorem brunnm, saporem

Digitized by Google

porem verò à balſamo ſulphuris artificiali vix differentem acquirat. Adeoque Aſtracaniæ in Officina pharmacevtica ſub nomine balſami ſulphuris naturalis venditur, cujus effectus cum artificiali conveniunt in operatione medicinali.

§. 9.

Ad imitandam igitur mumiam perſicam ſequens feci experimentum: Recepi nimirum dictum balſamum petræ oleoſum, eundemque vitro anguſtioris colli incluſi, hoc ſupra ignem in arena poſito, maſſam leniter digerere & evaporare per aliquos dies permiſi, donec lentè ad conſiſtentiam mumiæ perſicæ accederet. Remoto ab igne vitro, eoque refrigerato, ſubſtantiam acquiſivi mumiæ noſtræ perſicæ omnibus ferè numeris æqualem.

§. 10.

Duplicem autem recenſent Perſæ hujus mumiæ ſubſtantiam, una quæ prope Civitatem ſuam Laer reperitur, & hæc eſt rariſſima, quæ à Gubernatore hujus loci diligenter colligitur & immediatè ad Regem Perſarum mittitur, ſed parum de hac, & vix octo aut decem uncias Regis Camera ſingulis annis acquirit. Altera ſpecies circa Urbem Loreſtan majori in quantitate invenitur, ſed in bonitate priori cedit, languidiusque operatur. Ut mihi videtur, collectores harum Mumiæ ſpecierum Regi non ſunt fideles, ſed potiores partes clam & furto ſubtrahunt, & ad vendendum in extera Aſiæ loca mittunt. Aſtracaniæ enim apud mercatores Armenos eſt vendibilis, ſiquidem portionem quandam apud eosdem pretio, aliam vero à Principe Iberienſi Moſcoviæ dono obtinui.

§. 11.

An in noſtris Europæis Regionibus deſcripta Mumia Perſica planè ſit incognita, & annon in Magnatum & aliorum Curioſorum pinacothecis, aut apud Aromatopolas vendibilis reperiatur, neſcio. Mihi tamen videtur, interdum ſub nomine Ambræ nigræ in conſpectum venire. Quicquid ſit, ad ambræ nigræ naturam quàm proximè accedit, eamque ob cauſam ſi quis Ambram Perſicam loco Mumiæ Perſicæ vocare vellet, ex mea ſententia rectè ageret. Ad minimum ex geneſi hujus, ſimiles reliquarum Ambræ ſpecierum natales, de quibus hucusque dubitatum eſt, magis patere, & certiores evadere videntur.

§. 12.

Signum optimæ mumiæ eſt: 1.) Si portio in manu calida detineatur ad tempus, atque tunc odorem ſuavem manibus præbeat. 2.) Carbonibus ignitis injectum fruſtulum fumum gratum emittat, quod ſi verò

u picis

Digitized by Google

picis fumum spiret, tunc vilioris & alterius speciei commixtum censetur. 3) Si in oleis destillatis, aut spiritu vini tota substantia sine ullo relicto sedimento dissolvatur cum grato odore, bonitatem suam satis manifestè declarat. 4.) Acu ignito quando aduratur mumia, multumque oleaceæ resinæ si præbeat, & spargat odorem succino deflagrato similem, laudem meretur.

§. 13.

Descripta sic mumiæ persicæ natura, restat, ut occasionem inventæ Medicinæ paucis referam. Quidam inter venatores Persicos in territorio Civitatis Laër eodem in loco, ubi è monticulis lapidosis Mumia, tunc temporis parum aut nihil æstimata, effluxit, cervum sagitta petit, unumque è cruribus, sive focile majus sive minus non constat, hujus feræ perforat, frangitque, hoc non obstante, bestia terrefacta cum tribus pedibus se conjecit in fugam, & ex oculis hujus sagittarii evasit. Altero die ab eo de novo suscipitur venatio eodem in loco & ecce! similis cervus ac hesternus à sagittis lethaliter vulneratus, ut statim moriatur. Cadaver benè aspiciens & observans venator, comprehendit eandem esse feram, cui pridie suis armis pes esset fractus, unde cùm in hesterna fugâ pedem sauciatum mumiæ fortè fortuna intinxisset, factum est, ut paucis horis os esset consolidatum ab hac medicina. Miratur ea propter & stupescit, hocque factum miraculosum sodalibus, hoc simul & ulterius inquirentibus, refert. Hinc experimentis in fracturis ossium & vulneribus sanandis institutis, singulares & extraordinarias ferè hujus medicamenti vires experti sunt.

§. 14.

Interim undique in Persia hujus novi medicaminis fama expenditur, tandemque ad Aulæ & Regis aures volitat, atque veritate à Regis Ministris explorata, locum hunc, in quo tam nobile medicamentum nascitur, muro lapideo diligenter munire, & in sua retinere potestate jussit. Hoc vero balsamicum remedium non potest emi pro pecunia, quia uti jam dixi illud in cameram suam recipit, & in capsulis aureis cum margaritis & gemmis pretiosis inclusum, inter alia dona Regibus, Principibusque mittitur solenni cum Legatione.

§. 15.

Annon fabulis sit annumeranda hæc historia, aliis judicandum relinquo. Mihi certè sic videtur, ad minimum illud, quod unum os è focilibus plenissimè fuisset fractum à sagitta, brevique hoc tempore iterum esset consolidatum, manet dubium. Persuadere quidem solent emptores

res mercatores Armeni Aſtracaniæ , ſimul aſſerentes , ſi gallinæ crus frangatur duas in partes , poſtmodum hac medicina illinatur & ſpleniis muniatur os, altero die gallinam iterum hoc pede ambulare poſſe. Sed fides ſit penes Auctores.

§. 16.

Hoc enim hominum genus admodum eſt aſtutum & fallax in tractandis commerciis ſuis, quærit enim unice conſumptionem ſuarum mercium, hinc perſuaſionibus & variis utitur mendaciis ſicque credulos ſeducit ac decipit. Quæ enim figmenta protulerunt de Planta agnina Boramez dicta ? Quam nonnulli deſcribunt eſſe Plantam è cucurbitiferis. Alii vero per modum fere Coronæ ſolis , cum caule ad aliquot ulnas alto, è ſuperficie terræ creſcere & in ſummitate fructum ſub agni forma & quidem lana amictum , qui in circuitu terræ omne gramen depaſceret, proferre fabulantur.

§. 17.

Certe his noſtris temporibus conſtat pelliculas crinium criſporum (die kleinen krauſen Lamms-Fellgen,) non deſumi à planta, ſed ab embryonibus paulo ante medium geſtationis tempus ex uteris ovium Aſiaticarum viventium, quæ præ aliis à natura lana molli gaudent , exciſis , quorum pelliculæ è tenellis corporibus detrahuntur, præparantur more ſolito & ad uſum conſervantur. Hinc etiam vocabulum Boramez in lingua Tartarica agnum ſignificat.

§. 18.

Hujus autem figmenti veritatem è principiis Philoſophicis deducentes, cum Ariſtotele credunt , embryones animalium à prima conceptione creſcere per modum plantæ usque ad medium geſtationis tempus , quo ſentire atque movere incipit fœtus , atque adeo vitam tunc demum animalem impetrare exiſtimant. Ideoque, ſi ante dictam ætatem fructus immaturus excidatur, non animalis, ſed vegetabilis appellationem mereri ſibi perſuadent. Eam vero ob cauſam tunc, & non alio tempore pelliculæ dictæ in uſum cedunt, quia lana earum magis tenera & in cincinnos contorta exiſtit, quibus vero proprietatibus orbantur pelliculæ , ſi in utero commorantur ulterius atque conſervantur.

§. 19.

Similem procul dubio fraudem quoque committunt in mercatura Rhabarbari , cujus maximam partem olim è Volgæ confiniis, nunc vero è Siberia, Dauria, Tartaria magna atque China deportant mercatores, aſſerentes, ſingulare & proprium eſſe genus plantarum rhabarbarum & à Rha-

Digitized by Google

pontico differre. Verum enim vero ut hoc credam, vix poſſum perſuaderi. Nam 1.) in itinere meo Aſiatico, cum in toto fere tractu Volgæ peregrinarer, diligens rhabarbari in locis, quæ amat planta, fui inquiſitor, ſed nihil niſi Rhaponticum invenire potui, cum tamen in oppidis Volgæ adjacentibus, nempe Ramara, Czaritzin, Calmuckim radix rhapontica ſub nomine Rhabarbari à mercatoribus venderetur, & à Chirurgis adhiberetur pro ſcopo purgandi omni tempore optato cum ſucceſſu. Hi etiam meam teſtificaverunt ſententiam, ſe nempe cum tartaricis ſeplaſiariis interdum fodiſſe hanc radicem ſed nullam unquam vidiſſe aliam niſi rhaponticam. 2.) Semina hic Moſcoviæ obtinuimus à Domino Chriſtiano Langio Commiſſario Imperatricis Ruthenicæ apud Chinenſis Monarchæ Aulam è China ſub nomine veri Rhabarbari Chinenſis, quæ terræ commiſſa plantam produxerunt Rhapontico in omnibus ſimillimam. Itaque in ſententiam Celeberrimi Commelini abeo, qui in Catalog. Plantar. Amſtelod. num. 82. p. 17. ſic ſcribit: Rhabarbarum & Rhaponticum unius ejusdemque plantæ eſſe radices. Hujus plantæ radices effoſſæ atque ſiccatæ (ſuperior pars rhabarbarum, inferior vero Rhaponticum) ſatis ſuperque evincunt.

CAP. II.
DE MUMIÆ PERSICÆ
Viribus & Vſu Medico.

§. 1.

De viribus & uſu Medico noſtræ Mumiæ Perſicæ nunc dicendum reſtat. Ex antecedentibus jam cognovimus virtutes huic Medicinæ tribui extraordinarias in conſolidandis vulneribus & fracturis. Veruntamen quicquid garriunt & Inventores & Mercatores hujus Medicinæ, aut fabulam ſapere, aut dolum conſumendi merces recondere in antecedentibus dictum eſt. Interim injurius eſſem in nobilem hanc Medicinam, ſi virtutes proprias, quæ omnino egregiæ ſunt, ex toto denegare vellem. Eſt enim Mumia noſtra Medicamentum balſamicum, quod odor & ſubſtantia bituminoſa probat, & conſequenter etiam Nervinum atque Antiſpasmodicum. Ob contentas particulas oleoſas & ſulphureas temperat humorum acrimoniam & ſudorem commovet, hinc jure meritoque eſt temperans diaphoreticum & egregium ſanguinem coagulatum reſolvens. Et ut mihi videtur certis poſitis circumſtantiis ſimiles fere virtutes ac balſamus peruvianus, ſuccinum, ambra & ſimilia balſamica præſtat, ſive externe ſive interne adhibeatur.

§. 2. Tri-

Digitized by Google

micas vel primoribus gustarit labiis inficias iverit ; ea Sinenses neutiquam carere censendum. Artem enim Chymicam ab Ægyptiis per Arabes, Persas atque Parthos occasione commerciorum ad *Seres* antiquorum, moderna appellatione Chinenses devolutam, qui paulo plus de antiquitatis Chymico-Metallicæ traditionibus narrat, facile evincent. Ego sane Chinenses Philochimicos, & Pyrotechniæ amantissimos probaturus illud omnino præmittendum duxi ; quod constanti plurimorum qui in China extiterunt relatione, cum quibus crebros sermones miscere contigit, Transmutationis Metallorum viliorum in perfectissima per intimam originalis suæ labis depurationem studiosissimi perhibentur, & vitam per heroicum aliquod remedium seu pharmaciæ sublimioris subsidium ultra vulgatum terminum plurimi prorogaturi, ne videantur naturæ gazas negligere, in Chymico triplicis regni examine perquam sedulo versari.

Præter vero Metallicam Sophorum Tincturam perfectionem imperfectis constanter impertientem, cujus desiderio tot capiuntur Jasones, antiquissima Metallorum è gremio terræ Sinensis orbis terrarum ditissimæ erutorum cultura, non solum in Metalloscopia & Mineralium Docimastica nequaquam rudes, sed & in Chymicis laboribus, absque quibus hæc sacra nonnisi superficialiter & mechanice tantum tractari possunt, satis expertos Sinenses & Japones testatur, quos Chrysoplusio tantum insistere ex itinerantium fide falso olim acceperamus. Usus equidem Medicus Talci apud curiosiores Europæ Chymicos nuper introductus & à Sinensibus ad nos dimanans omnem suspicandi ansam eripiet, si Talci pollinem & specularis Lapidis, *Glacies Mariæ* sive quædam aluminis plumosi species, nuncupati, cum aut sine nitro calcinatum in præcipitantes, absorbentes & diaphoreticas directiones, per plures annorum centurias, à Sinensibus usitatum perpendamus. Ex *Badian* seu Aniso Stellato *Zinghi* ab ipsis vocato, multique apud eos habito, tum ut illo semper Thée condiant, cum ut Radici *Nin-zing* anatica portione commixto ad roborandas vires utantur, Oleum per destillationem parare, vulgare est apud Sinenses Pharmacopoeos. Ex quo dein, aut pro debilioribus, è seminibus tantum expresso, cum Sulphure è Nativa Cinnabari per forte lixivium vel per Mercurii destillationem segregato, aut Virgineo in Aureis Antimonii Mineris facile reperibili sulphure Balsamum suum Polychrestum jamdudum parare norunt, quo adversus quoscumque pectoris morbos septentrionali Sinarum regioni prorsus Endemios utuntur ; quibus non tantum propter enormem hybernam aëris rigidioris inclementiam (licet non tamdiu ac in reliquis Borealibus Europæ partibus perdurabilem) ac Hypocaustorum abusum infestantur ; sed & ob molliorem soli cretacei conditionem, supinamque viarum publi-

carum negligentiam, quæ nullo lapideo, uti alibi moris est, pavimento stratæ supra fidem lutosæ existunt, æstivis verò mox supervenientibus radiis exsiccatæ tantum in plateis ob incredibilem populi commeantis multitudinem pulverem jumentorum excrementis inquinatum suppetunt, ut non solum oculis nocumenta sed & in pulmones respirando haustus ferinas Tusses, aliaque pectoris quibus assiduo conflictantur pathemata sæpius progignat. Quamobrem etiam hæc pulverulenti aëris incommoda evitaturi, specie quadam velamenti diaphani ex Serico crudo, cujusmodi in Europa ad avertenda in castris infecta somnum capturi utimur, in pyramidale Caputium turbinati, circuloque ligneo circa basim divaricati cautiores se muniunt, larvatique per publicas plateas incedere consueverunt. Per epistolam verò nuperrime significatum, multifarii apud Sinenses Medicos usus illud præcipue Antimonii Sulphur extare, quod ex eodem per Aquæ Fortis macerationem aut alia hujusmodi Corrosiva Salina præparatur. Quod enim ex Antimonialis Reguli scoriis in copia apud eosdem excoquitur, nobis alias *Auratum* dictum, inque externos tantùm Fullonum, Unctionum, Thermarumque artificialium usus destinatum in maxima apud Japones & Sinenses copia prostare constat, ob crebrum Antimonialium Regulorum usum, quo ad temperanda Metalla indigent, pro conciliando videlicet pulchro Tintinabulis sonitu, æneisque nolis tinnitu, quæ deauratæ ac in Turribus Octagonis pensiles conspiciuntur, ut flante vento jucundus hinc inde concentus in aëre percipiatur.

Neque tantum Antimonialia Remedia à Sinensibus Medicis usurpari relatum est, sed & Aureis quoque ac Mercurialibus *præparationibus* uti, frequens Nativæ Cinnabaris apud eosdem in morbis usus ansam mihi dubitandi præbuit. Itaque celebrem apud Orientales Medicos Terram Bezoardicam Sinicam Rubram in pastillos quosdam Majusculos *Tanzùc* vocatos formatam duplo Auri pretio Bysantii & passim in Oriente venalem, quid artificiale existere dudum edoctus, publico tamen hactenus communicare hæsitaveram, quousque sufficienti eorundem *Tanzùc* copia mihi facta, hanc falsò ab aliis mineralem reputatam Terram, examini Chymico subjiciendi opportuniorem occasionem nanciscerer. Et primo quidem in limine sanè mirandum ocurrit quod inter tot hodiernos rerum Exoticarum Secretarios & Scrutatores in tanta commerciorum frequentia, Sinensium *Tanzùc* Medicorum Orientalium panaceam nemo hactenus circumspexerit, in qua quemadmodum tanquam heroico adversus omnes acutos & periculosos morbos remedio promiscuè confidunt, ita eadem ac Andromachi Theriaca Venetiis pompa & externo ostentationis apparatu. Satraparum videlicet Aulicorum Sinensibus *Mandarinorum* interventu Medi-

§. 2.

Tribus vero potiſſimum in caſibus laudabilem hujus Medicinæ effectum ſum expertus. 1.) In quadam puerpera, fluentibus nimium lochiis. Varia jam fuerant adhibita è Coralliis, matre perlarum, Croco ♂tis aſtringente &c. ſed ſine notabili effectu. Hanc vero præſcripſi formulam: ℞. Sperm. cet. rec. ☽ depur. C. C. phil. præp. āā ʒß. Sperniol. Croll. Mum. perſ. āā ℈j. Miſc. pro IV. Doſ. in vehiculo calido ſumendis. Hujus Medicinæ altera doſis fluxum imminuebat, & reliquæ occludendo fontem, ægram ad perfectam reducebant ſanitatem.

§. 3.

2. In mictu cruento ſenis à laxitate potiſſimum tubulorum renalium præſentaneam præſtabat medelam Mumia perſica. Formula vero erat talis: ℞. Raſ. dent. hippopot. ⊙ ⊕i. probe edulcor. 🜃 Sigill. rubr. āā ʒj. Mum. Perſic. ℈ij. M. pro vj. Doſ. Ab hoc pulvere unica ſaltem doſis ſumebatur in decocto hord. cum Gelat. C. C. Summit. hyper. & agrimoniæ & convaluit.

§. 4.

3. In tertio caſu ſimiliter non efficax fuit. Vir quidam à Gonorrhoea virulenta per appropriata erat ſanatus, remanebat tamen effluvium Liquoris ſeminalis ſub colore albo è proſtatis, qui tamen ſine omni erat acrimonia, & accidebat à relaxato fibrarum tenuium tono. Ad corroborandas itaque haſce partes hoc pulvere utebatur æger cum euphoria: ℞. Os. ſep. Catech. præp. fol. Myrt. āā ʒj Mum. perſic. ℈ij. M.F. pulv. pro viij. Doſ.

§. 5.

Plures tentaſſem experiri hujus Medicinæ effectus, ſi non hujus caritas & raritas obſtetiſſet, eandem obtinere in copia. Interim cum plurima jam experta remedia in Pharmacopoeas Medicas ſint introducta, quæ viribus ſi non antecellant, tamen æquipolleant, evidenti ſine damno hoc bituminoſo concreto carere poſſumus.

S. D. G.

MEMORIA
VIRI ILLUSTRIS AC MAGNIFICI
D. GEORGII CHRISTOPHORI PETRI
AB HARTENFELS,
Medici Doctrinæ, Munerum, Proſapiæque Decoribus Celebratiſſimi,
Inter Primos Academiæ Naturæ Curioſorum Adſcriptos nemini Secundi,

An. MDCCXIIX. Decembri Menſe defuncti, ex Funerali Rectoris Academici Programmate decerpta.

ARtem ſervandorum hominum qui callent excercentque Naturæ omnium parentis miniſtri, utinam ſibi eandem haberent ea ratione propitiam, ut, quod Principum olim optimo acclamatum legimus, mortis imperio nunquam ſubjiciantur. Neque enim provecta longius ultra communem mortalium ſortem ætas, æqua deſideriis luctuique noſtro præbet ſolatia, quoties matura licet, nunquam tamen non acerbiſſima Machaonum meritis ac fama immortalium funera plangimus. Ex quorum cenſu cumprimis videtur commemorandus venerabilis antiquiſſimæ Univerſitatis Hieranæ Senior Generoſiſſimus, Magnificus, Excellentiſſimus, Experientiſſimus, Ampliſſimus Dn. GEORGIUS CHRISTOPHORUS PETRI ab Hartenfels, Medicinæ Doctor, Sacri Palatii Cæſarei Comes, Conſiliarius & Archiatrus Electoralis Moguntinus, Conſul Primarius & Phyſicus Erffurtenſis, Facultatis Medicæ Senior, Profeſſor Publicus & P. L. C. cujus præclaræ ac ad ſeveriſſimam normam exactæ vitæ indicem tabulam in memoriæ ſacrario ad recolenda poſteris tanti Viri merita heic ſuſpendimus. Editus eſt in hanc lucem Anno O. R. M. DC. XXXII. die 13. Februarii Erfordiæ, Patrem nactus Virum Nobiliſſimum Dn. Chriſtophorum Petri, piæ memoriæ, Senatorem apud Erffurtenſes primarium; Matrem præclaram & pientiſſimam Dn. Barbaram, natam Zimmermannianam: Avus paternus fuit Dn. Chriſtophorus Petri, Senator itidem & civis Erffurtenſis: Avia paterna Dn Urſula nata Juchia: Avus Maternus erat Dn. Melchior Zimmermann, Islebienſis, civis etiam primarius Erffurtenſis: Avia materna fuit Matrona pientiſſima Dna. Sibylla Zimmermannia, ex nobili & antiqua Keylingiorum familia oriunda. Poſſet hic recenſeri longa Prædeceſſorum ſeries, ſi opus eſſet, qui ad unum omnes Chriſtophori nomine inſigniti partim Francofurti ad Mœnum, partim Hamburgi &

gi & alibi floruerunt: ſed quid proderit ordine longo cenſeri, & pictos majorum oſtendere vultus? Cum ſalutari ſacri fontis lavacro regeneratus CHRISTO Servatori nomen daret, Propater fuit Vir Ampliſſimus, Strenuus & Prudentiſſimus Dominus Georgius Gabler, beatæ memoriæ, Capitaneus & Senator Erfurtenſis. Nondum annos duos tranſegerat, cum uterque parens Anno 1635. vitam cum morte commutaret: in parentum pie defunctorum locum ſucceſſerunt Tutores, quorum unus fuit Dominus Bernhardus Apfelſtadius, alter vero Dominus Bonaventura Rachandt, uterque Senator: qui deprehenſos in pupillo vegeti ingenii igniculos fideli Præceptorum informatione ſuſcitare unanimi decreverunt ſententia: eapropter ipſum poſt exactum quartum ætatis annum inſtitutioni Domini M. Chriſtophori Apfelſtadii p m. commiſerunt, ex cujus plusquam paterna educatione & informatione tantos hauſit profectus, ut poſt annum ætatis decimum ex triviali ſchola Jactis ibidem literarum & pietatis rudimentis in Gymnaſium Senatorium translatus fuerit: ubi poſtquam linguarum & artium fundamenta poſuiſſet per annos quatuor, à Dominis Inſpectoribus ad lectiones Academicas promotus, & paulo poſt, nempe Anno 1648. in inclytam Univerſitatem Jenenſem miſſus eſt: ubi cum Philoſophiæ & imprimis Phyſices ſtudio frequentando tam lectiones publicas quam privatas ſedulam navaſſet operam, atque ultra annum ibidem eſſet commoratus, à Dominis Tutoribus in Patriam revocatus brevi poſt in Gröningenſem celebrem Friſiæ occidentalis Academiam ſe contulit, in qua poſt abſolutum Philoſophiæ curſum ſub incomparabilis Philoſophi Martini Schoockii Polyhiſtoris celeberrimi & Phyſices Profeſſoris publici præſidio Diſputationem de Elementis publicam proprio Marte elaboratam habuit Anno 1650. menſe Decembri: huic famigeratiſſimo Viro multa ſe debere ſæpius profeſſus eſt: poſtmodum ibidem animum ad Artem Medicam appulit præceptore uſus Excellentiſſimo Anatomiæ Profeſſore P. Domino D. Antonio Deuſingio: in botanicis audivit Dn. D. Muntingium, Botanices ibidem Profeſſorem P. cujus manuductione cognitionem herbarum non contemnendam ſibi acquiſivit: quamvis autem animus ipſi eſſet, in hac Univerſitate diutius commorari, & feliciter inceptum Medicinæ ſtudium ad umbilicum perducere, attamen à Tutoribus ob ſumptuum neceſſariorum difficultatem revocatus patrium relegere ſolum coactus eſt: ubi poſtquam ultera biennium ſub Medicinæ Profeſſore & Practico celeberrimo Domino D. Valentino Andrea Möllenbroccio Collegia Medica varia habuiſſet, ad tempus Salfeldiam ſe contulit ad Chymicum quendam inſignem ibidem commorantem, ut Chymicis laboribus aſſueſceret: Anno 1654. Academiam Lipſienſem petiit, ubi ſtudium Medicum ſub manuductione

ctione Dnn. Profeſſorum, inprimis beati Domini D. Johannis Michaëlis continuavit. Anno 1655. à Generoſiſſimo & maximo ſtrenuo Viro Domino Carolo à Boſen, Sereniſſimi Electoris Saxoniæ militiæ equeſtris & pedeſtris Chiliarcha informationi filii unius & nepotis ex filia præfectus eſt, in qua Sparta cum ſesquiannum permanſiſſet, ſimulque paulatim praxin Medicam in agro Variſcorum incepiſſet, vocatus eſt ab Illuſtriſſimo Comite ac Domino, Domino Henrico Quinto Rutheno, Domino à Plavia, Graiza, Gera, Schlaiza, Crannichfeldia, Lobenſtein & Burgk, &c. Graizam, cujus filii natu minoris Ephorus conſtitutus eſt: in quo officio cum ultra anni dimidium perſeveraſſet, à prælaudato Domino Comite Archiatrus & Medicus aulicus denominatus eſt Anno 1657. menſe Januario. Anno 1658. menſe Februario juſſu Illuſtriſſimi Comitis ac Domini ſui gratioſiſſimi ſe contulit in Univerſitatem Jenenſem, ubi poſtquam rigida Dominor. Medicinæ Profeſſorum examina ſuſtinuiſſet & Diſputationem inauguralem publicam de Ephialte habuiſſet, ab inclyta Facultate Medica Licentiatus Medicinæ renunciatus eſt: ſubſequente anno menſe Januario ibidem cum tribus aliis Competitoribus honores Doctorales eſt conſecutus, præſentibus in ſolenni Promotionis actu Sereniſſimorum Saxoniæ Ducum & prælaudati Comitis Domini ſui gratioſiſſimi Legatis. Anno 1662. pertæſus vitæ aulicæ reſignavit Officium, cui per ſexennium præfuerat, atque à Comite ac Domino ſuo gratioſſimo honorifice dimiſſus eſt, quod ſplendida, quæ adſunt, docent teſtimonia: amore ergo ſingulari ductus natalis ſoli Erfordiam ſe contulit, ibidem praxin Medicam quam apud exteros feliciter exercuerat, continuaturus: & quamvis eodem anno à diverſis Sacri Rom. Imper. Civitatibus plurimæ ipſi oblatæ fuerint vocationes & medendi provinciæ, maluit tamen afflictiſſimis tum temporibus cum patria contriſtari, quam alibi lætiorem ætatem agere. Eodem anno in Academiæ Cæſareæ Naturæ Curioſorum conſortium receptus quintum ac vigeſimum in ordine locum Achillis elogio decoratus obtinuit. An. 1663. menſe Aprili cum Facultatem Medicam per literas decenter compellaſſet, poſt habitam Diſputationem publicam pro loco in Facultate obtinendo, à beato Domino D. Eccardo Leichnero p. t. Facultatis Decano & reliquis Facultatis prædictæ membris in numerum Aſſeſſorum Facultatis Medicæ cooptatus eſt, quam Spartam publice legendo, diſputando, Candidatos examinando, privata Collegia Medica aperiendo, ut & anatomica tractando per plures annos pro viribus ita exornavit, ut hoc ipſo Facultati Medicæ ſedulitatem ſuam luculenter demonſtraverit, præſertim in actibus Doctoralibus, quorum multos ſatis ſplendide celebravit, cum tanto Doctorum publice & legitime creatorum numero, qualem ex prædeceſſoribus Faculta-

Facultatis poſt conditam Univerſitatem complevit nemo. Vigeſies etiam & ultra Decanatus Medici officio cum laude functus eſt. Anno 1664. Menſe Novembri, ab Eminentiſſimo Principe ac Domino, Domino JOH. PHILIPPO, Sacræ Sedis Moguntinæ Archi-Epiſcopo & Principe Electore, Domino ſuo clementiſſimo, glorioſiſſimæ memoriæ, poſt reductam Erfordiam Præſidii Electoralis Medicus denominatus eſt: in quo officio ita ſe geſſit, ut perſpectæ fidei Medicum decet: ſiquidem hoc ipſo anno magnum in obſidione Urbis ſauciatorum, & militaribus febribus laborantium militum numerum curavit cum propriæ ſanitatis detrimento, adeo ut parum abfuerit, quin Ungarica febre correptus eodem anno vitam cum morte commutarit. An. 1666. d. 30. Julii Reverendiſſimus & Perilluſtris Dominus, Dn. Philippus Ludovicus, Liber Baro in Reiffenberg, &c. ipſum titulo Medici Ordinarii & Provincialis, ut & Profeſſoris P. extraordinarii ad mandatum Eminentiſſimi Principis Electoris inſignivit: eodem anno d. 8. Decembris altiſſime memoratus Eminentiſſimus Princeps Elector ipſum Corporis & Aulæ Medici titulo per literas vocationis Herbipoli transmiſſas clementiſſime honoravit: quam Spartam ea, qua par eſt, animi gratitudine in ſe ſuſcepit, inque illa brevi poſt à Regiminis Erffurtenſis t. t. Domino Præſide ad mandatum Principis Electoris proprium cum adjecto honeſto ſalario confirmatus eſt. An. 1668. cum Dn. D. Grabius Mülhuſium vocatus eſſet, clementiſſimo Principis Electoris juſſu ipſius functio ipſi demandata eſt, quam ita adminiſtravit, ut decet, civibus pro virili conſiliis medicis inſerviendo, id quod etiam præſtitit An. 1683. graſſante dira peſte cum vitæ periculo indeſinenter nullis parcens laboribus, cujus rei luculentum teſtimonium univerſa Civitas ipſi perhibere poteſt: quamvis autem in Praxi Medica excolenda parum temporis ipſi ſuperfuerit, nihil tamen ipſi fuit antiquius, quam ut ſimul etiam Studioſæ Juventuti inſerviret; quem in finem à prælectionibus publicis, privatis Collegiis, aliisque laboribus Academicis ſe nunquam ſubduxit. An. 1680. ab Eminentiſſimo Principe ac Domino, Domino ANSELMO FRANCISCO, feliciſſimæ memoriæ, in functione Archiatri Electoralis confirmatus cum eodem Principe Electore, Domino ſuo Clementiſſimo Erfordia Moguntiam profectus eſt, nec ſolum in itinere, ſed & in Aula Moguntina per aliquot ſeptimanas ſummam expertus eſt gratiam & clementiam, ſed & inſuper poſt præviam clementiſſimam commendationem Auctoritate ſummaque poteſtate Potentiſſimi atque Invictiſſimi Principis ac Domini, Domini LEOPODI, Romanorum Imperatoris Auguſti, glorioſiſſimæ memoriæ, in numerum Sacri Rom. Imperii Nobilium aſſertus, ab Hartenfels, cognominatus, ſimulque S. Cæſar. Palatii Comes & Poëta Laur. Cæſ. ſolemniſſime creatus eſt mediante Illu-

Digitized by Google

ſtriſſimo Comite ac Domino, Dn. Melchiore Friderico, Comite à Schönborn Buchheim, Domino ſuo gratioſiſſimo: diverſis deinde vicibus ab altisſimè memorato Principe Electore Aſchaffnaburgum & Moguntiam vocatus Principi & Aulæ Conſiliis Medicis aſtitit, ſemper honorificè & munificentiſſimè dimiſſus ſummamque expertus Electoralem Clementiam.

Anno *1689.* die 1. Maji Perantiquæ Univerſitatis Erfurtenſis Rector electus, & brevi poſt, nempe die 3. Junii ſolemniter inauguratus eſt, quod Officium Rectorale pro virili adminiſtravit per triennium de Academia benè meritus, quod Bibliotheca ferè ad incitas redacta pluribus libris aucta & Auditoria renovata & reſtaurata abundè teſtantur. Eodem anno Eminentisſimum Electorem, cujus gratia præ ceteris florebat, Auguſtam Vindelicorum Coronæ Regiæ Divo JOSEPHO imponendæ gratia contendentem ſequutus eſt, aliisque ibidem Romani Imperii proceribus ſuam in arte ſalutari conſiliisque ſuppeditandis dexteritatem maximopere dedit comprobatam.

Anno *1690.* poſt obitum Dn. D. Eccardi Leichneri, b. m. non ſolum Phyſicatum, ſed & Profeſſionem Publicam ab Eminentiſſimo Principe Electore, Domino ſuo Clementiſſimo obtinuit.

Anno *1696.* ab Eminentiſſimo Principe Electore, Domino Domino Lothario Franciſco, tot. tit. Domino ſuo Clementiſſimo in Functione Medici Aulici & Archiatri confirmatus eſt, ejusque Electoralem Celſitudinem abhinc diſcedentem Bambergam & Moguntiam usque comitatus, brevi poſt clementiſſimè dimiſſus & Conſiliatii titulo inſignitus eſt.

Dignitatem ejus Senatoriam quod concernit, Anno *1686.* unanimi Senatorum ſuffragio Proconſul electus: Anno *1689.* Supremus Quatuor-Vir poſt præviam Electionem creatus: Anno *1692.* Supremum Conſulatum adeptus eſt more conſueto, quem etiam Anno 1695. ſecunda vice, Anno 1698. tertia, Anno 1701. quarta, Anno 1704. quinta, Anno 1707. ſexta, Anno 1710. ſeptima, 1713. octava, Anno 1716. nona vice pro virili adminiſtravit.

Matrimonium ejus quod concernit, ſciendum, Anno *1663.* ipſi deſponſatam eſſe Virginem ætate ac moribus florentiſſimam Martham Sibyllam, viri quondam prudentiſſimi atque integerrimi Domini Johannis Timæi, Quatuor viri ac Pharmacopœi Erfurtenſis Filiam, cum qua conjugium iniit die 15. Septembris ejusdem Anni, ex qua ſuſcepit tres liberos, inverſo mortalitatis ordine omnes Parentum obitum prægreſſos, Filiam nempe primogenitam Mariam Dorotheam, defunctam Anno *1665.* die 17. Septembris: Deinde alteram Filiam Dorotheam Catharinam, quæ ferè ſexennis in CHRISTO beatè obiit die 14. Martii, Anno *1673.* & tandem Filium unicum deſideratiſſimum, nomine Georgium Chriſtophorum,

natum

image not available

image
not
available

MEMORIA
CAMERARIANA,

Comprehendens

Programma Funebre

B. RUD. JAC. CAMERARII,

Philoſ. & Medic. Doctor. atque Prof. Ordin.
in Acad. Tubingenſi,
Academiæ Naturæ Curioſ. Hectoris II.

Et

Orationem Profeſſionis Ordinariæ Auſpicatoriam,

quam

B. Patri Parentatoriam

habuit

Ipſius Filius

Succeſſor.

V. Cal. Maj. M DCC XXII.

Digitized by Google

que igneum & indefessum ingenium non intra unius doctrinæ angustias se continens, atque adeo insigne Græciæ Nostræ ornamentum. Denique sagacissimum virum Baronem da Schaphiroff præclarissimo ingenio, multiplici eruditione & exquisita facundia illustrem, perplexis negotiis explanandis natum, collegio huic laudabiliter præsidere scias, cui (postquam assertum fuit & patrio Cœlo redonatum nobile illud pignus ac depositum, quod fata Russiæ commodarant, Magno videlicet Imperatore *Petro* ad Divorum consortia revocato,) conscribendæ quoque tanti herois historiæ provinciam concedere *Augustissima* gratiosissime dignabatur. Veruntamen inter præcipua Russiæ hodiernæ ornamenta locum sibi supremum vindicat sacra synodus, cui Orthodoxæ Orientalis Ecclesiæ regimen & rerum spiritualium moderamen incumbit. Nihil hoc sacro Senatu integrius Areopagum habuisse credideris, ut si viros illustres, virtutum & ingenii fama conspicuos, edecumatæ eruditionis, ornandisque literis natos, Tibi nosse contingeret, vivæ Minervæ exempla ac omnigenæ doctrinæ Penuarium jure meritoque diceres. Videlicet qui venerabilem hunc consessum exornant omni laude dignissimi Præsules, priscam Ecclesia disciplinam restituentes glaciem fregere, ac ut religionis non fucatæ sinceritas effulgeret, multa incondita & superstitiosa expunxere.

Eminet inter ipsos non dignitate tantum, verum multiplicis literaturæ gloria Theophanes Procopoviz olim Plescowiensis, modo Novogoradiensis Archi-Præsul, vir vasti ingenii, mactus omni laude, Ecclesiæ Ruthenæ decus, cui plenis suffragiis fasces suos submittit omnis in Russia Eruditorum chorus; multis equidem nominibus de hac Republica Literaria præclare meritus, qui Romam Epitomem olim orbis, ac nobilissimum hodie scientiarum omnium Emporium, causa studiorum adiit, & opima scientiarum spolia reportans, plurimis Ecclesiastico-Politicis ingenii partubus editis, ac doctrinæ fama sæpius innotuit, ut per omnes honorum gradus ad hunc dignitatis apicem perveniret. Licet enim in nullo disciplinarum orbe sit hospes, in elegantiori tamen literatura adeo pollentem scias, ut ab Eruditorum subselliis Ruthenorum Demosthenes salutetur. Literarum ac Literatorum Patronum & Evergetam indulgentissimum tot eximiæ spei adolescentes quotidie experiuntur, qui ejusdem ære aluntur, educantur, ac omni pietatis artiumque liberalium studio instruuntur. Unde cum magis aliis quam sibi natus esse videatur, id unum omnes boni vovent, ut quod præclarissime impositum onus hactenus sustinuit, diu incolumis & magno Russiæ totius emolumento ferre pergat; cujus favor & patrocinium cum præcipuus sit fundus Literariæ nostræ felicitatis, Maxima ejusdem

Sit laus laudari non potuisse satis.

Proxi-

Digitized by Google

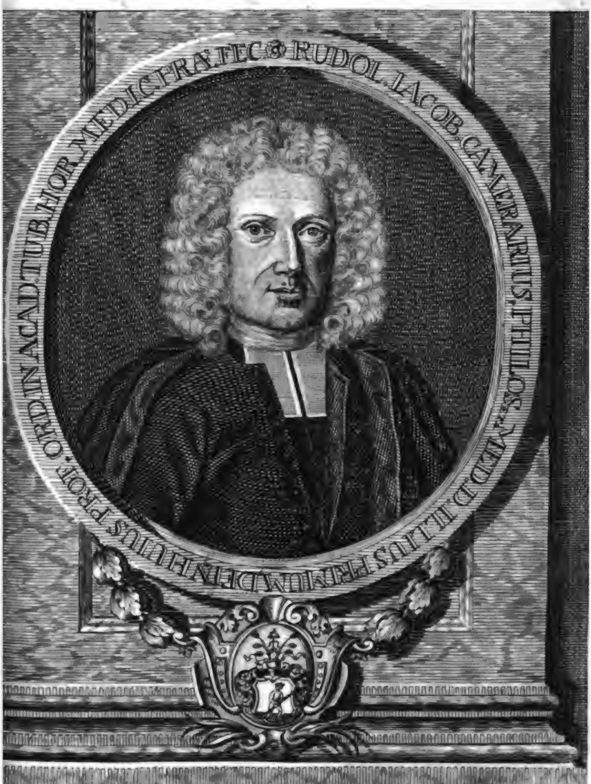

Joh. Christoph Dehne f.

Digitized by Google

ris, sane nihil veritati detraxeris. Facile igitur longus Ecclesiasticorum Eruditorum posset contexi Catalogus, sed displicet in ea argumenti parte prolixiorem esse, in qua Tibi omnino satisfactum fuisse arbitror, cum enim haud facile emergant quorum virtutibus obstat Res angusta domi; quotquot Moskuæ Gymnasia munificentia Principis erecta sunt, Scholarchis Ecclesiasticis gaudent, qui ejusdem sacri Ordinis Professores omni eruditione subactos viros ut plurimum eligunt, præter studia liberalia scientias Ruthenicæ juventuti fideliter tradituros. Solent ibi cereis adolescentiæ mandibulis scabra ossa mandenda nequaquam obtrudere, sed prima literarum tinctura imbutos, positoque inter disciplinas leviores tyrocinio, Philosophiæ Scholasticæ spatia emensos ad Theologica Studia promovere: & cum modesta dogmatum ventilatione ceu Silicum concussu veritatis ignem elici nequaquam ignorent, Polemosophiæ seu Dialecticæ sacræ crebram operam navant, ut annuis impressis Thesibus, quemadmodum alibi moris est, publicæque disputationi propositis, bonæ frugis seges ad lætiorem messem maturescat. Pro iis vero, qui solidioribus scientiis & quæ de pane lucrando sunt vacare atque imbui malunt, celeberrimum Bidloo Russiæ Æsculapium Medicinæ Anatomes, ac Chirurgiæ Professorem ibidem constituerunt, qui non theorice tantum, saluberrimæ artis principiis eosdem instruit, sed & practica manuductione in Nosocomio Moskuensi, cui præest, Studio Medico addictos necessarias docet Enchireses. Hinc ferme omnes Ruthenæ gentis chirurgi, qui peregrinas oras nequaquam lustrarunt, quicquid in arte iatrica valent, ex Bidloiana schola hausisse scias. Horum vero inenarrabilem numerum facile valebis arguere, si præter tot militum Legiones ac Bellicas Majores Naves & Myoparones suis chirurgis instructas, tot propugnacula aut custodiendis finibus destinata munimenta perpendes, quibus vel castrensibus Medicis, vel Stationariis Chirurgis provisum est.

Ut nil referam Xenodochia, Gerontocomia, pauperum ædes, cæteraque egestati constructa subsidia, ubi belli infelices reliquiæ, valetudinarii vel mutili milites aut adscititiis tibiis recepti, quod superest corporis commode alunt, foventque. Nosocomia vero adeo magnifice Petripoli exstructa, ut erga pauperes Clementissimi Imperatoris pietatem abunde testantur, ac in ejus famæ securitatem, de tanto pauperum ac Gregariorum militum Hospite haud incongrue dici ex Evangelio possit, si hi tacuerint, lapides clamabunt. Ægrorum militum receptioni destinatur unum, infirmos nautas exipit alterum, ex quorum Pharmacevticis Officinis quicquid morborum conditio exigit in decumbentium solatium provide suppeditatur. Primi directionem mihi commissam dudum Tibi significavi, in quo

per

Valentini Neuſſeri, J. U. D. Supremi Dicaſterii Adſeſſoris, in Illuſtri Collegio Feudalium, in Academia noſtra tandem Pandectarum Profeſſoris celeberrimi nepte, quæ inter Proavos & Majores famigeratiſſimos Juris & Medicæ artis Profeſſores numerat. *Avus* & *Proavus*, *Dnn. Jo. Rudolph.* atque *Abavus*, *Alexander Camerarii* noſtra in civitate non minus, quàm in Eſslingenſium & Reutlingenſium rebus publicis medendo ingentem nominum celebritatem conſequuti ſunt. Prima autem Optumorum Parentum cura fuit, ut, poſtquam in ſacro baptiſmatis fonte nomen Chriſto dediſſet infans, emicantes præclaræ indolis igniculos piis præceptis & egregiis doctrinis maturè excitarent, augerentque. Neque Præceptores ſuo defuiſſe officio inde conjicias, quod, ubi primùm rationis ſeſe uſus prodidit, tanta celeritate inſigniter profecerit Noſter, ut in Feſtivitate publica Secundi Academiæ noſtræ Jubilæi, An. MDCLXXVII. ritu depoſitionis, quam vocant, academicæ initiatus, dignus judicaretur, qui Albo ſtudioſorum inſereretur. Linguarum deinceps omniſque Philoſophiæ, inprimis verò Naturalis, cultor exſtitit ſtrenuus, qui præclaris ſpeciminibus publico mox innoteſcere cœpit, habita primum Oratione publica, ſub Directione *B. Dn. Caldenbach*, Eloq. Prof. Publ. de admirandis partus Bethlehemitici *Templum in ſtabulo Auguſtum* oſtendens, atque poſtmodum conſcripta *Theſium Geometrico-Aſtronomico-Phyſicarum pentecoſte*, quam ſub præſidio *B. Dn. D. Mœglingi*, Phyſic. & Matheſ. tum Prof. Publ. defendit, præmiaque ſingularis diligentiæ ab Ampliſſimo Philoſophorum Ordine multis cum laudibus reportavit, A. MDCLXXIX. primam, An. MDCLXXXII. ſecundam, utrinque inter Commilitones primus, laureas. Quo facto, ad paternam artem, proprio invitante genio, curatiùs excolendam animum adpulit, atque eum in finem ad naturæ Conſultiſſimorum ejus ætatis virorum *B. Metzgeri*, ad ſacrum fontem pro Ipſo Sponſoris & publicæ de *Helleboro nigro* diſſertationis Præſidis, *Raithii* & Parentis ſui, ſive per cultrum anatomicum, aut per ignem chymicum, aut per Mechanicas enchireſes experimenta inſtituerent, ſive chirurgicis operationibus præeſſent, ſive de mediis ad pellendos cujusvis generis morbos idoneis, ſive de aliis ſalutaris artis capitibus diſſererent, latus numquam non hæſit ſpectator, auditor, ſcrutator: Horarum ſubſecivarum autem partem addiſcendis, Italica Gallicaque, linguis conſumſit. Haud ita multo poſt ſollemnem, eamque anniverſariam *de raro ecſtaſeos naturalis exemplo* orationem habuit, plaudentibus, quotquot Ipſum audierunt, omnibus. Hiſce ita feliciter defunctus ſtudia mentemque ſuam propiore celebrium extra Patriam Virorum commercio ulterius perficere decrevit. Sub finem igitur veris An. MDCLXXXV. in Avun-

culi

image
not
available

cum eruditis; *Du Verney* enim, *Pelletier*, *le Rat*, *Moreau*, Pater & Filius, *Courtois*, *Fontaine*, *l'Emmery*, *Hamelius*, *Malebranche*, *Verduc*, *Michault*, Patroni, præceptores & familiares Ipſius exſtiterunt, ſtudiaque Ipſius, in anatomicis præcipuè, mirificè auxerunt. Quorſum plurimum contulit, quòd Hortum Regium Noſter, Noſocomia, l'Hôtel Dieu, la Charité, les invalides, item l'Ecole des Medicins & Collegium D. Coſmæ frequens ingreſſus eſt. Ex Gallia per Sabaudiam in Italiam movit, primò Venetias petiit, & ubique locorum doctiſſimos ejus ætatis Viros convenit, Romamque tandem adtigit, ubi à *Burrho*, *Triumfetti*, *Gabriele à Porta* aliisque humaniſſimè exceptus eſt. Româ abiens reliquas Italiæ Urbes Viroſque eruditos viſit, patriamque ſuam per Lacum d'Iſeo, Vallem Tellinam, Rhætiam, Lindaviam, Conſtantiam, Scaphuſium, An. MDCLXXXVII. difficilibus omninò itineribus ex voto omnibus confectis, poſtquam ubique omnia, quæ triplex Naturæ regnum rara, quæque Ars tam Naturalia, Medica, quàm Mathematica ſingulariter produxit curioſo oculo luſtraſſet, & omnis generis Injectiones, Sectiones atque Experimenta in peregrinis iſtis oris inſtituiſſet, ſanus & incolumis repetiit, atque laborum fructus continuò percepit ampliſſimos. Non multò poſt enim læta lætiſſimi Parentis manus mitram Ipſi Doctoris impoſuit, cùm jam prius ante adhuc, quàm ſuo ſeſe commiſiſſet itineri, eodem Parente, Univerſitatis tum Rectore Magnifico, Præſide Inauguralem ſuam de *Tenſione Cordis Lipothymiæ cauſa* Diſſertationem publico eruditorum examini ſubjeciſſet; Cujus quidem honoris eò jucundior Noſtro, dum viveret, recordatio fuit, quòd poſt XXX. annos & Ipſi contigerit eſſe adeò felici in Filio natu majore. Proximo anno Profeſſio Medicinæ Extraordinaria & Medici Horti Inſpectio Ipſi eſt collata, quod munus erudita & ſolenni *de Plantis Vernis* Diſſertatione auſpicatus eſt. Sub idem tempus Academiæ Naturæ Curioſorum t. t. Director, jam Præſes Magnificus, *Ill. Dn. D. Schræck*, honorificè Ipſum ut ad exemplum B. Parentes (qui in laudatum Collegium jam Ann. 1669. receptus atque *Hector* vocatus fuerat) Societati iſti nomen quoſque daret. An. MDCLXXXIX. quum *B. Metzgeri* tum defuncti in Facultate Medica locum occuparet *B. Jo. Lud. Mæglingus*, Phyſicæ Profeſſioni Ordinariæ Noſter eſt admotus. Donec Anno MDCXCV. Ordinarium in Facultate Medica locum, quem Ipſius B. Parens obitu ſuo tum vacuefecerat, impetraret, auſpicatus ſtationem iſtam, cui ad vitæ finem usque ſumma cum laude præfuit, oratione publica, qua B. Parentem auditoribus in exemplum ſtitit, in Eoque *Medicinæ Mutationes*, *Medicorum Soſtra atque Fata* monſtravit. Quanta fide ac dexteritate omnes demandatorum munerum par-

tes explere numquam non adlaboraverit, Academia noſtra, Civitas noſtra, Patria noſtra omnisque conclamat eruditus orbis. Luculentum quoque præbent teſtimonium tam, qui ex Ipſius inſtitutione prodierunt, Viri munerum gravitate per patriam conſpicui, & Poliatrorum quidem inprimis plerique; quàm Lectionum, quas per Profeſſionis ſuæ ſex luſtra habuit, omnium ſuperſtes conſignatio, fide cujus neglectorum ſibi non fuit conſcius. Præterea Diſputationes ultra ſexaginta (præter cyclicas, numero multò plures) ſelecti admodum atque oppido utilis & jucundi argumenti omnes, ſumma diligentia & judicio, quo inprimis pollebat, exaratæ, hinc etiam avidè ab Eruditis expetitæ. Alia denique multa, egregia prorſus doctoque, quod ajunt, pulvere impensè conſperſa, quæ in ſcriniis ſuis reliquit indefeſſi laboris ſpecimina, ex quibus Ephemerides Ipſius Medicas & Meteorologicas, in ſeptimum usque luſtrum continuatas, vel nominaſſe modò ſufficiat. Faſces academicos quater geſſit, difficillimis etiam temporibus, prudentiſſime. Supremam autem, quam vocamus, Deputaturam ſemel. Decanatum Philoſophicum aliquoties; Medicum, ter & vicies. In adminiſtratione Stipendiorum, quæ concredita *Ipſi* fuerunt, numquam quisquam in *Eo* deſideravit fidem. Hochmanniano & Martiniano Collegio cum magna præfuit gravitate. Non capit præſens tabella, quæ propter iſthæc ſingula à Schola noſtra & Republica debentur ampliſſimæ laudes & gratiæ Optumo Viro. Ceterum thori Sociam ſibi junxit *Chriſtinam Magdalenam*, Viri Ampl. atque Excell. *Jo. Craftii*, in ſextum olim luſtrum Logic. & Metaphyſices heic loci Profeſſoris, tandem Conſiliarii & Abbatis Alpirſpacenſis, filiam ornatiſſimam, quam *morlbundus in litteris* ad Senatum Noſtrum Valedictoriis ſibi fide, cura, labore conjunctiſſimam prædicavit & commendavit. Felix illa *decem liberorum* parens fuit, ex quibus quidem non ſuperſunt niſi quatuor, *Filiæ*, cœlibem agentes vitam, *Regina Magdalena*, natu maxuma & *Agnes Chriſtina*, natu minima, dulciſſima Parentis corcula, & florentiſſima *Filiorum* Biga: Vir Excell. *Dn. Alexander Camerarius*, Med. D. & Prof. Extraord. Academicus Nat. Curioſ. dictus Hector IV. & ab Ampliſſ. Senatu B. Parenti in Præfectura & Inſpectione Horti Medici conſtitutus Adjunctus, qui ſuperiori anno uxorem duxit, Ornatiſſimam Nobiliſſimamque Virginem, *Claram Hedvvig*, VIRI Nobiliſſ. Excellentiſſ. atque Ampliſſimi, *Dn. D. Jo. Zelleri*, Medicinæ apud nos Profeſſ. longè celeberrimi atque Archiatri Würtembergici Primarii, Suſceptoris ſui venerandi, filiam: & *Henricus Camerarius*, Philoſophiæ Cultor feliciſſimus. Incredibile eſt, quàm tenerrimo Beatus hoſce complexus ſemper amore fuerit. In præcipuis delitiis habuit, ipſos perpetuo ad latus habere, jam pietatis præcepta, jam prudentiæ

dentiæ regulas, jam præſtantiſſimas diſciplinas inſtillare. Cujus quidem operæ, cùm non fruſtra impendi iſtam videret, adeò Ipſum non pœnituit, ut frequentes potius DEO gratias detulerit, quòd ſibi ſeneſcenti & per morbos atque calamitates acciſarum vehementer virium Viro, conceſſerit Filium, praxeos ſuæ medicæ Vicarium, cujus curæ ægros ſuos committere securè poſſet, uti ſuæ olim curæ ſuos quoque ægros commiſerat B. Parens ejus. Admodum enim circumſpectum ſolicitumque ægrorum (quorum multa habuit millia, & exactas plerorumque hiſtorias reliquit) Medicum egit, nec timidè quidem, ſed & nec temerè quidquam ſuſcipiens, non diurnam modò, ſed nocturnam quoque illorum curam habere & medicinale filum ducere ſolitus, ut conſcientiam ſervaret tranquillam & famam intemeratam. In reliqua Beati Viri vivendi ratione deſcribenda ut multi ſimus, neceſſum minimè ducimus. Cui enim non dicta & probata Pietas Viri non fucata, patientia, humilitas, fiducia & ſpes in Deum, amor adverſus Suos & cura pro vera illorum ſalute, candor, juſtitia, manſuetudo, liberalitas & quibuscumque inſerviendi promptitudo? Et quid plura? Quid erat muſeum Ipſius, quo per ultimum ſemeſtre detinebatur, quàm cathedra, ex qua ſelectiſſima pietatis ſolidæ præcepta & divini ſolatii fundamenta indefeſſus propoſuit, Suis aliisque, quotquot ipſum viſitarunt, inculcavit? quàm piè Suis aliquoties ultimum dixit vale & vivum benedictionum divinarum fontem recluſit? quàm piè pridie mortis ſuæ ſacro epulo, quo ante octo ſuperiores dies demum refici ſeſe curaverat, uſus eſt, quanto animi tripudio verba, quæ dicuntur, inſtitutionis, tremulo licet ore, repetiit? Sed ad morbum tandem, qui tantum nobis eripuit virum, properamus. Firmâ juvenis & maritus viguit valetudine, donec anno labentis ſeculi ſexto, ipſo die poſt Feſtum *Jacobi* dominico, gravi morbo correptus in præſentiſſimum vitæ periculum conjiceretur. Evaſit quidem illud, quæ DEI gratia eſt, vivus & dicti diei memoriam ſingulis annis gratus coluit. Sed, mirum dictu, elapſo decennio ipſo *onomaſtico* die ſuo altera vice adfligitur febre quadam maligna gravi & periculoſa, quam tamen iterum & tam feliciter ſuperavit, ut poſtea ipſis calendis Novembris, in renunciatione novi Rectoris, Ipſe Decedens, Deoque ſubmiſſas pro reſtitutione gratias agens, orationem *de Medico Ægroto* communi omnium adplauſu recitaverit. Ab utroque autem hocce inſultu infirmus utique & valetudinarius manſit, ac diæta inprimis & provido vitæ regimine ſeſe ſuſtentavit. Donec tandem ex Hæmoptoe factus fuit phthiſicus, pro cujus morbi more tardè & lentè conſumtus, nec lecto niſi per ultimum vitæ biduum affixus, ad Se Suosque ad imminentem mortem ſuam præparandos nil fecit reliqui, eamque tanta animi æquitate & conſtantia, corporis autem

Digitized by Google

Quæ nobis extorsisse scias dictatorium quorumdam supercilium in ipsis rudimentis experimenta quærentium, iniqua Censura omnium aliarum gentium labores damnantium, & neutiquam perpendentium se dudum quasi Sisyphi labores sortitos multa operositate nihil hactenus perfecisse. Patet autem teste Seneca Ep. ad Lucil. XXXIII. omnibus veritas, nondum est occupata, multum ex illa etiam futuris relictum est.

Cùm verò Astrognosia ita Arti Nauticæ velificetur, ut ex eadem Gigantæa in dies augmenta capessat; pro Sacræ Uraniæ addictis ac sydereæ culturæ vigilantibus Astrosophis, Academiæ usui in amœnissima sua suburbana Villa *Orangen-Baum* dicta, aptissimam erigendam Astronomicam speculam (observatorium vulgò vocant) construere Principis Mentzicov, cujus Cœlestem animum numerosa virtutum caterva stipat, munificentia decrevit: in qua Tuborum Opticorum apparatus nullatenus desideretur, ut armatis oculis in hac elevatione poli, meteororum phænomena, Planetarum distantiæ, vertigines, cursus, phases, periodi, transitus combinari atque indagari possint. Ut nil addam de Magno illo ac stupendæ molis duplici Gottorpiensi Globo ex cupro confecto, anno 1656. ab Oleario invento & 1664. ad finem perducto, cujus descriptionem Happelius Part. 2. relation. Curios. pag. 194. prolixe refert; quem anno 1713. à Cimbrorum duce ad Imperatorem nostrum transmissum fuisse, Te vix ignorare ambigo, Academiæ locupletandæ destinato; cui similem æque ac celebrem æneam Moskuensem Nolam 356. centenis pondo & 25. in diametro pedes habentem orbis non vidit.

Neque verò suis destituitur Russia Chalcographis, & Typographis: præter enim Academicos elegantissimos ex Belgio accersitos Typos; Illyricis Latinis Græcis Petriburgensis Typographia sub synodali directione, nitidis luculentisque characteribus insignitur, cujus immensam Sacrorum, Ecclesiasticorum, Scholasticorum, Historicorum, Philologorum, Mathematicorum atque Oeconomicorum excusorum librorum vim circumscripturo charta citius quam materia deficeret. Recensenda quin imo Moskuensis Typographia venit multorum annorum usu jam celebris; ut de Moskuensi Metropolitana Bibliotheca nulla verba faciamus selectissimis sacris & profanis codicibus & membranis Octavi & Noni seculi vetustate commendabilibus, omnis eruditionis monumentis, quæ utique conferri per aptiorem virum mererentur, referta: quorum Catalogus publicæ luci dudum communicatus ac Lipsiæ nuper recusus Tuæ sat erit expl ndæ curiositati: cum & in eo Librum Evangeliorum Quinti Seculi dete es, in quo Evangelium de Muliere in Adulterio deprehensa & coram Christo adducta penitus desideratur. Hortus quin etiam Botanicus Petripoli nuper

per excitatus qui officinales herbas suppetat Pharmacevticis usibus adaptandas, Exoticarum quoque Plantarum suppellectili decorandus, ubi cultus nobilior accesserit. Non tamen fabulosam Plantam *Borametz* quæ in Scythia Asiatica seu hujusce ditionis Tartaria vel Dauria crescere, agni formam repræsentare, lana amicta esse, ac gramen in circuitu depascere dicitur, Botanophili à nobis expectent; quæ enim ex vulgari rumore in Russia accipiuntur magna cum cautela admittenda esse nequaquam ignorant. Quo in genere Comitis Savæ Ragozinski ad Sinensium Imperatorem hujus Aulæ Ablegati non pauca nobis pollicetur sedulitas, qui occasione data de re Botanico-Pharmacevtica bene merendi ansam etiam arripiet: præcipuè verò itineris Assecla Abbate Kruzala viro studiosissimo symbolum conferente, qui exactissimum itinerarium seu quoddam Legationis Diarium conscribere & posteritati mandare decrevit. Quæ omnia pluribus recensere instituti memores supersedemus.

Atque hæc quæ circa literarium hodiernæ Russiæ Statum calamo occupatissimo attigeram, satis superque fore putaveram ut dubiam Tuam de Ruthenis opinionem reduceres, ac dignius de ipsis sentire doctus, alios quoque à pristina sententia dimotos ad saniorem mentem revocare adnitaris. Plurima enim adhuc notitiam nostram effugiisse scies, ubi scriptorem paucorum mensium Incolam perpendes, cujus necdum est firmiores in hac Palæstra gressus facere. Quis enim omnia tam cito exhaurire queat? Aliquos tamen altioris sphæræ Viros ulterius recensere atque in hoc Album inserere opportunum duxi, quibus Coronidem dictis quodammodo imponerem. De Turcis accepimus linguarum utilitate motos vulgato Proverbio dictitare solitos, quot linguis quis polleat, totidem illum viris æquipollere: nullibi verò quam in Russia, præter tot ex vulgari ligno sculptos Mercurios semidoctorum Catalogo saltem inserendos, qui regiones has Hyperboreas in vitæ atque fortunarum solatium quærere debuerunt; plures nobili viros prosapia natos reperies, qui peregrinis linguis imbuti, patrio idiomati recepta per Europam exotica copulare summo ducant honori. Cum enim scientiarum fundamenta idiomata sint, qui ad summæ fortunæ spem educantur, Dynastarum filii, postquam in Academiis Oxoniensi, Berolinensi, Hallensi, Pragensi Studiorum suorum Cursum absolverint, validumque ingenium peregrinis artibus miscentes, mores suos civili venustate perfecerint; domum reduces, opima (utpote quæ sensus illaqueant) linguarum spolia reportant, maximo ipsis in extraneis aulis ad res patriæ gerendas olim usui futura: Quorum fama admodum Illustri Juniores Principes Nariskinos, Kourakinos, Dolhoruccios, Gallizzinos, Golowinos Comites, Bestuffossios, viva exempla re-

Digitized by Google

to *Parenti Tuo*, qui ſuam Tibi provinciam conceſſerat, in beata etiam analyſi ſuccedis. Sic unda undam excipit; ſic continuæ ſunt in mundo decedentium & ſuccedentium viciſſitudines. Fallor, an audio beatos *Anteceſſores* Tuos è tumulis clamantes:

Nos quoque floruimus, ſed flos fuit ille caducus.

Floruiſtis utique viri Optimi, & abſit, ut quisquam patiatur veſtram intermori memoriam. Stetiſti O! Pater Deſideratiſſime, in profeſſione phyſica octavus à *Schegkio*, magni olim nominis Philoſopho, quem ſequebantur ordine *Lieblerus*, *Zieglerus*, *Moeglingus*, *Cellarius*, *Geilfuſius*, *Brodbequius* & *Moeglingus*.

Suſcepiſti ſimul Profeſſionem Matheſeos Extraordinariam, Phyſicæ ordinariæ junctam; Et in hac Anteceſſores habuiſti *Stoefflerum*, Aſtrolabio invento celebrem, *Imſerum*, *Scheubelium*, qui figuras Mathematicas Euclideas, ex ligno ſculptas, Senatui Academico in Bibliothecam, quæ conſtrui tum cœperat, donavit; *Siderocratem*, qui ſuo jam tempore methodi mathematicæ in docenda medicina neceſſitatem & utilitatem oratione publica expoſuit; *Apianum*, *Moeſtlinum*, *Schickardum*, ſcriptis adhucdum celebres; *Schulzium*, *Brodbequium*, *Graftium*, Socerum quondam Tuum, & *Moeglingum*.

Agnoſcicis, Audd. nomina Virorum de Academia hac meritiſſimorum, è quibus plures ex infimis olim pædagogii (quod, cum amiſimus, utile fuiſſe convincimur,) claſſibus ad iſtos gradus aſcendiſſe invenio; quatuor autem ex ſtatione phyſica translatos in Medicam, mox nominandos.

Profeſſores nimirum Medicos à *Leonhardo Fuchſio* (ultra cujus ætatem de *Majo*, *Ryſſio*, *Menchingo*, *Vorbachio*, *Kurlino* & *Vngero* imperfecta admodum mea eſt notitia,) numeraſti ante Te viginti quatuor: *Ruckerum*, *Thalheuſerum*, *Schegkium* (qui poſt phyſicam Medicinæ ſimul & Organi profeſſor fuerat,) *Gablerum*; *Viſcherum* Abavum Tuum Maternum, *Hambergerum*, *Planerum* Nobilem Atheſinum, itidem Organi (quod majori in pretio tum fuiſſe debuit,) ſimul Profeſſorem, *Moeglingum* primum, Heidelbergâ ob mutatam religionem huc fugientem, *Bloſſium*, *Fabrum* fundato Stipendio & Bibliotheca relicta inclytum, *Haugium* Auguſtanum, *Moeglingum* ſecundum, ad Medicinam à Philoſophia promotum, *Müllerum*, *Gerhardum*, *Simonium* peſte abreptum, *Plachetium* Proavi Tui vitricum, *Bardili* inclytæ caput familiæ, *Hafenrefferum* ſcriptis clarum, *Solfleiſſium* brevi ereptum, laudatum *Brodbequium*, tertium ex translatis à Phyſica ad Medicinam, *Mezgerum* ſuſceptorem & Præceptorem Tuum, *Moeglingum* tertium, Præceptorem

image
not
available

modi exemplis excitare, ad imitandum instigare, juxta illud Poëtæ: Acer, & ad palmæ per se cursurus honores, si tamen horteris, fortius ibit equus.

Agite vero, o mei, considerate mecum primo quidem præsentem *Artis* Medicæ *statum*, & facile perspicietis inde, quid sperandum sit vobis, quid expectandum, qualis ineunda vitæ ratio. Qualis autem ille? Mirè *corruptus*. Irruunt catervatim illotis manibus pedibusque medicastri, coinquinant Artem saluberrimam hic pastores, ibi chirurgi & pharmacopœi, illic vetulæ; quin carnifices alibi impune grassantur. De his collegis gratulamur nobis. Scilicet, cum nulla alia in re periculum sit majus, nemini tamen facilius creditur, quam se Medicum profitenti. Nihilominus omnes illi sua se sustentant impudentia. Adeo in praxi medica succedit illud consilium, quod ad id, ut emergas, scientiæ modicum sufficere dicit, impudentiæ autem multum requirit. Miratus olim dicitur *Anacharsis* Scytha, quomodo apud Græcos artifices certarent judicarentque, qui artifices non essent. Medici quotidiana istiusmodi experiuntur judicia; namque apud Eruditos qui nihil valent, apud plebem imperitam facundia præeminent. O! tædiosam ergo conditionem Medici, cui cum isto hominum perverso genere certandum est. O! Medicum afflictum; de quo adhuc hodie valet, quod de se ipso olim conquestus est Naturæ curiosorum quondam *Telamon*: Multa ego & incredibilia propter Medicinæ scientiam passus sum, patiorque etiamnum, ob quæ fere tædium Artis alias saluberrimæ incessit, & eo impellor, ut quæ ab hominum & vulgi opinione, jam etiam medicastrorum lucripetarum sordibus, & theoreticorum supercilio, in eam illata sunt damna, tristiaque & optimorum hominum patientia indigna, meditato jam dudum, &, volente ita Deo, consummando Dialogo traducam. Et quid quæso animi fuisse putatis B. Parenti, ad Medicinam promoto quondam è *Philosophia Naturali*, cum qua aliter, & longe quidem melius, comparatum est. Arcetur enim ibi profanum vulgus, nec scientiæ ardeliones isti inhiant, quia luci litatur in physica, non lucro, quod unum ipsi quærunt. Quodsi tamen quis per transversum sese immiscuerit tenebrio, facile experimentorum claritate & demonstrationum robore exploditur.

Quodnam ergo pro Philiatro consilium? Quodnam his molestiis remedium? Certe non aliud, quam quod injuriis quibuscunque destinari alias solet, & dici: Non masticandas illas esse, nec ruminandas, sed devorandas & deglutiendas integras, uti solent Medicorum pilulæ. Idcirco mature præparandus est animus & obfirmandus ad ferendum patienter, mutari quod nequit. Nec profecto aliam perversis rebus istis medelam adhibendam censuit, B. Parens, nisi quod cavere sibi & prospicere jusserit philia-

philiatros, ne delinquant vel deficiant in illis ipſis, quæ modo reprehendimus in medicaſtris, ſed potius eruditione ſua ſe diſtinguant, ſuamque inter iſtos tueantur dignitatem. Scilicet, cum adhuc hodie obtineat *Hippocr.* 1. Aphor. 1. (cujus veritatem *Stahlius* peculiari Diſputatione, & in programmate: Judic. Diffic. graphice expoſuit, ad exercitium praxeos medicæ non adſpiret quisquam, niſi prius in Academia bene fuerit formatus & inſtructus; Memor, etiam hic valere, quod de corpore humano dicere ſolent Medici: Vitium primæ coctionis non corrigitur in ſecunda, multo minus in tertia. Profecto diſcendum prius eſt, quam curandum; Nemo accedat ad praxin, niſi præceptis, dogmatibus inſtructus, etiam niſi peritia inſtructus. Nec eſt, quod quis peti ſic principium regerat, peritiam requiri ante experientiam; Suppetit enim experientia aliorum, non dicam tot ſeculorum, ſed probatorum modo Auctorum, quam noſtram eſſe voluit benigna majorum liberalitas, qua gaudemus tanquam hæreditate bene ampla. Sunt præceptores muti, ſunt vivi duces, longo rerum uſu cauti, quos ad praxin ſequi, ad quos ab ægroti lecto recurrere tamdiu, donec vel propriis confidere pennis, vel natare liceat ſine cortice, multoties inculcavit ſuis B. Parens. Ita demum exercebit praxin ſuam Medicus nec temere, nec timide, in deſpectum medicaſtrorum omnium, qui juxta *Lindanum* tument & timent, quorum proin latratus equi generoſi inſtar ne curabit quidem amplius, ſed exclamabit cum B. Patre: *Tranſeat.*

Qualis porro Medicinæ ſtatus? Multum à priſtino *mutatus.* Non ignoro, hoc ipſum alias in malam partem detorqueri, & nobis objici ab oſoribus artis, qui cum *Plinio* nullam artem medicina eſſe inconſtantiorem exprobrant. Sed, ut hoc mox declinem, non urgebo prolixe conſtantiam multarum & fundamentalium regularum, concedam potius quod objiciunt, ut habeant confitentem ream artem, ſed ita tamen confitentem, ſe in ea parte fuiſſe, qua vos omnes, quarumcunque artium cultores, qua Artes ipſas omni laude dignas; Itaque prius de veſtra inconſtantia confiteamini neceſſe eſt, quam Medicinæ & Medicorum ullam reprehendatis culpam. Nihil dicam de Theologiæ hæreſibus, nihil de Philoſophiæ ſectis; Hoc ſaltim urgebo, omnibus id commune eſſe diſciplinis, ut vigeant hoc ſeculo, altero langueant, hoc amittant, illo recuperent, iſto plura & nova acquirant. Et de medicamentis noſtris fere dixero, quæ de vocabulis *Horatius:*

Multa renaſcentur quæ jam cecidere cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore.

In genere ſemper perficiuntur Artes, & nunquam ita quisquam bene ſub-

Digitized by Google

ducta ad vitam ratione fuit, quin usus ipse, ætas atque experientia semper aliquid docerent novi. Quis ergo & cur exceptam velit Medicinam? Indeclinabiles arti sunt mutationes, videamus modo, ut sint in melius, non in pejus.

Famosus priori seculo philosophiæ reformator alicubi se ad reformandam quoque Medicinam animum applicuisse scribit, prætenditque, homines ab infinitis tam corporis quam animi morbis immunes futuros, imo fortassis etiam à senectutis debilitatione, si satis magnam causarum à quibus mala ista oriuntur, & omnium remediorum, quibus Natura nos instruxit, notitiam haberent. Videbatur enim sibi incidisse in viam, qua haud dubie ad optatum finem perveniri possit, nisi aut brevitate vitæ, aut experimentorum defectu impediatur. Judicabat autem, nullum melius esse adversus duo ista impedimenta remedium, quam si fideliter quisque publico communicaret id omne, quantumcunque esset, quod reperisset, & præclara ingenia incitaret, ut ulterius pergere contenderent, singulique quod in sua facultate esset ad experimenta facienda conferrent, atque etiam eorum, quæ addiscerent, publicum particeps facerent, eo fine, ut ultimi incipiendo ubi præcedentes desiissent, & ita multorum vitas & labores conjungendo omnes simul longius progrederemur, quam singuli privatim possent. Egregie dicta beatoque parenti auro contra cariora, qui missis allotriis & ad rem nihil facientibus, quæ vera & bona inclaruerunt in discentium usus contulit, antiqua novis perfecit, illustravit & conciliavit, ad praxin vero omnia retulit, unice respiciens, quantum à novis inventis pro salute ægrorum sperari vel applicari possit; prouti, *silentibus etiam nobis*, norunt qui vel docentem ipsum audiverunt, vel scripta ejus legerunt. Utinam omnes sequerentur! Uberes tamen fructus talium prostant passim; talibus debentur medicæ artis incrementa, de quibus hodie gratulatur sibi & tantum non superbit. Celebris quondam Tubingæ nostræ Comicus in theatro exhibuit *Julium Redivivum*. Quid putatis Hippocratem & Galenum redivivum, vel alium quemcunque è veteribus medicis cum *Epimenide* evigilantem, dicturos ad moderni status medici conditionem? Et quid aliud, quam quod mirarentur, quod laudarent viros tam in Universitatibus Germaniæ celeberrimos, quam nunquam otiosos *Naturæ Curiosos*, collectos in *Regias Societates* Anglos, Gallos, Borussos, & quis omnes enarrare valeat? ut isto studio & fervore Artis Medicæ augmentum promovere velint porro.

Vestrum igitur est, Audd. Philiatri, primo quidem grata mente venerari Præceptorum fidem ac industriam; Deinde vero amplam istam, quam singulari Majorum liberalitate nobis relictam supra diximus, hæreditatem

posteris

poſteris quoque veſtris non conſervare ſaltim, verum etiam augere, adeoque ſeneſcendo usque tamen adhuc diſcere, certi, Artem noſtram nondum eſſe abſolutam, ſed, quemadmodum juxta prædictionem *Senecæ* venit tempus illud, quo nos poſteri miramur, majores noſtros varia tam aperta neſciſſe; Ita venturum aliquando tempus, quo etiam poſteri noſtri mirabuntur, nos tam aperta neſciviſſe. Quod eo quidem facilius vos mihi conceſſuros ſpero, quo latius patere campum Medicinæ noſti, & meminiſtis, B. Patrem ſæpius dixiſſe, medicum (quem ideo ſagacem eſſe omni jure voluit,) nullibi aberrare poſſe, ſed ubicunque locorum divertat, circa quod ingenium ſuum exerceat, ſemper invenire. Ipſe occaſionem ſubminiſtravit & reliquit ampliſſimam, dum toties citavit Vobis & commendavit jucundum Hiſtoriæ Naturalis ſtudium, amplum Chymiæ plebejæ laboratorium, neceſſariam medico Botanicam, cujus adeo connatus amor ipſum tenuit, ut nullus campi receſſus ſit, quem non, dum vires vigerent, olim multoties acceſſerit. Ah! videtur adhuc

Ipſas te Tityre pinus,
Ipſas te ſylvas, ipſa hæc arbuſta vocare.

Ut de Horto Academico nihil dicam, cujus Præfectus fuit per triginta tres annos; Nec ſexus Plantarum mentionem faciam, quem peculiari epiſtola declaravit, & quem ab exteris approbari, per plures usque ſpecies confirmari quin ad plantas etiam imperfectas capillares ingenioſe applicari, non parum gaviſus eſt.

Si talis Medicinæ ſtatus; Qualis ergo *Medicorum conditio? Gravis* & *periculoſa.* Agitur de vita hominis, quæ quo eſt nobilior, eo cura medici debet eſſe major. Ludunt de corio humano, vitam ſæpe ponunt in acie novaculæ, nec periculis quidem diſcunt medicaſtri, in quorum manibus medicamenta perinde ſe habent, ac enſis in manu furioſi, & de quibus omnino valet, quod quæritur *Lindanus*: Quaſi vero non ſufficeret ægrotandi vis, niſi accedat ad eam medici imperiti etiam temeritas. Aliter autem longe comparatum eſſe videas cum Medicis, quibus ſeria omnino res eſt medicina, & quibus pro canone inſervit illud *Hippocraticum*: Si prodeſſe non poſſis, cave quæſo, ne noceas; Difficultates enim in medendo non latuerunt divum ſenem, neque facilem eſſe artem perſuadere voluit iſta initiandis, quin potius ſuos aphoriſmorum libros pita ſtatim inchoavit: Vita brevis, Ars longa, occaſio præceps, experimentum periculoſum, Judicium difficile. Medelam tamen rebus hic adhibendam alibi ſuppeditavit egregiam, dum laconice quidem, pro more, graphice tamen, in Epidem. libb. dixit: μηδὲν εἰκῇ; μηδὲν ὑπεροπᾷν. Nihil temere, nihil prætervidere. Forſan non erravero, ſi addidero tertium

 laconiſ-

laconiſmum æque celebrem, quem *Alexander M.* quærenti, quanam ratione totum ferre terrarum orbem tam brevi ſub ditionem ſuam redegerit, reſponſi loco dediſſe fertur: μηδὲν ἀναβαλλόμενος. Nihil procraſtinans. Quam enim in tempore venire omnium rerum primum ſit, noſtis ipſi, Audd. Honn. & medico acclamatis cum Poëta:

Principiis obſta, ſero medicina paratur,
cum mala per longas invaluere moras.

Atque illud alterum:

Temporibus Medicina valet, data tempore proſunt,
& data non recto tempore vina nocent.

Abſit igitur à vobis, o mei, inconſiderantia omnis atque animi levitas. Sit potius timor Domini vobis initium ſapientiæ ac prudentiæ practicæ, prouti toties inculcavit B. Parens, atque omni occaſione repetiit.

Non autem gravem modo dixi Medicorum ſtatum, verum etiam periculoſum. Neque id præter rationem. An ob invidiam, quam conciliaſſe olim Medicis videntur præmia pro reſtitutione ſanitatis dari ſolita? Id quidem non arbitror, præſenti inprimis temporum egeſtate. Aliud, & longe quidem gravius, periculum eſt, quod ſoſtri loco reportant interdum Medici, quod etiam obtigit B. Parenti. Memorabilis eſt in ipſius vita morbus, inter graviores primus, quo graviſſime decubuerat ante annos fere ſedecim, quem pro omni ſua fide & dexteritate temporibus iſtis medice malignis, tanquam mercedem ab ægrotis, acceperat. Geſſerat Beatus Noſter priori adhuc ſeculo, temporibus longe malignioribus, quippe petechialibus, cum hujus ſeculi anno ſexto, quo laboraverat, non eſſet niſi tertiana epidemia, curam multorum graviter decumbentium, etiam Illuſtrium perſonarum, non ſine magna vitæ ac ſanitatis expoſitione; Neque tamen tum infectus unquam, ſed Divina bonitate ac providentia miraculoſe ſervatus fuit, ſuccumbentibus paſſim & in ætatis flore abreptis Medicis præſtantiſſimis, Amicis quondam ipſius integerrimis. Scilicet hæc ſunt fatalia malignitatis, hoc eſt τὸ θεῖον illud *Hippocratis*, divinum in morbis, quod nihil aliud eſſe voluit B. Parens, quam DEI Providentiam, in quam venerabundus ponendam eſſe cenſuit ſpem omnem, quippe ſortes noſtras eſſe in manibus Domini agnoſcens. Huic igitur commendemus vias noſtras; Ipſe providebit; Ipſe fecit & faciet omnia bene.

Superaverat B. Parens per DEI gratiam gravem iſtum morbum feliciter, ut muneribus ſuis iterum ſufficeret, quippe quæ ad ultimum usque menſem docendo curandoque indefeſſus obiit; Manſit tamen usque valetudinarius, nec priſtinis viribus plene unquam fuit reſtitutus, ut conti-

nuam

nuam proin infirmi corporis habere cogeretur curam, ſtrictioris diætæ obſervantiſſimus. Poterit hac in parte nobis exemplo eſſe. Male quidem alias audiunt Medici, quod faciles ſint in præſcribendis vitæ regulis, quas ipſi non obſervant; Et paſſim reſonat illud: Medice vivere eſt peſſime vivere. Nimis prolixus fierem, ſi pro dignitate dictum hoc tractare vellem; hoc tamen audacter dico: Quemadmodum non ſtatim Medice vivit, qui ſe medice vivere vel dicit vel putat; Ita is demum optime vivit, qui vere medice vivit, i. e. ſanitati ſuæ conſervandæ vel reſtituendæ congruenter. Abſit, ut vobis, qui integra gaudetis ſanitate, id perſuadere præſumam; Nondum tempus eſt: Quid enim medico cum ſanis, quos nullis ſemet obligare legibus, nec egere Medico voluit *Corn. Celſus*. Olim de iſto cogitabitis. Ad vos mea verba dirigo, quibus valetudo minus firma, variis ſæpe morbis interrupta eſt. Fuit ſane B. Parenti abſtinentia, temperantia, legitimas ad regulas medicas ordinatus rerum non naturalium uſus per tria luſtra manifeſtum in morbis levamen, à gravioribus præſervamen, ægri atque debilis corporis ſuſtentamen. Si tædium vobis moveat diæta talis tanto tempore continuanda, ſi horrorem incutiat medicamentorum ſæpe ingratorum uſus, hoc ſolatii loco reſponſum habete: Magnam eſſe vim conſuetudinis, quam alteram naturam dici noſtis. Hæc B. Patri ſatis inſuetum olim vitæ genus reddidit familiare & facile, ut inter pocula aliorum liberalia bibere non ultra determinatam vini dilutioris portionem, ad oblatos cibos noxios ne moveri quidem appetitu, pro re magni momenti non reputaverit amplius. Nec ipſius exemplum probat aut requirit continuum, vagum, inconſtantem medicamentorum, naturam vel turbantium vel obruentium, uſum; pauca enim & affectui ſuo appropriata, debito tempore (cujus exacerbationes diligenter notaverat, ut cum veſtra, qui Aſtrologiam exploditis, venia dixerim, ipſum vobis non acceſſiſſe, *efficaciam aſpectuum*, ut aſſerebat, toties in proprio corpore *expertus*,) & modo uſurpata erant, quibus ipſe toties ſublevatus fuit; Non panaceæ, non arcana, non pretioſa, ſed quæ ipſe aliis præſcripſerat toties, quæ, ut omnia ſua, diſcipulis communicaverat fideliter, quibus proin ignota eſſe nequeunt. Donec tandem cœpit valedicere medicamentis, niſi quibus pro lenienda ſymptomatum ferocia, pro refectione conſumti corporis opus erat, valedicere Amicis, & ad beatam analyſin ſe componere.

O! itaque Salve æternum æternumque Vale, *Pater optime*, quieſce in pace, triumpha de ſuperatis tot malorum manipulis, fruere viſione DEI Tui, donec ſperata reſtitutionis die reuniatur ſpiritui corpus non divellendum poſthac. Nos ſuo quisque ordine ſequimur, exemplum patien-

tiæ & fidei in morbo & morte tua intuemur ; Interim dum ſpiritus hos urget artus, perpetuum pietatis monumentum, deſideratiſſimam tui memoriam intimis cordis fibris inſculptam circumferimus. Sit maneatque apud bonos Memoria Tua in benedictione!

Quod ſupereſt, Audd. Honn. id gratiis & votis dandum. In Almæ igitur hujus Eberhardinæ gremio natus & eductus, quid prius mihi ſit, quid potius, quam mentem animumque convertere ad Te, *Sereniſſime Princeps ac Domine, Domine EBERHARDE LUDOVICE, Dux Wurtenbergiæ Tuæ Potentiſſime, Heros Fortiſſime, Patriæ Pater Glorioſiſſime, Princeps EBERHARDINÆ Tuæ Nutritie Munificentiſſime, Domine Clementiſſime.* TIBI gratias. TIBI vota precesque. Tuæ Principali Clementiæ debeo profeſſionem, quam hodie auſpicor ; Tuo Gratioſiſſimo nutu & juſſu hanc conſcendi cathedram. Tuæ Clementiæ ſubmiſſo cultu me porro commendare non reformido. Tu autem, Dux Sereniſſime, vive feliciſſime, regna diutiſſime. *Cum DEO & Die* Würtenbergiam Tuam reſtitue priſtino Flori, priſtinæ felicitati.

Et Tu, Parentis Tanti Spes Tanta, Spes unica, *Sereniſſime Princeps Hæreditarie, Domine FRIDERICE LUDOVICE, Princeps ac Domine Clementiſſime*, gaude Tanto Exemplo Paterno, gaude bono omine nominis, *Princeps Pacis*, gaude aliquando regimine pacato, novos qui Europæ minantur tumultus procul à Terris Tuis eſſe velit benigni Numinis providentia. Inclina mentem ad protectionem *Artium* & Scientiarum, ut floreant, ut gaudeant Te Mecænate Celſiſſimo.

Sub Principe floret Univerſitas, Tuta, Læta, pulchro quatuor Facultatum choro inclyta, & ad ſe vocat ſermonem meum. *Magnifice Domine Rector, Reverendiſſime Domine Cancellarie, Ampliſſimi Domini Senatores, Patroni Venerandi.* Beneficia veſtra majora ſunt, quam quibus pro dignitate deprædicandis ſufficiam. Annitar tamen omni ſtudio, ut veſtram de me conceptam ſpem bonam adimpleam ; Vos modo infirmum patrocinio veſtro ſuſtentate. DEUS autem iſta Vobis retribuat, & vota Clientum pro ſalute veſtra exaudiat.

Et quid vobis, *Honoratiſſimi Domini Auditores*, pro patientia veſtra ? Nihil ſuppetit, niſi animus gratus, quo mea vobis ſtudia & officia viciſſim dedico. Vivite felices, gaudete deſideriorum veſtrorum ſucceſſibus exoptatis.

Vos

Digitized by Google

Vos denique, Clariſſimi Philiatri, agite, ſtrenue curſum veſtrum perficite; ego operam dabo, ut, ſi qua ratione ſtudiis veſtris quidquam poſſum contribuere, omni occaſione experiamini meam & induſtriam & fidelitatem.

Tu vero, *O Triune & Ter Sancte DEVS*, in quo ſum, vivo, moveor, qui principium es & finis actionum omnium, in Te devota mens precibus orationem terminat. Infinita ſunt ad hunc usque temporis articulum Gratiæ Tuæ beneficia, quæ nec animus aſſequi, nec eloqui lingua valet. Tibi ergo grates perſolvo humillimas, Tibi porro commendo vias meas. Largire quæſo, Pater Luminum, neceſſaria ſervo Tuo Spiritus dona, ad Divini Tui Nominis gloriam, ad commodum proximi; Diſcute mentis tenebras, & agnitione veritatis, quæ ſecundum pietatem eſt, animum imbue. Sic pſallam Nomini Tuo in æternum. *Dixi.*

RE-

pontico differre. Verum enim vero ut hoc credam, vix possum persuaderi. Nam 1.) in itinere meo Asiatico, cum in toto fere tractu Volgæ peregrinarer, diligens rhabarbari in locis, quæ amat planta, fui inquisitor, sed nihil nisi Rhaponticum invenire potui, cum tamen in oppidis Volgæ adjacentibus, nempe Ramara, Czaritzin, Calmuckim radix rhapontica sub nomine Rhabarbari à mercatoribus venderetur, & à Chirurgis adhiberetur pro scopo purgandi omni tempore optato cum successu. Hi etiam meam testificaverunt sententiam, se nempe cum tartaricis seplasiariis interdum fodisse hanc radicem sed nullam unquam vidisse aliam nisi rhaponticam. 2.) Semina hic Moscoviæ obtinuimus à Domino Christiano Langio Commissario Imperatricis Ruthenicæ apud Chinensis Monarchæ Aulam è China sub nomine veri Rhabarbari Chinensis, quæ terræ commissa plantam produxerunt Rhapontico in omnibus simillimam. Itaque in sententiam Celeberrimi Commelini abeo, qui in Catalog. Plantar. Amstelod. num. 82. p. 17. sic scribit: Rhabarbarum & Rhaponticum unius ejusdemque plantæ esse radices. Hujus plantæ radices effossæ atque siccatæ (superior pars rhabarbarum, inferior vero Rhaponticum) satis superque evincunt.

CAP. II.

DE MUMIÆ PERSICÆ

Viribus & Usu Medico.

§. I.

De viribus & usu Medico nostræ Mumiæ Persicæ nunc dicendum restat. Ex antecedentibus jam cognovimus virtutes huic Medicinæ tribui extraordinarias in consolidandis vulneribus & fracturis. Veruntamen quicquid garriunt & Inventores & Mercatores hujus Medicinæ, aut fabulam sapere, aut dolum consumendi merces recondere in antecedentibus dictum est. Interim injurius essem in nobilem hanc Medicinam, si virtutes proprias, quæ omnino egregiæ sunt, ex toto denegare vellem. Est enim Mumia nostra Medicamentum balsamicum, quod odor & substantia bituminosa probat, & consequenter etiam Nervinum atque Antispasmodicum. Ob contentas particulas oleosas & sulphureas temperat humorum acrimoniam & sudorem commovet, hinc jure meritoque est temperans diaphoreticum & egregium sanguinem coagulatum resolvens. Et ut mihi videtur certis positis circumstantiis similes fere virtutes ac balsamus peruvianus, succinum, ambra & similia balsamica præstat, sive externe sive interne adhibeatur.

§. 2. Tri-

image
not
available

Digitized by Google

Menſtrua præcocia perperam exiſtimata. 372
Metaſtaſis admiranda. 172
Methodus empirica ad hæmorrhoides. 48
Mictus cruentus. 89. 113
ex eſu aſparagorum. 172
octiduanus. 225
cum fruſtulis tunicaceis. 227
& vomitus Magicus. 147
Mors ſubitanea ex ſanguine in thoracem profuſo. 278
Momia Perſica.* 150

N.

Nævi materni hereditarii expirantes. 420
Narciſſo-leucoii radix vomitoria. 286
Naturæ in ovis gallinaceis luſus. 243
Nervorum diſtenſio Peruviani corticis uſum ſequuta. 181

O.

Obeſitas ſeptuagenariæ aſthmaticæ. 170
Obſervata in cadavere trimuli. 525
Oleum ovorum anodynum. 87
Ophthalmia contagioſa. 87
urinæ fotu curata. 118
Orthopnoea curata. 115
Oſſium capitis ſinus. 597
Oſteocolla figurata. 328
Ovarii abſceſſus & hydrops. 165

P.

Pædarthrocace pro luxatione habita. 539
Palpebræ ſuperioris paralyſis. 296
utriusque. 548
Pareira brava.* 118
Partus veſicularis. 362
Pedra de cobras de cabello.* 122
Pedicali muſcarum. 409
Penna anſerina caule duplici. 69
Petroſelinum antiphthiriaſicum. 285
PETRI M. Ruſſorum Zari elogium.* 133
G. C. Petri ab Hartenfels memoria.* 158
Phocæ anatome. 2
Phthiſis acidulis curata. 424
Pilulæ ad dyſenteriam. 111
Pinguedo bubonocelen mentiens. 502
Placentæ ſenectutis.* 121
Polypus pendulus. 52
cordis, cachexiæ cauſa. 225
narium rarus. 360
ἄπους. 490
Polypoſa maſſa per alvum excreta. 430
Proles puſtuloſa. 155
Pſeudo iſchuria periodica. 257
Pſychroluſia variolis funeſta. 255
Ptyaliſmus imprægnationis index. 90
Pullus cornutus. 317
Pulvis Acherontis. 122
fuſorius. 123

R.

Radicum eſus noxius. 247
Regeneratio roſarum rubrarum in aceto. 484
Reſpiratio difficilis decocto raparum curata. 116
Rex roſarum novus. 328
Ruptura interiorum paſſionem iliacam mentiens. 265
Ruſſia literata.* 131

S.

Sabadilli ſemen.* 120
Sago.* 129
Saia radix.* 118
Salab radix.* 14
Salia volatilia oleoſa hæmorrhagiis ſalutaria. 549
Sanguis ſerumque lacteum. 466
Sanguineis humani philtrum: 300
ſputum anniverſarium. 87
circulus in matre & fœtu mutuus. 407
an veteribus cognitus? 410
Scabies menſtrua. 447
Scabiei retropulſæ noxa! 522
Scirrhus ſcroti, penis & pedum ex eryſipelate. 212
uteri ſanguineus. 478
Serpentis Americani calva diademata. 63
Scotophorus.* 528
Signum infanticidii incertum ex pulmonibus. 414
Spina ventoſa femoris. 318
Spiritus vini tartariſatus ad tincturam antimonio extrahendam ineptus. 494
Splenetica puella! 62
Sternutatio exitialis. 117
Subſtantia glandulosa per urinam excreta. 227

T.

Talci uſus Medicus.* 125
Tanaùc terra Sinenſium bezoardica.* 106. 111. 126
Thea.* 120
Thermæ ex ſcoriis. 29
Trepanatio. 452
Tumor cruris monſtroſus. 55
Tumor œdematoſus brachii cum ſcirrho glandularum maxillarium. 57
manus oſſeo folliculo incluſus. 76
phlegmonodes brachii. 108
inflammatorius ex colica. 294
Turfæ. 228
Tuſſis puerorum epidemica. 353
Tympanites V.S. curatus. 550

V.

Variolarum inſitio. 133
malignarum Francofurtenſium deſcriptio. 560
deformitas præcavenda. 474
Vaſorum umbilicalium ruptura in partu. 451
Vegetabilia exotica. 80
Venenorum applicatio externa. 252
Venæſectio urinæ ſuppreſſæ commoda. 551
Vermes luis venereæ comites. 549
Vertiginis *remedium, tubarum* clangor. 88
curatio à capitis vulnere. 119
Veſica bovis gemina. 158
per membranum in duas cavitates diviſa. 170
fellis maxima. 327
Veſpertilio mortuus. 329
vivus. 457
Veſpertilionum latibula. 462
Viſci querni decoctum ſalutare. 422
Ulcus cancroſum in faucibus. 225
dorſi ad pleuram penetrans. 320
Ulmi cortex hydropicis ſalutaris. 429
Vomicæ pulmonum. 418
partium abdominis. 322

Unguen-

Unguentum ophthalmicum. 323
Ureteres a calculo obturati. 455
Urinæ difficultas a proſtatis tumefactis. 356
— ſtillicidium perpetuum. 595
— chyloſæ. 552
Uteri prolapſi exſectio non letalis. 158
— inflammatio cum febri acuta. 367
Uteri ruptura ex partu difficili. 397
Uteri craſſities in gravidis. 406
Vulnus abdomen utrinque penetrans. 334

W.

Wildeganſi pillulæ.* 129

Z.

Zinghi, aniſum ſtellatum.* 125

EX ERRATIS
extantiora quædam emendanda.

Pag. 2. lin. ult. pro confœdatas lege confœdatos. pag. 13. lin. 3. pro viſcere lege viſcera. pag. 43. lin. 25. pro DALHARDINGII lege DETHARDINGII. pag. 45. lin. 27. pro reddere lege redderer. pag. 58. lin. 27. pro perfecta lege profecta. pag. 70. lin. 16. pro nudatim lege undatim. pag. 137. lin. 14. pro emptio lege eruptio. pag. 139. lin. 19. pro opponere lege apponere. pag. 145. lin. 19. pro incoluimus lege incolumis. pag. 177. lin. 26. pro natu lege ſtatu. pag. 180. lin. 17. pro ad lege ac. pag. 191. lin. 8. pro renis lege venis. pag. 231. lin. 9. pro dentiſſimis lege denſiſſimis. pag. 232. lin. 16. pro aliquot lege aliquod. pag. 243. lin. 13. pro debes lege debeo. pag. 261. lin. 20. pro latici lege volatici. pag. 303. l. 4. pro eum lege cum. pag. 304. l. 27. pro Heræ lege Herbæ. pag. 309. lin. 1. pro flt lege ſit. pag. 321. lin. 2. pro conſolationem lege conſolidationem. pag. 349. lin. 4. pro paribus lege partibus. pag. 354. l. 29. pro vegebat: Syrius lege regebat ſirius. pag. 263. l. 2. 3. pro impullæ blunto lege impulſu blando. p. 374. l. 21. pro profectus lege profeſſus. pag. 375. l. 1. pro Gradus lege Gradius. pag. 380. l. 21. pro reditus lege redditus. pag. 382. l. 13. pro inundatur lege inundetur. item l. 15. pro in exuſtatione lege ex incruſtatione. pag. 389. l. 7. pro protundere lege protrudere. pag. 397. lin. 18. pro duobus milliaribus lege uno milliari. pag. 410. lin. antepen. pro quia lege qui. pag. 414. l. 22. pro expirare lege expiare. pag. 429. lin. 11. pro nec lege cum. pag. 437. l. penult. pro eadem lege eædem. pag. 439. l. penult. pro transferentibus lege transferendis. pag. 445. l. 24. pro peneſtralibus lege penetralibus. pag. 446. l. 21. pro aditum lege editum. pag. 560. lin. 12. pro D. lege Dn. D.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

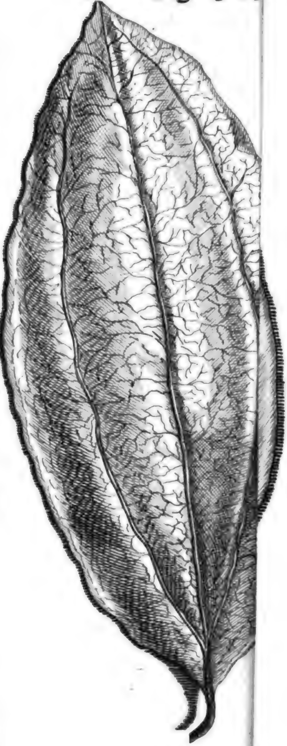

N.° 1.

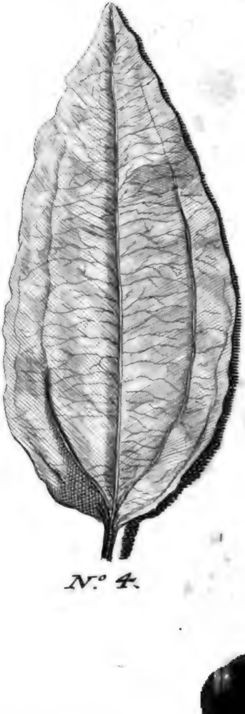

N.° 4.

Digitized by Google

Digitized by Google

Apped. p. 5 ſeq.

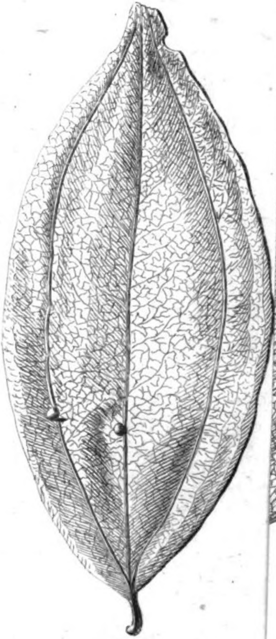

N° 5.

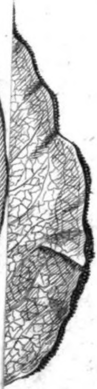

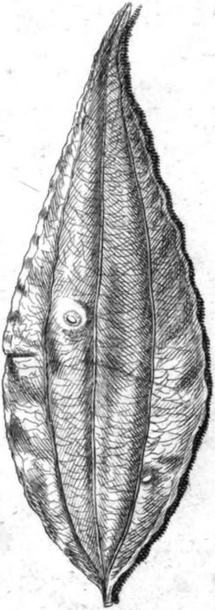

N° 9.

Digitized by Google